

Міністерство освіти та науки України
Науково-дослідний інститут українознавства

Тетяна ШЕВЧЕНКО,

к. і. н., старший науковий співробітник
відділу історичних студій НДІУ

**Науковий довідник:
Українознавство в наукових центрах
німецькомовного простору
(Німеччина, Австрія, Швейцарія), 2004-2015**

Київ 2016

Рекомендовано до друку
Вченою Радою Науково-дослідного інституту українознавства,
протокол № ... від _____ 2016 р.

Шевченко Т. Науковий довідник: Українознавство в наукових центрах німецькомовного простору (Німеччина, Австрія, Швейцарія), 2004-2015 рр.) / Т. Шевченко. – Київ: Науково-дослідний інститут українознавства, 2016. – 307 с.

Довідник класифікує чинні на даний момент в Німеччині, Австрії та Швейцарії наукові центри – університетські та позауніверситетські, – в яких розвивається українознавство. Довідник накреслює своєрідну карту-путівник по сучасному науковому українознавству в німецькомовному світі. На карту нанесені географічні назви: міста-центри українознавства, інституції, галузі знань про Україну, навчальна та дослідна тематика, імена керівників наукових центрів, викладачів, дослідників, докторантів і магістрантів, зацікавлених українознавчою тематикою. Довідник містить ретроспективний огляд розвитку українознавства в Німеччині, Австрії та Швейцарії у попередній період, надає інформацію про тематику навчальних курсів, конференцій, дослідницьких проектів, кваліфікаційних робіт (бакалаврських, магістерських, докторських, габілітаційних), які були виконані та виконуються на факультетах, в інститутах, кафедрах і т.п. університетів та самостійних дослідницьких установ. Окремий розділ присвячено об'єднанням дослідників-україністів, Інтернет-сайтам з українознавчою інформацією та окремим проектам. Роботу доповнюють додатки: таблиці з переліком наукових центрів, де розвивається українознавство, Інтернет-сайтів. Окремо подані біографії провідних фахівців з історії України та бібліографія їхніх праць. Представлена в довіднику інформація дає уявлення про головні тенденції в розвитку українознавства в німецькомовних країнах, напрямки та специфіку дослідницької і викладацької діяльності наукових центрів в галузі українознавства в останнє десятиріччя.

Довідник розрахований на якнайширше коло користувачів – науковців, викладачів та студентів-українознавців, фахівців в окремих галузях українознавства – політологів, істориків, літературознавців, філологів тощо, керівників дослідних наукових інституцій та вищих навчальних закладів, державних чиновників, підприємців, громадських та культурних діячів.

© Т. Шевченко, 2016
© Науково-дослідний інститут українознавства, 2016

ЗМІСТ

Вступ.....	5
Українознавство в університетських центрах.....	39
Українознавство у позауніверситетських наукових центрах.....	180
Інтернет-портали та окремі українознавчі проекти.....	215
Додаток 1.....	231
Додаток 2.....	238
Додаток 3.....	240
Додаток 4.....	242

ВСТУП

Політичні та соціально-економічні зміни в Центральній та Східній Європі, спричинені поразкою Радянського Союзу в холодній війні наприкінці 1980-х – на початку 1990-х років, призвели до кардинальної зміни міжнародних відносин у Європі та світі. Після завершення процесу возз'єднання Німеччина стала у європейському співтоваристві беззаперечним лідером, який має вирішальний вплив на внутрішню та зовнішню політику ЄС, його політичні, економічні, безпекові та інтеграційні процеси. Пошук міжнародних партнерів Української держави та форм співпраці з ними мали б сприяти зміцненню позицій України на міжнародній арені та забезпеченню її зовнішньої безпеки, насамперед, від зазіхань Росії, агресивність якої набуває все загрозливіших форм. Успішність євроінтеграційного та євроатлантичного курсу України залежатиме від того, чи Україна знайде підтримку з боку ключових гравців на європейській політичній арені, насамперед, Німеччини, які декларують зацікавлення в поширенні на пострадянському просторі європейських цінностей та стандартів.

Німеччина. У 1918 р. під час мирних переговорів у Бересті Німеччина серед інших країн визнала незалежність УНР та встановила з нею дипломатичні стосунки. У Києві та Берліні було відкрито посольства. Українські дипломатичні представництва діяли в Німеччині до 1922 р. Після підписання Рапалльського договору та Берлінської угоди 1922 р. між РРФР та Ваймарською республікою було встановлено торговельні відносини між УСРР та Німеччиною, у Харкові та Берліні було відкрито торгові представництва. Тоді ж Наркомат освіти УСРР відкрив своє представництво у Німеччині для підтримки наукових та культурних зв'язків. 1925 р. було встановлено контакти між ВУАН та Баварською академією.¹ Проте входження УСРР до складу СРСР призвело до втрати нею всіх повноважень у проведенні зовнішньої політики, зокрема зовнішньоекономічної діяльності, на користь союзного уряду.

З постановом незалежної української держави 1991 р. та вперше після 1917-1918 рр. стосунки двох найбільших європейських держав – України та Німеччини – вийшли на геополітичний рівень і охопили максимально можливий спектр взаємодії – політичної, економічної, фінансової, енергетичної, правової, міжрегіональної, культурної, соціальної, технологічної, наукової, освітньої, військово-технічної, правоохоронної, аграрної. Україна, сформулювавши свої зовнішньополітичні цілі, визначила коло своїх стратегічних партнерів, до яких належить і ФРН.

На сьогодні договірно-правова база відносин між Україною і ФРН складається із 83 документів міжнародно-правового характеру, 43 з яких укладені на міждержавному та міжурядовому рівнях². Німеччина є найважливішим економічним партнером України в Європі та одним із найголовніших торговельно-інвестиційних партнерів³. На початок 2013 р. за обсягами інвестицій, які надійшли до економіки України, ФРН посідала друге місце, а 2012 р. за обсягами зовнішньоторговельних операцій між Україною та країнами світу Німеччина знаходилась на третьому місті (після Російської

¹ Жуковський А. Німеччина // Енциклопедія українознавства. Словникова частина – доповнення. – Париж, Нью Йорк: Молоде Життя, 1993. – Т. II/11. – С. 147-148.

² Посольство України у Федеративній Республіці Німеччина. Договірно-правова база між Україною та Німеччиною <http://germany.mfa.gov.ua/ua/ukraine-de/legal-acts> (Станом на 5.06.2014.)

³ Заблоцький М. Українсько-німецькі економічні стосунки: стан та перспективи // iPress.ua. – 2012. – 21.08.2012.

http://ipress.ua/articles/ukrainskonimetski_ekonomichni_stosunky_stan_ta_perspektyvy_6549.html (Станом на 5.06.2014.)

Федерації та Китаю).⁴ Україна та ФРН реалізують спільні проекти у підприємницькому та фінансовому секторах, зокрема, програми навчання менеджерів українських підприємств, організації їх стажування на підприємствах ФРН,⁵ програми підвищення кваліфікації та стажування фахівців українського аграрного сектору в Німеччині.⁶

Співпраця між Україною та Федеративною Республікою Німеччини в галузі освіти і науки здійснюється на основі Угоди між Урядом України і Урядом ФРН про культурне співробітництво від 15 лютого 1993 р., Спільної заяви Державного комітету України з питань науки і технологій та Федерального Міністерства наукових досліджень і технологій ФРН про науково-технічні відносини від 1 червня 2000 р. Найбільш плідними є контакти між Україною та Вільною Державою Баварія, співпраця з якою має давні традиції.⁷ Пріоритетними галузями науково-технічного українсько-німецького співробітництва є матеріалознавство, фізика та хімія, біотехнології, інформаційні технології, нанофізика та нанотехнології, трансфер технологій та створення підприємств, орієнтованих на створення передових технологій, наукові дослідження та інновації на малих та середніх підприємствах.⁸

Важливим напрямом українсько-німецького культурного співробітництва стала робота в галузі повернення культурних цінностей.⁹

З 1993 р. у Києві діє Гете-Інститут – неурядова організація, фінансована федеральним урядом Німеччини. Головна мета Гете-Інституту – популяризація німецької мови за кордоном, підтримка міжнародного культурного співробітництва та представлення сучасного образу Німеччини.¹⁰ Мережа партнерів Гете-Інституту в Україні охоплює 3 культурні товариства, 4 німецькі читальні зали, 15 центрів вивчення німецької мови, 9 центрів навчально-методичної літератури і 15 партнерських шкіл. Так, мережа партнерів Гете-Інституту охоплює читальні зали, центри німецької мови й центри навчально-методичної літератури ще у Харкові, Донецьку, Дніпропетровську, Луганську, Львові, Луцьку, Ужгороді, Чернівцях, Вінниці, Кіровограді, Одесі, Миколаєві, Запоріжжі, Полтаві, Сімферополі, Севастополі, Феодосії, Керчі, Бердянську, Мелітополі, Мукачевому, Дніпродзержинську, і Лозовій.¹¹ Публічні бібліотеки та курси німецької мови в центрах зустрічей німецької спільноти по всій країні тісно співпрацюють з Гете-Інститутом.¹² Окрім того, в Україні діють три великі українсько-німецькі культурні товариства: Німецький культурний центр “Баварський дім “Одеса””, Центр

⁴ Посольство України у Федеративній Республіці Німеччина. Торговельно-економічне співробітництво між Україною та Німеччиною <http://germany.mfa.gov.ua/ua/ukraine-de/trade> (Станом на 5.06.2014.) Ще 2004 р. Німеччина посідала друге місце після Російської Федерації за обсягами зовнішньоторговельних операцій з Україною та перше місце серед країн Європи ФРН за обсягами торгівлі з Україною. 7. Торговельно-економічне та інвестиційне співробітництво між Україною та ФРН // Співробітництво України і Німеччини. 16 листопада 2005 р. парламентські слухання. – К.: Фонд Конрада Аденауера в Україні, Комітет ВРУ з питань Європейської інтеграції, 2006. – С. 87.

⁵ Договірні-правова база двосторонніх відносин між Україною та ФРН // Співробітництво України і Німеччини... С. 86.

⁶ Співробітництво між Україною та ФРН в галузі сільського господарства // Співробітництво України і Німеччини... С. 120.

⁷ Співробітництво між Україною та ФРН в галузі освіти і науки // Співробітництво України і Німеччини... С. 127.

⁸ Там само. – С. 129-132.

⁹ Співробітництво між Україною та ФРН у культурній та гуманітарній сфері // Співробітництво України і Німеччини... С. 133-134.

¹⁰ Goethe-Institut. Wer wir sind <http://www.goethe.de/uun/org/deindex.htm> (Станом на 11.06.2014.)

¹¹ Мережа <http://www.goethe.de/ins/ua/kie/net/ukindex.htm> (Станом на 5.02.2015.)

¹² 20 років Goethe-Institut в Україні. 1993–2013: Мережа Goethe-Institut в Україні <http://www.goethe.de/ins/ua/kie/uun/20j/ukindex.htm> (Станом на 11.02.2015.)

міжкультурної комунікації “Будинок Нюрнберга” у Харкові та Центр “Gedankendach” при Чернівецькому національному університеті ім. Юрія Федьковича.¹³

Між вищими навчальними і науковими закладами України та ФРН діє близько 140 угод про партнерську співпрацю. Поглиблення двосторонніх українсько-німецьких відносин у всіх сферах привело до зростання попиту в Німеччині на спеціалістів зі знаннями української мови, історії та сьогодення України.¹⁴ Діяльність таких німецьких фондів, як ДААД (Deutscher Akademischer Austausch Dienst – Німецька служба академічних обмінів),¹⁵ Фонд Александра фон Гумбольдта, Німецьке дослідницьке товариство (Deutsche Forschungsgemeinschaft – DFG), Фонд Фольксвагена, Фонд Роберта Боша, Фонд Готліба Даймлера і Карла Бенца, Фонд Фріца Тіссена, Фонд Ганса Зайделя, Фонд Конрада Аденауера, Фонд Фрідріха Еберта, Фонд Фрідріха Наумана, відіграє значну роль у розвитку німецько-українських наукових стосунків. Фонди фінансують наукові пошуки українських науковців та підтримують українсько-німецькі дослідні проекти, проводять спільні наукові конференції, семінари, та задіяні в інших видах міжнародної співпраці. Студенти та науковці з України мають змогу отримати стипендії на навчання або дослідження в німецьких наукових центрах.¹⁶ Наприклад, лише ДААД протягом 2012/2013 р. надав 1365 стипендій українським студентам, викладачам та науковцям на навчання, стажування та дослідження в німецьких вузах. Таким чином, українські студенти і науковці посіли третє місце в регіоні “Центрально-Східної Європи та СНД” за кількістю отриманих стипендій ДААД для які перебування в Німеччині у 2012/2013 р.¹⁷

Австрія. У 1918 р. Австро-Угорщина, як і Німеччина, встановила дипломатичні стосунки з УНР, підписавши Берестейський мир. Представництвом Української держави Австрійська республіка визнала також ЗУНР, уряд якої перебував на території Австрії у 1919-1923 рр.¹⁸

Консульські стосунки з Україною Австрія відновила у вересні 1991 р., ставши однією із перших держав, які без посередництва МЗС СРСР встановили з Україною прямі двосторонні відносини. Дипломатичні стосунки Україна та Австрія відновили у січні 1992 р.¹⁹ За короткий час було відкрито Австрійські бібліотеки у Чернівцях і Львові, згодом – у Києві та Харкові. Австрійський інститут Східної та Південно-Східної Європи

¹³ Німецько-українські культурні товариства <http://www.goethe.de/ins/ua/kie/net/kultges/ukindex.htm> (Станом на 8.06.2014.)

¹⁴ Посольство України у Федеративній Республіці Німеччина. Науково-технічне співробітництво між Україною та Німеччиною <http://germany.mfa.gov.ua/ua/ukraine-de/science> (Станом на 5.06.2014.)

¹⁵ Меморандум про співпрацю між Міністерством освіти України та ДААД було підписано 5 лютого 1998 р. 15. Співробітництво між Україною та ФРН в галузі освіти і науки // Співробітництво України і Німеччини... С. 128.

¹⁶ Жихарева Т. Л. Співробітництво Німеччини і України в галузі науки та освіти (1992-2007 рр.) / Дис. ... канд. іст. наук : 07.00.02. - Харківський національний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди. - Х., 2010.

¹⁷ Перше місце за кількістю отриманих стипендій ДААД займають науковці і студенти з Росії (3794 стипендій), друге місце – з Польщі (1852 стипендій). При цьому за кількістю стипендій, наданих ДААД німецьким вченим і студентам на перебування в країнах Центрально-Східної Європи та СНД, Україна посідає лише п'яте місце (328 стипендій) після Польщі (2094 стипендій), Росії (1721 стипендій), Угорщини (1176 стипендій) і Чехії (1068 стипендій). 2013 Jahresbericht des Deutschen Akademischen Austauschdienstes. – Bonn: DAAD, 2014. – S. 84-85.

¹⁸ Р. М. Австрія // Енциклопедія українознавства. Словникова частина. Перевидання в Україні. – Львів: [б. в.], 1993. – Т. 1. – С. 17.

¹⁹ Україна та Австрія. Політичні відносини <http://austria.mfa.gov.ua/ua/ukraine-at/diplomacy> (станом на 12.01.2016.); Венінгер М. Історія дипломатичних відносин – як усе починалося // Українсько-австрійські зустрічі = Osterreichisch-Ukrainische Begegnungen. – 2-ге вид-ня, розшир. – Львів: ВНТЛ-Класика, 2013. –С. 136-137; Посольство України в Республіці Австрія. Політичні відносини між Україною та Австрією <http://austria.mfa.gov.ua/ua/ukraine-at/diplomacy> (станом на 12.02.2015.)

заснував свою філію при Західноукраїнському дослідному центрі НАН України у Львові. “Австрійські авіалінії” стали першою західною авіакомпанією, яка налагодила регулярне сполучення із Києвом.²⁰ На сьогодні важливим напрямом українсько-австрійської співпраці є освітня галузь, двостороннього співробітництва у галузі освіти є міжвузівська співпраця у сфері економіки, біології, математики, фізики, інформатики, астрономії, матеріалознавства, енергетики, мовознавства, медицини²¹.

1998 р. у Львівському національному університету ім. Івана Франка відкрилось Українсько-австрійське бюро кооперації в науці, освіті і культурі. 2002 р. Бюро стало Представництвом Посольства Республіки Австрія з питань освіти та науки у м. Львові, а з 2010 р. ще й – відділом Австрійської служби обмінів (Österreichische Austauschdienst – OeAD), яка є головним центром з європейської та міжнародної академічної мобільності і кооперації в Австрії.²²

Науково-освітнє співробітництво між українським та австрійськими вищими навчальними закладами активно і плідно розвивається – підтвердженням чого є численні двосторонні угоди про співробітництво та спільні проекти. НАН України та Австрійська академія наук співпрацюють в рамках 23 спільних проектів у галузі математики, фізики, інформатики, астрономії, матеріалознавства, енергетики та економіки. У 2016 р. планується підписати нову угоду щодо співробітництва в сфері культури та освіти між Кабінетом Міністрів України та Урядом Австрії.²³

Швейцарія. У Швейцарії з кінця 1918 р. діяли дипломатичні представництва уряду гетьмана Скоропадського, згодом Директорії УНР, в Лозанні, Берні та Цюріху. Відповідно, у Києві за часів Гетьманату Скоропадського також було відкрито консульство Швейцарії. 1918 р. у Женеві діяла українська торгова делегація та Українсько-швейцарська торгова палата.²⁴ Після поразки Української революції саме Женева стала притулком для українських політичних емігрантів.²⁵

Дипломатичні стосунки між обома країнами відновились у лютому 1992 р., коли Швейцарська Конфедерація встановила з Україною дипломатичні відносини, визнавши попередньо, у грудні 1991 р., незалежність України. Поступово протягом двадцяти років налагодивши стосунки у політичній, торговельно-економічній, науково-технічній, освітній, культурній, гуманітарній, правоохоронній, військовій і військово-технічній та інших сферах, та надавши значну фінансову та технічну допомогу в рамках відповідних проектів²⁶.

Так, одним із най значущих результатів культурно-гуманітарного співробітництва між Україною та Швейцарією стала передача донькою гетьмана Павла Скоропадського Оленою Отт-Скоропадською 2009 р. до Центрального державного історичного архіву України документів щоденників гетьмана, щоденників та спогадів представників його родини, листування із закордонними гетьманськими організаціями. Пізніше, 2013 р., до Центрального державного історичного архіву

²⁰ Венінгер М. Історія дипломатичних відносин... С. 139.

²¹ Посольство України в Республіці Австрія. Культурно-гуманітарне співробітництво між Україною та Австрією <http://austria.mfa.gov.ua/ua/ukraine-at/culture> (станом на 12.02.2015.)

²² Посольство Австрії в Україні. Наука та освіта <http://www.bmeia.gv.at/ua/posolstvo/kijevi/dvostoronni-vidnosini/nauka-ta-osvita.html> (станом на 12.01.2016.); Венінгер М. Про степових джемелів та інші ідеалістичні мрії // Українсько-австрійські зустрічі... С. 281-282.

²³ Україна та Австрія. Культурно-гуманітарне співробітництво <http://austria.mfa.gov.ua/ua/ukraine-at/culture> (станом на 12.01.2016.)

²⁴ Жуковський А. Швайцарія // Енциклопедія українознавства. Словникова частина. Перевидання в Україні. – Львів: [б. в.], 2000. – Т. 10. – С. 3800.

²⁵ Там само. С. 3801.

²⁶ Посольство України в Швейцарській Конфедерації та в Князівстві Ліхтенштейн (за сумісництвом). Політичні відносини між Україною та Швейцарією <http://switzerland.mfa.gov.ua/ua/ukraine-switzerland/diplomacy> (станом на 12.02.2015.)

України, Центрального державного архіву зарубіжної україніки та Чернігівського обласного історичного музею ім. В. Тарновського було передано іншу частину матеріалів родинного архіву Скоропадських.²⁷

У межах співпраці в науково-технічній галузі між вищими навчальними закладами та науково-дослідними інституціями України та Швейцарії українські студенти навчаються та проходять стажування у Фрібурзькому, Бернському та Лозаннському університетах,²⁸ а групи науковців та аспірантів – беруть участь у двосторонніх та багатосторонніх проектах, фінансованих програмою “SCOPES” Швейцарської національної наукової фундації та Швейцарського агентства розвитку та співробітництва DEZA²⁹. Програма “SCOPES” підтримує співпрацю між дослідницькими групами та інститутами Швейцарії та країн Східної Європи, надаючи гранти як на спільні дослідницькі проекти, так і на розвиток та модернізацію інституційних аспектів в дослідженнях та викладанні у Східній Європі та країнах СНД, на підвищення результативності та прикладного використання результатів досліджень, що проводилися в рамках дослідницьких проектів та інституційного партнерства, на участь у наукових конференціях у Швейцарії.³⁰

На початку XXI століття ми можемо констатувати суттєві зміни в становищі українознавства в німецькомовних країнах, зумовлені наступними факторами: відходом у вічність представників покоління вчених-українознавців, які емігрували з України, падінням СРСР та “залізної завіси”, проголошенням незалежності України, відкриттям архівів та новими можливостями дослідницької роботи і двостороннього наукового співробітництва, появою в німецькому академічному просторі об’єднань вчених-україністів та україністичних інтернет-порталів, включенням українознавчої тематики до кола зацікавлень німецьких наукових центрів, які займаються вивченням регіону Центрально-Східної Європи, а також до тем магістерських, докторських, габілітаційних робіт.

У Німеччині, Австрії та Швейцарії українознавство розвивається як в університетах, де викладацька та дослідна діяльність поєднані,³¹ так і у незалежних дослідних центрах. Довідник бере до уваги діяльність вищих навчальних закладів (університетів), складових підрозділів вищих навчальних закладів і дослідних інституцій, до кола наукових і педагогічних інтересів яких входять усі галузі знань про Україну: історичні науки, географія, етнографія, мовознавство, літературознавство, правознавство, культурознавство, політологія, соціологія, театрознавство, педагогіка тощо. Також довідник розглядає діяльність наукових об’єднань вчених-українознавців

²⁷ Посольство України в Швейцарській конфедерації та в Князівстві Ліхтенштейн (за сумісництвом). Україна та Швейцарія. Культурно-гуманітарне співробітництво між Україною та Швейцарією <http://switzerland.mfa.gov.ua/ua/ukraine-switzerland/culture> (станом на 12.01.2016.)

²⁸ Там само.

²⁹ Посольство України в Швейцарській конфедерації та в Князівстві Ліхтенштейн (за сумісництвом). Україна та Швейцарія. Науково-технічне співробітництво між Україною та Швейцарією <http://switzerland.mfa.gov.ua/ua/ukraine-switzerland/science> (станом на 12.01.2016.)

³⁰ Schweizerische Eidgenossenschaft. Швейцарія та Україна. Освіта <https://www.eda.admin.ch/countries/ukraine/uk/home/kraina/osvita.html> (станом на 12.01.2016.)

³¹ Федеральне статистичне відомство Німеччини подає наступні дані за 2012/13 р.: вищих навчальних закладів разом – 428, університетів – 108, педагогічних вищих навчальних закладів – 6, богословських – 17, мистецьких – 52, фахових (Fachhochschulen) – 216, навчальних закладів адміністрування (Verwaltungsfachhochschulen) – 29. Statistische Bundesamt. Hochschulen insgesamt <https://www.destatis.de/DE/ZahlenFakten/GesellschaftStaat/BildungForschungKultur/Hochschulen/Tabellen/HochschulenHochschularten.html> (Станом на 9.06.2014.) За поточними даними, у 2013/2014 р. серед 423 вищих навчальних закладів університети склали 106 закладів. Там само.

– працівників вищезазначених центрів. Терміни “українознавство”, “україністика” та “українські студії” і похідні від них вживатимуться як синоніми.

Довідник містить інформацію, яка дає можливість виявити головні тенденції та закономірності розвитку українознавства в німецькомовних країнах, напрямки та специфіку дослідної і викладацької діяльності наукових центрів у 2004–2015 рр. із ретроспективним охопленням ситуації у ХХ ст.

Довідник класифікує чинні на даний момент в Німеччині, Австрії та Швейцарії наукові центри – університетські та позауніверситетські, – в яких розвивається українознавство, створюючи своєрідну карту-путівник по сучасному науковому українознавству в німецькомовних країнах. На карту нанесені географічні назви – міста-центри українознавства, інституції, галузі знань про Україну, навчальна та дослідна тематика, імена керівників наукових центрів, викладачів, дослідників, докторантів і магістрантів, зацікавлених українознавчою тематикою.

Джерела для вивчення розвитку українознавства та українознавчих центрів в німецькомовних країнах можна поділити на дві великі групи: історичні, спеціальні (Інтернет-джерела) та історіографічні. У свою чергу, історичні джерела можна поділити на актові та справочинні, нарративні та епістолярні. До актових та справочинних (діловодних) джерел належать законодавчі акти (постанови, розпорядження), програмні документи (статuti, програми, інструкції, плани роботи, розклади занять та інші нормативно-правові документи, які регламентували та регламентують діяльність наукових на науково-педагогічних осередків), а також документація діловодства – звіти, особові справи наукових співробітників та професорів. Ці документи дозволяють простежити становлення наукових центрів, проаналізувати зв'язок напрямків їх діяльності з урядовою політикою та співвідношення структури та цілей інституцій.

Справочинні документи, які стосуються діяльності українознавчих наукових осередків, заснованих представниками української еміграції, були частково вивчені та описані українськими істориками, які досліджували україністику в німецьких архівних фондах, – Дмитром Бурімом, Тетяною Себтою, Юрієм Мициком, Олегом Піщаним, Іриною Валявко,³² а також архівні фонди української еміграції (Марина Палієнко).³³ Так, документи про діяльність Українського наукового інституту в Берліні, зокрема звіти, особові справи його українських співробітників та професорів, німецьких професорів, які співпрацювали з Інститутом, матеріали про діяльності українських студентів містяться у таких фондах Архіву університету Гумбольдта в Берліні (колишній

³² Бурім Д. В. Документи з історії діяльності Українського наукового інституту в Берліні в архіві університету Гумбольдта (Берлін, Німеччина) // Історичний архів. – 2012. – Вип. 8. – С. 170-185; Бурім Д. В. Джерела з історії української еміграції в Німеччині у фондах Архіву федеральної землі Берлін // Історичний архів. – 2012. – Вип. 9. – С. 143-157; Бурім Д. В., Кураєв О. О., Мицик Ю. А., Себта Т. М. Україніка в архівах і бібліотеках Німеччини // Студії з архівної справи та документознавства. – К., 2007. – Т. 15. – С. 141-147; Бурім Д. В., Кураєв О. О., Мицик Ю. А., Себта Т. М. Україніка в архівах і бібліотеках Німеччини // Студії з архівної справи та документознавства. – К., 2007. – Т. 15. – С. 141-147; Бурім Д. В., Кураєв О. О., Мицик Ю. А., Себта Т. М. Архівна і бібліотечна україніка в Німеччині // Українська архівна енциклопедія. – К., 2008. – С. 109-114; Кураєв О. О. Архівна україніка в державних архівах Берліна: Документи стосовно політики Німеччини в українському питанні 1913-1918 рр. // Архівознавство. Археографія. Джерелознавство. Міжвідомчий збірник наукових праць. – К., 2006. – Вип. 8. – С. 141-149; Валявко І. Наукова та архівна спадщина Дмитра Чижевського. (До 110-ліття з дня народження вченого) // Сіверянський літопис. – 2005. – № 1. – С. 113-119; Валявко І. Приватні архіви Дмитра Чижевського у контексті дослідження його наукової спадщини // Могилянський історико-філософський семінар: Матеріали засідань. – К., 2006. – С. 106-112.

³³ Палієнко М. Г. Архівні центри української еміграції (створення, функціонування, доля документальних колекцій). – К.: Темпора, 2008. – С. 397-405.

університет Фрідріха Вільгельма в Берліні): “Куратор університету (1819-1945)” (Universitätskurator (1819-1945)), “Вища економічна школа в Берліні (1906-1945)” (Bestand Wirtschaftshochschule Berlin (1906-1945)), “Ректор та сенат (1835-1945)” (Rektor und Senat (1835-1945)).³⁴ Справочинні документи Українського наукового інституту в Берліні, які стосуються контактів з МЗС Німеччини та НСДАП (шифр МА 248),³⁵ зберігаються в Архіві Інституту сучасної історії, який розташований у Мюнхені та Берліні.³⁶ Документація, яка стосується діяльності німецьких центрів Східної Європи, зокрема їх відносин із владою, зберігається у Політичному архіві МЗС Німеччини.

Ділова документація УВУ зберігається насамперед в архіві самого Університету. Це установчі і розпорядчі документи, особові справи студентів, магістрантів і докторантів університету з 1945 р., навчальні програми, плани, звіти, лекційні журнали, списки студентів і професури, правила студій на окремих факультетах, протоколи засідань тощо.³⁷

Справочинні матеріали Наукового Товариства імені Шевченка в Європі (НТШЄ) зберігаються в архіві Товариства. Це протоколи зборів, засідань, ділова кореспонденція, персональні справи членів. Окрему групу документів становлять матеріали редакції “Енциклопедії українознавства”, офіційні видання НТШЄ та НТШ, публікації в пресі про їх діяльність.³⁸ Окрім справочинних документів НТШЄ (статутів, особових справ дійсних членів, протоколів засідань, доповідних записок, звернень, угод про співпрацю), були опубліковані листи та спогади, статті з видань “Бюлетеню Наукового Товариства імені Шевченка” та “Вістей із Сарселю”.³⁹

В Україні архівні матеріали, які стосуються діяльності українознавчих центрів української еміграції в Німеччині, зберігаються в ЦДАВО України, Інституті рукопису Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського НАНУ та Центральному державному архіві зарубіжної україніки (ЦДАЗУ) у Києві⁴⁰. Так, фонд 4158 “Український

³⁴ Бурім Д. В. Документи з історії діяльності... С. 170-185.

³⁵ Піщаний О. Українці міжвоєнної доби в мюнхенських архівах // Український археографічний щорічник. - Випуск 7. - Київ-Нью-Йорк, 2002. - С.124-132. Доступ он-лайн: Піщаний О. Українці міжвоєнної доби в Мюнхенських архівах <http://www.archives.gov.ua/ArchUkr/FRN-Pischaniy.php#Note12> (Станом на 8.06.2014.) Детальніше зі вмістом тек за цим шифром можна ознайомитись через функцію пошуку на Інтернет-сторінці Архіву Інституту сучасної історії: Suchboxen <http://archiv.ifz-muenchen.de/zursuche.FAU?sid=3A63D18146&dm=1&rpos=2> (Станом на 8.06.2014.)

³⁶ При цьому головним осідком Інституту є Мюнхен. Institut für Zeitgeschichte München-Berlin. Unser Profil <http://www.ifz-muenchen.de/das-institut/ueber-das-institut/kooperationspartner/unser-profil/> (Станом на 5.06.2014.)

³⁷ Боряк Г., Дубровіна Л. Архів Українського Вільного університету в Мюнхені: попередній огляд фондів // Архіви України. - 2004. - № 4-6. - С. 84-93. Доступ он-лайн: Боряк Г., Дубровіна Л. Архів Українського Вільного університету в Мюнхені: попередній огляд фондів <http://www.archives.gov.ua/ArchUkr/Munich.php> (Станом на 8.04.2014.); Кириленко О, Яценко О. Архів Українського Вільного Університету (Мюнхен): описи фондів // Архіви України. - 2004. - № 4-6. - С. 93-122. Доступ он-лайн: Кириленко О, Яценко О. Архів Українського Вільного Університету (Мюнхен): описи фондів http://www.archives.gov.ua/ArchUkr/Munich_Kirilenko.php#Vstup (Станом на 8.04.2014.); Гаранін О. Стан архіву та організація діловодства в Українському Вільному Університеті в Мюнхені: спроба аналізу // Архіви України. - 2004. - № 4-6(255). - С. 123-129. Доступ он-лайн: [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ay_2004_4-6\(255\)_13.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ay_2004_4-6(255)_13.pdf) (Станом на 8.04.2014.)

³⁸ Жуковський А. Головні джерела до історії Наукового товариства імені Шевченка в Європі // Наукова та видавнича діяльність Наукового Товариства імені Шевченка в Європі / Упор. Д. Бурім, О. Кучерук, О. Маврін. - К.: Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, 2007. - С. 7-11.

³⁹ Наукова та видавнича діяльність... 528 с.

⁴⁰ Початок формуванню джерельної бази зарубіжної україністики в архівах України, яка стосується українознавчих наукових центрів за межами України у ХХ ст., було покладено 1945 р. примусовою передачею до УРСР чехословацьким урядом як “подарунку” колекції документів Музею національної боротьби України та Українського історичного кабінету в Празі. Колекція започаткувала т. зв. Празький архів, переважна частина якого знаходиться в Центральному державному архіві вищих органів влади та

науковий інститут в Берліні (УНІ), м. Берлін (Німеччина)” ЦДАВО України містить статут УНІ, протоколи засідань кураторії, звіти УНІ тощо. Зібрання копій документів, які стосуються діяльності українознавчих центрів у Німеччині, була передана до Інституту рукопису Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського (ІР НБУІВ) НАНУ. Це актові та справочинні документи з УВУ (вхідна і вихідна документація, установчі і розпорядчі документи, огляди діяльності, звіти, навчальні плани, особові справи студентів, магістрантів і докторантів, офіційне листування з баварським урядом, оголошення, бюлетені тощо), які зберігаються у фонді 381. У ЦДАЗУ актові матеріали Українського наукового інституту та організацій українських студентів у Берліні зберігаються у фонді 12 “Колекція документів українських еміграційних організацій та установ (перша пол. ХХ ст.)”.

Частково діяльність Українського історичного товариства в Європі, зокрема в Німеччині, висвітлюють документи з архіву Українського Історичного Товариства (УІТ), які були передані Інституту досліджень української діаспори при Національному університеті “Острозька академія” з правом використання протягом 25 років лише за дозволом Управи УІТ⁴¹.

Серед опублікованих документів – статут УВУ 1985 р.;⁴² збірник справочинних документів УВУ за 1921-2011 рр. з переліками захищених докторських та габілітаційних робіт, бібліографією видань, переліком ректорів, професорів, навчальних курсів тощо;⁴³ правила студій та програми викладів, звіти в УВУ;⁴⁴ окремі документи Українського наукового інституту в Берліні.⁴⁵

До нарративних джерел відносяться приватні мемуари, щоденники, автобіографії, інтерв'ю вчених, до епістолярних – їх листи. Ці види джерел проливають світло на суб'єктивні фактори в сприйнятті окремими особами історії українських студій та долі окремих вчених. Серед опублікованих документів – мемуарна література Володимира Кубійовича,⁴⁶ Наталії Полонської-Василенко⁴⁷, Домета Олянчина,⁴⁸ Григорія Васьковича,⁴⁹ листи українських емігрантів у Німеччині, які проливають світло на діяльність УНІ, українських вчених у та їх стосунки з німецькою владою⁵⁰. Кореспонденція митрополита Іларіона (Огієнка) містить інформацію його численних

управління України (ЦДАВО України), бібліотечний сегмент – в Державній науковій архівній бібліотеці у Києві. Детальніше див.: Боряк Т. Документальна спадщина української еміграції в Європі: Празький архів (1945–2010) / Наук. ред. М. Слободяник. – Ніжин: НДУ імені Миколи Гоголя, 2011. – 544 с.

⁴¹ Отаманенко А. Колекція Українського історичного товариства в Інституті досліджень української діаспори при Національному університеті “Острозька академія”

http://www.archives.gov.ua/ArchUkr/Otomanenko_2004.php (станом на 10.06.2014.)

⁴² Статут Українського Вільного Університету (Правила студій на Філософічному факультеті. Правила студій на факультеті права і суспільно-економічних наук. Ординація доцентів). – Мюнхен, 1985.

⁴³ Universitas Libera Ucrainensis: 1921-2011 / упор. У. Пацке, М. Шаповал, Р. Яремко. – Мюнхен : [б. в.], 2011. – XXII, 828 с. [= Varia / Український Вільний Університет, т. 56]. Попереднє видання за 1921-2006 рр.: Universitas Libera Ucrainensis: 1921-2006 / упор. М. Шаповал, Р. Яремко. – Мюнхен : [б. в.], 2006. – 521 с. [= Varia / Український Вільний Університет, т. 52].

⁴⁴ Бібліографію публікацій див.: Яремко Р. Видання Українського Вільного Університету (1921-2011) // Universitas Libera Ucrainensis: 1921-2011... С. 563-725.

⁴⁵ Бурім Д. В. Документи з історії діяльності... С. 170-185

⁴⁶ Кубійович В. Мені 85. – Мюнхен: Молоде життя, 1985. – 307 с.

⁴⁷ Полонська-Василенко Н. Спогади / Упор., автор вступ. статті Валерій Шевчук. – К., 2011; Полонська-Василенко Н. Сторінки спогадів: Український Вільний Університет // Український історик. – 1965. – № 3-4 (7-8). – С. 39-47.

⁴⁸ Олянчин Д. З моїх архівних дослідів в Німеччині від 1925 до 1938 р. (Причинок до української історіографії) // Наукові записки УВУ. – Мюнхен, 1965/1966. – Ч. 8. – С. 130-150.

⁴⁹ Васькович Г. Український вільний Університет. Передісторія створення УВУ, його осяги й нові завдання // Науковий збірник УВУ. – Мюнхен, 1992. – Т. 15. – С. 11-24.

⁵⁰ Українська політична еміграція 1919-1945: Документи і матеріали / упор. В. С. Лозицький, редкол.: Ю. А. Левенець, В. А. Смолій та ін. - К.: Парламентське видавництво, 2008. – 928 с. + 16 с. іл

кореспондентів-представників української еміграції, зокрема в Німеччині, їх взаємні стосунки.⁵¹ Великий масив неопублікованих наративних та епістолярних джерел, а також метричної документації українських науковців, зберігається у фондах архіву УВУ, де знаходиться понад 60 особових фондів чи їх розрізаних частин. Це особові фонди Н. Полонської-Василенко, В. Кубійовича, О. Оглобина, З. Кузелі, Б. Крупницького, І. Мірчука, П. Курінного, В. Державина, П. Зайцева, Д. Олячина, В. Янева та інших вчених, пов'язаних із УВУ.⁵² Частина копій листів з архіву УВУ зберігається в ІР НБУІВ.⁵³ Приватний архів Д. Чижевського розділений і зберігається в Інституті славістики університету Мартіна Лютера Галле-Віттенберг та Гайдельберзькому університеті.⁵⁴

В українських архівах особові фонди науковців, які працювали в Німеччині, містяться в ЦДАВО України та ІР НБУІВ. У ЦДАВО це фонд 3561 "Оглоблин Олександр Петрович (1899-1992)", фонд 3806 "Полонська-Василенко Наталія Дмитрівна (1884-1973)" і фонд 4186 "Дорошенко Дмитро Іванович (1882-1951)". В ІР НБУІВ це фонд 318 (Д. Дорошенка) та фонд 42 (Н. Полонської-Василенко).

До спеціальних джерел, які проливають світло на діяльність сучасних німецьких наукових центрів, де розвивається українознавство, належать їх офіційні Інтернет-портали/сторінки. Інтернет-портали містять інформацію про структуру інституцій; керівний і особовий склад дослідників, викладачів; їх біографії і списки публікацій; навчальні плани і розклади; описи змісту навчальних курсів – семінарських і лекційних занять; описи поточних дослідних проектів, які провадяться співробітниками центрів та опубліковані в їх межах праці; актуальні конференції, семінари, відкриті лекції; літні школи; зустрічі із науковцями, політиками, публіцистами тощо; стипендіатів фондів, які знаходяться на стажуванні в центрах, та тематику їх дослідних проектів; переліки кваліфікаційних робіт (докторських і габілітаційних, рідше – магістерських) з іменами авторів; друковані видання інституцій – журнали та книжкові серії з інформацією про їх зміст; наявні при інституції бібліотеку, архів з короткою характеристикою їх фондів, інколи – з доступом до пошуку в каталогах і базах даних. Інтернет-портали інституцій стали головною підставою для встановлення нами двох головних груп наукових центрів: тих, у яких розвивається українознавство, та тих, які не включають українські студії до своїх наукових інтересів, але, тим не менш, провадять одиничні дослідні проекти, пов'язані з українознавством, чи при них готуються до захисту кваліфікаційні роботи, пов'язані з українською тематикою. Перевагами цього виду джерел є точність, актуальність і достовірність розміщеної інформації. Головний недолік Інтернет-джерел – швидкоплинність та, зазвичай, відсутність застарілих і неактуальних даних, відсутність інформації щодо заснування та історії діяльності інституцій.

Історіографічні джерела – це праці дослідників, які вивчали і вивчають українознавчі теми: наукові статті та монографії, збірки документів, енциклопедії і довідники тощо, кваліфікаційні роботи, написані в ході реалізації дослідних проектів і/чи виконання кваліфікаційних робіт.

⁵¹ Пам'ятки: [археогр. щорічник]. Т. 2: Епістолярна спадщина Івана Огієнка (митрополита Іларіона) (1907–1968) / упоряд. В. П. Ляхощкий, Н. П. Московченко, І. М. Преловська. – К., 2001; Листування митрополита Іларіона (Огієнка) / Упор. о. Юрій Мицик. – К., 2006.

⁵² Загальна інформація. Архів <http://www.ufu-muenchen.de/index.php/page-66/> (Станом на 4.05.2014.); Боряк Г., Дубровіна Л. Архів Українського Вільного університету в Мюнхені: Попередній огляд фондів <http://www.archives.gov.ua/ArchUkr/Munich.php> (Станом на 8.04.2014.); Кириленко О., Яценко О. Архів Українського Вільного Університету (Мюнхен): Описи фондів http://www.archives.gov.ua/ArchUkr/Munich_Kirilenko.php#Vstup (Станом на 8.04.2014.)

⁵³ Палієнко М. Г. Архівні центри української еміграції... С. 397-405.

⁵⁴ Валявко І. Наукова та архівна спадщина Дмитра Чижевського. (До 110-ліття з дня народження вченого) // Сіверянський літопис. – 2005. – № 1. – С. 113-119; Валявко І. Приватні архіви Дмитра Чижевського у контексті дослідження його наукової спадщини // Могилянський історико-філософський семінар: Матеріали засідань. – К., 2006. – С. 106-112.

Від часу лібералізації радянського режиму в другій половині 1980-х рр. та особливо після здобуття Україною державної незалежності вчені в Україні опанували науковою спадщиною своїх колег в еміграції, що сформувало єдиний історіографічний простір усіх галузей українознавства в Україні та діаспорі. За підрахунками І. Краснодемської, на з 1991 по 2010 рр. в Україні було опубліковано понад 500 книг, брошур, статей та захищено понад 40 дисертацій які тематично стосувались наукової діяльності українських українознавчих центрів та окремих українських науковців за межами України.⁵⁵

Історіографія теми охоплює три групи досліджень. Перша, найчисельніша, складається з праць з історії українознавства в наукових центрах української еміграції. Другу складають роботи, присвячені українсько-німецьким, українсько-австрійським та українсько-швейцарським зв'язкам в політиці, науці та освіті (ця проблематика взаємних відносин виділена нами з огляду на тематичний напрямок довідника, без урахування, наприклад, робіт, присвячених економічним, культурно-мистецьким, літературним, мовним та іншим зв'язкам). Третя група представлена мінімальною кількістю праць, це роботи, які висвітлюють різні аспекти українських студій в німецькомовному науковому середовищі.

Тематика історії українознавства в інституціях української еміграції в Німеччині та Австрії виступає в наступних контекстах: історії української міжвоєнної еміграції в Європі загалом та/чи Німеччині зокрема в контексті політичних процесів (праці Симона Наріжного,⁵⁶ Володимира Маруняка,⁵⁷ Володимира Троцанського,⁵⁸ статті Петра Романишина,⁵⁹ Франка Гольчевські⁶⁰); наукової діяльності українських емігрантів за кордоном загалом чи в окремих країнах, зокрема в Німеччині (стаття Олени Дякової,⁶¹ дисертації Ірини Краснодемської,⁶² Тетяни Бублик,⁶³ Олени Вагіної⁶⁴); власне історії розвитку українознавства в науковому середовищі української еміграції в

⁵⁵ Краснодемська І. Й. Українознавчі студії діаспори (XX ст.). – К.: ННДІУ, 2011. – С. 12.

⁵⁶ Наріжний С. Українська еміграція. Культурна праця української еміграції між двома світовими війнами. – Прага, 1942. – Ч. 1 [= Студії Музею Визвольної Боротьби, т. 1].

⁵⁷ Маруняк В. Українська еміграція в Німеччині і Австрії по другій світовій війні. – Мюнхен: Академічне видавництво Петра Белея, 1985. – Т. 1: Роки 1945-1951. – 429 с.; К. [б. в.], 1998. – Т. 2: Роки 1952-1975. – 127 с.

⁵⁸ Трощинський В. П. Міжвоєнна українська еміграція в Європі як історичне і соціально-політичне явище. – К.: Інтел, 1994; Трощинський В. П., Шевченко А. А. Українська політична еміграція між двома світовими війнами // Політична історія України XX ст: в 6 томах. – Київ: Генеза, 2003. – Т. 5. – 720 с.

⁵⁹ Романишин П. Історія української еміграції та українська католицька церква в Німеччині // Українці в Берліні. 1918-1945. Пропамятний збірник доповідей і спогадів з життя і діяльності українців у Берліні з нагоди З'їзду 5-го вересня 1981 р. в Шератон готелі в Торонто, Канада / Ред. В. Верига. – Торонто: Наукове Товариство ім. Шевченка в Канаді, 1996. – С. 208-225.

⁶⁰ Golczewski F. Ukraine // The Encyclopedia of Migration and Minorities in Europe. From the Seventeenth Century to the Present / ed. by K. J. Bade, P. C. Emmer, L. Lucassen, J. Oltmer. – Cambridge: Cambridge University Press, 2011. – P. 193-209.

⁶¹ Дякова О. В. Роль освітньо-наукових закладів у збереженні ідентичності української діаспори західноєвропейських країн // Збірник наукових праць НДІУ. – К., 2009. – Т. XXIII. – С. 492-505.

⁶² Краснодемська І. Внесок вчених української діаспори європейських країн у розвиток українознавства (20 - 60-ті рр. XX ст.) / Дис. ... канд. іст. наук : 09.00.12. – Національний науково-дослідний інститут українознавства. – К., 2009. – 253 арк. Монографія, написана на підставі дисертації: Краснодемська І. Українознавчі студії діаспори (XX ст.)... С. 115-144; Краснодемська І. Українознавчі науково-освітні центри за кордоном // Історія українознавства: навчальний посібник / Ред. П. П. Кононенка. – К.: Академвидав, 2011. – С. 358-393.

⁶³ Бублик Т. В. Наукова та культурно-освітня діяльність української еміграції в Чехословаччині та Німеччині в 20-30-ті роки XX століття / Дис. канд. іст. наук: 07.00.01 / Київський університет ім. Т.Шевченка. – К., 1997.

⁶⁴ Вагіна О. М. Освітня діяльність української еміграції в країнах Європи (1918-1939 рр.) / Дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01 / Запорізький державний університет. – Запоріжжя, 1999.

Німеччині (статті Ірини Краснодемської та Ярослава кала кури,⁶⁵ Володимира Гальчинського,⁶⁶ праці Любомира Винара,⁶⁷ Дмитра Буріма⁶⁸); історії окремих українознавчих інституцій української еміграції в Німеччині (відповідні статті в загальній та словниковій частинах “Енциклопедії українознавства”, окремі статті Володимира Кубійовича,⁶⁹ Теодора Мацькова,⁷⁰ Уни Патцке,⁷¹ Карстена Кумке,⁷² Герда Фойгта,⁷³ Дмитра Буріма,⁷⁴ праці Василя Лева,⁷⁵ Миколи Сулими,⁷⁶ Аркадія Жуковського,⁷⁷ Володимира Янева,⁷⁸ Романа Голята⁷⁹); історії окремих галузей українознавства (дисертація Олександра Гараніна,⁸⁰ праці Івана Монолатія та Олексія Вишиванюка⁸¹); біографічному – у висвітленні окремих постатей українських

⁶⁵ Краснодемська І. Історія створення та діяльність українознавчих центрів у Німеччині (XX ст.) // Німеччина – Україна: історичні, культурні, економічні та наукові зв'язки. Збірник наукових праць за матеріалами III міжнародного наукового Конгресу в Мюнхені (10-12 квітня 2011) / Загал. ред. Д. Бойко-Блохин. – Мюнхен-Полтава, 2011. – С. 153-173; Калакура Я., Краснодемська І. Осередок українознавства в Мюнхені // Українознавство. – 2004. – № 1-2. – С. 424-431.

⁶⁶ Гальчинський В. Україністика Німеччини в другій половині 40-х – першій половині 50-х років ХХ століття // Українознавство. – 2009. – № 3. – С. 288-290.

⁶⁷ Винар Б. Матеріали до історії економічних дослідів на еміграції (1919-1964). – Мюнхен-Нью-Йорк, 1965.

⁶⁸ Бурім Д. В. Організація українських націоналістів і Гетьманський центр в боротьбі за Український науковий інститут в Берліні та позиція німецьких урядових кіл (1933 р.) // Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія “Історія, економіка, філософія”. – Вип. 7-8: Український консерватизм і гетьманський рух: Історія, ідеологія, політика / Гол. ред. Ю. І. Терещенко. – К.: Вид. центр КНЛУ, 2005. – С. 185-195.

⁶⁹ Кубійович В. Наукове товариство імені Шевченка у 1939-1952 рр. // Український історик. – 1973. – Ч. 1-2 (37-38). – С. 8-42;

⁷⁰ Мацьків Т. З діяльності Українського Історичного Товариства у Німеччині, 1984-1994 // Український історик. – 1995. – № 1-4 (124-127). – С. 288-295.

⁷¹ Паццке У. Україністичні студії в німецькомовному світі та роль Українського Вільного Університету // Universitas Libera Ucrainensis: 1921-2011... С. 107-128.

⁷² Kumke C. Das Ukrainische Wissenschaftliche Institut in Berlin: Zwischen Politik und Wissenschaft // Jahrbücher für Geschichte Osteuropas. – 1995. – N 43. – S. 218-253.

⁷³ Voigt G. Das ukrainische wissenschaftliche Institut in Berlin 1926-1945 // Zur Ukrainepolitik des deutschen Imperialismus. – Jena: Sektion Philosophie u. Geschichte d. Friedrich-Schiller-Universität, 1969. – S. 118-156.

⁷⁴ Бурім Д. В. Два погляди на історію конфлікту 1930-1931 рр. в Українському науковому інституті в Берліні // Наукові записки. Збірник праць молодих вчених та аспірантів. Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України. – К., 1997. – Т. 2. – С. 474-490; Бурім Д. В. До історії конфлікту 1930-1931 років в Українському науковому інституті в Берліні: листи Дмитра Дорошенка і Олександра Скорописа-Йолтуховського до голови Наукового товариства імені Тараса Шевченка у Львові професора Івана Раковського // Українське архівознавство: історії, сучасний стан та перспективи. Наукові доповіді Всеукраїнської конференції (Київ, 19-20 листопада 1996 року). – К., 1997. – Частина перша. – С. 268-279.

⁷⁵ Лев В. Сто років праці для науки й нації. Коротка історія Наукового товариства імені Шевченка. – Нью-Йорк: Наукове Товариство ім. Шевченка в ЗДА, 1972. – 55 с.

⁷⁶ Сулима М. Український науковий інститут // Українці в Берліні. 1918-1945. Пропам'ятний збірник... С. 81-87.

⁷⁷ Жуковський А. Нарис історії Наукового товариства ім. Шевченка в Європі. – Львів, Париж: [б. в.], 2000. – 139с., 14л. іл.

⁷⁸ Janiw V. Ukrainische Freie Universität: Kurzgefasste Geschichte und dokumentarische Ergänzungen. – München: Ukrainische Freie Universität, 1976.

⁷⁹ Holiat R. Short History of the Ukrainian Free University. – New York: Shevchnko Scientific Society, 1964. – 33 р.

⁸⁰ Гаранін О. Я. Дослідження історії України в Українському Вільному Університеті (1921-1991) / Дис. ... канд. іст. наук: 07.00.06. – Київський національний університет ім. Тараса Шевченка. – К., 2007.

⁸¹ Монолатій І. С. Державницька школа української історіографії в Українському Вільному Університеті в Мюнхені (1946-1991) // Вісник Київського лінгвістичного університету / Серія: Історія. Економіка. Філософія. – К., 2000. – № 4. – С. 409-441; Монолатій І., Вишиванюк О. Мюнхенська школа історії України (1946-1991). Історіографічне дослідження. – Коломия: [б. в.], 2001. – 132 с.

науковців у Німеччині, – як-от Дмитра Дорошенка (дисертація Дмитра Буріма)⁸², його стосунків з провідним німецьким істориком Східної Європи Отто Гетчем (стаття Карстена Кумке)⁸³.

Наукова діяльність української еміграції в Австрії у період 1919-1925 рр. висвітлена в дисертації Таїсії Сидорчук.⁸⁴

Українсько-німецьким зв'язкам та співробітництву в науці та освіті у ХХ ст. та на межі ХХ і ХХІ ст. присвячені праці Дмитра Дорошенка,⁸⁵ Дмитра Антоновича,⁸⁶ статті Оксани Валіон,⁸⁷ Ольги Мельничук⁸⁸ та Олени Опанасенко,⁸⁹ дисертації Тетяни Жихаревої,⁹⁰ Вікторії Солошенко,⁹¹ а також Уве Штера;⁹² збірник наукових праць під редакцією Ганса-Йоахіма Торке та Джона-Пола Химки.⁹³ Українсько-німецькому політичному співробітництву, ролі в ньому наукових осередків української еміграції від часу I світової війни присвячена монографія Франка Гольчевські,⁹⁴ українському питанню в міжвоєнний період у зовнішній та частково внутрішній політиці Німеччини – роботи Ігора Каменецького⁹⁵ та Степана Горака.⁹⁶ Місця України в зовнішній політиці Німеччини протягом у період кінця ХІХ ст. – 1918 р. стосується монографія Клауса

⁸² Бурім Д. В. Наукова, педагогічна та громадсько-політична діяльність Д. І. Дорошенка в еміграції (1919-1951 рр.) / Дис. канд. іст. наук: 07.00.02. – НАН України, Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського. – К., 1997. Див. також: Бурім Д. В. Науково-організаційна, викладацька та дослідницька діяльність Д. І. Дорошенка в першій період існування Українського наукового інституту в Берліні (1926-1931 рр.) // Наукові записки. Збірник праць молодих вчених та аспірантів. Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України. – К., 1997. – Т. 2. – С. 491-511.

⁸³ Kumke G. Das ukrainische Wissenschaftlichen Institut in Berlin zwischen Politik und Wissenschaft // Jb. fuer Geschichte Osteuropas. – N. F. – 1995. – Bd. 43. – S. 318-251.

⁸⁴ Сидорчук Т. М. Наукова та культурно-освітня діяльність української еміграції в Австрії (1919-1925): автореф. дис...канд. іст. наук: 07.00.03. – НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського. – К., 1995. – 22 с.

⁸⁵ Doroschenko D. Die Ukraine und Deutschland: neun Jahrhunderte deutsch-ukrainischer Beziehungen. – München: Ukrainische Freie Universität, 1994. – 299 S. [= Studien zu deutsch-ukrainischen Beziehungen, Bd. 1; Reihe: Monographien/Ukrainische Freie Universität, Bd. 55: Institutsreihe/Inst. zur Erforschung der Deutsch-Ukrainischen Beziehungen, 1].

⁸⁶ Antonowitsch D. Deutsche Einflüsse auf die Ukrainische Kunst. – Leipzig: S. Hirzel, 1942. – 180 S.

⁸⁷ Валіон О. Співробітництво між Україною й Німеччиною в науково-технічному вимірі (90-і роки ХХ ст.) // Україна-Європа-Світ. Міжнародна збірка наукових праць. – 2008. – Вип. 1. – С. 170-177.

⁸⁸ Мельничук О. Українсько-німецьке освітнє співробітництво на сучасному етапі // Україна в контексті європейської історії. Матеріали Всеукраїнської наукової конференції 25-28 березня 2014 року / Ред. М. Бармак, В. Брославський, М. Галай, А. Кліш, В. Терещенко. – Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2014. – С. 239-246.

⁸⁹ Опанасенко О. І. Феномен німецької освіти в контексті українсько-німецької співпраці (1998-2008 рр.) // Гілея : Збірник наукових праць. – 2011. – Вип. 53. – С. 164-168.

⁹⁰ Жихарева Т. Л. Співробітництво Німеччини і України в галузі науки та освіти (1992-2007 рр.) / Дис. ... канд. іст. наук : 07.00.02. – Харківський національний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди. – Х., 2010. – 204 арк.

⁹¹ Солошенко В. В. Українсько-німецькі відносини у 90-х роках ХХ століття / Дис.... канд. іст. наук : 07.00.02. – Київський славістичний університет. – К., 2005.

⁹² Stehr U. German-Ukrainian relations: A German View // European Conflicts and European Institutions: Cooperation with Ukraine / ed. by O. Thränert. – Baden-Baden: Nomos, 1998. – 175 p.

⁹³ German-Ukrainian Relations in Historical Perspective / Ed. by H.-J. Torke, J.-P. Himka. – Edmonton-Toronto: Canadian Institute of Ukrainian Studies Press, 1994. – VIII, 239 p.

⁹⁴ Golczewski F. Deutsche und Ukrainer 1914-1939. – Paderborn Paderborn-München-Wien-Zürich: Schöningh, 2010. – 1085 S.

⁹⁵ Каменецький І. Українське питання в німецькій зовнішній політиці між двома світовими війнами // Євген Коновалець та його доба / Передне сл. Ю. Бойко. – Мюнхен: Видання Фондації ім. Євгена Коновальця, 1974. – С. 851-882.

⁹⁶ Horak S. Ukraine in der internationalen Politik 1917-1953: Verträge, Abkommen, Deklarationen, Noten und Interventionen. Zeittafel- und Literaturangaben. – München: Ukraine, 1957. – 46 S.

Ремера.⁹⁷ Нечисленні праці істориків в УРСР мали яскравий пропагандистський характер і, “викриваючи” українознавство як “націоналістичну буржуазну псевдонауку”, в основному зосереджувались на співпраці української наукової еміграції з нацистським режимом (статті Михайла Швагуляка).⁹⁸ З аналогічних позицій виступали історики НДР Клаус Ремер та Гюнтер Розенфельд, чії праці, тим не менше, цінні використаним багатим архівним матеріалом.⁹⁹ Лібералізація радянського режиму наприкінці 1980-х рр. сприяла поступовій відмові радянських істориків від вживання штампів комуністичної ідеології і пропаганди в наукових творах.¹⁰⁰

Історія українсько-німецьких зв'язків, насамперед наукових та літературних, за минулі дев'ять століть викладена у монографії Дмитра Дорошенка,¹⁰¹ політичних до середини ХХ ст. – у двотомному дослідженні Романа Ільницького,¹⁰² сучасного стану українсько-німецьких стосунків на початку ХХІ ст. – у дослідженнях Андрія Кудряченка та Вікторії Солошенко.¹⁰³

Тематику політичного співробітництва України та Німеччини у ХХ і ХХІ ст. охоплюють дисертації Поліни Барвінської,¹⁰⁴ Василя Химинця та Сергія Сокола,¹⁰⁵ статті Райнера Лінднера¹⁰⁶ та Йосипа Рисяча,¹⁰⁷ праці Ебергарда Гайкена¹⁰⁸ та

⁹⁷ Remer C. Die Ukraine im Blickfeld deutscher Interessen: Ende des 19. Jahrhunderts bis 1917/18. – Frankfurt: Peter Lang, 1997. – 408 S.

⁹⁸ Швагуляк М. Н. Украина в экспансионистских планах германского фашизма (1933-1939 гг.) . – К., Наукова думка, 1983; Швагуляк М. Н. Советские историки об антинаучном характере нацистского “остфоршунга” // История СССР. – 1984 . – № 3. – С. 76-81

⁹⁹ Remer C. Über die Genesis Ukrainepolitik des deutschen Imperialismus // Zur Ukrainepolitik des deutschen Imperialismus. – Jena: Sektion Philosophie u. Geschichte d. Friedrich-Schiller-Universität, 1969. – S. 3-42; Rosenfeld G. Zur ukrainische Frage in den antisowjetischen Plänen des deutschen Imperialismus, 1927-1938 // Zur Ukrainepolitik des deutschen Imperialismus... S. 111-117; Skoropads'kyj P. Erinnerungen 1917 bis 1918 / Hg. und bearb. von G. Rosenfeld. – Stuttgart: Franz Steiner, 1999. [= Quellen und Studien zur Geschichte des östlichen Europa, Bd. 55].

¹⁰⁰ Швагуляк М. Українська політична еміграція в Німеччині у 30-х роках ХХ ст. // Українська еміграція. Історія і сучасність. Матеріали міжнародних наукових конференцій, присвячених сторіччю еміграції українців до Канади / Упоряд. Ю. Сливка. – Львів: Каменяр, 1992. – Львів, 1992. – С. 316-334.

¹⁰¹ Doroschenko D. Die Ukraine und das Reich, neun Jahrhunderte deutsch-ukrainischen Beziehungen im Spiegel der deutschen Wissenschaft und Literatur. – Leipzig: S. Hirzel, 1941. – 300 S.; 2. Aufl. – München: Ukrainische Freie Universität, 1994. – 300 S.

¹⁰² Ilnytzkyj R. Deutschland und die Ukraine, 1934-1945: Tatsachen europäischer Ostpolitik, ein Vorbericht. – München: Osteuropa-Institut, 1955-1958. – Bd. 1-2.

¹⁰³ Кудряченко А. Украинско-немецкие отношения в контексте глобальных перемен на континенте // Дипломатія і безпека. Polska w Unii Europejskiej / red. M. Mróz. – 2014. – N 1(2). – S. 51-78; Солошенко В. Українсько – німецькі відносини в кінці ХХ – на початку ХХІ ст.: історіографічний та джерелознавчий аналіз проблеми // Вісник КСУ. Серія: Історія. – 2008. – №38. – С. 218- 226.

¹⁰⁴ Барвінська П.І. Українсько-німецькі відносини в 1917-1922 рр. / Дис... канд. іст. наук: 07.00.02. – Одеський національний університет ім. І.І.Мечникова. - О., 2001. – 211 арк.

¹⁰⁵ Химинець В. В. Українсько-німецькі відносини : політична, економічна та культурна співпраця (1998–2005 рр.) / Дис.... канд. іст. наук : 07.00.02. – Інститут історії України НАН України. – К., 2007; Сокол С. М. Українсько-німецькі відносини (2000-2009 рр.) / Дис.... канд. істор. наук : 07.00.02. – Дипломатична академія України При Міністерстві Закордонних справ України. – К, 2010.

¹⁰⁶ Linder R. Die Ukraine und Deutschland im neuen Europa: Hypothesen und Chancen ihrer Partnerschaft // Die neue Ukraine. Gesellschaft - Wirtschaft - Politik (1991-2001) / Hg. von G. Simon, O. Haran, J. Hryzak, T. Kuzio, A. Ott, I. Burakowskij et al. – Köln: Böhlau, 2002. – S. 297-320.

¹⁰⁷ Рисяч Й. Нові візії Європи (Україна та Німеччина знов на шляху до геополітичної взаємодії) // Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. – Бердянськ; Запоріжжя, 1998. – Вип. III: Міжнародні відносини і проблеми державного будівництва в країнах Європи і Америки. – С. 36-41.

¹⁰⁸ Heyken E. Die deutsch-ukrainischen Beziehungen: gestern, heute und morgen auf dem Weg nach Europa. Zum 10. Jahrestag der Unabhängigkeit der Ukraine. – Konstanz: Hartburg-Gorre, 2001. – 34 S.

Володимира Косика.¹⁰⁹ Різноманітні українсько-німецькі стосунки покликаний висвітлювати неперіодичний журнал УВУ та НТШ “Studien zu deutsch-ukrainischen Beziehungen [Дослідження українсько-німецьких зв’язків]” (офіційний видавець – Інститут досліджень українсько-німецьких зв’язків УВУ). Політичне співробітництво західноукраїнських діячів з Австрією розкрито у дисертаціях Сергія Попика (видана як монографія),¹¹⁰ Олега Жерноклеєва (також видана окремою книгою),¹¹¹ Уляни Уської.¹¹² Образу України в суспільно-політичному просторі Австрії присвячена дисертація Бориса Сулима.¹¹³

Освітнє та наукове співробітництво УРСР та Німеччини висвітлено в роботах Галини Саган,¹¹⁴ Галини Калінічевої¹¹⁵ та Світлани Кротюк (період Веймарської республіки),¹¹⁶ В. Ткаченка (період 1920-1939 рр.).¹¹⁷ У 1998-1999 рр. було видано два збірника документів з історії зв’язків учених з УРСР з німецькими науковцями у 20-х – 30-х роках ХХ ст.¹¹⁸ У цих працях головна увага приділена співробітництву в галузі технічних і природничих наук як пріоритетному напрямку інтересів Радянської держави – головного промотора наукових і освітніх міжнародних стосунків.

Культурні, наукові та літературні зв’язки України та Австрії розкривають збірник статей за редакцією М. Мозера, виданий 2005 р. у Києві,¹¹⁹ монографія Рудольфа Агстнера, яка охоплює період з останньої чверті ХVIII століття до наших днів.¹²⁰

До робіт, які висвітлюють різні аспекти українських студій в німецькому академічному середовищі, відносяться праці, присвячені німецьким історикам, які вивчали чи вивчають історію України (монографія Поліни Барвінської про істориків

¹⁰⁹ Косик В. Україна і Німеччина у Другій світовій війні / Пер. з франц. Р. Осадчук. – Париж-Нью-Йорк-Львів: Наукове Товариство ім. Т. Шевченка, 1993. – 659 с.

¹¹⁰ Попик С. Д. Українське питання в політиці Австрії в роки Першої світової війни (1914-1918 рр): дис... канд. іст. наук: 07.00.02. – Чернівецький державний університет ім. Юрія Федьковича. – Чернівці, 1996. – 238 арк.; Попик С. Д. Українці в Австрії, 1914-1918. Австрійська політика в українському питанні періоду Великої війни. – К.; Чернівці: Золоті литаври, 1999. – 235 с.

¹¹¹ Жерноклеєв О. С. Національні секції австрійської соціал-демократії в Галичині й на Буковині (1890-1918рр.): дис... д-ра іст. наук: 07.00.02. – Прикарпатський національний університет ім. Василя Стефаника. – Івано-Франківськ, 2007. – 476 арк.; Жерноклеєв О. С. Національні секції австрійської соціал-демократії в Галичині й на Буковині (1890-1918 рр.). – Івано-Франківськ: Видавничо-дизайнерський відділ Центру інформаційних технологій, 2006. – 535 с.

¹¹² Уська У. Р. Українське питання в Галичині у політиці австрійського уряду в 1907-1914рр.: дис... канд. іст. наук: 07.00.02. – Львівський національний університет ім. Івана Франка. – Львів, 2004. – 243 арк.

¹¹³ Сулим Б. В. Імідж України у суспільно-політичному дискурсі Австрійської Республіки: автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.04. - Львівський національний університет ім. І. Франка. – Львів, 2011. – 19 с.

¹¹⁴ Саган Г.В. Наукові зв’язки українських та іноземних вчених у міжвоєнний період (1918–1939 рр.) / Дис... канд. іст. наук: 07.00.02. – НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського. – К., 1999. – 222 с. Публікація дисертації: Саган Г. Українська наука на міжнародній арені (наукова співпраця у міжвоєнний період). – К., 2003.

¹¹⁵ Калінічева Г. І. Українсько-німецькі освітні і наукові зв’язки у 20-ті - на початку 30-х років / Дис... канд. іст. наук: 07.00.02 / Донецький державний університет. – Донецьк, 1996.

¹¹⁶ Кротюк С. Ф. Зв’язки України і Веймарської Німеччини: (1921-1932рр.) / Дис... канд. іст. наук: 07.00.03. – Київський університет ім. Т.Г.Шевченка. – К., 1993. – 187 с.

¹¹⁷ Ткаченко В. Українська наука у царині міжнародної комунікації (1920 - 1939 рр.) // Україна ХХ ст.: культура, ідеологія, політика. – К.: Інститут історії НАН України, 2008. – С. 364-376.

¹¹⁸ З історії міжнародних зв’язків України: наука, освіта (XIX – 30-і роки ХХ ст.): Документи і матеріали / ред.: М. М. Варварцев. – К.: Інститут історії НАН України, 1999. – 203 с.; Історія Національної Академії наук України 1924–1928: Документи і матеріали / відп. ред. О. С. Онищенко. – К.: [б.в.], 1998. – 762 с.

¹¹⁹ Австрія й Україна у контексті європейської інтеграції й співробітництва = Österreich und die Ukraine im Kontext der europäischen Verständigung und Kooperation : матеріали міжнародної науково-практичної конференції / ред. М. Мозер. – К.: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2005. – 160 с.

¹²⁰ Agstner R. Von Kaisern, Konsuln und Kaufleuten: Österreich und die Ukraine, 1785-2010. – Berlin, Münster, Wien: Lit, 2011. – 409 S. [= Forschungen zur Geschichte des österreichischen Auswärtigen Dienstes, Bd. 3].

Східної Європи, у тому числі істориків України, німецькомовних країн,¹²¹ стаття Бориса Крупницького про німецьких істориків України XVIII ст.,¹²² Петера Боровські про Пауля Рорбаха,¹²³ Ірини Мусієнко про Андреаса Каппелера¹²⁴), німецьким науковим інституціям, які спеціалізуються на українських студіях в Німеччині, та проблемам німецької історіографії історії України.

Першим спробу дослідити німецьку історіографію історії України зробив Андреас Каппелер – один із провідних істориків-україністів Заходу, професор-емерит історії Східної Європи Віденського університету, член Австрійської академії наук та іноземний член-кореспондент НАНУ. Роботи вченого, швейцарця з походження, сприяли відходу німецької історіографії від старої імперської парадигми та відродженню інтересу до української історії в німецькомовних країнах. 1996 р. А. Каппелер вперше опублікував статтю, перекладену українською, присвячену Україні в німецькій історіографії з другої половини XVIII ст. до кінця 90-х рр. XX ст.¹²⁵ Стаття з певними змінами публікувалась німецькою мовою також 2000 р., 2003 і 2005 р.¹²⁶ У ній історіографія, відповідно до динаміки політичної та академічної кон'юнктури в Німеччині, розділена на періоди: до середини XIX ст., з кінця XIX ст. до 1945 р., повоєнного часу, з другої половини 1950-х рр. до середини 1980-х рр., з середини 1980-х рр. до кінця XX ст.

І. Мусієнко проаналізувала головні тенденції розвитку німецької та австрійській історіографій новітньої історії України та досягнення істориків.¹²⁷

Німецька історіографія подій II світової війни, дотична історії України (воєнні події, окупаційна політика, соціальна проблематика), проаналізована по періодах та напрямках, була висвітлена Мариною Дубик.¹²⁸

Поліна Барвінська у монографії та близько тридцяти статтях,¹²⁹ досліджуючи інтерпретації образу Східної Європи в німецькій історіографії кінця XIX – початку XXI ст.

¹²¹ Барвінська П. І. Історики німецькомовного простору і Східна Європа: пошук образів та ідентичностей протягом XX століття. – Одеса : Астропринт, 2010. – 231 с.

¹²² Крупницький Б. Німеччина й Україна в XVIII стол. (Міллер, Шлецер, Енгель, Гаммердорфер, Вагнер, Шпітлер) // Україна. (Париж). – 1953. – № 10.

¹²³ Borowsky P. Paul Rohrbach und die Ukraine: Ein Beitrag zum Kontinuitätsproblem // Deutschland in den Weltpolitik des 19. und 20. Jahrhundert. – Duesseldorf: Bertelsmann, 1973. – S. 461-473.

¹²⁴ Мусієнко І. Етнокультурний розвиток українців у російській та Австро-Угорській імперіях XIX – на початку XX ст. у науковому доробку А. Каппелера // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. – Серія 6: Історичні науки. – Вип. 6. – К, 2008. – С. 158-164.

¹²⁵ Каппелер А. Україна в німецькомовній історіографії // Сучасність. – 1996. – № 12. – С. 78-85.

¹²⁶ Kappeler A. Die Ukraine in der deutschsprachigen Historiographie // Österreichische Osthefte. – Wien, 2000. – Jg. 42, N. 3/4. – S. 161-177; Kappeler A. Die Ukraine in der deutschsprachigen Historiographie // Ukraine: Geographie, Ethnische Struktur, Geschichte, Sprache und Literatur, Kultur, Politik, Bildung, Wirtschaft, Recht / Hg. von P. Jordan, A. Kappeler, W. Lukan, J. Vogl. – Wien: Peter Lang, 2001. – S. 161-177; Kappeler A. Die Ukraine in der deutschsprachigen Historiographie // Kappeler A. Der schwierige Weg zur Nation. Beiträge zur neueren Geschichte der Ukraine. – Wien, Köln, Weimar: Böhlau, 2003. – S. 54-69; Kappeler A. Ukraine in German-Language Historiography // Journal of Ukrainian Studies. – 2005. – Vol. 29. – P. 245-264.

¹²⁷ Мусієнко І. Проблеми новітньої історії України в сучасній німецькомовній історіографії // Международная научная конференция MicroCAD : Секція №19 - Сучасні проблеми гуманітарних наук. – X : НТУ "ХПІ", 2008. – С.

¹²⁸ Дубик М. Нарис німецькомовної історіографії про Україну в Другій світовій війні // Україна в другій світовій війні: погляд з XXI ст. Історичні нариси у 2 кн. Кн. 1. - Київ : Наукова думка, 2011. – С. 143-165.

¹²⁹ Барвінська П. І. Між наукою і політикою. Інтерпретації Східної Європи в академічному середовищі німецькомовного простору у кінці XIX - початку XXI ст. – Одеса: Одеський національний університет ім. І. І. Мечникова, 2013. – 447, [2] с. Підставою написання монографії була докторська дисертація авторки: Барвінська П. І. Образ Східної Європи у німецькомовному академічному середовищі у кінці XIX - початку XXI століття / Дис. ... д-ра іст. наук : 07.00.02. – Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича, Інститут народознавства. - Львів, 2013. Перелік статей, частина яких увійшла до монографії та була використана нами у роботі, див. у списку бібліографії: Барвінська П. І. Між наукою і політикою... С. 415-418.

у контексті співвідношення академічного й політичного середовищ Німеччини, Австрії та Швейцарії проаналізувала місце українського чинника в німецькій гуманітарній науці та академічному середовищі. Українську тематику авторка використовує як лакмусовий папірець у виявленні розходжень німецьких істориків у підходах до конструювання образу Східної Європи. Вона показує, як у різний час українські науковці-емігранти співпрацювали з німецькими колегами, як українська тематика була представлена в німецьких наукових публікаціях, дисертаціях, якою була динаміка місця історії України по відношенню до історії Росії, Польщі, Східної Європи. У роботі згадуються кілька сучасних університетських інституцій Східної Європи, які активно займаються українськими студіями.

Діяльність дослідників Гуманітарного наукового центру історії та культури Центрально-Східної Європи у Лейпцигу висвітлюється у статтях Франка Галера (період 1995-2000 рр.)¹³⁰ та Ірини Мусієнко (період 1995-2005 рр.), яка приділила основну увагу дослідникам політичної та культурної історії України до Середньовіччя до нашого часу.¹³¹ В інших статтях І. Мусієнко висвітлені тенденції розвитку україністики в Німеччині та Австрії в ХХ – на початку ХХІ ст.; перелічено ряд діючих наукових інституцій, до кола зацікавлень яких входить україністика;¹³² проаналізована інституційна структура українознавства в німецькомовних країнах загалом.¹³³

Короткий огляд сучасних українознавчих інституцій в Німеччині та інституцій, які діяли у німецькомовному світі в ХХ ст., міститься в статті Уни Патцке “Україністичні студії в німецькомовному світі та роль Українського Вільного Університету”.¹³⁴ Там розглянуто історію українознавчих академічних центрів, сучасну діяльність дванадцяти таких інституцій, зокрема тих, які не спеціалізуються на українознавстві, але провадять окремі українознавчі проекти. Також огляд У. Патцке охоплює українонімецькі науково-дослідницькі та інші об’єднання, які на різних рівнях прагнуть зміцнити співробітництво між Німеччиною та Україною.

Серед найновіших досліджень – оглядова монографія німецького славіста Гельмута Вільгельма Шаллера, присвячена вивченню української мови, літератури в культурі в Європі, зокрема в Німеччині та Австро-Угорщині, від ХІХ ст. до наших днів.¹³⁵ Інший австрійський славист, Герман Бідер, є автором енциклопедичної статті про розвиток україністики в Австрії.¹³⁶

Переліки діючих на поточний момент німецьких наукових центрів українознавства містять наступні Інтернет-джерела: німецька мережа з питань інформації, координації та українознавчих досліджень “ForumNET.Ukraine”, Інтернет-

¹³⁰ Hadler F. Das Geisteswissenschaftliches Zentrum Geschichte und Kultur Ostmitteleuropas in Leipzig // Berliner Osteuropa Info. Osteuropa-Institut der FU Berlin. – 2000. – N 14 – S. 107–111.

¹³¹ Мусієнко І. Україністика в дослідженнях учених Гуманітарного наукового центру історії та культури Центрально-Східної Європи (Німеччина) // Вісник Національного технічного університету “ХПІ”: Актуальні проблеми історії України. – 2008. – № 37. – С.131-140

¹³² Мусієнко І. Головні тенденції розвитку україністики в Німеччині та Австрії в ХХ – на початку ХХІ ст. // Німеччина – Україна: історичні, культурні, економічні та наукові зв’язки. Збірник наукових праць за матеріалами ІІІ міжнародного наукового Конгресу в Мюнхені (10-12 квітня 2011) / Загал. ред. Д. Бойко-Блохин. – Мюнхен-Полтава, 2011. – С. 137-153.

¹³³ Мусієнко І. Проблеми новітньої історії України в сучасній німецькомовній історіографії // Международная научная конференция MicroCAD : Секція №19 - Сучасні проблеми гуманітарних наук. – Х : НТУ “ХПІ”, 2008. – С. 212.

¹³⁴ Патцке У. Україністичні студії в німецькомовному світі та роль Українського Вільного Університету // Universitas Libera Ucrainensis: 1921-2011... С. 107-128.

¹³⁵ Schaller H. W. Ukrainistik in Europa. Historische Entwicklung und gegenwärtiger Stand. – Frankfurt: Peter Lang, 2013. – 261 S.

¹³⁶ Бідер Г. Україністика в Австрії // Українська мова: Енциклопедія / співгол. редкол. В. М. Русанівський. – 2-е вид., випр. і допов. – Київ: Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2004. – С. 706–707.

портал Німецької асоціації українців та україномовна Вікіпедія. Перелік "ForumNET.Ukraine"¹³⁷ складають 22 вибрані українознавчі центри, які поділені на власне українознавчі (14 установ) та ті, чий дослідження та публікації пов'язані з українознавчою тематикою (8 установ).¹³⁸ Німецька асоціація українців¹³⁹ подає назви 8 таких центрів.¹⁴⁰ Перелік україномовної Вікіпедії представляє 17 інституцій,¹⁴¹ однак він є застарілим. І. Мусієнко називає цифру 18 університетів у німецькомовних країнах Європи, де присутні українські студії як частина славістики на початок ХХІ ст.¹⁴²

Наукове зацікавлення тематикою українознавчих студій в Німеччині скероване майже повністю на ХХ ст. та майже виключно на діяльність наукових інституцій української еміграції. Зацікавлення це різнопланове та різновекторне, але досі ані в Україні, ані в діаспорі не з'явилося жодної узагальнюючої роботи, присвяченої розвитку українознавства в Німеччині чи навіть історії УВУ. Поодинокі дослідження, присвячені ситуації українознавства в німецькій науці у ХХ ст. та на сучасному етапі, – фрагментарні, обмежуються переважно історичним напрямком і не охоплюють усіх наукових центрів Німеччини, в яких розвивається українознавство.

Українознавство в ХІХ – на початку ХХ ст.

Інтерес до українських студій у німецькомовному академічному співтоваристві бере початок від перших наукових розвідок з історії українського козацтва наприкінці ХVІІІ ст.,¹⁴³ подорожніх описів Галичини¹⁴⁴ та з українського фольклору в німецьких та австрійських часописах 20-х років ХІХ ст.,¹⁴⁵ що співпадає із початком наукових досліджень української історії, етнографії, мови і літератури в самій Україні ХVІІІ ст.¹⁴⁶

Після утворення єдиної німецької держави 1871 р. німецька історіографія історії Східної Європи (*Osteuropaforschung*) зазнала політизації – історики під впливом політики вбачали в Україні лише функцію її відносин із Польщею та Росією. Для Австрії така політизація була мало актуальною. Тут дослідники завжди брали до уваги Південно-Східну Європу та різні центральноєвропейські регіони Габсбурзької монархії, зокрема, Галичину, Буковину і Закарпаття, яким присвячували численні краєзнавчі, статистичні, та етнографічні дослідження. У Віденському університеті протягом 1897-

¹³⁷ ForumNET.Ukraine <http://www.forumnetukraine.org/> (Станом на 8.04.2014.)

¹³⁸ Ukrainistik in Deutschland: Standorte <http://www.forumnetukraine.org/beitraege/47-ukrainistik/319-ukrainistik-in-deutschland-standorte.html> (Станом на 8.04.2014.)

¹³⁹ Deutsche Assoziation der Ukrainisten <http://www.ukrainistik.de/> (Станом на 8.04.2014.)

¹⁴⁰ Standorte der Ukrainistik in Deutschland <http://www.ukrainistik.de/lehre-standorte/> (Станом на 8.04.2014.)

¹⁴¹ Список українознавчих наукових установ світу

http://uk.wikipedia.org/wiki/Список_українознавчих_наукових_установ_світу (Станом на 8.02.2015.)

¹⁴² Мусієнко І. Головні тенденції розвитку україністики в Німеччині та Австрії в ХХ – на початку ХХІ ст. // Німеччина – Україна: історичні, культурні, економічні та наукові зв'язки. Збірник наукових праць за матеріалами ІІІ міжнародного наукового Конгресу в Мюнхені (10-12 квітня 2011) / загал. ред. Д. Бойко-Блохин. – Мюнхен-Полтава, 2011. – С. 146.

¹⁴³ Scherer J. B. Geschichte der ukrainischen und saporogischen Kosaken. – Leipzig: Weygand, 1789. – 200 S.; Engel J. C. Geschichte der Ukraine und der ukrainischen Cossaken, wie auch der Königreiche Halitsch und Wladimir. – Halle: Johann-Jacob Gebauer, 1796. – 709 S.

¹⁴⁴ Hacquet B. Neuesten Physikalisch-Politischen Reisen in den Jahren 1788 und 1789 durch die Dacischen und Sarmatischen oder Nördlichen Karpathen. – Nürnberg: Raspe, 1791. – XVI, 249 S.; Hacquet B. Neuesten Physikalisch-Politischen Reisen in den Jahren 1791, 92 und 93 durch die Dacischen und Sarmatischen oder Nördlichen Karpathen. – Nürnberg: Raspe, 1794. – 260 S.

¹⁴⁵ Детальніше див.: Вовчак А. С. Українська фольклористика у німецькомовних джерелах кінця ХІХ – початку ХХ ст. / Дис. ... канд. філол. наук: 10.01.07. – Львівський національний ун-т ім. Івана Франка. – Львів, 2000. – 254 арк.

¹⁴⁶ Дорошенко Д. Розвиток науки українознавства у ХІХ ст. – на початку ХХ ст. та її досягнення // упор. С. В. Ульяновська. – К.: Либідь, 1993. – С. 26.

1926 рр. було захищено щонайменше двадцять дисертацій з історії України, які охоплювали історію Галичини часів Середньовіччя та австрійської доби, історію решти України козацької доби XVII-XVIII ст.¹⁴⁷

Українські студії були в Німеччині складовою студій східноєвропейських, які у 1890-х рр. стали академічною дисципліною. Серед німецьких українців переважали історики, і до початку XX ст. їх погляд на українців та інші етноси Російської імперії був російськоцентричним та проімперським, зорієнтованим на російську державу та російський народ.¹⁴⁸ Звуження перспектив німецької історіографії до вивчення росіян і Російської імперії було зумовлено політичними причинами – Росія була головним партнером і суперником Німеччини, на її території проживала вагома частка німецького етносу. Така концентрація на Російській імперії зумовила подальший русоцентризм східноєвропейських досліджень у Німеччині, який мало брав до уваги неросійські народи.¹⁴⁹ Тому хоча німецькі славісти започаткували вивчення історії культури українців та інших слов'янських народів,¹⁵⁰ до початку XX ст. включно першість в українознавчих студіях належала австрійським вченим. На відміну від австрійської, німецька русоцентрична історіографія історії Східної Європи ігнорувала не лише українців, але й поляків, чехів, угорців та інші народи Центрально-Східної Європи. Пізніше таке акцентування дослідницьких інтересів на російській державі та російському державоутворюючому народі було перенесене на СРСР.¹⁵¹

У XIX ст. німецькі та австрійські вчені в українознавчих етнографічних, етнологічних та географічних дослідженнях паралельно вживали назви “Україна”, “Малоросія”, “Південь Росії”¹⁵². Так, від часу появи 1910 р. першого номеру журналу “*Zeitschrift für Osteuropäische Geschichte* [Журнал східноєвропейської історії]” основний масив статей у ньому був присвячений Росії, проте там також публікувались матеріали Михайла Слабченка, Антонія Флоровського, Олександра Лаппо-Данилевського та Мирона Кордуби, учня Грушевського, який став головним дописувачем матеріалів про Україну. У першому номері журналу розділ про Україну мав назву “Малоросія” (*Kleinrussland*), але в усіх наступних номерах вживалась лише назва “Україна”. Тим не менше сам головний редактор, Отто Гьотцш, у монографії, виданій 1913 р. і далі використовував стару термінологію.¹⁵³ Назва “Україна”, “український” закріпилась у німецькомовному академічному середовищі, витіснивши “Малоросію”, після 1918 р., коли почали діяти українські дипломатичні представництва у Берліні та Відні, і німецька преса багато писала про Україну, до України приїздили німецькі науковці, утворилось Німецько-українське товариство.¹⁵⁴ Останнє, засноване у березні 1918 р., мало сприяти розвитку німецько-українських політичних, економічних та культурних

¹⁴⁷ Kappeler A. Die Ukraine in der deutschsprachigen Historiographie // Der schwierige Weg zur Nation. Beiträge zur neueren Geschichte der Ukraine / Hg. von A. Kappeler. – Wien, Köln, Weimar: Böhlau, 2003. – S. 55.

¹⁴⁸ Мусієнко І. Головні тенденції розвитку україністики в Німеччині та Австрії в XX – на початку XXI ст.... С. 138-139. (137-153)

¹⁴⁹ Барвінська П. І. Між наукою і політикою... С. 17-18, 300.

¹⁵⁰ Kappeler A. Die Ukraine in der deutschsprachigen Historiographie... S. 54-55. (54-69)

¹⁵¹ Там само. S. 55-56.

¹⁵² Наприклад: Rittich A. F. Die Ethnographie Rußlands. – Gotha: Perthes, 1878. – VI, 43 S.: 2 Karten; Abicht R. Das südrussische Igorjlied und sein Zusammenhang mit der nordgermanischen Dichtung // 84. Jahres-Bericht der Schlesischen Gesellschaft für vaterländische Cultur. IV. Abt. Sektion für neuere Philologie. – Breslau, 1906. – S. 1—23; Franzos K.-E. Die Literatur der Kleinrussen // Vom Don zur Donau. Neue Kulturbilder aus “Halb-Asien”. – Leipzig: Duncker & Humblot, 1889. – Bd. 1. – S. 85-126; Penck A. Die Ukraine, das Land der Steppen und des Lösses // Zeitschrift der Gesellschaft für Erdkunde zu Berlin. – 1916. – Bd. 51. – S. 345-361, 458-477; Bodenstedt F. Die Poetische Ukraine: Eine Sammlung kleinrussischer Volkslieder ins deutsche Übertragen. – Stuttgart, Tübingen: Cotta, 1845. – 132 S.

¹⁵³ Барвінська П. І. Між наукою і політикою... С. 39, 316.

¹⁵⁴ Там само. С. 62.

стосунків. Його очолювали німецькі історики Пауль Рорбах, голова, та Аксель Шмідт, секретар.

Інтерес самих німців до окремих регіонів України,¹⁵⁵ історичних періодів, насамперед, козаччини,¹⁵⁶ переклади німецькою мовою праць українських вчених (як-от першого тому “Історії України-Руси” М. Грушевського)¹⁵⁷ та особисті контакти українських та німецьких вчених (так, Гьотцш познайомився з Грушевським 1905 р. у Львові та відтоді підтримував листовний контакт) – все це не мало вирішального впливу на зміну німецького русоцентричного дискурсу. Як приклад можна навести доробок професора богослов'я Боннського університету Йоганна Карла Леопольда Гьотца, автора монографій з історії культури, Церкви (зокрема, Києво-Печерського монастиря) та права Київської Русі, перекладу, коментарів та тлумачень трьох редакцій “Руської правди”, джерел з канонічного права.¹⁵⁸ Праці Гьотца з історії Київської Русі та Росії мали широкий науковий резонанс в Російській імперії та підважували німецькі стереотипи про Росію як край варварів, оскільки автор наголошував на важливості слов'янської культури для Західної Європи.

На початку ХХ ст. впливу політики зазнавали представники історичних напрямів у Німеччині: антикатолицького, *Volksgeschichte*, *Ostforschung*, ревізіонізму, зокрема два останні напрями роль німців в Україні подавали як культуртрегерську. Дослідження з історії України були складовою досліджень Східної Європи і Росії. Так, 1902 р. в Берлінському університеті Фрідріха Вільгельма був заснований семінар східноєвропейської історії та краєзнавства – основа інституціоналізації німецької *Osteuropaforschung*. Створення семінару було пов'язане з бажанням міністерства закордонних справ Німеччини отримати необхідну інформацію про міжнародні стосунки, насамперед, про Російську імперію, яка вважалась головною державою у Східній Європі.¹⁵⁹ Русоцентричність семінару та оминання увагою історії східноєвропейських народів мали значний вплив на напрямок східноєвропейських досліджень у Німеччині.

1913 р. у Пруській палаті представників у Берліні постало Німецьке товариство досліджень Росії, яке від 1920 р. носило назву Німецьке товариство східноєвропейських досліджень. (На сьогодні Товариство має 23 представництва в університетських містах Німеччини, і є найбільшою німецькомовною науковою організацією, яка займається вивченням регіону Центрально-Східної Європи.¹⁶⁰) Німецьке товариство досліджень Росії була інституцією, призначеною для поширення знань про Росію в Німеччині та заохочення російсько-німецьких стосунків. До його складу входили німецькі вчені, дипломати, редактори газет, директори промислових підприємств. Російськоцентричність у баченні історії народів колишньої Російської імперії стала причиною того, що 1926 р. Німецьке товариство східноєвропейських досліджень та його голова Отто Гьотцш виступили проти створення у Берліні Українського наукового інституту (УНІ) – промотора державницької концепції історії України. Проте Гьотцш,

¹⁵⁵ Galizien (Königreich Galizien u. Lodomerien) // Allgemeine Realencyklopädie, oder Conversationslexikon für alle Stände / 3. gänzlich umgearbeitete und fehr vermehrte Auflage. In zwölf Bänden. – Bd. 6: Franz-Grot. – Regensburg, 1869. – S. 242-243.

¹⁵⁶ Наприклад: Erckert R. Der Ursprung der Kosaken, vorzüglich nach neuesten russischen Quellen. – Berlin: Dümmler, 1882. – 16 S.; Pöllmann H. Beitrag zur ältesten Geschichte des Kosakentums. Mit 3 Skizzen. – München: Oldenbourg, 1888. – 73 S.; Hammerdörfer K. Geschichte der ukrainischen und saporogischen Kosaken nebst einigen Nachrichten von Verfassung und Sitten derselben. – Leipzig: Weygand, 1789. – 200 S.

¹⁵⁷ Hruschewskij M. Geschichte der Ukraine. – Lemberg: Bund zur Befreiung der Ukraine, 1916. – viii, 224 S.

¹⁵⁸ Барвінська П. І. Між наукою і політикою... С. 54-57.

¹⁵⁹ Барвінська П. З історії заснування семінару східноєвропейської історії у Віденському університеті // Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії. – 2009. – Вип. 12. – С. 76-83. (80-83)

¹⁶⁰ Офіційна Інтернет-сторінка: Deutsche Gesellschaft für Osteuropakunde e.V. (DGO). Über die DGO <http://www.dgo-online.org/about/> (Станом на 10.06.2014.)

хоча й клопотався про створення у Берліні Російського наукового інституту та спряв його діяльності, підтримував постійні особисті контакти з українськими істориками-емігрантами та студентами.¹⁶¹ Серед його докторантів були Домет Олянчин (дисертація про Г. Сковороду) та Василь Кучабський (дисертація про Західну Україну у період 198-1922 рр.).¹⁶²

Паралельно з вивченням історії “неімперських народів” Центрально-Східної Європи в Німеччині вивчалась історія самих німців поза межами німецьких держав. Дослідники цього напрямку, який отримав назву *Deutschtumforschung*, і пізніше був названий східними дослідженнями (*Ostforschung*), розглядали Центрально-Східну Європу як регіон розселення німців, які виступали в ролі *Kulturträger* (“носії культури”), *Lehrmeister* (“наставників”) та *Herrenvolk* (“народу панів”). У цій же парадигмі історики напрямку *Ostforschung* – Адольф Ерт, Георг Ляйббрандт і Карл Штумпп – розглядали історію українців та німців.¹⁶³

Водночас в Німеччині та Австрії було присутнє утилітарне бачення України та її ролі в Європі як інструменту німецької зовнішньої політики. А. Каппелер постулював залежність від XIX до середини XX ст. зацікавлення німецьких та австрійських істориків історією України від можливості використовувати Україну як постачальника сировини або інструменталізувати її в цілях актуальної політики – у політичній грі проти Росії (згодом СРСР) чи Польщі.¹⁶⁴ Так, протягом XIX ст. до періоду I світової війни включно німецька політична публіцистика пропагувала ідеї розчленування Російської імперії та створення в Україні “Київського королівства”.¹⁶⁵

Австрія. Австрійці вивчали історію та культуру українців Австро-Угорської імперії та заснували 1849 р. у Віденському університеті кафедру слов’янської філології й слов’янських старожитностей, яка постала навіть раніше від кафедри романської та англійської філології.¹⁶⁶ Керівник кафедри Франц Міклошич виділяв українську (малоросійську) мову як окрему, поруч із російською (великоруською).¹⁶⁷

Проте в Австрії українознавство розвивалось не у Відні, але на периферії імперії – у Львівському та Чернівецькому університетах. Сприяли цьому зусилля не німецькомовних вчених і дослідників, а самих українців: у Львові – Михайла Грушевського, Івана Франка, Володимира Гнатюка, Якова Головацького, Олександра Колесси, Кирила Студинського та ін., у Чернівцях – Омеляна Калужняцького, Климентій Ганкевич, Степан Смаль-Стоцький.¹⁶⁸ У Чернівецькому університеті було відкрито кафедру “українсько-руської мови та літератури” 1875 р. У Львівському університеті 1894 р. постала перша офіційна кафедра Східноєвропейської історії в Австро-Угорщині – кафедра всесвітньої історії з наголосом на історії Східної Європи, яку очолив Грушевський і де-факто перетворив на кафедру історії України.¹⁶⁹

До Першої світової війни Віденський університет був одним із головних центрів тяжіння українського студентства. Тут у видатних славістів Ф. Міклошича та В. Ягіча навчались С. Смаль-Стоцький, О. Огоновський; на інших факультетах – фізик І. Пулюй,

¹⁶¹ Dahlmann D. Die deutsche Osteuropahistoriographie in der Zwischenkriegszeit // Hundert Jahre Osteuropäische Geschichte. Vergangenheit, Gegenwart und Zukunft / Hrsg. von D. Dahlmann. – Stuttgart: Franz Steiner, 2005. – S. 30-32 (21-36) [= Quellen und Studien zur Geschichte des östlichen Europas, Bd. 68].

¹⁶² Kappeler A. Die Ukraine in der deutschsprachigen Historiographie... S. 59.

¹⁶³ Там само. S. 56.

¹⁶⁴ Там само. S. 57.

¹⁶⁵ Там само.

¹⁶⁶ У Берлінському ж університеті семінар східноєвропейської історії та краєзнавства постав лише за півстоліття, 1902 р.

¹⁶⁷ Барвінська П. І. Між наукою і політикою... С. 15, 25-26.

¹⁶⁸ Бідер Г. Україністика в Австрії... С. 706–707.

¹⁶⁹ Барвінська П. І. Між наукою і політикою... С. 18, 24, 38-39, 45.

хімік І. Горбачевський, окуліст М. Борисикевич та ін. Українська громада у Відні видавала німецькомовний журнал "Ruthenische Revue" (1903-1905) та його продовження "Ukrainische Rundschau" (1906-1914). Напередодні війни українська колонія у Відні нараховувала до трьох тисяч осіб, під час війни, внаслідок російської окупації, її кількість зросла до п'ятнадцяти тисяч. Відень став осередком українського політичного і культурного життя Галичини і Буковини. Після поразки Української революції у 1920-1923 рр. Відень був поруч із Прагою головним центром української політичної еміграції. Після повернення еміграції до Галичини кількість українців у Відні зменшилась до трьох-чотирьох тисяч чоловік. Виїзд додому студентів та професорів нових незалежних слов'янських держав, кадрова криза в самій Австрії сприяли поступовому занепаду українознавства в Австрії.¹⁷⁰

Швейцарія. Брак наукового зацікавлення українською тематикою у цей період у швейцарській німецькомовній науці ґрунтувалась на віддаленості країни від України, дотриманням політики нейтралітету, негативним образом Східної Європи як регіону несвободи та утисків взагалі.¹⁷¹

Українознавство в Німеччині у міжвоєнний період ХХ ст.

Українські науковці-емігранти після поразки Української революції 1917 – початку 1920-х рр. надали нового руху розвитку українознавства в Німеччині. Відтоді та особливо після II світової війни динаміка зацікавлень українськими студіями серед українських вчених у Німеччині корелювала з національно-визвольною боротьбою українських науковців, які представляли в еміграції не лише українську науку, але й українські політичні партії та політичний провід української держави. Українські вчені прагнули привернути увагу світу до українознавства та історії України як вагомих складових загальної історії Європи.

У 1920-х – на початку 1930-х рр. Берлін став одним із європейських центрів українознавства. Попри те, що українське питання не було серед пріоритетів німецької політики, 1926 р. у Берліні був заснований УНІ, де читались лекції з української мови, історії, культури, географії, економіки. В УНІ було 4 кафедри: української історії (Д. Дорошенко), релігійних відносин (І. Мірчук), історії матеріальної культури (В. Залозецький) та української державності (В. Липинський), яка провадила найактивнішу дослідну роботу. УНІ організовував виклади у німецьких наукових інституціях, співробітничав з німецькими установами, брав участь у міжнародних конгресах. Тут працювали Дмитро Дорошенко, Іван Мірчук, Борис Крупницький, Андрій Яковлів, Мирон Кордуба, Зенон Кузеля.

Діяльність УНІ у 1926-1945 рр. охоплювала дослідну та викладацьку діяльність в галузі історії і культурознавства, правознавства, енциклопедистики, видавав підручники з історії України, словники, мав чотири періодичні видання ("Записки", "Повідомлення" та "Вісті УНІ", в яких Інститут інформував німецький науковий світ та громадськість про Україну та презентував свої наукові здобутки), наукові та науково-популярні видання (найвагомішими були збірники серії "причини до українознавства" за ред. З. Кузелі українською та німецькою мовами). УНІ мав багату бібліотеку україністики, архів української преси, надавав стипендії українським науковцям і студентам, які навчались у німецьких університетах.¹⁷²

У діяльності УНІ виявився вплив політики на українських істориків. Інститут мав державне фінансування, особливо тісна співпраця з німецькою державою була за

¹⁷⁰ Горникевич М. Відень // Енциклопедія українознавства. Словникова частина. Перевидання в Україні. – Т. 1. – Львів: НТШ у Львові, 1993. – С. 268; Бідер Г. Україністика в Австрії... С. 706-707.

¹⁷¹ Барвінська П. І. Між наукою і політикою... С. 19-20.

¹⁷² Наріжний С. Українська еміграція. Культурна праця української еміграції між двома світовими війнами. – Прага, 1942. – Ч. 1. – С. 210-219.

націонал-соціалістичного режиму. УНІ мав можливість видавати результати своїх досліджень, у тому числі на замовлення держави. Так, директор інституту Іван Мірчук (обіймав посаду з 1932 р.) за підтримки уряду видав цілу низку німецько-українських словників (німецько-український – Я. Рудницького та Г. Наконечної, українсько-німецький – З. Кузели та Я. Рудницького, німецький та український словники військової термінології – І. Ільницького та Зінкевича, Систематичний словник української математичної термінології – М. Чайковського) та історичних монографій. Серед найвагоміших історичних монографій – роботи німецьких істориків Акселя Шмідта “Ukraine. Land der Zukunft [Україна: Країна майбутнього]” (1939 р.) та німецького єзуїта Едварда Вінтера “Byzanz und Rom im Kampf um die Ukraine. 955-1939 [Візантія і Рим у боротьбі за Україну. 955-1939]” (Лейпциг, 1942 р.), українських істориків Б. Крупницького “Geschichte der Ukraine [Історія України]” (1939, 1943 рр.), підручник за редакцією І. Мірчука “Handbuch der Ukraine [Довідник України]” (1941 р.), Д. Дорошенка “Die Ukraine und das Reich [Україна і Райх]” (1941 р.), А. Яковлева “Das deutsche Recht [Німецьке право]” (1941 р.). Також німецькою мовою були опубліковані монографії А. Яковлева, Д. Антоновича, Р. Смаль-Стоцького, В. Кубійовича та ін. Праці вчених мали широкий резонанс у західних наукових колах, сприяли пошуків інтересу до України, а деякі використовувались як авторитетні джерела на семінарських заняттях у німецьких університетах.¹⁷³

Німецькі історики національно-консервативного русофільського напрямку А. Шмідт та П. Рорбах обґрунтували необхідність створення української держави як союзниці Німеччини та противаги Росії.¹⁷⁴ Відповідно, нацистський режим контролював діяльність емігрантських організацій у Німеччині з метою їх використання у своїх політичних інтересах. Така доля не оминула й УНІ. Роботи підкреслювати західні впливи в українській історії і подавали Україну як можливого партнера Німеччини. Більше того, більшість німецькомовних праць з історії України була опублікована в Німеччині саме за нацистського режиму.

Хоча створення і діяльність наукових центрів і громадських осередків були зумовлені насамперед політичними мотивами, але завдяки зусиллям визначних діячів і вчених українська еміграція в Німеччині мала повноцінне науково-культурне життя. Доробок українських вчених, що працювали у Німеччині, має важливе прикладне значення для розширення меж і нового осмислення історії України.¹⁷⁵ Тим не менше, як УНІ, так і вже згадуваний Російський науковий інститут, займали маргінальне становище в німецькому академічному середовищі, не інтегруючись у нього, на відміну від становища східноєвропейських істориків-емігрантів в Австрії та Швейцарії.¹⁷⁶

В організації наукових досліджень молоді сприяло Українське академічне товариство при УНІ (1928-1931 рр.) на чолі з В. Кучабським та Д. Олянчиним. Метою Товариства була підготовка молоді до праці по вирішенню завдань державного будівництва в Україні та зміцнення співробітництва між студентами.

У міжвоєнний період східноєвропейські студії в Німеччині зосереджувались переважно в інститутах Східної Європи у Кьонігсберзі (зараз м. Калінінград, РФ) і Бреслау (зараз м. Вроцлав, Польща), Інституті світової економіки при Кільському університеті.¹⁷⁷ Головним промотором українознавчих студій у Кьонігсберзі і Бреслау

¹⁷³ Бублик Т. В. Наукова та культурно-освітня діяльність української еміграції в Чехословаччині та Німеччині в 20-30-ті роки ХХ століття: : автореф. дис... канд. іст. наук: 07.00.01. – Київський університет ім. Т.Шевченка. – К., 1997. – С. 20.

¹⁷⁴ Kappeler A. Die Ukraine in der deutschsprachigen Historiographie... S. 57.

¹⁷⁵ Там само.

¹⁷⁶ Барвінська П. І. Між наукою і політикою... С. 73.

¹⁷⁷ Витанович І. Стан дослідів на народним господарством України // Енциклопедія українознавства. Загальна частина. Перевидання в Україні – Львів, 1995. – Т. 3. – С. 1031; Краснодемська І. Українознавчі

був Ганс Кох, який 1934 р. став професором східноєвропейської історії Кьонігсберзького університету та директором університетського Інституту Східної Європи. Кох організував лекції Дмитра Антоновича на українську історичну тематику, сам виступав з лекціями у Кьонігсберзькому університеті.¹⁷⁸ У 1937-1940 р. він працював директором Інституту Східної Європи в університеті в Бреслау.

За нацистського режиму історією України загалом цікавились німецькі історики Адольф Ерт, Георг Ляйббрандт, Карл Штумпп, козацьким періодом – Гедвіг Фляйшгакер та Ганс Шуманн¹⁷⁹, історією української культури – Едуард Вінтер, виходець з Богемії. Вінтер 1924 р. побував у Львові, мав добрі стосунки з українськими емігрантами – Дмитром Чижевським, Дмитром Дорошенком та Іваном Мірчуком. З 1934 р. Вінтер очолював кафедру церковної історії та патристики богословського факультету Німецького університету в Празі. На відміну від Коха, Вінтер став членом НСДАП лише 1939 р.¹⁸⁰

Можливість публікуватись у німецьких журналах дозволила українським вченим-емігрантам частково нівелювати своє маргінальне становище в німецькому академічному середовищі.¹⁸¹ Українські науковці публікувались журналах: “Die Ukraine [Україна]” очолюваного А. Шмідтом та П. Рорбахом Німецько-українського товариства (з 1918 до кінця 1926 р. вийшло 40 номерів),¹⁸² “Zeitschrift für osteuropäische Geschichte [Журнал східноєвропейської історії]” (відновлене 1931 р.). В останньому німецькі читачі знайомились із різними поглядами та оцінками східноєвропейської історії. Там хоч і переважали публікації німецьких авторів, але публікувались також вихідці з України, найактивнішими з яких були А. Флоровський та Д. Дорошенко. У журналі “Osteuropa [Східна Європа]” в міжвоєнний період українська тематика представлена публікаціями українських радянських науковців та Ганса Коха.¹⁸³ Характерним явищем німецьких періодичних видань у 1933-1935 рр. було збільшення публікацій про Україну.¹⁸⁴

Австрія. У Відні, у січні 1921 р. з ініціативи українських емігрантів – професорів та студентів університетів Австро-Угорської та Російської імперій – було засновано УВУ. Проте вже восени Університету було перенесено до Праги, де він отримав державне фінансування. Пожвавлення українських студій у самій Австрії у міжвоєнний період не відбулось, що було пов’язано із браком відповідних наукових кадрів.

Втім, за підрахунками А. Каппелера, з 1897 по 1926 р. на Семінарії історії Східної Європи Віденського університету було захищено не більше двадцяти дисертацій з історії України, переважна більшість – у 1920-х роках. Тематично охоплювали історію Галичини періоду Середньовіччя та за австрійського панування, козацьку добу XVII – XVIII ст.¹⁸⁵

У першій чверті XX ст. значний внесок у розвиток німецькомовного українознавства в Австро-Угорській імперії, а пізніше Австрії, зробив уродженець Чернівців, австрійський історик та етнограф, член НТШ, Раймунд Фрідріх Кайндль

студії діаспори... С. 98; Краснодемська І. Історія створення та діяльність українознавчих центрів у Німеччині (XX ст.) // Німеччина – Україна: історичні, культурні, економічні та наукові зв’язки. Збірник наукових праць за матеріалами III міжнародного наукового Конгресу в Мюнхені (10-12 квітня 2011) / Загал. ред. Д. Бойко-Блохин. – Мюнхен-Полтава, 2011. – С. 153-173.

¹⁷⁸ Барвінська П. І. Між наукою і політикою... С. 138-139.

¹⁷⁹ Kappeler A. Die Ukraine in der deutschsprachigen Historiographie... S. 59.

¹⁸⁰ Барвінська П. І. Між наукою і політикою... С. 131-132.

¹⁸¹ Там само. С. 73.

¹⁸² Німецько-Українське Товариство // Енциклопедія українознавства. Словникова частина. Перевидання в Україні. – Т. 5. – Львів, 1996. – С. 1768.

¹⁸³ Барвінська П. І. Між наукою і політикою... С. 79, 91.

¹⁸⁴ Там само. С. 123-124.

¹⁸⁵ Kappeler A. Die Ukraine in der deutschsprachigen Historiographie... S. 55.

(1866-1930). Кайндль з 1901 р. був професором Чернівецького університету, у 1915-1930 рр. – Грацького. Прихильник пангерманізму, вчений у своїх працях підкреслював самобутність та авторхонність українського населення регіону. Серед численних праць Кайндля – монографії, присвячені історії Чернівців,¹⁸⁶ етнографії гуцулів,¹⁸⁷ русинів у Буковині,¹⁸⁸ тритомні монографії з історії Буковини¹⁸⁹ та історії німців у Карпатському регіоні.¹⁹⁰

У міжвоєнний період в Австрії розпочав свою наукову кар'єру Ганс Кох, уродженець Львова, сотник УГА і українофіл, член НСДАП з 1933 р. Його дисертація “Die russische Orthodoxie im petrinischen Zeitalter. Ein Beitrag zur Geschichte westlicher Einflüsse auf das ostslavische Denken [Російське православ'я у петровську епоху. Внесок до історії західного впливу на мислення східних слов'ян]” (Бреслау, 1929) були присвячені історії Церкви в Україні, зокрема, діяльності С. Яворського та Ф. Прокоповича (дисертація), становищу Церкви в СРСР, УАПЦ, історії протестантизму в Україні (статті).¹⁹¹

Під час II світової війни ідею створення української держави як союзниці Німеччини підтримали Ганс Кох, най той момент – директор Інституту Східної Європи університету в Бреслау – та вже згадуваний Едуард Вінтер, професор Німецького університету в Празі. Останній 1942 р. видав монографію “Byzanz und Rom im Kampf um die Ukraine 955-1939 [Візантія та Рим у боротьбі за Україну 955-1939]” (Ляйпциг, 1942), яка була мало вписувалась у задачі легітимації німецької окупації, але відповідала концепції Альфреда Розенберга щодо підтримки національних рухів на окупованих територіях.¹⁹² Розенберг, райхсміністр східних окупованих територій та керівник зовнішньополітичного управління НСДАП, через спротив Еріха Коха, райхскомісара України, та незгоду самого Гітлера не зумів цю концепцію втілити в життя. Саме з Розенбергом під час II світової війни були пов'язані німецькі українофіли та українські вчені-емігранти, а розроблена в контексті його концепції національної політики історія народів СРСР значно підважила русоцентричну концепцію історії Східної Європи.¹⁹³

У воєнний час *Ostforschung* був використаний Гітлером для втілення політики життєвого простору на окупованих територіях. Так, протягом 1940-1945 рр. у Кракові діяв дослідний Інститут німецької східної праці, який мав відділення у Варшаві та Львові, і до якого мали приєднатись створені у Києві та Харкові дослідні пункти. Робота Інституту була спрямована на обґрунтування німецьких претензій на панування над окупованою територією та населенням через представлення досягнень німців у

¹⁸⁶ Перше видання: Kaindl R. F. von Czernowitz von den ältesten Zeiten bis zur Gegenwart. Festschrift zum sechzigjährigen Regierungsjubiläum Sr. Majestät Kaiser Franz Joseph I. und zur Erinnerung an die erste urkundliche Erwähnung von Czernowitz vor 500 Jahren. – Czernowitz: H. Pardini, 1908. – 256 S. Український переклад: Кайндль Р. Ф. Історія Чернівців від найдавніших часів до сьогодення / наук. ред. О. М. Масан. – Ювілейне видання до 60-их роковин правління Його Величності Цісаря Франца Йосифа I і на пам'ять про першу писемну згадку про Чернівці 500 років тому, репр. вид. 1908 р. - Чернівці: Зелена Буковина, 2005. - 330 с.

¹⁸⁷ Kaindl R. F. Die Huzulen. Ihr Leben, ihre Sitten und ihre Volksüberlieferung. – Wien: Alfred Hölder, 1894. – 146 S. Український переклад: Кайндль Р. Ф. Гуцули: їх життя, звичаї та народні перекази / післямова О. М. Масан. - Чернівці: Молодий буковинець, 2000. – 208 с.

¹⁸⁸ Kaindl R. F., Manasryrski A. Die Ruthenen in der Bukowina. – Czernowitz, 1889-1890. – Bd. 1-2. Український переклад: Кайндль Р. Ф., Манастирський О. Русини на Буковині. - Чернівці: Зелена Буковина, 2007. - 191 с.

¹⁸⁹ Kaindl R. F. Geschichte der Bukowina von den ältesten zeiten bis zur Gegenwart unter besonderer Berücksichtigung der Kulturverhältnisse. Drei Teile in einem Band. – Czernowitz: H. Pardini, 1904. – 263 S.

¹⁹⁰ Kaindl R. F. Geschichte der Deutschen in den Karpathenländern. – Gotha: Perthes, 1907-1911. – Bd. 1-3 [= Allgemeine Staatengeschichte. Abt. 3. Deutsche Landesgeschichten, Werk 8].

¹⁹¹ Барвінська П. І. Між наукою і політикою... С. 100-101.

¹⁹² Там само.. С. 142.

¹⁹³ Там само. С. 301.

минулому.¹⁹⁴ У 1942-1943 рр. у зв'язку з неможливістю повноцінної роботи гуманітарних секцій Інститут німецької східної праці переорієнтувався на природничі дослідження (у Львові діяла секція хімічних досліджень).¹⁹⁵ В Одесі у 1943-1944 рр. під керівництвом професора Гюнтера Райхенкорна діяла філія Німецького наукового інституту в Бухаресті, яка де-факто провадила не наукову, але просвітницьку роботу.¹⁹⁶

Українознавчі студії українських вчених у ФРН

Під час II світової війни в Німеччині зосередилась переважна більшість української довоєнної еміграції в Європі. Наприкінці ж війни, за даними західних окупаційних адміністрацій, у таборах для переміщених осіб у Німеччині та Австрії, здебільшого в Баварії, опинились від 97757 до 206871 українців.¹⁹⁷ Дані самих українців відрізняються на порядок. Так, Українська Установа Довіри в Берліні за 1943 р. подає кількість лише західних українців, які працювали в Німеччині, як 800000 осіб. Бл. свщмч. о. Петро Вергун, Апостольський візитатор з правами адміністратора для українців-католиків у Німеччині (1940-1945 рр.), нараховував лише українців-католиків півтора мільйона осіб.¹⁹⁸ Серед українських емігрантів були також представники наукової та культурної еліти, які перенесли до Німеччини старі чи заснувала там нові наукові та культурні інституції. Протягом кількох повоєнних років – до початку масового виїзду українців до Америки з 1947 р. – на початку 1950-х рр. – Баварія стала головним осередком української науки за кордоном.

Так, нішу УНІ в німецькому академічному світі зайняв УВУ, який був перенесений до Німеччини з Праги і спочатку функціонував як університетські курси в Аугсбурзі і Гьоттінгені (протягом серпня 1945 – 1946 рр.), а з 1946 р. перемістився до Мюнхена. Там у складі УВУ розпочали діяти три факультети – філософський, права та суспільно-економічних наук. У 1952-1962 рр. УВУ пережив найбільшу за час свого існування кризу, коли внаслідок масової еміграції українців з Німеччини до Америки був змушений припинити на десять років аудиторне навчання. Проте така ситуація дозволила розвинути активну дослідну і видавничу працю. Так, протягом 1957-1975 рр. УВУ видало десять томів “Наукових записок”, три томи “Наукових збірників”, двадцять дві монографії та шість інших видань.¹⁹⁹

З УВУ в різний час були пов'язані Дмитро Дорошенко, Наталія Полонська-Василенко, Олександр Оглоблин, Борис Крупницький, Олександр Лотоцький, Юрій Бойко-Блохин, Володимир Кубійович, Лев Окіншевич та інші видатні вчені-українознавці. Враховуючи вагомість внеску істориків, які співпрацювали з УВУ, у розробку загальної концепції історії України, зокрема, у розвитку державницької історіографії, сучасні українські історики виділяють Мюнхенську школу як окрему

¹⁹⁴194 On-line Lexikon zur Kultur und Geschichte der Deutschen im östlichen Europa. Institut für Deutsche Ostarbeit, Krakau <http://ome-lexikon.uni-oldenburg.de/begriffe/institut-fuer-deutsche-ostarbeit-krakau/#c110081> (Станом на 10.06.2014.)

¹⁹⁵ Детальніше про діяльність Інституту див.: Rybicka A. Instytut Niemieckiej Pracy Wschodniej. Institut für Deutsche Ostarbeit. Kraków 1940–1945. – Warszawa: DiG, 2002. – 196 s.; Wolnik G. Institut für deutsche Ostarbeit // Handbuch der völkischen Wissenschaften. Personen – Institutionen – Forschungsprogramme – Stiftungen / Hg. von I. Haar, M. Fahlbusch. – München: De Gruyter, 2008. – S. 254-290; Goguel R. Über die Mitwirkung deutscher Wissenschaftler am Okkupationsregime in Polen im zweiten Weltkrieg, untersucht an drei Instituten der deutschen Ostforschung (Dissertation Humboldt-Universität Berlin). – Berlin/DDR, 1964. – S. 132-175.

¹⁹⁶ Барвінська П. І. Між наукою і політикою... С. 133.

¹⁹⁷ Порівняй різні статистичні дані: Маруняк В. Українська еміграція в Німеччині і Австрії... Т. I. – С. 22, 84-86, 115-118.

¹⁹⁸ Бурім Д. Створення Української установи довіри в Німецькій імперії: політика урядових кіл Німеччини та українська політична еміграція (1938-1945) // Український археографічний щорічник. – К., 2010. – Вип. 15. – С. 592-593.

¹⁹⁹ Маруняк В. Українська еміграція в Німеччині і Австрії по Другій світовій війні... Т. 2. – С. 32-34.

історіографічну школу історії України.²⁰⁰

Від 1950 р. Баварське Міністерство освіти визнає за УВУ право надавати наукові ступені магістра та доктора. 1961 р. університет отримав фінансування від Федерального уряду Західної Німеччини та уряду землі Баварія.²⁰¹ Федеральний уряд Німеччини припинив фінансувати УВУ 1996 р., а Баварський уряд припинив фінансування 2006 р.

Разом із навчальним процесом, аспірантською роботою УВУ розгорнув широку науково-дослідну та видавничу діяльність. Він широко співпрацював з НТШ, його історико-філософською, філологічною та математично-природничою секціями, з Українською вільною академією наук, де діяли секції історії та філософії, права й економіки, філології, природничо-математична. Їх провідні вчені були водночас професорами і доцентами університету. За повоєнне десятиріччя було підготовлено понад 200 докторів та 100 магістрів, з 1957 р. почали видаватися “Наукові записки”.²⁰² Завдяки підтримці з боку Товариства сприяння українській науці (1962), співпраці з українознавчими центрами у США, Канаді, Франції було започатковано курси українознавства, щорічні українознавчі конференції. У 1981 р. у рамках УВУ сформувався Інститут дослідження національних проблем, який опрацьовував проблеми українського етногенезу, історії українського національно-культурного розвитку та визвольних змагань.

1945 р. у Регенсбурзі відновив свою діяльність перенесений з Подєбрад (Чехословаччина) Український технічно-господарський інститут (УТГІ). Після масової української еміграції з Німеччини Інститут став виключно науково-дослідною установою.²⁰³ Через відсутність фінансової підтримки з боку німецької держави та незначну підтримку з боку благодійників 2009 р. Інститут припинив свою діяльність, передавши свою бібліотеку книгозбірні Національного університету “Кієво-Могилянська академія”.²⁰⁴

1945 р. українські вчені-емігранти створили в Аугсбурзі Українську вільну академію наук (УВАН) – спадкоємицю ВУАН. Коли більшість її членів виїхала до Північної Америки, для збереження в Німеччині осередку УВАН на початку 1980-х рр. в Мюнхені було створено європейське представництво УВАН у США на чолі з Ю. Бойко-Блохіним, професором славістики Мюнхенського університету Людвіга Максиміліана. Зі Бойко-Блохіна 2002 р. УВАН в Німеччині фактично припинила свою діяльність.

Після II світової війни розпочали свою діяльність Українська економічна висока школа (УЕВШ) у Мюнхені (існувала до 1951 р.) та Інститут живих мов в Аугсбурзі (діяв у 1946-1948 рр.).

У Німеччині також опинились члени Наукового Товариства Шевченка (НТШ), які 1947 р. відновили у Берхтесгадені діяльність Товариства з історико-філософською, філологічною, математично-природничо-лікарською секціями та тринадцятьма комісіями при них.²⁰⁵ Тоді ж, 1947 р., НТШ відновило видання “Записок НТШ”. 1951 р. осідок НТШ в Європі був перенесений до м. Марсель (Франція). У Німеччині НТШ

²⁰⁰ Монолатій І., Вишиванюк О. Мюнхенська школа історії України...

²⁰¹ Купчинський О. Погляд на науково-видавничу діяльність Українського Вільного Університету: зміст і видовий склад видань, динаміка розвитку, автура (1921-1991) // Записки НТШ. – 1996. – Т. ССXXXI. – С. 522.

²⁰² Калакура Я., Краснодемська І. Осередок українознавства в Мюнхені // Українознавство. – 2004. – № 1-2. – С. 424-431.

²⁰³ Маруняк В. Українська еміграція в Німеччині і Австрії по Другій світовій війні... Т. 2 – С. 34.

²⁰⁴ Ярошенко Т. О. До історії одного архіву: фонди Українського технічно-господарського інституту в Мюнхені – відтепер у Могилянській книгозбірні // Вісник Книжкової палати. – 2011. – № 1. – С. 25-28.

²⁰⁵ Маруняк В. Українська еміграція в Німеччині і Австрії по Другій світовій війні... Т. I. – С. 165-182.

обмежило свою діяльність до видавничої – протягом 1952-1975 рр. було видано сім томів словникової частини “Енциклопедії українознавства”.²⁰⁶

Також у повоєнній Німеччині були засновані українські богословські навчально-наукові заклади. Так, при УАПЦ була заснована Богословська академія УАПЦ (до 1947 р. – Богословсько-педагогічна академія УАПЦ) у Мюнхені (діяла до 1950 р.) та Богословсько-науковий інститут. При УГКЦ розпочали роботу Українська католицька духовна академія при Апостольській візитатурі для українців-католиків у Німеччині (замок Гіршберг поблизу м. Вальгайм, Баварія), яка 1948 р. була переведена до Голландії, та Церковно-археографічна комісія (об’єднувала науковців обох визнань).²⁰⁷ У Мюнхені 1960 р. було засноване Українське богословське наукове товариство (1963 р. перенесене до Риму), яке об’єднало науковців та дослідників богословських і допоміжних наук. Товариство мало секції: біблійну і богословсько-філософську, правничу і практично-богословську, історичну та дослідів християнського Сходу.²⁰⁸

З початком масової еміграції українців з Німеччини та Австрії провідними центрами українознавства стали наукові та освітні інституції українців у США та Канаді, які, однак, співпрацювали з вченими та науковими центрами в Німеччині. Одним із виявів такої співпраці стало створення 1965 р. у Мюнхені осередку Українського історичного товариства (УІТ) на чолі з Наталією Полонською-Василенко, заснованого того ж року у США (до 1981 р. голова – Олександр Оглоблин, з 1981 р. до сьогодні – Любомир Винар). Найактивніше УІТ в Німеччині діяло за часів головування Н. Полонської-Василенко (1963-1973 рр.) та Теодора Мацькова (від 1984 р.). Члени Управи Українського історичного товариства в Європі (Німеччині) брали активну участь у виданні журналу Товариства “Український історик” (з 1964 р. видавався Мюнхені), в організації наукових конференцій і лекцій у Німеччині, Міжнародних конгресів українських істориків, у співпраці з німецькими науковцями, які долучались до вивчення українознавчих тем.²⁰⁹

Також у Мюнхені діяли: Німецько-українське товариство ім. Й. Гердера (з 1948 р.), зосереджене на розвитку німецько-українських зв’язків, яке 1960 р. об’єдналось із Німецько-українським товариством,²¹⁰ та Товариство сприяння українській науці (з 1962 р., об’єднувало УВУ, НТШ та УТГІ), яке отримувало урядові дотації.²¹¹

Українські науковці співпрацювали Інститутом вивчення СРСР (діяв у Мюнхені в 1952-1960 рр.).²¹²

Завдяки вченим-українознавцям та заснованим ними протягом ХХ ст. за межами СРСР академічним інституціям вдалось зберегти цілі наукові школи та напрямки.

²⁰⁶ Маруняк В. Українська еміграція в Німеччині і Австрії по Другій світовій війні... Т. 2. – С. 35.

²⁰⁷ Маруняк В. Українська еміграція в Німеччині і Австрії по Другій світовій війні... Т. 1. – С. 173-174, 309-312.

²⁰⁸ Маруняк В. Українська еміграція в Німеччині і Австрії по Другій світовій війні... Т. 2. – С. 35.

²⁰⁹ Атаманенко А. Є. Співпраця українських вчених у Німеччині (1965-1991) // Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. – 2013. – Вип. XXXV. – 188-193. Див. також: Атаманенко А. Українське історичне товариство: ідеї, постаті, діяльність. – Острого: Національний університет “Острозька Академія”, 2010. – 672 с.; Матеріали до історії Українського історичного товариства / Ред. А. Атаманенко. – Нью-Йорк-Острого: Українське Історичне Товариство, Національний університет “Острозька академія”, Інститут дослідження української діаспори, 2006. – 384 с. [= Історичні джерела, т. II]; Винар Л. “Український Історик”: 40 років служіння науці. Статті і матеріали / Ред. А. Атаманенко. – Острого-Нью-Йорк: Українське Історичне Товариство, Національний університет “Острозька академія”, Інститут досліджень української діаспори, 2003. – 422 с.

²¹⁰ Німецько-Українське Товариство ім. Гердера // Енциклопедія українознавства. Словникова частина. Перевидання в Україні. – Львів, 1996. – Т. 5. – С. 1768.

²¹¹ Маруняк В. Українська еміграція в Німеччині і Австрії по Другій світовій війні... Т. 2. – С. 31; Товариство Сприяння Українській Науці // Енциклопедія українознавства. Словникова частина. Перевидання в Україні. – Львів, 2000. – Т. 9. – С. 3229.

²¹² Маруняк В. Українська еміграція в Німеччині і Австрії по Другій світовій війні... Т. 2. – С. 30.

Українознавчі студії німецьких вчених у ФРН

Українознавчі студії німецьких вчених у ФРН в другій половині ХХ ст. розвивались у межах вивчення Східної Європи. Після II світової обидва історичні напрямки – *Ostforschung* і *Osteuropaforschung* – об'єднались, відмежувавшись від політизованого *Ostforschung*, а з 1960-х рр. східноєвропейські студії як наукова дисципліна унезалежнилися від політики.²¹³ 1949 р. у Штутгарті було засноване Німецьке товариство з вивчення Східної Європи, яку об'єднало понад 400 дослідників. Після II світової війни у Мюнхені були створені Інститут дослідження СРСР (1950 р.) та Інститут Східної Європи у Мюнхені (1951 р.).²¹⁴ Інститут Східної Європи у Мюнхені 1952 р. очолив колишній директор Інституту Східної Європи університету в Бреслау Ганс Кох, який став першим редактором фахового журналу “*Jahrbücher für Geschichte Osteuropas* [Щорічники історії Східної Європи]”, і працював як радянолог.

Хоча Ганс Кох 1958 р. оптимістично стверджував, що історія України та її культури є предметом викладання та вивчення в усіх німецьких вищих школах,²¹⁵ українознавчі дослідження у межах східноєвропейських студій у центрах вивчення Східної Європи були нечисленні. У повоєнний період історію України вивчали дослідники, які працювали ще за нацистського режиму, – Гедвіг Фляйшгакер та Ганс Байер (під час війни він був референтом по Україні в Головному управлінні імперської безпеки). Проблематика українська історії України ввійшла до кола зацікавлень кількох представників молодшого покоління німецькомовних істориків: козаччина та Галицько-волинське князівство (Гюнтер Штюкль), східне пограниччя Польщі (Готтгольд Роде), Православна Церква (Фрідріх Гаер), українська національна революція 1917 р. (Дітріх Гаер).²¹⁶ Г. Кох видав в українському перекладі твори Шевченка. Після II світової війни на філософському факультеті Гайдельберзького університету була захищені дисертації про проблеми української державності та еміграції (Міхаель Пап), політики центральних держав щодо України (Петер Хорбан). Але, як і раніше, українська тематика залишалась у ФРН прерогативою українських емігрантів та науковців УВУ.²¹⁷

Українознавчі студії у ФРН та НДР 1960-х – 1980-х років

На 1968 р. в Німеччині було 12 науково-дослідних центрів, які спеціалізувались на східноєвропейських студіях, у кожному університеті була кафедра чи інститут славістики. За винятком університетів у Фрайбурзі, Регенсбурзі та Саарбрюке, в усіх західнонімецьких університетах були семінари чи інститути історії Східної Європи. У 5 університетах були інституції, де досліджувалась та викладалась історія Східної Церкви, в 9 університетах були семінари чи інститути, які вивчали політику, економіку, право та культуру Східної Європи. Ще 5 установ займались дослідженням німецьких елементів у Східній та Південно-Східній Європі (включаючи Східну Німеччину) та 35 організацій, які займались інформаційною, громадською і культурною роботою, пов'язаною з Східною Європою та підтримкою східноєвропейської еміграції.²¹⁸

Зацікавлення вивченням історії України у 1960-х рр. серед німецьких науковців зменшилось, зокрема, через політичні причини, коли в Німеччині та Австрії влада звернула увагу на науковців, які співпрацювали з нацистським режимом.²¹⁹ А. Каппелер

²¹³ Kappeler A. Die Ukraine in der deutschsprachigen Historiographie... – S. 56.

²¹⁴ Мусієнко І. Головні тенденції розвитку україністики в Німеччині та Австрії... С. 143-144.

²¹⁵ Kappeler A. Die Ukraine in der deutschsprachigen Historiographie... С. 60-61.

²¹⁶ Там само. S. 60.

²¹⁷ Барвінська П. І. Між наукою і політикою... С. 270.

²¹⁸ Барвінська П. Особливості конструювання образу Східної Європи в академічному середовищі німецькомовних країн в останній третині ХХ ст. у баченні німецькомовних істориків // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Історія. – К., 2012. – Вип. 111. – С. 12.

²¹⁹ Kappeler A. Die Ukraine in der deutschsprachigen Historiographie... S. 61.

так охарактеризував наслідки цього для українських істориків: “Українська історіографія розглядалась більшістю німецьких фахівців із питань Східної Європи в тісному взаємозв’язку з її інструменталізацією для імперської політики Німеччини щодо Росії і Польщі, особливо у контексті війни Гітлера, спрямованої на знищення Польщі, Радянського Союзу і східноєвропейських євреїв. Тому українська історія та українські історики були скомпрометовані і гуртом затавровані такими стереотипами, як націоналізм, антисемітизм і колабораціонізм.”²²⁰ Тому молодше покоління німецьких істориків не хотіло займатись тематикою скомпрометованих дослідників і загалом оминало питання національних стосунків, зокрема, в СРСР, переключивши увагу на історію Польщі та Чехословаччини. Українців вважали росіянами, а історію України – частиною історії Росії. Співпраця з українськими істориками-емігрантами була майже припинена, останні опинились в ізоляції в німецькому академічному середовищі.²²¹ Більше того, Віллі Брандт заради зміни підходів у дослідженнях Східної Європи намагався вплинути на найбільш консервативні дослідні центри, особливо мюнхенські, яким закидали те, що вони начебто вважали контакти з емігрантами та підтримку дослідних проектів практичною заміною зовнішньої політики. На період “нової східної політики” припадає розширення у ФРН мережі університетських центрів східноєвропейських студій, зростання зацікавлення історією Польщі, початок процесу узгодження викладу історії в шкільних підручниках ФРН, Польщі та Чехії, наукові контакти з істориками НДР.²²²

До середини 1980-х рр. провідне місце в наукових інтересах німецьких східноєвропейських істориків займала Росія, що мотивувалось вагомістю позицій СРСР у світі.²²³ Ті ж історики у ФРН, які цікавились історією України, вивчали теми німецької політики щодо України у 1918 р. (Петер Боровський), історії Церкви (Йоганн Мадай), колонізації Півдня України (Ганс Ауербах), національно-політичного руху у Карпатській Русі (Іван Чегуц), Галичини (Горст Гляссль), козацького повстання 1648 р. (Димітрій Злепко).²²⁴ Винятком на цьому тлі виступає стаття Гельмута Нойбауера у журналі НТШ “Український історик” про значення історичної спадщини М. Грушевського, хоча вона і має загальний характер і не містить виносок.²²⁵ У 1970-1990-х рр. в галузі славістики україністику представляв Ганс Роте, фахівець зі слов’янських літератур та культурної історії ранньомодерного часу.²²⁶

В НДР головними центрами східноєвропейських досліджень у 1970-1980-ті рр. були Академія Наук та університети в Берліні, Ляйпцигу і Галле.²²⁷ Українська тематика в історичних дослідженнях та літературознавстві була представлена зусиллями Едуарда Вінтера та його учня Бруно Відери, які використовували сюжети з історії

²²⁰ Kappeler A. Die Ukraine in der deutschsprachigen Historiographie... S. 61. Український переклад цитати: Пацке У. Україністичні студії в німецькомовному світі та роль Українського вільного університету // Universitas Libera Ucrainensis: 1921-2011... С.111.

²²¹ Kappeler A. Die Ukraine in der deutschsprachigen Historiographie... S. 61-62.

²²² Барвінська П. І. Між наукою і політикою... С. 274-285.

²²³ Там само. С. 285.

²²⁴ Kappeler A. Die Ukraine in der deutschsprachigen Historiographie... С. 63.

²²⁵ Neubauer H. Mykhailo Hruschewskyi: Erbe und Auftrag // Український історик. – Нью-Йорк, 1984. – Т. 21. – № 1-4. С. 21-32.

²²⁶ Sinopsis: Kiev, 1681. Facsimile mit einer Einleitung von H.Rothe. – Köln, Wien: Böhlau, 1981. – 409 S.; Rothe H. Die älteste ostslawische Kunstdichtung 1575 – 1647. – Giessen: Schmitz, 1976. – Bd. 1. – 219 S., Giessen: Schmitz, 1977. – Bd. 2. – 533 S.; Rothe H. Vom Barock Klassizismus in der polnischen Dichtung der Ukraine Lazar Baranovych und Jan Ornowski // Necessitas et ars: studia staropolskie dedykowane Profesorowi Januszowi Pelcowi / red. B. Otwinowska, J. Pelc. – Warszawa: Semper, 1993. – Т. 1. – С. 47-55; Rothe H. Szkice o literaturze polskiej i ukraińskiej. – Siedlce-München: Instytut filologii polskiej i lingwistyki stosowanej uniwersytetu przyrodniczo-humanistycznego w Siedlcach, 2011.– 236 s.

²²⁷ Барвінська П. І. Між наукою і політикою... С. 221.

України при вивченні історії Росії та німецько-російських і німецько-слов'янських зв'язків.²²⁸ Сам Е. Вінтер разом із П. Кірхнером видали спільно з Інститутом літератури ім. Т. Шевченка АН УРСР німецькомовні твори Івана Франка з історії та культури України.²²⁹ Українська діаспора схвально зустріла видання, хоча й критикувала упорядників за дотримання радянської лінії франкознавства. 1967 р. очолюваний Вінером сектор історії німецько-слов'янських зв'язків АН організовував науковий симпозіум до 100-річчя з дня смерті Шевченка, за три роки – конференцію, присвячену Східній політиці Німеччини щодо України.²³⁰ Попри те, що Вінтеру дозволяли тлумачити деякі сюжети з історії України відмінно від офіційної лінії радянської історіографії, але у принципових питаннях, як-от позитивній оцінці “возз'єднання” України з Росією,²³¹ розходжень не було.

Зростання зацікавлення німецьких вчених українською історією спостерігаємо у другій половині 80-х років ХХ ст., у період “перебудови” та відродження національних рухів неросійських народів в СРСР. За підрахунками А. Каппелера, з 1983 по 1998 рр. із 250 захищених дисертацій з історії Східної Європи Україні було присвячено 13, у той час як протягом 1971-1982 рр. зі 160 дисертацій історію України охоплювали лише кілька.²³² Аналогічна ситуація була і з публікацією українознавчих статей. У журналі “*Jahrbücher für Geschichte Osteuropas*” (редактор Гюнтер Штьокль) протягом 1971-1986 рр. з'явилась лише одна стаття, яка стосувалась історії України, а на 1999 р. таких статей було п'ятнадцять, у тому числі від українських та північноамериканських авторів.²³³

Українознавство в Австрії. У повоєнний період австрійські університети були піддані денацифікації, внаслідок якої у 1945-1946 рр. з Віденського університету було звільнено близько третини викладачів. У наступний період в Австрії кількість академічних інституцій, які б займались історією Східною Європи, на відміну від обох Німеччин, була незначною і не фінансувалась так щедро. А до кінця 1960-х рр. Відень був чи не єдиним містом, де були дослідницькі центри Східної Європи та викладалась історія Східної Європи. Зокрема, тут діяв заснований 1958 р. Австрійський інститут Східної та Південно-Східної Європи. Лише 1970 р. в Інституті історії Грацького університету було засновано відділ історії досліджень Південно-Східної Європи.²³⁴

Повоєнна австрійська гуманітаристика практично не виявляла зацікавлення історією України. Зрушення відбулись з 1960-х рр., коли в Австрії з'явилась публікація докторської дисертації історика Вольфдітера Біля “*Österreich-Ungarn und die Friedensschlüsse von Brest-Litovsk [Австро-Угорщина та мирні переговори у Бересті-Литовському]*” (Відень, 1970), яка зокрема, стосувалась історії України. У своїй роботі Біль широко використовував чотири томний збірник документів “*Ereignisse in der Ukraine 1914-1922, deren Bedeutung und historische Hintergründe [Події в Україні у 1914-1922 рр., їхнє значення та історична особливість]*”.²³⁵ Збірник був виданий у 1966-1969 рр. Східноєвропейським дослідним інститутом ім. В. Липинського у Філадельфії за

²²⁸ Там само... С. 228, 242-243.

²²⁹ Franko I. Beiträge zur Geschichte und Kultur der Ukraine: Ausgewählte deutsche Schriften des revolutionären Demokraten. 1882-1915 / Hg. und eingeleit. von E. Winter, P. Kirchner. – Berlin: Akademie, 1963. – IX, 577 S. [= Quellen und Studien zur Geschichte Osteuropas, Bd. 14].

²³⁰ Барвінська П. І. Між наукою і політикою... С. 244-246.

²³¹ Там само. С. 243-244.

²³² Kappeler A. Die Ukraine in der deutschsprachigen Historiographie... S. 66.

²³³ Там само.

²³⁴ Барвінська П. І. Між наукою і політикою... С. 145, 153-154.

²³⁵ Мусієнко І. Головні тенденції розвитку україністики в Німеччині та Австрії в ХХ – на початку ХХІ ст.... С. 144.

редакцією Теофіла Горинкевича, греко-католицького священника із Відня, упорядника архівів і каталогів документів ЗУНР та В. Липинського.

У першій половині 1980-х рр. роботи австрійських дослідників в галузі історії України були спрямовані на вивчення Галичини та Буковини, народів, які там проживали (українців (русинів), поляків, євреїв), міжнародних відносин.²³⁶

Швейцарія. На повоєнний період у Швейцарії припав час інституціоналізації академічних центрів, пов'язаних із вивченням Східної Європи. Так, 1957 р. у Фрібурзькому університеті було засновано Інститут Східної Європи, 1958 р. – Інститут Сходу у Берні (зачинено 1994 р.). За рік у Берні постав фонд “Швейцарська бібліотека Східної Європи”, який уже на момент постановня нараховував понад десять тисяч томів, майже чотириста журналів, переважно з країн “соцтабору”.²³⁷ У 1960-х рр. у більшості швейцарських університетів були засновані або посилені семінари славістики. 1961 р. було створено швейцарсько-німецьке товариство *Ostforschung*, видання якого мали переважно пропагандистський характер.²³⁸ 1971 р. у Цюрихському університеті було засновано кафедру історії Східної Європи, яка мала російськоцентричне спрямування, зокрема, епізоди, пов'язані з історією Київської Русі.²³⁹

Зміни другої половини 1980-х – початку 2000-х років

З другої половини 1980-х рр. у ФРН відродилось вивчення історії німецької колонізації Східної Європи, зокрема на південному заході Російської імперії – на Волині і в Південній Україні. Оскільки німецькі історики вважали цей напрям політично некоректним, нечисленні дослідження з історії німецької колонізації належали переважно німцям-переселенцям із СРСР. Після проведення 1985 р. швейцарцем з походження А. Каппелером конференції, присвяченої історії німців-колоністів у Російській імперії та СРСР, тематика колонізації стала популярною. Наприкінці 1980-х – на початку 1990-х рр. засновано спеціальні дослідні центри в Ольденбурзі, Гьоттінгені та Дюссельдорфі.²⁴⁰ Так у ХХ ст. динаміка співвідношення політичних та академічних чинників вплинула на більшу чи меншу присутність української тематики в німецькому академічному просторі.²⁴¹

Перша половина 1990-х рр. позначилась появою в Німеччині двох синтетичних праць з історії України – збірки під редакцією Франка Гольчевскі “Geschichte der Ukraine [Історія України]” (Гьоттінген, 1993) та “Kleine Geschichte der Ukraine [Мала історія України]” (Мюнхен, 1994; 2-ге вид. 2000) Андреаса Каппелера. Унікаючи одномірної національної парадигми українських істориків-емігрантів, праці ознайомили німецький науковий світ із загальною історією України.²⁴²

Особливий інтерес для німецьких дослідників у 1990-х – на початку 2000-х рр. становила історія України ХІХ і ХХ ст. Зокрема, історія Галичини і Буковини (дисертації Ізабель Рьоскау-Рідель, Гаральда Біндера, Керстін Йобст та австрійської дослідниці Вероніки Вендланд). Зацікавлення німецьких істориків Буковиною було інституціалізовано 1988 р. у створенні Відділу досліджень історії та культури Буковини (*Arbeitsstelle zur Erforschung von Geschichte und Kultur der Bukowina*), реорганізованого пізніше в Інститут Буковини при Аугсбурзькому університеті.²⁴³ Тематиці ХІХ і ХХ ст. присвячені дослідження стосунків між Одеським університетом та громадою міста

²³⁶ Kappeler A. Die Ukraine in der deutschsprachigen Historiographie... S. 63.

²³⁷ Барвінська П. І. Між наукою і політикою... С. 176-177.

²³⁸ Там само. С. 180-181.

²³⁹ Там само. С. 182, 185.

²⁴⁰ Там само. С. 289-290.

²⁴¹ Там само. С. 11.

²⁴² Там само. С. 68.

²⁴³ Das Bukowina-Institut an der Universität Augsburg https://www.uni-augsburg.de/de/institute/bukowina/ueber_uns/ (Станом на 9.06.2014.)

(Гвідо Гаусманн), історії німецької колонізації в Україні та німецько-українських стосунків (Дітлев Брандес), німецькій публіцистиці часів I світової війни (Рікардо Бавай), революції та громадянській війні в Одесі 1917 р. (Таня Пентер), Симону Петлюрі (Рудольф Марк), махновському рухові (Діттмар Дальманн),²⁴⁴ українській державі в системі міжнародних відносин 1917-1924 рр. (Кароліна Мілов), українському національному рухові під час німецьких окупацій 1918 і 1941-42 рр. (Франк Грелька). Незначна увага приділялась історії України міжвоєнного періоду: кілька статей Франка Гольчевські про політичні концепції українського націоналізму та політику Німеччини щодо України та української еміграції, монографія і статті Гергарда Зімонса про націоналізм та національну політику в СРСР.²⁴⁵ Історії української Церкви у ХХ ст. присвячена узагальнююча праця Фрідріха Гайера²⁴⁶ – автора праць з історії Православної Церкви в Україні ХХ ст.²⁴⁷ Румунській церковній політиці в Одесі та церковному життю в Україні під час нацистської окупації, становищу Церков в УРСР у сталінський час, змінам у стосунках держави та Церкви у незалежній Україні присвячені статті Катрін Бьокх.²⁴⁸ Тематику історії України періоду II світової охоплюють праці української колаборації з нацистами та перебігу Шоа (статті Дітера Поля і Томаса Зандкюлера), порятунку євреїв українцями, румунської окупації Трансністрії та Одеси (праці Еккегарда Фьокля і Катрін Бьокх). Поевоєнному періоду України присвячені дослідження “національного питання” в українській радянській історіографії (Ернст Людеманн), політичної історії України та її еліт у першій половині 1990-х років (Андреас Віттковскі, Александер Отт).²⁴⁹

Австрія. Зацікавлення україністикою австрійських славістів співпало припало на час розпаду СРСР та здобуття Україною незалежності. Відтоді вони опублікували низку праць з питань нормалізації української літературної мови, історії української мови в Габсбурзькій монархії, мовні політиці в незалежній Україні, західнополіських українсько-білоруських межових говорів і західнополіської літературної мікромови в Білорусі (Герман Бідер), мовної політики й мовної ситуації (Г. Бургер, Юліане Бестерс-Дільгер), церковнослов'янсько-української диглосії (Міхаель Мозер), впливу Ф. Міклошича на розвиток української літературної мови в Австро-Угорській імперії (Катя Штурм-Шнабль).²⁵⁰ Серед літературознавців слід визначити Штефана Зімонька, який з 1990-х рр. публікував статті, присвячені Івану Франку та українським неокласикам, українській літературі в австрійській Галичині.²⁵¹

Якщо між 1971 та 1983 рр. у журналі “Österreichische Osthefte [Австрійські східні зошити]” не було опубліковано жодної статті, присвяченої історії України, то протягом 1984-1999 рр. з'явилося дев'ять таких статей. А у 1994 р. журнал Інституту Дунайського

²⁴⁴ Kappeler A. Die Ukraine in der deutschsprachigen Historiographie... S. 66.

²⁴⁵ Там само. S. 66-67; Барвінська П. І. Між наукою і політикою... С. 293.

²⁴⁶ Heyer F. Kirchengeschichte der Ukraine im 20. Jahrhundert. – Göttingen: Vandenhoeck und Ruprecht, 2003. – 556 S.

²⁴⁷ Heyer F. Die orthodoxe Kirche in der Ukraine. – o. O., 1951; Heyer F. Die orthodoxe Kirche in der Ukraine von 1917 bis 1945. – Köln-Braunsfeld: R. Müller, 1953; Heyer F., Weise C. Kirchengeschichte der Ukraine im 20. Jahrhundert: Von der Epochenwende des ersten Weltkrieges bis zu den Anfängen in einem unabhängigen ukrainischen Staat. – Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2003. — 556 S.

²⁴⁸ Mitarbeiter/innen. Prof. Dr. Katrin Boeckh <http://www.ios-regensburg.de/personen/mitarbeiterinnen/katrin-boeckh/publikationen.html> (Станом на 14.06.2014.)

²⁴⁹ Kappeler A. Die Ukraine in der deutschsprachigen Historiographie... S. 67.

²⁵⁰ Бідер Г. Україністика в Австрії... С. 706–707.

²⁵¹ STEFAN SIMONEK (WIEN): Schriftenverzeichnis

https://slawistik.univie.ac.at/fileadmin/user_upload/inst_slawistik/Mitarbeiter/Mitarbeiter_Publikationen/Simoniek_SV_2016Jänner.pdf (Станом на 14.01.2016.)

регіону та Центральної Європи “Der Donaauraum [Дунайський регіон]” видав спеціальний тематичний номер, повністю присвячений Україні.²⁵²

Як і в попередні періоди, у фокусі суспільного і наукового інтересу в Австрії були насамперед землі, що входили до складу Габсбурзької монархії – регіон Дунаю і Карпат. Так, за редакцією Гарольда Геппнера, фахівця з історії Південно-Східної Європи, згодом професора Грацького університету наприкінці 1990-х – у 2000 рр. вийшли друком збірки наукових праць, присвячених містам, розташованим між річкою Савою, Босфором та Дніпром (з-поміж інших – Києву),²⁵³ історії Чернівців.²⁵⁴ Австрійській Галичині були присвячені і захищені у Віденському університеті докторські дисертації Гарольда Біндера та Єлизавети Оленчук: Біндера – депутатом від Галичини до віденського парламенту, Оленчук – українським організаціям у Відні та таборам інтернованих та утікачів періоду Першої світової війни.²⁵⁵ У цей же період у Відні було видано каталог статей з історії Галичини та Буковини, із віденських журналів т. зв. Доберезневого періоду (між Віденським конгресом 1815 р. і Липневою революцією 1830 р. та Березневою революцією 1848-1849 рр. у Німецькому Союзі), а також каталог виставки 1998 р. в музеї замку Кітзее, присвяченої етнографії бойків та гуцулів.²⁵⁶ Дослідники Австрійського інституту Східної та Південно-Східної Європи видали збірники праць з історії Буковини та Чернівецького університету з нагоди 120 річниці його заснування (обидва видання побачили світ у Берні).²⁵⁷ На цьому тлі винятком є докторська дисертація Дітмара Нойтатца, захищена 1990 р. у Зальцбурзькому університеті, присвячена проблемі німецької колонізації у Причорноморському регіоні та на Волині у другій половині XIX – першій половині XX ст.²⁵⁸

Розгортання історичних українознавчих студій у Відні пов'язано з переїздом туди із Кьольна проф. Андреаса Каппелера, який протягом 1998–2011 рр. виконував обов'язки професора історії Східної Європи та директора Інституту досліджень Східної та Південно-Східної Європи Віденського університету. Саме під час роботи у Віденському університеті А. Каппелером були написана більша частина його досліджень з історії України, які охопили не лише теми з історії українських земель колишньої Австро-Угорщини, але й Центральної, Південної України, українсько-російських стосунків. З 2006 р., по заснуванні у Віденському університеті Докторантського колегіуму “Галичина” (“Австрійська Галичина та її багатокультурна спадщина”), активну участь у ньому беруть австрійські славісти та історики-фахівці з україністики.

При цьому внаслідок реформування 2007 р. у Відні було припинено видання журналу “Österreichische Osthefte” та ліквідовано існуючий з 1958 р. Австрійський інститут Східної та Південно-Східної Європи, хоча частина проектів, проваджена Інститутом, не була закрита і отримала подальше державне фінансування.²⁵⁹

Швейцарія. 1991 р. у Базельському університеті з'явилась посада надзвичайного професора східноєвропейської і нової загальної історії, яку до 2010 р. обіймав професор з Німеччини Гейко Гауманн, фахівець з історії СРСР та Росії, східноєвропейського єврейства, зокрема, Галичини і Буковини. Безпосередньо Україні

²⁵² Kappeler A. Die Ukraine in der deutschsprachigen Historiographie... S. 64.

²⁵³ Hauptstädte zwischen Save, Bosporus und Dnjepr. Geschichte, Funktion, nationale Symbolkraft / Hg. von H. Heppner. – Wien, Köln, Weimar: Böhlau, 1998. – 233 S.

²⁵⁴ Czernowitz. Die Geschichte einer ungewöhnlichen Stadt / Hg. von H. Heppner. – Wien, Köln, Weimar: Böhlau, 2000. – 225 S.

²⁵⁵ Kappeler A. Die Ukraine in der deutschsprachigen Historiographie... S. 65.

²⁵⁶ Там само.

²⁵⁷ Там само.

²⁵⁸ Там само. С. 67.

²⁵⁹ Ost- und Südosteuropa-Institut wird aufgelöst <http://sciencev1.orf.at/science/news/146412> (Станом на 14.01.2016.)

був присвячений розділ матеріалів семінару, опублікований у Цюріху 2000 р. за редакцією Карстена Гьорке, з 1971 р. професора історії Східної Європи Цюріхського університету. Там Україна та Білорусь були об'єднані в один розділ "Перехідна зона між латинською і православною Європою", де було проаналізовано сучасні трансформаційні процеси в обох країнах та оцінено як ледь помітні.²⁶⁰

Отже, на межі XX і XXI ст. українознавчі дослідження, насамперед, у галузі історії, були поповнені кількісно та якісно, з переважаючим інтересом до політичної, соціальної і культурної історії України XX ст. І хоч основна увага східноєвропейських досліджень у Німеччині досі приділялась історії Росії, в Австрії – землям Габсбурзької монархії та Балканам,²⁶¹ українські студії відокремились від досліджень Росії і Польщі як самодостатній напрямок. В його межах вчені публікували окремі статті, монографії, захищали дисертації, друкували журнальні номери, повністю присвячені Україні. Для німецькомовних вчених Швейцарії як Україна, так і Східна Європа в цілому, залишились мало привабливим регіоном.

Українознавство в університетських центрах

Початок XXI ст. позначений не лише зростанням зацікавленості Україною в німецькій гуманітарній науці, але і розширенням сфери зацікавлення – від історії до юриспруденції та економіки. Уявлення про це дає перелік німецьких академічних інституцій та їх підрозділів, окреслюючи головні напрямки та тематику їх українознавчої діяльності (дослідної та викладацької), тематику захищених у них кваліфікаційних робіт.

За нашими підрахунками на підставі інформації, розміщеної на Інтернет-сторінках німецьких наукових центрів, українські студії входять до кола зацікавлень різних підрозділів 21 німецького університету, 1 австрійського, 2 швейцарських; 6 німецьких дослідницьких асоціацій/товариств; 8 незалежних німецьких та 1 австрійського дослідницьких інститутів. Проте з огляду кількості німецьких університетів – 107 (загальна ж кількість вищих навчальних закладів у Німеччині складає 427 на 2015/16 р.)²⁶² – відсоток університетів, де розвивається

²⁶⁰ Барвінська П. І. Між наукою і політикою... С. 195.

²⁶¹ Kappeler A. Die Ukraine in der deutschsprachigen Historiographie... S. 67.

²⁶² Федеральне статистичне відомство Німеччини подає наступні дані за 2015/16 р.: вищих навчальних закладів разом – 427, університетів – 107, педагогічних вищих навчальних закладів – 6, богословських – 16, мистецьких – 52, фахових (Fachhochschulen) – 216, навчальних закладів адміністрування (Verwaltungsfachhochschulen) – 30. Statistische Bundesamt. Hochschulen insgesamt <https://www.destatis.de/DE/ZahlenFakten/GesellschaftStaat/BildungForschungKultur/Hochschulen/Tabellen/HochschulenHochschularten.html> (Станом на 18.04.2016.)

українознавство, є значний лише відносно – він сягає 19,6 %. Якщо ж кожен університетський підрозділ, залучений до українських студій (чи то кафедру, чи відділення, чи факультет, семінар, інститут тощо), рахувати як окремий центр, то разом із дослідницькими асоціаціями та незалежними дослідними інститутами загальна кількість наукових центрів, які спеціалізуються на українських студіях у німецькомовному світі, сягне 99 (див. Додатки 1 і 2).

Ще понад 20 інституцій, зокрема підрозділів університетів, не включають українські студії до кола своїх наукових інтересів, але провадять одиничні дослідні проекти, пов'язаних з українознавчою тематикою, при них готуються до захисту докторські і/чи габілітаційні роботи у цій галузі.

При цьому назва “український” вживається лише в титулатурі чотирьох німецьких інституцій: 1. **Український вільний університет** (Мюнхен); 2. **Німецька асоціація українців** (Берлін); 3. **Центр компетенцій українських студій** (університет в Пассау); 4. **Робочий форум “Україна” при Інституті слов'янської філології Мюнхенського університету**.

Із 7 Інтернет-ресурсів назву “український” містить лише один – **“ForumNET.Ukraine. Netzwerk für Information, Koordination und Ukrainestudien”**. Адміністративною основою цього ресурсу є **Робочий форум “Україна”** Інституту слов'янської філології Мюнхенського університету. Інтернет-портали охоплюють проблематику Центрально-Східної та Східної Європи чи славістики та містять переліки Інтернет-ресурсів з українознавчої проблематики, зокрема бази даних історичних та літературних джерел, законів України, тематичні та бібліографічні переліки, інформацію про дослідні проекти, пов'язані з Україною. З історією України пов'язана діяльність дослідних інститутів, які вивчають німецьку колонізацію України часів Російської імперії, наприклад Інститут культури та історії німців у Північно-Східній Європі, або Північно-східний інститут при Гамбурзькому університеті, Інститут Йоганна Кюзінґа у Фрайбурзі та Інститут досліджень Німеччини та Східної Європи Гьоттінгенської дослідницької групи.

Німеччина

Український вільний університет (УВУ)

Український вільний університет (УВУ) (Мюнхен)

Ukrainische Freie Universität (UFU) (München)

Контакт:

Адреса: Barellestr. 9a, 80638 München

Тел.: + 49 (0) 89 9973883-0

Факс: +49 (0) 89 9973883-31

Ел. пошта: sekretariat@ufu-muenchen.de

Інтернет-сторінка: <http://www.ufu-muenchen.de/>

Розклад роботи секретаріату: понеділок-четвер 9.00-15.00, п'ятниця 9.00-13.00

УВУ, заснований 1921 р. у Відні та перенесений того самого року до Праги, розпочав свою діяльність у Мюнхені 1945 р., по закінченні II світової війни. Сьогодні УВУ є єдиним університетом поза межами України з українською мовою викладання. Рішенням Міністерства освіти Баварії № XI 60710 від 16 вересня 1950 року, УВУ наділений правом надавати наукові ступені магістра, доктора та габілітованого доктора. 1978 р. новий Баварський закон про вищу школу окремою статтею підтвердив право промоцій і габілітацій УВУ, відтак – право надавати вчені ступені магістра, доктора і габілітованого доктора.²⁶³ Університет функціонує за рахунок власних коштів, оскільки 1996 р. Федеральний уряд Німеччини та 2006 р. Баварський уряд припинили фінансування УВУ.

Ректором УВУ є проф. Марія Пришляк. Тут діють факультети:

- **україністики** (створений 1999 р., декан – проф. Тамара Гундорова),
- **державних та економічних наук** (декан – проф. Олександр Мотиль),
- **філософський** (декан – проф. Марк фон Гаген).²⁶⁴

На факультеті україністики викладаються українська мова і література, історія України, історія української музики, історія української Церкви, історія українського мистецтва, українська культура. На факультеті державних та економічних наук – соціологія, політологія, економіка, бізнес, правознавство. На філософському факультеті – філософія, історія, мистецтво, література, релігія, музика. Підрозділом УВУ є Інститут соціальної ринкової економіки в Україні (директор проф. Гансюрґен Досс), який діє на факультеті державних та економічних наук.²⁶⁵ Планується відновлення діяльності Педагогічного інституту.²⁶⁶ Своєю головною місією УВУ бачить перетворення університету на провідний науково-дослідний центр українознавчих студій в ЄС, своєрідний інтелектуальний міст між Україною, Німеччиною та країнами ЄС, а також науковий, культурний та орієнтаційний центр для представників нової, “четвертої хвилі” української діаспори в Європі²⁶⁷.

Із семи періодичних видань, які видавав УВУ від часу його перенесення до Німеччини у 1948 р. до 2013 р., залишилось одне – “Науковий збірник Українського Вільного Університету” (2016 р. побачив світ 20 том). Збірник публікує статті з історії України та археології, української педагогіки, мовознавства, психології, музикознавства, фольклористики, мистецтвознавства, правознавства, філософії, біографістики, релігійних проблем та церковної історії, економіки, українсько-єврейських та українсько-польських стосунків, соціології, славістики. Кілька томів збірника були видані на пошану українських вчених: Ю. Шевельова, В. Янева, Ю. Панейка, О. Кобилянської. У трьох томах були опубліковані матеріали конференцій. 2013 р. було започатковано видання наукового збірника робіт студентів та аспірантів УВУ “ACADEMIA IUNIORA. Збірник наукових праць”. Статті “ACADEMIA IUNIORA” мають різнопланове українознавче спрямування, як і тематика його “старшого брата” – “Наукового збірника Українського Вільного Університету”.

На даний момент припинили своє існування такі періодичні видання УВУ, як

- “Mitteilungen. Ausgabe der Arbeits- und Förderungsgemeinschaft der Ukrainischen Wissenschaften [Повідомлення. Видання Товариства сприяння українській науці]” (з 1965 по 1981 р. опубліковано 18 номерів);

²⁶³ Загальна інформація <http://www.ufu-muenchen.de/index.php/page-44/> (Станом на 9.01.2016.)

²⁶⁴ Керівництво та структура. Сенат Університету <http://www.ufu-muenchen.de/index.php/page-45/> (Станом на 9.01.2016.)

²⁶⁵ Там само.

²⁶⁶ Найновіше видання з історії УВУ – уже згадуване Universitas Libera Ucrainensis: 1921-2011...

²⁶⁷ Історія та завдання. Український Вільний Університет. Мюнхен.

http://www.ufu-muenchen.de/flyer/UA/flyer_ua.pdf (Станом на 9.07.2013.); Історія. Короткий огляд історії УВУ <http://www.ufu-muenchen.de/index.php/page-48/> (Станом на 9.01.2016.)

- “Jahrbuch der Ukrainekunde. Ausgabe der Arbeits- und Förderungsgemeinschaft der Ukrainischen Wissenschaften [Річник українознавства. Видання Товариства сприяння українській науці]” (з 1982 по 1991 р. побачило світ 10 річників);
- “Наукові записки Українського Вільного Університету. Видання Сенату УВУ за участю Філософічного Факультету та Факультету Права і Суспільно-Економічних Наук” (у 1957-1988 рр. вийшло 13 чисел);
- “Ethologie. Arbeiten, Vorlesungen, Berichte, Buchbesprechungen aus den Gebieten der Verhaltenswissenschaften und der Nachbardisziplinen. Arbeiten aus dem Institut für Psychologie, Anthropologie und Ethologie der Ukrainischen Freien Universität [Етологія. Праці, лекції, доповіді, книжкові огляди у галузі поведінкових наук та суміжних дисциплін. Праці Інституту психології, антропології та етології Українського Вільного Університету]” (протягом 1974- 1996 рр. опубліковано 88 томів);
- “Studien zu Nationalitätenfragen. Ausgabe des Instituts zur Erforschung der Nationalen Probleme [Студії національних питань. Видання Інституту Дослідів Національних Проблем]” (у 1985-1993 рр. вийшло 9 номерів);
- “Studien zu Deutsch-ukrainischen Beziehungen. Ausgabe des Instituts zur Erforschung der Deutsch-Ukrainischen Beziehungen [Студії німецько-українських взаємин. Видання Дослідного Інституту Німецько-Українських Відносин]” (у 1994-2000 рр. видано 4 номери).

Втім, УВУ продовжує видавати наукові монографії, навчальну і публіцистичну літературу, хрестоматії, переклади німецькою мовою класиків української літератури тощо, насамперед, авторства професорів та викладачів Університету. Видання цієї літератури не припинялось навіть під час двох криз, які зазнав УВУ у Німеччині, та які вплинули на відсутність у цей час періодичних видань. Так, протягом 1949-1955 та 2000-2012 рр. включно, УВУ не видав жодного збірника. Перша семирічна перерва співпадає з кризою, пов’язаною з припиненням навчання у 1952-1962 рр. внаслідок масової еміграції українців з Німеччини до Америки. Друга, дванадцятирічна, співпадає з періодом фінансово-економічної кризи університету, спричиненої припиненням фінансування УВУ федеральним та Баварським урядами. Проте відсутність періодичних видань у ці періоди не корелює з наявністю інших опублікованих бібліографічних позицій – понад 20 у 1949-1955 рр. та близько 30 у 2000-2012 рр.²⁶⁸

Особливу цінність для українознавства мають бібліотечні та архівні зібрання УВУ. Вони містять унікальні матеріали з архівів українських організацій, громадських об’єднань, партій, освітніх, наукових і культурних закладів на еміграції в Німеччині; особові архіви видатних діячів української науки, культури, політичних і громадських діячів на еміграції; колекції документів, які стосуються певних країн, подій, державних або міжнародних проблем, історичних пам’яток; кінофотофоноархів²⁶⁹ Зокрема, тут зберігаються залишки таборових архівів: документи Таборової ради українських таборів, архіву Товариства “Просвіта”, архіву Братства колишніх Вояків УПА, Десятки архівів українських гімназій, анкети переміщених осіб. Також архів УВУ має чи не найповнішу в світі колекцію таборової преси, літературно-мистецьких часописів,

²⁶⁸ Детельніше див.: Шевченко Т. Видавнича діяльність УВУ в Німеччині (1945-2015 рр.): періодичні видання // *Ucraina Magna*. – К., 2015. – Вип. 1. – С. 10-20. Загальний огляд видавничої та наукової діяльності УВУ: діяльності Купчинський О. Погляд на науково-видавничу діяльність Українського Вільного Університету: зміст і видовий склад видань, динаміка розвитку, автура (1921-1991) // *Записки НТШ*. – 1996. – Т. ССXXXI. – С. 521-561.

²⁶⁹ Боряк Г., Дубровіна Л. Архів Українського Вільного університету в Мюнхені: Попередній огляд фондів <http://www.archives.gov.ua/ArchUkr/Munich.php> (Станом на 8.04.2014.); Кириленко О., Яценко О. Архів Українського Вільного Університету (Мюнхен): Описи фондів http://www.archives.gov.ua/ArchUkr/Munich_Kirilenko.php#Vstup (Станом на 8.04.2014.)

окремих наукових і публіцистичних праць видатних діячів української культури і науки, друкованих обмеженими накладками у 1945-1949 рр. в таборах для переміщених осіб в Німеччині та Австрії. За попередніми підрахунками, на 2003 р. загальний обсяг фондів, без урахування фондів кінофотофонодокументів, становив понад 200 назв фондоутворювачів, 1125 тек, що загалом складає не менш як 500 000 аркушів документів.²⁷⁰ Фонди архіву періодичних видань української еміграції в Німеччині лише за 1945-1955 р. охоплюють 260 найменувань.²⁷¹ Бібліотека Університету нараховує понад 25 000 томів.

Грайфсвальдський університет Ернста Морітца Арндта

Кафедра східно- та західнослов'янської філології
Інституту славістики філософського факультету
Грайфсвальдського університету Ернста Морітца Арндта

*Lehrstuhl für Ost- und Westslawische Philologie
des Instituts für Slawistik der Philosophischen Fakultät
der Ernst-Moritz-Arndt-Universität Greifswald*

Контакт:

Адреса: Domstr. 9/10, 17487 Greifswald

Тел.: +49 (0) 3834 86-3216

Факс: +49 (0) 3834 86-3231

Ел. пошта: slawphil@uni-greifswald.de

Інтернет-сторінка:

<http://www.phil.uni-greifswald.de/philologien/ifp/slawistik/lehrstuehle-sprachen/lehrstuhl-fuer-ost-und-westslawische-philologie.html>

Розклад роботи секретаріату: понеділок-четвер 9.00-12.00, 13.00-16.00, п'ятниця 9.00-12.00

²⁷⁰ Кириленко О, Яценко О. Архів Українського Вільного Університету (Мюнхен): Описи фондів http://www.archives.gov.ua/ArchUkr/Munich_Kirilenko.php#Vstup (Станом на 8.04.2014.)

²⁷¹ Періодичні видання української еміграції (Німеччина) періоду (1945–1955 рр.), які знаходяться в бібліотеці й архіві Українського Вільного Університету (Мюнхен) http://www.ufu-muenchen.de/bibliothek/Infos/Periodyka_UVU1945-1955.pdf (Станом на 9.07.2013.)

Серед українознавчих мовознавчих центрів слід виділити **кафедру східно- та західнослов'янської філології**²⁷² **Інституту славістики**²⁷³ **філософського факультету**²⁷⁴ **Грайфсвальдського університету Ернста Морітца Арндта.**²⁷⁵ Титулатура кафедри не згадує українознавство, але сама кафедра є однією з провідних українознавчих наукових центрів Німеччини мовознавчого і літературознавчого профілю. Україністика як головна та додаткова дисципліна викладається тут для майбутніх бакалаврів і магістрів з 1992 р. У 1995 р. в Грайфсвальді було засновано окрему кафедру українських студій. Відтоді на кафедрі, окрім української мови, літератури і країнознавства, викладались мовознавство та етнолінгвістика.²⁷⁶ 2005 р. кафедру україністики було ліквідовано та утворено **кафедру східно- та західнослов'янської філології**,²⁷⁷ яку до 2014 р. очолював голова Німецької асоціації україністів Олександр Вьолль. На кафедрі працюють викладачі з України Віра Маковська, випускниця Львівського, Гайдельберзького та Далгаузького (Канада) університетів,²⁷⁸ та др. Роман Дубасевич, випускник Львівського та Регенсбурзького університетів, Докторантського колегіуму “Галичина” Віденського університету.²⁷⁹

Поза стандартним курсом української мови і літератури для майбутніх бакалаврів і магістрів з 2009 р. при кафедрі діє т. зв. **“Ucrainicum”** – додатковий двосеместровий курс української мови, літератури та культури.²⁸⁰ Курс має як додатковий, так і самостійний навчальний характер. Слухачі “Ucrainicum” отримують знання з української мови і літератури, культури, краєзнавства, необхідні для майбутньої фахової діяльності, насамперед, співпраці з партнерами в Україні, а також отримують допомогу у пошуку місця проходження практики в Україні.²⁸¹

Щороку з 1997 р. тут проводиться інший **“Greifswalder Ukrainicum”** — Грайфсвальдський Українікум – двотижнева літня міжнародна школа, т. зв. “академія”, української мови, літератури, історії та культури для студентів, науковців і працівників промисловості. З 2005 р. літню школу організовує спільно з кафедрою наукова колегія Альфріда Круппа у Грайфсвальді – незалежна наукова інституція Фондації “Колегія Альфреда Круппа у Грайфсвальді”.²⁸² Серед тем семінарів та доповідей пропонуються різні аспекти української історії, літературознавства, суспільного життя та політики.

²⁷² Lehrstuhl für Ost- und Westslawische Philologie des Instituts für Slawistik der Philosophischen Fakultät der Ernst-Moritz-Arndt-Universität Greifswald <http://www.phil.uni-greifswald.de/philologien/ifp/slawistik/lehrstuehle-sprachen/lehrstuhl-fuer-ost-und-westslawische-philologie.html> (Станом на 8.01.2015.)

²⁷³ Institut für Slawistik der Philosophischen Fakultät der Ernst-Moritz-Arndt-Universität Greifswald <http://www.phil.uni-greifswald.de/philologien/slawistik.html> (Станом на 8.01.2015.)

²⁷⁴ Philosophische Fakultät der Ernst-Moritz-Arndt-Universität Greifswald <http://www.phil.uni-greifswald.de/> (Станом на 8.04.2014.)

²⁷⁵ Ernst-Moritz-Arndt-Universität Greifswald <http://www.uni-greifswald.de/> (Станом на 8.04.2014.)

²⁷⁶ Пацке У. Україністичні студії в німецькомовному світі та роль Українського Вільного Університету // Universitas Libera Ucrainensis: 1921-2011... С. 115-116.

²⁷⁷ Lehrstuhl für Ost- und Westslawische Philologie des Instituts für Slawistik der Philosophischen Fakultät: <http://www.phil.uni-greifswald.de/philologien/ifp/slawistik/lehrstuehle-sprachen/lehrstuhl-fuer-ost-und-westslawische-philologie.html> (Станом на 8.04.2014.)

²⁷⁸ Vira Makovska, M. A. <http://www.phil.uni-greifswald.de/philologien/ifp/slawistik/mitarbeitende/makovska.html> (Станом на 8.01.2016.)

²⁷⁹ Dr. Roman Dubasevych <http://www.phil.uni-greifswald.de/philologien/slawistik/mitarbeitende/dubasevych.html> (Станом на 8.01.2016.)

²⁸⁰ Ukrainicum der Universität <http://www.phil.uni-greifswald.de/philologien/ifp/slawistik/studium/angebot/ukrainicum.html> (Станом на 8.10.2015.)

²⁸¹ Flyer Ukrainicum/Polonicum http://www.phil.uni-greifswald.de/fileadmin/mediapool/slawistik/Materialien/Flyer_PL_Ukr_2015.pdf (Станом на 8.10.2015.)

²⁸² Ukrainicum (Krupp-Kolleg): <http://www.phil.uni-greifswald.de/philologien/ifp/slawistik/studium/angebot/ukrainicum-krupp.html> (Станом на 8.04.2014.)

Зазвичай серед учасників конференції присутні провідні українознавці світу. У межах заходу пропонуються також курси української мови та культурна програма. Наукова програма розрахована на студентів, осіб з вищою освітою та молодих вчених. Для участі у літній школі колегія Альфреда Круппа надає щороку студентам і докторантам 25 стипендій.²⁸³

Університет у Пассау

Кафедра нової і новітньої історії та культури Східної Європи
філософського факультету
університету в Пассау

*Lehrstuhl für Neuere und Neueste Geschichte Osteuropas und seiner Kulturen
der Philosophischen Fakultät
der Universität Passau*

Контакт:

Адреса: Innstraße 25, 94032 Passau

Тел.: + 49 (0) 851 509-2871

Факс: +49 (0) 851 509-2872

Ел. пошта: Gertraud.Stern@uni-passau.de

Інтернет-сторінка: <http://www.phil.uni-passau.de/neuere-geschichte-osteuropas/>

Розклад роботи секретаріату: понеділок, середа, п'ятниця 9.00-11.00, вівторок, четвер 14.00-16.00

Провідну роль у перетворенні **університету в Пассау** на один із університетських українознавчих центрів Німеччини відіграв завідуючий **кафедрою нової і новітньої історії та культури Східної Європи**²⁸⁴ **філософського факультету**²⁸⁵ університету професор Томас Вюнш.²⁸⁶ Під його керівництвом при кафедрі постали два центри українознавства: **Центр компетенцій українознавства та "Східноєвропейська перспектива"**.

Як приклади курсів українознавчого спрямування кафедри нової і новітньої історії Східної Європи університету в Пассау можна назвати: лекційні курси 2010-2011 рр. "Politische und gesellschaftliche Entwicklungen in Russland und der Ukraine von den 90-er Jahren bis zur Gegenwart [Політичний та суспільний розвиток в Росії та Україні від 1990-х рр. до сьогодні]" (проф. Дмитрій Міронов)²⁸⁷ та "Moderne Geschichte der Ukraine.

²⁸³ In der Zeit vom 12. bis zum 24. August 2013 findet das Greifswalder Ukrainicum statt: <http://www.phil.uni-greifswald.de/philologien/ifp/slawistik/studium/angebot/ukrainicum-krupp/ukrainicum-2013stipendien.html> (Станом на 8.04.2014.)

²⁸⁴ Lehrstuhl für Neuere und Neueste Geschichte Osteuropas und seiner Kulturen der Philosophischen Fakultät der Universität Passau <http://www.phil.uni-passau.de/neuere-geschichte-osteuropas/> (Станом на 8.01.2016.)

²⁸⁵ Philosophische Fakultät der Universität Passau <http://www.phil.uni-passau.de> (Станом на 8.01.2016.)

²⁸⁶ Prof. Dr. Thomas Wünsch <http://www.phil.uni-passau.de/die-fakultaet/lehrstuehle-professuren/geschichte/neuere-geschichte-osteuropas/mitarbeiter/thomas-wuensch.html> (Станом на 8.04.2014.)

²⁸⁷ Wintersemester 2010/11. Veranstaltungen früherer Semester: Mironov D. Politische und gesellschaftliche Entwicklungen in Russland und der Ukraine von den 90-er Jahren bis zur Gegenwart http://www.phil.uni-passau.de/die-fakultaet/lehrstuehle-professuren/geschichte/neuere-geschichte-osteuropas/lehrveranstaltungen/fruehere-semester.html?module=LectureDetails&target=10038&source=10038&config_id=232ee5ad516ac92bf590f99a

Politik und Wirtschaft [Модерна історія України. Політика та економіка] (проф. Катрін Бьокх),²⁸⁸ 2007-2008 pp. – практичні заняття “Ikonen aus der Ukraine. Postbyzantinische religiöse Symbolik zwischen Ost und West aus historischer und kunsthistorischer Sicht [Українські ікони. Поствізантійська релігійна символіка між Сходом та Заходом з історичної та мистецько-історичної перспективи]” (др. Лілія Бережна),²⁸⁹ головний семінар “Geschichte(n) der Ukraine. Geschichtsschreibung als Arena nationaler Konkurrenz [Історія (історії) України. Історіописання як арена національного суперництва]” (др. Штефан Родевальд).²⁹⁰ 2014-2015 pp. – просемінари “Ukraine – ein Grenzland, Durchgangsland, eine Nation? Grundzüge zur Geschichte der Ukraine [Україна – прикордоння, транзитна країна, нація? Нариси історії України]” (др. Кароль Мармор-Дрюс)²⁹¹ та “Das Schwarze Meer: Vom Pontos Euxeinos zur Black Sea Economic Cooperation [Чорне море: від Понта Евксинського до Чорноморської економічної співпраці]” (др. Міхаель Вайтманн), головний семінар “Kronländer der Donaumonarchie. Galizien und Bukowina [Коронні землі Дунайської монархії. Галичина та Буковина]” (др. Дітімар Дунков).²⁹² 2016 p. – головний семінар “Ukraine und Russland: zwei Wege zu einer modernen nationalen Identität [Україна та Росія: дві дороги до сучасної національної ідентичності]” (проф. Томаш Вюнш).²⁹³

Водночас з навчальними курсами студентам пропонуються тематичні екскурсії до країн Південно-Східної Європи, зокрема, України, як-от екскурсія 2014 р. до Кракова,

c8c2baa8&range_id=l68&seminar_id=3d72ac83f7978598fe3324c8210e7944&hash=aa60f3c779a488e7c489401ed1bd3043 (Станом на 10.07.2013.)

²⁸⁸ Sommersemester 2010. Veranstaltungen früherer Semester: Boeckh K. Moderne Geschichte der Ukraine. Politik und Wirtschaft http://www.phil.uni-passau.de/die-fakultaet/lehrstuehle-professuren/geschichte/neuere-geschichte-osteuropas/lehrveranstaltungen/fruehere-semester.html?module=LectureDetails&target=10038&source=10038&config_id=232ee5ad516ac92bf590f99ac8c2baa8&range_id=l68&seminar_id=02347c04e583ab686d5a5080b3adb79b&hash=d66c4d910ed4973bfe1c60917e5feb12 (Станом на 10.07.2013.)

²⁸⁹ Sommersemester 2008. Veranstaltungen früherer Semester: Berezhnaya L. Ikonen aus der Ukraine. Postbyzantinische religiöse Symbolik zwischen Ost und West aus historischer und kunsthistorischer Sicht http://www.phil.uni-passau.de/die-fakultaet/lehrstuehle-professuren/geschichte/neuere-geschichte-osteuropas/lehrveranstaltungen/fruehere-semester.html?module=LectureDetails&target=10038&source=10038&config_id=232ee5ad516ac92bf590f99ac8c2baa8&range_id=l68&seminar_id=aa4956aed168384ba3736809a92bf0f3&hash=7a650dbd9014563cde0debe20818cd25 (Станом на 10.07.2013.)

²⁹⁰ Wintersemester 2007/08. Veranstaltungen früherer Semester: Rohdewald S. Geschichte(n) der Ukraine. Geschichtsschreibung als Arena nationaler Konkurrenz http://www.phil.uni-passau.de/die-fakultaet/lehrstuehle-professuren/geschichte/neuere-geschichte-osteuropas/lehrveranstaltungen/fruehere-semester.html?module=LectureDetails&target=10038&source=10038&config_id=232ee5ad516ac92bf590f99ac8c2baa8&range_id=l68&seminar_id=8d8c61eb7adcc671387cfff2c69613ea&hash=061d014427c1372c0486144ea78842dd (Станом на 10.07.2013.)

²⁹¹ Ukraina - ein Grenzland, Durchgangsland, eine Nation? http://www.phil.uni-passau.de/neuere-geschichte-osteuropas/studium-und-lehre/lehrveranstaltungen/vergangene-semester/?module=LectureDetails&target=10040&source=10040&config_id=232ee5ad516ac92bf590f99ac8c2baa8&range_id=l68&seminar_id=15152655c756bdc0cb38ca130e31d8ba&hash=184339387 (Станом на 10.01.2016.)

²⁹² Kronländer der Donaumonarchie. Galizien und Bukowina http://www.phil.uni-passau.de/neuere-geschichte-osteuropas/studium-und-lehre/lehrveranstaltungen/vergangene-semester/?module=LectureDetails&target=10040&source=10040&config_id=232ee5ad516ac92bf590f99ac8c2baa8&range_id=l68&seminar_id=bbb4a381a6f1484e2865a2ee7f112458&hash=3430263438 (Станом на 10.01.2016.)

²⁹³ Lehrveranstaltungen im aktuellen Semester http://www.phil.uni-passau.de/neuere-geschichte-osteuropas/studium-und-lehre/lehrveranstaltungen/?module=LectureDetails&target=25692&source=25692&config_id=232ee5ad516ac92bf590f99ac8c2baa8&range_id=l68&seminar_id=2d189a7aacf10c69625af60eae988599&hash=2347995896 (Станом на 18.01.2016.)

Львова і Чернівців “Kronländer der Donaumonarchie. Galizien und Bukowina [Коронні землі Дунайської монархії. Галичина та Буковина]”.²⁹⁴

Центр компетенцій українознавства
кафедри нової і новітньої історії та культури Східної Європи та
кафедри слов'янських літератур та культур
філософського факультету
університету в Пассау

*Kompetenzzentrum Ukrainestudien
der Lehrstuhl für Neuere und Neueste Geschichte Osteuropas und seiner Kulturen
der Philosophischen Fakultät
der Universität Passau*

Контакт:

Адреса: Innstraße 25, 94032 Passau

Тел.: + 49 (0) 851 509-2870

Факс: +49 (0) 851 509-2872

Ел. пошта: thomas.wuensch@uni-passau.de

Інтернет-сторінка:

<http://www.phil.uni-passau.de/neuere-geschichte-osteuropas/forschung/kompetenzzentrum-ukrainestudien/>

Центр компетенцій українознавства²⁹⁵ був створений та діє зусиллями двох кафедр філософського факультету: **слов'янських літератур та культур** (завідувач проф. Дірк Уффельманн) **та нової і новітньої історії та культури Східної Європи**. Створення Центру стало реакцією на появу України в центрі суспільної уваги в Німеччині після Помаранчевої революції та усвідомлення неналежного рівня розвитку наукового українознавства в німецькомовному світі. Організатори Центру визначають Україну як державу, що належить як до Сходу, так і до Заходу Європи, і є сферою культурного обміну між країнами Центральної і Східної Європи. Відповідно, незалежно від форми майбутньої співпраці України з ЄС – чи то у формі членства в ЄС, чи іншій – Україна у майбутньому залишатиметься важливим фактором європейської реальності.²⁹⁶

Центр компетенцій українознавства прагне створити в університеті сприятливі умови для розвитку українознавчої наукової, навчальної та практичної діяльності, побудувати мости до негуманітарних дисциплін. Для цього Центр запрошує для гостьових лекції вчених-українознавців, провадить науково-дослідні проекти та організовує семінари та навчальні заходи на українознавчу тематику, запрошує на стажування та реалізацію власних науково-дослідних проектів вчених з України, активно співпрацює з українськими університетами-партнерами. Організатори Центру

²⁹⁴ Pflichtexkursion „Kronländer der Donaumonarchie. Galizien und Bukowina“. Krakau – Lemberg – Czernowitz http://www.phil.uni-passau.de/fileadmin/dokumente/lehrstuehle/wuensch/doc/2._Pflichtexkursion_2014.pdf (Станом на 18.01.2016.)

²⁹⁵ Kompetenzzentrum Ukrainestudien an der Universität Passau <http://www.phil.uni-passau.de/neuere-geschichte-osteuropas/forschung/kompetenzzentrum-ukrainestudien/> (Станом на 8.01.2016.)

²⁹⁶ Там само.

керують кваліфікаційними роботами студентів та докторантів університету на українознавчу тематику.

Центр компетенцій українознавства співпрацює в Україні з Українським католицьким університетом у Львові, Чернівецьким національним університетом ім. Ю. Федьковича, Київським національним економічним університетом ім. В. Гетьмана, Тернопільським державним педагогічним університетом ім. В. Гнатюка.²⁹⁷ З 2005 по 2013 р. Центр провів шість конференцій та семінарів, організованих спільно з українськими вузами-партнерами.²⁹⁸ Протягом 2007-2014 рр. гостями-дослідниками Центру та кафедри нової і новітньої історії Східної Європи та її культури були українські науковці: Юрій Зазуляк, Анна Бадах, Тетяна Шевченко, Сергій Луканюк.²⁹⁹

Під керівництвом др. Штефана Родевальда були захищені кваліфікаційні роботи про Україну: бакалаврські –

- “Das Bild der Ukraine in der deutschen Presse nach ihrer Unabhängigkeitserklärung (August - Dezember 1991) [Образ України в німецькій пресі після проголошення незалежності (серпень – грудень 1991 р.)]” Оксани Єнджей (2009 р.),
- “Das Bild der EU in den ukrainischen Massenmedien im Jahr 2009. Eine vergleichende Studie der Zeitungen Zerkalo Nedeli und Den [Образ ЄС в українських мас-медіа у 2009 р. Порівняльне дослідження газет “Зеркала недели” та “День”]” Світлани Грановської (2010 р.);

дипломні –

- “Russophile und ukrainophile Geschichtsbilder in der ruthenischen Historiographie Ostgaliziens (1848-1918) [Історичний образ русофілів та українофілів в русинській історіографії Східної Галичини (1848-1918)]” Буркгарда Вьоллера (2008 р.),
- “Der 'Kampf' gegen die Vergangenheit: Geschichtspolitik Russlands und der Ukraine im Vergleich 1991 bis 2010 [“Боротьба” проти минулого: порівняння історичної політики Росії та України протягом 1991-2010 рр.]” Маріни Майер (2010 р.).³⁰⁰

Під керівництвом проф. Томаса Вюнша готуються

- бакалаврська робота Карін Рув “Die Ukraine zwischen dem Elefanten und dem Bären. Der Einfluss der Europäischen Union und Russlands auf die Ukraine zur Zeit der Orangen Revolution im Spiegel der deutschen, russischen und ukrainischen Presse [Україна між слонами та ведмедями. Вплив Європейського Союзу та Росії на Україну під час Помаранчевої революції у світлі німецької, російської та української преси]”,
- дипломна робота Елізабет Голлендер “Die Darstellung der Ukraine in Aufzeichnungen von deutschsprachigen Reisenden aus dem 18. und 19. Jahrhundert [Зображення України у записках німецькомовних мандрівників XVIII – XIX ст.]”,
- дисертація Буркгарда Вьоллера “Die 'Ukraine' in Europabildern des Russischen und des Habsburger Reiches [“Україна” в уявленнях про Європу Російської та Габсбурзької імперій]”.³⁰¹

Тематика дослідницьких проектів, проваджених у межах діяльності Центру компетенцій українознавства, охоплює міф про Галичину (проф. Уффельманн),

²⁹⁷ Kontakte und Partnerschaften <http://www.phil.uni-passau.de/neuere-geschichte-osteuropas/forschung/kompetenzzentrum-ukrainestudien/kontaktepartnerschaften/> (Станом на 8.01.2016.)

²⁹⁸ Tagungen/Workshops <http://www.phil.uni-passau.de/neuere-geschichte-osteuropas/forschung/kompetenzzentrum-ukrainestudien/tagungenworkshops/> (Станом на 9.01.2016.)

²⁹⁹ Gastwissenschaftlerinnen und -wissenschaftler <http://www.phil.uni-passau.de/neuere-geschichte-osteuropas/forschung/kompetenzzentrum-ukrainestudien/gastwissenschaftler/> (Станом на 18.01.2016.)

³⁰⁰ Qualifikationsarbeiten <http://www.phil.uni-passau.de/neuere-geschichte-osteuropas/forschung/kompetenzzentrum-ukrainestudien/qualifikationsarbeiten/> (Станом на 18.01.2016.)

³⁰¹ Там само.

культурну та релігійну історію Галичини часів Середньовіччя та ранньомодерного часу, розвиток громадянського суспільства в сучасній Україні (проф. Вюнш).³⁰²

З 2004 по 2015 рр. на запрошення Центру було прочитано сім доповідей про Україну. Це доповіді:

- др. Альфонса Брюнінга “Staat ohne Scheiterhaufen? – Polens Weg ins konfessionelle Zeitalter [Держава без вогнищ? Шлях Польщі до епохи конфесіоналізму]” (2004 р.),
- проф. Георгія Аввакумова “Unionsgedanke und Politik im Osten Europas. Metropolit Andrej Scheptytskij und die griechisch-katholischen Christen zwischen Ukraine und Russland, 1901-1944 [Ідеї унії та політика у Східній Європі. Митрополит Андрей Шептицький та греко-католики між Україною та Росією, 1901-1944]” (2007 р.),
- др. Лілії Бережної “Das 'Ukrainische Dreieck' und Europäische Multiple Grenzregionen in der Frühen Neuzeit [“Український трикутник” та європейські прикордонні регіони у ранньомодерний час]” (2007 р.),
- др. Райнера Лінднера “Ukraine in Geschichte und Gegenwart - Kontinuität und Brüche [Україна в минулому та сьогодні: тяглість та перервність]” (2008 р.),
- проф. Сергія Федуняка “'New Germany' and 'New Ukraine' in brand new Europe [“Нова Німеччина” та “нова Україна” у бренді нової Європи]” (2010 р.),
- проф. Анатолія Кругляшова “Ukraine: slipping down from disordered democracy towards undemocratic order? [Україна: сповзання від нерегульованої демократії до недемократичного порядку]” (2010 р.),
- проф. Тамари Гундорової “Gendering Ukrainian postcolonial exotics [Гендерування української постколоніальної екзотики]” (2015 р.).³⁰³

Навчальні курси, які проводяться у межах діяльності Центру, відображені у розділі про роботу кафедри нової і новітньої історії Східної Європи та її культури та кафедри слов'янських літератур та культур філософського факультету університету в Пассау.

У вересні 2016 р. спільно з Регенсбурзьким та Мюнхенським університетами було організовано німецько-українську літню школу “From *Homo Sovieticus* to Citizen. Dimensions of Societal Changes in Ukraine [Від *Homo Sovieticus* до громадянина. Виміри соціальних змін в Україні]”, фінансованій ДААД. Школа проводиться у Чернівцях та Дніпропетровську, з українського боку її співorganizаторами є Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича та Дніпропетровський національний університет ім. О. Гончара. Школа присвячена пострадянським трансформаціям в Україні у галузі громадянського суспільства, релігії, гендерних відносин, політичної культури пам'ятників, економіки довкілля, інституцій, тіньової економіки та корупції.³⁰⁴

Кафедра слов'янських літератур та культур
філософського факультету
університету в Пассау

*Lehrstuhl für Slavische Literaturen und Kulturen
der Philosophischen Fakultät
der Universität Passau*

³⁰² Forschungsprojekte <http://www.phil.uni-passau.de/neuere-geschichte-osteuropas/forschung/kompetenzzentrum-ukrainestudien/forschungsprojekte/> (Станом на 18.01.2016.)

³⁰³ Gastvorträge <http://www.phil.uni-passau.de/neuere-geschichte-osteuropas/forschung/kompetenzzentrum-ukrainestudien/gastvortraege/> (Станом на 8.01.2016.)

³⁰⁴ Call for participation <http://www.phil.uni-passau.de/uploads/media/Call-Homo-Sovieticus.pdf> (Станом на 18.01.2016.)

Контакт:

Адреса: Innstr. 25, 94032 Passau

Тел.: + 49 (0) 851 509 - 2951

Факс: +49 (0) 851 509 - 2952

Ел. пошта: hilbert@uni-passau.de

Інтернет-сторінка: <http://www.phil.uni-passau.de/slavische-literaturen-und-kulturen/kontakt/>

Розклад роботи секретаріату: вівторок, четвер 8.00-11.00, 13.30-15.00, п'ятниця 8.00-10.30,

Кафедра слов'янських літератур та культур³⁰⁵ (завідувач проф. Дірк Уффельманн) філософського факультету університету в Пассау є одним із співзасновників Центру компетенцій українських студій (див. вище). У центрі дидактичних зацікавлень кафедри – літератури та культури слов'янських народів Східної та Центрально-Східної Європи, зокрема, Росії, Польщі, України.³⁰⁶

У 2007-2016 рр. на кафедрі пройшли семінари, які безпосередньо стосувались української літератури та культури:

- 2007 р. – головний семінар “Nikolaj Gogol’ [Микола Гоголь]” (проф. Дірк Уффельманн)³⁰⁷,
- 2007-2008 р. – проектний семінар “Polnische *kresy*-Literatur im 20. Jahrhundert [Польська *кресова* література у ХХ ст.]” (Марта Патриція Подольчак),³⁰⁸
- 2009 рр. – головний семінар “Die Kosaken in der russischen und polnischen Literatur [Козаки в російській та польській літературах]” (др. Гайнріх Кіршбаум),³⁰⁹
- 2010 р. – просемінар “Der Krim-Text in der Russischen und Polnischen Literatur und Kultur [Тексти про Крим у російській та польській літературі та культурі]” (др. Гайнріх Кіршбаум),³¹⁰
- 2013-2014 рр. – просемінар “Jurij Andruchovyč [Юрій Андрухович]” (Крістіан Кампкьоттер) та “Identities of In-Between: Inventing Central Europe in Czech, Polish and Ukrainian Literature [Ідентичності “в” та “між”: винайдення Центральної Європи у чеській, польській та українській літературах]” (Мадлене Гагеманн, Гернот Гованітц),³¹¹

³⁰⁵ Lehrstuhl für Slavische Literaturen und Kulturen <http://www.phil.uni-passau.de/slavische-literaturen-und-kulturen/> (Станом на 18.01.2016.)

³⁰⁶ Там само.

³⁰⁷ Lehrangebot für das Sommersemester 2007: Uffelmann D. Nikolaj Gogol’ <http://www.phil.uni-passau.de/slavische-literaturen-und-kulturen/lehrangebot/fruehere-semester/sommersemester-2007.html> (Станом на 10.07.2013.)

³⁰⁸ Lehrangebot für das Wintersemester 2007/08: Podolczak M. P. Polnische *kresy*-Literatur im 20. Jahrhundert <http://www.phil.uni-passau.de/slavische-literaturen-und-kulturen/lehrangebot/fruehere-semester/wintersemester-200708.html> (Станом на 8.04.2014.)

³⁰⁹ Lehrangebot für das Sommersemester 2009: Kirschbaum H. Die Kosaken in der russischen und polnischen Literatur <http://www.phil.uni-passau.de/slavische-literaturen-und-kulturen/lehrangebot/fruehere-semester/sommersemester-2009.html> (Станом на 10.07.2013.)

³¹⁰ Der Krim-Text in der Russischen und Polnischen Literatur und Kultur http://www.phil.uni-passau.de/slavische-literaturen-und-kulturen/studium-und-lehre/veranstaltungsdetails/?module=LectureDetails&target=27454&source=27575&config_id=232ee5ad516ac92bf590f99ac8c2baa8&range_id=fb10&seminar_id=24a5b8ede598c2226f5fea792315304d&hash=1062261635 (Станом на 8.01.2016.)

³¹¹ Lehrveranstaltungen <http://www.phil.uni-passau.de/neuere-geschichte-osteuropas/forschung/kompetenzzentrum-ukrainestudien/lehrveranstaltungen/> (Станом на 8.01.2016.); Identities of In-Between: Inventing Central Europe in Czech, Polish and Ukrainian literature http://www.phil.uni-passau.de/slavische-literaturen-und-kulturen/studium-und-lehre/veranstaltungsdetails/?module=LectureDetails&target=27454&source=27575&config_id=232ee5ad516a

- 2015 р. – просемінар “Cultural History of Ukraine or Why Borshch Matters [Культурна історія України]” (Зоряна Мельник),³¹²
- 2016 р. – просемінар “Njaš-mjaš, Krym naš! [Няш-мяш, Крим наш! Конфлікт в Україні у мережах]” (Гернот Гованітц).³¹³

Ініціатива “Східноєвропейська перспектива” університету в Пассау

*Initiative “Perspektive Osteuropa”
der Universität Passau*

Контакт:

Адреса: Innstraße 25, 94032 Passau

Тел.: + 49 (0) 851 509-2870

Факс: +49 (0) 851 509-2872

Ел. пошта: perspektive-osteuropa@uni-passau.de

Інтернет-сторінка:

<http://www.uni-passau.de/internationales/internationale-gruppen/perspektive-osteuropa/>

Ініціатива “Східноєвропейська перспектива” університету в Пассау³¹⁴ постала 2005 р. з ініціативи завідувача кафедрою нової і новітньої історії та культури Східної Європи проф. Томаша Вюнша, який до сьогодні керує її діяльністю. “Східноєвропейська перспектива” має на меті встановлення контактів студентів та випускників німецьких університетів, які планують пов’язати свою майбутню кар’єру з Східною Європою, зокрема з Україною, з освітніми та академічними інституціями, промисловими підприємствами та бізнес-структурами регіону.³¹⁵ “Східноєвропейська перспектива” має базу даних студентів і випускників, працевлагодівців, пропонуючи першим допомогу в знаходженні компаній, де можна пройти практику в Східній, Центральній чи Південно-Східній Європі, а другим – кваліфікованих працівників.³¹⁶ Також „Східноєвропейська перспектива” організовує виставки, перегляди фільмів, краєзнавчі та культурознавчі семінари і лекції, семінари і лекції.

c92bf590f99ac8c2baa8&range_id=fb10&seminar_id=92e2868cea0aa1fe193252fa76bbb120&hash=3217075284 (Станом на 8.01.2016.)

³¹² Cultural history of Ukraine or why borshch matters http://www.phil.uni-passau.de/slavische-literaturen-und-kulturen/studium-und-lehre/veranstaltungsdetails/?module=Lecturedetails&target=27454&source=27575&config_id=232ee5ad516ac92bf590f99ac8c2baa8&range_id=fb10&seminar_id=a0449ba88bce8acca8c865c005af081c&hash=4174712966 (Станом на 8.01.2016.)

³¹³ В оригіналі: "Nja-mja, Krym naš!" Der Ukrainekonflikt im Netz http://www.phil.uni-passau.de/slavische-literaturen-und-kulturen/studium-und-lehre/veranstaltungsdetails/?module=Lecturedetails&target=27454&source=27449&config_id=232ee5ad516ac92bf590f99ac8c2baa8&range_id=fb10&seminar_id=b4c69955806924be6e531f5f24266c07&hash=1078161056 (Станом на 19.01.2016.)

³¹⁴ Perspektive Osteuropa <http://www.uni-passau.de/index.php?id=3559> (Станом на 18.11.2015.)

³¹⁵ Ziele und Tätigkeitsbereiche <http://www.uni-passau.de/internationales/internationale-gruppen/perspektive-osteuropa/ziele-und-taetigkeiten/> (Станом на 18.01.2016.)

³¹⁶ Online-Bewerberdatenbank <http://www.uni-passau.de/internationales/internationale-gruppen/perspektive-osteuropa/bewerberdatenbank/> (Станом на 18.01.2016.)

Серія регулярних доповідей “Osteuropa Lounge” передбачає виступи в університеті Пассау експертів у різних галузях із країн Східної Європи, зокрема, України. Так, 2007 р. виступила др. Райнер Лінднер (Фонд науки та політики (Німецький інститут міжнародної політики та безпеки), Берлін) з доповіддю “Ukraine in Geschichte und Gegenwart – Kontinuität und Brüche [Україна в минулому та сьогодні: тяглість та перервність]”.³¹⁷ 2012 р. з доповідями виступали

- др. Валентина Василюва (Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича), доповідь “Study in Ukraine: State of Affairs, Challenges and Opportunities for International Students [Навчання в Україні: стан справ, виклики та можливості для іноземних студентів]”,
- др. Олександр Руснак (Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича), доповідь “Higher Education System in Ukraine. Highlights of History Teaching [Система вищої освіти в Україні. Головні факти історії викладання]”,
- Андрій Гарбуза (Німецьке товариство міжнародного співробітництва), доповідь “Einstiegsmöglichkeiten in die Entwicklungszusammenarbeit [Кар’єрні можливості у розвитку співпраці]”.

2007 р. представники “BASF” Гібфрід Шенк і Маріон Шенк виступили з доповіддю “Erlebnisse mit der Ukraine zwischen Sozialismus und Marktwirtschaft [Український досвід між соціалізмом і ринковою економікою]”.³¹⁸

2009 р. “Східноєвропейська перспектива” організувала перегляд п’яти короткометражних фільмів українського режисера Тараса Томенка “Бійня”, “Тир”, “Пересохла земля”, “Мамочки”, “Ліза”.³¹⁹

У червні 2015 пройшла літня школа для колишніх стипендіатів ДААД з країн Чорноморського регіону “Schwarzmeerregion: Drehscheibe für Politik, Wirtschaft und Kultur [Чорноморський регіон: платформа для політики, економіки та культури]”. Учасники виступали з доповідями та обговорювали теми, пов’язані історією та сьогоднішнім культурного та економічного простору регіону, політику ЄС щодо нього, проблеми дотримання екологічного та міжнародного права, прав людини в регіоні.³²⁰

Мюнхенський університет Людвіга Максиміліана

Центр східноєвропейських студій
факультету історії та мистецтв
Мюнхенського університету Людвіга Максиміліана

³¹⁷ Osteuropa Lounge. Vergangene Semester <http://www.uni-passau.de/internationales/internationale-gruppen/perspektive-osteuropa/veranstaltungen/osteuropa-lounge/vergangene-semester/> (Станом на 8.01.2016.)

³¹⁸ Fachexkursion. Vergangene Semester <http://www.uni-passau.de/internationales/internationale-gruppen/perspektive-osteuropa/veranstaltungen/fachexkursion/vergangene-semester/> (Станом на 8.01.2016.)

³¹⁹ Filmreihe Osteuropa. Vergangene Semester <http://www.uni-passau.de/internationales/internationale-gruppen/perspektive-osteuropa/veranstaltungen/filmreihe-osteuropa/vergangene-semester/> (Станом на 8.01.2016.)

³²⁰ DAAD-Sommerschule: Schwarzmeerregion: Drehscheibe für Politik, Wirtschaft und Kultur (8.-13. Juni 2015, Universität Passau) http://uniblog.rzblogs.uni-passau.de/files/2015/06/DAAD-Sommerschule_2015_Vorlaeufiges_Programm.pdf (Станом на 8.01.2016.)

*Zentrum für Osteuropastudien
der Fakultät für Geschichts- und Kunstwissenschaften
der Ludwig-Maximilians-Universität*

Контакт:

Адреса: c/o Graduiertenschule für Ost- und Südosteuropastudien (GS OSES)

Maria-Theresia-Str. 21, 81675 München

Тел.: + 49 (0) 89 2180 - 5485

Факс: +49 (0) 89 2180 - 17760

Ел. пошта: caroline.fricke@lmu.de

Інтернет-сторінка: http://www.zfo.uni-muenchen.de/ueber_uns/profil/index.html

Розклад роботи: понеділок-четвер 9.00-15.00, п'ятниця 9.00-13.00

Одним із новітніх німецьких наукових центрів українознавчого спрямування є **Центр східноєвропейських студій**³²¹ **факультету історії та мистецтв Мюнхенського університету Людвіга Максиміліана**³²², організований 2009 р. Центр провадить гуманітарні та соціально-культурні дослідження, навчальні курси у галузі вивчення Східної та Південно-Східної Європи, яка розглядається в загальноєвропейському та світовому контекстах. 2012 р. Центр провів спільно з Київським національним університетом ім. Т. Шевченка та Мюнхенським міським архівом Українсько-німецьку літню школу "München – Kiew 1941/45: Zwei Städte, eine Geschichte? [Мюнхен – Київ: Два міста, одна історія?]", сесії якої відбулись у Мюнхені та Києві.³²³

Центр східноєвропейських студій тісно співпрацює з Інтернет-порталами "ForumNET.Ukraine" та "Virtuelle Fachbibliothek Osteuropa". Проте серед понад шістдесяти габілітаційних робіт та докторських дисертацій, перерахованих на Інтернет-сторінці Центру як захищені та ті, що готуються до захисту, українознавчій тематиці присвячена лише одна: "Institutionalisierung von kultureller Legitimation: Erinnerungspolitik in Russland, der Ukraine und Belarus [Інституціоналізація культурної легітимації: політика пам'яті в Росії, Україні та Білорусі]" Філіппа Бюргера.³²⁴ Серед названих Центром тринадцяти поточних дослідних проєктів історії України стосується один – "Biographien der Gewalt: Massenmord in der Ukraine im "Zeitalter der Extreme" [Біографії насильства: Масові вбивства в Україні у "добу крайнощів"]".³²⁵

**Відділення історії Східної Європи та Південно-Східної Європи
Історичного семінару
факультету історичних наук та мистецтвознавства
Мюнхенського університету Людвіга Максиміліана**

³²¹ Zentrum für Osteuropastudien (ZfO) der Fakultät für Geschichts- und Kunstwissenschaften der Ludwig-Maximilians-Universität. Profil http://www.zfo.uni-muenchen.de/ueber_uns/profil/index.html (Станом на 18.01.2016.)

³²² Ludwig-Maximilians-Universität (LMU) München <http://www.uni-muenchen.de/index.html> (Станом на 8.04.2014.)

³²³ Deutsch-Ukrainische Summer School 2012. München – Kiew 1941/45: Zwei Städte, eine Geschichte? http://www.zfo.uni-muenchen.de/aktuelles/summer_school/ss_2012_programm.pdf (Станом на 10.07.2013.)

³²⁴ Promotion und Habilitation http://www.zfo.uni-muenchen.de/forschung/promot_habil/index.html (Станом на 8.04.2014.)

³²⁵ Laufende Forschungsprojekte und -verbände http://www.zfo.uni-muenchen.de/forschung/koord_forschung/index.html (Станом на 8.04.2014.) Детальніше: Biographien der Gewalt: Massenmord in der Ukraine im «Zeitalter der Extreme» http://www.gose.geschichte.uni-muenchen.de/forschung/forsch_projekte/biographien_der_gewalt/index.html (Станом на 8.04.2014.)

*Abteilung Geschichte Osteuropas und Südosteuropas
des Historischen Seminars
der Fakultät für Geschichts- und Kunstwissenschaften
der Ludwig-Maximilians-Universität*

Контакт:

Адреса: Schellingstr. 12, 80638 München

Адреса для листування: Geschwister-Scholl-Platz 1, 80539 München

Тел.: + 49 (0) 89 2180 - 5480

Факс: +49 (0) 89 2180 - 5656

Ел. пошта: Petra.Thoma@lrz.uni-muenchen.de

Інтернет-сторінка: <http://www.gose.geschichte.uni-muenchen.de/index.html>

Розклад роботи секретаріату: понеділок-четвер 9.00-16.00, п'ятниця 9.00-12.00

Відділення історії Східної та Південно-Східної Європи ³²⁶ **Історичного семінару**³²⁷ **факультету історичних наук та мистецтвознавства**³²⁸ Мюнхенського університету бере початок від організованого 1959 р. у Мюнхенському університеті семінару історії Східної та Південно-Східної Європи. Семінар став засновником кількох фахових видань – “Ungarn-Jahrbücher [Угорщина-щорічники]”, “Studia Hungarica [Угорські студії]”, “Albanischen Forschungen [Албанські дослідження]”.³²⁹

Коло наукових пріоритетів Відділення досить широке: імперська історія Росії та СРСР, релігійна історія Центрально-Східної Європи, етнічні конфлікти на Балканах тощо. До кола таких тем належить і історія України. Так, колишній завідувач Відділення проф. Гвідо Гаусманн брав участь у видавничому проекті “Briefe von Kiev nach Paris 1915-1942. Eine europäische Familiengeschichte [Листи з Києва до Парижа, 1915-1942. Європейська історія родини]” та міжнародному дослідницькому проекті “Region, Nation and Beyond. An Interdisciplinary and Transcultural Reconceptualization of Ukraine [Регион, нація та поза ними: міждисциплінарна та транскультурна реконцептуалізація України]”³³⁰ з темою свого дослідження “Politischer Totenkult in der Ukraine [Політичний культ мертвих в Україні]”.³³¹ Історія України входить також до кола наукових інтересів співробітників відділення історії Східної Європи та Південної Європи проф. Катрін

³²⁶ Abteilung Geschichte Osteuropas und Südosteuropas des Historischen Seminars der Fakultät für Geschichts- und Kunstwissenschaften der LMU München <http://www.gose.geschichte.uni-muenchen.de/index.html> (Станом на 8.04.2014.)

³²⁷ Das Historische Seminar der Fakultät für Geschichts- und Kunstwissenschaften der LMU München <http://www.geschichte.uni-muenchen.de/index.html> (Станом на 8.04.2014.)

³²⁸ Die Fakultät für Geschichts- und Kunstwissenschaften der LMU München <http://www.geschichts-und-kunstwissenschaften.uni-muenchen.de/fakultaet/index.html> (Станом на 8.04.2014.)

³²⁹ Барвінська П. І. Між наукою і політикою... С. 261.

³³⁰ Це спільний проект університету Санкт-Галлена (Швейцарія), Слов'янського семінару університету Альберта Людвіга у Фрайбурзі та Центру міської історії Центрально-Східної Європи у Львові. Проект об'єднує істориків, соціологів, антропологів, економістів, літературних критиків та лінгвістів з України, Росії, Польщі, Швейцарії, Німеччини, Австрії, Канади та США та фінансується Науковими фондами Швейцарії, Австрії та Німеччини. Регион, нація та інше: інтердисциплінарне та міжкультурне переосмислення України <http://www.lvivcenter.org/uk/researchprojects/stgallenproject/> (Станом на 8.04.2014.). Опис проекту див.: Schmid U. Region, Nation and Beyond. An Interdisciplinary and Transcultural Reconceptualization of Ukraine http://www.gce.unisg.ch/~media/Internet/Content/Dateien/InstituteUndCenters/GCE/SciencePart_SchmidUlrich.ashx?fl=de (Станом на 15.07.2013.)

³³¹ Prof. Dr. Guido Hausmann. Kurzbiographie und Veröffentlichungen http://www.gose.geschichte.uni-muenchen.de/personen/professoren/hausmann_guido/kurzbiographie/index.html (Станом на 8.04.2014.)

Бьокх (історія України ХХ ст.),³³² др. Рікарди Вульпіус (проблеми національного будівництва українців).³³³

Серед навчальних курсів, які читаються майбутнім магістрам відділення історії Східної Європи та Південної Європи, з історією України пов'язані наступні: у зимовому семестрі 2015-2016 р. –

- лекційний курс проф. Катрін Бьокх “Moderne Geschichte der Ukraine [Сучасна історія України]”,³³⁴
- головний семінар проф. Юлії Герцберг “Die Christianisierung der Kiever Rus' [Християнізація Київської Русі]”,³³⁵
- практичні заняття проф. Мартіна Шульце Весселя та др. Миколи Боровика “Nation und Imperium. Ukrainische Geschichte im 19. und 20. Jahrhundert [Нація та імперія. Українська історія в ХІХ та ХХ століттях]”.³³⁶

У літньому семестрі 2014 історію України охоплювали головні семінари:

- др. Андрія Портнова “The Volhynian Massacre 1943 and its Representations in Poland and Ukraine [Волинська різанина 1943 р. та її представлення в Польщі та Україні]” та
- проф. Маттіаса Штадельманна “Zwischen Separation und Verflechtung: Die russische und ukrainische Emigration in die Tschechoslowakei (1918-1938) [Між сепарацією та інтеграцією: російська та українська еміграції у Чехословаччині (1918-1938)]”.³³⁷

У літньому семестрі 2013 р. –

- доповіді у рамках головних семінарів: Тіма Пьоснекера “Theaterrezeption in der Ukraine der Zwischenkriegszeit [Рецепція театру в Україні у міжвоєнний період]” і Тоньо Вайкера “Die Konstruktion nationaler Geschichtsnarrative in ukrainischen Internetdiskursen anhand der digitalen Rezeption des Holodomors [Конструкція національного історичного нарративу в українських Інтернет-дискусіях на основі дигіталізованої рецепції Голодомору]”,³³⁸
- семінар Райнгарда Фрџотшнера “Territoriale Differenzierung und herrschaftlich-kulturelle Durchdringung im Osten Europas. Die Rus' von Jaroslav Mudryj bis zum

³³² Prof. Dr. Katrin Boeckh http://www.gose.geschichte.uni-muenchen.de/personen/professoren/boeckh_katrin/index.html (Станом на 8.04.2014.) Детальніше див.нижче.

³³³ Dr. Ricarda Vulpius <http://www.gose.geschichte.uni-muenchen.de/personen/ehemalige/vulpius/index.html> (Станом на 8.04.2014.)

³³⁴ Moderne Geschichte der Ukraine – Einzelansicht <https://lsf.verwaltung.uni-muenchen.de/qisserver/rds?state=verpublish&status=init&vmfile=no&publishid=561963&moduleCall=webInfo&publishConfFile=webInfo&publishSubDir=veranstaltung> (Станом на 15.01.2016.)

³³⁵ Die Christianisierung der Kiever Rus' – Einzelansicht <https://lsf.verwaltung.uni-muenchen.de/qisserver/rds?state=verpublish&status=init&vmfile=no&publishid=578614&moduleCall=webInfo&publishConfFile=webInfo&publishSubDir=veranstaltung> (Станом на 15.01.2016.)

³³⁶ Nation und Imperium. Ukrainische Geschichte im 19. und 20. Jahrhundert – Einzelansicht <https://lsf.verwaltung.uni-muenchen.de/qisserver/rds?state=verpublish&status=init&vmfile=no&publishid=561954&moduleCall=webInfo&publishConfFile=webInfo&publishSubDir=veranstaltung> (Станом на 18.01.2016.)

³³⁷ Літній семестр 2014 р. Portnov A. The Volhynian Massacre 1943 and its Representations in Poland and Ukraine; Stadelmann M. Zwischen Separation und Verflechtung: Die russische und ukrainische Emigration in die Tschechoslowakei (1918-1938). Oberseminar zur Osteuropäischen Geschichte http://www.gose.geschichte.uni-muenchen.de/studium_lehre/koll/kolloqost/index.html (Станом на 8.04.2014.)

³³⁸ Літній семестр 2013 р. Poessnecker T. Theaterrezeption in der Ukraine der Zwischenkriegszeit. Vortrag im Rahmen des Oberseminars zur Osteuropäischen Geschichte; Weicker T. Die Konstruktion nationaler Geschichtsnarrative in ukrainischen Internetdiskursen anhand der digitalen Rezeption des Holodomors <http://www.gose.geschichte.uni-muenchen.de/aktuelles/poessnecker/index.html> (Станом на 16.07.2013.)

Mongolensturm (Mitte 11. - Mitte 13. Jahrhundert) [Територіальне розмежування та панівне культурне проникнення у Східній Європі. Русь від часів Ярослава Мудрого до монгольської навали (середина XI – середина XIII ст.)].³³⁹

У 2011-2012 рр. – це колоквиум з обговоренням доповіді Манфреда Целлера “Das sowjetische Fieber. Fußballfans und ihre Gemeinschaften in Moskau und Kiew (1950er-1980er Jahre) [Радянська лихоманка. Футбольні вболівальники та їх спільноти у Москві та Києві (1950-ті – 1980-ті роки)].³⁴⁰

З-поміж дослідницьких проектів історії України стосується “Die Umsiedlung aus der Bukowina 1940 und deren Folgen [Переселення з Буковини 1940 р. та їхні наслідки]” (розпочатий 2015 р.) під керівництвом проф. Марі-Яніне Чаліч, який передбачає порівняльне дослідження радянських та румунських етнічних переселень на підставі архівних матеріалів Німеччини, Румунії та України, усних свідчень переселенців.³⁴¹

У липні 2015 р. відділення історії Східної Європи та Південної Європи організувало конференцію “The Political Cult of the Dead in Ukraine: Traditions and Dimensions from Soviet Times to Today [Політичний культ смерті в Україні: традиції та виміри (від радянського часу до сьогодення)]” із залученням фахівців-істориків з Німеччини, України, Австрії, Швейцарії, Великобританії, Канади.³⁴² Представлені доповіді зосереджені на представленні вшанування і громадського поминання полеглих політичних лідерів та воїнів в Україні в регіональних, національних і транснаціональних вимірах, зокрема, загалом у формування їх культу в контексті історії України, його розвитку в радянській спадщині в різних регіонах України та особливостях сучасного культу полеглих внаслідок революційних та воєнних подій в Україні у 2013-2015 рр.

На початку 2010-х рр. студенти магістерської програми відділення (на чолі з проф. Мартіном Шульце Весселем) у співпраці зі студентами кафедри слов'янських літератур та культур університету в Пассау (на чолі з проф. Дірком Уффельманном) взяли участь у навчальному проекті „Kommunismus-Erinnerungen in Osteuropäischen Internet-Communities [Спогади про комунізм у східноєвропейських Інтернет-спільнотах]”.³⁴³ Україна тут виступила однією з країн Східної Європи, поряд із Польщею, Росією, Сербією, Словаччиною, Чехією та Киргизстаном. На підставі інформації, розташованої в українському Інтернеті (як-от у блогосфері, livejournal.com, відео YouTube, коментарях до статей на газетних порталах, наприклад, korrespondent.net) як українською, так і російською мовами, проект вивчав символізм постатей та спогади

³³⁹ Літній семестр 2013 р. Frötschner R. Territoriale Differenzierung und herrschaftlich-kulturelle Durchdringung im Osten Europas. Die Rus' von Jaroslav Mudryj bis zum Mongolensturm (Mitte 11. - Mitte 13. Jahrhundert) – Einzelansicht <https://lsf.verwaltung.uni-muenchen.de/qisserver/rds?state=verpublish&status=init&vmfile=no&publishid=441972&moduleCall=webInfo&publishConfFile=webInfo&publishSubDir=veranstaltung> (Станом на 8.04.2014.)

³⁴⁰ Зимовий семестр 2011/12 р. Kolloquium zur Osteuropäischen Geschichte LMU München. Zeller M. Das sowjetische Fieber. Fußballfans und ihre Gemeinschaften in Moskau und Kiew (1950er-1980er Jahre) http://www.gose.geschichte.uni-muenchen.de/studium_lehre/koll/kolloquium_zeit-1.pdf (Станом на 16.07.2013.)

³⁴¹ Die Umsiedlung aus der Bukowina 1940 und deren Folgen http://www.gose.geschichte.uni-muenchen.de/forschung/forsch_projekte/umsiedlung_bukowina/index.html (Станом на 16.01.2016.)

³⁴² Tagung: Political Cult of the Dead in Ukraine. Traditions and Dimensions from Soviet Times to Today <http://www.gose.geschichte.uni-muenchen.de/aktuelles/tagungpoliticalcult/index.html> (Станом на 12.08.2015.)

³⁴³ Das Projekt <http://www.kommunismus-erinnerungen.osteuropastudien.uni-muenchen.de/das-projekt/index.html> (Станом на 12.08.2015.)

про Володимира Щербицького,³⁴⁴ Чорнобильську катастрофу,³⁴⁵ міжнародні стосунки, мовний конфлікт на прикладі спогадів про кампанію русифікації у 1960-х рр. та її сприйняття у сучасній Україні.³⁴⁶

Серед дисертаційних проєктів, які готуються на відділенні Східної Європи та Південної Європи, частково історію України радянського періоду охоплює робота Кароля Мармора "Die Olympischen Sommerspiele 1980 in Moskau, Tallinn, Kiev und Minsk. Herrschaft und Partizipation in der späten Sowjetunion [Олімпійські літні ігри 1980 р. у Москві, Таллінні, Києві та Мінську. Панування та участь в Радянському Союзі пізнього періоду]".³⁴⁷

У червні 2015 р. відділення спільно з Вищою школою досліджень Східної та Південно-Східної Європи (Мюнхен-Регенсбург) виступило організатором відкритої лекції проф. Андреаса Каппелера „Die Großrussen und die Kleinarussen. Historische Hintergründe des aktuellen russisch-ukrainischen Konflikts [Великороси та малороси. Історичне тло сучасного російсько-українського конфлікту]".³⁴⁸

Інститут театрознавства
відділення культурознавства
факультету історичних наук та мистецтвознавства
Мюнхенського університету Людвіга Максиміліана

*Institut für Theaterwissenschaft der Department Kunstwissenschaften
der Fakultät für Geschichts- und Kunstwissenschaften
der Ludwig-Maximilians-Universität*

Контакт:

Адреса: Georgenstr. 11, 80799 München

Тел.: + 49 (0) 89 2180-2490

Факс: +49 (0) 89 2180-5307

Ел. пошта: twm.sekretariat@lrz.uni-muenchen.de

Інтернет-сторінка: <http://www.theaterwissenschaft.uni-muenchen.de/index.html>

Розклад роботи секретаріату: понеділок- п'ятниця 9.30-12.00, 9.00-13.00, під час канікул 10.00-12.00

³⁴⁴ Personensymbolik und Erinnerungen an Vladimir Ščerbickij <http://www.kommunismus-erinnerungen.osteuropastudien.uni-muenchen.de/ukraine/analysescerbickij/index.html> (Станом на 12.08.2015.)

³⁴⁵ Die Erinnerung an die Reaktorkatastrophe in Černobyl' http://www.kommunismus-erinnerungen.osteuropastudien.uni-muenchen.de/ukraine/cernobyl_/index.html (Станом на 12.08.2015.)

³⁴⁶ Interethnische Beziehungen: Der Sprachenkonflikt <http://www.kommunismus-erinnerungen.osteuropastudien.uni-muenchen.de/ukraine/der-sprachenkonflikt/index.html>; Ukraine <http://www.kommunismus-erinnerungen.osteuropastudien.uni-muenchen.de/ukraine/index.html>; Das ukrainische Internet http://www.kommunismus-erinnerungen.osteuropastudien.uni-muenchen.de/ukraine/einleitung/ukr_internet/index.html (Станом на 12.08.2015.)

³⁴⁷ Betreute Dissertationen. Laufende Dissertationsprojekte http://www.geschichte.uni-muenchen.de/forschung/lauf_promot/schulze_wessel_marti/marmor_carol/index.html (Станом на 8.04.2014.)

³⁴⁸ Munich History Lecture | Prof. Dr. Andreas Kappeler (Wien) | 01.06.2015 Die Großrussen und die Kleinarussen. Historische Hintergründe des aktuellen russisch-ukrainischen Konflikts. 01.06.2015 18:30 Uhr – 20:30 Uhr <http://www.geschichte.uni-muenchen.de/mhl/archivmhl/mhl153/index.html> (Станом на 8.08.2015.)

Інститут театрознавства (попередня назва – Мюнхенські театрознавчі студії)³⁴⁹ відділу культурознавства³⁵⁰ (керівник – проф. Хрістофер Бальме) факультету історичних наук та мистецтвознавства Мюнхенського університету з 2004 р. співпрацюють з Національним академічним театром російської драми ім. Лесі Українки (Київ). 2006 р. побачила світ спільна вистава **Театру-студії Мюнхенських театрознавчих студій “EXTRA”**³⁵¹ (керівник – Катрін Кацубко) та Національного академічного театру російської драми ім. Лесі Українки – російською та німецькою мовами – “Romeo und Julia [Ромео та Джульєтта]”.³⁵² 2008 р. Другою спільною постановкою стала також двомовна вистава “Marat/Sade [Марат/Сад]”.³⁵³ 2011 р. відзначився спільною виставою “Barfuß Nackt. Herz in der Hand [Босоніж голяка. Серце в руці]” Алі Ялалі та Юрія Діца,³⁵⁴ 2012 р. – спільною виставою “Frühlings Erwachen [Пробудження весни]”³⁵⁵; 2013 р. – спільною виставою “Gegen den Fortschritt [Проти прогресу]”³⁵⁶.

Міжнародна докторантська колегія
“Religiöse Kulturen im Europa des 19. und 20. Jahrhunderts
[Релігійна культура у Європі XIX і XX ст.]”
Мюнхенського університету Людвіга Максиміліана

*Internationales Graduiertenkolleg “Religiöse Kulturen im Europa des 19. und 20. Jahrhunderts”
der Ludwig-Maximilians-Universität*

³⁴⁹ Institut für Theaterwissenschaft der Department Kunstwissenschaften der Fakultät für Geschichts- und Kunstwissenschaften der LMU München <http://www.theaterwissenschaft.uni-muenchen.de/index.html> (Станом на 28.08.2015.)

³⁵⁰ Department Kunstwissenschaften der Fakultät für Geschichts- und Kunstwissenschaften der LMU München <http://www.kunstwissenschaften.uni-muenchen.de/index.html> (Станом на 8.04.2014.)

³⁵¹ Studiobühne der Theaterwissenschaft München der Department Kunstwissenschaften der Fakultät für Geschichts- und Kunstwissenschaften der LMU München http://www.theaterwissenschaft.uni-muenchen.de/forschung_praxis/_studiobuehne_twm_/index.html (Станом на 8.04.2014.)

³⁵² За однойменною п'єсою Вільяма Шекспіра (спільно з Баварською театральною академією). Romeo und Julia. Drama von William Shakespeare - in russischer und deutscher Sprache http://www.theaterwissenschaft.uni-muenchen.de/forschung_praxis/_studiobuehne_twm_/international/ruj/index.html (Станом на 8.04.2014.)

³⁵³ За п'єсою німецького драматурга Петера Вайса “Die Verfolgung und Ermordung Jean Paul Marats dargestellt durch die Schauspielgruppe des Hospizes zu Charenton unter Anleitung des Herrn de Sade [Переслідування та вбивство Жана Поля Марата, представлене у виставі акторської групи психіатричної лікарні в Шарантоні під керівництвом пана де Сада]”. Marat/Sade von Peter Weiss http://www.theaterwissenschaft.uni-muenchen.de/forschung_praxis/_studiobuehne_twm_/international/marat/index.html (Станом на 8.04.2014.)

³⁵⁴ У співпраці з акторським відділенням Альбертського університету (Канада) за однойменною книгою Алі Ялалі. Barfuß Nackt Herz in der Hand von Ali Jalaly mit Jurij Diez http://www.theaterwissenschaft.uni-muenchen.de/forschung_praxis/_studiobuehne_twm_/international/barfuss/index.html (Станом на 8.04.2014.)

³⁵⁵ За однойменною драмою Франка Ведекінда – німецькою, українською та російською мовами – постановки Алли Рибікової та Штефані Метцгер. Frühlings Erwachen von Frank Wedekind in deutscher, russischer und ukrainischer Sprache http://www.theaterwissenschaft.uni-muenchen.de/forschung_praxis/_studiobuehne_twm_/r_ckblick/winterspiele12-13/fruehling/index.html (Станом на 8.04.2014.)

³⁵⁶ За однойменною п'єсою каталонського драматурга Естеве Солера. Theateraufführung: “Gegen den Fortschritt” von Esteve Soler http://www.kunstwissenschaften.uni-muenchen.de/aktuelles/termine/studiobuehne_soler/index.html (Станом на 17.07.2013.)

Контакт:**Адреса:** Schellingstr. 12, 80539 München**Адреса для листування:** Geschwister-Scholl-Platz 1, 80539 München**Тел.:** + 49 (0) 89 2180 - 5544**Факс:** +49 (0) 89 2180 - 16463**Ел. пошта:** Laura.Hoelzlwimmer@lrz.uni-muenchen.de**Інтернет-сторінка:** <http://www.igk-religioese-kulturen.uni-muenchen.de/index.html>

Міжнародна докторантська колегія “Religiöse Kulturen im Europa des 19. und 20. Jahrhunderts [Релігійна культура у Європі XIX і XX ст.]”³⁵⁷ Мюнхенського університету розпочала свою діяльність 2009 р. У центрі її наукових інтересів лежить вивчення стосунків між релігією та сучасністю, релігійними культурами в Європі у XIX та XX ст. з історичної, релігієзнавчої, богословської, релігійно-соціологічної та літературознавчої перспективи. Регіональний фокус досліджень скерований на Центральну Європу, методичний – на транснаціональний, надконфесійний та міждисциплінарний підхід.³⁵⁸ Тематично дослідження групи охоплюють питання формування соціальних ідентичностей через релігію у напрямках: релігійні перетворення, релігія та наука, релігія та нація, релігія та стать, релігія та місто, релігія та демократія.³⁵⁹

З 2012 р. за редакцією проф. Фрідріха Вільгельма Графа, проф. Мілоша Гавелки та Мартіна Шульце Весселя Колегія видає монографічну серію “Religiöse Kulturen im Europa der Neuzeit [Релігійні культури в Європі Нового часу]”. Відтоді до 2016 р. включно побачили світ вісім томів серії.³⁶⁰

Докторантська колегія у червні 2010 р. провела конференцію “Religion, Nation und Säkularismus in der ruthenischen bzw. ukrainischen und weißrussischen Kultur der Neuzeit [Релігія, нація та секуляризм у руській – українській та білоруській – культурі Нового часу]”.³⁶¹ Співорганізаторами конференції виступили Центр українських історичних досліджень імені Петра Яцика Альбертського університету (Канада) та УВУ (Німеччина). У конференції взяли участь провідні україністи, зокрема, Франк Сисин (Альберта), Марта Богачевська-Хом’як (Вашингтон), Анна Вероніка Ведлянд (Марбург), Сергій Плохій (Гарвард), Керстін Йобст (Гамбург), Міхаель Мозер (Мюнстер), Ярослав Грицак (Львів), Олег Турій (Львів), Катрін Бьокх (Регенсбург), Лілія Бережна (Мюнстер). Доповіді учасників стосувались якнайширшого кола проблем: ідентичності в традиційних християнських Церквах сучасної України, стосунків УГКЦ та інтелігенції, релігійного календаря УГКЦ у XX ст., шлюбних практик та розлучень в Україні, порівняння парадигм секуляризації в Польщі, Україні та на Заході, мови міжконфесійних конфліктів в Україні у 1990-ті рр., української та польської історіографії та тему церковної унії в контексті національного будівництва в австрійській Галичині, діяльності священномученика Петра Вергуна у Німеччині у 1927-1945 рр., формування культу св. Йосафата Кунцевича у XIX-XX ст., релігійних

³⁵⁷ Internationales Graduiertenkolleg “Religiöse Kulturen im Europa des 19. und 20. Jahrhunderts” <http://www.igk-religioese-kulturen.uni-muenchen.de/index.html> (Станом на 8.04.2014.)

³⁵⁸ Forschungsprogramm <http://www.igk-religioese-kulturen.uni-muenchen.de/forschung/index.html> (Станом на 28.08.2015.)

³⁵⁹ Forschungsfelder <http://www.igk-religioese-kulturen.uni-muenchen.de/forschung/forschungsfelder/index.html> (Станом на 28.08.2015.)

³⁶⁰ Publikationsreihe: Religiöse Kulturen im Europa der Neuzeit <http://www.igk-religioese-kulturen.uni-muenchen.de/publikationen/index.html> (Станом на 8.02.2016.)

³⁶¹ Konferenz: Religion, Nation und Säkularismus http://www.igk-religioese-kulturen.uni-muenchen.de/veranstaltungen/sommersemester_2010/konf_religion_etc/index.html; http://www.gose.geschichte.uni-muenchen.de/downloads/konferenz_ukraine.pdf (Станом на 8.04.2014.)

переслідувань на Західній Україні сталінських часів, позиції Ватикану щодо українсько-польської війни у Галичині 1918-1923 рр., ліквідації УГКЦ в СРСР.³⁶²

У вересні 2010 р. у Львові за співучасті Українського католицького університету (УКУ) пройшла літня школа "Religion und Moderne [Релігія та сучасність]", присвячена, зокрема, питанням історії УГКЦ в Галичині.³⁶³

Історії України частково стосуються доповіді на методичних семінарах:

- Давіда Шіка "Zwischen Gaon, Gelobtem Land und Höllenfeuer: Wirtschaft und Religion in drei jüdischen Unternehmen in Łódź, Odessa und Vilnius [Між гаоном, Землею Обітованою і пекельним полум'ям: економіка та релігія на трьох юдейських підприємствах у Лодзі, Одесі та Вільнюсі]" (2013, 2015 pp.),³⁶⁴
- Паскале Маннерт "„Ach diese Männer, die keine sind...“. Männlichkeitsentwürfe in der evangelischen Diaspora Ostgaliziens [„Ах ці чоловіки, які не є...“. Обриси мужності в євангельській діаспорі Східної Галичини]" (2015 p.),³⁶⁵
- доповідь на дослідницькому колоквіумі 2012 р. проф. Клауса Бухенау "Der orthodox-unierte Konflikt in der Karpatenukraine, 1919-1938. Einblicke in ein pseudoreligiöses Thema [Православно-унійний конфлікт у Карпатській Україні, 1919-1938. Погляди на псевдо релігійну тему]."³⁶⁶

Проблем історії релігії в Україні стосувались доповіді, виголошені на конференції 2012 р. "Religiöse Vielfalt auf dem Land. Das östliche Europa im 19. Jahrhundert [Релігійне різномайття на селі. Східна Європа у XIX столітті]":

- Дітлінда Гюхткера "Konzeptionelle Überlegungen zur Erforschung von religiöser Vielfalt auf dem Dorf im Kontext von Modernitäts- und Rückständigkeitsdebatten. Das Beispiel der sozialen Bewegungen in Galizien an der Wende vom 19. zum 20. Jahrhundert [Концептуальні міркування про релігійне різномайття на селі у контексті дискусії про модерність та відсталість. Приклад соціальних рухів у Галичині на межі XIX і XX століть]",
- Павла Єремєєва (Харків) "„There are a lot of Secret Dissenters“. Concealment of the Faith by the Rural Old Believers of the Kharkiv Province (1825-1855) [„Є багато таємних незгідних“. Приховування віри сільськими старообрядцями Харківської губернії (1825-1855)]",
- Любомира Бораковського (Відень) "„Im Dienste Gottes und des Menschen“. Die literarische Gestalt eines ruthenischen Dorfpfarrers in Werken galizischer

³⁶² Programm http://www.igk-religioese-kulturen.uni-muenchen.de/download/rel_nat_sae_programm.pdf (Станом на 8.04.2014.)

³⁶³ Sommerschule "Religion und Moderne". L'viv, 20.-26.09.2010 http://www.igk-religioese-kulturen.uni-muenchen.de/veranstaltungen/sommersemester_2010/sommerschule_10/index.html/ (Станом на 8.04.2014.)

³⁶⁴ Interner StipendiatInnenworkshop mit Prof. Dr. Siegfried Weichlein http://www.igk-religioese-kulturen.uni-muenchen.de/veranstaltungen/sommersemester_2013/stip_workshop/index.html; Methodenseminar X (München, 22. Juni 2015) http://www.igk-religioese-kulturen.uni-muenchen.de/veranstaltungen/sommersemester_2015/methodenseminar_x/index.html (Станом на 28.01.2016.)

³⁶⁵ Methodenseminar IX http://www.igk-religioese-kulturen.uni-muenchen.de/veranstaltungen/wintersemester-2014_15/methodenseminar-9/index.html (Станом на 28.01.2016.)

³⁶⁶ Forschungskolloquium an der LMU München im Sommersemester 2012 http://www.igk-religioese-kulturen.uni-muenchen.de/veranstaltungen/sommersemester_2012/kolloquium_sose12/index.html (Станом на 28.01.2016.)

Schriftsteller [„На службі Божій та людській“. Літературний образ русинського сільського пароха у творах галицьких письменників]”.³⁶⁷

Серед дослідних проектів Міжнародної докторантської колегії історію України охоплюють проект проф. Клауса Бухенау “Konversion im Kollektiv. Die orthodoxe Bewegung in der Karpatenukraine, 1918-1938. [Конверсія у колективі. Православний рух у Карпатській Україні, 1918-1938]”³⁶⁸ та дисертація Давіда Шіка “Zwischen Gaon, Gelobtem Land und Höllenfeuer: Wirtschaft und Religion in drei jüdischen Unternehmen in Łódź, Odessa und Vilnius zur Zeit der Großen Reformen (1855-1881) [Між гаоном, Землею Обітованою та пекельним полум'ям: економіка та релігія на трьох єврейських підприємствах у Лодзі, Одесі та Вільнюсі у час великих реформ (1855-1881)]”.³⁶⁹

Кафедра (молодша професура) економіки
економічного факультету
Мюнхенського університету Людвіга Максиміліана

*Juniorprofessur für Volkswirtschaftslehre
der Volkswirtschaftlichen Fakultät
der Ludwig-Maximilians-Universität*

Контакт:

Адреса: Ludwigstrasse 28, 80539 München

Тел.: + 49 (0) 89 2180 2224

Факс: +49 (0) 89 2180 99 3900

Ел. пошта: alexander.danzer@econ.lmu.de

Інтернет-сторінка: http://www.labecon.econ.uni-muenchen.de/ueber_uns/index.html

Кафедра (молодша професура) економіки³⁷⁰ економічного факультету³⁷¹ (проф. Александер М. Данцер) Мюнхенського університету спеціалізується, зокрема, на вивченні індивідуальної поведінки на ринку праці в промислово розвинених країнах та країнах, що розвиваються, як-от України.³⁷² Дослідження проф. Данцера, зокрема, стосуються аналізу даних про бідність в Україні, реструктуризації ринку праці та її вплив на бідність в Україні, у сучасний перехідний економічний період, довгострокових

³⁶⁷ Tagung: Religiöse Vielfalt auf dem Land. Das östliche Europa im 19. Jahrhundert http://www.igk-religioese-kulturen.uni-muenchen.de/veranstaltungen/sommersemester_2012/konferenz_rel_vielfalt/index.html (Станом на 28.01.2016.)

³⁶⁸ Forschungsprojekt: Konversion im Kollektiv. Die orthodoxe Bewegung in der Karpatenukraine, 1918-1938 http://www.igk-religioese-kulturen.uni-muenchen.de/mitglieder/ehemalige_kollegiat/buchenau/forschproj_buchenau/index.html (Станом на 8.04.2014.)

³⁶⁹ Dissertationsprojekt: Zwischen Gaon, Gelobtem Land und Höllenfeuer: Wirtschaft und Religion in drei jüdischen Unternehmen in Łódź, Odessa und Vilnius zur Zeit der Großen Reformen (1855-1881) http://www.igk-religioese-kulturen.uni-muenchen.de/mitglieder/kollegiaten/schick/dissproj_schick/index.html (Станом на 8.04.2014.)

³⁷⁰ Juniorprofessur für Volkswirtschaftslehre der Volkswirtschaftlichen Fakultät der LMU München. Herzlich Willkommen an der Juniorprofessur für Volkswirtschaftslehre! http://www.labecon.vwl.uni-muenchen.de/ueber_uns/index.html (Станом на 8.04.2014.)

³⁷¹ Volkswirtschaftliche Fakultät der LMU München <http://www.vwl.uni-muenchen.de/index.html> (Станом на 8.04.2014.)

³⁷² Herzlich Willkommen an der Juniorprofessur für Volkswirtschaftslehre! http://www.labecon.vwl.uni-muenchen.de/ueber_uns/index.html (Станом на 8.04.2014.)

наслідків Чорнобильської катастрофи на суб'єктивне благополуччя та психічне здоров'я.³⁷³

Інститут політичних наук Ганса і Зофі Шолль
факультету соціальних наук
Мюнхенського університету Людвіга Максиміліана

*Geschwister-Scholl-Institut für Politikwissenschaft
der Sozialwissenschaftlichen Fakultät
der Ludwig-Maximilians-Universität*

Контакт:

Адреса: Oettingenstr. 67, 80538 München

Тел.: + 49 (0) 89 2180 - 9010

Факс: +49 (0) 89 2180 - 9012

Ел. пошта: zentrasekretariat@gsi.uni-muenchen.de

Інтернет-сторінка: <http://www.gsi.uni-muenchen.de>

Інститут політичних наук Ганса і Зофі Шолль (Geschwister Scholl)³⁷⁴ факультету соціальних наук³⁷⁵ є одним із найбільших сучасних політичних інститутів Німеччини, які мають вплив на практичну політику. Він бере початок від т. зв. Камерального інституту (Camerainstitut) університету в Інгольштадті. Камеральний інститут – інститут політичних наук – був заснований 1799 р. та вважається попередником факультету політичної економії Мюнхенського університету: на початку 1800-х університет переїхав до Ландсгута, а 1826 р. – до Мюнхена.³⁷⁶ Сучасна історія Інституту починається від 1958 р. від заснування при Мюнхенському університеті Інституту політичних наук, який 1968 р. було перейменовано в Інститут політичних наук Ганса і Зофі Шолль Мюнхенського університету.³⁷⁷

Інститут проводить заняття для студентів за темами:

- практичні заняття Тіни фон Фолькамер “Das politische System der Ukraine [Політична система України]” (2010-2011 pp.);³⁷⁸

³⁷³ Publikationen von Prof. Alexander M. Danzer, Ph.D http://www.labecon.econ.uni-muenchen.de/danzer_alexander/publikationen/index.html (Станом на 15.04.2015.)

³⁷⁴ Geschwister-Scholl-Institut für Politikwissenschaft der Sozialwissenschaftlichen Fakultät der LMU München <http://www.gsi.uni-muenchen.de> (Станом на 18.01.2016.)

³⁷⁵ Sozialwissenschaftliche Fakultät der LMU München <http://www.sozialwissenschaften.uni-muenchen.de/index.html> (Станом на 18.01.2016.)

³⁷⁶ Institutsgeschichte <http://www.gsi.uni-muenchen.de/organisation/institutsgeschichte/index.html> (Станом на 30.08.2015.)

³⁷⁷ Там само.

³⁷⁸ Зимовий семестр 2010/11 р. Wintersemester 2010/2011. Übungen Vertiefung politische Systeme. Volckamer, v. T. Das politische System der Ukraine http://www.gsi.uni-muenchen.de/lehreinheiten/le_ps/lehre/archiv/wintersemester2010/index.html (Станом на 8.04.2014.)

- практичні заняття Христіана Гаґеманна “Europäische Integration: Europäisierung Europäische Integration: европеїзація” (2012 р.),³⁷⁹ де зокрема розглядається питання євроінтеграції України;
- головний семінар “Die Beziehungen der EU zu den postsozialistischen Staaten Ost- und Südosteuropas [Стосунки ЄС з постсоціалістичними країнами Східної та Південно-Східної Європи]” (2008 р.),³⁸⁰ де стосунки ЄС з Україною є складовою;
- практичні заняття др. Катаріни Бадер “Die politischen Systeme Ostmitteleuropas [Політичні системи Східної Європи]” (2014 р.);³⁸¹
- семінар проф. Петри Стиков “Jenseits der Transformation: Die politischen Systeme Eurasiens und ihre Dynamik [Поза трансформацією: політичні системи Євразії та їхня динаміка]” (2015 р.);³⁸²
- практичні заняття Каріни Широких “European Union Policy towards Eastern Europe and Eurasia [Політика Європейського Союзу щодо Східної Європи та Євразії]” (2015 р.).³⁸³

Вивчення політичної системи та політичних процесів України входить до компетенції навчального підрозділу Інституту “Порівняння політичних систем, з особливим акцентом на країнах СНД та Центральної і Східної Європи”³⁸⁴ (керівник – Петра Стиков).³⁸⁵ Співробітники підрозділу задіяні у колективному дослідному проекті “Vergleich politischer Systeme Osteuropa [Порівняння політичних систем Східної Європи]”³⁸⁶ (керівник – Петра Стиков), у межах якого виконується індивідуальний проект Мартіна Брузіса “Staat und Wirtschaft: Intermediäre Interessenvermittlung im Vergleich [Держава та економіка: Посередницьке сприяння інтересам у порівнянні]”, який вивчає інтенсивність, зміст та форми стосунків між виконавчою владою в РФ та підприємцями у порівнянні з аналогічними стосунками в Україні та Казахстані.³⁸⁷

2014 р. кафедра політичних систем та європейської інтеграції Інституту у межах фінансованих ДААД програм “Sonderprogramm Ukraine 2014 [Спеціальна програма “Україна-2014”]” та “Ausbau der Zusammenarbeit mit Zivilgesellschaften von Ukraine, der Republik Moldau, Georgien und Belarus [Зміцнення співпраці з громадянськими

³⁷⁹ Літній семестр 2012 р. Sommersemester 2012. Angebote im BA-Studiengang Übungen. Hagemann C. Europäische Integration: Europäisierung http://www.gsi.uni-muenchen.de/lehreinheiten/le_ps/lehre/archiv/sommersemester_2012/index.html (Станом на 8.04.2014.)

³⁸⁰ Літній семестр 2008 р. Die Beziehungen der EU zu den postsozialistischen Staaten Ost- und Südosteuropas http://www.gsi.uni-muenchen.de/lehreinheiten/le_ps/lehre/archiv/2008/hs_ps/eu_osteuropa/index.html (Станом на 8.04.2014.)

³⁸¹ Die politischen Systeme Ostmitteleuropas – Einzelansicht <https://lsf.verwaltung.uni-muenchen.de/qisserver/rds?state=verpublish&status=init&vmfile=no&publishid=479747&moduleCall=webInfo&publishConfFile=webInfo&publishSubDir=veranstaltung> (Станом на 25.12.2015.)

³⁸² Jenseits der Transformation: Die politischen Systeme Eurasiens und ihre Dynamik – Einzelansicht <https://lsf.verwaltung.uni-muenchen.de/qisserver/rds?state=verpublish&status=init&vmfile=no&moduleCall=webInfo&publishConfFile=webInfo&publishSubDir=veranstaltung&veranstaltung.veranstid=535488> (Станом на 24.12.2015.)

³⁸³ European Union Policy towards Eastern Europe and Eurasia – Einzelansicht <https://lsf.verwaltung.uni-muenchen.de/qisserver/rds?state=verpublish&status=init&vmfile=no&moduleCall=webInfo&publishConfFile=webInfo&publishSubDir=veranstaltung&veranstaltung.veranstid=539384> (Станом на 24.12.2015.)

³⁸⁴ Lehrinheit Vergleich politischer Systeme (Schwerpunkt: GUS und Ostmitteleuropa) (Stykov) http://www.gsi.uni-muenchen.de/lehreinheiten/le_ps/index.html (Станом на 8.04.2014.)

³⁸⁵ Prof. Dr. Petra Stykov <http://www.gsi.uni-muenchen.de/personen/professoren/stykov/index.html> (Станом на 8.04.2014.)

³⁸⁶ Forschung: Vergleich politischer Systeme Osteuropa (Stykov) http://www.gsi.uni-muenchen.de/lehreinheiten/le_ps/le_verg_ps_oe/index.html (Станом на 8.04.2014.)

³⁸⁷ Martin Brusis http://www.gsi.uni-muenchen.de/forschung/forsch_einheit/le_verg_ps_oe/forschungsvorhaben/martin_brusis/index.html (Станом на 17.07.2013.)

суспільствами України, Республіки Молдови, Грузії та Білорусі]”. Зокрема, у червні 2014 р. у Києві в Національному університеті “Києво-Могилянська Академія” було проведено Літню школу з питань європейської безпеки, де розглядалися питання стосунків України та ЄС, моделювання поточної політичної ситуації в Україні та навчання методиці моделювання. У грудні 2014 р. у Мюнхені відбувся семінар “Transformation and Eastern Partnership [Перетворення та східне партнерство]” за участю студентів та викладачів з університетів-партнерів із України та Польщі, який зачіпав різні аспекти перетворень у ЄС та його зовнішньої політики. Студенти мали можливість взяти участь у моделюванні засідання Ради міністрів закордонних справ ЄС з питання “кризи у Східній Європі”.³⁸⁸

Інститут фінансового обліку та контролю
факультету бізнесу (Мюнхенська школа менеджменту)
Мюнхенського університету Людвіга Максиміліана

*Institut für Unternehmensrechnung und Controlling
der Fakultät für Betriebswirtschaft (Munich School of Management)
der Ludwig-Maximilians-Universität*

Контакт:

Адреса: Ludwigstr. 28, 80539 München

Тел.: + 49 (0) 89 2180 - 6892

Факс: +49 (0) 89 2180 - 13550

Ел. пошта: iuc@bwl.lmu.de

Інтернет-сторінка: <http://www.iuc.bwl.uni-muenchen.de/index.html>

В Інституті фінансового обліку та контролю³⁸⁹ (попередня назва – Інститут управління виробництвом і контролю)³⁹⁰ факультету бізнесу (Мюнхенська школа менеджменту)³⁹¹ Мюнхенського університету (до липня 2013 р. директор – проф. Ганс Ульріх Кюппер) 2009 р. була захищена дипломна робота “Die Ukraine als ein möglicher zukünftiger Produktionsstandort für die deutsche Automobilindustrie? Eine kritische Analyse [Україна як можливе в майбутньому місце виробництва для німецької автомобільної промисловості? Критичний аналіз]”.³⁹²

³⁸⁸ Kooperation des Geschwister-Scholl-Instituts mit ukrainischen, weißrussischen und polnischen Universitäten http://www.gsi.uni-muenchen.de/lehreinheiten/ls_ps_eu_integration/aktuelles/sonderprogrammukraine2014/index.html (Станом на 2.09.2015.)

³⁸⁹ Herzlich Willkommen am Institut für Unternehmensrechnung und Controlling <http://www.iuc.bwl.uni-muenchen.de/index.html> (Станом на 28.08.2015.)

³⁹⁰ Institut für Unternehmensrechnung und Controlling der Fakultät für Betriebswirtschaft (Munich School of Management) der LMU München <http://www.controlling.bwl.uni-muenchen.de/index.html> (Станом на 17.07.2013.)

³⁹¹ Fakultät für Betriebswirtschaft (Munich School of Management) der LMU München <http://www.bwl.uni-muenchen.de/index.html> (Станом на 8.04.2014.)

³⁹² Abschlussarbeiten. 2009. Die Ukraine als ein möglicher zukünftiger Produktionsstandort für die deutsche Automobilindustrie? Eine kritische Analyse (Diplom) <http://www.controlling.bwl.uni-muenchen.de/forschung/diplomarbeiten/index.html> (Станом на 8.04.2014.)

Інститут слов'янської філології
відділення грецької та латинської, романської, італійської
та слов'янської філології, мов та комунікації
факультету мовознавства та літературознавства
Мюнхенського університету Людвіга Максиміліана

*Institut für Slavische Philologie des Departments II – Griechische und Lateinische,
Romanische, Italienische und Slavische Philologie, Sprachen und Kommunikation der Fakultät
für Sprach- und Literaturwissenschaften
der Ludwig-Maximilians-Universität*

Контакт:

Адреса: Geschwister-Scholl-Platz 1, 80539 München

Тел.: + 49 (0) 89 2180 - 2374

Факс: +49 (0) 89 2180 - 6263

Ел. пошта: info@slavistik.lmu.de

Інтернет-сторінка: <http://www.ufu-muenchen.de/>

Розклад роботи секретаріату: понеділок 13.30-15.00, вівторок-четвер 9.00-13.00, п'ятниця 13.30-15.00

Україністика є однією зі спеціалізацій **Інституту слов'янської філології**³⁹³ (директор – проф. Ульріх Швайер) **відділення грецької та латинської, романської, італійської та слов'янської філології, мов та комунікації**³⁹⁴ факультету **мовознавства та літературознавства**³⁹⁵ Мюнхенського університету. Інститут спеціалізується на україністиці, балканській філології, компаративістиці.³⁹⁶ Українська мова тут викладається студентам бакалавратури та магістратури.³⁹⁷

Окрім занять з української мови (відповідальна за мовну практику української – др. Олена Новікова),³⁹⁸ студентам у 2013 р. пропонували

- семінари з краєзнавства України, як-от семінар Петера Гількеса “Ukrainische Landeskunde: Vom Erbe zum Modell für die Zukunft? Die Rolle der Sowjetzeit für die Ukraine heute. Einsichten in Gesellschaft, Kultur und Politik [Українське

³⁹³ Institut für Slavische Philologie des Departments II – Griechische und Lateinische, Romanische, Italienische und Slavische Philologie, Sprachen und Kommunikation der Fakultät für Sprach- und Literaturwissenschaften der LMU München <http://www.slavistik.uni-muenchen.de/institut/index.html> (Станом на 8.04.2014.) Про спеціалізацію Інституту див.: Das Institut für Slavische Philologie. Schwerpunkte http://www.slavistik.uni-muenchen.de/institut/das_institut/index.html (Станом на 8.04.2014.)

³⁹⁴ Department II – Griechische und Lateinische, Romanische, Italienische und Slavische Philologie, Sprachen und Kommunikation der Fakultät für Sprach- und Literaturwissenschaften der LMU München http://www.sprach-und-literaturwissenschaften.uni-muenchen.de/einrichtungen/f13_dep_2/index.html (Станом на 8.04.2014.)

³⁹⁵ Fakultät für Sprach- und Literaturwissenschaften der LMU München <http://www.sprach-und-literaturwissenschaften.uni-muenchen.de/index.html> (Станом на 8.04.2014.)

³⁹⁶ Das Institut für Slavische Philologie http://www.slavistik.uni-muenchen.de/institut/das_institut/index.html (Станом на 28.11.2015.)

³⁹⁷ Ukrainisch für Magister- und BachelorstudentInnen http://www.slavistik.uni-muenchen.de/studium_lehre/sprachpraxis/ukrainisch/index.html (Станом на 8.04.2014.)

³⁹⁸ Dr. Olena Novikova, Leitung “Sprachpraxis Ukrainisch” und Lektorin für Russisch <http://www.slavistik.uni-muenchen.de/personen/mitarbeiter/novikova/index.html> (Станом на 8.04.2014.)

краєзнавство: від спадку до моделі для майбутнього? Роль радянських часів для України сьогодні. Погляд на суспільство, культуру і політику]” (Петер Гількес),³⁹⁹ семінари про регіональну поезію –

- “Bukovina [Буковина]”,⁴⁰⁰
- “Carpatho-Ukraine [Карпатська Україна]”,⁴⁰¹
- “Galizien [Галичина]”.⁴⁰²

У 2015-2016 рр. Україні були присвячені лекційні курси

- проф. Ріккардо Ніколозі “Russland und die Ukraine verstehen. Kulturelle Grundlagen aus slavistischer Perspektive [Розуміти Росію та Україну. Основи культури з перспективи славістики]”,
- семінар Анке Нідербудде “Die Künstlerin in der Avantgarde: ästhetische Konzepte und Handlungsfelder [Мисткині в авангарді: естетичні концепції та сфери діяльності]” (присвячений сучасним російським та українським мисткиням) і “Theatertheorie und -praxis der Avantgarde: Vsevolod Mejerchol'd, Aleksandr Tairov, Les' Kurbas [Теорія та практика авангардного театру: Всеволод Мейерхольд, Олександр Таїров, Лесь Курбас]”,
- семінар Ані Бурггардт “Bruno Schulz. Aspekte seiner Poetik, der Übersetzungen und (intermedialen) Rezeption seiner Werke [Бруно Шульц. Аспекти його поезики, перекладів та (проміжкові) рецепції його робіт]”,
- Нори Шольц “Das Igorlied und Literatur und Kultur der Kiever Rus' [“Слово о полку Ігоревім” та література і культура Київської Русі]”,
- Петера Гількеса “Gesellschaftlicher Aufbruch in der Ukraine: Aktuelle Debatten und Analysen aus Kultur, Politik, Wissenschaft und Öffentlichkeit [Суспільний виступ в Україні: поточні дебати та аналіз культури, політики, науки та громадської думки]”.⁴⁰³

Директор Інституту слов'янської філології проф. У. Швайер та проф. Себастьян Кемпген,⁴⁰⁴ завідувач кафедри слов'янського мовознавства⁴⁰⁵ спеціальності славістика⁴⁰⁶ у Бамберзькому університеті, є співзасновниками інформаційної Інтернет-системи “Kodeks” – славістичного медієвістичного серверу.⁴⁰⁷ “Kodeks” працює з 1996 р. і містить джерела для вивчення і викладання слов'янських мов, історії культури слов'янських країн у сфері медієвістики: як текстові матеріали, так і

³⁹⁹ Studium und Lehre. Lehrveranstaltungen im Sommersemester 2013: Hilkes P. Ukrainische Landeskunde: Vom Erbe zum Modell für die Zukunft? Die Rolle der Sowjetzeit für die Ukraine heute. Einsichten in Gesellschaft, Kultur und Politik http://www.slavistik.uni-muenchen.de/studium_lehre/index.html (Станом на 8.04.2014.); Kommentiertes Vorlesungs Slavische Philologie Sommersemester 2013. – S. 38-39.

⁴⁰⁰ Kommentiertes Vorlesungs Slavische Philologie Sommersemester 2013. – S. 34. http://www.slavistik.uni-muenchen.de/download/kommentare_sose_13_b.pdf (Станом на 12.07.2013.)

⁴⁰¹ Vorlesungs Slavische Philologie Sommersemester 2013. – S. 34-35. http://www.slavistik.uni-muenchen.de/download/kommentare_sose_13_b.pdf (Станом на 12.07.2013.)

⁴⁰² Kommentiertes Vorlesungs Slavische Philologie Sommersemester 2013. – S. 35. http://www.slavistik.uni-muenchen.de/download/kommentare_sose_13_b.pdf (Станом на 12.07.2013.)

⁴⁰³ Kommentiertes Vorlesungs Slavische Philologie Sommersemester 2015.– S. 21, 29. http://www.slavistik.uni-muenchen.de/download/kvvz_internet1.pdf (Станом на 12.09.2015.);

Kommentiertes Vorlesungs Slavische Philologie Wintersemester 2015/16. – S. 8, 14, 18. http://www.slavistik.uni-muenchen.de/studium_lehre/kvvz_internet.pdf (Станом на 12.09.2015.)

⁴⁰⁴ Lehrstuhl für Slavische Sprachwissenschaft. Prof. Dr. Sebastian Kempgen <http://www.uni-bamberg.de/?id=18680> (Станом на 8.04.2014.)

⁴⁰⁵ Lehrstuhl für Slavische Sprachwissenschaft des Faches Slavistik an der Universität Bamberg <http://www.uni-bamberg.de/slavling/> (Станом на 8.04.2014.)

⁴⁰⁶ Fach Slavistik an der Universität Bamberg <http://www.uni-bamberg.de/slavistik/> (Станом на 8.04.2014.)

⁴⁰⁷ KODEKS. Das Online-Informationssystem für Studium und Unterricht zur Kulturgeschichte der slavischen Länder und Sprachen <http://kodeks.uni-bamberg.de/Authors.htm> (Станом на 8.04.2014.)

зображення, інтерактивні презентації, веб-галереї, фільми, факсиміле текстів.⁴⁰⁸ Зокрема, тут представлені факсиміле таких джерел, як “Руська правда”,⁴⁰⁹ Київські глаголичні листки,⁴¹⁰ “Повість минулих літ” Нестора,⁴¹¹ “Апостол”,⁴¹² Острозька Біблія.⁴¹³

В Інституті слов'янської філології готуються до захисту дисертації Петера Гількеса “Ukrainoznawstvo als Instrument der Sprachen- und Bildungspolitik in der Ukraine seit 1991 [Українознавство як інструмент мовної та освітньої політики в Україні з 1991 р.]”, В'ячеслава Гнатюка “Zur Rolle der ukrainischen Eliten bei der Herausbildung der modernen ukrainischen Standardsprache [Про роль українських еліт у формуванні сучасного стандарту української мови]”, Елени Гоффманн “Geschichte der ukrainischen Avantgarde [Історія українського авангарду]”.⁴¹⁴

Інститут видає Щорічний науковий збірник “Jahrbuch der Internationalen virtuellen Konferenz der Ukrainistik “Dialog der Sprachen – Dialog der Kulturen. Die Ukraine aus globaler Sicht” [Щорічник Міжнародної Інтернет-конференції з україністики “Діалог мов – діалог культур. Україна і світ”]” (наукова редакція проф. Ульріха Швайєра, др. Олени Новікової та Петера Гількеса). У збірнику публікуються доповіді щорічної Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції з україністики “Dialog der Sprachen - Dialog der Kulturen. Die Ukraine aus globaler Sicht”.⁴¹⁵ Конференція з

⁴⁰⁸ S. Kempgen: Kodeks-Server <http://www.uni-bamberg.de/slavling/leistungen/forschung/projekte/kodeks-server/> (Станом на 14.04.2014.). Детальніше див.: Kempgen S. Slavistik und Internet – Projekt “Kodeks” // Slavistische Linguistik / Hgg. Kosta P., Mann E. – 1996. – München, 1997. – S. 77–104. Текст статті доступний також в Інтернеті за адресою: http://kodeks.uni-bamberg.de/slavling/downloads/SK_Slavistik+Internet.pdf (Станом на 14.04.2014.)

⁴⁰⁹ Факсиміле видання: Мерило Праведное по рукописи XIV века. Издано под наблюдением и со вступительной статьей академика М.Н.Тихомирова. – М., 1961. Kultur und Kulturgeschichte Rußlands: Quellen/ Russia's Culture und Cultural History: Sources. “Russkaja Pravda” from “Merilo Pravednoe” (14th century) <http://kodeks.uni-bamberg.de/Russia/Texts/RusskajaPravdaXIV-1.htm> (Станом на 14.04.2014.)

⁴¹⁰ Факсиміле рукопису з Церковно-Археологічного музею Київської духовної академії (ЦАМ КДА) (1871 - 1921), колекція рукописів: V - XIX ст. Інтернет-ресурсу “Пам'ять України у об'єктах національного надбання” Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. Рукопис представлений на підставі: <http://archive.nbuv.gov.ua/memory/index.html> (Станом на 15.07.2013.). Texte und Quellen zum Altkirchenslawischen/Old Church Slavonic Texts and Sources. Kiev Missale / Kievskie listki / Kiewer Blätter / Kyiv missal / Kyiv Glagolitic leaves (9-10th century) <http://kodeks.uni-bamberg.de/AKSL/Texte/KievFolia.htm> (Станом на 14.04.2014.)

⁴¹¹ Факсиміле видання: Летопись Нестора со включением Поучения Владимира Мономаха. – Изд. 2-е испр. и доп. И. Глазунова. – СПб, 1903. <http://kodeks.uni-bamberg.de/Russia/media/LetopisNestora1903.pdf> (Станом на 14.04.2014.). Kultur und Kulturgeschichte Rußlands: Quellen/ Russia's Culture und Cultural History: Sources. Nestorchronik-Textausgabe/Лѣтопись Нестора <http://kodeks.uni-bamberg.de/Russia/Texts/LetopisNestora.htm> (Станом на 14.04.2014.)

⁴¹² Виданий Іваном Федоровим 1574 р. у Львові. Memory of Ukraine in the objects of national heritage. Apostol <http://kodeks.uni-bamberg.de/Russia/Texts/IvanFedorovApostol1574.htm> (Станом на 14.04.2014.). Факсиміле копії, яка зберігається у Відділі стародруків та рідкісних видань Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського <http://archive.nbuv.gov.ua/memory/culture/apostol/apostol.pdf> (Станом на 14.04.2014.)

⁴¹³ Kultur und Kulturgeschichte Rußlands: Quellen/Russia's and Ukraine's Culture und Cultural History: Texts and Sources. Ostroger Bibel/Ostrog Bible/Острожская Библия (1580-1581) <http://kodeks.uni-bamberg.de/Russia/Texts/OstrogBible.htm> (Станом на 14.04.2014.). Факсиміле видань: Острожская Библия. Фототипическое переиздание текста с издания 1581 г. / осуществлено под наблюдением И. В. Дергачевой по экземплярам Научной библиотеки им. А. М. Горького Московского государственного университета. – М.; Л.: Слово-Арт, 1988. <http://mnib.malorus.org/kniga/214/> (Станом на 14.04.2014.) та Острозька Біблія / Опрацював та приготував до друку ермн. архимандрит др. Рафаїл (Роман Торконяк). – Львів, 2006. http://starcontact.net/Ostroh_Bible.pdf (Станом на 14.04.2014.)

⁴¹⁴ Dissertationen. Im Entstehen <http://www.slavistik.uni-muenchen.de/forschung/abschlussarbeiten/dissertationen/index.html> (Станом на 14.04.2014.)

⁴¹⁵ Jahrbuch der Ukrainistik-Konferenz <http://www.slavistik.uni-muenchen.de/forschung/publikation/ukrainistik/index.html> (Станом на 14.04.2014.)

україністики, організована Інститутом філології, об'єднує широке коло українознавців: мовознавців і культурологів, викладачів, методистів, представників наукових товариств та громадських об'єднань, які займаються підтримкою української мови, літератури, культури в Україні та за її межами.⁴¹⁶

У травні 2011 р. та травні 2012 р. Інститут провів дві екскурсійні подорожі до України.⁴¹⁷

У лютому 2015 р. в Інституті відбулась презентація фільму Сергія Лисенка, Костянтина Могильника та Мирослава Гая документального фільму про війну на Донбасі "Брати по зброї" (2014).⁴¹⁸ Протягом травня-червня 2015 р. Інститут спільно з Молодіжним інформаційним центром (Jugendinformationszentrum (JIZ)) у Мюнхені організував заходи на тему "Ukraine – Aufgeriebenes Land im Osten Europas [Україна – роз'ятрена країна у Східній Європі]". Це, зокрема, виставка, присвячена долі українського єврейства у часи нацистської окупації, лекції проф. Гвідо Гаусманна про історію українського єврейства та Україну часів сталінізму, а також Олени Новікової про Київську Русь із подальшим обговоренням; демонстрація фільмів, присвячених долі Донбасу у ХХ ст. (радянського режисера Дзиги Вертова "Ентузіазм: симфонія Донбасу" (1930) та українського режисера з Донбасу Олександра Ратія "Повернення" (2013)).⁴¹⁹

У червні 2015 р. д-р Катажина Якубовська-Кравчик, співробітниця кафедри україністики Варшавського університету прочитала відкриту лекцію "Die Kunst des Maidan [Мистецтво і Майдан]".⁴²⁰

Бібліотека Інституту нараховує понад 55200 одиниць книг, близько 70 найменувань журналів, понад 1500 одиниць аудіовізуальних матеріалів.⁴²¹

Кафедра християнської соціальної етики
факультету католицького богослов'я
Мюнхенського університету Людвіга Максиміліана

*Lehrstuhl für Christliche Sozialethik
der Katholisch-Theologischen Fakultät
der Ludwig-Maximilians-Universität*

Контакт:

⁴¹⁶ IV. Internationale virtuelle Ukrainistik-Konferenz Dialog der Sprachen – Dialog der Kulturen. Die Ukraine aus globaler Sicht (30. Oktober - 2. November 2014) <http://www.ukrainistik-konferenz.slavistik.lmu.de/?lang=de> Україномовна Інтернет-сторінка: Четверта міжнародна науково-практична Інтернет-конференція "Діалог мов – діалог культур. Україна і світ" (30 жовтня - 2 листопада 2014 року) (Станом на 14.04.2014.)

⁴¹⁷ Ukraine: Mai 2011 <http://www.slavistik.uni-muenchen.de/exkursionen/berichte/ukraine2011/index.html> (Станом на 10.08.2013.); Ukraine: Mai 2012 <http://www.slavistik.uni-muenchen.de/exkursionen/berichte/slowenien1/index.html> (Станом на 10.07.2013.)

⁴¹⁸ Film "BROTHERS IN ARMS" http://www.slavistik.uni-muenchen.de/aktuelles/archiv/krieg_film/index.html (Станом на 9.09.2015.)

⁴¹⁹ Veranstaltungsreihe "Ukraine – Aufgeriebenes Land im Osten Europas" <http://www.slavistik.uni-muenchen.de/aktuelles/archiv/ukraine-konflikt/index.html> (Станом на 9.09.2015.)

⁴²⁰ Gastvortrag "Die Kunst des Maidan" von Dr. Katarzyna Jakubowska-Krawczyk <http://www.slavistik.uni-muenchen.de/aktuelles/archiv/maidan/index.html> (Станом на 9.09.2015.)

⁴²¹ Die Fachbibliothek <http://www.slavistik.uni-muenchen.de/institut/bibliothek/index.html> (Станом на 10.01.2016.); Die Mediothek <http://www.slavistik.uni-muenchen.de/institut/mediothek/index.html> (Станом на 10.01.2016.)

Адреса: Geschwister-Scholl-Platz 1, 80539 München

Тел.: + 49 (0) 89 2180 - 2475

Факс: +49 (0) 89 2180 - 5048

Ел. пошта: soz.ethik@kaththeol.uni-muenchen.de

Інтернет-сторінка:

http://www.kaththeol.uni-muenchen.de/lehrstuehle/christl_sozialethik/index.html

Розклад роботи секретаріату: понеділок-четвер 9.00-13.00

Кафедра християнської соціальної етики (завідувач – проф. Маркус Форт)⁴²² **факультету католицького богослов'я** веде свій початок від заснованої 1955 р. у Мюнхенському університеті кафедри християнського соціального вчення та загальної соціології релігії.⁴²³ спільно з Мукачівською єпархією УКГКЦ⁴²⁴ реалізувала у 2007-2012 рр. проект “Schöpfungsverantwortung/Informationszentrum/nachhaltige Energieversorgung in der Ukraine [Відповідальність за створіння/Інформаційний центр/стале енергопостачання в Україні]”⁴²⁵ (українська назва: “Відповідальність за створіння в Україні: міждисциплінарний та екуменічний обмін досвідом в сфері стійкої енергетики та створення Інформаційного центру в Ужгороді”).⁴²⁶ Проект був фінансований Німецьким федеральним фондом з охорони довкілля⁴²⁷ та сприяв перетворенню Інформаційного центру в Ужгороді в Інститут еколого-релігійних студій при Ужгородському національному університеті по вивченню екологічних поглядів різних релігійних традицій.⁴²⁸

Інститут німецької культури та історії Південно-Східної Європи при Мюнхенському університеті

*Institut für deutsche Kultur und Geschichte Südosteuropas
an der Ludwig-Maximilians-Universität*

Контакт:

Адреса: Halskestr. 15, 81379 München

Тел.: + 49 (0) 89 78 06 09-0

Факс: +49 (0) 89 78 06 09-22

Ел. пошта: ikgs@ikgs.de

Інтернет-сторінка: <http://www.ikgs.de/>

Розклад роботи: понеділок-четвер 9.00-17.00, п'ятниця 9.00-13.00

⁴²² Lehrstuhl für Christliche Sozialethik http://www.kaththeol.uni-muenchen.de/lehrstuehle/christl_sozialethik/index.html (Станом на 28.08.2015.)

⁴²³ Geschichte des Lehrstuhls http://www.kaththeol.uni-muenchen.de/lehrstuehle/christl_sozialethik/gesch_lehrst/index.html (Станом на 28.08.2015.)

⁴²⁴ Відповідальність за створіння в Україні: міждисциплінарний та екуменічний обмін досвідом в сфері стійкої енергетики та створення інформаційного центру в Ужгороді <http://church-nature.ucoz.ru/> (Станом на 14.04.2014.)

⁴²⁵ Forschung und Projekte. Drittmittelprojekte http://www.kaththeol.uni-muenchen.de/lehrstuehle/christl_sozialethik/personen/1vogt/forschung/index.html (Станом на 14.04.2014.)

⁴²⁶ Новини <http://www.church-nature.ucoz.ru/index.html> (Станом на 14.04.2014.)

⁴²⁷ Deutsche Bundesstiftung Umwelt <http://www.dbu.de/> (Станом на 14.04.2014.); Projekte aus DB anzeigen. Umweltbildung “Schöpfungsverantwortung und nachhaltige Energieverwendung in der Ukraine” http://www.dbu.de/projekt_27575/_db_1036.html (Станом на 14.04.2014.)

⁴²⁸ Інститут еколого-релігійних студій <http://www.ie-rs.org/> (Станом на 14.04.2014.)

Інститут німецької культури та історії Південно-Східної Європи при Мюнхенському університеті⁴²⁹ (директор – др. Фльоріан Кюрер-Вілях) – один із дослідних підрозділів університету, який спеціалізується на вивченні історії, культури та мови німецького населення регіону. Інститут був заснований 2001 р. має два відділення: відділення історії німецької мови і літератури та відділення історії, яке спеціалізується на вивченні історії XIX і XX ст.⁴³⁰

Інститут співпрацює з університетами Угорщини, Румунії, Словаччини, Хорватії, Словенії, Сербії, Молдови та України (Чернівецьким національним університетом ім. Ю. Федьковича та центром “Gedankendach” при ньому).

З 2007 р. Інститут надає стипендії молодим науковцям – студентам, магістрантам, аспірантам для роботи в мюнхенських бібліотеках і архівах.⁴³¹ Студенти історії, культурології і германістики можуть пройти при Інституті навчальну практику.⁴³² Інтернет-сторінка закладу містить інформацію про наукові конференції, літні школи, колоквиуми, відкриті лекції і т.п., які стосуються тематики Інституту.⁴³³

Інститут німецької культури та історії Південно-Східної Європи з 2006 р. видає часописи: “Spiegelungen. Zeitschrift für deutsche Kultur und Geschichte Südosteuropas [Відображення. Журнал з німецької культури та історії Південно-Східної Європи]” (є продовженням журналу “Südostdeutsche Vierteljahresblätter [Південнонімецького щоквартальника]”, який видається з 1952 р.), “Danubiana Carpathica. Jahrbuch für Geschichte und Kultur in den Siedlungsgebieten Südosteuropas [Danubiana Carpathica. Щорічник історії та культури в місцях поселень німців у Південно-Східній Європі]” (є продовженням журналу “East German archive [Східнонімецький архів]”, який виходив у 1957-2004 рр.).

Окремою серією “Veröffentlichungen des Instituts für deutsche Kultur und Geschichte Südosteuropas (IKGS) an der Ludwig-Maximilians-Universität München [Публікації Інституту німецької культури та історії Південно-Східної Європи]”, яку публікує реґенсбурзьке видавництво “Friedrich Pustet” (існує з 2015 р.), видаються наукові, художні, мистецькі твори, мемуарна література тощо. Протягом 1952-2002 рр. ця література виходила у п’яти різних серіях власного видавництва “IKGS-Verlag” (за п’ятдесят років світ побачило понад 200 бібліографічних позицій).⁴³⁴

В Інституті є архів, який містить рукописи, листи та інші особисті документи німецькомовних авторів із Південно-Східної Європи, мікрофільми німецькомовної періодики XIX-XX ст., колекцію фотодокументів, медіа зібрання.⁴³⁵

У травні 2015 р. Інститут спільно з Чернівецьким національним університетом ім. Юрія Федьковича провів у Чернівцях конференцію “Zerrissene Loyalitäten. Politische und kulturelle Orientierungen im Ersten Weltkrieg: Bukowina, Galizien, Bessarabien [Роздерті лояльності. Політичні та культурні орієнтації у Першій світовій війні: Буковина, Галичина, Бессарабія]”. Конференція об’єднала німецьких, українських, румунських, молдовських, австрійських та польських науковців, які розглядали питання впливу наслідків війни на виникнення дилем між національною, державною

⁴²⁹ Institut für deutsche Kultur und Geschichte Südosteuropas e. V. (IKGS) an der Ludwig-Maximilians-Universität München (LMU) <http://www.ikgs.de/#!/ueberuns/cfvq/> (Станом на 14.04.2014.)

⁴³⁰ Institutsprofil <http://www.ikgs.de/#!/ueberuns/cfvq/> (Станом на 29.08.2015.)

⁴³¹ Stipendienprogramm des IKGS <http://www.ikgs.de/#!/stipendienprogramm/cckj/> (Станом на 20.05.2014.)

⁴³² Praktikum im IKGS <http://www.ikgs.de/#!/praktikum/c1wby/> (Станом на 20.05.2014.)

⁴³³ Sommerschule: Czernowitz und die Bukowina, 25.08-14.09.2014 <http://www.ikgs.de/#!/Sommerschule-Czernowitz-und-die-Bukowina-258-1492014/c16kd/714D8CCC-8FF0-4DCF-80E4-88F2003AF83C> (Станом на 20.05.2014.)

⁴³⁴ Publikationen <http://www.ikgs.de/#!/publikationen/c1gu5/> (Станом на 29.07.2015.)

⁴³⁵ Archiv. Vor- und Nachlässe <http://www.ikgs.de/#!/nachlaesse/c1o5j/> (Станом на 20.05.2014.); Das Archiv des IKGS <http://www.ikgs.de/#!/ueber-das-archiv/cw6u/> (Станом на 29.07.2015.)

та культурною орієнтацією національних громад Буковини, Галичини і Бессарабії. Доповіді охоплювали аналіз етнічних груп та їхнього ставлення до Австро-Угорської та Російської імперій під час війни, позиції політиків, літераторів та духовенства, щоденників та мемуарів свідків та учасників воєнних подій, відображення війни в літературі тощо.⁴³⁶

Науково-дослідна мережа Східної і Південно-Східної Європи
Мюнхенського університету Людвіґа-Максиміліана

*Forschungsverbund Ost- und Südeuropa (FOROST)
der Ludwig-Maximilians-Universität München*

Контакт:

Адреса: Geschwister-Scholl-Platz 1, 80539 München

Тел.: + 49 (0) 89 2180-2148, + 49 (0) 89 2180-2149

Факс: +49 (0) 8178 5421

Ел. пошта: forost@lrz.uni-muenchen.de

Інтернет-сторінка: <http://www.forost.de/>

Розклад роботи: понеділок-четвер 9.00-15.00, п'ятниця 9.00-13.00

Міждисциплінарна **Науково-дослідна мережа Східної і Південно-Східної Європи (FOROST)**⁴³⁷ Мюнхенського університету діє з 2001 р. і спеціалізується на вчиненні країн регіону у галузі гуманітарних та соціальних наук, як-от, історії, етнології, лінгвістики, економіки. Україні повністю чи частково присвячені окремі дослідні проекти мережі. У мережі беруть участь, окрім Мюнхенського університету, Регенсбурзький та Байротський, а також мюнхенські дослідні інститути: Колегія "Carolinum" (*Collegium Carolinum*), Інститут Східної Європи (*Osteuropa-Institut*), Південно-Східний інститут (*Südost-Institut*), Інститут східного права (*Institut für Ostrecht*), Угорський інститут (*Ungarisches Institut*).

Так, у 2001-2003 рр. у межах проекту "Transformation vor dem Hintergrund der EU-Osterweiterung [Перетворення в контексті розширення ЄС]" ситуації в Україні присвячені два проекти:

- "Neue Migrationen aus Osteuropa und den Nachfolgestaaten der UdSSR nach Deutschland [Нова міграція зі Східної Європи та колишнього Радянського Союзу до Німеччини]",
- "Justizreformen in Osteuropa als Teil der Systemtransformation (Kroatien, Polen, Rumänien, Russische Föderation, Slowakische Republik, Tschechische Republik, Ukraine, Ungarn) [Судова реформа в Східній Європі, як частина системного перетворення (Хорватія, Польща, Румунія, Росія, Словаччина, Чехія, Україна, Угорщина)]".⁴³⁸

⁴³⁶ Zerrissene Loyalitäten. Politische und kulturelle Orientierungen im Ersten Weltkrieg: Bukowina, Galizien, Bessarabien <http://www.hsozkult.de/conferencereport/id/tagungsberichte-6128> (Станом на 9.03.2016.)

⁴³⁷ Forschungsverbund Ost- und Südeuropa (FOROST) der Ludwig-Maximilians-Universität München <http://www.forost.de/> (Станом на 26.05.2014.)

⁴³⁸ Transformation vor dem Hintergrund der EU-Osterweiterung http://www.forost.lmu.de/forosthope/fo_fo_ph1_f1intro.htm (Станом на 9.03.2016.)

У межах проекту “Kulturen im Postsozialismus: Voraussetzungen und Veränderungen [Культури в пост-соціалізмі: вимоги й зміни]” українознавчій проблематиці присвячені три проекти:

- “Die Rolle der Geschichte und des Geschichtsbewußtseins in der Ukraine nach dem Zerfall der Sowjetunion [Роль історії та історичної свідомості в Україні після розпаду Радянського Союзу]”,
- “Das Bild Europas in den Schulbüchern der Ukraine (Von den bisherigen Stereotypen zu neue Sichtweisen) [Відображення Європи в підручниках України (від попередніх стереотипів до нових перспектив)]” та
- “Kirchen im Spannungsfeld politischer Transformationen. (Soziokulturelle Wirkungsgefüge der Kirchen in der Ukraine von 1944 bis zur Gegenwart) [Церкви у полі напруги політичних перетворень. (Соціо-культурні структури впливу Церков в Україні від 1944 р. до сьогодні)]”.⁴³⁹

У 2003-2005 рр. складовою частиною проекту “Wirtschaftliche, rechtliche und sprachliche Faktoren und Bedingungen erfolgreicher europäischer Integration [Економічні, правові, мовні фактори та умови успішної євроінтеграції]” був проект “Die Vollstreckung von Gerichtsurteilen in Osteuropa unter besonderer Berücksichtigung ausländischer Urteile [Виконання судових рішень в Східній Європі, зокрема іноземних судових рішень]”, який зачіпав, зокрема, ситуацію в українській правовій системі.⁴⁴⁰

Україна також була одним із центрів зацікавленнь проекту 2003-2005 рр. “Heutiges Konfliktpotential der sowjetischen Sprachpolitik [Сьогоднішній конфліктний потенціал радянської мовної політики]” (складова частина колективного проекту “Zivilgesellschaft als Integrationsfaktor [Громадянське суспільство як фактор інтеграції]”).

У межах проекту 2003-2005 рр. “Ethnischer Pluralismus und nationale Identitätspolitik im europäischen Kontext [Етнічний плюралізм і національна політика ідентичності в європейському контексті]” серед досліджуваних країн Україна була у двох його складових проектах: “Quellen und Materialien zur Beziehungs- und Integrationsgeschichte [Джерела та матеріали до історії стосунків та інтеграції]” та “Datenbank zur Minderheitenproblematik («Ethnodoc») [База даних з проблематики меншин («Ethnodoc»)]”.⁴⁴¹

Створення бази даних мовної ситуації у Східній Європі, зокрема в Україні, було охоплено двома проектами 2001-2005 рр.: “Sprachkultur und Sprachkultivierung in Osteuropa [Мовна культура та плекання мови у Східній Європі]” (проект 2001-2003 рр., складова проекту “Nationale Identität, ethnischer Pluralismus und internationale Beziehungen [Національна ідентичність, етнічний плюралізм та міжнародні зв'язки]”) та “Datenbank Sprachkulturen in Osteuropa [База даних мовної культури у Східній Європі]” (проект 2003-2005 рр., складова проекту “Ethnischer Pluralismus und nationale Identitätspolitik im europäischen Kontext [Етнічний плюралізм та національна політика ідентичності у європейському контексті]”).⁴⁴²

У 2006-2007 рр. у межах головної теми “Europa als Aufgabe: Grenzen und Chancen von Erweiterung und Vertiefung der EU [Європа як завдання: межі і можливості розширення та поглиблення ЄС]” України та ситуації в Україні стосуються наступні проекти:

⁴³⁹ FOROST – Arbeitsfeld. 1.II Kulturen im Postsozialismus: Voraussetzungen und Veränderungen (beendet 2003) <http://www.bayfor.org/de/geschaefsbereiche/forschungsverbuende/welt-der-kultur/forost/arbeitsfelder.html,af132> (Станом на 9.03.2016.)

⁴⁴⁰ Übersicht über alle laufenden und abgeschlossenen Forschungsvorhaben http://www.forost.lmu.de/forosthope/fo_pro_uebersicht.htm#Projekte_Phase_1 (Станом на 9.03.2016.)

⁴⁴¹ Там само.

⁴⁴² Там само.

- “Antieuropäische und EU-feindliche Diskurse [Антиєвропейський та ворожий ЄС дискурс]”,
- “Korruptionsbekämpfung in Osteuropa [Боротьба з корупцією у Східній Європі]”,
- „Die erweiterte EU und die Ukraine: Migrationspolitische Herausforderungen an der neuen EU-Grenze im Osten [Розширений ЄС та Україна: Виклики міграційної політики на нових кордонах ЄС на Сході]“,
- “Europäische Identität und osteuropäische Nationsbildung: ukrainische Appelle an die europäischen Öffentlichkeiten im Vergleich (1905-2005) [Європейська ідентичність та східноєвропейське націотворення: українські звернення до європейської громадськості]”.⁴⁴³

Два останні проекти присвячені виключно українознавчій тематиці.

Колегія “Carolinum” (Collegium Carolinum) при Мюнхенському університеті

Collegium Carolinum an der Ludwig-Maximilians-Universität

Контакт:

Адреса: Hochstr. 8, 81669 München

Тел.: + 49 (0) 89 55 26 06-0

Факс: +49 (0) 89 55 26 06-44

Ел. пошта: post.cc@collegium-carolinum.de

Інтернет-сторінка: <http://www.collegium-carolinum.de/start.html>

Розклад роботи: понеділок- п'ятниця 9.00-18.00

Вивчення регіону Карпатської України входить до кола інтересів **Колегії “Carolinum” (Collegium Carolinum)**⁴⁴⁴ – асоційованого дослідницького інституту Мюнхенського університету (керівник – проф. Мартін Шульце Вессель), який спеціалізується на міждисциплінарному вивченні історії Чехії та Словаччини (богемських земель) та Центрально-Східної Європи. У фокусі досліджень Колегії – історія релігії, міграції, спогадів, федералізму, регіоналізму, оточуючого середовища та інфраструктури з акцентом на XIX-XX ст. Колегія постала 1956 р. і фінансується Баварським державним міністерством освіти і культу, науки та мистецтва.⁴⁴⁵

У 2008-2012 рр. колегія “Carolinum” провадила міжнародний дослідний проект “Musealisierung der Erinnerung. Zweiter Weltkrieg und nationalsozialistische Besatzung in Museen, Gedenkstätten und Denkmälern im östlichen Europa [Музеалізування пам'яті. Друга світова війна та націонал-соціалістична окупація у музеях, меморіалах та пам'ятниках у Східній Європі]”, географічні межі якого сягають, зокрема, України.⁴⁴⁶

2012 р. на конференції “Sprache, Gesellschaft und Nation: Institutionalisierung und Alltagspraxis [Мова, суспільство та нація: інституціоналізація та повсякденна практика]”, організованій колегією “Carolinum” в м. Бад Вісзе, серед інших працювала

⁴⁴³ Там само.

⁴⁴⁴ Collegium Carolinum <http://www.collegium-carolinum.de/start.html> (Станом на 5.05.2014.)

⁴⁴⁵ Collegium Carolinum – Forschungsinstitut für die Geschichte Tschechiens und der Slowakei <http://www.collegium-carolinum.de/institut.html> (Станом на 5.09.2015.)

⁴⁴⁶ Musealisierung der Erinnerung. Zweiter Weltkrieg und nationalsozialistische Besatzung in Museen, Gedenkstätten und Denkmälern im östlichen Europa <http://www.collegium-carolinum.de/?id=199> (Станом на 5.05.2014.); Schulze Wessel M. Editorial // Collegium Carolinum – Forschungsstelle für die böhmischen Länder. Jahresbericht 2008. Fokus: Forschungsprojekt “Musealisierung der Erinnerung”. - S. 3. http://www.collegium-carolinum.de/fileadmin/Jahresberichtshefte/Jahresbericht_2008.pdf (Станом на 18.07.2013.)

секція, присвячена Карпатській Україні: “Die Karpatoukraine Entwicklungen einer multilingualen Region im 20. Jahrhundert [Карпатська Україна. Розвиток багатомовного регіону у XX ст.]”.⁴⁴⁷

Колегія видає журнал “Bohemia. Zeitschrift für Geschichte und Kultur der böhmischen Länder [Богемія. Журнал історії та культури богемських земель]”. Он-лайн версія журналу створена у співпраці з Баварською державною бібліотекою.⁴⁴⁸

Наукова бібліотека Колегії має найбільше в Німеччині спеціалізоване зібрання богеміки і судетики (понад 170 000 назв): література в області історії, права, філології, літератури, культури пам'яті, мистецтва, культури, релігії, церковної історії, фольклору, топографії, а також енциклопедії, довідники, періодика, звіти асоціацій та шкіл.⁴⁴⁹

Гіссенський університет Юстуса Лібіга

Відділ східноєвропейської історії
Історичного інституту
спеціальності історичні науки та культурознавство
Гіссенського університету Юстуса Лібіга

*Bereich Osteuropäische Geschichte
des Historischen Instituts des Fachbereichs 04: Geschichts- und Kulturwissenschaften
der Justus-Liebig Universität Gießen*

Контакт:

Адреса: Otto-Behaghel-Str. 10, 35394 Gießen

Тел.: + 49 (0) 641 99-28251

Факс: +49 (0) 0641 99-28259

Ел. пошта: ostsekret@geschichte.uni-giessen.de

Інтернет-сторінка: <http://www.uni-giessen.de/fbz/fb04/institute/geschichte/osteuroopa>

Відділ східноєвропейської історії⁴⁵⁰ Історичного інституту⁴⁵¹ спеціальності історичні науки та культурознавство⁴⁵² Гіссенського університету Юстуса

⁴⁴⁷ Sprache, Gesellschaft und Nation: Institutionalisierung und Alltagspraxis. 8.-11.November 2012 in Bad Wiessee http://www.collegium-carolinum.de/fileadmin/Veranstaltungen/Veranstaltungen_Texte_2012/Programm_BW12.pdf (Станом на 18.07.2013.)

⁴⁴⁸ Bohemia. Zeitschrift für Geschichte und Kultur der böhmischen Länder <http://www.collegium-carolinum.de/publikationen/zeitschrift-bohemia.html> (Станом на 28.07.2015.)

⁴⁴⁹ Wissenschaftliche Bibliothek im Sudetendeutschen Haus <http://www.collegium-carolinum.de/bibliothek.html> (Станом на 18.09.2015.)

⁴⁵⁰ Bereich Osteuropäische Geschichte des Historisches Instituts des Fachbereichs 04: Geschichts- und Kulturwissenschaften der Justus-Liebig Universität Gießen <http://www.uni-giessen.de/cms/fbz/fb04/institute/geschichte/osteuroopa> (Станом на 14.04.2014.)

⁴⁵¹ Historisches Institut des Fachbereichs 04: Geschichts- und Kulturwissenschaften der Justus-Liebig Universität Gießen <http://www.uni-giessen.de/cms/fbz/fb04/institute/geschichte> (Станом на 14.04.2014.)

⁴⁵² Fachbereich 04: Geschichts- und Kulturwissenschaften der Justus-Liebig Universität Gießen <http://www.uni-giessen.de/cms/fbz/fb04> (Станом на 14.04.2014.)

Лібіга⁴⁵³ спільно з **Центром сучасної історії у Потсдамі**, Європейським гуманітарним університетом у Вільнюсі та НаУКМА у 2008-2011 рр. провели ряд проектів і семінарів, присвячених Чорнобильській катастрофі та її наслідкам, одним із яких був "Politik und Gesellschaft nach Tschernobyl. Belarus, Ukraine, Russland, Litauen und Deutschland in vergleichender und beziehungsgeschichtlicher Perspektive (1986-2006) [Політика і суспільство після Чорнобиля. Білорусь, Україна, Росія, Литва та Німеччина у перспективі порівняння та історії стосунків]" по результатах роботи однойменного проекту.⁴⁵⁴

2012 р. було завершено дослідний студентський проект "Displaced Persons in Mittelhessen [Переміщені особи регіону Міттельгессен: 1945–1960 рр.]", який вивчає історію «переміщених осіб» з України – переважно примусових робітників німецької індустрії та сільського господарства, а також військовополонених та в'язнів концтаборів – у центральній частині землі Гессен.⁴⁵⁵ У проекті взяли участь також науковці з України, пошукова робота проводилась в архівах Німеччини та України; за методикою усної історії було записано інтерв'ю з очевидцями.⁴⁵⁶ Керівником німецької групи дослідників був проф. Ганс Юрген Бьомельбург,⁴⁵⁷ української – к.і.н. Тетяна Пастушенко (Інститут історії НАН України).⁴⁵⁸ У межах проекту пройшли міжнародні пересувні виставки у Німеччині та Україні "Переміщені особи в Центральному Гессені 1945-1960: Разом, поруч чи один проти одного?".⁴⁵⁹

У вересні 2012 р. Відділ східноєвропейської історії організував екскурсію до України студентів та докторантів відділу.⁴⁶⁰

Складовою дослідного проекту про військове насильство у Речі Посполитій XVI-XVII ст.⁴⁶¹ відділу східноєвропейської історії є підпроект проф. Ганса Юргена Бьомельбурга "Gewaltmärkte und ständisch-militärische Gewaltgemeinschaften in Polen-Litauen im 16. und 17. Jahrhundert [Ринки насильства і корпоративні військові спільноти

⁴⁵³ Zentrums für Zeithistorische Forschung Potsdam <http://www.zzf-pdm.de/site/355/default.aspx> (Станом на 14.04.2014.)

⁴⁵⁴ Politik und Gesellschaft nach Tschernobyl. Belarus, Ukraine, Russland, Litauen und Deutschland in vergleichender und beziehungsgeschichtlicher Perspektive (1986-2006) <http://www.zzf-pdm.de/site/661/default.aspx> (Станом на 14.04.2014.); Politik und Gesellschaft nach Tschernobyl (abgeschlossen) <http://www.uni-giessen.de/cms/fbz/fb04/institute/geschichte/osteuroopa/Forschung/Tschernobyl> (Станом на 14.04.2014.)

⁴⁵⁵ Displaced Persons in Mittelhessen <http://www.uni-giessen.de/cms/fbz/fb04/institute/geschichte/osteuroopa/Forschung/DP> (Станом на 14.04.2014.)

⁴⁵⁶ Displaced Persons in Mittelhessen 1945-1960. Miteinander, Nebeneinander oder Gegeneinander? http://www.geschichtswerkstatt-europa.org/projekt-details/items/displaced_persons.html (Станом на 14.04.2014.)

⁴⁵⁷ Bömelburg, Hans-Jürgen, Prof. Dr. <http://www.uni-giessen.de/cms/fbz/fb04/institute/geschichte/osteuroopa/personen/boemelburg.hans-juergen> (Станом на 14.04.2014.)

⁴⁵⁸ Пастушенко Тетяна Вікторівна - ст. наук.співр., к.і.н. Відділ історії України періоду Другої світової війни <http://history.org.ua/?hist=820> (Станом на 14.04.2014.)

⁴⁵⁹ Wissenslücke „Displaced Persons“? <http://www.uni-giessen.de/cms/kultur/universum/lifestyle/veranstaltungen/displacedpersons> (Станом на 14.04.2014.); Переміщені особи в Центральному Гессені 1945-1960: Разом, поруч чи один проти одного? <http://www.history.univ.kiev.ua/uk/news/351-international-traveling-exhibition-2012.html> (Станом на 14.04.2014.)

⁴⁶⁰ Bericht über die Exkursion <http://www.uni-giessen.de/fbz/fb04/institute/geschichte/osteuroopa/veranstaltungsarchiv/2012/Ukraine/Ukraine/view> (Станом на 24.06.2015.)

⁴⁶¹ Forschergruppe Gewaltgemeinschaften <http://www.uni-giessen.de/cms/fbz/fb04/institute/geschichte/osteuroopa/Forschung/gewaltgemeinschaften> (Станом на 14.04.2014.)

наси́льства у Речі Посполитій у XVI – XVII ст.]”.⁴⁶² У рамках цього підпроєкту під Дарія Старченка готує дисертацію “Soldatische Gewaltgemeinschaften in der polnisch-litauischen frontier-Zone zwischen 1590 und 1648 [Солдатські спільноти насильства у річпосполитській прикордонній зоні між 1590 і 1648 рр.]”, присвячений українському козацтву (науковий керівник проф. Бьомельбург).⁴⁶³

Під науковим керівництвом проф. Бьомельбурґа готуються інші дисертації: Назарія Гуцула “Einsatzstab Reichsleiter Rosenberg und seine Tätigkeit in der Ukraine in 1941-1944 [Оперативний штаб райхсляйтера Розенберґа та його діяльність в Україні в 1941-1944 рр.]”⁴⁶⁴ та Наталії Івануси “Die Stellung der Frau in den osteuropäischen Städten der frühen Neuzeit. Das Magdeburger Recht und andere Rechtsvorbilder: Normative Grundlagen und Rechtspraktiken (am Beispiel Kleinpolens) [Становище жінок у східноєвропейських містах на початку Нового часу. Магдебурзьке право та інші правові моделі: Нормативні правові основи та правова практика (на прикладі Малопольщі)]”.⁴⁶⁵

Інститут політичних наук Гіссенського університету Юстуса Лібіґа

*Institut für Politikwissenschaft
der Justus-Liebig Universität Gießen*

Контакт:

Адреса: Karl-Glöckner-Str. 21E, 35394 Giessen

Тел.: + 49 (0) 641 99-23145

Факс: +49 (0) 641 99-23139

Ел. пошта: Angelika.Buchmueller@sowi.uni-giessen.de

Інтернет-сторінка: <http://www.uni-giessen.de/fbz/fb03/institute/ifp>

Розклад роботи секретаріату: середа 10.00-11.00

До кола наукових інтересів співробітників **Інституту політичних наук**⁴⁶⁶ університету входить дослідження інституційних змін в Україні (Інна Мельниковська, на даний момент – колишня співробітниця),⁴⁶⁷ сучасне українсько-російське

⁴⁶² Prof. Dr. Hans-Jürgen Bömelburg: Gewaltmärkte und ständisch-militärische Gewaltgemeinschaften in Polen-Litauen im 16. und 17. Jahrhundert http://www.uni-giessen.de/cms/fbz/fb04/institute/geschichte/forschung/dfg_forscher/Projekte/Boemelburg (Станом на 14.04.2014.)

⁴⁶³ Prof. Dr. Hans-Jürgen Bömelburg http://www.uni-giessen.de/cms/fbz/fb04/institute/geschichte/forschung/dfg_forscher/Projekte/Boemelburg (Станом на 14.04.2014.)

⁴⁶⁴ Nazarii Gutsul. Stipendiat des DAAD/OSI-Programms <http://www.uni-giessen.de/cms/fbz/fb04/institute/geschichte/osteuroopa/Forschung/Projektungebunden/OMEG/Gutsul%20Nazarii> (Станом на 14.04.2014.)

⁴⁶⁵ Natalia Ivanusa. Dissertationsprojekt: Die Stellung der Frau in den osteuropäischen Städten der frühen Neuzeit. Das Magdeburger Recht und andere Rechtsvorbilder: Normative Grundlagen und Rechtspraktiken (am Beispiel Kleinpolens) <http://www.uni-giessen.de/cms/fbz/fb04/institute/geschichte/osteuroopa/Forschung/Projektungebunden/OMEG/Ivanusa> (Станом на 14.04.2014.)

⁴⁶⁶ Institut für Politikwissenschaft der Universität Gießen <http://www.uni-giessen.de/cms/fbz/fb03/institute/institut-fur-politikwissenschaft> (Станом на 14.04.2014.)

⁴⁶⁷ Inna Melnykovska. Main Fields of Research Interests <http://www.uni-giessen.de/cms/fbz/fb03/institute/institut-fur-politikwissenschaft/Personen/Melnykovska/foi> (Станом на 14.04.2014.)

протистояння та “кримський конфлікт” (др. Алекс Райхвайн).⁴⁶⁸ 2014-2015 р. др. Райхвайн включив питання Криму та українсько-російського конфлікту до тематики семінарських курсів “Die Geschichte der Kriege in Europa [Історія війн у Європі]”⁴⁶⁹ та “Europa als Friedensprojekt: Friedensrufe, Krieg und Friedensordnungen von 1555 bis zum Krimkonflikt [Європа як мирний проект: заклики до миру, війна та мирні переговори з 1555 р. до Кримського конфлікту]”.⁴⁷⁰

У 2015 – на початку 2016 рр. співробітники інституту виступили рецензентами двох кваліфікаційних робіт з української проблематики: докторської дисертації Ніколаса Р. Сміта (Оклендський університет, Нова Зеландія) “EU-Russian Competition in their Shared Neighbourhood: A Contest for the Ukraine (from a neoclassical realist perspective)? [Суперництво ЄС та Росії у поширенні сусідства: український контекст (з неокласичної реалістичної перспективи)?]” та дипломної роботи Тобіаса Шефера “Medien und Krieg - Die Rolle westlicher Medien im Russland-Ukraine-Konflikt aus liberaler IB-Perspektive [ЗМІ та війна: роль ЗМІ у російсько-українському конфлікті з ліберальної ІВ-перспективи]” (Гіссенський університет).

Проблема українсько-російського конфлікту та його наслідків для європейської безпеки стала темою кількох конференцій, організованих Інститутом. Так, у листопаді 2015 р. Інститут за фінансової підтримки МЗС ФРН спільно з Ліберальним клубом у Мінську провів конференцію “Minsk Dialogue. A Fresh Look on the Post-Soviet Protracted Conflicts [Мінський діалог. Свіжий погляд на пострадянські затяжні конфлікти]” за участю експертів з України, Грузії, Росії, Вірменії, Азербайджану і Молдавії. Обговорення проблеми було продовжено у грудні того ж року в рамках проекту “Giessen-Minsk Dialogue on the Future of the Eastern Partnership Countries [Гіссенсько-мінський діалог щодо майбутнього країн східного партнерства]” було проведено другу конференцію, у Гіссені, “Comprehensive Security in the Eastern Partnership Countries – On the Eve the German OSCE Chairmanship [Комплексна безпека в країнах Східного партнерства напередодні німецького головування в ОБСЄ]”.⁴⁷¹

Тему війни в Україні та її наслідків не лише для Європи, але й для світу, продовжила виголошена в Інституті відкрита лекція др. Гізелле Боссе (Маастрихтський університет) “The War in Ukraine: Power Politics and its Consequences [Війна в Україні: політика насильства та її наслідки]”.⁴⁷²

⁴⁶⁸ Dr. phil. Alex Reichwein (Senior Lecturer). Forschung <http://www.uni-giessen.de/fbz/fb03/institute/ifp/personen/reichwein> (Станом на 24.11.2015.)

⁴⁶⁹ Die Geschichte der Kriege in Europa http://www.uni-giessen.de/fbz/fb03/institute/ifp/personen/reichwein/data/Seminarplan_Kriege%20in%20Europa (Станом на 24.11.2015.)

⁴⁷⁰ Europa als Friedensprojekt: Friedensrufe, Krieg und Friedensordnungen von 1555 bis zum Krimkonflikt http://www.uni-giessen.de/fbz/fb03/institute/ifp/personen/reichwein/data/Europa_Friedensprojekt_Seminarplan (Станом на 24.11.2015.)

⁴⁷¹ Aktuelles http://www.uni-giessen.de/fbz/fb03/institute/ifp/personen/gawrich/aktuelles/index_html (Станом на 18.01.2016.)

⁴⁷² Там само.

Гіссенський центр Східної Європи
Гіссенського університету Юстуса Лібіґа

*Das Gießener Zentrum Östliches Europa
der Justus-Liebig Universität Gießen*

Контакт:

Адреса: Otto-Behaghel-Str. 10 Haus E, 35394 Gießen

Тел.: + 49 (0) 641 - 99 31 166

Факс: +49 (0) 641 - 99 31 167

Ел. пошта: geschaeftsfuehrung@gizo.uni-giessen.de

Інтернет-сторінка: <https://www.uni-giessen.de/fbz/zentren/gizo>

Гіссенський центр Східної Європи⁴⁷³ (директор – проф. Моніка Вінґендер) вивчає регіон Східної Європи у контексті всієї Європи, при цьому концепція Східної Європи охоплює не лише Центрально-Східну, Південно-Східну та Східну Європу, але також Туреччину та Тюркомовні регіони колишнього СРСР. Центр проводить міждисциплінарні дослідження в галузі історії, правознавства, політології, економіки та культурології. З 2008-2009 р. тут діє магістерська програма “Міждисциплінарні дослідження Східної Європи”.⁴⁷⁴

2009 р. Центр Східної Європи запросив виступити із доповіддю “Языковая политика и языковая ситуация в постсоветской Украине [Sprachpolitik und Sprachsituation in der postsowjetischen Ukraine]” проф. НаУКМА Ларису Масенко.⁴⁷⁵

Українознавчій проблематиці присвячені окремі наукові заходи та екскурсійні програми Гіссенського центру Східної Європи. Так, 2012 р. Центр організував спільно з НаУКМА двотижневу екскурсію до Києва та Львова для студентів магістерської програми Центру для підвищення зацікавленості студентів у вивченні історії України.⁴⁷⁶

2013 р. Центр проводив міжнародний семінар “Kulturelle Hybridität in Belarus' und der Ukraine [Культурна гібридність в Білорусі та Україні]” за участю німецьких, українських та білоруських істориків⁴⁷⁷ та подіумну дискусію “Europa Ost und West – alte Ängste und neue Perspektiven [Європа Східна та Західна – старі страхи та нові перспективи]”.⁴⁷⁸ Дискусія була організована спільно з Інститутом історичних досліджень Центрально-Східної Європи Гердера (Марбург) та Гессенським міністерством юстиції, інтеграції та Європи. Дискутантні зосередились на питаннях євроінтеграції Угорщини, Польщі, Росії та України.

⁴⁷³ Das Gießener Zentrum Östliches Europa (GiZo). Profil <http://www.uni-giessen.de/cms/fbz/zentren/gizo/about> (Станом на 14.04.2014.)

⁴⁷⁴ Profil <https://www.uni-giessen.de/fbz/zentren/gizo/about> (Станом на 13.12.2015.)

⁴⁷⁵ 03.02.2009: Gastvortrag: “Языковая политика и языковая ситуация в постсоветской Украине” http://www.uni-giessen.de/cms/fbz/zentren/gizo/archiv/2009/03-02-2009-gastvortrag-yazykovaya-politika-i-yazykovaya-situaciya-v-postsovetskoi-ukraine/view?set_language=en (Станом на 18.07.2013.)

⁴⁷⁶ Ukraine-Exkursion 03.-14. September 2012 http://www.uni-giessen.de/cms/fbz/fb04/institute/geschichte/osteuroopa/aktuell_oeffentlich/ukraine-exkursion-02-15-september-n2012 (Станом на 14.04.2014.)

⁴⁷⁷ 22.-23.05.2013: “Kulturelle Hybridität in Belarus' und der Ukraine”. Workshop & Informationsveranstaltung <http://www.uni-giessen.de/cms/fbz/zentren/gizo/archiv/2013/bel-ukr/> (Станом на 14.04.2014.)

⁴⁷⁸ 8.7.13: Europa Ost und West - alte Ängste und neue Perspektiven. Impulsvorträge und Podiumsdiskussion <http://www.uni-giessen.de/cms/fbz/zentren/gizo/archiv/2013/ed> (Станом на 14.04.2014.)

У січні 2014 р. відбулась організована Центром подіум на дискусія “Vielfältige Ukraine: Pro-Russisch, Pro-Europäisch, Pur-Ukrainisch? Zu den öffentlichen Diskussionen in den Medien und den aktuellen Konflikten in der ukrainischen Gesellschaft [Різні України: про європейська, проросійська, суто українська? Щодо відкритих дискусій у ЗМІ та сьгоднішніх конфліктів в українському суспільстві]” (модератор – проф. Ганс Юрген Бьомельбург).⁴⁷⁹

Протягом листопада 2014 – лютого 2015 рр. Гіссенський центр Східної Європи виступив організатором серії лекцій вчених-експертів з різних дисциплін та публіцистів на тему “Konfliktregionen im östlichen Europa [Регіони конфліктів у Східній Європі]”, де майже всі доповіді були присвячені Україні: дотриманню прав людини, сучасні суспільно-політичні ситуації в Україні та її порівняння з ситуацією в Польщі в історичній перспективі, культурним відмінностям між Україною та Росією.⁴⁸⁰ Це виступи

- публіциста і перекладача Юрія Дуркота “Die Ukraine im Spannungsfeld zwischen Wünschen und Realität [Україна у полі напруги між бажаннями та реальністю]”,
- проф. Влодзімежа Бороджея “Polen und Ukraine 2014: Neuanfang, Wendepunkt oder Rückkehr der Geschichte? [Польща та Україна у 2014 році: новий старт, поворотний момент чи повернення історії?]”,
- проф. Вальтера Кошмалю “Zur kulturellen Differenz: Ukraine und Russland [Щодо культурних відмінностей: Україна і Росія]”,
- проф. Анне Петерс “Die Ukrainekrise und das Völkerrecht [Українська криза і міжнародне право]”,
- проф. Карля Шльогеля “Drei Städte: Petersburg – Moskau – Kiew. Die russische Intelligenzia und die Ukraine [Три міста: Петербург – Москва – Київ. Російська інтелігенція та Україна]”.

У жовтні 2015 Центр спільно з Німецьким союзом славістів провів у Гіссенському університеті Дванадцяті німецьку славістичну конференцію “Die Ukraine und ihre Nachbarn – Gesellschaftliche Herausforderungen mit Blick auf Osteuropa [Україна та її сусіди: суспільні виклики, які стоять перед Східною Європою]”, присвячену ситуації в Україні (“конфлікту в Україні”) та її наслідкам.⁴⁸¹

У липні 2016 р. Гіссенський центр Східної Європи за підтримки ДААД організував семінар “Multicultural societies and their threats. Real, hybrid and media wars in Eastern Europe [Мультикультурні суспільства та їхні загрози: реальні, гібридні та інформаційні війни у Східній Європі]”, тематика якого охоплювала, зокрема, ситуацію в Криму та воєнне протистояння на Донбасі.⁴⁸²

З 2015 р. Центр видає книжкову серію “Interdisziplinäre Studien zum östlichen Europa [Міждисциплінарні дослідження Східної Європи]”.⁴⁸³

⁴⁷⁹ Vielfältige Ukraine: Pro-Russisch, Pro-Europäisch, Pur-Ukrainisch? Zu den öffentlichen Diskussionen in den Medien und den aktuellen Konflikten in der ukrainischen Gesellschaft <http://www.uni-giessen.de/ueberuns/veranstaltungen/tagungen/Podiumsdiskussion> (Станом на 23.01.2016.)

⁴⁸⁰ WS 2014/15: Ringvorlesung des Präsidenten der Justus-Liebig-Universität Gießen: “Konfliktregionen im östlichen Europa” https://www.uni-giessen.de/fbz/zentren/gizo/archiv/2014/Ringvorl_des%20Praes_WS_201415 (Станом на 23.01.2016.)

⁴⁸¹ Die Ukraine und ihre Nachbarn - Gesellschaftliche Herausforderungen mit Blick auf Osteuropa <https://www.uni-giessen.de/fbz/zentren/gizo/archiv/2015/Pressemitteilung%20Slavistentag%202015> (Станом на 23.01.2016.)

⁴⁸² Multicultural societies and their threats. Real, hybrid and media wars in Eastern Europe. CfA: Workshop <https://www.uni-giessen.de/fbz/zentren/gizo/archiv/2016/multiculturalsocieties> (Станом на 15.02.2016.)

⁴⁸³ Interdisziplinäre Studien zum östlichen Europa <https://www.uni-giessen.de/fbz/zentren/gizo/about> (Станом на 23.01.2016.)

Інститут славістики
спеціальності мова, література, культура
Гіссенського університету Юстуса Лібіґа

*Institut für Slavistik
des Fachbereichs 05: Sprache, Literatur, Kultur
der Justus-Liebig Universität Gießen*

Контакт:

Адреса: Otto-Behaghel-Str. 10 D, 35394 Gießen

Тел.: + 49 (0) 641 - 99 31182; + 49 (0) 641 - 99 31187

Факс: +49 (0) 641 - 99-31179; +49 (0) 641 - 99-31169

Ел. пошта: Christine.Bily@slavistik.uni-giessen.de; Magdalena.Szych@slavistik.uni-giessen.de

Інтернет-сторінка: <http://www.uni-giessen.de/fbz/fb05/slavistik>

Інститут славістики⁴⁸⁴ спеціальності мови, література, культура⁴⁸⁵ Гіссенського університету спеціалізується у галузі русистики, полоністики, богемістики і сербохорватистики. Іншою, додатковою, спеціалізацією є україністика, впроваджена зимового семестру 2014/2015 р. до бакалаврської та магістерської програм.⁴⁸⁶ Україністику в Інституті представляють професори Моніка Вінґендер, Томас Дайбер та Олександр Граф, а також наукові співробітники Даніель Мюллер і Гелена Майер.⁴⁸⁷ Практичний курс української мови викладає Марія Горкавчук.⁴⁸⁸

На запрошення Інституту славістики у Гіссенському університеті перед студентами з гостьовими лекціями виступали українські науковці та письменники: Юрій Андрухович (2014 р. у межах III Конференції “Німецькі дослідження Польщі”, лекція “Die Polen. Aus der Perspektive eines Angenäherten [Поляки. З наближеної перспективи]”), проф. Лариса Масенко (Київ) (2014-2015 рр., лекція “Aktuelle Sprachsituation in der Ukraine [Сучасна мовна ситуація в Україні]”) та проф. Ореста Демська (2015 р., лекція “Great Renaming [Велике перейменування]”).⁴⁸⁹

Протягом травня-липня 2014 р. у Гіссенському центрі Східної Європи відбулась серія лекцій на тему “Ukraine und Russland – Konfliktsplitter [Україна і Росія – конфліктна скабка]”, організована професурою слов'янського мовознавства та культурології (проф. Томас Дайбер) Інституту славістики. Було прочитано сім лекцій:

- “Nationsbildung und transethnische Staatsidee – Revolutionäre Ukraine 2014 [Національне будівництво та трансетнічна державна ідея – революційна Україна 2014 р.]” (др. Анна Вероніка Вендланд, Інститут Гердера),
- “Kleinrussisch, Russisch. Sprache, Dialekt, Anerkennung [Малоросійська. Російська. Мова, діалект, визнання]” (проф. Томас Дайбер, Гіссенський університет),

⁴⁸⁴ Institut für Slavistik des Fachbereichs 05: Sprache, Literatur, Kultur der Justus-Liebig Universität Gießen <http://www.uni-giessen.de/fbz/fb05/slavistik> (Станом на 25.01.2016.)

⁴⁸⁵ Fachbereich 05: Sprache, Literatur, Kultur der Justus-Liebig Universität Gießen <http://www.uni-giessen.de/fbz/fb05> (Станом на 25.01.2016.)

⁴⁸⁶ Institut für Slavistik des Fachbereichs 05...

⁴⁸⁷ Ukrainistik/Ukrainisch in Gießen <http://www.uni-giessen.de/fbz/fb05/slavistik/studium/kurz/ukrainistik> (Станом на 25.01.2016.)

⁴⁸⁸ Maria Horkavtschuk. Lektorin für Ukrainisch und Russisch <http://www.uni-giessen.de/fbz/fb05/slavistik/Institut/lektoren/horkavtschuk1> (Станом на 25.01.2016.)

⁴⁸⁹ Ukrainistik/Ukrainisch in Gießen...; Festvortrag zur Dritten Tagung Deutsche Polenforschung, Gießen, 20. bis 22. März 2014. Juri Andruchowitsch. Die Polen. Aus der Perspektive eines Angenäherten <https://www.uni-giessen.de/fbz/zentren/gizo/archiv/2014/Andruchowitsch> (Станом на 25.01.2016.)

- “Ukrainische Nationbuilding zwischen politischer und konfessioneller Nation. Typen und Variationen in Frühmoderne und Moderne (1600-2014) [Українське національне будівництво між політичною та конфесійною нацією. Типи та варіації ранньомодерного та модерного часу (1600-2014)]” (проф. Ганс Юрген Бьомельбург, Гіссенський університет),
 - “Der Islam als Teil einer ukrainischen Nation? Geschichtsbilder der Ukraine und muslimische Krimtataren [Іслам як частина української нації? Історичний образ України та мусульманські кримські татари]” (проф. Штефан Родевальд, Гіссенський університет),
 - “Ethnische und Sprachenkonflikte in der Ukraine und anderen ehemaligen Sowjetrepubliken [Етнічні та мовні конфлікти в Україні та інших колишніх радянських республіках]” (проф. Моніка Вінгендер, Гіссенський університет),
 - “Armes reiches Land: Was bleibt von der Ukraine zwischen Ost und West? [Бідна заможна країна: що залишається від України між Сходом і Заходом?]” (др. Мануеля Трошке, Регенсбурзький університет),
 - “Der Ukrainekonflikt im Licht des Völkerrechts [Конфлікт в Україні у світлі прав людини]” (проф. Тільо Мараун, Гіссенський університет; проф. Юстінас Жілінскас, університет Міхала Ромера у Вільнюсі).⁴⁹⁰
- 2012 р. Інститут уклав угоду про співробітництво з Національним університетом “Кієво-Могилянська академія”, яка передбачає взаємний обмін викладачами та студентами, стажування, проходження мовних курсів та підготовку дисертаційних робіт при вузах.⁴⁹¹ У квітні 2013 р. Інститут організував екскурсію до Києва для співробітників та студентів.⁴⁹²

Докторантський центр
при Гіссенському університеті Юстуса Лібіґа

*Graduiertenzentrum
an der Justus-Liebig Universität Gießen*

Контакт:

Адреса: Alter Steinbacher Weg 38, 35394 Gießen

Тел.: + 49 (0) 641 99-30 041

Факс: +49 (0) 641 99-30 049

Ел. пошта: gkg@uni-giessen.de

Інтернет-сторінка: <https://www.uni-giessen.de/fbz/gcsc>

Розклад роботи секретаріату: понеділок-четвер 10.00-16.00, п'ятниця 10.00-14.00

Докторантський центр при Гіссенському університеті⁴⁹³ заснований 2001 р. і має чотири докторантські програми:

- “Gießener Graduiertenzentrum Kulturwissenschaften [Гіссенський докторантський центр культурології]” (GGK) (заснована 2001 р.),

⁴⁹⁰ Ukraine und Russland – Konfliktsplitter <http://www.uni-giessen.de/ueber-uns/pressestelle/pm/pm80-14> (Станом на 25.01.2016.)

⁴⁹¹ Ukrainistik/Ukrainisch in Gießen...

⁴⁹² Ukrainistik/Ukrainisch in Gießen...

⁴⁹³ Graduiertenzentrum an der Justus-Liebig Universität Gießen <https://www.uni-giessen.de/fbz/gcsc> (Станом на 24.02.2016.)

- “International Graduate Centre for the Study of Culture [Міжнародний докторантський центр культурології]” (GCSC) (працює з 2006 р.),
- “Internationales Promotionsprogramm Literatur- und Kulturwissenschaften [Міжнародна докторантська програма з літературознавства і культурології]” (IPP) (заснована 2002 р.),
- “Europäisches Promotions-Netzwerk Literatur- und Kulturwissenschaften [Європейська докторантська мережа]” (PhDnet) (діє з 2003 р.).⁴⁹⁴

Із цих програм лише друга, **Міжнародний докторантський центр культурології**,⁴⁹⁵ пов’язана з українськими студіями. Там готуються дисертаційні проекти:

- Фелікса Мюнха “Nationale Geschichtsschreibung als identitätsstiftendes Element im «Neuen Europa» - Geschichtspolitik am Beispiel der Denkmalpolitik in Estland, Lettland und der Ukraine [Національна історіографія як елемент формування ідентичності у «Новій Європі» - історична політика на прикладі політики пам’яті в Естонії, Латвії та Україні]”,⁴⁹⁶
- Олени Попадинець “Sprachpolitik und Sprachsituation in der Ukraine. Lexikographische und lexikalische Prozesse im Kontext von Gesellschaft und Politik [Мовна політика та мовна ситуація в Україні. Лексикографічні та лексичні процеси у контексті суспільства і політики]”,⁴⁹⁷
- Аліни Ясіної “Russia's compatriot games and its role in identity formation of Russian-speakers in neighbouring Baltic States, Kazakhstan and Ukraine [Ігри співвітчизників Росії та їхня роль у формуванні ідентичності російськомовного населення у сусідніх Прибалтійських країнах, Казахстані та Україні]” та
- Ксенії Максимовцової “Educational Reforms and Language Policy in contemporary Estonia, Latvia and Ukraine: Comparative Analysis of Public Debates in Russian-Language Newspapers [Освітні реформи та мовна політика в сучасній Естонії, Латвії та Україні: аналіз публічних дискусій у російськомовних газетах]”.⁴⁹⁸

У межах т. зв. Міжнародного форуму Гіссенського докторантського центру, де студенти обговорюють питання культурних відмінностей своїх країн,⁴⁹⁹ проводяться тематичні вечори, присвячені зокрема, проблемам української культури, як-от “To swim against the stream to go further. Metropolitan Andrey Sheptytsky and the current thought in the Ukraine [Плисти проти течії, щоби рухатись далі. Митрополит Андрей Шептицький та сучасна думка в Україні]”⁵⁰⁰ та “Everything is Illuminated. Or is it? An Outsider’s View of

⁴⁹⁴ Das Graduiertenzentrum <https://www.uni-giessen.de/fbz/gcsc/info/ueber-das-zentrum> (Станом на 24.02.2016.)

⁴⁹⁵ International Graduate Centre for the Study of Culture. Welcome! <https://www.uni-giessen.de/faculties/gcsc/gcsc> (Станом на 14.04.2014.)

⁴⁹⁶ Felix Münch. Persönliche Daten <http://cultdoc.uni-giessen.de/wps/pgn/ep/cultdoc/felixmuench/gcsc/> (Станом на 14.04.2014.)

⁴⁹⁷ PhD-thesis: Sprachpolitik und Sprachsituation in der Ukraine. Lexikographische und lexikalische Prozesse im Kontext von Gesellschaft und Politik http://gcsc.uni-giessen.de/wps/pgn/pg/det/GCSC_eng/134/phd-thesis-olena-popadynets-sprachpolitik-und-sprachsituation-in-der-ukraine-lexikographische-und-lexikalische-prozesse-im-kontext-von-gesellschaft-und-politik/ (Станом на 22.07.2013.)

⁴⁹⁸ Doktorand_innen https://www.uni-giessen.de/fbz/gcsc/gcsc-de/das-gcsc/personen/doktorand_innen/index_html (Станом на 24.02.2016.)

⁴⁹⁹ International Forum http://ggk.uni-giessen.de/wps/pgn/home/GGK/international_forum/ (Станом на 14.04.2014.)

⁵⁰⁰ Programm für das Sommersemester 2011. Kateryna Moskalenko (Ukraine): To swim against the stream to go further. Metropolitan Andrey Sheptytsky and the current thought in the Ukraine Diskussionsabende: “International kritisch. Nationalkulturelle Problemlagen im Blick” http://ggk.uni-giessen.de/wps/pgn/home/GGK/international_kritisch/ (Станом на 22.07.2013.)

Contemporary Ukraine in Liev Schreiber's film [І все освіталося. Чи це так? Погляд з боку сучасної України на фільм Ліва Шрайбера]".⁵⁰¹

Інститут аграрної політики та ринкових досліджень
спеціальності аграрні науки, екотрофологія та екологічний
менеджмент
Гіссенського університету Юстуса Лібіга

*Institut für Agrarpolitik und Marktforschung
des Fachbereichs Agrarwissenschaften, Ökotrophologie und Umweltmanagement
der Justus-Liebig Universität Gießen*

Контакт:

Адреса: Senckenbergstr. 3, 35390 Gießen

Тел.: + 49 (0) 641 99-37033, + 49 (0) 641 99-37061

Факс: +49 (0) 641 99-37039, +49 (0) 641 99-37069

Інтернет-сторінка: <https://www.uni-giessen.de/fbz/fb09/institute/iam>

Розклад роботи: понеділок-п'ятниця 8.00-12.00

Інститут аграрної політики та ринкових досліджень⁵⁰² спеціальності аграрні науки, екотрофологія та екологічний менеджмент⁵⁰³ набув "східноєвропейського напрямку" 1956 р., коли його (як Інститут континентальних аграрних та господарських досліджень) очолив фахівець з польської історії Г. Людат.⁵⁰⁴

Співробітниця Професури аграрної та екологічної політики⁵⁰⁵ (керівник – проф. Ернст Аугуст Нуппенау) Інституту Іріна Соловйова, чия спеціалізація охоплює Україну, Росію та Північну Африку, готує докторську дисертацію "Effizienzanalyse der Landwirtschaft und deren positiven externen Effekte auf die Umwelt in den Ukrainischen Karpaten [Аналіз ефективності сільського господарства та позитивного зовнішнього впливу на навколишнє середовище в українських Карпатах]".⁵⁰⁶

На професурі аграрної політики та політики розвитку⁵⁰⁷ (керівник проф. Міхаель Шмітц) були підготовані та захищені магістерські та дипломні роботи, з-поміж яких Україні присвячені дві: "Transmission of world wheat prices to domestic wheat prices in

⁵⁰¹ Programm für das Wintersemester 2011/2012. Natalka Bekhta (Ukraine): Everything is Illuminated. Or is it? An Outsider's View of Contemporary Ukraine in Liev Schreiber's film. Там само.

⁵⁰² Institut für Agrarpolitik und Marktforschung der Justus-Liebig Universität Gießen des Fachbereichs Agrarwissenschaften, Ökotrophologie und Umweltmanagement der Universität Gießen <http://www.uni-giessen.de/cms/fbz/fb09/institute/iam> (Станом на 14.04.2014.)

⁵⁰³ FB09 - Agrarwissenschaften, Ökotrophologie und Umweltmanagement der Justus-Liebig Universität Gießen <http://www.uni-giessen.de/cms/fbz/fb09> (Станом на 14.04.2014.)

⁵⁰⁴ Барвінська П. І. Між наукою і політикою... С. 260.

⁵⁰⁵ Professur für Agrar- und Umweltpolitik des Instituts für Agrarpolitik und Marktforschung des Fachbereichs Agrarwissenschaften, Ökotrophologie und Umweltmanagement der Universität Gießen <http://www.uni-giessen.de/cms/fbz/fb09/institute/iam/pau> (Станом на 14.04.2014.)

⁵⁰⁶ Effizienzanalyse der Landwirtschaft und deren positiven externen Effekte auf die Umwelt in den Ukrainischen Karpaten <http://www.uni-giessen.de/cms/fbz/fb09/institute/iam/pau/Forschung/ProjekteAktuell/BioDivKarpaten> (Станом на 14.04.2014.); Irina Solovyeva <http://www.uni-giessen.de/fbz/fb09/institute/iam/pau/Mitarbeiter/solovyeva> (Станом на 15.02.2016.)

⁵⁰⁷ Professur für Agrar- und Entwicklungspolitik <http://www.uni-giessen.de/fbz/fb09/institute/iam/prof-ae> (Станом на 15.02.2016.)

Kazakhstan, Russia and Ukraine [Вплив світових цін на пшеницю на внутрішні ціни на пшеницю у Казахстані, Росії та Україні]" та "Getreidemarkt und Getreidemarktpolitik in der Ukraine unter verändertern Rahmenbedingungen [Ринок зернових та політика на ринку зерна в Україні за умов, що змінюються]", а також одна бакалаврська робота – "Entwicklung der Landnahme in den postsowjetischen Ländern Russland und Ukraine [Розвиток купівлі землі у пострадянських країнах – Росії та Україні]".⁵⁰⁸

Там же готується докторська дисертація Ніно Чкоїдзе "Polit-ökonomische Analyse der Agrarpolitik in der Ukraine – Modellierung und empirische Messung der kollektiven Entscheidungen [Політекономічний аналіз аграрної політики в Україні – моделювання та емпіричні виміри колективних рішень]".⁵⁰⁹ 2007 р. Віталій Дворник (Україна) захистив дисертацію "Consequences of foreign direct investments on the economic development in the Ukraine. A theoretical and empirical analysis of the agrarian and food sector [Наслідки прямих іноземних інвестицій для економічного розвитку України. Теоретичний і емпіричний аналіз аграрного і продовольчого секторів]".⁵¹⁰

Інститут географії
спеціальності математика та інформатика, фізика, географія
Гіссенського університету Юстуса Лібіга

*Institut für Geographie
des Fachbereichs Mathematik und Informatik, Physik, Geographie
der Justus-Liebig Universität Gießen*

Контакт:

Адреса: Senckenbergstr. 1, 35390 Gießen

Тел.: + 49 (0) 641 99 36211

Факс: +49 (0) 641 99 36219

Інтернет-сторінка: <https://www.uni-giessen.de/fbz/fb07/fachgebiete/geographie/institut>

Інститут географії⁵¹¹ спеціальності математика та інформатика, фізика, географія⁵¹² Гіссенського університету є одним із найстарших інститутів географії Німеччини. Хоча він офіційно розпочинає свою історію 1841 р., перші публічні лекції географічного змісту у Гіссені відбувались уже всередині XVII ст. Після знищення Гіссена бомбардуваннями союзників 1944 р. Інститут відновив свою діяльність лише 1960 р.⁵¹³

⁵⁰⁸ Master- und Diplomarbeiten <http://www.uni-giessen.de/fbz/fb09/institute/iam/prof-ae/leh/bm-arbeiten/m-arbeiten> (Станом на 15.02.2016.); Bachelorarbeiten <http://www.uni-giessen.de/fbz/fb09/institute/iam/prof-ae/leh/bm-arbeiten/b-arbeiten> (Станом на 15.02.2016.)

⁵⁰⁹ Promotionen <http://www.uni-giessen.de/fbz/fb09/institute/iam/prof-ae/for/promo> (Станом на 15.02.2016.)

⁵¹⁰ Former Students http://www.uni-giessen.de/fbz/fb09/institute/iam/pau/daad/former_students/former_students (Станом на 15.02.2016.)

⁵¹¹ Institut für Geographie des Fachbereichs Mathematik und Informatik, Physik, Geographie der Justus-Liebig Universität Gießen. Herzlich willkommen am Institut für Geographie <http://www.uni-giessen.de/cms/fbz/fb07/fachgebiete/geographie> (Станом на 14.04.2014.)

⁵¹² FB07 - Mathematik und Informatik, Physik, Geographie der Justus-Liebig Universität Gießen <http://www.uni-giessen.de/cms/fbz/fb079> (Станом на 14.04.2014.)

⁵¹³ Geschichte <https://www.uni-giessen.de/fbz/fb07/fachgebiete/geographie/institut/geschichte-des-instituts> (Станом на 15.02.2016.)

Україна та регіон Дніпра є однією із дослідних областей др. Бйорна Буггле, співробітника відділу фізичної географії Інституту.⁵¹⁴ Др. Буггле провадив дослідницький проект “Rekonstruktion der Klima- und Landschaftsgeschichte in der westlichen Schwarzmeer-Region anhand von Löss-Paläoboden-Eigenschaften [Реконструкція історії клімату та ландшафту в західній частині Чорноморського регіону на основі властивостей лесу і палеоґрунту]”.⁵¹⁵ Також 2005 і 2008 р. він виїздив до України з дослідницькими експедиціями.⁵¹⁶

Регіону Східної Словаччини та Західної України була присвячена студентська презентація в Інституті географії “Östliche Slowakei und westliche Ukraine. Auf der Treppe der Wohlstandskaskade Stufe für Stufe abwärts? [Східна Словаччина та Західна Україна. Спускаємось крок за кроком сходами каскаду багатства]”.⁵¹⁷ Також там була захищена дипломна робота Вікторії Янот на тему “Die Ukraine im Transformationsprozess. Wirtschaftsgeographische Untersuchungen [Україна в процесі перетворень. Економіко-географічне дослідження]”.⁵¹⁸

Центр міжнародних досліджень розвитку та довкілля Гіссенського університету Юстуса Лібіга

*Zentrum für internationale Entwicklungs- und Umweltforschung (ZEU)
der Justus-Liebig Universität Gießen*

Контакт:

Адреса: Senckenbergstr. 3, 35390 Gießen

Тел.: + 49 (0) 641 99 12700

Факс: +49 (0) 641 99 12709 / 12719

Ел. пошта: office@zeu.uni-giessen.de

Інтернет-сторінка: <http://www.uni-giessen.de/fbz/zentren/zeu>

Центр міжнародних досліджень розвитку та довкілля⁵¹⁹ (керівник – проф. Тільо Мараун) Гіссенського університету був заснований 1997 р. як міждисциплінарна

⁵¹⁴ Dr. Björn Buggle. Regionale Schwerpunkte <http://www.uni-giessen.de/cms/fbz/fb07/fachgebiete/geographie/bereiche/lehrstuhl/physisch/mitarbeiter/buggle> (Станом на 14.04.2014.)

⁵¹⁵ Forschungsprojekte <http://www.uni-giessen.de/fbz/fb07/fachgebiete/geographie/bereiche/physisch/mitarbeiter/buggle/forschungsprojekte> (Станом на 15.02.2016.)

⁵¹⁶ Biographie. Physische Geographie. Dr. Björn Buggle <http://www.uni-giessen.de/fbz/fb07/fachgebiete/geographie/bereiche/physisch/mitarbeiter/buggle/biographie> (Станом на 15.02.2016.)

⁵¹⁷ Gießener Geographische Gespräche. Rückblick auf GGG- Vorträge und GGG-Präsentationen: Johann-Bernhard Haversath: Östliche Slowakei und westliche Ukraine. Auf der Treppe der Wohlstandskaskade Stufe für Stufe abwärts? <http://www.uni-giessen.de/cms/fbz/fb07/fachgebiete/geographie/forschung/projekte/geodidaktisch/ggg> (Станом на 14.04.2014.)

⁵¹⁸ Wissenschaftliche Hausarbeiten, 2007. Viktoria Janot: Die Ukraine im Transformationsprozess. Wirtschaftsgeographische Untersuchungen <http://www.uni-giessen.de/cms/fbz/fb07/fachgebiete/geographie/forschung/projekte/geodidaktisch/hausarbeiten/2007> (Станом на 14.04.2014.)

⁵¹⁹ Zentrum für internationale Entwicklungs- und Umweltforschung (ZEU) <http://www.uni-giessen.de/fbz/zentren/zeu> (Станом на 15.02.2016.)

дослідницька інституція, яка нині об'єднує такі дисципліни, як сільськогосподарські науки, географію, правознавство, захист довкілля, політичні науки та економіку.

Україна знаходиться в регіональному фокусі дослідницьких інтересів наукової співробітниці Центру Ірини Соловйової,⁵²⁰ координаторки навчального модуля “Land Governance in Africa [Управління земельними ресурсами в Африці]”.⁵²¹

Центр редагує монографічну серію “Schriften zur internationalen Entwicklungs- und Umweltforschung [Праці з міжнародних досліджень розвитку та довкілля]” та серію “Discussion Papers [Дискусійні дослідження]”, які видають, зокрема, роботи, присвячені українському сільському господарству.⁵²²

Центр співпрацює з Білоцерківським національним аграрним університетом.⁵²³

Європейський університет Віадрина у Франкфурті-на-Одері

Професура європейських студій
факультету культурології
Європейського університету Віадрина у Франкфурті-на-Одері

*Professur für “Europa-Studien”
der Kulturwissenschaftliche Fakultät
der Europa-Universität Viadrina Frankfurt (Oder)*

Контакт:

Адреса: Logenstr. 11-12, Raum LH 110-118, 15230 Frankfurt (Oder)

Адреса для листування: Große Scharrnstr. 59, 15230 Frankfurt (Oder)

Тел.: + 49 (0) 335 5534 - 2537, + 49 (0) 335 5534 - 2530

Факс: +49 (0) 335 5534 - 2278

Ел. пошта: politik3@europa-uni.de

Інтернет-сторінка: <https://www.kuwi.europa-uni.de/de/lehrstuhl/vs/politik3/index.html>

Розклад роботи секретаріату: понеділок-середа 9.00-11.30, 13.30-15.00; четвер 13.30-15.00

Українознавче спрямування мають дослідницькі проекти на семінарські курси **професури європейських студій**⁵²⁴ (проф. Тімм Байхельт) **факультету**

⁵²⁰ Irina Solovyeva. Regional Focus http://www.uni-giessen.de/cms/faculties/research-centers/zeu-en/UebrUns/zeu-team/solovyeva-e/view?set_language=en (Станом на 14.04.2014.)

⁵²¹ Sektion IV: Institutionelle Grundlagen regionaler Entwicklungsprozesse <http://www.uni-giessen.de/cms/fbz/zentren/zeu/Forsch/Sekt/sect4> (Станом на 14.04.2014.); Irina Solovyeva <http://www.uni-giessen.de/fbz/zentren/zeu/sosindwir/team/irina-solovyeva> (Станом на 15.02.2016.)

⁵²² Pawlowski I. Die Wettbewerbsfähigkeit der ukrainischen Milchwirtschaft. Messung von Marktverzerrung und Politikeinfluß im Transformationsprozeß / Hg. vom Zentrum für internationale Entwicklungs- und Umweltforschung der Justus-Liebig-Universität Gießen. - Frankfurt am Main, Berlin, Bern, Bruxelles, New York, Oxford, Wien: Peter Lang, 2005. - XVIII, 201 S. [Schriften zur Internationalen Entwicklungs- und Umweltforschung, Bd. 14]; Kötschau K. M., Pawlowski I., Schmitz P. M. Die Policy Analysis Matrix (PAM) als Instrument zur Messung von Wettbewerbsfähigkeit und Politikeinfluss – Zwischen Theorie und Praxis: Das Fallbeispiel einer ukrainischen Molkerei // Discussion Papers. – 2003. – N 10. – 34 S.

⁵²³ Formalisierte Kooperationen <http://www.uni-giessen.de/fbz/zentren/zeu/sosindwir/kooperationen> (Станом на 15.02.2016.)

⁵²⁴ Professur Europa-Studien der Kulturwissenschaftlichen Fakultät der Europa-Universität Viadrina Frankfurt (Oder) <http://www.kuwi.europa-uni.de/de/lehrstuhl/vs/politik3/index.html> (Станом на 5.05.2014.)

культурології⁵²⁵ **Європейського університету Віадрина у Франкфурті-на-Одері**.⁵²⁶ У 2005-2013 рр. – це “Systemtransformation in Mittel- und Osteuropa [Системне перетворення в Центральній і Східній Європі]”, де Україна виступає однією із досліджуваних країн,⁵²⁷ та у 2007-2012 рр. – “Externe Demokratisierung [Зовнішня демократизація]” (керівник проєктів – проф. Тім Байхельт).⁵²⁸ Останній проєкт був втілений у роботі однойменної докторантської колегії (Promotionskolleg), яка досліджувала діяльність громадянського суспільства у простосоціалістичних країнах Європи.⁵²⁹

На кафедрі під науковим керівництвом проф. Тімма Байхельта готуються до захисту докторські дисертації:

- з 2007 р. – дисертація Тобіаса Майєра “Außen- und Sicherheitspolitik in postsowjetischen Transformationsstaaten: Der Fall Ukraine [Зовнішня політика та політика безпеки у пострадянських країнах періоду трансформації: випадок України]”;⁵³⁰
- з 2009 р. – дисертація Зузанн Воршех “Die Herstellung von Zivilgesellschaft: Wertediffusion und soziales Handeln in Akteursnetzwerken der Demokratieförderung am Beispiel der Ukraine [Формування громадянського суспільства: дифузія цінностей та соціальні дії в мережах-суб’єктах просування демократії на прикладі України]”;⁵³¹
- з 2012 р. – дисертація Ірини Солоненко “Oligarchs and regime transformation: the case of Ukraine [Олігархи і режим трансформації: випадок України]”.⁵³²

У рамках **Магістерської програми “Європейські студії” (MES)** України стосується тематика навчальних курсів:

- семінар “Electoral Politics in new European Democracies [Виборча політика у нових європейських демократіях]” (зокрема охоплює вибори в Україні);⁵³³
- “Gender Politics in Ukraine. Challenges of Europeanisation [Гендерна політика в Україні: виклики європеїзації]” (др. Тамара Марценюк, 2014 р.);⁵³⁴

⁵²⁵ Kulturwissenschaftliche Fakultät der Europa-Universität Viadrina Frankfurt (Oder)

<http://www.kuwi.europa-uni.de/de/index.html> (Станом на 5.05.2014.)

⁵²⁶ Europa-Universität Viadrina Frankfurt (Oder) <http://www.europa-uni.de/de/index.html> (Станом на 5.05.2014.)

⁵²⁷ Systemtransformation in Mittel- und Osteuropa <https://www.forschung.europa-uni.de/de/node/2369> (Станом на 15.02.2016.)

⁵²⁸ Тут Україна є однією із досліджуваних країн. Externe Demokratisierung http://www.kuwi.europa-uni.de/de/lehrstuhl/vs/politik3/Forschung/forschungsbericht/Projekt_Demokratisierung/index.html (Станом на 5.05.2014.)

⁵²⁹ Projekt. Promotionskolleg Externe Demokratisierung <https://www.forschung.europa-uni.de/de/node/2368> (Станом на 15.02.2016.)

⁵³⁰ Promotion. Außen- und Sicherheitspolitik in postsowjetischen Transformationsstaaten: Der Fall Ukraine / Foreign and Security Policy in Post-Soviet Transition States: The Case of Ukraine <https://www.forschung.europa-uni.de/de/node/2363> (Станом на 15.02.2016.)

⁵³¹ Promotion. Die Herstellung von Zivilgesellschaft: Wertediffusion und soziales Handeln in Akteursnetzwerken der Demokratieförderung am Beispiel der Ukraine <https://www.forschung.europa-uni.de/de/node/2366> (Станом на 15.02.2016.)

⁵³² Promotion. Oligarchs and regime transformation: the case of Ukraine <https://www.forschung.europa-uni.de/de/node/6017> (Станом на 15.02.2016.)

⁵³³ Electoral Politics in new European Democracies http://www.kuwi.europa-uni.de/de/lehrstuhl/vs/politik3/Dokumente/lehre/ponure_presentation_Ukraine.pdf (Станом на 17.06.2013.)

⁵³⁴ Seminare Sommersemester 2014 https://www.kuwi.europa-uni.de/de/studium/master/es/Unser_Team/Lehrbeauftragte/Tamara-Martensyuk/Seminare-Sommersemester-2014/index.html (Станом на 16.02.2016.)

- семінар “Ukraine, Russland, Krim: der aktuelle Deutungskampf um die postsozialistische Neuordnung Osteuropas [Україна, Росія, Крим: сучасне пояснення боротьби за постсоціалістичний новий порядок у Східній Європі]” (проф. Тімм Байхельт, 2014 р.);⁵³⁵
- семінари др. Тамари Марценюк (2014 р.) – “Gender Politics in Ukraine. Challenges of Europeanisation [Гендерна політика в Україні: виклики європеїзації]”, “Feminism in Eastern Europe between Global and Local [Фемінізм у Східній Європі між глобальним та локальним]”, “Masculinities and Men's Studies in Eastern Europe [Маскуліності та чоловічі студії у Східній Європі]”;⁵³⁶
- семінар “Politik und Gesellschaft in Russland von 1985 bis zur Gegenwart [Політика і суспільство в Росії з 1985 р. до сьогодення]” (др. Ян Вільгос, 2014-2015 рр.);
- семінар “Zwischen einheimischen Bestrebungen und externen Interessen: Die Ukraine im Jahr 2014 [Між внутрішніми зусиллями і зовнішніми інтересами: Україна у 2014 році]” (проф. Тімм Байхельт, др. Ян Вільгос, 2014-2015) передбачає вивчення російської політики щодо України;⁵³⁷
- лекції та семінари “Die sozio-ökonomischen Voraussetzungen für die Transformationsprozesse in der Russischen Föderation, der Ukraine und in Belarus. Analyse und Vergleich [Соціально-економічні умови для трансформаційних процесів в Російській Федерації, Україні та Білорусії. Аналіз і порівняння]” (др. Ганс Георг Вік і Деніс Фрідріх, 2014-2015 рр.);⁵³⁸
- семінар “Die EU und ihre östlichen Nachbarn [ЄС і його східні сусіди]” (Аннегрет Шнайдер, 2014-2015 р.);⁵³⁹
- лекційний курс “Mythen der Nationen: Erinnerung an den Zweiten Weltkrieg im Ost- und Mitteleuropa [Міфи націй. Пам'ять про Другу світову війну у Східній та Центрально-Східній Європі]” (др. Ольга Куріло, 2014-2015 рр.);⁵⁴⁰

⁵³⁵ Timm Beichelt. Ukraine, Russland, Krim: der aktuelle Deutungskampf um die postsozialistische Neuordnung Osteuropas https://www.kuwi.europa-uni.de/de/lehrstuhl/vs/politik3/Lehre-SS-14/Basisdatei-ukraine-und-krim_stand8_4_1.pdf (Станом на 16.02.2016.)

⁵³⁶ Fakultät für Kulturwissenschaften. Kommentiertes Vorlesungsverzeichnis. Sommersemester 2014 https://www.kuwi.europa-uni.de/de/studium/Vorlesungsverzeichnisse/archiv/SoSe_2014/2_MA_KVV_SoSe2014_Stand_04_03_2014.pdf (Станом на 16.02.2016.)

⁵³⁷ Fakultät für Kulturwissenschaften. Kommentiertes Vorlesungsverzeichnis. Wintersemester 2014/15 https://www.kuwi.europa-uni.de/de/studium/Vorlesungsverzeichnisse/archiv/WiSe_201415/BA_KVV_WS_2014_15.pdf (Станом на 16.02.2016.)

⁵³⁸ WiSe 2014/15 Die sozio-ökonomischen Voraussetzungen für die Transformationsprozesse in der Russischen Föderation, der Ukraine und in Belarus. Analyse und Vergleich https://www.kuwi.europa-uni.de/de/studium/master/es/Unser_Team/Lehrbeauftragte/Hans-Georg-Wieck/Lehrveranstaltungen/WiSe-2014_15-Die-sozio-o_konomischen-Voraussetzungen-fu_r-die-Transformationsprozesse-in-der-Russischen-Fo_deration_-der-Ukraine-und-in-Belarus_-Analyse-und-Vergleich.html (Станом на 16.02.2016.); SoSe 2015 Die sozio-ökonomischen und sicherheitspolitischen Voraussetzungen für die Transformationsprozesse in der Russischen Föderation, der Ukraine und in Belarus – Analyse und Vergleich https://www.kuwi.europa-uni.de/de/studium/master/es/Unser_Team/Lehrbeauftragte/Hans-Georg-Wieck/Lehrveranstaltungen/SoSe-2015-Die-sozio-o_konomischen-und-sicherheitspolitischen-Voraussetzungen-fu_r-die-Transformationsprozesse-in-der-Russischen-Fo_deration_-der-Ukraine-und-in-Belarus_-Analyse-und-Vergleich.html (Станом на 16.02.2016.)

⁵³⁹ Die EU und ihre östlichen Nachbarn: Blended Learning Seminar https://www.kuwi.europa-uni.de/de/studium/master/es/Unser_Team/Lehrbeauftragte/Annegret-Schneider/Die-EU-und-ihre-oestlichen-Nachbarn_-Blended-Learning-Seminar.html (Станом на 16.02.2016.)

⁵⁴⁰ Masterstudiengang European Studies. Kommentiertes Vorlesungsverzeichnis. Wintersemester 2014/15 https://www.kuwi.europa-uni.de/de/studium/master/es/Studieninhalte/Lehre/KVV-gesamt-WS-14_15_Stand-18_09_2014.pdf (Станом на 16.02.2016.)

- курс літньої школи “Postsozialistische Transformation und die Neuordnung Europas: Langzeitfolgen des Systemwechsels von 1989-91 [Постсоціалістична трансформація та новий порядок Європи]: довгострокові наслідки змін системи з 1989-1991 рр.” (др. Ян Вільгос, 2015);
 - лекційний курс “Krise und politisch-sozialer Wandel [Криза та політично-соціальні зміни]” (др. Амелі Куттер, 2015 р.), який передбачає вивчення протестів в Україні 2013-2014 рр. та наступного протистояння України з Росією;⁵⁴¹
 - семінар “Transformation in der Russischen Föderation, Belarus und in der Ukraine – Sozio-ökonomische Modelle, Akteure und Zivilgesellschaften [Трансформація в Російській Федерації, Україні та Білорусії – соціально-економічні моделі, гравці і громадянське суспільство]” (др. Ганс Георг Вік і Деніс Фрідріх, 2015-2016 рр.);⁵⁴²
 - екскурсія “Russen und Russischsprachige in der Ukraine [Росіяни та російськомовні в Україні]” (проф. Тім Байхельт, др. Ян Вільгос, 2015-2016 рр.);
 - семінар “Die Ukraine in transnationalen Netzwerken [Україна в транснаціональних мережах]” (др. Зузанн Воршех, 2015-2016 рр.);⁵⁴³
 - семінар “Begrenzte Staatlichkeit in der Ostlichen Partnerschaft der EU. Grunde, Mechanismen, Konsequenzen [Обмежена державність у Східному партнерстві ЄС. Причини, механізми, наслідки]” (проф. Тім Байхельт, др. Ян Вільгос, 2016).⁵⁴⁴
- Восени 2014 р. студенти та викладачі кафедри відвідали з екскурсіями українські міста: Київ, Харків, Львів. У жовтні 2015 р. за підтримки Фонду Конрада Аденауера екскурсія “Russen und Russischsprachige in der Ukraine [Росіяни та російськомовне населення в Україні]” охопила Київ, Одесу, Дніпропетровськ. Студенти та професори кафедри зустрічались із громадськими та політичними діячами, відвідували навчальні заклади, обговорюючи з українськими представниками питання національного будівництва в Україні, української та російської літератур, мовну політику, стан реформ тощо.⁵⁴⁵

У листопаді 2015 р. кафедра спільно з Німецьким товариством східноєвропейських досліджень (DGO) організувала і провела в Університеті Віадрина міжнародну конференцію “Ukraine’s historical and contemporary interlockings: A transnational perspective on transformations [Історичні та сучасні взаємозалежності України: транснаціональна перспектива у змінах]”.⁵⁴⁶ В конференції взяли участь науковці з України, Німеччини, Польщі, Швеції, США, Росії: Олександр Вьолль, Тім Байхельт, Сюзан Стюарт, Михайло Мінаков, Гейко Пляйнес, Кароль Ольшановський, Тетяна Костюченко, Тамара Марценюк, Зімон Шлегель, Андрій Корнійчук, Інна

⁵⁴¹ Kommentiertes Vorlesungsverzeichnis. Sommersemester 2015. Stand: 17.04.2015

https://www.kuwi.europa-uni.de/de/studium/master/es/Studieninhalte/Lehre/KVV-SoSe-2015/KVV-gesamt-SoSe-15_Stand-17_04_2015.pdf (Станом на 16.02.2016.)

⁵⁴² WiSe 2015/16 Transformation in der Russischen Föderation, Belarus und in der Ukraine – Sozio-ökonomische Modelle, Akteure und Zivilgesellschaften https://www.kuwi.europa-uni.de/de/studium/master/es/Unser_Team/Lehrbeauftragte/Hans-Georg-Wieck/Lehrveranstaltungen/WiSe-2015_16-Transformation-in-der-Russischen-Foederation_-Belarus-und-in-der-Ukraine_-_Sozio-oekonomische-Modelle_-Akteure-und-Zivilgesellschaften.html (Станом на 16.02.2016.)

⁵⁴³ Fakultät für Kulturwissenschaften. Wintersemester 2015/16. Master of Arts https://www.kuwi.europa-uni.de/de/studium/Vorlesungsverzeichnisse/archiv/WiSe_201516/MA-KVV-WS-2015_16-NEUE-Struktur-Stand-05092015.pdf (Станом на 19.02.2016)

⁵⁴⁴ Fakultät für Kulturwissenschaften. Sommersemester 2016 https://www.kuwi.europa-uni.de/de/studium/Vorlesungsverzeichnisse/SoSe_2016/MA-neue-Ordnung_KVV-SoSe-2016_-Stand_2016_02_16.pdf (Станом на 19.02.2016)

⁵⁴⁵ Viadrina goes Ukraine. Über <https://viadrinagoesukraine.wordpress.com/> (Станом на 16.02.2016.)

⁵⁴⁶ International Conference. Ukraine’s historical and contemporary interlockings: A transnational perspective on transformations http://www.dgo-online.org/site-dgo/assets/files/1489/conference_program_2015110405.pdf (Станом на 18.02.2016.)

Мельниковська, Маттіас Штадельманн, Ганна Зьодербаум, Юлія Юрчук та інші. Під час конференції прозвучали доповіді, присвячені Євромайдану як транснаціональному феномену, кросскордонному сприйняттю України у медіа, транснаціоналізму як політичній перспективі України, перспективам досліджень пострадянського транснаціоналізму, транснаціональним мережам в українській історичній перспективі та сьогодні.⁵⁴⁷

Професура новітньої історії Європи
факультету культурології
Європейського університету Віадрина у Франкфурті-на-Одері

*Professur für Europäische Zeitgeschichte
der Kulturwissenschaftlichen Fakultät
der Europa-Universität Viadrina Frankfurt (Oder)*

Контакт:

Адреса: Große Scharrnstr. 59, 15230 Frankfurt (Oder)

Тел.: +49 (0) 335 5534-2563

Факс: + 49 (0) 335 5534-2819

Ел. пошта: hotzan@europa-uni.de

Інтернет-сторінка: <https://www.kuwi.europa-uni.de/de/lehrstuhl/kg/osteuropa/index.html>

Розклад роботи секретаріату: вівторок 10.00-11.30, 13.30-16.00; середа 10.00-11.30, 13.30-15.30

Професура новітньої історії Європи (колишня професура історії Східної Європи)⁵⁴⁸ (проф. Кляудія Вебер) факультету культурології університету Віадрина спеціалізується на вивченні історії та сьогодення Європи з перспективи історії Східної Європи, міждисциплінарних підходів транснаціональних історій культури та взаємодії, які вивчаються, поза традиційними стереотипами сходу і Заходу.⁵⁴⁹

Проф. К. Вебер водночас є керівником **Магістерської програми “Європейська культурна історія” (МЕК)**,⁵⁵⁰ котра діє при професурі і скерована на поглиблене дослідження особливостей і проблем європейської історії та самосвідомості, де Європа розглядається у глобальному контексті, у взаємодії з “чужим”, а не як незалежний культурний простір. Програма передбачає вивчення європейської культурної історії у глобальному контексті, культурного простору Центральної і Східної Європи, європейських економічних і релігійних культур, культури знань, науки, мистецтва.⁵⁵¹

Як приклади навчальних курсів, які охоплюють українознавчу тематику (зокрема у рамках вище названої магістерської програми), можна назвати семінарські курси:

⁵⁴⁷ Там само.

⁵⁴⁸ Professur für Europäische Zeitgeschichte der Kulturwissenschaftlichen Fakultät der Europa-Universität Viadrina Frankfurt (Oder) <http://www.kuwi.europa-uni.de/de/lehrstuhl/kg/osteuropa/index.html> (Станом на 18.02.2016.)

⁵⁴⁹ Там само.

⁵⁵⁰ Europäische Kulturgeschichte (Master) <https://www.kuwi.europa-uni.de/de/studium/master/euku/index.html> (Станом на 18.02.2016.); Europäische Kulturgeschichte <https://study.europa-uni.de/de/kuwi/masterstudiengaenge/MEK/index.html> (Станом на 18.02.2016.)

⁵⁵¹ Там само; Europäische Kulturgeschichte (Master). Struktur <https://www.kuwi.europa-uni.de/de/studium/master/euku/Struktur/index.html> (Станом на 18.02.2016.)

- “Das Kiewer Reich im europäischen Kontext [Київська держава в європейському контексті]” (Конрад Чепе, 2011-2012 pp.);⁵⁵²
- “Galizien im 19. und 20. Jahrhundert. Eine multiethnische Region im Prozess der «Entmischung» [Галичина у XIX і XX ст. Мультиетнічний регіон у процесі «розпаду»]” (др. Беата Галіцка, 2012-2013 pp.);⁵⁵³
- “Borderlands in Modern Literature of East Central Europe [Прикордоння в сучасній літературі Центрально-Східної Європи]” (др. Беата Галіцка, 2013-2014 pp.), де вивчалися тексти польських, литовських, українських, німецьких, австрійських та чеських письменників;⁵⁵⁴
- лекційний курс “Mythen der Nationen: Erinnerung an den Zweiten Weltkrieg im Ost- und Mitteleuropa [Міфи націй: пам'ять про Другу світову війну у Східній та Центральній Європі]” (др. Ольга Куріло, 2014-2015 pp.);⁵⁵⁵
- лекційний курс “Krise und politisch-sozialer Wandel [Криза та політично-соціальні зміни]” (др. др. Амелі Куттер, 2015 р.), який охоплює тематику протестів в Україні 2013-2014 pp. та наступне протистояння з Росією;⁵⁵⁶
- семінар “Die ukrainische Welt in der deutschsprachigen Literatur von R. M. Rilke bis Katja Petrowskaja [Український світ у німецькомовній літературі від Р. М. Рільке до Каті Петровської]” (проф. Євгенія Волощук, 2015-2016 pp.);⁵⁵⁷
- семінар “Die Ukraine und Russland in der deutschsprachigen Reiseliteratur [Україна і Росія в німецькомовній подорожній літературі]” (проф. Євгенія Волощук, 2016 р.);⁵⁵⁸
- “Deutsche, Polen und Ukrainer auf dem Erinnerungspfad erzwungener Migrationen [Німці, поляки та українці на дорозі пам'яті вимушених міграцій]” (др. Беата Галіцка, 2011 р.).⁵⁵⁹

Назва останнього семінару є водночас назвою спільного польсько-німецько-українсько-чеського дослідницького проекту 2011 р., у якому брали участь студенти кафедри на чолі з др. Беатою Галіцкою. Молоді люди опитували мешканців-переселенців двох селищ – Пижани (нім. Пірене/Пирене) у любузькій землі в Польщі

⁵⁵² Зимовий семестр 2011/2012 р. Das Kiewer Reich im europäischen Kontext. Lektürekurs zur Nestorchronik http://www.kuwi.europa-uni.de/de/lehrstuhl/kg/osteuroopa/lehre/Wintersemester_2011_2012/tschaepe.html (Станом на 12.05.2014.)

⁵⁵³ Зимовий семестр 2013/2014 р. Galizien im 19. und 20. Jahrhundert. Eine multiethnische Region im Prozess der «Entmischung» <http://www.kuwi.europa-uni.de/de/lehrstuhl/kg/osteuroopa/lehre/Wintersemester-2012-2013/halicka.html> (Станом на 12.05.2014.)

⁵⁵⁴ Borderlands in Modern Literature of East Central Europe <https://www.kuwi.europa-uni.de/de/lehrstuhl/kg/osteuroopa/lehre/Veranstaltungen-im-WS-2013-2014/Borderlands.html> (Станом на 18.02.2016.)

⁵⁵⁵ Fakultät für Kulturwissenschaften. Kommentiertes Vorlesungsverzeichnis. Wintersemester 2014/15 https://www.kuwi.europa-uni.de/de/studium/Vorlesungsverzeichnisse/archiv/WiSe_201415/BA_KVV_WS_2014_15.pdf (Станом на 16.02.2016.)

⁵⁵⁶ Fakultät für Kulturwissenschaften. Sommersemester 2015 https://www.kuwi.europa-uni.de/de/studium/Vorlesungsverzeichnisse/archiv/SoSe_2015/MA_NEU_-KVV-SoSe-2015_-Stand_2015_03_15.pdf (Станом на 19.02.2016)

⁵⁵⁷ Fakultät für Kulturwissenschaften. Wintersemester 2015/16. Master of Arts https://www.kuwi.europa-uni.de/de/studium/Vorlesungsverzeichnisse/archiv/WiSe_201516/MA-KVV-WS-2015_16-NEUE-Struktur-Stand-05092015.pdf (Станом на 19.02.2016)

⁵⁵⁸ Fakultät für Kulturwissenschaften. Sommersemester 2016 https://www.kuwi.europa-uni.de/de/studium/Vorlesungsverzeichnisse/SoSe_2016/MA-neue-Ordnung_KVV-SoSe-2016_-Stand_2016_02_16.pdf (Станом на 19.02.2016)

⁵⁵⁹ Dr. Beata Halicka. Deutsche, Polen und Ukrainer auf dem Erinnerungspfad erzwungener Migrationen http://www.kuwi.europa-uni.de/de/lehrstuhl/kg/osteuroopa/lehre/sommersemester_2011/halicka.html (Станом на 12.05.2014.)

(нім. східний Бранденбург) та Козаки на Золочівщині у Львівській обл., досліджуючи пам'ять про примусову міграцію німців, поляків та українців. Результатом проекту стали наукові публікації статей та книг, зокрема спогадів свідків і їхніх біографій, пересувна виставка, яка демонструвалась у Польщі та Франкфурті-на-Одері 2012 р.⁵⁶⁰

Доповіді, присвячені Україні, обговорюються студентами та викладачами кафедри у рамках Східноєвропейського колоквиуму. Так, у лютому 2012 р. було представлено доповідь Наталії Головецької (Франкфурт-на-Одері) “Die ukrainische Sprache im historischen Kontext vom Ende des 18. bis Anfang des 20. Jahrhunderts [Українська мова в історичному контексті з кінця XVIII до початку XX століття]”.⁵⁶¹ У червні 2014 р. обговорювались доповіді Анни Гайль (Франкфурт-на-Одері) “„Zürichtal“ – eine Schweizer Kolonie auf der Krim [Цюріхталь – швейцарська колонія в Криму]” та Марії Альберс (Франкфурт-на-Одері) “Nestor Machno im polnischen Exil [Нестор Махно у вигнанні в Польщі]”.⁵⁶² У листопаді 2015 р. – доповідь журналістки із Ляйпцига Єнніфер Штанге “Ukraine-Bereichterstattung in den Medien [Висвітлення України у ЗМІ]”.⁵⁶³

Серед дослідницьких проектів професури Україну, єврейські погроми в Україні, охопив проект “Die Russische Revolution und die Juden im Spiegel des Russischen Berlin 1917-1940 [Російська революція та юдеї у дзеркалі російського Берліну 1917-1940 pp.]”, проваджений у 2008-2011 рр.⁵⁶⁴

Професура літературознавства Східної Європи
факультету культурології
Європейського університету Віадрина у Франкфурті-на-Одері

*Professur Literaturwissenschaft/Osteuropa
der Kulturwissenschaftlichen Fakultät
der Europa-Universität Viadrina Frankfurt (Oder)*

Контакт:

Адреса: Große Scharrnstr. 59, 15230 Frankfurt (Oder)

Тел.: + 49 (0) 335 5534 2513

Факс: +49 (0) 335 5534 2841

Ел. пошта: miekeley@europa-uni.de

Інтернет-сторінка: <https://www.kuwi.europa-uni.de/de/lehrstuhl/lw/osteuropa/index.html>

Розклад роботи секретаріату: понеділок-четвер 8.00-12.00, 13.00-15.00

⁵⁶⁰ Детальніше див. інформацію на окремому сайті, присвяченому проекту: Startseite <http://pyrzany-kozaki.eu/> (Станом на 18.02.2016.)

⁵⁶¹ Osteuropakolloquium Wintersemester 2011/2012 https://www.kuwi.europa-uni.de/de/lehrstuhl/kg/osteuropa/lehre/Wintersemester_2011_2012/Viadrina_Osteuropakolloquium_WS2011.pdf (Станом на 18.02.2016.)

⁵⁶² Osteuropakolloquium SS 2014 <https://www.kuwi.europa-uni.de/de/lehrstuhl/kg/osteuropa/lehre/Sommersemester-2014/Kolloquium-SoSe-2014-Programm-aktuell.doc> (Станом на 18.02.2016.)

⁵⁶³ Kolloquium zur osteuropäischen Geschichte. Programm WS 15/16 <https://www.kuwi.europa-uni.de/de/lehrstuhl/kg/osteuropa/lehre/Sommersemester-2014/Kolloquium-WiSe-2015-16.pdf> (Станом на 18.02.2016.)

⁵⁶⁴ Die russische Revolution und die Juden im Spiegel des Russischen Berlin 1917-1940 https://www.kuwi.europa-uni.de/de/lehrstuhl/kg/osteuropa/forschungsprojekte/russische_revolution/index.html (Станом на 18.02.2016.)

Професура літературознавства Східної Європи⁵⁶⁵ (проф. Аннетте Вербергер) факультету культурології університету Віадрина вивчає культури та літератури Східної Європи та Росії, слов'янські літератури в європейському контексті, літературу на ідіш, історію літератур як переплетену історію (історію світової літератури), історію літературознавства та етнології.⁵⁶⁶

У межах семінарів з літературознавства українознавчої тематики стосувались семінари: 2009 р. – “Kulturräume Russlands: Die Krim [Культурні регіони Росії: Крим]”⁵⁶⁷ та 2010 р. – “Ukraine im aktuellen Mediendiskurs [Україна в поточному дискурсі ЗМІ]”,⁵⁶⁸ а також лекційний курс 2013-2014 рр. др. Андрія Портнова “Ukraine between ‘Central Europe’ and ‘the Russian world’ [Україна між “Центральною Європою” та “Русським міром]”.⁵⁶⁹

У рамках професури діє **Магістерська програма “Літературознавство: естетика – література – філософія”**,⁵⁷⁰ де викладаються курси, з українською тематикою пов'язані семінари проф. Євгенії Волощук: “Die ukrainische Welt in der deutschsprachigen Literatur von R. M. Rilke bis Katja Petrowskaja [Український світ у німецькомовній літературі від Р. М. Рільке до Каті Петровської]” (проф. Євгенія Волощук, 2015-2016 рр.)⁵⁷¹ та “Die Ukraine und Russland in der deutschsprachigen Reiseliteratur [Україна і Росія в німецькомовній подорожній літературі]” (2016 р.).⁵⁷²

2007 р. Катерина Стецевич розпочала тут габілітаційну роботу “Literaturvermittlung in der Ukraine nach 1991: Presse – Akteure – Formen – Markt [Підтримка літератури в Україні після 1991 р.: Преса – дійові особи – форми – ринок]”.⁵⁷³ У 2013-2016 рр. др. Марія Смишляєва під керівництвом проф. Аннетте Вербергер підготувала габілітацію “Konkurrierende literarische Erinnerungen an den Holocaust in der Ukraine [Конкуруючі літературні спогади про Голокост в Україні]”.⁵⁷⁴

Молодша професура порівняльної культурної та соціальної антропології пізньомодерних суспільств

⁵⁶⁵ Professur Literaturwissenschaft/Osteuropa der Kulturwissenschaftlichen Fakultät der Europa-Universität Viadrina Frankfurt (Oder) <http://www.kuwi.europa-uni.de/de/lehrstuhl/lw/osteuropa/index.html> (Станом на 5.05.2014.)

⁵⁶⁶ Forschungsprofil <https://www.kuwi.europa-uni.de/de/lehrstuhl/lw/osteuropa/Forschung/forschungsprofil/index.html> (Станом на 5.05.2014.)

⁵⁶⁷ Літній семестр 2009 р. Sommersemester 2009 http://www.kuwi.europa-uni.de/de/lehrstuhl/lw/osteuropa/Archiv/Sommersemester_2009.html (Станом на 17.06.2013.)

⁵⁶⁸ Літній семестр 2010 р. Sommersemester 2010 http://www.kuwi.europa-uni.de/de/lehrstuhl/lw/osteuropa/Archiv/Sommersemester_2010.html (Станом на 17.06.2013.)

⁵⁶⁹ Wintersemester 2013/14 https://www.kuwi.europa-uni.de/de/lehrstuhl/lw/osteuropa/Archiv/Wintersemester-2013_14.html (Станом на 19.02.2016.)

⁵⁷⁰ Masterstudiengang Literaturwissenschaft <https://www.kuwi.europa-uni.de/de/studium/master/litwiss/index.html> (Станом на 19.02.2016.)

⁵⁷¹ Fakultät für Kulturwissenschaften. Wintersemester 2015/16. Master of Arts https://www.kuwi.europa-uni.de/de/studium/Vorlesungsverzeichnisse/archiv/WiSe_201516/MA-KVV-WS-2015_16-NEUE-Struktur-Stand-05092015.pdf (Станом на 19.02.2016)

⁵⁷² Fakultät für Kulturwissenschaften. Sommersemester 2016 https://www.kuwi.europa-uni.de/de/studium/Vorlesungsverzeichnisse/SoSe_2016/MA-neue-Ordnung_KVV-SoSe-2016_-Stand_2016_02_16.pdf (Станом на 19.02.2016)

⁵⁷³ Literaturvermittlung in der Ukraine nach 1991: Presse - Akteure - Formen - Markt http://www.kuwi.europa-uni.de/de/lehrstuhl/lw/osteuropa/Forschung/forschungsbericht/Promo_Kateryna_Stetsevych/index.html (Станом на 5.05.2014.)

⁵⁷⁴ Habilitation. Konkurrierende literarische Erinnerungen an den Holocaust in der Ukraine <https://www.forschung.europa-uni.de/de/node/8267> (Станом на 19.02.2016.)

факультету культурології
Європейського університету Віадрина у Франкфурті-на-Одері

*Juniorprofessur für Vergleichende Kultur- und Sozialanthropologie spätmoderner
Gesellschaften
der Kulturwissenschaftlichen Fakultät
der Europa-Universität Viadrina Frankfurt (Oder)*

Контакт:

Адреса: Große Scharrnstr. 59, 15230 Frankfurt (Oder)

Тел.: + 49 (0) 335-5534 2644

Факс: + 49 (0) 335-5534 72644

Ел. пошта: anthro@europa-uni.de

Інтернет-сторінка: <https://www.kuwi.europa-uni.de/de/lehrstuhl/vs/anthro1/index.html>

Розклад роботи секретаріату: понеділок-четвер 9.00-11.00

При молодшій професурі порівняльної культурної та соціальної антропології пізньомодерних суспільств (проф. Аніка Кайнц) факультету культурології діє **Магістерська програма “Соціо-культурні студії” (MASS)**.⁵⁷⁵ Програма поєднує підходи соціальних наук та культурології, які аналізують соціальні практики та суспільства під призмою їхніх культур та культурні феномени, які набули соціальної форми. Основна увага програми зосереджена на виченні сукупності соціокультурних процесів змін сучасного суспільства на глобальному, національному та місцевому рівнях. Це міграційні процеси у глобальному суспільстві, сучасні міські культури, структури культурних, естетичних, медійних та саморієнтованих практик, культури статей та сексуальності, а також різні теми, пов’язані з політикою, релігією та культурою.⁵⁷⁶

З-поміж курсів, які викладають студентам даної магістерської програми, повністю чи частково пов’язані з Україною такі:

- семінар “Ukraine, Russland, Krim: der aktuelle Deutungskampf um die postsozialistische Neuordnung Osteuropas [Україна, Росія, Крим: сучасне пояснення боротьби за постсоціалістичний новий порядок у Східній Європі]” (проф. Тім Байхельт, 2014 р.);⁵⁷⁷
- семінари др. Тамари Марценюк (2014 р.) – “Gender Politics in Ukraine. Challenges of Europeanisation [Гендерна політика в Україні: виклики європеїзації]”, “Feminism in Eastern Europe between Global and Local [Фемінізм у Східній Європі між глобальним та локальним]”, “Masculinities and Men's Studies in Eastern Europe [Маскулінності та чоловічі студії у Східній Європі]”;⁵⁷⁸

⁵⁷⁵ Soziokulturelle Studien. Socio-cultural Studies (MASS) <https://www.kuwi.europa-uni.de/de/studium/master/sks/index.html> (Станом на 19.02.2016.)

⁵⁷⁶ Über den MASS https://www.kuwi.europa-uni.de/de/studium/master/sks/sks_about.html (Станом на 19.02.2016.)

⁵⁷⁷ Timm Beichelt. Ukraine, Russland, Krim: der aktuelle Deutungskampf um die postsozialistische Neuordnung Osteuropas https://www.kuwi.europa-uni.de/de/lehrstuhl/vs/politik3/Lehre-SS-14/Basisdatei-ukraine-und-krim_stand8_4_1.pdf (Станом на 16.02.2016.)

⁵⁷⁸ Fakultät für Kulturwissenschaften. Kommentiertes Vorlesungsverzeichnis. Sommersemester 2014

https://www.kuwi.europa-uni.de/de/studium/Vorlesungsverzeichnisse/archiv/SoSe_2014/2_MA_KVV_SoSe2014_Stand_04_03_2014.pdf (Станом на 16.02.2016.)

- семінар “Politik und Gesellschaft in Russland von 1985 bis zur Gegenwart [Політика і суспільство в Росії з 1985 р. до сьогодення]” (др. Ян Вільгос, 2014-2015 pp.);
- семінар “Zwischen einheimischen Bestrebungen und externen Interessen: Die Ukraine im Jahr 2014 [Між внутрішніми зусиллями і зовнішніми інтересами: Україна у 2014 році]” (проф. Тім Байхельт, др. Ян Вільгос, 2014-2015) передбачає вивчення російської політики щодо України;⁵⁷⁹
- семінар “With a little help from my friends? Die ukrainische Diaspora im Euromaidan. Ein netzwerkanalytisches Forschungsseminar [З невеликою допомогою моїх друзів? Українська діаспора на Євромайдані. Дослідницький аналітичний семінар]” (др. Зузанн Воршех, 2015 p.);
- лекційний курс “Krise und politisch-sozialer Wandel [Криза та політично-соціальні зміни]” (др. др. Амелі Куттер, 2015 p.), який охоплює тематику протестів в Україні 2013-2014 pp. та наступне протистояння з Росією;
- курс літньої школи “Postsozialistische Transformation und die Neuordnung Europas: Langzeitfolgen des Systemwechsels von 1989-91 [Постсоціалістична трансформація та новий порядок Європи]: довгострокові наслідки змін системи з 1989-1991 pp.” (др. Ян Вільгос, 2015);⁵⁸⁰
- екскурсія “Russen und Russischsprachige in der Ukraine [Росіяни та російськомовні в Україні]” (проф. Тім Байхельт, др. Ян Вільгос, 2015-2016 pp.);
- семінар “Die Ukraine in transnationalen Netzwerken [Україна в транснаціональних мережах]” (др. Зузанн Воршех, 2015-2016 pp.);⁵⁸¹
- семінар “Die ukrainische Welt in der deutschsprachigen Literatur von R. M. Rilke bis Katja Petrowskaja [Український світ у німецькомовній літературі від Р. М. Рільке до Каті Петровської]” (проф. Євгенія Волощук, 2015-2016 pp.);⁵⁸²
- семінар “Begrenzte Staatlichkeit in der Ostlichen Partnerschaft der EU. Gründe, Mechanismen, Konsequenzen [Обмежена державність у Східному партнерстві ЄС. Причини, механізми, наслідки]” (проф. Тім Байхельт, др. Ян Вільгос, 2016).⁵⁸³

Молодша професура слововживання та прикладної лінгвістики
факультету культурології
Європейського університету Віадрина у Франкфурті-на-Одері

*Juniorprofessur für Sprachgebrauch und Angewandte Sprachwissenschaft
der Kulturwissenschaftlichen Fakultät
der Europa-Universität Viadrina Frankfurt (Oder)*

⁵⁷⁹ Fakultät für Kulturwissenschaften. Kommentiertes Vorlesungsverzeichnis. Wintersemester 2014/15 https://www.kuwi.europa-uni.de/de/studium/Vorlesungsverzeichnisse/archiv/WiSe_201415/BA_KVV_WS_2014_15.pdf (Станом на 16.02.2016.)

⁵⁸⁰ Fakultät für Kulturwissenschaften. Sommersemester 2015 https://www.kuwi.europa-uni.de/de/studium/Vorlesungsverzeichnisse/archiv/SoSe_2015/MA_NEU_-KVV-SoSe-2015_-Stand_2015_03_15.pdf (Станом на 19.02.2016)

⁵⁸¹ Fakultät für Kulturwissenschaften. Wintersemester 2015/16. Master of Arts https://www.kuwi.europa-uni.de/de/studium/Vorlesungsverzeichnisse/archiv/WiSe_201516/MA-KVV-WS-2015_16-NEUE-Struktur-Stand-05092015.pdf (Станом на 19.02.2016)

⁵⁸² Fakultät für Kulturwissenschaften. Wintersemester 2015/16. Master of Arts https://www.kuwi.europa-uni.de/de/studium/Vorlesungsverzeichnisse/archiv/WiSe_201516/MA-KVV-WS-2015_16-NEUE-Struktur-Stand-05092015.pdf (Станом на 19.02.2016)

⁵⁸³ Fakultät für Kulturwissenschaften. Sommersemester 2016 https://www.kuwi.europa-uni.de/de/studium/Vorlesungsverzeichnisse/SoSe_2016/MA-neue-Ordnung_KVV-SoSe-2016_-Stand_2016_02_16.pdf (Станом на 19.02.2016)

Контакт:

Адреса: Große Scharrnstr. 59, 15230 Frankfurt (Oder)

Тел.: + 49 (0) 335 5534 16 6 861

Ел. пошта: ikk@europa-uni.de

Інтернет-сторінка: <https://www.kuwi.europa-uni.de/de/lehrstuhl/sw/intkom/index.html>

Розклад роботи секретаріату: понеділок, четвер 11.00-12.30, 13.30-15.30

Молодша професура слововживання та прикладної лінгвістики⁵⁸⁴ (проф. Ніколе Ріхтер) факультету культурології Університету Віадрина спеціалізується на вивченні фонетики, насамперед просодії слов'янських мов, спонтанної англійської та німецької, оціночних виразів, риторики, між- та мультикультурній комунікації, дискурсивному аналізі тощо.⁵⁸⁵ **Магістерська програма “Мови, комунікація та культури в Європі” (MAKS)**⁵⁸⁶ (до 2014/2015 р. – “Студії міжкультурної комунікації” (MICS)) при професурі зосереджена на вивченні комунікаційних контекстів щоденного життя, інституцій, ЗМІ, політики та дискурсивних форм у різних мовах та мовних варіаціях.⁵⁸⁷

Українській тематиці магістерської програми професури присвячені семінари:

- др. Тамари Марценюк (2014 р.) “Gender Politics in Ukraine. Challenges of Europeanisation [Гендерна політика в Україні: виклики європеїзації]”;
- др. Тамари Марценюк (2014 р.) “Feminism in Eastern Europe between Global and Local [Фемінізм у Східній Європі між глобальним та локальним]”;
- др. Тамари Марценюк (2014 р.) “Masculinities and Men's Studies in Eastern Europe [Маскуліності та чоловічі студії у Східній Європі]” (семінари др. Т. Марценюк є складовою виборного модуля “Міждисциплінарні гендерні студії”);⁵⁸⁸
- др. Ігора Панасюка (2015-2016 рр.) “Einführung in die moderne ukrainische Übersetzungswissenschaft: Zur Entwicklung von kognitiven Fähigkeiten und Fertigkeiten der Kunst des Übersetzens [Вступ до сучасного українського перекладознавства: щодо розвитку пізнавальних здібностей і навичок мистецтва перекладу]”.⁵⁸⁹

Професура культури та історії Центральної та Східної Європи
факультету культурології
Європейського університету Віадрина у Франкфурті-на-Одері

⁵⁸⁴ Juniorprofessur für Sprachgebrauch und Angewandte Sprachwissenschaft <https://www.kuwi.europa-uni.de/de/lehrstuhl/sw/intkom/index.html> (Станом на 19.02.2016)

⁵⁸⁵ Forschungsschwerpunkte <https://www.kuwi.europa-uni.de/de/lehrstuhl/sw/intkom/professurinhaberin/forschung.html> (Станом на 19.02.2016)

⁵⁸⁶ Master of Arts Masterstudiengang Sprachen, Kommunikation und Kulturen in Europa <https://www.kuwi.europa-uni.de/de/studium/master/mics/index.html> (Станом на 19.02.2016); Sprachen, Kommunikation und Kulturen in Europa <https://study.europa-uni.de/de/kuwi/masterstudiengaenge/MAKS/index.html> (Станом на 19.02.2016)

⁵⁸⁷ Там само.

⁵⁸⁸ Fakultät für Kulturwissenschaften. Kommentiertes Vorlesungsverzeichnis. Sommersemester 2014 https://www.kuwi.europa-uni.de/de/studium/Vorlesungsverzeichnisse/archiv/SoSe_2014/2_MA_KVV_SoSe2014_Stand_04_03_2014.pdf (Станом на 16.02.2016.)

⁵⁸⁹ Fakultät für Kulturwissenschaften. Wintersemester 2015/16. Master of Arts https://www.kuwi.europa-uni.de/de/studium/Vorlesungsverzeichnisse/archiv/WiSe_201516/MA-KVV-WS-2015_16-NEUE-Struktur-Stand-05092015.pdf (Станом на 19.02.2016)

*Professur für Kultur und Geschichte Mittel- und Osteuropas
der Kulturwissenschaftlichen Fakultät
der Europa-Universität Viadrina Frankfurt (Oder)*

Контакт:

Адреса: Große Scharnstr. 59, 15230 Frankfurt (Oder)

Тел.: + 49 (0) 335 5534 16 6788

Факс: + 49 (0) 335 5534 16 6788

Ел. пошта: schild@europa-uni.de

Інтернет-сторінка: <https://www.kuwi.europa-uni.de/de/lehrstuhl/kg/spkgmoe/index.html>

Розклад роботи секретаріату: понеділок-четвер 9.00-13.00

Професура культури та історії Центральної та Східної Європи⁵⁹⁰ (проф. Вернер Бенеке) факультету культурології Університету Віадрина спеціалізується на історії Польщі XIX – XX століть, меншин, суспільній та військовій історії Росії.⁵⁹¹ Навчальні курси, які стосуються України, читаються тут у рамках **Магістерської програми “Культура та історія Центральної та Східної Європи” (KGMOE)**.⁵⁹² Програма передбачає вивчення історії та культури Східної Європи (насамперед регіону між Німеччиною та Польщею) в широкому європейському контексті та об’єднує викладачів і студентів із Німеччини, Польщі, України, Білорусі, Росії та інших країн Європи і світу. Тематичними пріоритетами програми є такі блоки: політика-економіка-суспільство, люди-атерфакти-бачення, простори-кордони-митрополії.⁵⁹³

З-поміж навчальних курсів для майбутніх магістрантів програми “Культура та історія Центральної та Східної Європи” українську тематику охоплюють:

- семінар “Ukraine, Russland, Krim: der aktuelle Deutungskampf um die postsozialistische Neuordnung Osteuropas [Україна, Росія, Крим: сучасне пояснення боротьби за постсоціалістичний новий порядок у Східній Європі]” (проф. Тім Байхельт, 2014 р.);⁵⁹⁴
- семінари др. Тамари Марценюк (2014 р.) – “Gender Politics in Ukraine. Challenges of Europeanisation [Гендерна політика в Україні: виклики європеїзації]”, “Feminism in Eastern Europe between Global and Local [Фемінізм у Східній Європі між глобальним та локальним]”, “Masculinities and Men's Studies in Eastern Europe [Маскуліності та чоловічі студії у Східній Європі]”;⁵⁹⁵
- семінар “Politik und Gesellschaft in Russland von 1985 bis zur Gegenwart [Політика і суспільство в Росії з 1985 р. до сьогодення]” (др. Ян Вільгос, 2014-2015 рр.);

⁵⁹⁰ Professur für Kultur und Geschichte Mittel- und Osteuropas <https://www.kuwi.europa-uni.de/de/lehrstuhl/kg/spkgmoe/index.html> (Станом на 19.02.2016)

⁵⁹¹ Forschungsprofil <https://www.kuwi.europa-uni.de/de/lehrstuhl/kg/spkgmoe/forschung/forschungsprofil/index.html> (Станом на 19.02.2016)

⁵⁹² Master of Arts Kultur und Geschichte Mittel- und Osteuropas <https://www.kuwi.europa-uni.de/de/studium/master/kgmoe/index.html> (Станом на 19.02.2016)

⁵⁹³ Struktur, Module, Studien- und Prüfungsordnung <https://www.kuwi.europa-uni.de/de/studium/master/kgmoe/struktur/index.html> (Станом на 20.02.2016.)

⁵⁹⁴ Timm Beichelt. Ukraine, Russland, Krim: der aktuelle Deutungskampf um die postsozialistische Neuordnung Osteuropas https://www.kuwi.europa-uni.de/de/lehrstuhl/vs/politik3/Lehre-SS-14/Basisdatei-ukraine-und-krim_stand8_4_1.pdf (Станом на 16.02.2016.)

⁵⁹⁵ Fakultät für Kulturwissenschaften. Kommentiertes Vorlesungsverzeichnis. Sommersemester 2014

https://www.kuwi.europa-uni.de/de/studium/Vorlesungsverzeichnisse/archiv/SoSe_2014/2_MA_KVV_SoSe2014_Stand_04_03_2014.pdf (Станом на 16.02.2016.)

- семінар “Zwischen einheimischen Bestrebungen und externen Interessen: Die Ukraine im Jahr 2014 [Між внутрішніми зусиллями і зовнішніми інтересами: Україна у 2014 році]” (проф. Тімм Байхельт, др. Ян Вільгос, 2014-2015) передбачає вивчення російської політики щодо України;⁵⁹⁶
- лекційний курс “Mythen der Nationen: Erinnerung an den Zweiten Weltkrieg im Ost- und Mitteleuropa [Міфи націй: пам'ять про Другу світову війну у Східній та Центральній Європі]” (др. Ольга Куріло, 2014-2015 рр.);⁵⁹⁷
- семінар “With a little help from my friends? Die ukrainische Diaspora im Euromaidan. Ein netzwerkanalytisches Forschungsseminar [З невеликою допомогою моїх друзів? Українська діаспора на Євромайдані. Дослідницький аналітичний семінар]” (др. Зузанн Воршех, 2015 р.);
- лекційний курс “Krise und politisch-sozialer Wandel [Криза та політично-соціальні зміни]” (др. др. Амелі Куттер, 2015 р.), який охоплює тематику протестів в Україні 2013-2014 рр. та наступне протистояння з Росією;
- курс літньої школи “Postsozialistische Transformation und die Neuordnung Europas: Langzeitfolgen des Systemwechsels von 1989-91 [Постсоціалістична трансформація та новий порядок Європи]: довгострокові наслідки змін системи з 1989-1991 рр.” (др. Ян Вільгос, 2015);⁵⁹⁸
- екскурсія “Russen und Russischsprachige in der Ukraine [Росіяни та російськомовні в Україні]” (проф. Тімм Байхельт, др. Ян Вільгос, 2015-2016 рр.);
- семінар “Die Ukraine in transnationalen Netzwerken [Україна в транснаціональних мережах]” (др. Зузанн Воршех, 2015-2016 рр.);⁵⁹⁹
- семінар Die ukrainische Welt in der deutschsprachigen Literatur von R.M. Rilke bis Katja Petrowskaja (проф. Євгенія Волощук, 2015-2016 рр.);⁶⁰⁰
- семінар “Begrenzte Staatlichkeit in der Ostlichen Partnerschaft der EU. Gründe, Mechanismen, Konsequenzen [Обмежена державність у Східному партнерстві ЄС. Причини, механізми, наслідки]” (проф. Тімм Байхельт, др. Ян Вільгос, 2016).⁶⁰¹

Кафедра слововживання та терапевтичної комунікації
факультету культурології
Європейського університету Віадрина у Франкфурті-на-Одері

⁵⁹⁶ Fakultät für Kulturwissenschaften. Kommentiertes Vorlesungsverzeichnis. Wintersemester 2014/15 https://www.kuwi.europa-uni.de/de/studium/Vorlesungsverzeichnisse/archiv/WiSe_201415/BA_KVV_WS_2014_15.pdf (Станом на 16.02.2016.)

⁵⁹⁷ Fakultät für Kulturwissenschaften. Kommentiertes Vorlesungsverzeichnis. Wintersemester 2014/15 https://www.kuwi.europa-uni.de/de/studium/Vorlesungsverzeichnisse/archiv/WiSe_201415/BA_KVV_WS_2014_15.pdf (Станом на 16.02.2016.)

⁵⁹⁸ Fakultät für Kulturwissenschaften. Sommersemester 2015 https://www.kuwi.europa-uni.de/de/studium/Vorlesungsverzeichnisse/archiv/SoSe_2015/MA_NEU_-KVV-SoSe-2015_-Stand_2015_03_15.pdf (Станом на 19.02.2016)

⁵⁹⁹ Fakultät für Kulturwissenschaften. Wintersemester 2015/16. Master of Arts https://www.kuwi.europa-uni.de/de/studium/Vorlesungsverzeichnisse/archiv/WiSe_201516/MA-KVV-WS-2015_16-NEUE-Struktur-Stand-05092015.pdf (Станом на 19.02.2016)

⁶⁰⁰ Fakultät für Kulturwissenschaften. Wintersemester 2015/16. Master of Arts https://www.kuwi.europa-uni.de/de/studium/Vorlesungsverzeichnisse/archiv/WiSe_201516/MA-KVV-WS-2015_16-NEUE-Struktur-Stand-05092015.pdf (Станом на 19.02.2016)

⁶⁰¹ Fakultät für Kulturwissenschaften. Sommersemester 2016 https://www.kuwi.europa-uni.de/de/studium/Vorlesungsverzeichnisse/SoSe_2016/MA-neue-Ordnung_KVV-SoSe-2016_-Stand_2016_02_16.pdf (Станом на 19.02.2016)

*Sprachgebrauch und Therapeutische Kommunikation
der Kulturwissenschaftlichen Fakultät
der Europa-Universität Viadrina Frankfurt (Oder)*

Контакт:

Адреса: Logenstr. 11, 15230 Frankfurt (Oder)

Адреса для листування: Große Scharrnstr. 59, 15230 Frankfurt (Oder)

Тел.: + 49 (0) 335 5534 2751

Ел. пошта: sekretariat-schroeder@europa-uni.de

Інтернет-сторінка: <http://www.kuwi.europa-uni.de/de/lehrstuhl/sw/sw2/index.html>

Кафедра слововживання та терапевтичної комунікації⁶⁰² (завідувач – проф. Гартмут Шрöder) спеціалізується на викладанні та дослідженнях у галузі медичної семіотики і медичної соціології, психології спілкування, конверсаційна лінгвістика, концепції та методи салютогенетичної, психосоматичної та наративної медицини.⁶⁰³

У 2010-2012 рр. на кафедрі була підготована докторська дисертація Миколи Кулеби “Reformation of the institutional system for children-orphans in Ukraine [Реформування інституційної системи опіки над дітьми-сиротами в Україні]”.⁶⁰⁴

Семінарські заняття, які стосувались України, проводили на кафедрі проф. Георгі Гуту та приват-доцент др. Ігор Панасюк. Це семінар 2012 р. проф. Гуту “Grenzgängerische Interkulturalität in der Bukowina [Кроскордонний інтеркультуралізм на Буковині]”⁶⁰⁵ та 2015-2016 рр. др. Панасюка “Einführung in die moderne ukrainische Übersetzungswissenschaft: Zur Entwicklung von kognitiven Fähigkeiten und Fertigkeiten der Kunst des Übersetzens [Вступ до сучасного українського перекладознавства: до розвитку пізнавальних здібностей і навичок мистецтва перекладу]”.⁶⁰⁶

Кафедра ділового адміністрування, зокрема, оподаткування та аудиту
бізнесу
факультету економічних наук
Європейського університету Віадрина у Франкфурті-на-Одері

*Lehrstuhl für ABWL, insb. Betriebswirtschaftliche Steuerlehre und Wirtschaftsprüfung
der Wirtschaftswissenschaftlichen Fakultät
der Europa-Universität Viadrina Frankfurt (Oder)*

Контакт:

Адреса: Große Scharrnstr. 59, 15230 Frankfurt (Oder)

⁶⁰² Sprachgebrauch und Therapeutische Kommunikation der Kulturwissenschaftlichen Fakultät der Europa-Universität Viadrina Frankfurt (Oder) <http://www.kuwi.europa-uni.de/de/lehrstuhl/sw/sw2/index.html> (Станом на 5.05.2014.)

⁶⁰³ Die inhaltliche Ausrichtung unseres Lehrstuhls <https://www.kuwi.europa-uni.de/de/lehrstuhl/sw/sw2/lehre/index.html> (Станом на 25.02.2016.)

⁶⁰⁴ Reformation of the institutional system for children-orphans in Ukraine http://www.kuwi.europa-uni.de/de/lehrstuhl/sw/sw2/forschung/forschungsbericht/promotion_Kuleba/index.html (Станом на 5.05.2014.)

⁶⁰⁵ SoSe 2012 https://www.kuwi.europa-uni.de/de/lehrstuhl/sw/sw2/lehre/SS_2012/index.html (Станом на 25.02.2016.)

⁶⁰⁶ Wintersemester 2015/2016 https://www.kuwi.europa-uni.de/de/lehrstuhl/sw/sw2/lehre/WiSe-2015_16/index.html (Станом на 25.02.2016.)

Тел.: + 49 (0) 335 5534 2435

Факс: +49 (0) 335 5534 2438

Ел. пошта: brandt@europa-uni.de

Інтернет-сторінка: <http://www.wiwi.europa-uni.de/de/lehrstuhl/fact/steuern/index.html>

Розклад роботи секретаріату: понеділок-четвер 8.00-11.30, 12.00-13.00

Кафедра ділового адміністрування, зокрема, оподаткування та аудиту бізнесу⁶⁰⁷ факультету економічних наук⁶⁰⁸ (завідувач – проф. Штефан Кудерт) спеціалізується на викладанні та вивченні тем з міжнародної системи оподаткування, податкового права в Центральній і Східній Європі.

З 1999 р. проф. Кудерт очолює проект “Forschungsfragen zur Internationalen Steuerlehre [Дослідницькі питання міжнародного оподаткування]”,⁶⁰⁹ частиною якого стали два проекти, які стосувались України:

- дослідницький 2003-2006-рр. “Rechtliche und wirtschaftliche Rahmenbedingungen für Investitionen in der Ukraine [Правові та економічні передумови для інвестицій в Україні]” (керівник – проф. Ш. Кудерт);⁶¹⁰
- дисертаційний 2004-2006 рр. “Steuerliche Rechtsformwahl bei Investitionen deutscher Unternehmen in der Ukraine [Вибір податкової правової форми в інвестиціях німецьких компаній в Україні]” Сергія Ніколайчука (науковий керівник – проф. Ш. Кудерт).⁶¹¹

Підсумком проекту стала колективна монографія 2006 р. “Wirtschaftsstandort Ukraine: Rechtliche und wirtschaftliche Rahmenbedingungen für ausländische Investoren [Економічне місце розташування України: правові та економічні умови для іноземних інвесторів]” за редакцією проф. Кудерта. Україна також частково торкалась дисертація Роберта Штрауха (науковий керівник – проф. Ш. Кудерт) “Sachauschüttungen im Gesellschafts-, Handels- und Steuerrecht [Розподіл коштів у корпоративному, торговому та податковому праві]”, підготована у 2005-2008 рр.⁶¹²

Кафедра фінансів та теорії ринку капіталу
факультету економічних наук
Європейського університету Віадрина у Франкфурті-на-Одері

*Lehrstuhl für Finanzwirtschaft und Kapitalmarkttheorie
der Wirtschaftswissenschaftlichen Fakultät*

⁶⁰⁷ Lehrstuhl für ABWL, insb. Betriebswirtschaftliche Steuerlehre und Wirtschaftsprüfung der Wirtschaftswissenschaftlichen Fakultät der Europa-Universität Viadrina Frankfurt (Oder) <http://www.wiwi.europa-uni.de/de/lehrstuhl/fact/steuern/index.html> (Станом на 5.05.2014.)

⁶⁰⁸ Wirtschaftswissenschaftliche Fakultät der Europa-Universität Viadrina Frankfurt (Oder) <http://www.wiwi.europa-uni.de/de/index.html> (Станом на 15.06.2014.)

⁶⁰⁹ Forschungsfragen zur Internationalen Steuerlehre https://www.wiwi.europa-uni.de/de/lehrstuhl/fact/steuern/forschung/forschungsbericht/Kudert_Projekt_D/index.html (Станом на 25.02.2016.)

⁶¹⁰ Rechtliche und wirtschaftliche Rahmenbedingungen für Investitionen in der Ukraine <http://www.wiwi.europa-uni.de/de/lehrstuhl/fact/steuern/forschung/forschungsbericht/Ukraine-Projekt-Kudert/index.html> (Станом на 5.05.2014.)

⁶¹¹ Promotion. Steuerliche Rechtsformwahl bei Investitionen deutscher Unternehmen in der Ukraine <https://www.forschung.europa-uni.de/de/node/2755> (Станом на 25.02.2016.)

⁶¹² Тут Україна є однією із досліджуваних країн. Sachauschüttungen im Gesellschafts-, Handels- und Steuerrecht <http://www.wiwi.europa-uni.de/de/lehrstuhl/fact/steuern/forschung/forschungsbericht/Promotion-Strauch/index.html> (Станом на 5.05.2014.)

Контакт:

Адреса: Große Scharrnstr. 59, 15230 Frankfurt (Oder)

Тел.: + 49 (0) 335 5534 2985

Факс: +49 (0) 335 5534 2357

Ел. пошта: rose@europa-uni.de

Інтернет-сторінка: <https://www.wiwi.europa-uni.de/de/lehrstuhl/fact/fiwi/index.html>

На кафедрі фінансів та теорії ринку капіталу⁶¹³ факультету економічних наук Європейського університету Віадрина у Франкфурті-на-Одері (завідувач – проф. Звен Гаусманн) 2010 р. була захищена докторська дисертація Володимира Передерія “Insolvenzprognose für ukrainische, deutsche sowie nordamerikanische Unternehmen [Прогнозування банкрутства для українських, німецьких та північноамериканських компаній]”.⁶¹⁴

Юридичний факультет
Європейського університету Віадрина у Франкфурті-на-Одері

*Juristische Fakultät
der Europa Universität Viadrina Frankfurt (Oder)*

Контакт:

Адреса: Große Scharrnstr. 59, 15230 Frankfurt (Oder)

Тел.: + 49 (0) 335 5534-2386

Факс: +49 (0) 335 5534-2441

Ел. пошта: dek-rewi@europa-uni.de

Інтернет-сторінка: <https://www.rewi.europa-uni.de/de/index.html>

До кола наукових інтересів юридичного факультету Європейського університету Віадрина у Франкфурті-на-Одері⁶¹⁵ входить вивчення: ситуації з дотриманням прав людини в Україні,⁶¹⁶ українське інвестиційне та податкове законодавство,⁶¹⁷ українська судова система.⁶¹⁸

Інтернет-сторінка факультету містить посилання на законодавчі бази даних та бібліографію юридичної літератури,⁶¹⁹ професійні асоціації українських юристів та

⁶¹³ Lehrstuhl für Finanzwirtschaft und Kapitalmarkttheorie der Wirtschaftswissenschaftlichen Fakultät der Europa-Universität Viadrina Frankfurt (Oder) <http://www.wiwi.europa-uni.de/de/lehrstuhl/fact/fiwi/index.html> (Станом на 5.05.2014.)

⁶¹⁴ Eingang zum Volltext <http://opus.kobv.de/euv/volltexte/2011/44/> (Станом на 5.05.2014.)

⁶¹⁵ Juristische Fakultät der Europa Universität Viadrina Frankfurt (Oder) <http://www.rewi.europa-uni.de/de/index.html> (Станом на 5.05.2014.)

⁶¹⁶ Projekte. Ukraine http://www.rewi.europa-uni.de/de/profil/Projekte/ihrd/states/Europe_R-Z/Ukraine/index.html (Станом на 15.06.2013.)

⁶¹⁷ Der Virtuelle Rechtsvergleich (DVR). DVR: Ukraine/Gesetzgebung - Legislation http://www.rewi.europa-uni.de/de/lehrstuhl/br/intrecht/projekt/dvr/ua/cat05_ua/index.html (Станом на 12.05.2014.)

⁶¹⁸ Der Virtuelle Rechtsvergleich (DVR). DVR: Ukraine/Rechtsprechung und Gerichte – Courts http://www.rewi.europa-uni.de/de/lehrstuhl/br/intrecht/projekt/dvr/ua/cat04_ua/index.html (Станом на 12.05.2014.)

⁶¹⁹ Der Virtuelle Rechtsvergleich (DVR). DVR: Ukraine/Zugang zum Recht – Access to Law http://www.rewi.europa-uni.de/de/lehrstuhl/br/intrecht/projekt/dvr/ua/cat02_ua/index.html (Станом на

юридичні фірми,⁶²⁰ органи влади України,⁶²¹ юридичні часописи та видавництва в Україні,⁶²² юридичні факультети університетів.⁶²³ Також тут розміщені посилання на звіти, огляди та інші документи міжнародних та українських організацій, де висвітлено ситуацію з дотриманням прав людини в Україні, українські правові акти та органи влади, які мають забезпечувати дотримання прав людини.⁶²⁴

Кафедра публічного права, зокрема міжнародного, європейського та іноземного конституційного права⁶²⁵ юридичного факультету (завідувач – проф. Вольфф Гайнтшель фон Гайнегг) у 2014-2015 рр. проводила семінарські заняття на тему “Ukraine, Syrien, Irak: Ohnmacht des Völkerrechts? [Україна, Сирія, Ірак: безсилля міжнародного права?]” (проф. Вольфф Гайнтшель фон Гайнегг).⁶²⁶

* * *

Студентам з України **Європейський університет Віадрина** пропонує для проходження дво- чи однорічної магістерської програми спеціальну стипендію МЗС Німеччини,⁶²⁷ яка надається через ДААД⁶²⁸.

Вестфальський університет Вільгельма у Мюнстері

12.05.2014.); Der Virtuelle Rechtsvergleich (DVR). DVR: Ukraine/Bibliotheken – Libraries http://www.rewi.europa-uni.de/de/lehrstuhl/br/intrecht/projekt/dvr/ua/cat09_ua/index.html (Станом на 12.05.2014.)

⁶²⁰ Der Virtuelle Rechtsvergleich (DVR). DVR: Ukraine/Juristenvereinigungen – Legal Organisations http://www.rewi.europa-uni.de/de/lehrstuhl/br/intrecht/projekt/dvr/ua/cat08_ua/index.html (Станом на 12.05.2014.); Der Virtuelle Rechtsvergleich (DVR). DVR: Ukraine/Anwälte und Notare - Legal Profession http://www.rewi.europa-uni.de/de/lehrstuhl/br/intrecht/projekt/dvr/ua/cat07_ua/index.html (Станом на 12.05.2014.)

⁶²¹ Der Virtuelle Rechtsvergleich (DVR). DVR: Ukraine/Staatsoberhaupt, Regierung und Parlament – Head of State, Government and Parliament http://www.rewi.europa-uni.de/de/lehrstuhl/br/intrecht/projekt/dvr/ua/cat03_ua/index.html (Станом на 12.05.2014.)

⁶²² Der Virtuelle Rechtsvergleich (DVR). DVR: Ukraine/Zeitschriften, Verlage und Literatur – Journals, Publishers and Legal Literature http://www.rewi.europa-uni.de/de/lehrstuhl/br/intrecht/projekt/dvr/ua/cat10_ua/index.html (Станом на 12.05.2014.)

⁶²³ Der Virtuelle Rechtsvergleich (DVR). DVR: Ukraine/Universitäten, Studium, Forschungseinrichtungen – Universities, Study, Research Institutions http://www.rewi.europa-uni.de/de/lehrstuhl/br/intrecht/projekt/dvr/ua/cat06_ua/index.html (Станом на 12.05.2014.)

⁶²⁴ Human Rights Practice in Ukraine https://www.rewi.europa-uni.de/de/forschung/projekte/ihrd/states/Europe_R-Z/Ukraine/index.html (Станом на 22.02.2016.)

⁶²⁵ LS für Öffentliches Recht, insb. Völkerrecht, Europarecht und ausländisches Verfassungsrecht <https://www.rewi.europa-uni.de/de/lehrstuhl/or/voelkerrecht/index.html> (Станом на 22.02.2016.)

⁶²⁶ Europa-Universität Viadrina Wintersemester 2014/15. Professor Dr. Heintschel von Heinegg. Ukraine, Syrien, Irak: Ohnmacht des Völkerrechts? https://www.rewi.europa-uni.de/de/lehrstuhl/or/voelkerrecht/service/downloads/SeminarWS14_15_Themen.pdf (Станом на 22.02.2016.); WS 2014/2015 https://www.rewi.europa-uni.de/de/lehrstuhl/or/voelkerrecht/lehre/WS14_15/index.html#4 (Станом на 22.02.2016.)

⁶²⁷ Stipendien für ukrainische Studierende http://www.europa-uni.de/de/internationales/interessenten/finanz/stip/Ukraine_Programm_Text1/Ziele_und_Voraussetzungen.html (Станом на 12.05.2014.); Das Ukraine-Programm der Viadrina http://www.europa-uni.de/de/internationales/interessenten/finanz/stip/Ukraine_Programm_Text1/index.html (Станом на 12.05.2014.)

⁶²⁸ ДААД – абрєвітура Німецької служби академічних обмінів: Deutsche Akademische Austauschdienst (DAAD) <https://www.daad.de/de/index.html> (Станом на 12.05.2014.); Представництво ДААД в Україні: Deutsche Akademische Austauschdienst (DAAD). Інформаційний центр у Києві <http://www.daad.org.ua/>

Екуменічний інститут
факультету католицького богослов'я
Вестфальського університету Вільгельма у Мюнстері

*Ökumenisches Institut
der Katholisch-Theologischen Fakultät
der Westfälischen Wilhelms-Universität Münster*

Контакт:

Адреса: Hüfferstr. 27, 48149 Münster

Тел.: + 49 (0) 251 83-31989

Факс: +49 (0) 251 83-31995

Ел. пошта: oekumenisches.institut@uni-muenster.de

Інтернет-сторінка: <http://www.uni-muenster.de/FB2/oekumene/>

Розклад роботи секретаріату: понеділок і вівторок 8.00-12.00, 13.30-15.00; середа і четвер 8.00-12.00

Екуменічний інститут⁶²⁹ факультету католицького богослов'я⁶³⁰ Вестфальського університету Вільгельма у Мюнстері⁶³¹ (директорка – проф. Доротеа Заттлер) вивчає екуменізм та східні Церкви – давньосхідні Православні (дохалкідонські) Церкви, Православні Церкви візантійської традиції та східні католицькі (унійні) Церкви, зокрема, історію їхнього розвитку, богослов'я, Літургії, духовності, взаємних відносин. Дослідницькі зацікавлення Інститут охоплюють тематику релігії в політичних процесах та конфліктах (роль релігійних громад у суспільному житті колишньої Югославії, становище та діяльність християнських Церков за комуністичних режимів та під час Холодної війни), православ'я в історії та сучасності (православ'я в Україні та Росії, в умовах європейської інтеграції, богослов'я ікон) та екуменічне богослов'я (теорія екуменічного процесу, екуменічні відносини Православних Церков).⁶³²

В Інституті у межах дослідницького проекту “Orthodoxie in Geschichte und Gegenwart [Православ'я в історії і минулому]”⁶³³ провадиться підпроект “Die Orthodoxie in Russland und der Ukraine [Православ'я в Росії та Україні]” (керівник – проф. Томас Бремер)⁶³⁴. У листопаді 2014 р. у рамках підпроекту Інститут у Фрайзінгу конференцію “The Churches in the Ukrainian Crisis [Церкви під час української кризи]”, де фахівці з різних дисциплін – історії, богослов'я, релігієзнавства, політології – проаналізували участь різних Церков та релігійних громад в останніх революційних та воєнних подіях в Україні. У конференції взяли участь дослідники з Німеччини, України, Росії, Канади, Франції: Томас Бремер, Габріеле Фрайтаг, Франк Гольчевські, Лілія Бережна, Наталія Кочан, Віктор Єленський, Юрій Аввакумов, Андрій Кравчук, Кирило Говорун, Міхаїл

⁶²⁹ Ökumenisches Institut der Katholisch-Theologischen Fakultät der Westfälischen Wilhelms-Universität Münster

<http://www.uni-muenster.de/FB2/oekumene/> (Станом на 15.06.2014.)

⁶³⁰ Ökumenik, Ostkirchenkunde und Friedensforschung <http://www.uni-muenster.de/FB2/oekumene/forschen/index.html> (Станом на 5.05.2014.)

⁶³¹ Westfälische Wilhelms-Universität Münster <http://www.uni-muenster.de/de/> (Станом на 5.05.2014.)

⁶³² Forschung. Ökumenik, Ostkirchenkunde und Friedensforschung <http://www.uni-muenster.de/FB2/oekumene/forschen/index.html> (Станом на 27.02.2016.)

⁶³³ Katholisch-Theologische Fakultät der Westfälischen Wilhelms-Universität Münster <http://www.uni-muenster.de/FB2/> (Станом на 15.06.2014.)

⁶³⁴ Die Orthodoxie in Russland und der Ukraine <http://www.uni-muenster.de/FB2/oekumene/forschen/orthodoxieinrussland.html> (Станом на 5.05.2014.)

Суслов, Альфонс Брюнінг, Пауль Брусановські, Андреас Умлянд, Катрін Бьокх, Лідія Лозова.⁶³⁵

У 2005-2007 рр. в Інституті тривав проект Альфонса Брюнінга “Bauern und kirchliche Obrigkeit – Nordrussland und die Ukraine zwischen 1648 und 1762 [Селяни та церковна влада – Північна Росія та Україні між 1648 та 1762]”.⁶³⁶

Одними із т. зв. головних семінарів в Інституті були: 2000 р. – “Die Ukraine: Geschichte, Kultur und Religion [Україна: історія, культура та релігія]” (проф. Т. Бремер),⁶³⁷ 2009 р. – “Die kirchliche und konfessionelle Identität in Deutschland und der Ukraine – Einzelansicht [Церковна та конфесійна ідентичність у Німеччині та Україні – огляд]” (проф. Т. Бремер).⁶³⁸

З-поміж усіх кваліфікаційних робіт, захищених в Екуменічному інституті, українським Церквам була присвячена лише одна – Георга Пльоха “Die griechisch-katholische Kirche in der Ukraine und der ökumenische Dialog zwischen Moskau und Rom im Spiegel der neuesten osteuropäischen Publizistik [Греко-католицька Церква в Україні та екуменічний діалог між Москвою та Римом у світлі найновішої східноєвропейської публіцистики]” 2003 р. (науковий керівник – проф. Т. Бремер).⁶³⁹

Центр провідного досвіду “Religion und Politik”
при Вестфальському університеті Вільгельма у Мюнстері
Exzellenzcluster “Religion und Politik”
der Fachbereich 08 Geschichte/Philosophie
der Westfälischen Wilhelms-Universität Münster

Контакт:

Адреса: Johannisstr. 1, 48143 Münster

Тел.: + 49 (0) 251 83-23376

Факс: +49 (0) 251 83-23246

Ел. пошта: religionundpolitik@uni-muenster.de

Інтернет-сторінка: <http://www.uni-muenster.de/Religion-und-Politik/>

Центр провідного досвіду “Religion und Politik in den Kulturen der Vormoderne und der Moderne [Релігія і політика в культурах домодерної та модерної епохи]⁶⁴⁰ при Мюнстерському університеті проводить фундаментальні дослідження у царині взаємовідносин релігії та політики, міжкультурних зв'язків, співвідношення релігії, політики і статі, питань культурної двозначності в міждисциплінарному

⁶³⁵ International Conference The Churches in the Ukrainian Crisis <http://www.dgo-online.org/site-dgo/assets/files/1039/p-2014112729.pdf> (Станом на 27.02.2016.)

⁶³⁶ Prof. Dr. Thomas Bremer <https://www.uni-muenster.de/forschungaz/person/6724> (Станом на 5.05.2014.)

⁶³⁷ Літній семестр 2000 р. Hauptseminar: Die Ukraine: Geschichte, Kultur und Religion (mit Exkursion) (SS 2000) http://www.uni-muenster.de/FB2/oekumene/studieren/arch_bremer_06.html (Станом на 5.05.2014.)

⁶³⁸ Літній семестр 2013 р. Hauptseminar: Die kirchliche und konfessionelle Identität in Deutschland und der Ukraine – Einzelansicht <https://studium.uni-muenster.de/qisserver/rds?state=verpublish&status=init&vmfile=no&moduleCall=webInfo&publishConfFile=webInfo&publishSubDir=veranstaltung&veranstaltung.veranstid=68743&menuid=&topitem=lectures&subitem=editlecture> (Станом на 5.05.2014.)

⁶³⁹ Am Institut betreute Arbeiten <http://www.uni-muenster.de/FB2/oekumene/arbeiten/index.html> (Станом на 27.02.2016.)

⁶⁴⁰ „Religion und Politik” – Exzellenzcluster an der WWU Münster <http://www.uni-muenster.de/Religion-und-Politik/> (Станом на 5.06.2014.); Wissenschaftliches Konzept <http://www.uni-muenster.de/Religion-und-Politik/forschung/konzept.html> (Станом на 5.05.2014.)

культурно-історичному контексті. Результати роботи Центру важливі для розв'язання нагальних проблем глобалізованого світу, особливо за умов ескалації різних політичних та релігійних конфліктів. Центр постав 2007 р. і нині об'єднує близько 200 фахівців з понад двадцяти галузей гуманітарних та соціальних наук, які представляють чотирнадцять країн. Понад вісімдесят дослідницьких проектів Центру охоплюють юдаїзм, християнство та іслам від давнини до наших днів у Європі, Америці, Азії та Африці. У Центрі діють Вища школа докторантів та Колегія габілітантів, три центри: Центр релігії та сучасності, Центр досліджень середньовіччя та ранньомодерного часу і Центр історії та культури Східного Середземномор'я.⁶⁴¹

Серед дослідницьких проектів Центру України присвячений «*Die ukrainische Bastion*» – *Vormauer Europas und antemurale christianitatis. Nationalisierung eines Mythos* [«Український бастион» – оплот Європи та *antemurale christianitatis*. Націоналізація одного міфу]» (координатор – др. Лілія Бережна).⁶⁴²

Співробітники Центру проводять семінар, пов'язані з релігійною історією України:

- 2009 р. – семінар “Kirche(n) in der Ukraine. Geschichte der Koexistenz und Konflikte in der Grenzregion von 17. bis Anfang des 20. Jahrhundert [Церква (Церкви) в Україні. Історія співіснування та конфліктів у прикордонні з XVII до початку XX століття]” (др. Л. Бережна);
- 2011 р. – практичні заняття “Die Geschichte eint, das Gedächtnis trennt. Erinnerungsorte in Ostmitteleuropa im 19.-21. Jahrhundert [Історія об'єднує, пам'ять роз'єднує. Місця пам'яті у Центрально-Східній Європі XIX-XXI століть]” (др. Л. Бережна);⁶⁴³
- 2012 р. – головний семінар “Religion und Kirche in den Herausforderungen der Moderne - Deutschland und die Ukraine im Vergleich [Релігія та церква у викликах сучасності – порівняння Німеччини та України]” (проф. Кляус Мюллер).⁶⁴⁴

У червні 2010 р. проф. Альбертського університету Іван Пало Химка виступив у Центрі з відкритою лекцією на тему “Christianity and Radical Nationalism. Metropolitan Andrei Sheptytsky of Lviv/Lemberg and the Bandera Movement 1941-44 [Християнство та радикальний націоналізм. Львівський митрополит Андрей Шептицький та бандерівський рух 1941-1944 рр.]”.⁶⁴⁵

2013 р. Центр взяв участь у підготовці виставки “CREDO – Christianisierung Europas im Mittelalter [CREDO – християнізація Європи у Середні віки]”, яка демонструвалась із липня по листопад 2013 р. у Падерборні. Проф. Міхаель Грюнбарт і др. Л. Бережна були науковими кураторами виставки та упорядниками каталогу. На виставці були представлені експонати Музею історичних коштовностей України, які

⁶⁴¹ Forschung <http://www.uni-muenster.de/Religion-und-Politik/forschung/kurzprofil.html> (Станом на 27.02.2016.)

⁶⁴² (B2-4) “Die ukrainische Bastion” – *Vormauer Europas und Antemurale Christianitatis. Nationalisierung eines Mythos* <http://www.uni-muenster.de/Religion-und-Politik/forschung/projekte/b2-4.html> (Станом на 5.05.2014.)

⁶⁴³ Projektwissenschaftler/Innen. Dr. Liliya Berezhnaya <http://www.uni-muenster.de/Religion-und-Politik/personen/projekt/berezhnaya.shtml> (Станом на 27.02.2016.)

⁶⁴⁴ Researchers in Projects. Prof. Dr. theol. Dr. phil. habil. Klaus Müller <http://www.uni-muenster.de/Religion-und-Politik/en/personen/projekt/mueller.shtml> (Станом на 27.02.2016.)

⁶⁴⁵ Christentum und radikaler Nationalismus. Gastvortrag über die ukrainisch-nationalistische Bandera-Bewegung in Lviv 1941-44 http://www.uni-muenster.de/Religion-und-Politik/aktuelles/2010/jun/News_Vortrag_Himka.html (Станом на 27.02.2016.)

представили вплив Східної Церкви на християнізацію та Європи та культурні взаємовпливи сходу та заходу Європи.⁶⁴⁶

У травні 2014 р. Центр провів англomовну дискусію експертів на тему “Religion, Politics, and historical Myths in the Ukrainian Crisis” [Релігія, політика та історичні міфи в українській кризі], у якій взяли участь др. Л. Бережна (Центр провідного досвіду “Релігія і політика в культурах домодерної та модерної епохи” при Мюнстерському університеті), проф. Сергій Плохій (директор Українського наукового інституту Гарвардського університету, США), др. Альфонс Брюнінг (Вільний університет Амстердама, Нідерланди), проф. Альфред Шрьюде (Слов'яно-балтійський семінар Мюнстерського університету).⁶⁴⁷

Слов'яно-балтійський семінар
спеціальності філологія
Вестфальського університету Вільгельма у Мюнстері

*Slavisch-Baltisches Seminar
der Fachbereichs 09 Philologie
der Westfälischen Wilhelms-Universität Münster*

Контакт:

Адреса: Bispinghof 3 a, 48143 Münster

Тел.: + 49 (0) 251 83-24570

Факс: +49 (0) 251 83-24456

Ел. пошта: slavbalt@uni-muenster.de

Інтернет-сторінка: <http://www.uni-muenster.de/SlavBaltSeminar/>

Слов'яно-балтійський семінар⁶⁴⁸ **спеціальності філологія**⁶⁴⁹ Мюнстерського університету (директор – проф. Альфред Шрьюде) бере початок від Слов'янського семінару, який відокремився 1930 р. від Інституту археології, де викладалися слов'янські мови. Першим директором Семінару став славіст Карл Гайнріх Майер, якого 1935 р. змінив український німець Освальд Бурггард (псевдонім – Юрій Клен), який викладав також викладав українську та російські мови. Після Другої світової війни університет вів переговори з Дмитром Чижевським про обійняття ним професури слов'янських мов. Професура була відновлена 1948 р., її очолив Дітріх Гергард. 1968 р. Слов'янський семінар змінив назву на Слов'яно-балтійський семінар, а Мюнстерський університет став на деякий час єдиним університетом у ФРН, де викладались і вивчались балтійські мови. Україністика з'явилася тут у другій половині 2000-х років, нині вона стоїть першою з-поміж головних дослідницьких напрямків Семінару: “Ukrainistik. Forschungen und Arbeitsmittel zur Kulturgeschichte und Didaktik

⁶⁴⁶ Von der Christianisierung Europas im Mittelalter. Wissenschaftler des Exzellenzclusters an Paderborner Mittelalter-Ausstellung beteiligt http://www.uni-muenster.de/Religion-und-Politik/aktuelles/2012/nov/News_Ausstellung_Credo.html (Станом на 27.02.2016.)

⁶⁴⁷ Podium zum Ukraine-Konflikt. Internationale Experten diskutieren historische, politische und religiöse Hintergründe http://www.uni-muenster.de/Religion-und-Politik/aktuelles/2014/mai/News_Podium_zum_Ukraine-Konflikt.html (Станом на 27.02.2016.)

⁶⁴⁸ Slavisch-Baltisches Seminar der Fachbereichs 09 Philologie der Westfälischen Wilhelms-Universität Münster <http://www.uni-muenster.de/SlavBaltSeminar/> (Станом на 5.05.2014.)

⁶⁴⁹ Fachbereich 09 Philologie der Westfälischen Wilhelms-Universität Münster http://www.uni-muenster.de/wwu/fak_fb/fb9.html (Станом на 6.06.2014.)

[Україністика. Дослідження та знаряддя для історії культури та дидактики]”.⁶⁵⁰ На Семінарі викладаються польська, українська, російська мови. Українську мову студентам Семінару викладає Марія Шарко.⁶⁵¹

Слов'яно-балтійський семінар бере участь у дослідницьких українознавчих проектах Мультидисциплінарної експертної мережі “Zwischen Geschichtlichkeit und globalem Anpassungsdruck [Інститути та інституційні зміни за постсоціалізму: між історією та глобальним примусом до адаптації] (KomPost)”, проекти “Die Ukraine und die Herausforderung Europa [Україна та виклик Європи]” Колегії Європи (Europa-Kolleg) та Інституту англістики та германістики Мюнстерського університету та швейцарсько-австрійсько-німецькому проекті “Region, Nation, and Beyond. An Interdisciplinary and Transcultural Reconceptualization of Ukraine [Реґіон, нація та інше: інтердисциплінарне та міжкультурне переосмислення України]”.⁶⁵²

У межах роботи Слов'яно-балтійського семінару триває дослідницький проект “Die Ukraine und die Herausforderung Europa. Diskursgeschichtliche und kultursemiotische Studien zu Europa-Konstrukten einer Randregion [Україна і європейський виклик. Історичний дискурс та культурно-семіотичні дослідження конструктів Європи у прикордонному регіоні]”.⁶⁵³

Серед кваліфікаційних робіт, які готуються до захисту на Семінарі під керівництвом проф. Альфреда Шпрюде, з україністикою пов'язані такі:

- “Europa- und Heimatreflexionen bei Jurij Andruchovych und Andrzej Stasiuk [Рефлексії щодо Європи та Батьківщини у Юрія Андруховича та Анджея Стасюка]” (Петер Циріс, з 2008 р.),
- “Stanislav Dnistrianskyj und seine Rechts- und Politiktheorie – Übersetzung und wissenschaftliche Einordnung [Станіслав Дністрянський та його теорії права і політики – переклад та наукове впорядкування]” (Якоб Мішке, з 2014 р.),
- “Europa aus der Sicht zeitgenössischer ukrainischer Autoren [Європа з точки зору сучасних українських авторів]” (Ганна Штікель),
- “Zwischen den Diskursen: Andrzej Stasiuks und Jurij Andruchovyčs Verhandlungen über Ost- und Mitteleuropa [Між дискурсами: рефлексії Анджея Стасюка та Юрія Андруховача про Східну та Центральну Європу]” (Аліна Стшемпа, з 2008 р.),
- “Zwischen Geopolitik und Geopoetik: Raum- und Ordnungskonstruktionen in der ukrainischen und russischen Gegenwartsliteratur [Між геополітикою та геопоетикою: структури простору та порядку в сучасних українській та російській літературах]” (Олександр Забірко).⁶⁵⁴

Якоб Мішке, Аліна Стшемпа та Олександр Забірко є науковими співробітниками Семінару. Темою дисертації Я. Мішке є “Europäisierung der Ukrainischen Politik? - Selbst- und Fremdbeschreibungen der Politik in der Ukraine [Європеїзація української політики? Самоопис та опис іззовні політики в Україні]”, він спеціалізується на дослідженні політичного та суспільного розвитку в Україні, політичній соціології, системній теорії у Східній Європі, міжнародних відносинах та літературному перекладі. Я. Мішке є членом Німецької асоціації україністів та співробітником мережі “forumNET.Ukraine – Netzwerk für Information, Koordination und Ukrainestudien [forumNET.Ukraine – Мережа

⁶⁵⁰ Forschung <http://www.uni-muenster.de/SlavBaltSeminar/forschen/index.html> (Станом на 27.02.2016.)

⁶⁵¹ Mitarbeiter. Mariya Sharko <http://www.uni-muenster.de/SlavBaltSeminar/mitarbeiter/Sharko.html> (Станом на 27.02.2016.)

⁶⁵² Forschung <http://www.uni-muenster.de/SlavBaltSeminar/forschen/index.html> (Станом на 27.02.2016.)

⁶⁵³ Forschungsschwerpunkte am Slavisch-Baltischen Seminar <http://www.uni-muenster.de/SlavBaltSeminar/forschen/index.html> (Станом на 5.05.2014.)

⁶⁵⁴ Mitarbeiter. Laufende Abschlussarbeiten (Arbeitstitel) <http://www.uni-muenster.de/SlavBaltSeminar/mitarbeiter/Sproedebetreuung.html> (Станом на 27.02.2016.)

інформації, координації та українознавства]”.⁶⁵⁵ А. Стшемпа спеціалізується на сучасній польській та українській літературах,⁶⁵⁶ О. Зібірко – на сучасній українській та російській літературах, націоналізмі та національному будівництві у Східній Європі, правовій культурі та соціолінгвістиці.⁶⁵⁷

2015 р. на кафедрі англійських, постколоніальних та недійних студій Англійського семінару спеціальності 09 філологія проф. А. Шпрюде проводив семінар “Transnational Studies: "Ukraine and Russia: Literature, Empire, and Competitive Nation Building" [Транснаціональні студії: "Україна і Росія: література, імперія та конкурентне національне будівництво"]”.⁶⁵⁸

У січні 2015 р. Слов'яно-балтійський семінар виступив організатором дискусії “Diskussion zur Ukraine: Leben im Ausnahmezustand [Дискусію про Україну: життя за умов надзвичайного стану]”, де виступили науковий співробітник Семінару Якоб Мішке, експерт з питань політики і суспільства в Україні, та студентки Мюнстерського університету з Києва і Донецька, Катерина Прокопович і Наталія Таратуто, засновниці Робочої групи з питань допомоги Україні. Під час дискусії обговорювались питання змін у житті різних людей в Україні після подій на Майдані та початку воєнних дій на Донбасі, їхніх страхів та сподівань, поглядів на майбутні перспективи.⁶⁵⁹

У лютому 2015 р. у рамках колоквиуму Семінару відбувся захід “Die Ukraine im Fokus [Україна у фокусі]” прозвучали доповіді проф. Георгія Касьянова (Інститут історії України НАНУ, Київ) – присвячену взаємовідносинам історіографії та політики в Україні від часу здобуття незалежності до наших днів – та др. Анни Вероніки Вендланд (Інститут Гердера, Марбург) – присвячену поточній політичній ситуації в Україні. Виступи завершилися дискусією з аудиторією на актуальні питання української політики, війни на Донбасі та бачення цього конфлікту в Німеччині.⁶⁶⁰ У грудні 2015 р. на запрошення Семінару проф. Георгій Касьянов виступив із доповіддю “Politics of History in Ukraine: From Wars for the Past to the War in the Present [Політика історії в Україні: від війн за минуле до війни у теперішньому]”.⁶⁶¹

Слов'яно-балтійський семінар співробітничав з Чернівецьким національним університетом ім. Ю. Федьковича. Також студенти Семінару перебували з екскурсіями у Львові (2008) і Чернівцях (2011).⁶⁶²

Відділення східноєвропейської історії Історичного семінару навчального підрозділу “Історія”

⁶⁵⁵ Jakob Mischke <http://www.uni-muenster.de/Europa-Kolleg/kollegiaten/mischke.html> (Станом на 27.02.2016.)

⁶⁵⁶ Alina Strzempa <http://www.uni-muenster.de/Europa-Kolleg/kollegiaten/strzempa.html> (Станом на 27.02.2016.)

⁶⁵⁷ Mitarbeiter. Oleksandr Zabirko M.A. <http://www.uni-muenster.de/SlavBaltSeminar/mitarbeiter/Zabirko.html> (Станом на 27.02.2016.)

⁶⁵⁸ Summer term 2015 <http://www.uni-muenster.de/Anglistik/en/ptts/Muenster/courses/ss2015.html> (Станом на 27.02.2016.)

⁶⁵⁹ Aktuelles. Diskussion zur Ukraine: Leben im Ausnahmezustand <http://www.uni-muenster.de/SlavBaltSeminar/aktuelles/khsg-ukraine.html> (Станом на 27.02.2016.)

⁶⁶⁰ Die Ukraine im Fokus <http://www.uni-muenster.de/SlavBaltSeminar/aktuelles/ukraine-geschichte-vortraege.html> (Станом на 27.02.2016.)

⁶⁶¹ Prof. Georgiy Kasianov http://www.uni-muenster.de/imperia/md/content/slavbaltseminar/kasianov_2015-12.pdf (Станом на 27.02.2016.)

⁶⁶² Auslandsaufenthalt <http://www.uni-muenster.de/SlavBaltSeminar/bachelor/Auslandsaufenthalt.html> (Станом на 27.02.2016.)

спеціальності історія/філософія
Вестфальського університету Вільгельма у Мюнстері

*Abteilung für Osteuropäische Geschichte
des Historischen Seminars
der Lehreinheit Geschichte
der Fachbereich 08 Geschichte/Philosophie
der Westfälischen Wilhelms-Universität Münster*

Контакт:

Адреса: Domplatz 20-22, 48143 Münster

Тел.: + 49 (0) 251 83 24397

Факс: +49 (0) 251 83 25417

Ел. пошта: remy00@uni-muenster.de

Інтернет-сторінка: <http://www.uni-muenster.de/Geschichte/histsem/OE-G/>

Розклад роботи секретаріату: понеділок-п'ятниця 10.00-11.00

Відділення східноєвропейської історії⁶⁶³ Історичного семінару⁶⁶⁴ навчального підрозділу "Історія"⁶⁶⁵ спеціальності історія/філософія⁶⁶⁶ Вестфальського університету Вільгельма у Мюнстері (директор – проф. Едуард Мюле) спеціалізується на викладанні та дослідженні історії Східної Європи як невід'ємної частини європейської історії від раннього середньовіччя до кінця XX століття. У центрі уваги відділення – історія Чехії, Польщі, Угорщини, балтійських країн, Росії та СРСР, хронологічний акцент ставиться на періоді X-XIV та XIX-XX століть.⁶⁶⁷

Серед монографічних дослідницьких проектів викладачів відділення східноєвропейської історії українознавчу проблематику охоплюють наступні: "Die Slawen [Слов'яни]" (2012-2016 рр.)⁶⁶⁸ у галузі історії культури (проф. Едуард Мюле) та "Ein fast vergessener «Osteinsatz». Deutsche Archivare im «Generalgouvernement» und im «Reichkommissariat Ukraine» [Майже забута «Osteinsatz». Німецькі архівісти у «Генерал-губернаторстві» та «Райхскомісаріаті Україна»] (2004-2007 рр.) у галузі історії науки та історії історіографії (др. Штефан Лер).⁶⁶⁹

⁶⁶³ Abteilung für Osteuropäische Geschichte des Historischen Seminar der Lehreinheit Geschichte der Fachbereich 08 Geschichte/Philosophie der Westfälischen Wilhelms-Universität Münster. Herzlich willkommen auf den Internetseiten der Abteilung für Osteuropäische Geschichte <http://www.uni-muenster.de/Geschichte/histsem/OE-G/> (Станом на 27.02.2016.)

⁶⁶⁴ Historisches Seminar der Lehreinheit Geschichte der Fachbereich 08 Geschichte/Philosophie der Westfälischen Wilhelms-Universität Münster. Herzlich willkommen beim Historischen Seminar der Universität Münster! <http://www.uni-muenster.de/Geschichte/histsem/> (Станом на 27.02.2016.)

⁶⁶⁵ Lehreinheit Geschichte der Fachbereich 08 Geschichte/Philosophie der Westfälischen Wilhelms-Universität Münster. Herzlich willkommen bei der Lehreinheit Geschichte <http://www.uni-muenster.de/Geschichte/> (Станом на 27.02.2016.)

⁶⁶⁶ Lehreinheit Geschichte der Fachbereich 08 Geschichte/Philosophie der Westfälischen Wilhelms-Universität Münster. Herzlich willkommen beim Fachbereich 8 Geschichte/ Philosophie! <http://www.uni-muenster.de/GeschichtePhilosophie/index.html> (Станом на 27.02.2016.)

⁶⁶⁷ Herzlich willkommen auf den Internetseiten der Abteilung für Osteuropäische Geschichte <http://www.uni-muenster.de/Geschichte/histsem/OE-G/> (Станом на 27.02.2016.)

⁶⁶⁸ Die Slawen. Monographie <https://www.uni-muenster.de/forschungaz/project/6978;sessionid=a2be4dd7c584ad84881abe53c0c3> (Станом на 1.03.2016.)

⁶⁶⁹ Ein fast vergessener ‚Osteinsatz‘. Deutsche Archivare im „Generalgouvernement“ und im „Reichkommissariat Ukraine“ <https://www.uni-muenster.de/forschungaz/project/7647> (Станом на 1.03.2016.)

Студентам відділення східноєвропейської історії пропонуються практичні заняття, які стосуються історії України:

- “Russisch für Historiker: Ethnische Sauberungen in der Sowjetunion? Der Massenterror gegen einzelne Nationalitäten in den 1930er Jahren [Російська для істориків: Етнічні чистки в Радянському Союзі? Масовий терор проти окремих національностей у 1930-х роках]” (Томас Буш, 2015 р.);⁶⁷⁰
- “Byzanz und die Ostslaven: Lektüre ausgewählter Kapitel aus der altrussischen Nestorchronik [Візантія та східні слов'яни: лектура окремих розділів із давньоруської літопису Нестора]” (Андреас Людден, 2015-2016 рр.);
- “Russisch für Historiker: Die Ukraine 1917-1945. Probleme der russisch-ukrainischen Geschichte im Spiegel russischer Geschichtspolitik [Російська для істориків: Україна у 1917-1945 рр. Проблеми російсько-української історії у світлі російської історичної політики]” (Томас Буш, 2015-2016 рр.).⁶⁷¹

Інститут інтердисциплінарних балтійських студій Вестфальського університету Вільгельма у Мюнстері

*Institut für Interdisziplinäre Baltische Studien
der Westfälischen Wilhelms-Universität Münster*

Контакт:

Адреса: Bispinghof 3 a, 48143 Münster

Тел.: + 49 (0) 251 83 244 99

Факс: +49 (0) 251 83 211 53

Ел. пошта: baltinst@uni-muenster.de

Інтернет-сторінка: <http://www.uni-muenster.de/BaltischeStudien/>

Інститут інтердисциплінарних балтійських студій⁶⁷² Вестфальського університету Вільгельма у Мюнстері (директор – проф. Едуард Мюле, керівник відділення східноєвропейської історії Історичного семінару Мюнстерського університету) був заснований 1993 р. як центр вивчення та викладання балтійських мов та культур. Пізніше до зацікавлень Інституту додалися фінська та угорська мови та культури. Нині до складу керівництва Інституту входять фахівці з балтистики, славістики, германістики, економіки, історії, права, богослов'я, біохімії, медицини.⁶⁷³

Інститут співпрацює з відділенням східноєвропейської історії Історичного семінару та Слов'яно-балтійським семінаром університету. Студентам тут пропонується бакалаврська програма “Regionalstudien Ostmitteleuropa [Регіональні студії – Центральна-Східна Європа]”.⁶⁷⁴ Студенти бакалаврської програми можуть

⁶⁷⁰ Kommentiertes Vorlesungsverzeichnis Geschichte für das Sommersemester 2015 http://www.uni-muenster.de/imperia/md/content/geschichte/lehreinheit/kvvs/sommersemester2015/kvv_2015_16-12.pdf (Станом на 1.03.2016.)

⁶⁷¹ Kommentiertes Vorlesungsverzeichnis Geschichte für das WS 2015/2016 http://www.uni-muenster.de/imperia/md/content/geschichte/lehreinheit/kvvs/ws201516/kvv_aktuell-1-1_1210.pdf (Станом на 1.03.2016.)

⁶⁷² Institut für Interdisziplinäre Baltische Studien der Westfälischen Wilhelms-Universität Münster. Herzlich Willkommen auf der Homepage des Instituts für Interdisziplinäre Baltische Studien <http://www.uni-muenster.de/BaltischeStudien/> (Станом на 1.03.2016.)

⁶⁷³ Zur Geschichte des Instituts für Interdisziplinäre Baltische Studien <http://www.uni-muenster.de/BaltischeStudien/institut/Geschichte.html> (Станом на 1.03.2016.)

⁶⁷⁴ Studienordnung <http://www.uni-muenster.de/BaltischeStudien/studieren/Studienordnung.html> (Станом на 1.03.2016.)

обрати один із трьох пріоритетних напрямків: Балтія, Польща, Україна.⁶⁷⁵ Відповідно, дослідницький фокус Інституту зосереджений на вивченні латвійського, литовського, естонського та слов'янського мово- та літературознавства.⁶⁷⁶ З-поміж слов'янських мов інститут виділяє українську та польську, а також базові знання в області української і польської культури, історії, політики і права. Україну інститут бачить як сполучну ланку між Росією та країнами-потенційними кандидатами до ЄС і НАТО. Втім, на відміну від польських, литовських та латвійських навчальних закладів, контакти Інституту з українськими знаходяться лише на стадії становлення і наукові обміни та стажування поки не проводяться.⁶⁷⁷ Єдиним винятком можна назвати екскурсію студентів Інституту 2008 р. до Львова.⁶⁷⁸

Колегія Європа (Європейська колегія)
Вестфальського університету Вільгельма у Мюнстері

*Europa-Kolleg
der Westfälischen Wilhelms-Universität Münster*

Контакт:

Адреса: Robert-Koch-Str. 29, 48149 Münster

Тел.: + 49 (0) 251 - 83 32 89 5

Факс: +49 (0) 251 - 83 22 22 4

Ел. пошта: europakolleg@uni-muenster.de

Інтернет-сторінка: <http://www.uni-muenster.de/Europa-Kolleg/>

Колегія Європа⁶⁷⁹ (Європейська колегія) Вестфальського університету Вільгельма у Мюнстері є літературознавчим дослідницьким центром, який вивчає співвідношення ідентичності та відмінності в літературних образах Європи і функції зображення “свого” та “іншого” у європейській літературі. Співробітники Колегії вивчають, яким чином література впливає на політичні дискусії та як літературні тексти, що декларують утопії та критично відображають наявні політичні та суспільні відносини, можуть надати нові ідеї та імпульси для Європи.⁶⁸⁰

Один із трьох поточних дослідницьких проектів Колегії присвячений Україні – “Die Ukraine und die Herausforderung Europa. Diskursgeschichtliche und kultursemiotische Studien zu Europa-Konstrukten einer Randregion [Україна та європейський виклик. Дослідження конструкцій Європи у периферійному регіоні з точки зору історично-дискурсивного аналізу та семіотики культури]” (керівник – проф. А. Шпрюде). Проект вивчає плідність європейських проєкцій та ставлення до Європи в Україні у довгостроковій перспективі і охоплює період від 1850 р., проміжок 1917-1934 рр. та від

⁶⁷⁵ Qualifikationsziele <http://www.uni-muenster.de/BaltischeStudien/studieren/Qualifikationsziele.html> (Станом на 1.03.2016.)

⁶⁷⁶ Forschungsschwerpunkte am Institut für Interdisziplinäre Baltische Studien <http://www.uni-muenster.de/BaltischeStudien/forschen/index.html> (Станом на 1.03.2016.)

⁶⁷⁷ Auslandsaufenthalte und externe Kooperationen <http://www.uni-muenster.de/BaltischeStudien/internationales/Auslandsaufenthalte.html> (Станом на 1.03.2016.)

⁶⁷⁸ Там само.

⁶⁷⁹ Europa-Kolleg der Westfälischen Wilhelms-Universität Münster. Herzlich willkommen auf den Seiten des Europa-Kollegs! (Станом на 1.03.2016.). Україномовна сторінка: Вітаємо на веб-сайті європейської колегії! <http://www.uni-muenster.de/Europa-Kolleg/uk/index.shtml> (Станом на 1.03.2016.)

⁶⁸⁰ Zum Profil des Europa-Kollegs <http://www.uni-muenster.de/Europa-Kolleg/profil/index.html> (Станом на 1.03.2016.)

1991 р.⁶⁸¹ Співробітниками проекту є Олександр Забірко, Аліна Стшемпа та Меляні Фойк. Членом Колегії є також Якоб Мішке (див. розділ про Слов'яно-балтійський семінар).⁶⁸²

У червні 2014 р. Колегія організувала презентацію в Мюнстерському університеті Юрія Андруховича книги "Euromaidan: Was in der Ukraine auf dem Spiel steht [Євромайдан: що в Україні поставлено на карту]" (назва україномовного оригіналу – "Євромайдан. Хроніка відчуттів". Книга вийшла друком наприкінці травня 2014 р. у німецькому видавництві "Suhrkamp" і є збірником есе Тараса Прохаська, Івана Ципердюка, Юрія Андруховича, Сергія Жадана, Юрія Винничука та інших.⁶⁸³

Центр лісу / Міжнародний інститут лісу та деревини
при Вестфальському університеті Вільгельма у Мюнстері

*Wald-Zentrum / Internationales Institut für Wald und Holz
an der Westfälischen Wilhelms-Universität Münster*

Контакт:

Адреса: Hafenweg 24 a, 48155 Münster

Тел.: + 49 (0) 251 674 324-0

Факс: +49 (0) 251 674 324-21

Ел. пошта: info@wald-institut.de

Інтернет-сторінка: <http://www.wald-zentrum.de/>

У галузі природничих наук українські Карпати стали предметом наукових зацікавлень фахівців з **Центру лісу при Вестфальському університеті**.⁶⁸⁴ Основою Центру є **Міжнародний інститут лісу та деревини**, заснований 2003 р. Інститут координує та здійснює прикладні регіональні та міжнародні дослідження і консалтинг, пов'язані з екологією лісу, лісовою та деревообробною промисловістю, для державних та приватних клієнтів, як-от ЄС, федеральні та земельні міністерства, фонди і компанії. Директор Інституту, проф. Андреас Шульте, є водночас завідувачем кафедри екології лісу, лісництва та лісової промисловості.⁶⁸⁵

У 2006-2008 рр. тут спільно з Національним лісотехнічним університетом (Львів) та Швейцарсько-українським проектом розвитку лісового господарства в Закарпатті FORZA було реалізовано дослідницький проект "Clusterstudie Wald und Holz Ukrainische Karpaten [Кластерний аналіз лісового сектору Українських Карпат]".⁶⁸⁶

У 2014-2016 рр. Центр у співпраці з партнерами з дев'яти інших країн, зокрема України, проводив фінансований Програмою Європейської комісії у сфері захисту

⁶⁸¹ Україна та європейський виклик. Дослідження конструкцій Європи у периферійному регіоні з точки зору історично-дискурсивного аналізу та семіотики культури <http://www.uni-muenster.de/Europa-Kolleg/uk/themen/thema3.html> (Станом на 1.03.2016.)

⁶⁸² Kollegiaten <http://www.uni-muenster.de/Europa-Kolleg/kollegiaten/index.html> (Станом на 1.03.2016.)

⁶⁸³ Was in der Ukraine auf dem Spiel steht. Juri Andruchowytsh stellt Buch "Euromaidan" vor / Lesung am Dienstag, 17. Juni https://www.uni-muenster.de/Philologie/aktuelles/pm/2014_lesung_andruchowytsh.html (Станом на 1.03.2016.)

⁶⁸⁴ Wald-Zentrum an der Westfälischen Wilhelms-Universität Münster <http://www.wald-zentrum.de/> (Станом на 5.05.2014.)

⁶⁸⁵ Das Institut <http://www.wald-institut.de/> (Станом на 1.03.2016.)

⁶⁸⁶ Clusterstudie Wald und Holz Ukrainische Karpaten http://wald-zentrum.de/index_innen.php?unav=projekte&subnav=abgeschlossene&seite=abgeschlossen/clusterstudie_transkarpaten.html (Станом на 5.05.2014.)

клімату, ефективного використання ресурсів та сировини міжнародний проект “RERAM = Resource Efficiency and Raw Material use of woodworking industries in Eastern Europe (ENP) [RERAM = Ефективне використання ресурсів та сировини деревообробної промисловості у Східній Європі]”. Проект скерований на зміцнення співпраці та координації досліджень і технічних інновацій між ЄС та країнами програми європейського сусідства, насамперед Східної Європи.⁶⁸⁷ З українського боку партнером програми є Кластер деревообробки та меблевого виробництва (Львів).⁶⁸⁸

Регенсбурзький університет

Кафедра порівняльної політології (Центрально-Східна Європа)
Інституту політичних наук
факультету філософії, мистецтвознавства, історичних та суспільних наук
Регенсбурзького університету

*Lehrstuhl für Vergleichende Politikwissenschaft (Mittel- und Osteuropa)
des Instituts für Politikwissenschaft
der Fakultät für Philosophie, Kunst-, Geschichts- und Gesellschaftswissenschaften
der Universität Regensburg*

Контакт:

Адреса: Universitätsstr. 31, 93053 Regensburg

Адреса для листування: Universität Regensburg, 93040 Regensburg

Тел.: + 49 (0) 941 943-3516

Факс: +49 (0) 941 943-4808

Ел. пошта: sekretariat.prof-mackow@ur.de

Інтернет-сторінка:

<http://www.uni-regensburg.de/philosophie-kunst-geschichte-gesellschaft/vergleichende-politikwissenschaft-mittel-osteuropa/index.html>

Розклад роботи секретаріату: понеділок-п'ятниця 8.30-11.30

Кафедра порівняльної політології (зі спеціалізацією на Центрально-Східній Європі)⁶⁸⁹ (завідувач – проф. Єжи Мачькув) Інституту політичних наук⁶⁹⁰ факультету філософії, мистецтвознавства, історичних та суспільних наук⁶⁹¹ Регенсбурзького університету⁶⁹² спеціалізується на вивченні та викладанні тематики, пов'язаної з Центральною і Східною Європою, слов'янських мов, організовує для студентів

⁶⁸⁷ RERAM : Bridging Gaps in Research 2 Innovation in Resource Efficiency and Raw Materials

<http://www.reram.eu/about/ram-bridging-gaps-research-2-innovation-resource-efficienc.html> (Станом на 1.03.2016.)

⁶⁸⁸ Кластер деревообробки та меблевого виробництва <http://www.domv.lviv.ua/> (Станом на 1.03.2016.)

⁶⁸⁹ Lehrstuhl für Vergleichende Politikwissenschaft (Schwerpunkt Mittel- und Osteuropa) des Instituts für Politikwissenschaft der Fakultät für Philosophie, Kunst-, Geschichts- und Gesellschaftswissenschaften der Universität Regensburg <http://www.uni-regensburg.de/philosophie-kunst-geschichte-gesellschaft/vergleichende-politikwissenschaft-mittel-osteuropa/index.html> (Станом на 2.03.2016.)

⁶⁹⁰ Institut für Politikwissenschaft der Fakultät für Philosophie, Kunst-, Geschichts- und Gesellschaftswissenschaften der Universität Regensburg <http://www.uni-regensburg.de/philosophie-kunst-geschichte-gesellschaft/politikwissenschaft/index.html> (Станом на 14.04.2014.)

⁶⁹¹ Fakultät für Philosophie, Kunst-, Geschichts- und Gesellschaftswissenschaften der Universität Regensburg <http://www.uni-regensburg.de/philosophie-kunst-geschichte-gesellschaft/fakultaet/> (Станом на 14.04.2014.)

⁶⁹² Universität Regensburg <http://www.uni-regensburg.de/> (Станом на 2.03.2016.)

регулярні конференції, стажування, зустрічі з експертами-політологами з Німеччини та з-за кордону.⁶⁹³

Кафедра регулярно запрошує до співпраці науковців-фахівців з української політики. Так, у грудні 2004 р. проф. Олександр Мотиль, співробітник факультету політичних наук Ратгерського університету в Нью-Арку (США), провів на кафедрі серію блокових семінарів, зокрема на теми:

- “Die ukrainische Nationenbildung [Українське національне будівництво]”,
- “Die Ukraine als Gliedstaat der Sowjetunion [Україна як держава-член Радянського Союзу]”,
- “Dilemmata der ukrainischen Unabhängigkeit [Дилема української незалежності]”,
- “Amerika in der russischen und ukrainischen Außenpolitik [Америка в російській та українській зовнішній політиці]”,
- “Systemwechsel in Russland und der Ukraine im Vergleich [Порівняння системних змін у Росії та Україні]”.⁶⁹⁴

У липні 2008 р. проф. О. Мотиль провів на кафедрі відкриту лекцію та колоквиум на тему “Russland, seine Nachbarn und der Westen [Росія, її сусіди та Захід]”, а також блоковий семінар, серед тем якого були “Die Demokratisierung der Ukraine [Демократизація України]”, “Die polnisch-ukrainische Interessengemeinschaft [Спільність інтересів Польщі та України]” та “NATO- und EU-Mitgliedschaft der Ukraine [Членство України в НАТО та ЄС]”.⁶⁹⁵

У травні 2010 р. на кафедрі відбулась відкрита лекція та семінар проф. Володимира Євтуха, директора Інституту соціології, психології та соціальних комунікацій Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова (Київ) тему “Die Ukraine nach den Präsidentschaftswahlen 2010 [Україна після президентських виборів 2010 р.]”.⁶⁹⁶

У грудні 2011 р. на кафедрі порівняльної політології виступили з доповідями: проф. Ярослав Грицак, директор Інституту історичних досліджень Львівського університету, та український політичний публіцист Микола Рябчук. Проф. Я. Грицак прочитав відкриту лекцію “Ukraine in a search of its identity, 1991-2011 [Україна у пошуках своєї ідентичності, 1991-2011 рр.]”, після якої відбувся колоквиум на тему “Die kulturelle und politische Spaltung der Ukraine [Культурний і політичний поділ України]”.⁶⁹⁷ М. Рябчук виступив з доповіддю “How to Break the Vicious Circle? Ukraine’s Muddling Through between Dysfunctional Democracy and Unconsolidated Authoritarianism

⁶⁹³ Zum Lehrstuhl <http://www.uni-regensburg.de/philosophie-kunst-geschichte-gesellschaft/vergleichende-politikwissenschaft-mittel-osteuropa/lehrstuhl/index.html> (Станом на 2.03.2016.)

⁶⁹⁴ Alexander Motyl 2004. 14.12. – 20.12.2004 <http://www.uni-regensburg.de/philosophie-kunst-geschichte-gesellschaft/vergleichende-politikwissenschaft-mittel-osteuropa/mackow/lehre/motyl2004/index.html> (Станом на 8.03.2016.)

⁶⁹⁵ Alexander Motyl. 16.06. – 20.06.2008. Kolloquium und universitätsoffener Vortrag zum Thema: „Russland, seine Nachbarn und der Westen“. Blockseminar mit Kurzvorträgen <http://www.uni-regensburg.de/philosophie-kunst-geschichte-gesellschaft/vergleichende-politikwissenschaft-mittel-osteuropa/mackow/lehre/motyl/index.html> (Станом на 14.04.2014.)

⁶⁹⁶ Wolodymyr Jewtuch. 05.05.2010. Universitätsoffener Vortrag und Seminar zum Thema: „Die Ukraine nach den Präsidentschaftswahlen 2010“ <http://www.uni-regensburg.de/philosophie-kunst-geschichte-gesellschaft/vergleichende-politikwissenschaft-mittel-osteuropa/mackow/lehre/jewtuch/index.html> (Станом на 14.04.2014.)

⁶⁹⁷ Prof. Dr. Jaroslaw Hryzak 2011. Veranstaltung: Universitätsoffener Vortrag zum Thema : Ukraine in a search of its identity, 1991-2011; Kolloquium zum Thema: Die kulturelle und politische Spaltung der Ukraine <http://www.uni-regensburg.de/philosophie-kunst-geschichte-gesellschaft/vergleichende-politikwissenschaft-mittel-osteuropa/mackow/lehre/hryzak-2011/index.html> (Станом на 14.04.2014.)

[Як розірвати зачароване коло? Плування України між дисфункціональною демократією та неконсолідованим авторитаризмом]”.⁶⁹⁸

2012 р. за запрошенням кафедри проф. Грицак виступив із доповідями “Geschichte in der Gegenwart der Ukraine. Der Fall Stepan Bandera [Історія в сьогоденні України. Випадок Степана Бандери]” та “Moderne Zivilgesellschaft in der Ukraine [Сучасне громадянське суспільство в Україні]”.⁶⁹⁹

У грудні 2012 р. запрошений кафедрою директор Щецинського відділення Інституту національної пам'яті д-р. Казімеж Вуйціцькі дві із трьох відкритих лекцій присвятив українській тематиці: “Polnische Ukraine-Politik [Польська політика щодо України]” та “Ukrainische Parlamentswahlen vom Oktober d. J. aus polnischer Sicht [Українські парламентські вибори у жовтні цього року з польського погляду]”.⁷⁰⁰

У лютому 2016 р. публіцист Боріс Райтшустер виступив на запрошення кафедри з доповіддю “Die Ukraine: Die Geschichte eines europäischen Landes – und seine Gegenwart im Konflikt mit Russland [Україна: історія європейської країни – її теперішнє у конфлікті з Росією]”.⁷⁰¹

Проблематику української внутрішньої та міжнародної політики охоплюють навчальні курси, присвячені політичним системам Центрально-Східної Європи:

- практичні заняття “Integrationskonkurrenz in «Zwischeneuropa»? Belarus, Ukraine, Moldova und Georgien im Spannungsfeld von EU/NATO sowie Russland/GUS [Інтеграційна конкуренція «міжєвропейських країн»?⁷⁰² Білорусь, Україна, Молдова та Грузія у полі напруги між ЄС/НАТО та Росією/СНД]” (М. Кляйн, 2007 р.);⁷⁰³
- головний семінар “Demokratisierung der Ukraine? [Демократизація України?]”⁷⁰⁴ (М. Кляйн та ін., 2007 р.);
- головний семінар “Russland, Ukraine und der Westen [Росія, Україна та Захід]” (проф. Є. Мачькув, 2008 р.);⁷⁰⁵

⁶⁹⁸ Mykola Rjabchuk. 18.01.2011. Vortrag zum Thema: „How to Break the Vicious Circle? Ukraine’s Muddling Through between Dysfunctional Democracy and Unconsolidated Authoritarianism” <http://www.uni-regensburg.de/philosophie-kunst-geschichte-gesellschaft/vergleichende-politikwissenschaft-mittel-osteuroopa/mackow/lehre/rjabchuk/index.html> (Станом на 14.04.2014.)

⁶⁹⁹ Prof. Dr. Jaroslaw Hryzak. 01.12. - 05.12.2012 <http://www.uni-regensburg.de/philosophie-kunst-geschichte-gesellschaft/vergleichende-politikwissenschaft-mittel-osteuroopa/mackow/lehre/jaroslaw-hryzak-2012/index.html> (Станом на 14.04.2014.)

⁷⁰⁰ Kazimierz Wóycicki 2012 <http://www.uni-regensburg.de/philosophie-kunst-geschichte-gesellschaft/vergleichende-politikwissenschaft-mittel-osteuroopa/mackow/lehre/kazimierz-w-ycicki-2012/index.html> (Станом на 5.03.2016.)

⁷⁰¹ Aktuelles. 03.02.2016. Vortrag: "Die Ukraine: Die Geschichte eines europäischen Landes - und seine Gegenwart im Konflikt mit Russland" <http://www.uni-regensburg.de/philosophie-kunst-geschichte-gesellschaft/vergleichende-politikwissenschaft-mittel-osteuroopa/aktuelles/index.html> (Станом на 2.03.2016.)

⁷⁰² Термін «міжєвропейські країни» тут є умовним перекладом німецького терміну «Zwischeneuropa», який з'явився у XIX ст. для позначення країн Східної та Південно-Східної Європи, розташованих між Німеччиною й Австро-Угорщиною та Росією. Після розпаду блоку соціалістичних країн 1990 р. та СРСР 1991 р. термін «Zwischeneuropa» вживався щодо країн, розташованих між ЄС та РФ.

⁷⁰³ Літній семестр 2007 р. Klein M. Integrationskonkurrenz in «Zwischeneuropa»? Belarus, Ukraine, Moldova und Georgien im Spannungsfeld von EU/NATO sowie Russland/GUS. Veranstaltungen der Politikwissenschaft. Sommersemester 2007. Übung http://www.uni-regensburg.de/philosophie-kunst-geschichte-gesellschaft/politikwissenschaft/medien/va-archiv/politik_im_ss07.pdf (Станом на 1.08.2013.)

⁷⁰⁴ Літній семестр 2007 р. Klein M. et al. Demokratisierung der Ukraine? Veranstaltungen der Politikwissenschaft. Sommersemester 2007. Oberseminar http://www.uni-regensburg.de/philosophie-kunst-geschichte-gesellschaft/politikwissenschaft/medien/va-archiv/politik_im_ss07.pdf (Станом на 1.08.2013.)

⁷⁰⁵ Літній семестр 2008 р. Maćków J. Russland, Ukraine und der Westen. Veranstaltungen der Politikwissenschaft. Sommersemester 2008. Oberseminar und Hauptseminar http://www.uni-regensburg.de/philosophie-kunst-geschichte-gesellschaft/politikwissenschaft/medien/va-archiv/politik_im_ss08.pdf (Станом на 1.08.2013.)

- головний семінар “Türkei, Ukraine, Europa und die erweiterte EU [Туреччина, Україна, Європа та розширений ЄС]” (проф. Є. Мачькув, 2010-2011 р.);⁷⁰⁶
- проводив блоковий курс “Contemporary Ukraine [Сучасна Україна]” з охопленням проблем політичної системи та політичного життя в Україні від 1991 р. до сьогодні (Микола Рябчук, травень 2013 р.);⁷⁰⁷
- головний семінар “Die Ukraine-Krise. Akteure und Lösungsansätze [Українська криза: дійові особи та вирішення]” (проф. Є. Мачькув, 2014-2015 р.). У рамках семінару проф. Є. Мачькув спільно з М. Рябчуком провели шість семінарів:
 1. “Russian „Robinson“ and Ukrainian „Friday“: Three centuries of the ambiguous „Brotherhood” [Російський „Робінзон“ та український „П'ятниця“: три століття сумнівного „братерства”],
 2. “Russia and Ukraine after communism: Divergent trajectories [Росія та Україна після комунізму: розбіжні траєкторії],
 3. “From Solidarity to Euromaidan: Making sense of East European Revolutions [Від „Солідарності” до Євромайдану: надання сенсу східноєвропейським революціям],
 4. “Ukrainian “crisis” of Russo-Ukrainian war? Power of propaganda [Українська “криза” російсько-української війни? Сила пропаганди],
 5. “Interests versus values. International response to the “Ukrainian crisis” [інтереси versus цінності. Міжнародна відповідь на “українську кризу”],
 6. “From a post-Soviet oligarchy to a European democracy – any chances? [Від пострадянського олігархату до європейської демократії – чи є якісь шанси?];
- головний семінар “Deutschland und Polen in der Ukraine-Krise [Німеччина і Польща в українській кризі]” (проф. Є. Мачькув, 2015 р.);
- головний семінар “Die europäischen Krisen des 21. Jahrhunderts: die Weltfinanzkrise, die Euro-Krise und die Ukraine-Krise [Європейські кризи XXI століття: світова фінансова криза, криза Єврозони, українська криза]” (проф. Є. Мачькув, 2015 р.);
- лекційний курс “Ukraine-Krise als die Krise Europas [Українська криза як криза європейська]” (проф. Є. Мачькув, 2015-2016 рр.);⁷⁰⁸
- практичні заняття “Die EU, Russland und der Kampf um die Ukraine [ЄС, Росія і боротьба за Україну]” (Себастьян Прайс, 2015-2016 рр.);⁷⁰⁹
- головний семінар “Ukraine und die EU [Україна і ЄС]” (проф. Є. Мачькув, 2016 р.);⁷¹⁰
- практичні заняття “Die "ostslawischen Brüder" Russland, Belarus und die Ukraine: Nationenbildung und Nationalismus im Vergleich [“Східнослов'янські брати” Росія,

⁷⁰⁶ Зимовий семестр 2010/11 р. Maćków J. Türkei, Ukraine, Europa und die erweiterte EU Veranstaltungen der Politikwissenschaft. Wintersemester 2010/11. Oberseminar und Hauptseminar http://www.uni-regensburg.de/philosophie-kunst-geschichte-gesellschaft/politikwissenschaft/medien/va-archiv/politik_im_ws10-11.pdf (Станом на 1.08.2013.)

⁷⁰⁷ Rjabtschuk 2013. Blockveranstaltung zum Thema „Contemporary Ukraine“ <http://www.uni-regensburg.de/philosophie-kunst-geschichte-gesellschaft/vergleichende-politikwissenschaft-mittel-osteuroopa/mackow/lehre/rjabtschuk-2013/index.html> (Станом на 14.04.2014.)

⁷⁰⁸ Lehre. Ausgewählter Tab: Veranstaltungen <http://www.uni-regensburg.de/philosophie-kunst-geschichte-gesellschaft/vergleichende-politikwissenschaft-mittel-osteuroopa/mackow/lehre/index.html> (Станом на 2.03.2016.)

⁷⁰⁹ Lehre. Ausgewählter Tab: Veranstaltungen <http://www.uni-regensburg.de/philosophie-kunst-geschichte-gesellschaft/vergleichende-politikwissenschaft-mittel-osteuroopa/kusznir/lehre/index.html> (Станом на 2.03.2016.)

⁷¹⁰ Lehre. Ausgewählter Tab: Veranstaltungen <http://www.uni-regensburg.de/philosophie-kunst-geschichte-gesellschaft/vergleichende-politikwissenschaft-mittel-osteuroopa/mackow/lehre/index.html> (Станом на 2.03.2016.)

Білорусь та Україна: національне будівництво та націоналізм у порівнянні]”
(Аліза Лянґлітц, 2016 рр.).⁷¹¹

Центр мови і комунікації
Регенсбурзького університету

*Zentrum für Sprache und Kommunikation (ZSK)
der Universität Regensburg*

Контакт:

Адреса: Universitätsstr. 31, 93053 Regensburg

Тел.: + 49 (0) 941 943-2412

Факс: +49 (0) 941 943-2477

Ел. пошта: sekretariat.zsk@zsk.uni-r.de

Інтернет-сторінка:

<http://www.uni-regensburg.de/zentrum-sprache-kommunikation/leitung/index.html>

Центр мови і комунікації Регенсбурзького університету⁷¹² (керівник – проф. Аніта Шільхер) відкритий для студентів усіх факультетів університету та Східнобаварської вищої технічної школи, співробітників Регенсбурзького університету та гостей-слухачів.

Українську мову (основний курс) в Центрі викладає Аліна Підпригора.⁷¹³ Окремий мовний курс “Secondos” призначений для дітей емігрантів, які мають певні мовні навички мови батьків та хочуть її опанувати на письмі. Окрім української, тут пропонуються польська, румунська, угорська, російська мови.⁷¹⁴ (Про програму “Secondos” див. детальніше у розділі, присвяченому університетському Центру Сходу і Заходу “Европеум”.)

Центр Сходу і Заходу “Европеум”
Регенсбурзького університету

*Ost-West-Zentrum “Europaem”
der Universität Regensburg*

Контакт:

Адреса: Universitätsstr. 31, 93053 Regensburg

Тел.: + 49 (0) 941 943-3896

⁷¹¹ Lehre. Veranstaltungen SS 2016 <http://www.uni-regensburg.de/philosophie-kunst-geschichte-gesellschaft/vergleichende-politikwissenschaft-mittel-osteuropa/langlitz/lehre/index.html> (Станом на 5.03.2016.)

⁷¹² Zentrum für Sprache und Kommunikation (ZSK) <http://www.uni-regensburg.de/zentrum-sprache-kommunikation/leitung/index.html> (Станом на 5.03.2016.)

⁷¹³ Ukrainisch. Lehrbeauftragte für Ukrainisch <http://www.uni-regensburg.de/zentrum-sprache-kommunikation/sfa/kontakt/ukrainisch/index.html> (Станом на 5.03.2016.); Ukrainisch <http://www.uni-regensburg.de/zentrum-sprache-kommunikation/sfa/kursangebot/ukrainisch/index.html> (Станом на 5.03.2016.)

⁷¹⁴ Secondos Sprachkurse <http://www.uni-regensburg.de/europaem/studium/secondos/module/sprachkurse/index.html> (Станом на 5.03.2016.)

Факс: +49 (0) 941 943-1764

Ел. пошта: mbox.kontakt@europaeum.uni-regensburg.de

Інтернет-сторінка:

<http://www.uni-regensburg.de/europaeum/index.html>

Центр Сходу і Заходу “Европеум” Регенсбурзького університету⁷¹⁵ (уповноважений представник дирекції – проф. Вальтер Кошмаль) відкрито 2000 р. Його мета – сприяти та стимулювати міждисциплінарний діалог між Східною та Західною Європою у сфері наукових досліджень та викладання. Особливий акцент “Европеум” робить на обміні, діалозі та зустрічах між дослідниками і студентами із Західної і Східної Європи.

Студенти Центру вивчають основний курс українського мови. Окрім того, 2013 р. “Европеум” розпочав програму “Secondos”, призначений для дітей емігрантів, другого або наступного покоління, які мають певні мовні навички мови батьків та хочуть її опанувати на письмі з метою використання на професійному рівні чи для особистого вжитку. Програма “Secondos” пропонує мовні курси для вихідців з Польщі, України, Румунії, Угорщини та Росії, а також проходження стажування протягом одного-двох семестрів в одному із університетів-партнерів за кордоном у країні походження їхніх батьків.⁷¹⁶

Складовою магістерської навчальної програми Центру є лекції української мови, української історії і культури. Одним з останніх “українських проектів” Центру є спільний Київським національним університетом ім. Т. Шевченка та Німецькою службою академічних обмінів проект “Екологічна свідомість та демократизація”.⁷¹⁷ Проект передбачає ознайомлення німецьких та українських студентів та аспірантів з екологічною проблематикою в Україні та Німеччині в порівняльному контексті, здобуття практичних навичок та методології проведення експертних інтерв'ю, покращення міжкультурної компетенції шляхом роботи у міжнародній групі.

Влітку 2010 р. Центр розпочав серію заходів, присвячених 25-річчю Чорнобильської катастрофи.⁷¹⁸ У квітні 2011 р. “Европеум” організував для студентів усіх факультетів університету фахову екскурсію до Києва “Mehr Zivilgesellschaft für mehr Demokratie und Lebensqualität [Більше громадянського суспільства для більшої демократії та якості життя]” у рамках однойменного міжнародного міждисциплінарного семінару, який відбувся в університеті у жовтні 2011 р.⁷¹⁹ Аналогічна екскурсія до Києва “Ökologisches Bewusstsein und Demokratisierungsprozesse in der Ukraine [Екологічна свідомість та процеси демократії в Україні]” пройшла у березні-квітні 2013 р.⁷²⁰

З 2012 р. Центр “Европеум” реалізує програму “Тандем”, у якій з українського боку бере участь Київський Національний університет ім. Т. Шевченка, окремі того, університети Румунії, Польщі, Угорщини, Хорватії, Росії, Словаччини.⁷²¹ Програма

⁷¹⁵ Ost-West-Studien. Der Masterstudiengang Ost-West-Studien am Europaeum der Universität Regensburg <http://www.uni-regensburg.de/europaeum/studium/ostweststudien/index.html> (Станом на 5.05.2014.)

⁷¹⁶ Programmbeschreibung. Eine kurze Einführung in das Secondos-Programm <http://www.uni-regensburg.de/europaeum/studium/secondos/programm/index.html> (Станом на 5.03.2016.)

⁷¹⁷ Ökologisches Bewusstsein und Demokratisierungsprozesse. Projekt <http://homepages-nw.uni-regensburg.de/~gam11570/oekologie/> (Станом на 5.05.2014 р.); Die Projektausschreibung auf Ukrainisch http://homepages-nw.uni-regensburg.de/~gam11570/oekologie/downloads/ausschreibung_ukr.pdf (Станом на 5.05.2014.)

⁷¹⁸ Archiv <http://www.uni-regensburg.de/europaeum/archiv/index.html> (Станом на 5.03.2016.)

⁷¹⁹ Там само.

⁷²⁰ Там само.

⁷²¹ Partneruniversitäten <http://www.uni-regensburg.de/europaeum/landeskundliche-tandems/partneruniversitaeten/index.html#KIEW> (Станом на 5.03.2016.)

передбачає відвідання студентами Регенсбурзького університету одного з університетів-партнерів та візиту-відповіді. Студенти мають зібрати під час подорожі та проаналізувати матеріал із заздалегідь обраної дослідницької теми. Також вони вивчають країну, її культуру, релігійне і громадське життя, екологію, систему освіти та охорони здоров'я, зустрічаються з діячами культури і мистецтва, відвідують, наприклад дитячі садки, школи, будинки для престарілих тощо, встановлюють живий особистий контакт з країною, яку вивчають.⁷²² За співробітництво з Україною, Росією, Болгарією та Словаччиною відповідає в "Европеум" Аліна Підопригора.⁷²³

З 2012 р. німецькі студенти тричі приїздили до Києва за програмою "Тандем": 2012, 2014 та 2015 р. Серед дослідницьких тем, з якими вони приїздили, були: гомосексуалізм в Україні; українська кухня як чинник національної ідентичності; свобода ЗМІ в Україні, комуністична культура пам'яті у Києві; іноземні студенти в Київському національному університеті ім. Т. Шевченка; дитинство та права дітей в Україні; співіснування російської та української мов у Києві; ставлення українців до вступу до ЄС та Митного союзу; музичні сцени Києва; релігійне, політичне та культурне представлення жінки у Східній Європі; збереження довкілля; знання традицій київською молоддю.⁷²⁴

У рамках програми "Тандем" 2014 р. під керівництвом проф. Вальтера Кошмаля десять студентів Регенсбурзького університету різних спеціальностей, які цікавляться Україною та її культурою, – біологів, германістів, економістів, журналістів, істориків, міжнародників, юристів – відвідали Київ. Вони здійснили екскурсії по музеях, театрах та історичних, культурних пам'ятках Києва, наукових і культурних центрах провели серію інтерв'ю, прес-конференцій, зустрічей з експертами, політиками, громадськими активістами. Тематика студентських досліджень охоплювала найрізноманітніші питання: української ідентичності, подолання корупції, війну на Сході, мистецьке відображення Революції гідності, виявлення маловідомих наслідків Чорнобильської катастрофи. Консультантами, перекладачами, організаторами різноманітних заходів виступили студенти Київського національного університету ім. Т. Шевченка. Найкращі напрацювання регенсбурзьких студентів мали бути опубліковані і німецьких ЗМІ.⁷²⁵

Проф. Міхаель Мозер, голова Міжнародної асоціації українців, виступив у Центрі в жовтні 2014 р. з доповіддю "Sprachen und Völker in der Ukraine: eine Einführung [Мови і народи в Україні: вступ]", яка показала історичний контекст поточної кризи в Україні.⁷²⁶

У листопаді 2014 р. "Европеум" спільно з Київським національним університетом ім. Т. Шевченка розпочав конкурс студентських есе на тему "Die Ukraine dazwischen – ein Modell für die Zukunft?" (українська назва "Україна між Сходом та Заходом: апокаліпсис чи модель майбутнього?"). Роботи мали дати відповідь на питання: які можна запропонувати концепції співіснування України, Росії та Європи в різних суспільних сферах у довгостроковій перспективі, які були б прийнятні та взаємовигідні для всіх сторін. Найкращі двадцять п'ять есе з України та стільки ж з

⁷²² Tandem-Programm. Programmbeschreibung <http://www.uni-regensburg.de/europaeum/landeskundliche-tandems/programmbeschreibung/index.html> (Станом на 5.03.2016.)

⁷²³ Kontakt. Tandem-Programm <http://www.uni-regensburg.de/europaeum/landeskundliche-tandems/kontakt/index.html> (Станом на 5.03.2016.)

⁷²⁴ Im Rahmen des Tandem-Programms bereits behandelte Themen http://www.uni-regensburg.de/europaeum/medien/tandem/tandemthemen_2012_2015.docx (Станом на 5.03.2016.)

⁷²⁵ Прес-центр університету. Німецькі студенти дослідили десять тем про Україну <http://pressa.univ.kiev.ua/news.php?id=6426> (Станом на 5.03.2016.)

⁷²⁶ Aktuelle Informationen <http://www.uni-regensburg.de/europaeum/index.html> (Станом на 5.03.2016.)

Німеччини мали бути опубліковані обома мовами та отримати винагороди.⁷²⁷ У листопаді того ж 2014 р. “Европеум” спільно з Регенсбурзьким дослідницьким центром Східної та Південно-Східної Європи провів дискусію на тему Євромайдану в Україні, до участі в якій були запрошені студенти Регенсбурзького університету та Київського національного університету ім. Т. Шевченка.⁷²⁸

У грудні 2014 р. у Центрі пройшла виставка робіт українського фотографа Павла Подуфалова, присвячена подіям на Євромайдані листопада 2013 – лютого 2014 рр.⁷²⁹ У червні 2015 р. “Европеум” демонстрував короткометражний фільм “Eine ukrainische Utopie in Regensburg [Українська утопія в Регенсбурзі]”, який представляє життя п'ятитисячного українського табору для переміщених осіб у робітничій дільниці Регенсбурга Ганггоферзідлунг у 1945-1949 рр.⁷³⁰

У лютому 2015 р. “Европеум” спільно з Інститутом славістики організував виступ в університеті Леоніда Фінберга, директора Центру досліджень історії та культури східноєвропейського єврейства Національного університету “Києво-Могилянська академія” “Die Ukraine heute. Ursprünge, Hauptmerkmale und mögliche Szenarien zur weiteren Entwicklung der aktuellen Ereignisse [Україна сьогодні. Витоки, основні характеристики та можливі сценарії подальшого розвитку поточних подій]”.⁷³¹

У червні 2015 р. в Центрі виступив керівник Інформаційного центру ДААД у Києві Флоріан Кюхлер із доповіддю “Das Hochschulsystem in der Ukraine – aktuelle Entwicklungen und Kooperationsansätze in Krisenzeiten [Система вищої освіти в Україні – сучасний розвиток та підходи до співпраці у час кризи]”.⁷³²

У жовтні-листопаді 2015 р. “Европеум” спільно з Європейською академією “Баварія” провів у Братиславі та Відні семінар “Donauraumstrategie – vereinigendes Element für 14 Staaten. Eine Studienfahrt nach Wien mit Kurztrip nach Bratislava [Стратегія дунайського регіону – об'єднуючий елемент для 14 держав. Навчальна подорож до Відня через Братиславу]”. У Братиславі одна із панелей семінару була присвячена Україні – “Europa – Ukraine – Russland – Krisenprävention- und Beobachtung durch die OSZE [Європа – Україна – Росія – уникнення кризових ситуацій та спостереження з боку ОБСЄ]”.⁷³³

З-поміж навчальних курсів Центру з українознавством пов'язані такі:

- лекційний курс “Europäisches Verfassungsrecht: Verfassungsgerichte in Osteuropa [Європейське конституційне право: конституційні суди у Східній Європі]”, де українські суди тут розглядаються поруч із російськими, польськими, чеськими (др. Наталія Анісімова, 2012 р.);⁷³⁴

⁷²⁷ Essaywettbewerb “Die Ukraine dazwischen - ein Modell für die Zukunft?” - ein ukrainisch-deutscher Essaywettbewerb <http://www.uni-regensburg.de/europaeum/ukraine-aktuell/essaywettbewerb/index.html> (Станом на 5.03.2016.)

⁷²⁸ Diskussionsveranstaltung. Diskussionsveranstaltung zum Thema “Euroamaidan” <http://www.uni-regensburg.de/europaeum/ukraine-aktuell/diskussionsveranstaltung/index.html> (Станом на 5.03.2016.)

⁷²⁹ Fotoausstellung. Euromaidan - Kiev von November 2013 bis Februar 2014 <http://www.uni-regensburg.de/europaeum/ukraine-aktuell/fotoausstellung/index.html> (Станом на 5.03.2016.)

⁷³⁰ Aktuelle Informationen <http://www.uni-regensburg.de/europaeum/index.html> (Станом на 5.03.2016.)

⁷³¹ Там само.

⁷³² Там само.

⁷³³ Donauraumstrategie – vereinigendes Element für 14 Staaten. Eine Studienfahrt nach Wien mit Kurztrip nach Bratislava http://www.uni-regensburg.de/europaeum/medien/images/bildmaterial/wien_bratislava.pdf http://www.uni-regensburg.de/europaeum/medien/images/bildmaterial/wien_bratislava.pdf

⁷³⁴ Ost-West-Zentrum (Europaeum) - Vorlesungsverzeichnis (SoSe 2012) http://www.uni-regensburg.de/europaeum/medien/ows/export_lsf_ss_12.pdf (Станом на 9.04.2016.)

- просемінар “Krakau, Vilnius, Kiev: Stadt-Texte der polnischen und russischen Literatur [Краків, Вільнюс, Київ: тексти про місто у польській та російській літературах]” (проф. Забіне Коллер, 2013 р.);⁷³⁵
- головний семінар “Der westliche Schwarzmeerraum als Geschichts- und aktuelle Grenzregion: Rumänien, Moldawien, Ukraine [Західний регіон Чорного моря як історичного та сучасний прикордонний регіон: Румунія, Молдова, Україна]” (проф. Клаус Бухенау, 2014 р.);⁷³⁶
- просемінар “Russischsprachige Autoren der Ukraine [Російськомовні автори України]” (Тетяна Яковлева, 2014-2015 рр.);
- просемінар “Die Sprachenfrage in der Ukraine in Gegenwart und Geschichte [Мовне питання в Україні нині та в минулому]” (др. Юрген Фуксбауер, 2014-2015 рр.);
- просемінар “Die Ukraine seit 1989 [Україна з 1989 р.]” (проф. Клаус Бухенау, 2014-2015 рр.);⁷³⁷
- просемінар порівняльної граматики української та російської мов (др. Юрген Фуксбауер, 2015 р.);
- семінар ““Brennpunkt Ukraine” - Orthodoxe und katholische Kirchen in einer umstrittenen Region [“У фокусі Україна” – Православна та Католицька Церкви в регіоні суперечки]” (др. Дітмар Шон, 2015 р.).⁷³⁸

**Інститут славістики
Регенсбурзького університету**

*Institut für Slavistik
der Universität Regensburg*

Контакт:

Адреса: Universitätsstr. 31, 93053 Regensburg

Тел.: + 49 (0) 941 943-3360

Ел. пошта: Hansen@ur.de

Інтернет-сторінка:

<http://www.uni-regensburg.de/sprache-literatur-kultur/slavistik/index.html>

Розклад роботи секретаріату: вівторок, п'ятниця 9.00-11.00, 14.00-16.00; четвер 14.00-16.00

Інститут славістики⁷³⁹ Регенсбурзького університету основну увагу приділяє вивченню та викладанню російської, польської, чеської, боснійської/хорватської/сербської мов.

З-поміж навчальних курсів, пропонованих майбутнім бакалаврам та магістрам, Інститут пропонує повністю, частково або дотично пов'язані з україністикою/українознавством, як-от:

⁷³⁵ Krakau, Vilnius, Kiev: Stadt-Texte der polnischen und russischen Literatur – Einzelansicht <https://lsf.uni-regensburg.de/qisserver/rds?state=verpublish&status=init&vmfile=no&publishid=27681&moduleCall=webInfo&publishConfFile=webInfo&publishSubDir=veranstaltung> (Станом на 9.04.2016.)

⁷³⁶ Der westliche Schwarzmeerraum als Geschichts- und aktuelle Grenzregion: Rumänien, Moldawien, Ukraine – Einzelansicht <https://lsf.uni-regensburg.de/qisserver/rds?state=verpublish&status=init&vmfile=no&publishid=46771&moduleCall=webInfo&publishConfFile=webInfo&publishSubDir=veranstaltung> (Станом на 9.04.2016.)

⁷³⁷ Lehrveranstaltungen des Ost-West-Zentrums (Europaum) - Vorlesungsverzeichnis (WS 2014/15) http://www.uni-regensburg.de/europaum/medien/ows/vvz_ows_ws14-15.pdf (Станом на 9.04.2016.)

⁷³⁸ Lehrveranstaltungen des Ost-West-Zentrums (Europaum) http://www.uni-regensburg.de/europaum/medien/ows/vvz_ows_ss15.pdf (Станом на 9.04.2016.)

⁷³⁹ Startseite Institut für Slavistik <http://www.uni-regensburg.de/sprache-literatur-kultur/slavistik/index.html> (Станом на 6.03.2016.)

- 2005 р. просемінар “Sprachkontakte des Polnischen [Мовні контакти польської мови]” (др. Ролянд Майер);
- 2005 р. головний семінар “Literatur zwischen den Nationalkulturen (tschechisch, deutsch, jüdisch) [Література між національними культурами (чеська, німецька, ідіш)]” (проф. Вальтер Кошмаль);⁷⁴⁰
- 2005-2006 рр. практичні заняття “Die Rückkehr des Wunderbaren in der russischen, tschechischen und polnischen Kultur im europäischen Vergleich [Повернення дивовижного в російській, чеській і польській культурах у європейському порівнянні]” (др. Олександр Вьолль);⁷⁴¹
- 2006, 2007, 2010-2012 рр. практичні заняття “Sowjetische Stummfilme: Film und Theorie [Радянське німе кіно: фільм та теорія]” (др. Кеннет Ганшеу);
- 2006 р. лекційний курс “Mythos Galizien [Міф Галичини]” (проф. Доротее Гельгард);⁷⁴²
- 2006 р. практичні заняття “Das Jüdische Odessa (mit Exkursion) [Єврейська Одеса (з екскурсією)]” (проф. В. Кошмаль);⁷⁴³
- 2008 р. просемінар “Sprach- und Kulturkontakt zwischen Polen und Ostslaven [Мовні та культурні контакти між поляками та східними слов'янами]” (др. Томас Менцель);⁷⁴⁴
- 2008-2009 рр. головний семінар “Literatur Galiziens und der Bukowina [Література Галичини і Буковини]” (проф. Д. Гельгард);⁷⁴⁵
- 2009 р. блоковий семінар “Kinokulturen der Ukraine (1907-2007)” [Кінокультури України (1907-2007)]” (др. Наташа Друбек-Майер);
- 2009 р. “Begleitkurs zum Landeskundlichen Praktikum [Супровідний курс до краєзнавчої практики]” (стосується студентської практики з краєзнавства України на прикладі Одеси в Одеському національному університету ім. І. І. Мечникова) (др. Крістіна Зенфт);⁷⁴⁶
- 2009-2010 рр. практичні заняття “Volksmärchen zwischen Ost und West. Einführung in die Märchenforschung in Osteuropa (Russland) [Народні казки між Сходом і Заходом. Вступ до дослідження казок у Східній Європі (Росія)]” (др. Олена Купріна);
- 2009-2010 рр. просемінар “Varietäten slavischer Sprachen [Різновиди слов'янських мов]” (др. Хрістоф Гайнц);⁷⁴⁷

⁷⁴⁰ Sommer 2005 http://www.uni-regensburg.de/sprache-literatur-kultur/sprache-literatur-kultur/slavistik/medien/vorlesungsverzeichnis/slavistik_kv_v_ss2005.pdf (Станом на 6.03.2016.)

⁷⁴¹ Winter 2005/2006 http://www.uni-regensburg.de/sprache-literatur-kultur/sprache-literatur-kultur/slavistik/medien/vorlesungsverzeichnis/slavistik_kv_v_ws2005-2006.pdf (Станом на 6.03.2016.)

⁷⁴² Sommer 2006 http://www.uni-regensburg.de/sprache-literatur-kultur/sprache-literatur-kultur/slavistik/medien/vorlesungsverzeichnis/slavistik_kv_v_ss2006.pdf (Станом на 6.03.2016.); Sommer 2007 http://www.uni-regensburg.de/sprache-literatur-kultur/sprache-literatur-kultur/slavistik/medien/vorlesungsverzeichnis/slavistik_kv_v_ss2007.pdf (Станом на 6.03.2016.); Winter 2010/2011 http://www.uni-regensburg.de/sprache-literatur-kultur/sprache-literatur-kultur/slavistik/medien/vorlesungsverzeichnis/slavistik_kv_v_ws2010-2011.pdf (Станом на 6.03.2016.)

⁷⁴³ Sommer 2006 http://www.uni-regensburg.de/sprache-literatur-kultur/sprache-literatur-kultur/slavistik/medien/vorlesungsverzeichnis/slavistik_kv_v_ss2006.pdf (Станом на 6.03.2016.)

⁷⁴⁴ Sommer 2008 http://www.uni-regensburg.de/sprache-literatur-kultur/sprache-literatur-kultur/slavistik/medien/vorlesungsverzeichnis/slavistik_kv_v_ss2008.pdf (Станом на 6.03.2016.)

⁷⁴⁵ Winter 2008/2009 http://www.uni-regensburg.de/sprache-literatur-kultur/sprache-literatur-kultur/slavistik/medien/vorlesungsverzeichnis/slavistik_kv_v_ws2008-2009.pdf (Станом на 6.03.2016.)

⁷⁴⁶ Sommer 2009 http://www.uni-regensburg.de/sprache-literatur-kultur/sprache-literatur-kultur/slavistik/medien/vorlesungsverzeichnis/slavistik_kv_v_ss2009.pdf (Станом на 6.03.2016.)

⁷⁴⁷ Winter 2009/2010 http://www.uni-regensburg.de/sprache-literatur-kultur/sprache-literatur-kultur/slavistik/medien/vorlesungsverzeichnis/slavistik_kv_v_ws2009-2010.pdf (Станом на 6.03.2016.)

- 2010 р. практичні заняття “Sind der dumme Hans und der dumme Ivan Zwillingsbruder? Zur Konzeption der Märchenfiguren [Чи є глупий Ганс та Іван-дурень братами-близнюками? Щодо концепції казкових персонажів]” (др. О. Купріна);
- 2010 р. головний семінар “Die Kinokulturen der Ukraine [Кінокультури України]” (др. Н. Друбек-Майер);⁷⁴⁸
- 2010-2011 рр. просемінар “Regionale und soziale Varietäten slavischer Sprachen []” (др. Х. Гайнц);⁷⁴⁹
- 2011-2012 р. практичні заняття “Єврейська культура (культури) Східної Європи []” (Діане Меліх, Евіта Вецкі, спільно з Історичним семінаром Мюнхенського університету);⁷⁵⁰
- 2012 р. головний семінар “Lyrik nach Auschwitz [Лірика після Аушвітца]” (проф. Д. Гельгард);⁷⁵¹
- 2012-2013 рр. просемінар “Romantik in der polnischen russischen und ukrainischen Literatur: zwischen Internationalem und Nationalem [Романтика в польській, російській та українській літературах: між інтернаціональним та національним]” (др. О. Купріна);⁷⁵²
- 2013 р. практичні заняття “Polen und seine Nachbarn im 20. Jahrhundert [Польща та її сусіди у ХХ столітті]” др. Роман Смольож);
- 2013 р. семінар “Die deutsche Sprache auf Reisen [Німецька мова у подорожі]” (др. Ніколе Еллер-Вільдфойер);
- 2013 р. просемінар “Krakau, Vilnius, Kiev: Stadt-Texte der polnischen und russischen Literatur [Краків, Вільнюс, Київ: тексти про місто у польській та російській літературах]” (проф. Забіне Коллер);⁷⁵³
- 2014 р. просемінар “Odessa-Mythos [Міф Одеси]” (Тетяна Яковлева);
- 2014-2015 рр. просемінар “Russischsprachige Autoren der Ukraine [Російськомовні автори України]” (Т. Яковлева).⁷⁵⁴

В Інституті славістики була захищені такі бакалаврські та магістерські роботи з українського мовознавства:

- Ірини Маєр “Frauennamen in der Ukraine [Жіночі імена в Україні]” (бакалавська робота, захищена 2008 р.);
- Ярослава Бойка “Die gegenseitige Beeinflussung der polnischen und der ukrainischen Namern im Laufe der gemeinsamen Geschichte Polens und der Ukraine [Взаємовплив польських та українських імен в ході спільної історії Польщі і України]” (бакалаврська робота, захищена 2009 р.);
- Вери Нольд “Untersuchung von circa 1000 Toponymen auf dem Gebiet der Ukraine (mit einem Exkurs über die Spuren der indoiranischen Besiedlung) [Дослідження

⁷⁴⁸ Sommer 2010 http://www.uni-regensburg.de/sprache-literatur-kultur/sprache-literatur-kultur/slavistik/medien/vorlesungsverzeichnis/slavistik_kv_v_ss2010.pdf (Станом на 6.03.2016.)

⁷⁴⁹ Winter 2010/2011 http://www.uni-regensburg.de/sprache-literatur-kultur/sprache-literatur-kultur/slavistik/medien/vorlesungsverzeichnis/slavistik_kv_v_ws2010-2011.pdf (Станом на 6.03.2016.)

⁷⁵⁰ Sommer 2011 http://www.uni-regensburg.de/sprache-literatur-kultur/sprache-literatur-kultur/slavistik/medien/vorlesungsverzeichnis/slavistik_kv_v_ss2011.pdf (Станом на 6.03.2016.)

⁷⁵¹ Sommer 2012 http://www.uni-regensburg.de/sprache-literatur-kultur/slavistik/medien/vorlesungsverzeichnis/kv_v_ss_2012.pdf (Станом на 6.03.2016.)

⁷⁵² Winter 2012/13 http://www.uni-regensburg.de/sprache-literatur-kultur/slavistik/medien/vorlesungsverzeichnis/vvz_kommentiert_ws_12-13.pdf (Станом на 6.03.2016.)

⁷⁵³ Sommer 2013 <https://lsf.uni-regensburg.de/lsfdoc/vvz/20131/7154.pdf> (Станом на 6.03.2016.)

⁷⁵⁴ Tetyana Yakovleva, M.A. <http://www.uni-regensburg.de/sprache-literatur-kultur/slavistik/institut/slavisch-uedische-studien/tetyana-yakovleva-m-a-/index.html> (Станом на 8.03.2016.)

близько 1000 топонімів на території України (з екскурсом до історії індо-іранської колонізації)]” (магістерська робота, захищена 2008 р.);

- Ірини Пархоменко “Familiennamen in der Ukraine: eine onomastische Untersuchung von Familiennamen der Stadt Chmel’nyts’kyj, Podolien [Прізвища в Україні: ономастичний аналіз прізвищ міста Хмельницького, Поділля]” (магістерська робота, захищена 2009 р.);
- Анастасії Лисої “Das System der ukrainischen Familiennamen: Die Familiennamen der Stadt Lemberg [Система українських прізвищ: прізвища міста Львова]” (магістерська робота, захищена 2012 р.).⁷⁵⁵

2014 р. проф. В. Кошмал завершив роботу над монографією до 200-річчя з дня народження Тараса Шевченка “Taras Ševčenko: Die vergessene Dichter-Ikone [Тарас Шевченко: забутий поет-ікона]” (опублікована 2014 р. у Мюнхені).

У липні 2015 р. у Києві за організаційної участі **кафедри слов'янсько-юдаїстичних студій** (завідувачка – проф. Забіне Коллер) Інституту славістики та Центру досліджень історії та культури східноєвропейського єврейства Національного університету “Киево-Могилянська академія” відбулась спільна українсько-німецька школа під назвою “Das jüdische Erbe der Ukraine als Baustein einer ukrainischen Zivilgesellschaft [Єврейська спадщина України як складова частина громадянського суспільства в Україні]”.⁷⁵⁶ Раніше, у лютому місяці, на кафедрі пройшла відкрита лекція керівника згаданого Центру досліджень історії та культури східноєвропейського єврейства Леоніда Фінберга “Die Ukraine heute. Ursprünge, Hauptmerkmale und mögliche Szenarien zur weiteren Entwicklung der aktuellen Ereignisse [Україна сьогодні. Походження, основні характеристики та можливі сценарії подальшого розвитку поточних подій]”.⁷⁵⁷

Співробітниця кафедри слов'янсько-юдаїстичних студій Тетяна Яковлева спеціалізується на вивченні та викладанні тем, пов'язаних із Одесою та міфом Одеси, російськомовною літературою України.⁷⁵⁸

Баварський академічний центр
Центральної, Східної та Південно-Східної Європи (BAUHOST)
Регенсбурзького університету

*Bayerisches Hochschulzentrum für Mittel-, Ost- und Südosteuropa
der Universität Regensburg*

Контакт:

Адреса: Universitätsstr. 31, 93053 Regensburg

⁷⁵⁵ Namenkundliche Bachelorarbeiten http://www.uni-regensburg.de/sprache-literatur-kultur/slavistik/medien/sprachwissenschaft/namenkundliche_ba_ma.pdf (Станом на 8.03.2016.)

⁷⁵⁶ Slavisch-Jüdische Studien <http://www.uni-regensburg.de/sprache-literatur-kultur/slavistik/institut/slavisch-juedische-studien/index.html> (Станом на 6.03.2016.); Winter 2011/2012 http://www.uni-regensburg.de/sprache-literatur-kultur/slavistik/medien/vorlesungsverzeichnis/kommentare_wintersemester_2011.pdf (Станом на 6.03.2016.)

⁷⁵⁷ Die Ukraine heute. Ursprünge, Hauptmerkmale und mögliche Szenarien zur weiteren Entwicklung der aktuellen Ereignisse http://www.uni-regensburg.de/sprache-literatur-kultur/slavistik/medien/vortrag_finberg_die_ukraine_heute_aushang.pdf (Станом на 8.03.2016.)

⁷⁵⁸ Tetyana Yakovleva, M.A. <http://www.uni-regensburg.de/sprache-literatur-kultur/slavistik/institut/slavisch-juedische-studien/tetyana-yakovleva-m-a-/index.html> (Станом на 8.03.2016.)

Тел.: + 49 (0) 941 943-5046

Факс: +49 (0) 941 943-5051

Ел. пошта: info@bayhost.de

Інтернет-сторінка: <http://www.uni-regensburg.de/bayhost/index.html>

Розклад роботи секретаріату: середа і п'ятниця 8.00-13.00, вівторок і четвер 13.00-18.00

Баварський академічний центр Центральної, Східної та Південно-Східної Європи (BAYHOST)⁷⁵⁹ Регенсбурзького університету є організацією, яка представляє всі баварські університети, вищі школи прикладного, технічного та мистецького спрямування, та сприяє співробітництву німецьких студентів та науковців з колегами з університетів Східної Європи, зокрема України. Координатор напрямку "Росія/Україна" – Маттіас Кауфманн.

Центр організовує міжнародні форуми для обговорення залучення наукових досліджень до економічної сфери у Східній Європі, створення сприятливих умов співпраці у дослідженнях та навчанні. Для німецьких підприємств і некомерційних організацій Центр пропонує на своєму сайті рекламу стажування в Баварії для студентів з Центральної, Східної та Південно-Східної Європи.⁷⁶⁰

Крім того, Баварський академічний центр надає річні стипендії для студентів з України, Боснії та Герцеговини, Хорватії, Македонії, Сербії, Словенії для вивчення німецької мови в Баварії; для німецьких студентів та молодих науковців організовує екскурсії до країн Центральної, Східної та Південно-Східної Європи для ознайомлення з можливостями наукового співробітництва та встановлення контактів, надає стипендії на навчання і стажування німецьких студентів у вузах даного регіону (за винятком України) та на навчання і стажування у вузах Баварії студентів країн Центральної, Східної та Південно-Східної Європи, зокрема України.⁷⁶¹

Щороку з 2012 р. Центр проводить спільно з українськими партнерами міжнародні студентські семінари, фінансовані Німецьким товариством академічних обмінів (DAAD). Так, 2012 р. у Регенсбурзі (16-23 вересня) і Чернівцях (4-11 листопада) проходили два етапи німецько-українсько-польського міждисциплінарного семінару "Wahlen und politische Partizipation [Вибори та участь у політиці]", організованого Баварським академічним центром Центральної, Східної та Південно-Східної Європи спільно з Центром "Gedankendach" Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича. У семінарі взяли участь студенти українські студенти Чернівецького національного університету, Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника в Івано-Франківську, німецькі студенти баварських університетів і вищих шкіл, а також польські студенти університету в Лодзі. Учасники обговорили явище

⁷⁵⁹ Bayerisches Hochschulzentrum für Mittel-, Ost- und Südosteuropa. Über uns <http://www.uni-regensburg.de/bayhost/index.html> (Станом на 26.05.2014.)

⁷⁶⁰ Там само.

⁷⁶¹ Stipendien <http://www.uni-regensburg.de/bayhost/stipendien/index.html> (Станом на 26.05.2014.); Studieren in Bayern <http://www.uni-regensburg.de/bayhost/stipendien/incoming/index.html> (Станом на 26.05.2014.); Stipendien des Freistaates Bayern für Deutsch-Sommerkurse in Bayern 2014 <http://www.uni-regensburg.de/bayhost/stipendien/sprachkurse-in-bayern/index.html> (Станом на 26.05.2014.); Stipendien für Studienaufenthalte in Kroatien, Polen, Slowakei, Tschechien, Serbien und Ungarn <http://www.uni-regensburg.de/bayhost/stipendien/outgoing/index.html> (Станом на 26.05.2014.); Sprachkursstipendien der Partnerländer des Freistaates Bayern Freistaates Bayern (Станом на 26.05.2014.); Aktuelle Angebote <http://www.uni-regensburg.de/bayhost/praktika/angebote/index.html> (Станом на 26.05.2014.); Praktikumberichte <http://www.uni-regensburg.de/bayhost/praktika/praktikumsberichte/index.html> (Станом на 26.05.2014.)

виборів та пов'язані з ним наслідки, ґрунтуючись на прикладі виборів до українського парламенту, які відбулись 28 жовтня 2012 р.⁷⁶²

2013 р. Центр BAYHOST організував наукову практику в Одесі при Баварському домі “Одеса” для студентів, зацікавлених у розробці проекту “Energieeffizienz in der Region Odessa [Енергоефективність в Одеській області]” та у вивченні самого регіону – Одеси, України, Чорного моря. Насамперед проект був призначений для студентів таких спеціальностей, як інженерія (енергетика, будівництво), економіка, Східноєвропейські студії, педагогіка та освіта.⁷⁶³

2013 р. у два етапи пройшов міждисциплінарний німецько-український семінар “Cultures of conflict. Democratic practices and negotiations [Культури конфліктів. Демократичні практики та переговори]” – 1-8 вересня (Одеса), 3-10 листопада (Регенсбург), організований спільно з Одеським національним університетом ім. Іллі Мечникова та німецьким культурний центром “Баварський дім – Одеса”. Українські та німецькі студенти провели тематичні дослідження в Одесі та Регенсбурзі, обговорювали роль конфліктів як невід’ємної частини політичного життя та способи їх розв’язання, взяли участь у рольових іграх та академічних дискусіях з політичними експертами.⁷⁶⁴

У 2014 р. Баварський академічний центр проводив спільно з Центром “Gedankendach” Чернівецького національного університету та Центром мов і країн Центрально-Східної Європи Східнобаварської технічної вищої школи Амберг-Вайден німецько-український семінар “Was steht auf dem Spiel? Präsidentschaftswahlen in der Ukraine [Що поставлено на карту? Президентські вибори в Україні]”. Перший етап семінару відбувся 7-14 вересня у Вайдени як експериментальна гра учасників, участь у лекціях та дискусіях щодо ситуації в Україні та Німеччині. Другий етап відбувся у Чернівцях 26 жовтня – 2 листопада, де обговорювались результати виборів 25 травня 2014 р. в Україні, пройшли зустрічі з політиками та науковцями.⁷⁶⁵

2015 р. Центр взяв змістовну та організаційну участь у німецько-українському міждисциплінарному семінарі “Information: Transparenz: Demokratie [Інформація: прозорість: демократія]”, підтриманий програмою ДААД “Unterstützung der Demokratie in der Ukraine [Підтримка демократії в Україні]”, та скерований на з’ясування ролі інформаційних технологій в досягненні більшої прозорості як важливого принципу демократичного спілкування. Семінар є спільним проектом Вищої школи в Аугсбурзі та Одеського національного політехнічного університету, за участі Тернопільського

⁷⁶² Rückblick. BAYHOST-UKRAINE, Seminare 2012/2013 <http://www-app.uni-regensburg.de/Einrichtungen/Bayhost/projekte/ukraine/rueckblick.html> (Станом на 26.05.2014.); Wahlen und politische Partizipation http://www-app.uni-regensburg.de/Einrichtungen/Bayhost/projekte/downloads/ukraineelections_card.pdf (Станом на 26.05.2014.)

⁷⁶³ Forschungsaufenthalte und Praktika im Bayerischen Haus Odessa „Energieeffizienz in der Region Odessa“ http://www.uni-regensburg.de/philosophie-kunst-geschichte-gesellschaft/politikwissenschaft/medien/praktika/prak_bho_energieeffizienz_2013.pdf (Станом на 6.03.2016.)

⁷⁶⁴ German-Ukrainian seminar: Cultures of conflict. Democratic practices and negotiations, Odessa-Regensburg 2013 <http://www-app.uni-regensburg.de/Einrichtungen/Bayhost/projekte/conflict/> (Станом на 26.05.2014.); Rückblick. BAYHOST-UKRAINE, Seminare 2012/2013 <http://www-app.uni-regensburg.de/Einrichtungen/Bayhost/projekte/ukraine/rueckblick.html> (Станом на 26.05.2014.)

⁷⁶⁵ Deutsch-Ukrainisches Seminar: Was steht auf dem Spiel? Präsidentschaftswahlen in der Ukraine, Weiden-Tscherniwzi 2014 <http://www-app.uni-regensburg.de/Einrichtungen/Bayhost/projekte/ukraine/index.html> (Станом на 26.05.2014.)

національного економічного університету. Перша частина семінару пройшла у травні 2015 р. в Аугсбурзі, друга – літня школа – у серпні 2015 р. в Україні.⁷⁶⁶

У співпраці з Бамберзьким університетом (кафедри слов'янського мовознавства та географії-I) Центр BAYHOST у липні 2015 р. провів літню академію для випускників усіх баварських університетів зі Східної Європи на тему "Europäische Identitäten: Regional - National - Imperial [Європейські ідентичності: регіональна – національна – імперська]". Зокрема, серед тем академії була "Metamorphosen des Mythos Europa in der Ukraine nach dem Euromajdan [Метаморфози міфу Європи в Україні після Євромайдану: регіональна – національна – імперська]".⁷⁶⁷

У листопаді 2015 р. за підтримки BAYHOST у Вюрцбурзькому університеті відбувся семінар, присвячений співробітництву вищих навчальних закладів Баварії з українськими університетами, з-поміж яких особливо високий науковий потенціал мають пов'язані з природничими та технічними науками.⁷⁶⁸

Інститут історії
факультету філософських наук, мистецтвознавства,
історичних наук та суспільствознавства
Регенсбурзького університету

*Institut für Geschichte
der Fakultät für Philosophie, Kunst-, Geschichts- und Gesellschaftswissenschaften
der Universität Regensburg*

Контакт:

Адреса: Universitätsstr. 31, 93053 Regensburg

Тел.: + 49 (0) 941 943-3542

Факс: +49 (0) 89- 9973883-31

Ел. пошта: diana.kautzki@geschichte.uni-regensburg.de

Інтернет-сторінка:

<http://www.uni-regensburg.de/philosophie-kunst-geschichte-gesellschaft/geschichte/index.html>

Розклад роботи секретаріату: понеділок-четвер 8.00-13.00

Інститут історії⁷⁶⁹ факультету філософських наук, мистецтвознавства, історичних наук та суспільствознавства⁷⁷⁰ Регенсбурзького університету (керівник – проф. Томас Зайле) є одним із найбільших інститутів Університету, де навчається

⁷⁶⁶ Austauschprojekt 'Transparenz' <http://www.uni-regensburg.de/bayhost/aktuelles/austauschprojekt-transparenz/index.html> (Станом на 6.03.2016.)

⁷⁶⁷ Alumni-Akademie des Bayerischen Hochschulzentrums für Mittel-, Ost- und Südosteuropa <http://www.uni-regensburg.de/bayhost/alumni/alumni-akademie/index.html> (Станом на 6.03.2016.); Alumni-Akademie 2015: „Europäische Identitäten: Regional - National – Imperial“ http://www.uni-regensburg.de/bayhost/medien/eigenbeitrag_alak2015.pdf (Станом на 6.03.2016.)

⁷⁶⁸ Bayernweiter Erfahrungsaustausch zur Kooperation mit der Ukraine an der Julius-Maximilians-Universität Würzburg http://www.uni-regensburg.de/bayhost/medien/newsletter/bayhost-newsletter2015-4_ks-ukraine.pdf (Станом на 6.03.2016.); Kompetenzseminar Ukraine <http://www.uni-regensburg.de/bayhost/laenderinfos/ukraine/index.html> (Станом на 8.04.2016.)

⁷⁶⁹ Institut für Geschichte der Fakultät für Philosophie, Kunst-, Geschichts- und Gesellschaftswissenschaften der Universität Regensburg. Startseite. Institut für Geschichte <http://www.uni-regensburg.de/philosophie-kunst-geschichte-gesellschaft/geschichte/index.html> (Станом на 8.03.2016.)

⁷⁷⁰ Fakultät für Philosophie, Kunst-, Geschichts- und Gesellschaftswissenschaften der Universität Regensburg. <http://www.uni-regensburg.de/philosophie-kunst-geschichte-gesellschaft/fakultaet/> (Станом на 8.03.2016.)

понад 1700 студентів. В Інституті історії діють кафедри: доісторичного періоду і ранньої історії, стародавньої історії, середньовічної історії, середньовічної історії та допоміжних історичних дисциплін, нової історії, нової і новітньої історії, європейської історії (XIX і XX століть), баварської історії, історії Південно-Східної та Східної Європи, східноєвропейської історії, економічної та соціальної історії, а також професура соціальної антропології з пріоритетом історії Південно-Східної та Східної Європи, позапланові професури стародавньої історії, нової та новітньої історії, історії, а також викладач дидактики історії.⁷⁷¹

Співробітник **кафедри доісторичного періоду і ранньої історії**⁷⁷² Інституту історії др. Мачей Дебец займається вивченням відносної хронології лінійно-стрічкової кераміки – одним із його дослідницьких проектів є “Linienbandkeramik in der Ukraine, Moldawien und Rumänien [Лінійно-стрічкова кераміка в Україні, Молдові та Румунії]”.⁷⁷³ 2015-2016 р. він проводив практичні заняття зі студентами на тему “Cucuteni-Tripolye-Kultur in Bilshivci (UA) [Культура Кукутени-Трипілля у Більшівцях (Україні)]”.⁷⁷⁴ Трипільської культури стосувався курс лекцій запрошеного професора Іллі Палагути (Санкт-Петербурзький гуманітарний університет профспілок) “The Cucuteni-Tripolye phenomenon in South Eastern Europe: main aspects of the studying [Феномен культури Кукутени-Трипілля у Південно-Східній Європі]” (2015 р.).⁷⁷⁵

Теми з історії України охоплювали такі навчальні курси Інституту історії:

- “Polen und seine Nachbarn im 20. Jahrhundert [Польща та її сусіди у XX столітті]” (др. Роман Смольож, кафедра історії Південно-Східної та Східної Європи, практичні заняття 2013 р.);
- “Ukraine [Україна]” (проф. Томас Зайле, кафедра доісторичного періоду і ранньої історії, практичні заняття 2013 р.);⁷⁷⁶
- “Imperiale Metropolen: Stadtgeschichten Russlands, des Habsburgerreiches und des Osmanischen Reiches im 19. Jh. [Імперські митрополії: міські історії Росії, Габсбурзької держави та Османської імперії у XIX ст.]” (проф. Мартін Ауст, кафедра східноєвропейської історії, головний семінар 2014 р.);
- “Der westliche Schwarzmeerraum als Geschichts- und aktuelle Grenzregion: Rumänien, Moldawien, Ukraine [Регіон східного Причорномор'я як історичне та сучасне прикордоння: Румунія, Молдова, Україна]” (проф. Клаус Бухенау, кафедра нової та новітньої історії, головний семінар 2014 р.);⁷⁷⁷

⁷⁷¹ Geschäftsführung und Organisation. Geschäftsführung und Organisation des Instituts für Geschichte im Wintersemester 2015/16 <http://www.uni-regensburg.de/philosophie-kunst-geschichte-gesellschaft/geschichte/institut/leitung-und-geschäftsführung/index.html> (Станом на 8.03.2016.)

⁷⁷² Lehrstuhl für Vor- und Frühgeschichte des Instituts für Geschichte der Fakultät für Philosophie, Kunst-, Geschichts- und Gesellschaftswissenschaften der Universität Regensburg <http://www.uni-regensburg.de/philosophie-kunst-geschichte-gesellschaft/vor-und-fruehgeschichte/index.html> (Станом на 8.03.2016.)

⁷⁷³ Dr. Maciej Debiec <http://www.uni-regensburg.de/philosophie-kunst-geschichte-gesellschaft/vor-und-fruehgeschichte/mitarbeiter/bernhard-zirngibl-m-a-/index.html> (Станом на 8.03.2016.)

⁷⁷⁴ VORLESUNGSVERZEICHNIS UND LEHRVERANSTALTUNGSMANAGEMENT (LSF) <https://lsf.uni-regensburg.de/qisserver/rds?state=verpublish&status=init&vmfile=no&publishid=74220&moduleCall=webInfo&publishConfFile=webInfo&publishSubDir=veranstaltung> (Станом на 8.03.2016.)

⁷⁷⁵ VORLESUNGSVERZEICHNIS UND LEHRVERANSTALTUNGSMANAGEMENT (LSF) <https://lsf.uni-regensburg.de/qisserver/rds?state=verpublish&status=init&vmfile=no&publishid=73262&moduleCall=webInfo&publishConfFile=webInfo&publishSubDir=veranstaltung> (Станом на 8.03.2016.)

⁷⁷⁶ Institut für Geschichte - Vorlesungsverzeichnis (SoSe 2013) <https://lsf.uni-regensburg.de/lfsdoc/vvz/20131/6021.pdf> (Станом на 8.03.2016.)

⁷⁷⁷ Institut für Geschichte - Vorlesungsverzeichnis (SoSe 2014) <https://lsf.uni-regensburg.de/lfsdoc/vvz/20141/12726.pdf> (Станом на 8.03.2016.)

- “Die Ukraine seit 1989 [Україна з 1989 р.]” (проф. К. Бухенау, 2014-2015 pp.);⁷⁷⁸
- “Die russische Geopolitik in Ost- und Südosteuropa – historische Tradition und Gegenwart [Російська геополітика у Східній та Південно-Східній Європі – історична традиція та сучасність]” (проф. К. Бухенау, лекційний курс 2015 р.);
- “Prospektion zweier frühneolithischer Fundstellen in Moldavien und in der Ukraine - Geländepraktikum [Пошуки двох ранньонеолітичних родовищ у Молдові та Україні – польові заняття]” (проф. Т. Зайле, практичні заняття 2015 р.);⁷⁷⁹
- “Die Christianisierung der Kiever Rus’ [Християнізація Київської Русі]” (проф. Юлія Герцберг, професура історії Росії та Центрально-Східної Європи, головний семінар 2015-2016 pp.).⁷⁸⁰

Кафедра історії Південно-Східної та Східної Європи у квітні 2015 р. виступила організатором відкритої лекції єпископа Станіслава Ширококорядюка, керівника “Caritas Spes” “Brennpunkt Ukraine: Die soziale Situation und die Arbeit der Kirchen in der aktuellen Krise [Україна у фокусі: соціальна ситуація та праця Церков за умов нинішньої кризи]”.⁷⁸¹

Серед дисертацій, які готуються на кафедрі, українознавче спрямування має “Neue Staatsordnung und ihre Auswirkung auf die Loyalitäten von Minderheiten: Die russische und ukrainische Bevölkerung in der Republik Moldau [Новий державний устрій та його вплив на лояльність меншостей: російське та українське населення в Республіці Молдова]” Розанни Дом.⁷⁸² 2014 р. на кафедрі була захищена магістерська робота Маттіаса Візінгера “Der ukrainische Aktivist Mychajlo P. Drahomanov im Schweizer [Український діяч Михайло П. Драгоманов у Швейцарії]”.⁷⁸³

У грудні 2013 р. у рамках кафедрального колоквиуму “Нові перспективи історії Південно-Східної та Східної Європи” виступила Тамара Самородова (Гамбург) з доповіддю “Dynamik der postsowjetischen russisch-ukrainischen Beziehungen am Beispiel von Mythen in den jeweiligen Geschichtsschulbüchern [Динаміка пострадянських російсько-українських відносин на прикладі міфів у шкільних підручниках історії]”.⁷⁸⁴

**Кафедра порівняльної культурології
Інституту інформації, ЗМІ, мови та культури
факультету мовознавства, літературознавства і культурології
Регенсбурзького університету**

*Lehrstuhl für Vergleichende Kulturwissenschaft
des Instituts für Information und Medien, Sprache und Kultur*

⁷⁷⁸ Institut für Geschichte - Vorlesungsverzeichnis (WS 2014/15) <https://lsf.uni-regensburg.de/lfsdoc/vvz/20142/17710.pdf> (Станом на 8.03.2016.)

⁷⁷⁹ Institut für Geschichte - Vorlesungsverzeichnis (SoSe 2015) <https://lsf.uni-regensburg.de/lfsdoc/vvz/20151/21387.pdf> (Станом на 8.03.2016.)

⁷⁸⁰ Institut für Geschichte - Vorlesungsverzeichnis (WS 2015/16) <https://lsf.uni-regensburg.de/lfsdoc/vvz/20152/24484.pdf> (Станом на 8.03.2016.)

⁷⁸¹ Aktuelles <http://www.uni-regensburg.de/philosophie-kunst-geschichte-gesellschaft/geschichte-suedost-osteuroopa/aktuelles/index.html> (Станом на 9.03.2016.)

⁷⁸² Forschung. Dissertationen und Habilitationen <http://www.uni-regensburg.de/philosophie-kunst-geschichte-gesellschaft/geschichte-suedost-osteuroopa/forschung/index.html> (Станом на 9.03.2016.)

⁷⁸³ Abschlussarbeiten. Magister- und Masterarbeiten <http://www.uni-regensburg.de/philosophie-kunst-geschichte-gesellschaft/geschichte-suedost-osteuroopa/studium/abschlussarbeiten/index.html> (Станом на 9.03.2016.)

⁷⁸⁴ Forschung <http://www.uni-regensburg.de/philosophie-kunst-geschichte-gesellschaft/geschichte-suedost-osteuroopa/forschung/index.html> (Станом на 9.03.2016.)

*der Fakultät für Sprach-, Literatur- und Kulturwissenschaften
der Universität Regensburg*

Контакт:

Адреса: Universitätsstr. 31, 93053 Regensburg

Тел.: + 49 (0) 941 943-3722

Факс: +49 (0) 941 943-4035

Ел. пошта: vwk@sprachlit.uni-regensburg.de

Інтернет-сторінка:

<http://www.uni-regensburg.de/sprache-literatur-kultur/vergleichende-kulturwissenschaft/startseite/index.html>

Розклад роботи секретаріату: понеділок-п'ятниця 9.00-11.30

Кафедра порівняльної культурології⁷⁸⁵ Інституту інформації, ЗМІ, мови та культури⁷⁸⁶ факультету мовознавства, літературознавства і культурології⁷⁸⁷ Регенсбурзького університету (завідувач – проф. Даніель Драшек) працює у царині європейської етнології, емпіричних культурних студій та культурної антропології. Зокрема, вивчає соціальне та культурне життя європейців – культурні зв'язки та медіа-культурний обмін, культурне порівняння в історичній та сьогоденній перспективі.⁷⁸⁸

2003 р. співробітники кафедри на чолі з проф. Д. Драшеком брали участь в організації виставки “Krimsekt, Tschernobyl, Klitschkobrüder... Vom Alltag in der Ukraine und der Suche nach kultureller Identität [Кримське вино, Чорнобиль, брати Клички... Із повсякдення в Україні та пошуку культурної ідентичності]”.⁷⁸⁹

З-поміж навчальних курсів кафедри – семінарські заняття 2016 р. “Tschernobyl. Die Oberpfalz 30 Jahre nach dem Super-GAU [Чорнобиль. Верхній Пфальц через тридцять років після супер-катастрофи]” (др. Себастьян Гітль).⁷⁹⁰

⁷⁸⁵ Lehrstuhl für Vergleichende Kulturwissenschaft des Instituts für Information und Medien, Sprache und Kultur

der Fakultät für Sprach-, Literatur- und Kulturwissenschaften der Universität Regensburg. Aktuelles <http://www.uni-regensburg.de/sprache-literatur-kultur/vergleichende-kulturwissenschaft/startseite/index.html> (Станом на 8.03.2016.)

⁷⁸⁶ Institut für Information und Medien, Sprache und Kultur der Fakultät für Sprach-, Literatur- und Kulturwissenschaften der Universität Regensburg <http://www.uni-regensburg.de/sprache-literatur-kultur/information-medien-sprache-kultur/> (Станом на 8.03.2016.)

⁷⁸⁷ Fakultät für Sprach-, Literatur- und Kulturwissenschaften der Universität Regensburg <http://www.uni-regensburg.de/sprache-literatur-kultur/fakultaet/> (Станом на 8.03.2016.)

⁷⁸⁸ Vergleichende Kulturwissenschaft <http://www.uni-regensburg.de/sprache-literatur-kultur/vergleichende-kulturwissenschaft/kuwi/index.html> (Станом на 12.03.2016.)

⁷⁸⁹ Prof. Dr. Daniel Drascek <http://www.uni-regensburg.de/sprache-literatur-kultur/vergleichende-kulturwissenschaft/mitarbeiter/drascek/index.html> (Станом на 10.03.2016.); Dr. Helmut Groschwitz <http://www.uni-regensburg.de/sprache-literatur-kultur/vergleichende-kulturwissenschaft/mitarbeiter/groschwitz/index.html> (Станом на 10.03.2016.); Dr. Karin Lahoda <http://www.uni-regensburg.de/sprache-literatur-kultur/vergleichende-kulturwissenschaft/mitarbeiter/lahoda/index.html> (Станом на 10.03.2016.)

⁷⁹⁰ VORLESUNGSVERZEICHNIS UND LEHRVERANSTALTUNGSANAGEMENT (LSF). Tschernobyl. Die Oberpfalz 30 Jahre nach dem Super-GAU – Einzelansicht https://lsf.uni-regensburg.de/qisserver/rds?state=verpublish&status=init&vmfile=no&publishid=81902&moduleCall=webInfo&publishConfFile=webInfo&publishSubDir=veranstaltung&idcol=k_semester&idval=20161&getglobal=semester (Станом на 12.03.2016.)

Мюнхенський університет Людвіга Максиміліана, Регенсбурзький університет

Елітна програма “Східноєвропейські студії”
Мюнхенського університету Людвіга Максиміліана
та Регенсбурзького університету

*Elitestudiengang Osteuropastudien
der Ludwig-Maximilians-Universität und der Universität Regensburg*

Контакт:

Адреса: Schellingstr. 12, 80539 München

Адреса для листування: Geschwister-Scholl-Platz 1, 80539 München

Тел.: + 49 (0) 89 2180 54 79

Факс: +49 (0) 89 2180 16 463

Ел. пошта: Martin.SchulzeWessel@lrz.uni-muenchen.de

Інтернет-сторінка: <http://www.osteuropastudien.uni-muenchen.de/index.html>

Розклад роботи: понеділок-четвер 9.00-15.00, п'ятниця 9.00-13.00

Міждисциплінарна магістерська Елітна програма “Східноєвропейські студії” Мюнхенського університету Людвіга Максиміліана та Регенсбурзького університету⁷⁹¹ (уповноважений представник керівництва – проф. Мартін Шульце Вессель) є однією з програм Баварської елітної мережі – Ініціативи підтримки досліджень Баварського державного міністерства науки, освіти, досліджень і мистецтв.⁷⁹² Попри назву, програма охоплює не лише східноєвропейські студії, але також студії Центрально-Східної та Південно-Східної Європи. Окрім мовних компетенцій, програма дає знання в галузі історії, юриспруденції, славістики, політології, народного господарства, європейської етнології та міжкультурної комунікації, порівняльного літературознавства, єврейської історії та культури.

Протягом 2010-2013 рр.⁷⁹³ програма пропонувала на вибір 5 семінарів та 1 лекційний курс українознавчої тематики. Це семінари:

- Олени Купріної “Romantik in der polnischen, russischen und ukrainischen Literatur: zwischen Internationalem und Nationalem [Романтизм у польській, російській та українській літературах: між інтернаціональним та національним]”,
- Гвідо Гаусманна “Einführung in die Stalinismusforschung (am Beispiel der Zwangskollektivierung und der Hungersnot in der sowjetischen Ukraine 1932-33) [Вступ до вивчення сталінізму (на прикладі насильницької колективізації і голоду в радянській Україні 1932-33 рр.]”,
- Олександра Сегнія та Максима Гацкова “Diskursereignis Tschernobyl [Дискурс явища Чорнобиля]”,
- Альмут Зюльце і Мартіни Шустер “«Die Ukraine ist kein Bordell» Kulturwissenschaftliche Erkundungen der Debatte um Prostitution und

⁷⁹¹ Elitestudiengang, Osteuropastudien <http://www.osteuropastudien.uni-muenchen.de/index.html> (Станом на 12.05.2014.)

⁷⁹² Elitestudiengänge, Osteuropastudien <https://www.elitenetzwerk.bayern.de/elitestudiengaenge/elitestudiengaenge-nach-wissenschaftsbereichen/osteuropastudien/> (Станом на 12.05.2014.)

⁷⁹³ Від зимового семестру 2010/11 до зимового семестру 2012/13 включно.

Menschenhandel [«Україна не бордель»: Культурологічне вивчення дискусії про проституцію та торгівлю людьми], Тіни фон Фолькамер “Das politische System der Ukraine [Політична система України]”;

- лекційний курс Катрін Бьокх “Geschichte der Ukraine: Politik und Wirtschaft [Історія України: політика й економіка]”.

У 2013-2014 рр. це семінари:

- Майке Фішер “Raumpoetik I: Bukowina [Регіональна поезія: Буковина]”, “Raumpoetik II: Carpatho-Ukraine [Регіональна поезія: Карпатська Україна]” і “Raumpoetik III: Galizien [Регіональна поезія: Галичина]”,
- Романа Смоложа “Polen und seine Nachbarn im 20. Jahrhundert [Польща та її сусіди у ХХ ст.]”.⁷⁹⁴

У 2015 р. – семінари

- Сімона Гадлера “Zentren, Peripherien und Grenzen in Galizien im 19. Jahrhundert [Центри, периферії та кордони в Галичині у ХІХ ст.]”,
- Евіти Вікі “Das Shtetl: Der reale und erinnerte Ort [Shtetl: місце реальну та згадуване]”,
- Нори Шольц (семінар за вибором) “Das Igorlied und Literatur und Kultur der Kiever Rus’ [“Слово о полку Ігоревім” та література і культура Київської Русі]”,
- Петера Гількеса (семінар за вибором) “Gesellschaftlicher Aufbruch in der Ukraine: Aktuelle Debatten und Analysen aus Kultur, Politik, Wissenschaft und Öffentlichkeit [Суспільний виступ в Україні: поточні дебати та аналіз культури, політики, науки та громадської думки]”,
- Каріни Широких “Europäische Integration [Європейська інтеграція]”,

а також лекційний курс

- проф. Петри Стиков “Jenseits der Transformation: Die politischen Systeme Eurasiens und ihre Dynamik [По той бік перетворення: політичні системи Євразії та їх динаміка]”.⁷⁹⁵

Вища школа досліджень Східної та Південно-Східної Європи
Мюнхенського університету Людвіга Максиміліана
та Регенсбурзького університету

*Graduiertenschule für Ost- und Südosteuropastudien
der Ludwig-Maximilians-Universität und der Universität Regensburg*

Контакт:

Адреса в Мюнхені: Maria-Theresia-Str. 21, 81675 München

Тел.: + 49 (0) 89 2180 95 96

Факс: +49 (0) 89 2180 17 763

Ел. пошта: e.sanwald@lmu.de

Адреса в Регенсбурзі: Landshuter Str. 4, 93047 Regensburg

Тел.: + 49 (0) 941 943 53 51

Факс: +49 (0) 941 943 53 63

⁷⁹⁴ Vorlesungsverzeichnisse <http://www.osteuropastudien.uni-muenchen.de/studiengang/vorlesung/index.html> (Станом на 12.05.2014.)

⁷⁹⁵ Elitestudiengang Osteuropastudien. Kommentiertes Vorlesungsverzeichnis. Sommersemester 2015 Ludwig-Maximilians-Universität München http://www.osteuropastudien.uni-muenchen.de/vorlesungsvz/vvz_muc_sose-2015_final.pdf (Станом на 12.08.2015.)

Ел. пошта: tuende.kaip@ur.de

Інтернет-сторінка:

<http://www.gs-oses.de/graduiertenschule-fuer-ost-und-suedosteuropastudien.html>

Вища школа досліджень Східної та Південно-Східної Європи⁷⁹⁶ (керівники – проф. Мартін Шульце Вессель та проф. Ульф Бруннбауер) була створена як навчально-дослідний заклад, який зокрема підтримує написання та захист докторських дисертацій. Школа з 2012 р. фінансується програмою Федерального міністерства освіти та і наукових досліджень Німеччини «Ініціатива досконалості», котра підтримує провідні німецькі навчальні заклади. Окрім європейських та східноєвропейських студій, програма досліджень Школи охоплює американські, японські студії, китаїстику та тюркологію у царинах: форми соціальних та політичних змін, системи культури та мови, інфраструктура, міграція та трансфер знання, починаючи від XIX ст. до нашого часу. Співучасть у діяльності школи беруть наукові центри Мюнхена та Регенсбурга: у Мюнхені – Баварська державна бібліотека, Центральний інститут історії мистецтва асоційовані дослідницькі інститути Мюнхенського університету – Інститут німецької культури та історії Південно-Східної Європи та Колегія “Carolinum” (Collegium Carolinum), у Регенсбурзі – Інститут досліджень Східної та Південно-Східної Європи та Мюнхенський інститут східного права. Зі Школою співпрацює низка університетів Німеччини та інших європейських країн, а також Північної Америки. На 2015 р. у Школі діють п’ять дослідницьких груп, які вивчають: міграцію, трансфери та культурні контакти; культури пам’яті та ментальні карти; переклади, (не-)розуміння, перцепції; знання, простір, середовище; релігійні культури в Європі XIX і XX ст.⁷⁹⁷

У рамках дослідницької групи “Kultur, Sinn, Orientierung [Культура, смисл, орієнтація]” др. Микола Боровик провадить власний проект “The Memory of World War II as a factor of collective identity in Ukraine [Пам’ять про Другу світову війну як фактор колективної ідентичності в Україні]”.⁷⁹⁸

Др. Ніна Веллер у рамках дослідницької групи “Literatur – Narrativität – Diskurs [Література – наратив – дискурс]” провадить проект групи “Kampf um Geschichte(n): Fantastische Geschichtsentwürfe und politische Narrative in der russischen, ukrainischen und belarussischen Literatur [Боротьба за історію (історії): фантастичні історичні конструкції та політичні наративи в російській, українській та білоруській літературах]”.⁷⁹⁹

У рамках третьої дослідницької групи, “Religiöse Kulturen im Europa des 19. und 20. Jahrhunderts [Релігійні культури в Європі у XIX та XX століттях]”, Давід Шік досліджує тему “Zwischen Gaon, Gelobtem Land und Höllenfeuer: Wirtschaft und Religion in drei jüdischen Unternehmen in Łódź, Odessa und Vilnius zur Zeit der Großen Reformen (1855–1881) [Між гаоном, Землею Обітованою і пекельним полум’ям: економіка та релігія на трьох юдейських підприємствах у Лодзі, Одесі та Вільнюсі (1855–1881)]”.⁸⁰⁰

У складі дослідницької групи “Social Sorting [Соціальне сортування]” Андрій Возянов вивчає тему “Infrastructures in Trouble: Assemblages of Electric Public Transport in Cities of Donetska Oblast, Ukraine, 1991-2013 [Проблеми інфраструктури: збирання

⁷⁹⁶ Graduiertenschule für Ost- und Südosteuropastudien <http://www.gs-oses.de/graduiertenschule-fuer-ost-und-suedosteuropastudien.html> (Станом на 12.08.2015.)

⁷⁹⁷ Broschüre <http://www.gs-oses.de/informationen-der-graduiertenschule.html> (Станом на 26.08.2015.); Über uns <http://www.gs-oses.de/ueber-die-graduiertenschule.html> (Станом на 26.08.2015.)

⁷⁹⁸ Dr. Mykola Borovyk <http://www.gs-oses.de/dr-mykola-borovyk.html> (Станом на 7.04.2016.)

⁷⁹⁹ Dr. des. Nina Weller <http://www.gs-oses.de/nina-weller.html> (Станом на 7.04.2016.)

⁸⁰⁰ Religiöse Kulturen im Europa des 19. und 20. Jahrhunderts Religiöse Kulturen im Europa des 19. und 20. Jahrhunderts (Станом на 7.04.2016.)

електричного громадського транспорту у містах Донецької області, Україна, 1991-2013 pp.]”.⁸⁰¹ Територіально з Україною пов'язаний дослідницький проект Катлен Бегер “Das Pionierlager Artek (1945- ca. 1989) [Піонерський табір “Артек” (1945 – близько 1989 pp.)]”, який здійснюється у межах проектної групи “Migration, Transfers, Kulturkontakt [Міграція, трансфери, культурний контакт]”.⁸⁰²

У лютому 2014 р. від імені Школи проф. Мартін Шульце Вессель виступив з відкритою лекцією у Мюнхенському університеті “Die Ukraine in den mächtropolitischen Logiken Russlands und Polens bzw. der EU im 17./18. Jahrhundert und heute [Україна в політичній логіці Росії та Польщі чи ЄС у XVII-XVIII ст. та сьогодні]”, а Катерина Кудин із доповіддю “Euromaidan in der Ukraine – Akteure, Ziele und Perspektiven [Євромайдан в Україні: дійові особи, цілі та перспективи]”.⁸⁰³

У березні 2014 р. Школа виступила організатором двох дискусій. У Мюнхенському університеті – дискусії “Frozen Conflicts – Was wird aus der Ukraine? [Заморожені конфлікти. Що буде з Україною?]”, де події на Майдані та в Криму розглядалися у контексті конфлікту в Грузії та Придністров'ї,⁸⁰⁴ у Регенсбурзі (у співпраці з Інститутом досліджень Східної та Південно-Східної Європи в Регенсбурзі) – дискусії “Ukraine zwischen Krieg und Frieden [Україна між війною та миром]”, де на тло актуальних політичних подій в Україні пролили світло славіст Вальтер Кошмаль (Регенсбурзький університет), економіст Мануела Трошке (Інститут досліджень Східної та Південно-Східної Європи в Регенсбурзі), Вільфрід Їльге (Лейпцизький університет) та соціолог Максим Гацков (Баварський академічний центр Центральної, Східної та Південно-Східної Європи у Регенсбурзі).⁸⁰⁵

У листопаді 2014 р. у співпраці з Інститутом досліджень Східної та Південно-Східної Європи в Регенсбурзі Вища школа досліджень Східної та Південно-Східної Європи організувала виступ Джанфранко Тамбуреллі (Рим) з доповіддю “The Association Agreement between the EU and Ukraine [Угода про асоціацію між Україною та ЄС]”.⁸⁰⁶

У травні 2015 р. Школа виступила співорганізатором конференції у Берліні “Revolution and War: The Ukraine and the Great Transformation of Modern Europe [Революція та війна. Україна у великій трансформації модерної Європи]”, яка охоплювала тематику війни та кризи в Україні та Європі у 1618-1648 pp., світових воєн та революцій 1914-1945 pp. в Україні та Європі, трансформацій у Європі та Україні після 1989 р., подій на Майдані.⁸⁰⁷

У квітні 2016 р. у Мюнхені Школа організувала семінар “Černobyl' und Fukushima: Perspektiven der Vergangenheit, Gegenwart und Zukunft [Чорнобиль і Фукусіма: перспективи минулого, теперішнього і майбутнього]”, присвячений утопіям та

⁸⁰¹ Andrey Vozyanov <http://www.gs-oses.de/andrey-vozyanov.html> (Станом на 7.04.2016.)

⁸⁰² Kathleen Beger, M.A. <http://www.gs-oses.de/kathleen-beger.html> (Станом на 7.04.2016.)

⁸⁰³ Die Ukraine – gestern und heute. München, 24.02.2014 <https://www.uni-muenchen.de/forschung/news/2014/ukraine.html> (Станом на 26.08.2015.)

⁸⁰⁴ Frozen Conflicts - Was wird aus der Ukraine? Podiumsdiskussion und Vorträge an der Ludwig-Maximilians-Universität München http://www.kompost.uni-muenchen.de/events/lmu_201402/index.html (Станом на 26.08.2015.)

⁸⁰⁵ Ukraine zwischen Krieg und Frieden http://www.ios-regensburg.de/fileadmin/doc/veranstaltungen/2014/Vortraege/2014_03_19_Ukraine_zwischen_Krieg_und_Frieden_Podiumsdiskussion.pdf (Станом на 20.08.2015.)

⁸⁰⁶ Gianfranco Tamburelli (Rom) The Association Agreement between the EU and Ukraine http://www.ios-regensburg.de/fileadmin/doc/veranstaltungen/2014/Vortraege/2014_11_25_Forum_RV_Tambourelli.pdf (Станом на 2.09.2015.)

⁸⁰⁷ [CONFERENCE] REVOLUTION AND WAR. UKRAINE AND THE GREAT TRANSFORMATION OF MODERN EUROPE <http://www.gs-oses.de/event-detail-317/events/conference-revolution-and-war-ukraine-and-the-great-transformation-of-modern-europe.html> (Станом на 29.08.2015.)

антиутопіям про атомну енергетику та пам'яті про катастрофи у Чорнобилі 1986 та Фукусімі 2011 років.⁸⁰⁸

Вища школа досліджень Східної та Південно-Східної Європи видає монографічну серію "Schnittstellen – Studien zum östlichen und südöstlichen Europa [Точки перетину – дослідження зі Східної та Південно-Східної Європи]", де публікуються актуальні роботи з історії, літератури, культури і політики регіону.⁸⁰⁹

Ляйпцизький університет

Гуманітарний центр досліджень історії та культури
Центрально-Східної Європи
при Ляйпцизькому університеті

*Geisteswissenschaftliches Zentrum Geschichte und Kultur Ostmitteleuropas
an der Universität Leipzig*

Контакт:

Адреса: Reichsstr. 4-6, 04109 Leipzig

Тел.: + 49 (0) 341-97 35 560

Факс: +49 (0) 341-97 35 569

Ел. пошта: gwzo@uni-leipzig.de

Інтернет-сторінка: <http://research.uni-leipzig.de/gwzo/>

Початки східноєвропейських студій у Ляйпцизькому університеті були покладені 1918 р. з введенням посади екстраординарного професора східноєвропейської історії та діяльністю у 1918-1932 рр. Інституту Південно-Східної Європи (з 1924 р. – Інститут Східної Європи).⁸¹⁰ У 1995 р. у Ляйпцигу розпочав діяльність **Гуманітарний центр досліджень історії та культури Центрально-Східної Європи**⁸¹¹ (директор – проф. Христіан Любке), який спочатку мав позауніверситетський статус, а 2003 р. отримав статус інституту при Ляйпцизькому університеті.⁸¹²

Гуманітарний центр досліджень історії та культури Центрально-Східної Європи провадить міжнародні та міждисциплінарні порівняльні дослідження історії та культури земель, розташованих між Балтійським, Чорним та Адріатичним морями, від Середньовіччя до сучасності. Центр зробив значний внесок у розвиток сучасного німецькомовного українознавства та залишається одним із провідних німецьких славістичних історичних дослідницьких центрів. Науковці Центру опублікували низку фундаментальних праць із проблем українознавства. Серед українознавчих тем слід

⁸⁰⁸ Workshop München: Černobyl und Fukushima: Perspektiven der Vergangenheit, Gegenwart und Zukunft http://www.gs-oses.de/event-detail/events/Workshop_Muenchen_Cernobyl_Fukushima.html (Станом на 9.03.2016.)

⁸⁰⁹ Die ersten zwei Bände der Reihe "Schnittstellen" sind erschienen <http://www.gs-oses.de/reader/items/die-ersten-zwei-baende-der-reihe-schnittstellen-sind-erschienen.html%2BReihe+%22Schnittstellen%22&newwindow=1&client=opera&hs=DKy&channel=suggest&hl=uk&ct=clnk> (Станом на 9.03.2016.)

⁸¹⁰ Барвінська П. І. Між наукою і політикою... С. 69-70. Барвінська П. І. Між наукою і політикою... С.

⁸¹¹ Geisteswissenschaftliches Zentrum Geschichte und Kultur Ostmitteleuropas (GWZO) an der Universität Leipzig <http://research.uni-leipzig.de/gwzo/> (Станом на 14.03.2016.)

⁸¹² Мусієнко І. Україністика в дослідженнях учених... С. 133.

виділити питання соціальної історії та національної ідентичності австрійської провінції Галичини (Дітлінд Хюхткер); історії міської громади Львова з початку ХХ ст. до II світової війни, міжетнічні стосунки, формування національної ідентичності та міжнаціональні стосунки (Анна Вероніка Вендланд); етнополітичні конфлікти у Північному Причорномор'ї (Дітмар Шорковіц); Голодомор та його розуміння в українській історії, творення української національної ідентичності, національне розуміння історії в українській історичній літературі (Вільфрід Ільге).⁸¹³

Серед дослідницьких проектів Центру, пов'язаних з українознавчою проблематикою, є проект Єнні Альварт “Der ukrainische Dichter Taras Ševčenko als *lieu de mémoire* von 1960 bis heute [Український поет Тарас Шевченко як *місце пам'яті* від 1960 р. до сьогодні]”⁸¹⁴ (у співпраці з проектною групою проф. Штефана Трьобста “Zwischen religiöser Tradition, kommunistischer Prägung und kultureller Umwertung: Transnationalität in den Erinnerungskulturen Ostmitteleuropas seit 1989 [Між релігійною традицією, комуністичним тиском та культурною переоцінкою: міжнаціональне у культурах пам'яті Центрально-Східної Європи з 1989 р.]”⁸¹⁵ та колективний проект “Rus’ und Steppe (580–1480) [Русь і степ]” (керівник – проф. Христіан Любке).⁸¹⁶ Географічні межі України охоплює колективний дослідницький проект “Armenier in Wirtschaft und Kultur Ostmitteleuropas (14.–19. Jahrhundert) [Вірмени в економіці та культурі Центрально-Східної Європи (XIV – XIX ст.)]” (керівники – проф. Х. Любке і проф. Ш. Трьобст).⁸¹⁷

Індивідуальні проекти, пов'язані з історією і/чи культурою України, провадились у межах колективних проектів, як-от:

- проект Вільфріда Ільге “Nationale Symbolik und Staatsneugründung in der Ukraine, Kroatien und der Slowakei 1918, 1939/41-1944 [Національна символіка та утворення нової держави в Україні, Хорватії та Словаччині, 1918, 1939/41-1944]”⁸¹⁸ (у межах проекту “Visuelle und historische Kulturen Ostmitteleuropas im Prozeß staatlicher und gesellschaftlicher Modernisierung seit 1918 [Візуальні та

⁸¹³ Детальніше див.: Мусієнко І. В. Україністика в дослідженнях учених Гуманітарного наукового центру історії та культури Центрально-Східної Європи (Німеччина) // Вісник Національного технічного університету „ХПІ”. – Х., 2008. – № 37. – С. 131-140.

⁸¹⁴ Einzelprojekt in Kooperation mit der Projektgruppe Erinnerungskulturen: Jenny M. Alwart. Der ukrainische Dichter Taras Ševčenko als *lieu de mémoire* von 1960 bis heute http://www.uni-leipzig.de/~gwzo/index.php?option=com_content&view=article&id=628&Itemid=1432 (Станом на 14.04.2014.) Dr. Jenny Marietta Alwart. Wissenschaftliche Mitarbeiterin http://www.uni-leipzig.de/~gwzo/index.php?option=com_content&view=article&id=629&Itemid=1450 (Станом на 14.04.2014.). Підсумком проекту стала монографія Є. Альварт: Alwart J. Mit Taras Ševčenko Staat machen. Erinnerungskultur und Geschichtspolitik in der Ukraine vor und nach 1991 / Visuelle Geschichtskultur (Band 8). – Köln-Weimar-Wien, 2012. – 217 S.

⁸¹⁵ Projektgruppe: Zwischen religiöser Tradition, kommunistischer Prägung und kultureller Umwertung: Transnationalität in den Erinnerungskulturen Ostmitteleuropas seit 1989 http://www.uni-leipzig.de/~gwzo/index.php?option=com_content&view=article&id=254&Itemid=1511 (Станом на 14.04.2014.)

⁸¹⁶ Projektgruppe: Die Rus’ und das Dešt-i-Qipčaq (580–1480) http://www.uni-leipzig.de/~gwzo/index.php?option=com_content&view=article&id=754&catid=104&Itemid=476 (Станом на 14.04.2014.)

⁸¹⁷ Projektgruppe: Armenier in Wirtschaft und Kultur Ostmitteleuropas (14.–19. Jahrhundert). Teil I und II http://www.uni-leipzig.de/~gwzo/index.php?option=com_content&view=article&id=251&Itemid=564 (Станом на 14.04.2014.)

⁸¹⁸ Projektgruppe: Visuelle und historische Kulturen. Wilfried Jilge. Nationale Symbolik und Staatsneugründung in der Ukraine, Kroatien und der Slowakei 1918, 1939/41-1944 http://www.uni-leipzig.de/~gwzo/index.php?option=com_content&view=article&id=326:projekt-jilge&catid=118:visuelle-und-historische-kulturen&Itemid=1165 (Станом на 14.04.2014.) Завершенням проекту стала монографія Штефана Трьобста та Вільфріда Ільге „Staatssymbolik und Geschichtskultur im neuen Osteuropa [Державна символіка та історична культура в новій Східній Європі]” (Штуттгарт, 2003), зокрема присвячена питанням державного будівництва та впровадження державної символіки в Україні.

- історичні культури Центрально-Східної Європи в процесі державної та суспільної модернізації з 1918 р.]” під керівництвом проф. Ш. Трьобста);⁸¹⁹
- Маріни Дмитрієвої “Das Fürstentum Halyč-Volyn’ im Spiegel der russisch-imperialen, sowjetischen, polnischen und ukrainischen Archäologie- und Kunstgeschichte [Галицько-Волинське князівство у дзеркалі російської імперської, радянської, польської та української історії археології та мистецтва]”⁸²⁰ (у межах проекту “Mittelalterliche Grenzregionen im Vergleich [Середньовічні прикордонні регіони у порівнянні]”, керівники – проф. Христіан Любке і др. Маттіас Гардт);⁸²¹
 - Марчіна Волошина “Studien zum Grenzbereich und der Kontaktzone zwischen dem Herrschaftsgebiet der polnischen Piasten und den westlichen Teilen der Kiever Rus’ (Fürstentum Halič-Volyn) im 11.–13. Jahrhundert [Дослідження прикордонної області та зони контактів між підвладною територією польських Пястів та західними землями Київської Русі (Галицько-Волинське князівство)]” у рамках названого вище проекту “Mittelalterliche Grenzregionen im Vergleich [Середньовічні прикордонні регіони у порівнянні]”;⁸²²
 - Маріни Дмитрієвої “Zwischen nationaler Kultur und internationaler Moderne: Avantgardekunst und staatliche Kunstpolitik im Dreieck Kiew-Witebsk-Warschau/Lodz 1918-1939 [Між національною культурою та інтернаціональним модерном: авангардне мистецтво і державна мистецька політика в трикутнику Київ-Вітебськ-Варшава/Лодзь, 1918-1939]” у межах уже згаданого колективного проекту “Visuelle und historische Kulturen Ostmitteleuropas im Prozeß staatlicher und gesellschaftlicher Modernisierung seit 1918 [Візуальні та історичні культури Центрально-Східної Європи в процесі державної та суспільної модернізації з 1918 р.]”;⁸²³
 - Тетяни Шевченко “Interkonfessionelle Beziehungen in den südöstlichen Ländern Polen-Litauens um die Wende vom 16. zum 17. Jahrhundert [Міжконфесійні зв’язки у південно-східних землях Речі Посполитої у XVI – XVII ст.]” у межах проекту “Religionsfrieden und Modi der Bewältigung religiöser/konfessioneller Konflikte in Ostmitteleuropa (16.–19. Jahrhundert) [Релігійний мир та способи розв’язання релігійних/міжконфесійних конфліктів у Центрально-Східній Європі (XVI – XIX ст.)]” під керівництвом проф. Міхаеля Г. Мюллера;⁸²⁴

⁸¹⁹ Projektgruppe: Visuelle und historische Kulturen Ostmitteleuropas im Prozeß staatlicher und gesellschaftlicher Modernisierung seit 1918 http://www.uni-leipzig.de/~gwzo/index.php?option=com_content&view=article&id=293&catid=69&Itemid=1165 (Станом на 14.04.2014.)

⁸²⁰ Projektgruppe: Mittelalterliche Grenzregionen. Dr. Marina Dmitrieva: Das Fürstentum Halyč-Volyn’ im Spiegel der russisch-imperialen, sowjetischen, polnischen und ukrainischen Archäologie- und Kunstgeschichte http://www.uni-leipzig.de/~gwzo/index.php?option=com_content&view=article&id=865%3Aprojektgruppe-mittelalterliche-grenzregionen&catid=108&Itemid=1353 (Станом на 14.04.2014.)

⁸²¹ Mittelalterliche Grenzregionen im Vergleich http://www.uni-leipzig.de/~gwzo/index.php?option=com_content&view=article&id=865%3Aprojektgruppe-mittelalterliche-grenzregionen&catid=108&Itemid=379 (Станом на 14.04.2014.)

⁸²² Dr. Marcin Wołoszyn http://research.uni-leipzig.de/gwzo/index.php?option=com_content&view=article&id=315&Itemid=1791 (Станом на 6.04.2016.)

⁸²³ Projektgruppe: Visuelle und historische Kulturen Ostmitteleuropas im Prozeß staatlicher und gesellschaftlicher Modernisierung seit 1918. Dr. Marina Dmitrieva: Zwischen nationaler Kultur und internationaler Moderne: Avantgardekunst und staatliche Kunstpolitik im Dreieck Kiew-Witebsk-Warschau/Lodz 1918-1939 http://www.uni-leipzig.de/~gwzo/index.php?option=com_content&view=article&id=293:projektgruppe-visuelle-kulturen&catid=118:visuelle-und-historische-kulturen&Itemid=1164 (Станом на 14.04.2014.)

⁸²⁴ Projektgruppe: Religionsfrieden und Modi der Bewältigung religiöser/konfessioneller Konflikte in Ostmitteleuropa (16.–19. Jahrhundert) <http://www.uni->

- Агнешки Галемби “Religion und Erinnerung in den Karpaten [Релігія та пам'ять у Карпатах]” у рамках проекту під керівництвом проф. Ш. Трьобста “Zwischen religiöser Tradition, kommunistischer Prägung und kultureller Umwertung: Transnationalität in den Erinnerungskulturen Ostmitteleuropas seit 1989 [Між релігійною традицією, комуністичним тиском та культурною переоцінкою: міжнаціональне у культурах пам'яті Центрально-Східної Європи з 1989 р.]”;⁸²⁵
- Єнні Альварт “Slavische (Ab-)Stimmungen und Europabezüge: Der Eurovision Song Contest in der Ukraine 2005 [Слов'янський дух (голосування) та європейські струни: контекст пісенного конкурсу “Євробачення” в Україні у 2005 р.]” у межах проекту “Post-Panslavismus: Slavizität, Slavische Idee und Antislavismus im 20. und 21. Jahrhundert [Постпанславізм: слов'янськість, слов'янська ідея та антислов'янське у ХХ та ХХІ століттях]” під керівництвом проф. Ш. Трьобста;⁸²⁶
- Штеффі Марунг “Vom Eisernen Vorhang zur EU-Nachbarschaft. Territorialisierung und der Wandel des Grenzregimes von der deutsch-polnischen zur polnisch-ukrainischen Ostgrenze der EU [Від залізної завіси до сусідства з ЄС. Територіалізація і трансформація прикордонного режиму від німецько-польського до польсько-українського східного кордону ЄС]” у рамках проекту “Ostmitteleuropa transnational: Positionierungsstrategien in Globalisierungsprozessen vom späten 19. Jahrhundert bis zur Gegenwart [Центрально-Східна Європа в транснаціональній перспективі: стратегії позиціонування в процесах глобалізації з кінця ХІХ століття до наших днів]” під керівництвом проф. Франка Гадлера та проф. Маттіаса Мідделля;⁸²⁷
- Сінді Даазе “Abchasien, Südossetien, und die Krim: “Völkerrechtsschlachten” zwischen Russland und dem Westen [Абхазія, Південна Осетія та Крим: “битви міжнародного права” між Росією та Заходом]” у межах проекту “Verrechtlichungsprozesse in den internationalen Beziehungen: Prägungen des Völkerrechts durch Konflikte im östlichen Europa seit 1850 [Процеси легалізації у міжнародних відносинах: тиск міжнародного права через конфлікти у Східній Європі з 1850 р.]” під керівництвом проф. Ш. Трьобста;⁸²⁸
- Юргена Гайде “Ethnische Gruppenbildung in der Vormoderne. Interkulturalität und Transkulturalität am Beispiel der Armenier im östlichen Europa [Формування етнічних груп у до модерну добу. Інтеркультурність та транскультурність на прикладі вірмен у Східній Європі]”.⁸²⁹

leipzig.de/~gwzo/index.php?option=com_content&view=article&id=266:projektgruppe-religionsfrieden&catid=114:religionsfrieden&Itemid=420 (Станом на 14.04.2014.)

⁸²⁵ Projektgruppe: Erinnerungskulturen. Dr. Agnieszka Halemba, Religion und Erinnerung in den Karpaten http://research.uni-leipzig.de/gwzo/index.php?option=com_content&view=article&id=259&Itemid=1516 (Станом на 6.04.2016.)

⁸²⁶ Projektgruppe: Post-Panslavismus. Dr. Jenny Marietta Alwart, Slavische (Ab-)Stimmungen und Europabezüge: Der Eurovision Song Contest in der Ukraine 2005 http://research.uni-leipzig.de/gwzo/index.php?option=com_content&view=article&id=1079:projekt-alwart&catid=111:post-panslavismus&Itemid=1638 (Станом на 6.04.2016.)

⁸²⁷ Projektgruppe: Ostmitteleuropa Transnational. Steffi Marung, Vom Eisernen Vorhang zur EU-Nachbarschaft. Territorialisierung und der Wandel des Grenzregimes von der deutsch-polnischen zur polnisch-ukrainischen Ostgrenze der EU http://research.uni-leipzig.de/gwzo/index.php?option=com_content&view=article&id=249&Itemid=1401 (Станом на 6.04.2016.)

⁸²⁸ Dr. Cindy Daase, Abchasien, Südossetien, und die Krim: “Völkerrechtsschlachten” zwischen Russland und dem Westen http://research.uni-leipzig.de/gwzo/index.php?option=com_content&view=article&id=1239&Itemid=1940 (Станом на 6.04.2016.)

⁸²⁹ Einzelprojekt. Prof. Dr. Jürgen Heyde, Ethnische Gruppenbildung in der Vormoderne. Interkulturalität und Transkulturalität am Beispiel der Armenier im östlichen Europa <http://research.uni->

У 2008-2014 рр. у рамках різних колективних проектів Центру індивідуальні дослідницькі стипендії отримали вчені з України:

- Ольга Лагутенко (Львів) з темою “The city in the Ukrainian graphic of the first half of 20th century [Місто в українській графіці першої половини ХХ століття]”;
- Дмитро Мешков 2008 і 2009 рр. з темою “Deportation, Zwangsausiedlung und ethnische Säuberung in Europa 1912-1999 [Депортації, примусові переселення та етнічні чистки в Європі, 1912-1999 рр.]”;
- Тетяна Григор'єва (Київ) 2008 р. з темою “Forschungen zum diplomatischen Zeremoniell zwischen dem Osmanischen Reich und Polen-Litauen [Вивчення дипломатичного церемоніалу між Османською імперією та Річчю Посполитою]”;
- Андрій Світлицький (Ужгород) 2008 р. з темою “Orthodoxie in Europa im 20. Jahrhundert [Православ'я у Європі у ХХ столітті]”;
- Володимир Бак (Івано-Франківськ) 2008 р. у рамках проектної групи “Herrschaft, Kommunikation, Landschaft: Wandlungsprozesse und integrative Strukturbildungen in den Einzugsgebieten ostmitteleuropäischer Flüsse und Seen [Панування, комунікація, ландшафт: процеси перетворень та інтегративне структуроутворення басейна рік та морів Центрально-Східної Європи]”;
- Юрій Данилець (Ужгород) 2009 р. з темою “Das Wirken des Berliner Erzbischofs Serafim Lade (1. Hälfte des 20. Jh.). Verbindungen zwischen den Orthodoxen Kirchen in Deutschland und der Ukraine im 20. Jh. [Діяльність Берлінського архієпископа Серафима Ляде (перша половина ХХ ст.). Зв'язки між православними Церквами в Німеччині та Україні у ХХ ст.]”;
- Олександр Осипян (Краматорськ) 2010 р. з темою “Armenian Diaspora in East-Central Europe (identity, perception by the natives, historical imagination, involvement in economic and social structures) [Вірменська діаспора у Центрально-Східній Європі (ідентичність, сприйняття своїми, історичне уявлення, задіяність в економічних та соціальних структурах)]”;
- Андрій Руккас (Київ) 2011 р. з темою “Military history of Poland and Ukraine in Modern Times (1914-1939) [Військова історія Польщі та України сучасного періоду (1914-1939)]”;
- Сершій Гізер (Одеса) 2011 р. з темою “Archäologische Studien zur Slavia Asiatica [Археологічні студії зі *Slavia Asiatica*]”;
- Шабашов Андрій (Одеса) 2011 р. з темою “Glossar zu turksprachigen Lehnwörtern im Altostslavischen [Глосарій тюркських запозичень у давніх східних слов'ян]”;
- Ірина Гаюк (Львів) 2011 та 2013 рр. з темами: “Kunstgeschichte der Armenier auf der Krim [Мистецька історія вірменів у Криму]” (2011 р.) та “Armenier in der Kultur Osteuropas [Вірмени в культурі Східної Європи]” (2013 р.);
- Віта Сусак (Львів) 2012 р. з темою “Lviv National Gallery of Arts (1907–2012). Collection's History as the Reflection of City's History [Львівська національна галерея мистецтв (1907–2012). Історія колекції як відображення історії міста]”;
- Ігор Земан (Львів) 2014 р. з темою “Völkerrechtsentwicklung an der Universität Lemberg [Розвиток міжнародного права у Львівському університеті]”;
- Іван Городиський (Львів) 2015 р. з темою “Warfare and Lawfare. The cases of Crimea and Eastern Ukraine [Воєнні дії та війна за допомогою права. Випадок Криму та Східної України]”.⁸³⁰

leipzig.de/gwzo/index.php?option=com_content&view=article&id=1245&Itemid=1952 (Станом на 6.04.2016.)

⁸³⁰ Gastwissenschaftler. Datenbank [http://research.uni-](http://research.uni-leipzig.de/gwzo/index.php?option=com_content&view=category&id=84&Itemid=1551)

leipzig.de/gwzo/index.php?option=com_content&view=category&id=84&Itemid=1551 (Станом на 12.03.2016.)

Інститут славістики
філологічного факультету
Ляйпцизького університету

*Institut für Slavistik
der Philologischen Fakultät
der Universität Leipzig*

Контакт:

Адреса: Beethovenstr. 15, 04107 Leipzig

Тел.: + 49 (0) 341 97 37 454

Факс: +49 (0) 341 97 37 499

Ел. пошта: slavinst@rz.uni-leipzig.de

Інтернет-сторінка: <http://slavistik.philol.uni-leipzig.de/>

Розклад роботи секретаріату: понеділок 9.30-11.30; вівторок і середа 9.30-11.30, 13.00-15.00; четвер 13.00-15.00

Слов'янські студії були започатковані у Ляйпцизькому університеті 1870 р. В **Інституті славістики**⁸³¹ (директорка – проф. Гергільд Цибатов) **філологічного факультету**⁸³² Ляйпцизького університету бакалаврам та магістрам викладають українську мову Олександр Шляйшардт і Наталія Бьорнер,⁸³³ др. Петр Біскуп, Христіан Даніель Штраух, др. Оляф Мюллер-Райхау.⁸³⁴ Окрім того, майбутнім бакалаврам та магістрам в Інституті читають такі навчальні курси з української мови:

- “Synchrone Sprachwissenschaft: Russisch, Weißrussisch, Ukrainisch – ein Vergleich [Синхронне мовознавство: російська, білоруська, українська мови у порівнянні]” (др. Уве Юнгганнс, 2007 р.);⁸³⁵
- “Ausgewählte Themen der ostslawischen Sprachgeschichte: Geschichte der ostslawischen Literatursprachen [Обрані теми зі східнослов'янської мовної історії: історія східнослов'янських літературних мов]” (др. Керстен Крюгер, 2007-2008 р.);⁸³⁶

⁸³¹ Institut für Slavistik der Philologischen Fakultät der Universität Leipzig <http://www.uni-leipzig.de/~slav/> (Станом на 12.06.2014.)

⁸³² Philologischen Fakultät der Universität Leipzig <http://www.uni-leipzig.de/~philol/> (Станом на 12.06.2014.)

⁸³³ Lehrkräfte <http://www.uni-leipzig.de/~slav/> (Станом на 12.06.2014.)

⁸³⁴ Institut für Slavistik. Lehrveranstaltungen. Wintersemester 2010-11, alle neuen Studiengänge http://slavistik.philol.uni-leipzig.de/pdf/lehrverzeichnisse/KVV_WS10-11_neue.pdf (Станом на 12.03.2016.);

Institut für Slavistik. Lehrveranstaltungen. Wintersemester 2011-12, alle neuen Studiengänge http://slavistik.philol.uni-leipzig.de/pdf/lehrverzeichnisse/KVV_WS11-12_neue.pdf (Станом на 12.03.2016.);

Institut für Slavistik. Lehrveranstaltungen. Wintersemester 2012-13, alle neuen Studiengänge http://slavistik.philol.uni-leipzig.de/pdf/lehrverzeichnisse/KVV_WS12-13_neue.pdf (Станом на 12.03.2016.);

Institut für Slavistik. Lehrveranstaltungen neue Studienordnungen. Wintersemester 2014/15 http://slavistik.philol.uni-leipzig.de/pdf/lehrverzeichnisse/KVV_WS14-15.pdf (Станом на 12.03.2016.);

Vorlesungsverzeichnis Wintersemester 2015/16 http://slavistik.philol.uni-leipzig.de/pdf/lehrverzeichnisse/KVV_WS15-16.pdf (Станом на 12.03.2016.)

⁸³⁵ Institut für Slavistik. Lehrveranstaltungen. Kommentiertes Vorlesungsverzeichnis SS 2007 http://slavistik.philol.uni-leipzig.de/pdf/lehrverzeichnisse/KVV_SS07.pdf (Станом на 12.03.2016.)

⁸³⁶ Institut für Slavistik. Lehrveranstaltungen. Kommentiertes Vorlesungsverzeichnis WS 2007/08 http://slavistik.philol.uni-leipzig.de/pdf/lehrverzeichnisse/KVV_WS07-08.pdf (Станом на 12.03.2016.)

- “Ostslawische/Russische Landeskunde [Східнослов'янське/російське краєзнавство]”, який включає українське краєзнавство (Н. Бьорнер, 2008-2009 рр.);
- “Einführung in die ukrainische/weißrussische Literatur- und Kulturgeschichte [Вступ до української/білоруської літературної та культурної історії]” (Ангела Вайсскоппель, 2008-2009 рр.);
- “Geschichte der ostslawischen Literatursprachen [Історія східнослов'янських літературних мов]” (др. К. Крюгер, 2009 р.);
- “Ostslawische/Ukrainische Kulturgeschichte und Sprache [Східнослов'янська/українська культурна історія та мова]” (др. К. Крюгер, 2009 р.);⁸³⁷
- “„Nation“ und Literatur: Tendenzen der ukrainischen/weißrussischen Literatur und Kultur des 19. und 20. Jahrhunderts [„Нація“ і література: тенденції української/білоруської літератури і культури XIX і XX століть]” (А. Вайсскоппель, 2008, 2011 р.);⁸³⁸
- “Einführung in die ukrainische und weißrussische Literatur und Kultur des 19. und 20. Jahrhunderts [Вступ до української і білоруської літератури та культури XIX і XX століть]” (Христіан Даніель Штраух, 2013-2014 р.);⁸³⁹
- “Geschichte der russischen/ostslawischen Literatur 11. bis 18. Jh. [Історія російської/східнослов'янської літератури від XI до XVIII ст.]”, де охоплена, зокрема історія української мови та літератури (др. Барбара Байер, 2009-2013, 2013-2015 рр.);⁸⁴⁰
- “Ukrainische Kulturgeschichte und Sprache [Українська культурна історія та мова]” (др. П. Біскуп, 2012-2014 р.; др. Оляф Мюллер-Райхау, 2010-2011, 2014-2015 рр.);⁸⁴¹

⁸³⁷ Institut für Slavistik. Lehrveranstaltungen. Kommentiertes Vorlesungsverzeichnis SS 2008 http://slavistik.philol.uni-leipzig.de/pdf/lehrverzeichnisse/KVV_SS08.pdf (Станом на 12.03.2016.); Institut für Slavistik. Lehrveranstaltungen. Kommentiertes Vorlesungsverzeichnis SS 2009 http://slavistik.philol.uni-leipzig.de/pdf/lehrverzeichnisse/KVV_SS09.pdf (Станом на 12.03.2016.)

⁸³⁸ Institut für Slavistik. Lehrveranstaltungen. Kommentiertes Vorlesungsverzeichnis SS 2008 http://slavistik.philol.uni-leipzig.de/pdf/lehrverzeichnisse/KVV_SS08.pdf (Станом на 12.03.2016.); Institut für Slavistik. Lehrveranstaltungen. Sommersemester 2011, alte Studienordnungen http://slavistik.philol.uni-leipzig.de/pdf/lehrverzeichnisse/KVV_SS11_alte.pdf (Станом на 12.03.2016.)

⁸³⁹ Institut für Slavistik. Lehrveranstaltungen. Sommersemester 2013, alte Studienordnungen http://slavistik.philol.uni-leipzig.de/pdf/lehrverzeichnisse/KVV_SS13_alte.pdf (Станом на 12.03.2016.); Institut für Slavistik. Lehrveranstaltungen. Sommersemester 2014, alte Studienordnungen http://slavistik.philol.uni-leipzig.de/pdf/lehrverzeichnisse/KVV_SS14_alte.pdf (Станом на 12.03.2016.)

⁸⁴⁰ Institut für Slavistik. Lehrveranstaltungen. Wintersemester 2009-10, alte Studienordnungen http://slavistik.philol.uni-leipzig.de/pdf/lehrverzeichnisse/KVV_WS09-10_alte.pdf (Станом на 12.03.2016.); Institut für Slavistik. Lehrveranstaltungen. Wintersemester 2011-12, alte Studienordnungen http://slavistik.philol.uni-leipzig.de/pdf/lehrverzeichnisse/KVV_WS11-12_alte.pdf (Станом на 12.03.2016.); Institut für Slavistik. Lehrveranstaltungen. Wintersemester 2013-14, alte Studienordnungen http://slavistik.philol.uni-leipzig.de/pdf/lehrverzeichnisse/KVV_WS13-14_alte.pdf (Станом на 12.03.2016.); Institut für Slavistik. Lehrveranstaltungen neue Studienordnungen. Sommersemester 2014/15 http://slavistik.philol.uni-leipzig.de/pdf/lehrverzeichnisse/KVV_WS14-15.pdf (Станом на 12.03.2016.)

⁸⁴¹ Institut für Slavistik. Lehrveranstaltungen. Sommersemester 2010, alle neuen Studiengänge http://slavistik.philol.uni-leipzig.de/pdf/lehrverzeichnisse/KVV_SS10_neue.pdf (Станом на 12.03.2016.); Institut für Slavistik. Lehrveranstaltungen. Sommersemester 2011, alle neuen Studiengänge http://slavistik.philol.uni-leipzig.de/pdf/lehrverzeichnisse/KVV_SS11_neue.pdf (Станом на 12.03.2016.); Institut für Slavistik. Lehrveranstaltungen. Sommersemester 2012, alle neuen Studiengänge http://slavistik.philol.uni-leipzig.de/pdf/lehrverzeichnisse/KVV_SS12_neue.pdf (Станом на 12.03.2016.); Institut für Slavistik. Lehrveranstaltungen. Sommersemester 2013, alle neuen Studiengänge http://slavistik.philol.uni-leipzig.de/pdf/lehrverzeichnisse/KVV_SS13_neue.pdf (Станом на 12.03.2016.)

- “Ukrainische Phonetik und Grammatik [Українська фонетика та граматики]”, інша назва – “Ukrainische Sprache der Gegenwart [Сучасна українська мова]” (др. К. Крюгер, 2007-2011-2015 pp.);
- “Einführung in die ukrainische/weißrussische Literatur- und Kulturgeschichte [Вступ до української/білоруської літературної та культурної історії]” (Ангела Вайсскоппель, 2009-2011 р.; Х. Д. Штраух, 2012-2015 р.);
- “Interkulturelle Kommunikation, Ukrainisch [Міжкультурна комунікація, українська мова]” (Н. Бьорнер, 2008-2010, 2015 р.).⁸⁴²

2014 р. при Інституті славистики провадились дослідницькі проекти: др. К. Крюгера “Ukrainisch – Deutsches Wörterbuch [Українсько-німецький словник]” та др. Васіле Думбрави і Х. Д. Штрауха “Menschenrechte in der Ukraine im Kontext der europäischen Integration [Права людини в Україні у контексті європейської інтеграції]”.⁸⁴³

Кьольнський університет

Інститут східноєвропейського права та порівняльного правознавства
 юридичного факультету
 Кьольнського університету

*Institut für osteuropäisches Recht und Rechtsvergleichung
 der Rechtswissenschaftlichen Fakultät
 der Universität zu Köln*

Контакт:

⁸⁴² Institut für Slavistik. Lehrveranstaltungen. Kommentiertes Vorlesungsverzeichnis SS 2007 http://slavistik.philol.uni-leipzig.de/pdf/lehrverzeichnisse/KVV_SS07.pdf (Станом на 12.03.2016.); Institut für Slavistik. Lehrveranstaltungen. Kommentiertes Vorlesungsverzeichnis SS 2008 http://slavistik.philol.uni-leipzig.de/pdf/lehrverzeichnisse/KVV_SS08.pdf (Станом на 12.03.2016.); Institut für Slavistik. Lehrveranstaltungen. Kommentiertes Vorlesungsverzeichnis WS 2008/09 http://slavistik.philol.uni-leipzig.de/pdf/lehrverzeichnisse/KVV_WS08-09.pdf (Станом на 12.03.2016.); Institut für Slavistik. Lehrveranstaltungen. Kommentiertes Vorlesungsverzeichnis SS 2009 http://slavistik.philol.uni-leipzig.de/pdf/lehrverzeichnisse/KVV_SS09.pdf (Станом на 12.03.2016.); Institut für Slavistik. Lehrveranstaltungen. Wintersemester 2009-10, Bachelor + Wahlbereich http://slavistik.philol.uni-leipzig.de/pdf/lehrverzeichnisse/KVV_WS09-10_BA+WB.pdf (Станом на 12.03.2016.); Institut für Slavistik. Lehrveranstaltungen. Sommersemester 2010, alle neuen Studiengänge http://slavistik.philol.uni-leipzig.de/pdf/lehrverzeichnisse/KVV_SS10_neue.pdf (Станом на 12.03.2016.); Institut für Slavistik. Lehrveranstaltungen. Sommersemester 2011, alle neuen Studiengänge http://slavistik.philol.uni-leipzig.de/pdf/lehrverzeichnisse/KVV_SS11_neue.pdf (Станом на 12.03.2016.); Institut für Slavistik. Lehrveranstaltungen. Sommersemester 2012, alle neuen Studiengänge http://slavistik.philol.uni-leipzig.de/pdf/lehrverzeichnisse/KVV_SS12_neue.pdf (Станом на 12.03.2016.); Institut für Slavistik. Lehrveranstaltungen. Sommersemester 2012, alte Studienordnungen http://slavistik.philol.uni-leipzig.de/pdf/lehrverzeichnisse/KVV_SS12_alte.pdf (Станом на 12.03.2016.); Institut für Slavistik. Lehrveranstaltungen. Sommersemester 2013, alle neuen Studiengänge http://slavistik.philol.uni-leipzig.de/pdf/lehrverzeichnisse/KVV_SS13_neue.pdf (Станом на 12.03.2016.); Institut für Slavistik. Lehrveranstaltungen. Sommersemester 2015 http://slavistik.philol.uni-leipzig.de/pdf/lehrverzeichnisse/KVV_SS15.pdf (Станом на 12.03.2016.); Institut für Slavistik. Lehrveranstaltungen. Sommersemester 2014, alle neuen Studiengänge http://slavistik.philol.uni-leipzig.de/pdf/lehrverzeichnisse/KVV_SS14_neue.pdf (Станом на 12.03.2016.)

⁸⁴³ Projekte. Institut für Slavistik <http://forschen.uni-leipzig.de/projekte/institut-fuer-slavistik.html> (Станом на 2.03.2016.)

Адреса: Klosterstr. 79 d, 50931 Köln
Тел.: + 49 (0) 221 470 55 75
Факс: +49 (0) 221 470 55 82
Ел. пошта: institut-ostrecht@uni-koeln.de
Інтернет-сторінка: <http://www.iorr.uni-koeln.de/>
Розклад роботи: понеділок – п'ятниця 9.00-17.00

Інститут східноєвропейського права та порівняльного правознавства⁸⁴⁴
(попередня назва – Інститут східного права, директорка – проф. Ангеліка Нуссбергер)
юридичного факультету⁸⁴⁵ **Кьольнського університету**⁸⁴⁶ був заснований 1964 р.

У 2001-2004 рр. Інститут провадив кілька дослідних проектів з аспектом “Ukraine”. Це

- “Rezeption der EMRK in der Ukraine und der Russischen Föderation [Рецепція Європейської конвенції з прав людини в Україні і в Російській Федерації]”,⁸⁴⁷
- “Minderheitenschutz im östlichen Europa [Захист меншин у Східній Європі]”,⁸⁴⁸
- “Rechtsentwicklung in Mittel- und Osteuropa [Правовий розвиток у Центральній і Східній Європі]”,⁸⁴⁹
- “Recht und Rhetorik [Право і риторика]”,⁸⁵⁰
- “Analyse und Dokumentation der Rechtsphilosophie und Rechtstheorie in Mittel- und Osteuropa vor der kommunistischen Herrschaft als Beitrag zu rechtstheoretischen Debatte zwischen West- und Osteuropa [Аналіз та документація філософії та теорії права в Центральній і Східній Європі перед комуністичним правлінням як внесок до правових дебатів між Західною і Східною Європою]”.⁸⁵¹

Кьольнсько-боннський центр Центральної та Східної Європи
філософського факультету
Кьольнського університету

*Cologne-Bonn Centre for Central and Eastern Europe (CCCEE)
der Philosophischen Fakultät
der Universität zu Köln*

Контакт:

⁸⁴⁴ Institut für osteuropäisches Recht und Rechtsvergleichung der Rechtswissenschaftlichen Fakultät der Universität zu Köln <http://www.iorr.uni-koeln.de/> (Станом на 22.08.2015.)

⁸⁴⁵ Rechtswissenschaftliche Fakultät der Universität zu Köln. Willkommen an der Rechtswissenschaftlichen Fakultät der Universität zu Köln! <http://www.jura.uni-koeln.de/> (Станом на 22.05.2014.)

⁸⁴⁶ Universität zu Köln <http://www.uni-koeln.de/> (Станом на 22.05.2014.)

⁸⁴⁷ Forschung. Abgeschlossene Projekte <http://www.ostrecht.uni-koeln.de/11454.html> (Станом на 22.05.2014.)

⁸⁴⁸ Vorträge. Ukraine http://www.uni-koeln.de/jur-fak/ostrecht/minderheitenschutz/Vortraege/Ukraine/Ukraine_Schmidt.pdf (Станом на 21.07.2013.)

⁸⁴⁹ Rechtsentwicklung in Mittel- und Osteuropa <http://www.ostrecht.uni-koeln.de/11509.html> (Станом на 22.05.2014.)

⁸⁵⁰ Kompetenznetzwerk “Institutionen und institutioneller Wandel im Postsozialismus: Zwischen Geschichtlichkeit und globalem Anpassungsdruck (KomPost)” <http://www.ostrecht.uni-koeln.de/11490.html> (Станом на 22.05.2014.)

⁸⁵¹ Analyse und Dokumentation der Rechtsphilosophie in Mittel- und Osteuropa vor der kommunistischen Herrschaft als Beitrag zu rechtstheoretischen Debatte zwischen West- und Osteuropa <http://www.ostrecht.uni-koeln.de/11515.html> (Станом на 22.05.2014.)

Адреса: Weyertal 137, 50931 Köln
Тел.: + 49 (0) 221 470 23 46
Факс: +49 (0) 221 470 50 01
Ел. пошта: j.schulte@uni-koeln.de
Інтернет-сторінка: <http://cccee.phil-fak.uni-koeln.de/2573.html>

Кьольнсько-боннський центр Центральної та Східної Європи⁸⁵² **філософського факультету**⁸⁵³ **Кьольнського університету** (керівник – проф. Юрген Шульте) є міждисциплінарним об'єднанням наукових підрозділів Кьольнського і Боннського університетів, які спеціалізуються на вивченні Центральної і Східної Європи: Слов'янський інститут, Інститут східноєвропейського права та порівняльного правознавства, Форум Льва Копелева, відділення східноєвропейської історії Історичного семінару, Інститут юдаїстики Мартіна Бубера, Інститут археології (відділення візантиністики та новогрецької філології) Кьольнського університету та Інститут історичних наук (відділення східноєвропейської історії) Боннського університету.⁸⁵⁴

У жовтні 2014 р. Центр організував у Кьольнському університеті подіуму дискусію “Der Russland-Ukraine-Konflikt und die Bürgergesellschaft [Російсько-український конфлікт і громадянське суспільство]”, в якій взяли участь Рафат Чубаров, голова Світового конгресу кримських татар; Антон Носік, російський журналіст і громадський діяч; Йосип Зісельс, голова Асоціації єврейських організацій і громад України.⁸⁵⁵

З-поміж відкритих лекцій (виступів) науковців, організованих Центром, українській тематиці були присвячені такі:

- “Rechtsextremismus in der postsowjetischen Ukraine. Bestimmungsfaktoren, Propagandamythen, Gefahrenpotenziale [Правий екстремізм у пострадянській Україні. Детермінанти, пропагандистські міфи, потенційні небезпеки]” др. Андреаса Умлянда (грудень 2014 р.);
- “Bobrinskoj und Tschizewskij: Zwei Emigrantenblicke auf Grigorij Skovoroda [Бобрінської і Чижевський: два еміграційні погляди на Григорія Сковороду]” др. Віталія Морозова (січень 2015 р.);
- “Der russische Rechtsextremismus, das Putin-Regime und die so genannte "Ukraine-Krise" [Російський правий екстремізм, путінський режим і так звана "українська криза"]” др. Андреаса Умлянда (січень 2015 р.);
- “How History Goes Wrong: Politics of History and Its Consequences in Contemporary Ukraine [Як неправильно йде історія: політика історії та її наслідки в сучасній Україні]” проф. Георгій Касьянов (лютий 2015 р.).⁸⁵⁶

У червні 2015 р. у Кьольні за підтримки Центру відбулась чергова українсько-німецька зустріч у рамках проекту “Київські діалоги”, присвячена темі “Neue Geopolitik statt Kalter Krieg? Die Ukraine, Russland und der Westen [Нова геополітика замість холодної війни? Україна, Росія і Захід]”.⁸⁵⁷

⁸⁵² Cologne-Bonn Centre for Central and Eastern Europe (CCCEE) der Philosophischen Fakultät der Universität zu Köln <http://cccee.phil-fak.uni-koeln.de/2573.html> (Станом на 4.04.2016.)

⁸⁵³ Philosophische Fakultät der Universität zu Köln <http://phil-fak.uni-koeln.de/9753.html> (Станом на 4.04.2016.)

⁸⁵⁴ Beteiligte Institute <http://cccee.phil-fak.uni-koeln.de/20090.html> (Станом на 4.04.2016.)

⁸⁵⁵ CCCEE Podiumsdiskussion: Der Russland-Ukraine-Konflikt und die Bürgergesellschaft <http://zoe.phil-fak.uni-koeln.de/22451.html> (Станом на 4.04.2016.)

⁸⁵⁶ CCCEE Vorträge <http://zoe.phil-fak.uni-koeln.de/22449.html> (Станом на 4.04.2016.)

⁸⁵⁷ Kiewer Gespräche <http://zoe.phil-fak.uni-koeln.de/22899.html> (Станом на 4.04.2016.)

У рамках серії регулярних лекцій Центру для студентів бакалаврської та магістерської програм “Regionalstudien Ost- und Mitteleuropa (ROME) [Регіональні студії Східної та Центральної Європи]”⁸⁵⁸ українські теми були присвячені такі:

- “Der Krieg im Osten der Ukraine 2014: Ursachen – Erscheinungsformen – Lösungsmöglichkeiten [Війна на Сході України 2014 р.: причини – форми – можливості вирішення]” (проф. Гергард Зімон),
- “Der Medienkrieg über die Ukraine und die Konsequenzen für das Russlandbild in Deutschland [Війна у ЗМІ за Україну та її наслідки для образу Росії в Німеччині]” (Інго Маннтойфель, січень 2015 р.).⁸⁵⁹

Кьольнсько-боннський центр Центральної та Східної Європи має у своєму розпорядженні одну з найбільших у Німеччині фахових бібліотек, яка постала влітку 2015 р. внаслідок об'єднання славистичних бібліотек Кьольнського і Боннського університетів.⁸⁶⁰ Центр заснував щорічну премію Раїси Орлової – російської дисидентки, дружини Льва Копелева, – за найкращу кваліфікаційну студентську роботу у царині східноєвропейської культури, історії і політики.⁸⁶¹

Інститут доісторичних часів та ранньої історії
філософського факультету
Кьольнського університету

*Institut für Ur- und Frühgeschichte
der Philosophischen Fakultät
der Universität zu Köln*

Контакт:

Адреса: Weyertal 125, 50931 Köln

Адреса для листування: Albertus-Magnus-Platz, 50931 Köln

Тел.: + 49 (0) 221 470 23 06

Факс: +49 (0) 221 470 4892

Ел. пошта: secretary.prehistory@uni-koeln.de

Інтернет-сторінка: <http://ufg.phil-fak.uni-koeln.de/5996.html>

Інститут доісторичних часів та ранньої історії⁸⁶² філософського факультету (директор – проф. Юрген Ріхтер) був заснований в університеті 1930 р. під назвою Інституту доісторичної епохи та проіснував до 1946 р. Офіційно Інститут поновив діяльність 1961 р.⁸⁶³

З українською археологією пов'язані два дослідницькі проекти Інституту: “The „Eastern Trajectory“ – Last Glacial Palaeogeography and Archaeology of the Eastern

⁸⁵⁸ Regionalstudien Ost- und Mitteleuropa (ROME) <http://cccee.phil-fak.uni-koeln.de/rome.html> (Станом на 4.04.2016.)

⁸⁵⁹ CCCEE Ringvorlesung ROME <http://cccee.phil-fak.uni-koeln.de/ringvorlesung.html> (Станом на 4.04.2016.)

⁸⁶⁰ An Interessenten am Studium der Regionalstudien Ost- und Mitteleuropa (ROME) an der Universität zu Köln <http://zoe.phil-fak.uni-koeln.de/22276.html> (Станом на 4.04.2016.)

⁸⁶¹ Der Raissa D. Orlowa-Preis des CCCEE <http://zoe.phil-fak.uni-koeln.de/22161.html> (Станом на 4.04.2016.)

⁸⁶² Institut für Ur- und Frühgeschichte der Philosophischen Fakultät der Universität zu Köln <http://ufg.phil-fak.uni-koeln.de/5996.html> (Станом на 6.04.2016.)

⁸⁶³ Über uns <http://ufg.phil-fak.uni-koeln.de/5973.html> (Станом на 6.04.2016.)

Mediterranean and of the Balkan Peninsula [„Східна траєкторія“ – остання льодовикова палеографія і археологія Східного Середземномор'я і Балканського півострова]” та “Funktionale Variabilität im späten Mittelpaläolithikum auf der Halbinsel Krim, Ukraine [Функціональна варіативність пізнього середньовіччя на Кримському півострові, Україна]”.⁸⁶⁴ Перший проект передбачав вивчення т. зв. східної траєкторії сучасних людських міграцій до Європи, археологію та динаміку довкілля, екологічних умов останньої льодовикової популяції, а також проведення археологічних розкопок у Південній Йорданії, Румунії та Південній Україні. Другий – через аналіз функціональної варіативності в матеріальній культурі дослідити землекористування пізніх неандертальців. Реалізація другого проекту передбачала також проведення розкопок у Криму у співпраці з Кримським відділенням НАН України.

Центр дослідження Туреччини та Європейського Союзу
при Кьольнському університеті
(колишня кафедра європейської політики Жана Моне
напряму політологія факультету економічних та соціальних наук
Кьольнського університету)

*Centre for Turkey and European Union Studies (CETEUS)
an der Universität zu Köln /
Jean Monnet Lehrstuhl für Europäische Politik des Fakultätsbereiches
Politikwissenschaft
der Wirtschafts- und Sozialwissenschaftlichen Fakultät
der Universität zu Köln*

Контакт:

Адреса: Gottfried-Keller Str. 6, 50931 Köln

Тел.: + 49 (0) 221 470 14 31

Факс: +49 (0) 221 470 14 92

Ел. пошта: ceteus-cologne@uni-koeln.de

wessels-office@wiso.uni-koeln.de

Інтернет-сторінка: <http://www.jeanmonnetchair.uni-koeln.de/de/home/>

<http://www.ceteus.uni-koeln.de/>

Розклад роботи: понеділок-четвер 14.00-16.00

Центр дослідження Туреччини та Європейського Союзу⁸⁶⁵ при Кьольнському університеті (директор – проф. Вольфганг Вессельс) продовжує роботу кафедри європейської політики Жана Моне напряму політологія факультету економічних та соціальних наук Кьольнського університету (завідувач – вище зазначений проф. В. Вессельс). Його діяльність пов'язана з тісною співпрацею з Турецько-німецьким університетом у Стамбулі. Проф. Вессельс водночас є віцепрезидентом Німецького консорціуму-засновника Турецько-німецького університету. Дослідницький інтерес Центру насамперед зосереджений на відносинах Туреччини та

⁸⁶⁴ Projects <http://www.uni-koeln.de/fast/projects.html> (Станом на 6.04.2016.)

⁸⁶⁵ Jean Monnet Lehrstuhl für Europäische Politik des Fakultätsbereiches Politikwissenschaft der Wirtschafts- und Sozialwissenschaftlichen Fakultät der Universität zu Köln <http://www.jeanmonnetchair.uni-koeln.de/de/home/> (Станом на 5.04.2016.)

ЄС, потенціалі Туреччини як майбутнього енергетичного центру, партнерстві ЄС з країнами-сусідами.⁸⁶⁶

У липні 2014 р. тоді ще кафедра європейської політики Жана Моне виступила організатором кругового столу на тему "The Ukraine Crisis: Energy & Geopolitics [Українська криза: енергетика та геополітика]", який відбувся у рамках семінару "European Energy Policy [Європейська енергетична політика]" в Берліні та Брюсселі.⁸⁶⁷

Опосередковано України стосувався організований кафедрою круглий стіл на тему "European Energy Security: Consequences after the Ukraine Crisis. The Future Role of Turkey [Європейська енергетична безпека: наслідки після української кризи. Майбутня роль Туреччини]", котрий пройшов у червні 2015 р. у рамках семінару "European Energy and Climate Policy [Європейська політика в галузі енергетики та клімату]".⁸⁶⁸

Семінар др. Олівера Гьоінга і Бірте Віндгойзер 2015-2016 рр. "Europäische Politik: Aktuelle Debatten in der EU-Außenpolitik [Європейська політика: сучасні дебати про зовнішню політику ЄС]" передбачав вивчення теми "Der Ukraine-Konflikt [Конфлікт в Україні]" з наступною дискусією.⁸⁶⁹

Інститут географії
Кьольнського університету

*Geographisches Institut
der Universität zu Köln*

Контакт:

Адреса: Zülpicher Str. 45, 50674 Köln

Zülpicher Str. 49a, 50674 Köln

Otto-Fischer-Str. 4, 50674 Köln

Адреса для листування: Albertus-Magnus-Platz, 50923 Köln

Тел.: + 49 (0) 221 470 25 47

Факс: +49 (0) 221 470 51 24

Ел. пошта: p.friedrichs@uni-koeln.de

Інтернет-сторінка: <http://www.geographie.uni-koeln.de/index.371.de.html>

Один із поточних проектів робочої групи по вивченню геoarхеології, геохронології і морфології узбережжя⁸⁷⁰ **Інституту географії Кьольнського університету**⁸⁷¹ (директор – проф. Карл Шнайдер) присвячений геoarхеології України. Це "Geoarchäologische und paläogeographische Untersuchungen an den Küsten des Asowschen und des Schwarzen Meeres, insbesondere im Bereich der Halbinseln von Taman (Russland) und Kertsch (Ukraine) [Геoarхеологічні та палеогеографічні дослідження на

⁸⁶⁶ CETEUS Centre for Turkey and European Union Studies http://www.jeanmonnetchair.uni-koeln.de/sites/summit/user_upload/Kurzbeschreibung_CETEUS_20160314.pdf (Станом на 5.04.2016.)

⁸⁶⁷ Europe@Work 2014. "European Energy Policy" <http://www.jeanmonnetchair.uni-koeln.de/de/studium/europework/2014/> (Станом на 5.04.2016.)

⁸⁶⁸ Europe@Work 2015. "European Energy and Climate Policy" <http://www.jeanmonnetchair.uni-koeln.de/de/studium/europework/2015/> (Станом на 5.04.2016.)

⁸⁶⁹ WS 2015/2016 Seminar Europäische Politik: Aktuelle Debatten in der EU-Außenpolitik http://www.jeanmonnetchair.uni-koeln.de/sites/jean_monnet/user_upload/Seminarbeschreibung_und_Seminarplan_aktualisiert_dez_2015.pdf (Станом на 5.04.2016.)

⁸⁷⁰ Arbeitsgruppe Geoarchäologie, Küstenmorphologie und Geochronologie <http://www.geographie.uni-koeln.de/info.722.de.html> (Станом на 22.05.2014.)

⁸⁷¹ Geographisches Institut der Universität zu Köln <http://www.geographie.uni-koeln.de/index.371.de.html> (Станом на 22.05.2014.)

узбережжях Азовського і Чорного морів, зокрема на Таманському півострові (Росія) і в Керчі (Україна)]]”.⁸⁷²

* * *

Окремо студентам **Кьольнського університету** пропонується курс української мови серед курсів по вивченню 27 інших мов⁸⁷³.

У вересні 2014 р. Європейський центр документації бібліотеки Кьольнського університету та міської бібліотеки Кьольну організував доповідь євроексперта др. Зібо Янсена з наступною дискусією на тему “Die Krise in der Ukraine: Die aktuelle Entwicklung und die Folgen für die EU [Криза в Україні: сьогоdnішній розвиток та наслідки для ЄС]”.⁸⁷⁴

Маннгаймський університет

Маннгаймський центр європейських соціальних досліджень
Маннгаймського університету

*Mannheimer Zentrum für Europäische Sozialforschung
der Universität Mannheim*

Контакт:

Адреса: A5, Bauteil A, 68159 Mannheim

Адреса для листування: Universität Mannheim, Mannheimer Zentrum für Europäische Sozialforschung (MZES), 68131 Mannheim

Тел.: + 49 (0) 621 181 28 04, + 49 (0) 621 181 28 68

Факс: +49 (0) 621 181 28 03, + 49 (0) 621 181 28 66

Ел. пошта: sek-a@mzes.uni-mannheim.de Direktorat@mzes.uni-mannheim.de

Інтернет-сторінка: <http://www.mzes.uni-mannheim.de/d7/de>

Політичні та соціальні перетворення в Україні після здобуття незалежності 1991 р. знаходяться у фокусі наукових інтересів **Маннгаймський центр європейських соціальних досліджень**⁸⁷⁵ (директор – проф. Франк Кальтер). Так, України стосувались наступні дослідні проекти **Маннгаймського центру європейських соціальних досліджень:**

⁸⁷² Forschung. Laufende Forschungsprojekte <http://www.geographie.uni-koeln.de/forschung.714.de.html> (Станом на 26.05.2014.)

⁸⁷³ Дані стосуються літнього семестру 2013 р. Sprachkurse http://verwaltung.uni-koeln.de/international/content/sprachkurse/index_ger.html (Станом на 26.05.2014.)

⁸⁷⁴ EU aktuell: Die Krise in der Ukraine [http://www.ub.uni-](http://www.ub.uni-koeln.de/edz/content/veranstaltung/archiv/euaktuell_ukrainekrise/index_ger.html)

[koeln.de/edz/content/veranstaltung/archiv/euaktuell_ukrainekrise/index_ger.html](http://www.ub.uni-koeln.de/edz/content/veranstaltung/archiv/euaktuell_ukrainekrise/index_ger.html) (Станом на 26.05.2014.)

⁸⁷⁵ MZES: Mannheimer Zentrum für europäische Sozialforschung <http://www.mzes.uni-mannheim.de/d7/de> (Станом на 26.05.2014.)

- 1999-2002 pp. "Die Nationalitätenpolitik der Ukraine seit 1989 und ihr Beitrag zur Regulierung ethnischer Konflikte [Політика України щодо національностей від 1989 р. та її роль у врегулюванні етнічних конфліктів]";⁸⁷⁶
- 1999-2001 pp. "Brüssel oder Moskau: Die außenpolitische Orientierung von Belarus, Polen, der Slowakei und der Ukraine im Kontext der postkommunistischen Integrations- und Transformationsprozesse [Брюссель чи Москва: зовнішньополітична орієнтація Білорусі, Польщі, Словаччини та України в контексті посткомуністичних трансформаційних та інтеграційних процесів]";⁸⁷⁷
- 1994-1997 pp. "Energiepolitische und energiewirtschaftliche Handlungsoptionen in Belarus und der Ukraine 1990-1995 [Енергетична політика та енергетично-економічні альтернативи політики в Білорусі та Україні]";⁸⁷⁸
- 1994-1996 pp. "Das ostslawische Dreieck Rußland, Ukraine, Belarus: Zum Transformationsprozeß der Beziehungen zwischen den Nachfolgestaaten der Sowjetunion beim Übergang vom autoritären Sowjetsystem zu souveränen Staaten mit pluralistisch-demokratischer Orientierung [Східнослов'янський трикутник Росії, України і Білорусі: щодо процесу трансформації стосунків між державами-наступницями Радянського Союзу в період переходу від авторитарної радянської системи до суверенних держав з плюралістично-демократичної орієнтації]";⁸⁷⁹

У порівняльному контексті український аспект охоплював проект Центру 2005-2010 pp. "Bildungssystem und Arbeitsmärkte in Zentral- und Osteuropa [Система освіти і ринки праці у Центральній та Східній Європі]".⁸⁸⁰

Центр вивчення структур конфліктів та співпраці у Східній Європі Маннгаймського університету

*Forschungsschwerpunkt Konflikt- und Kooperationsstrukturen in Osteuropa
der Universität Mannheim*

Контакт:

Адреса: A5, 6, Gebäudeteil A, 68159 Mannheim

Тел.: + 49 (0) 621 181 28 42

Ел. пошта: egbert.jahn@mzes.uni-mannheim.de

⁸⁷⁶ Die Nationalitätenpolitik der Ukraine seit 1989 und ihr Beitrag zur Regulierung ethnischer Konflikte <http://www.mzes.uni-mannheim.de/d7/de/projects/die-nationalitaetenpolitik-der-ukraine-seit-1989-und-ihr-beitrag-zur-regulierung-ethnischer-konflikte> (Станом на 26.05.2014.)

⁸⁷⁷ Brüssel oder Moskau: Die außenpolitische Orientierung von Belarus, Polen, der Slowakei und der Ukraine im Kontext der postkommunistischen Integrations- und Transformationsprozesse <http://www.mzes.uni-mannheim.de/d7/de/projects/brussel-oder-moskau-die-aussenpolitische-orientierung-von-belarus-polen-der-slowakei-und-der-ukraine-im-kontext-der> (Станом на 26.05.2014.)

⁸⁷⁸ Energiepolitische und energiewirtschaftliche Handlungsoptionen in Belarus und der Ukraine 1990-1995 <http://www.mzes.uni-mannheim.de/d7/de/projects/energiepolitische-und-energiewirtschaftliche-handlungsoptionen-in-belarus-und-der-ukraine-1990-1995> (Станом на 26.05.2014.)

⁸⁷⁹ Das ostslawische Dreieck Rußland, Ukraine, Belarus: Zum Transformationsprozeß der Beziehungen zwischen den Nachfolgestaaten der Sowjetunion beim Übergang vom autoritären Sowjetsystem zu souveränen Staaten mit pluralistisch-demokratischer Orientierung <http://www.mzes.uni-mannheim.de/d7/de/projects/das-ostslawische-dreieck-russland-ukraine-belarus-zum-transformationsprozess-der-beziehungen-zwischen-den> (Станом на 26.05.2014.)

⁸⁸⁰ Bildungssystem und Arbeitsmärkte in Zentral- und Osteuropa <http://www.mzes.uni-mannheim.de/d7/de/projects/bildungssystem-und-arbeitsmarkte-in-zentral-und-osteuropa> (Станом на 26.05.2014.)

Центр вивчення структур конфліктів та співпраці у Східній Європі Маннгаймського університету⁸⁸¹ (керівник – проф. Еґберт Ян) проводить тематичні дослідження, надає консультації на теми східної та західної політики, організовує конференції та симпозиуми для активізації соціальних наук та міждисциплінарного обміну та діалогу з відповідними інституціями та неурядовими організаціями Східної Європи.

Дослідження Центру публікуються в навчальній серії “Untersuchungen des FKKS [Дослідження Центру вивчення структур конфліктів та співпраці у Східній Європі]”⁸⁸² та книжковій серії “Studien zu Konflikt und Kooperation im Osten [Дослідження конфліктів та співпраці на Сході]”.⁸⁸³ Так, у книжковій серії 2004 р. побачила світ монографія Зузан Штеварт “Explaining the Low Intensity of Ethnopolitical Conflict in Ukraine [Пояснення низької інтенсивності етнополітичного конфлікту в Україні]”.⁸⁸⁴

У серії “Untersuchungen des FKKS” 2004 р. вийшла розвідка Марґарити Бальмаседа “Explaining the Management of Energy Dependency in Ukraine. Possibilities and Limits of a Domestic-Centered Perspective [Пояснення менеджменту енергетичної залежності України. Можливості та обмеження внутрішньо орієнтованої перспективи]”.⁸⁸⁵

Серед щомісячних лекцій, які читає проф. Е. Ян, Україні були присвячені такі:

- “Die Grenze zukünftiger Erweiterungen der Europäischen Union. Zur umstrittenen Mitgliedschaft der Türkei, der Ukraine und anderer Staaten [Кордони майбутнього розширення Європейського Союзу. Про суперечливе членство Туреччини, України та інших держав]” (червень 2005 р.);
- “Der zweite Demokratisierungsversuch in Serbien, Georgien und der Ukraine [Друга спроба демократизації в Сербії, Грузії та Україні]” (листопад 2006 р.);
- “Die Zuspitzung der Integrationskonkurrenz zwischen Brüssel und Moskau um die Ukraine [Посилення інтеграційної конкуренції між Брюсселем та Москвою по відношенню до України]” (травень 2015 р.);
- “Der zweite bzw. dritte Demokratisierungsversuch in Serbien, Georgien und der Ukraine [Друга та третя спроби демократизації в Сербії, Грузії та Україні]” (січень 2016 р.).⁸⁸⁶

Проф. Е. Ян є також автором двох статей про Голодомор в Україні у порівняльній перспективі з іншими масовими вбивствами в Європі.⁸⁸⁷

Вільний університет Берліна

⁸⁸¹ Forschungsschwerpunkt Konflikt- und Kooperationsstrukturen in Osteuropa der Universität Mannheim <http://fkks.uni-mannheim.de/> (Станом на 6.03.2016.)

⁸⁸² Untersuchungen des FKKS <http://fkks.uni-mannheim.de/publikationen/> (Станом на 6.04.2016.)

⁸⁸³ Studien zu Konflikt und Kooperation im Osten <http://www.lit-verlag.de/cgi-local/suchbuch?rcode=SKKO> (Станом на 19.06.2014.)

⁸⁸⁴ Steward S. Explaining the Low Intensity of Ethnopolitical Conflict in Ukraine. – Münster: Lit Verlag, 2004. – 264 S.

⁸⁸⁵ Balmaceda M. M. Explaining the Management of Energy Dependency in Ukraine. Possibilities and Limits of a Domestic-Centered Perspective // Untersuchungen des FKKS. – 2004. – Juli. – 38 S. <http://fkks.uni-mannheim.de/publikationen/fkks30.pdf> (Станом на 26.05.2014.)

⁸⁸⁶ Politische Streitfragen in zeitgeschichtlicher Perspektive <http://fkks.uni-mannheim.de/montagsvorlesung/> (Станом на 6.04.2016.)

⁸⁸⁷ Jahn E. Der Holodomor im Vergleich. Zur Phänomenologie der Massenvernichtung // Osteuropa. – 2004. – Bd. 54, H. 12. – S. 13-32; Jahn E. A Comparative Perspective on the Holodomor // States of Europe. Old Land, New Worlds / Hrsg. von M. Sapper, V. Weichsel. – Berlin: Berliner Wissenschaftsverlag, 2005. – S. 183-221

Інститут Східної Європи
Вільного університету Берліна

*Osteuropa-Institut
der Freien Universität Berlin*

Контакт:

Адреса: Garystr. 55, 14195 Berlin

Тел.: + 49 (0) 30 838 58 578, 30 838 52 039

Факс: +49 (0) 30 838 55 206

Ел. пошта: locasciooei@zedat.fu-berlin.de

Інтернет-сторінка: <http://www.oei.fu-berlin.de/index.html>

Розклад роботи секретаріату: понеділок-п'ятниця 9.30-13.30

Інститут Східної Європи⁸⁸⁸ Вільного університету Берліна⁸⁸⁹ (декан – проф. Катаріна Блум) був заснований 1951 р. як інтердисциплінарний інститут регіональних студій. Нині тут діють шість відділень: історії, культури, політики, права, соціології та економіки. Інститут Східної Європи спеціалізується на вивченні історичної, культурної, політичної, економічної специфіки країн Східної, Центральної та Південно-Східної Європи, їх відмінностей та подібностей до країн Західної Європи в порівняльній, міжрегіональній та транскультурній перспективах.⁸⁹⁰

Інститут було засновано 1951 р., фінансовано коштом федерального МВС та фонду Рокфеллера. Інститут співпрацював з МЗС у формі дослідницьких замовлень, спеціалізувався на вивченні давньої історії Росії та політично актуальних питань російсько-європейських стосунків. У повоєнний час Інститут став найбільшим інститутом Східної Європи у ФРН.⁸⁹¹ Від 1954 р. видається книжкова серія “Forschungen zur osteuropäischen Geschichte [Дослідження зі східноєвропейської історії]”.⁸⁹²

Сьогодні на українознавчих дослідженнях спеціалізується переважно відділ культури, котрий розглядає Україну та Чехію в порівняльній перспективі з Росією. Саме на Росії зосереджено головну увагу при вивченні різних аспектів культур Східної Європи. У поточному році тут триває проект Маттіаса Шварца і Магдалени Маршалек “Imaginierte Ukraine. Zur kulturellen Topographie der Ukraine in der polnischen, russischen und ukrainischen Literatur [Уявна Україна. Щодо культурної топографії України в польській, російській та українській літературах]” та Маттіаса Шварца “Varianten der Emo-Prosa. Zeitgenössische junge Literatur aus Polen, Russland und der Ukraine [Різновиди емо-прози. Сучасна молода література у Польщі, Росії та Україні]”.⁸⁹³

Українознавчу тематику охоплюють також навчальні курси та семінари, проваджені співробітниками Інституту в галузі історії, економіки, літературознавства, як-от:

⁸⁸⁸ Osteuropa-Institut ist ein interdisziplinäres Regionalinstitut der Freien Universität Berlin <http://www.oei.fu-berlin.de/index.html> (Станом на 12.06.2014.)

⁸⁸⁹ Freie Universität Berlin <http://www.fu-berlin.de/> (Станом на 12.06.2014.)

⁸⁹⁰ Osteuropa-Institut der Freien Universität Berlin. Über das Institut <http://www.oei.fu-berlin.de/projekte/profil/index.html> (Станом на 12.05.2014.)

⁸⁹¹ Барвінська П. І. Між наукою і політикою... С. 257-258/

⁸⁹² Historische Veröffentlichungen (Forschungen zur osteuropäischen Geschichte) <http://www.ib.hu-berlin.de/~pbruhn/oeipub04.htm> (Станом на 12.06.2014.)

⁸⁹³ Matthias Schwarz http://www.oei.fu-berlin.de/kultur/01_mitarbeiter/lehrbeauftragte/schwartz/index.html (Станом на 12.05.2014.)

- “Die sozio-ökonomischen Voraussetzungen für Wirtschaftsreformen in der Russischen Föderation, der Ukraine und in Belarus – Analyse und Vergleich [Соціально-економічні умови для економічних реформ в Росії, Україні і Білорусії - Аналіз та порівняння]”,⁸⁹⁴
- “Geschichte der Bukowina vom 18. bis 20. Jahrhundert [Історія Буковини з XVIII до XX ст.]”,⁸⁹⁵
- “Energiefragen des postsowjetischen Raumes [Енергетичні питання пострадянського простору]”.⁸⁹⁶

Економічним та соціальним питанням сучасної України та її регіонів присвячені окремі виступи на міжнародних конференціях⁸⁹⁷ та дослідницьких колоквиумах,⁸⁹⁸ організованих Інститутом та його відділами. Вісім відсотків публікацій видання відділу політики Інституту “Arbeitspapiere des Arbeitsschwerpunkts Politik [Робочі матеріали з ключових тем політики]” присвячено питанням внутрішньої та зовнішньої політики України.⁸⁹⁹

Центр регіональних досліджень при Вільному університеті Берліна

*Zentrum für Regionalstudien
an der Freien Universität Berlin*

Контакт:

Адреса: Fabeckstr. 23-25, 14195 Berlin

Тел.: + 49 (0) 30 838 52 881

Факс: +49 (0) 30 838 45 28 81

Ел. пошта: geschaeftsstelle@cas.fu-berlin.de

Інтернет-сторінка: <http://www.fu-berlin.de/sites/cas/index.html>

Розклад роботи: понеділок 10.00-13.00, вівторок 12.00-14.00, четвер 10.00-13.00

У Центрі регіональних досліджень⁹⁰⁰ (уповноважений представник керівництва – проф. Верена Блехінгер-Талькотт) при Вільному університеті Берліна триває постдокторський дослідницький проект “Return Academic Migration in Post-Communist Europe [Академічна міграція в зворотному напрямку у посткомуністичній Європі]”, який охоплює, окрім України, ще Росію та Білорусь.⁹⁰¹ У межах PhD-програми

⁸⁹⁴ Die sozio-ökonomischen Voraussetzungen für Wirtschaftsreformen in der Russischen Föderation, der Ukraine und in Belarus – Analyse und Vergleich http://www.oei.fu-berlin.de/politik/lehre/Veranstaltungen_WS_13_14/31207_w13.html (Станом на 12.05.2014.)

⁸⁹⁵ Geschichte der Bukowina vom 18. bis 20. Jahrhundert http://www.oei.fu-berlin.de/geschichte/studium/02_lehre_archiv/09sose/oei31601_Bukowina.html (Станом на 12.05.2014.)

⁸⁹⁶ Energiefragen des postsowjetischen Raumes http://www.oei.fu-berlin.de/wirtschaft/lehre/Energfragen_op_we.html (Станом на 12.05.2014.)

⁸⁹⁷ Laufende Forschungsprojekte http://www.oei.fu-berlin.de/soziologie/forschung/Laufende_Projekte/ArGeMi/Ressources/Conference.pdf (Станом на 22.06.2013.)

⁸⁹⁸ Forschungskolloquium http://www.oei.fu-berlin.de/soziologie/news/Forschungskolloquium_Plakat.pdf (Станом на 22.06.2013.)

⁸⁹⁹ Publikationen <http://www.oei.fu-berlin.de/politik/publikationen/index.html> (Станом на 22.06.2013.)

⁹⁰⁰ Zentrum für Regionalstudien an der Freien Universität Berlin <http://www.fu-berlin.de/sites/cas/index.html> (Станом на 19.06.2014.)

⁹⁰¹ PhD Olena Fam'yar. Focus of Research http://www.fu-berlin.de/sites/cas/forschung/cas-postdocs/olena_fimyar (Станом на 12.05.2014.)

“Екологічні та енергетичні дослідження Каспійського регіону” пропонується семінар “Ukraine in the International Economy [Україна в міжнародній економіці]”,⁹⁰² готується дисертація “Die Rolle der Ukraine für die Energiekooperation zwischen der EU und Russland am Beispiel Erdgas [Роль України в енергетичній співпраці між ЄС та Росією на прикладі природного газу]”.⁹⁰³ 2009 р. Центр регіональних досліджень та Інститут Східної Європи були організаторами чергової зустрічі у Салоні трансрегіональних досліджень “Land an der Grenz [Земля на кордоні]”. Темою зустрічі стала Україна, до обговорення були запрошені українські письменники Ю. Андрухович та С. Жадан, публіцист М. Рябчук.⁹⁰⁴

Університет Фрідріха Александра міст Ерлангена та Нюрнберга

Кафедра нової та новітньої історії
зі спеціалізацією на історії Східної Європи
відділення історії
філософського факультету та спеціальності богослов'я
університету Фрідріха Александра міст Ерлангена та Нюрнберга

*Lehrstuhl für Neuere und Neueste Geschichte mit dem Schwerpunkt der Geschichte Osteuropas
des Departments Geschichte
der Philosophischen Fakultät und Fachbereichs Theologie
der Friedrich-Alexander-Universität Erlangen-Nürnberg*

Контакт:

Адреса: Bismarckstr. 12, 91054 Erlangen

Тел.: + 49 (0) 9131-85-22363

Факс: +49 (0) 9131-85-29336

Ел. пошта: oeg-sekretariat@fau.de

Інтернет-сторінка: <http://www.osteuropa.geschichte.uni-erlangen.de/>

Розклад роботи секретаріату: понеділок-середа 9.00-12.00, четвер 9.00-13.00

⁹⁰² Літній семестр 2011 р. Syllabus [http://www.oei.fu-](http://www.oei.fu-berlin.de/wirtschaft/news/Syllabus_Ukraine_Nosova_Summer_2011a.pdf)

[berlin.de/wirtschaft/news/Syllabus_Ukraine_Nosova_Summer_2011a.pdf](http://www.oei.fu-berlin.de/wirtschaft/news/Syllabus_Ukraine_Nosova_Summer_2011a.pdf) (Станом на 12.05.2014.)

⁹⁰³ М.А. Marat Oganyesyan http://www.fu-berlin.de/sites/crees/personen/oganyesyan_marat (Станом на 12.05.2014.)

⁹⁰⁴ Ukraine im Fokus. Salon transregionale Studien zum “Land an der Grenze” http://www.fu-berlin.de/campusleben/campus/2009/090223_cas_salon (Станом на 12.05.2014.)

Кафедра нової та новітньої історії зі спеціалізацією на історії Східної Європи⁹⁰⁵ відділення історії⁹⁰⁶ філософського факультету та спеціальності богослов'я⁹⁰⁷ **університету Фрідріха Александра міст Ерлангена та Нюрнберга**⁹⁰⁸ (завідувач – проф. Юлія Обертрайс) була заснована 1962 р. під назвою кафедри східноєвропейської історії університету в Ерланген, хоча історія Східної Європи викладалась у університеті вже з другої половини 1940-х років.⁹⁰⁹

Вивчення історії України ХХ ст. входить до кола дослідницьких інтересів⁹¹⁰ викладачів кафедри. Серед курсів кафедри останніх трьох років – головний семінар “Galizien: Historische Lebenswelten zwischen Polen und der Ukraine, Hauptseminar mit Exkursion nach Krakau [Галичина: Історичні світи між Польщею та Україною. Головний семінар з екскурсією до Кракова]” (2011-2012 рр.)⁹¹¹.

У грудні 2013 р. на дослідницькому колоквиумі кафедри виступив др. Фелікс Шнелль на тему “Gewalt und Gruppenmilitanz in der Ukraine (1905-1933) [Насильство та військової угруповання в Україні (1905-1933)]”. У жовтні 2014 р. там виступив проф. Гвідо Гаусманн з доповіддю “Die Ukraine im Jahr 2014 - historische Perspektiven auf aktuelle Themen [Україна у 2014 році – історичні перспективи актуальних тем]”. У грудні того ж року він же виступив на кафедрі з лекцією на тему “Die Ukraine und Russland: Geschichte als Argument in einem aktuellen Konflikt [Україна і Росія: історія як аргумент у нинішньому конфлікті]”. У листопаді 2015 р. темами обговорення колоквиуму були нинішня ситуація в Україні та фільм Сергія Лозниці “Майдан”.⁹¹²

У травні 2014 р. кафедра виступила організатором відкритої подіумної дискусії на тему “Krieg um die Ukraine? Macht und Ohnmacht in einem zerrissenen Land [Війна за Україну? Сила та безсилля у змученій країні]”.

У жовтні 2014 р. проф. Ю. Обертрайс взяла участь у подіумній дискусії “Warum muss die Ukraine bluten? Ein Land, zerissen zwischen Putins Machtanspruch und den Versprechen des Westens [Чому Україна мусить стікати кров'ю? Країна, роздерта між владними претензіями Путіна та обіцянками Заходу]”.

У січні 2015 р. кафедра нової та новітньої історії разом з інститутом театрознавства та медіазнавства організували та провели відкриту доповідь із наступною дискусією на тему “Ukraine und die Massenmedien – Russisch-ukrainischer Informationskrieg und westliche Positionen [Україна і ЗМІ – російсько-українська інформаційна війна та позиції Заходу]”.

У літньому семестрі 2015 р. відділення історії на чолі з проф. Ю. Обертрайс організувало серію відкритих доповідей та дискусій на тему “Die Ukraine-Russland-

⁹⁰⁵ Lehrstuhl für Neuere und Neueste Geschichte mit dem Schwerpunkt der Geschichte Osteuropas der Philosophischen Fakultät und Fachbereichs Theologie der Friedrich-Alexander-Universität Erlangen-Nürnberg <http://www.osteuropa.geschichte.uni-erlangen.de/> (Станом на 22.04.2014.)

⁹⁰⁶ Department Geschichte der Philosophischen Fakultät und Fachbereichs Theologie der Friedrich-Alexander-Universität Erlangen-Nürnberg. Herzlich willkommen am Department Geschichte! <http://www.geschichte.uni-erlangen.de/cms/das-department/gremien-und-funktionen.php> (Станом на 8.04.2016.)

⁹⁰⁷ Philosophische Fakultät und Fachbereich Theologie der Friedrich-Alexander-Universität Erlangen-Nürnberg <https://www.phil.fau.de/> (Станом на 8.04.2016.)

⁹⁰⁸ Friedrich-Alexander-Universität Erlangen-Nürnberg <http://www.uni-erlangen.de/> (Станом на 22.04.2014.)

⁹⁰⁹ Geschichte des Lehrstuhls <http://www.osteuropa.geschichte.uni-erlangen.de/cms/geschichte-des-lehrstuhls.php> (Станом на 8.04.2016.)

⁹¹⁰ Forschungsschwerpunkte <http://www.osteuropa.geschichte.uni-erlangen.de/cms/mitarbeiter/pd-dr.-matthias-stadelmann/forschungsschwerpunkte.php> (Станом на 22.04.2014.)

⁹¹¹ Зимовий семестр 2011/12 pp. Lehrtätigkeit. Auswahl der Lehrveranstaltungen der letzten 3 Jahre http://www.osteuropa.geschichte.uni-erlangen.de/cms/mitarbeiter/pd-dr.-matthias-stadelmann/lehrtatigkeit.php?searchresult=1&sstring=Ukrainewb_150 (Станом на 22.04.2014.)

⁹¹² Oberseminar http://www.osteuropa.geschichte.uni-erlangen.de/media/Dokumente/Oberseminar_2015_16_aktualisiert.pdf (Станом на 8.04.2016.)

Krise: europäische und globale Perspektiven [Українсько-російська криза: європейські та глобальні перспективи].⁹¹³

У квітні-травні 2016 р. у фойє мерії міста Ерланген пройшла організована кафедрою фотовиставка, присвячена 30-тій річниці катастрофи на ЧАЕС. Виставку відкрила доповідь фахів чині з історії України проф. Керстін З. Йобст (Віденський університет) на тему "Schweigen, Sprechen, Konfliktmanagement. Čornobyl' und die Folgen im (post-)sowjetischen Raum [Мовчати, говорити, управляти конфліктами. Чорнобиль та його наслідки на (пост)радянському просторі]".⁹¹⁴

У вересні 2012 р. студенти кафедри здійснили навчальну екскурсію до Києва,⁹¹⁵ у травні 2015 р. – до Києва та Львова.⁹¹⁶

Інститут політичних наук
університету Фрідріха Александра міст Ерлангена та Нюрнберга

*Institut für Politikwissenschaft
der Friedrich-Alexander-Universität Erlangen-Nürnberg*

Контакт:

Адреса: Kochstr. 4, 91054 Erlangen

Тел.: + 49 (0) 9131 85 29 009, + 49 (0) 9131 85 29 371, + 49 (0) 9131 85 23 274,
+ 49 (0) 9131 85 26 655

Факс: +49 (0) 9131 85 22 371, +49 (0) 9131 85 26 654

Ел. пошта представників секретаріатів кафедр:

<http://www.polwiss.uni-erlangen.de/einrichtungen/sekretariate.shtml>

Інтернет-сторінка: <http://www.polwiss.uni-erlangen.de/>

Проблематика української політики розглядається у навчальних курсах **Інституту політичних наук**⁹¹⁷ фаху політичні науки при університеті Фрідріха Александра міст Ерлангена та Нюрнберга. Це, зокрема, дискусійна тема "Strategische Partnerschaften - Russland, Ukraine – und der NATO-Mittelmeerdialog [Стратегічне партнерство – Росія й Україна – середземноморський діалог]" головного семінару "Die neue NATO: Vom Verteidigungsbündnis zum Weltpolizisten? [Нове НАТО: від оборонного союзу до світового жандарма?]"⁹¹⁸ Україна розглядалась серед інших посткомуністичних країн на просемінарах "Democracy and Democratization [Демократія

⁹¹³ Ukraine und Russland aktuell <http://www.osteuropa.geschichte.uni-erlangen.de/cms/ukraine-und-russland-aktuell.php> (Станом на 8.04.2016.)

⁹¹⁴ Veranstaltungskalender. Eröffnungsveranstaltung. Vortrag zur Fotoausstellung: Tschernobyl 30 Jahre nach der Katastrophe <http://www.osteuropa.geschichte.uni-erlangen.de/cms/aktuelles-und-termine/veranstaltungen-und-termine.php?id=141&detail=1&month=4&year=2016> (Станом на 8.04.2016.)

⁹¹⁵ Oberseminar und Forschungskolloquium <http://www.osteuropa.geschichte.uni-erlangen.de/cms/studium-und-lehre/oberseminar-und-forschungskolloquium.php> (Станом на 8.04.2016.)

⁹¹⁶ Exkursionen <http://www.osteuropa.geschichte.uni-erlangen.de/cms/exkursionen.php> (Станом на 8.04.2016.)

⁹¹⁷ Institut für Politikwissenschaft an der Friedrich-Alexander-Universität Erlangen-Nürnberg. Starstseite <http://www.polwiss.uni-erlangen.de/> (Станом на 9.04.2016.)

⁹¹⁸ Зимовий семестр 2008/09 р. Kommentiertes Vorlesungsverzeichnis Institut für Politische Wissenschaft an der Friedrich-Alexander-Universität Erlangen-Nürnberg. Wintersemester 2008/09 http://www.polwiss.phil.uni-erlangen.de/aktuelles/documents/komvor/komvor_ws0809.pdf (Станом на 27.06.2013.)

та демократизація]”⁹¹⁹ та “Energie- und Klimapolitik in der Europäischen Union [Енергетична та кліматична політика в Європейському Союзі]”,⁹²⁰ на головному семінарі “Democratic Revolutions (Vergleich politischer Systeme) [Демократичні революції (порівняння політичних систем)]”.⁹²¹

2007 р. в Інституті політичних наук була захищена дипломна робота “Demokratische Revolutionen in postkommunistischen Staaten – Die Revolutionen in Serbien, Georgien, der Ukraine und Kirgisien [Демократичні революції у посткомуністичних країнах – революції у Сербії, Грузії, Україні та Киргизії]”.⁹²²

Тюбінгенський університет Ебергарда Карла

Слов'янський семінар
спеціальності неофілологія
філософського факультету
Тюбінгенського університету Ебергарда Карла

*Slavische Seminar
des Fachbereichs Neuphilologie
der Philosophischen Fakultät
der Eberhard Karls Universität Tübingen*

Контакт:

Адреса: Wilhelmstr. 50, 72074 Tübingen

Тел.: + 49 (0) 7071 29 784 92

Факс: +49 (0) 7071 29 59 24

Ел. пошта: slavistik@uni-tuebingen.de

Інтернет-сторінка: <http://www.slavistik.uni-tuebingen.de/>

Розклад роботи: понеділок, середа- п'ятниця 9.00-12.00, вівторок 14.00-16.15

Слов'янський семінар⁹²³ спеціальності неофілологія⁹²⁴ філософського факультету⁹²⁵ Тюбінгенського університету Ебергарда Карла⁹²⁶ (директорка –

⁹¹⁹ Зимовий семестр 2007/08 р. Kommentiertes Vorlesungsverzeichnis. WS 2007/2008

http://www.polwiss.phil.uni-erlangen.de/aktuelles/documents/komvor/komvor_ws0708.pdf (Станом на 23.07.2013.)

⁹²⁰ Літній семестр 2010 р. Kommentiertes Vorlesungsverzeichnis. SS 2010 http://www.polwiss.phil.uni-erlangen.de/aktuelles/documents/komvor/komvor_ss10.pdf (Станом на 23.07.2013.)

⁹²¹ Літній семестр 2006 р. Kommentiertes Vorlesungsverzeichnis Institut für Politische Wissenschaft an der Friedrich-Alexander-Universität Erlangen-Nürnberg. Sommersemester 2006 http://www.polwiss.phil.uni-erlangen.de/aktuelles/documents/komvor/komvor_ss06.pdf (Станом на 23.07.2013.)

⁹²² Andrea Bahr <http://www.zzf-pdm.de/site/708/default.aspx> (Станом на 22.04.2014.)

⁹²³ Slavische Seminar des Fachbereichs Neuphilologie der Philosophischen Fakultät der Eberhard Karls Universität Tübingen <http://www.slavistik.uni-tuebingen.de/> (Станом на 19.06.2014.)

⁹²⁴ Fachbereich Neuphilologie der Philosophischen Fakultät der Eberhard Karls Universität Tübingen. Willkommen im Fachbereich Neuphilologie! <http://www.uni-tuebingen.de/fakultaeten/philosophische-fakultaet/fachbereiche/neuphilologie.html> (Станом на 19.06.2014.)

⁹²⁵ Philosophische Fakultät der Eberhard Karls Universität Tübingen <http://www.uni-tuebingen.de/fakultaeten/philosophische-fakultaet.html> (Станом на 19.06.2014.)

⁹²⁶ Eberhard Karls Universität Tübingen <http://www.uni-tuebingen.de/> (Станом на 19.06.2014.)

проф. Шамма Шагадат) постав 1961 р., проте перші лекції зі слов'янських літератур розпочались в університеті ще 1826 р., а за двадцять років стали постійними.⁹²⁷

Співробітники Слов'янського семінару та **Центру провідного досвіду Констанцького університету "Cultural Foundations of Social Integration"**⁹²⁸ у межах проекту "Border Narratives in Transnational Areas. Western Ukraine, 19th and 20th centuries [Пограничні наративи у транснаціональних регіонах]" вивчають літературні тексти польською, українською, чеською, словацькою, німецькою та ідіш, написані між 1900 і 1930 рр.⁹²⁹ Україні присвячений просемінар "Mental Mapping der Ukraine: Konstruktionen von Raum, Identitäten und Grenzen [Ментальне мапування України: конструкції простору, ідентичностей і кордонів]"⁹³⁰ Українознавчі зацікавлення університету охоплював також просемінар 2010-2011 рр. "Imperialer Diskurs in der russischen, polnischen und ukrainischen Literatur Ende des 19. - Anfang des 20. Jahrhunderts [Імперський дискурс у російській, польській та українській літературі кінця XIX – початку XX ст.]"⁹³¹

У 2003-2005 рр. студенти **Слов'янського семінару** Тюбінгенського університету захистили три магістерські роботи у галузі українознавства: "Schwankungen der Belebtheitskategorie im Plural der ukrainischen Substantive [Коливання категорії істот у множині українських іменників]", "Der nominale Flexionsakzent des Ukrainischen und des Russischen im Vergleich [Порівняння номінального флексійного наголосу в українській та російській мовах]" та "Der Status der ukrainischen Standardsprache in der Ukraine und der ukrainischen Diaspora seit 1991 [Статус української мови в Україні та українській діаспорі з 1991 р.]"⁹³²

Інститут класичної археології
філософського факультету
Тюбінгенського університету Ебергарда

*Institut für klassische Archäologie
der Philosophischen Fakultät
der Eberhard Karls Universität Tübingen*

Контакт:

Адреса: Schloss Hohentübingen, Burgsteige 11, 72070 Tübingen

Тел.: + 49 (0) 7071 29 78 546

⁹²⁷ Geschichte des Slavischen Seminars <http://www.uni-tuebingen.de/?id=1032> (Станом на 9.04.2016.)

⁹²⁸ Center of excellence: Cultural Foundations of Social Integration, University of Konstanz

<http://www.exc16.de/cms/start.html?&L=1> (Станом на 22.04.2014.)

⁹²⁹ Border Narratives in Transnational Areas <http://www.exc16.de/cms/558.html?&L=1> (Станом на 22.04.2014.)

⁹³⁰ Geschichte [http://www.litwiss.uni-](http://www.litwiss.uni-konstanz.de/index.php?eID=tx_nawsecuredl&u=0&file=fileadmin/litwiss/fachbereich/Slav/Texte/LV_Geschichte.pdf)

[konstanz.de/index.php?eID=tx_nawsecuredl&u=0&file=fileadmin/litwiss/fachbereich/Slav/Texte/LV_Geschichte.pdf](http://www.litwiss.uni-konstanz.de/index.php?eID=tx_nawsecuredl&u=0&file=fileadmin/litwiss/fachbereich/Slav/Texte/LV_Geschichte.pdf) (Станом на 22.06.2013.)

⁹³¹ Зимовий семестр 2010-2011 рр. Imperialer Diskurs in der russischen, polnischen und ukrainischen Literatur Ende des 19. - Anfang des 20. Jahrhunderts [https://lfsf.uni-](https://lfsf.uni-konstanz.de/qisserver/servlet/de.his.servlet.RequestDispatcherServlet?state=verpublish&status=init&vmfile=no&publishid=25992&moduleCall=webInfo&publishConfFile=webInfo&publishSubDir=veranstaltung)

[konstanz.de/qisserver/servlet/de.his.servlet.RequestDispatcherServlet?state=verpublish&status=init&vmfile=no&publishid=25992&moduleCall=webInfo&publishConfFile=webInfo&publishSubDir=veranstaltung](https://lfsf.uni-konstanz.de/qisserver/servlet/de.his.servlet.RequestDispatcherServlet?state=verpublish&status=init&vmfile=no&publishid=25992&moduleCall=webInfo&publishConfFile=webInfo&publishSubDir=veranstaltung) (Станом на 22.04.2014.)

⁹³² Abschlussarbeiten <http://www.uni-tuebingen.de/fakultaeten/philosophische-fakultaet/fachbereiche/neuphilologie/slavisches-seminar/mitarbeitende/tilman-berger/abschlussarbeiten.html> (Станом на 22.04.2014.)

Факс: +49 (0) 7071 29 57 78

Ел. пошта: sekretariat@klassarch.uni-tuebingen.de

Інтернет-сторінка:

<https://www.uni-tuebingen.de/fakultaeten/philosophische-fakultaet/fachbereiche/altertums-und-kunstwissenschaften/institut-fuer-klassische-archaeologie/institut.html>

Розклад роботи: понеділок-п'ятниця 10.00-12.00

Інститут класичної археології⁹³³ філософського факультету Тюбінгенського університету (директор – проф. Томас Шефер) бере початок від формування перших археологічних колекцій університету наприкінці XVIII ст. З 1818 р. дослідження та викладання археології тут провадилось у межах класичної філології та ранньої історії, а окремий Інститут археології був створений 1881 р.⁹³⁴

Територію сучасної України охоплюють географічні межі дослідних проектів **Інституту класичної археології** “Archaisch-ionische Importkeramik aus Berezan in der Eremitage St. Petersburg [Давньоіонійська імпортна кераміка з Березані в Ермітажі Санкт-Петербурга]”⁹³⁵ та “Östliche Paratethys [Східний Паратетіс]”.⁹³⁶

Вюрцбургський університет Юліуса Максиміліана

Інститут східних Церков
при Вюрцбургському університеті Юліуса Максиміліана

*Ostkirchliches Institut
an der Julius-Maximilians-Universität Würzburg*

Контакт:

Адреса: Steinbachtal 2 a, 97082 Würzburg

Адреса для листування: Sanderring 2, 97070 Würzburg

Тел.: + 49 (0) 931 31 0, + 49 (0) 931 78 41 973

Ел. пошта: thak009@mail.uni-wuerzburg.de

Інтернет-сторінка:

<http://www.theologie.uni-wuerzburg.de/institutedhrstuehle/oki/startseite/>

Розклад роботи: понеділок-п'ятниця 10.00-12.00

Інститут східних Церков⁹³⁷ при Вюрцбургському університеті Юліуса Максиміліана⁹³⁸ (директор – др. Томас Марк Немет) з 2007 р. співпрацює з Інститутом

⁹³³ Institut für klassische Archäologie der Philosophischen Fakultät der Eberhard Karls Universität Tübingen <https://www.uni-tuebingen.de/fakultaeten/philosophische-fakultaet/fachbereiche/altertums-und-kunstwissenschaften/institut-fuer-klassische-archaeologie/institut.html> (Станом на 9.04.2016.)

⁹³⁴ Geschichte und Profil des Instituts <https://www.uni-tuebingen.de/fakultaeten/philosophische-fakultaet/fachbereiche/altertums-und-kunstwissenschaften/institut-fuer-klassische-archaeologie/institut/geschichte-des-instituts.html> (Станом на 9.04.2016.)

⁹³⁵ Archaisch-ionische Importkeramik aus Berezan in der Eremitage St. Petersburg <http://www.uni-tuebingen.de/fakultaeten/philosophische-fakultaet/fachbereiche/altertums-und-kunstwissenschaften/institut-fuer-klassische-archaeologie/forschung/laufende-forschungsprojekte/importkeramik-berezan.html> (Станом на 22.04.2014.)

⁹³⁶ Östliche Paratethys <http://www.paleo.uni-tuebingen.de/index.php?id=31> (Станом на 22.04.2014.)

⁹³⁷ Ostkirchliches Institut an der Universität Würzburg <http://www.theologie.uni-wuerzburg.de/institutedhrstuehle/oki/startseite/> (Станом на 5.05.2014.)

⁹³⁸ Julius-Maximilians-Universität Würzburg <http://www.uni-wuerzburg.de/> (Станом на 5.05.2014.)

історії Церкви⁹³⁹ Українського католицького університету⁹⁴⁰ у Львові над вивченням теми “Kirchliche Unionen und die Rolle der unierten Kirchen im Leben der Völker Zentral- und Osteuropas sowie in den Beziehungen des christlichen Ostens und Westens [Церковні унії та роль унійних Церков у житті народів Центрально-Східної Європи та у стосунках християнського Сходу і Заходу]”.⁹⁴¹

До кола дослідницьких інтересів співробітників Інституту входять дослідження Православної Церкви у Габсбурзькій монархії, новітньої історії УГКЦ, релігійного права в Україні.⁹⁴²

2011 р. в Інституті східних Церков були презентовані доповіді з історії Церкви в Україні: “Klosterleben im byzantinischen Ritus in der Ukraine. Neugründung der «Missionsschwestern vom Heiligsten Erlöser» in der Ukrainischen Griechisch-Katholischen Kirche [Монастирське життя у східному обряді в Україні. Створення місіонерського згромадження Сестер Божественного Відкупителя в Українській греко-католицькій Церкві]” та “Byzantinische Kirchenmusik in der Ukraine heute. Eine Neuausgabe der liturgischen Gesänge für die Entschlafenen nach dem Ritus der Ukrainischen Griechisch-Katholischen Kirche (mit Musikbeispielen) [Візантійська церковна музика в Україні сьогодні. Нова редакція заупокійних літургійних пісень за обрядом Української греко-католицької Церкви (з музичними прикладами)]”.⁹⁴³

2008 р. темою щорічної Міжнародної екуменічно-церковної зустрічі вчених та церковних чиновників була “Die Rolle der griechisch-katholischen Kirche (Ukraine) in der Gemeinschaft der Kirchen [Роль Греко-католицької Церкви (Україна) у спільноті Церков]”.⁹⁴⁴

Відділення славістики
Інституту нової філології
філософського факультету-І
Вюрцбурзького університету Юліуса Максиміліана

*Neuphilologisches Institut – Slavistik
der Philosophischen Fakultät I
der Julius-Maximilians-Universität Würzburg*

Контакт:

Адреса: Am Hubland, 97074 Würzburg

⁹³⁹ Інститут Історії Церкви <http://ucu.edu.ua/research/institutes/churchhistory/> (Станом на 5.05.2014.)

⁹⁴⁰ Український католицький університет <http://ucu.edu.ua/> (Станом на 5.05.2014.)

⁹⁴¹ Eine Kirche – doppelte Hierarchien? Projekte und Kooperationen des Fachvertreters http://www.theologie.uni-wuerzburg.de/institutelehrstuehle/hist/ostkirchengeschichte_und_oekumenische_theologie/projekte/ (Станом на 5.05.2014.)

⁹⁴² Biographie und Bibliographie. Dr. Dr. Thomas Németh http://www.theologie.uni-wuerzburg.de/institutelehrstuehle/hist/ostkirchengeschichte_und_oekumenische_theologie/mitarbeiterinnen/dr_dr_thomas_mark_nemeth_biographie_und_bibliographie/ (Станом на 5.05.2014.)

⁹⁴³ Aktuelles <http://www.theologie.uni-wuerzburg.de/institutelehrstuehle/oki/aktuelles/> (Станом на 5.05.2014.)

⁹⁴⁴ Kirche zwischen allen Stühlen. Die Rolle der griechisch-katholischen Kirche (Ukraine) in der Gemeinschaft der Kirchen Studientag des Ostkirchlichen Instituts zusammen mit der Theologischen Fakultät der Universität Würzburg und dem Institut für Kirchengeschichte der Ukrainischen Katholischen Universität in Lviv. 8. und 9. Februar 2008 http://www.theologie.uni-wuerzburg.de/institutelehrstuehle/oki/archiv/studientag_2008/ (Станом на 5.05.2014.)

Адреса для листування: Sanderring 2, 97070 Würzburg
Тел.: + 49 (0) 931 31 82 864
Факс: +49 (0) 931 31 82 86 40
Ел. пошта: L-slavistik@uni-wuerzburg.de
Інтернет-сторінка: <http://www.slavistik.uni-wuerzburg.de/startseite/>
Розклад роботи: понеділок-п'ятниця 10.00-12.00

На відділенні славістики⁹⁴⁵ Інституту нової філології⁹⁴⁶ філософського факультету-І⁹⁴⁷ (керівник відділення – проф. Андреас Еббінґгаус) Вюрцбурзького університету 2008 р. відбулась міжнародна конференція на тему “Die Ukraine in Europa? - Europa in der Ukraine? Option - Perspektive – Realität [Україна у Європі? – Європа в Україні? – Можливість – перспектива – реальність]”,⁹⁴⁸ де виступили вчені з Німеччини, України та Австрії.

2009 р. відділення славістики проводило вечір української культури.⁹⁴⁹

Відділення співробітничав з Українським католицьким університетом (Львів), Львівською національною музичною академією імені М. В. Лисенка та Інститутом українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України.

Аугсбурзький університет

Буковинський інститут
при Аугсбурзькому університеті

*Das Bukowina-Institut
an der Universität Augsburg*

Контакт:

Адреса: Alter Postweg 97 a, 86159 Augsburg
Тел.: + 49 (0) 821 57 70 67
Факс: +49 (0) 821 58 26 07
Ел. пошта: info@bukowina-institut.de
Інтернет-сторінка: <http://www.bukowina-institut.de/>
Розклад роботи: понеділок-четвер 9.00-16.00, п'ятниця 9.00-14.00

⁹⁴⁵ Neuphilologisches Institut - Slavistik <http://www.slavistik.uni-wuerzburg.de/startseite/> (Станом на 6.04.2016.)

⁹⁴⁶ Neuphilologisches Institut der Philosophischen Fakultät I (Historische, Philologische, Kultur- und Geographische Wissenschaften) der Julius-Maximilians-Universität Würzburg <http://www.phil1.uni-wuerzburg.de/startseite/> (Станом на 5.05.2014.)

⁹⁴⁷ Philosophische Fakultät I (Historische, Philologische, Kultur- und Geographische Wissenschaften) der Julius-Maximilians-Universität Würzburg <http://www.phil1.uni-wuerzburg.de/startseite/> (Станом на 19.06.2014.)

⁹⁴⁸ Die Ukraine in Europa? - Europa in der Ukraine? Option - Perspektive – Realität (Würzburg, 27.-29. Mai 2008) http://www.slavistik.uni-wuerzburg.de/austausch/partnerschaften_mit_lviv/konferenzen_in_wuerzburg/2008/ (Станом на 5.05.2014.)

⁹⁴⁹ Abend der ukrainischen Kultur <http://www.slavistik.uni-wuerzburg.de/aktuelles/single/artikel/abend-der/> (Станом на 5.05.2014.)

Буковинський інститут при Аугсбурзькому університеті⁹⁵⁰ (керівник – проф. Маріта Краусс) був заснований 1988 р. як центр дослідження історії та культури Буковини, за рік, після падіння “залізної завіси”, коло наукових інтересів Інституту було розширене до питань, пов’язаних з іншими регіонами Східної, Центрально-Східної та Південно-Східної Європи. Буковинський інститут підтримується, зокрема, Баварським міністерством праці, соціальних справ, родини та жінок, а також округом Швабія. Інститут співпрацює з Буковинським університетом у Чернівцях та університетом Буковина у Сучаві (Румунія)⁹⁵¹.

Щосеместр Інститут пропонує спільно з Мовним центром Аугсбурзького університету курси східноєвропейських мов – польської, румунської, російської, чеської, угорської, а також української.⁹⁵² Інститут проводить конференції, лекції, виставки, навчальні поїздки – частково у співпраці з філологічно-історичним факультетом університету. Так, у вересні 2014 та 2015 рр. проводились навчальні екскурсії для студентів по буковинських містах, серед яких були Чернівці. Під час аналогічної поїздки у серпні 2016 р. до відвідуваних міст було додано Львів.⁹⁵³

Інститут має серійні та монографічні видання: “Zeitzeugen des 20. Jahrhunderts [Свідки ХХ століття]”, “Kaindl-Archiv [Архів Кайндля]” і “Schriftenreihe des Bukowina-Instituts [Серія Буковинського інституту]”.⁹⁵⁴

У серпні-вересні 2014 р. Інститут провів у Чернівцях тритижневу літню школу, присвячену темі “Geschichte und Gegenwart einer europäischen Grenzregion und Kulturlandschaft [Історія та сучасність європейського прикордонного регіону та його культурного ландшафту]”.⁹⁵⁵

Бібліотека Інституту містить понад 15 000 томів і є найбільшим бібліотечним зібранням книг про Буковину на Заході. В середині 2000-х рр. бібліотека була поповнена близько 2 500 томами україномовної, румуномовної та російськомовної літератури з фондів бібліотеки Аугсбурзького університету.⁹⁵⁶

Бременський університет

Дослідницький центр Східної Європи
при Бременському університеті

Forschungsstelle Osteuropa

⁹⁵⁰ Das Bukowina-Institut an der Universität Augsburg <http://www.bukowina-institut.de/> (Станом на 8.04.2016.)

⁹⁵¹ Там само.

⁹⁵² Sprachkurse <https://www.uni-augsburg.de/de/institute/bukowina/sprachkurse/> (Станом на 17.06.2013.);

Das Bukowina-Institut an der Universität Augsburg https://www.uni-augsburg.de/de/institute/bukowina/ueber_uns/ (Станом на 22.05.2014.)

Sprachkurse. Sommersemester <https://www.uni-augsburg.de/de/institute/bukowina/sprachkurse/sommersemester/> (Станом на 17.06.2013.)

⁹⁵³ Studienreise 2014 <http://bukowina.phil.uni-augsburg.de/studienreise2014/> (Станом на 8.04.2016.);

Studienreise <http://bukowina.phil.uni-augsburg.de/studienreise-2/> (Станом на 8.04.2016.); Studienreise des Bukowina-Instituts Augsburg vom 13.08.- 24.08.2016 <http://bukowina.phil.uni-augsburg.de/studienreise-des-bukowina-instituts-augsburg-vom-13-08-24-08-2016/> (Станом на 8.04.2016.)

⁹⁵⁴ Publikationen <http://bukowina.phil.uni-augsburg.de/category/publikationen/> (Станом на 8.04.2016.)

⁹⁵⁵ Sommerschule Czernowitz und die Bukowina <http://bukowina.phil.uni-augsburg.de/sommerschule-czernowitz-und-die-bukowina/> (Станом на 7.04.2016.)

⁹⁵⁶ Bibliothek <https://www.uni-augsburg.de/de/institute/bukowina/bibliothek/> (Станом на 22.05.2014.)

Контакт:

Адреса: Klagenfurter Str. 3, 28359 Bremen

Тел.: + 49 (0) 421 218 69 600

Факс: +49 (0) 421 218 69 607

Ел. пошта: fso@uni-bremen.de

Інтернет-сторінка: <http://www.forschungsstelle.uni-bremen.de/>

Дослідницький центр Східної Європи⁹⁵⁷ при Бременському університеті⁹⁵⁸ (директор – проф. Зузанне Шаттенберг) виник 1982 р. як осередок вивчення неофіційної культури в СРСР та соціалістичних країнах Центрально-Східної Європи. Збиранням та аналізом документів самвидаву з цих країн займається Історичний архів Центру. З падінням соціалістичної системи дослідницький акцент Центру пересунувся у бік вивчення трансформаційних процесів у Східній і Центрально-Східній Європі, історичних традицій і культурної спадкоємності між минулим державного соціалізму та сучасним розвитком країн регіону. Центр очолює професор Зузанне Шаттенберг.

Центр публікує монографії та робочі матеріали, які містять проміжкові результати дослідницьких проектів, джерельні матеріали, дослідження про фонди архіву Центру тощо,⁹⁵⁹ частина яких мають зокрема українознавчий характер. Зокрема, були видані “Ukrainische Seilschaften. Informelle Einflussnahme in der ukrainischen Wirtschaftspolitik 1992-2004 [Українські клани. Неформальні впливи в українській економічній політиці 1992-2004]” (Мюнстер, 2005) Гейко Пляйнеса, “Vom ukrainischen DP zum heimatlosen Deutschen. Ukrainer und ihre Nachfahren in Westdeutschland nach 1945 [Від українських переміщених осіб до німців без громадянства. Українці та їх нащадки у Західній Німеччині після 1945 р.]” (Бремен, 2010) Анни Катрін Топп, “Die Erdgasversorgung der EU unter besonderer Berücksichtigung der Ukraine als Transitland [Поставки природного газу до ЄС з урахуванням України як транзитної країни]” (Бремен, 2009) Катерини Малигіної, збірники під редакцією Гейко Пляйнеса “Der russisch-ukrainische Erdgaskonflikt vom Januar 2009 [Російсько-український газовий конфлікт від січня 2009 р.]” та “Die Ukraine zwischen Ost und West. Außenpolitische und kulturelle Orientierungen [Україна між Сходом і Заходом. Зовнішньополітична і культурна орієнтація]”, “Die aktuelle Wirtschaftslage der Ukraine. Erfolge und Herausforderungen für die Regierung Timoschenko [Актуальна економічна ситуація України. Досягнення і виклики, які стоять перед урядом Тимошенко]” (Бремен, 2008) та інші.

Університет Гельмута Шмідта/ Університет Бундесвера в Гамбурзі

Кафедра історії XIX – XX століть

⁹⁵⁷ Forschungsstelle Osteuropa (FSO) an der Universität Bremen <http://www.forschungsstelle.uni-bremen.de/> (Станом на 5.05.2014.)

⁹⁵⁸ Universität Bremen <http://www.uni-bremen.de/> (Станом на 14.04.2014.)

⁹⁵⁹ Buchpublikationen <http://www.forschungsstelle.uni-bremen.de/de/6/20110606112949/Buchpublikationen.html> (Станом на 5.05.2014.)

зі спеціалізацією на Центральній та Східній Європі
Інституту історії факультету гуманітарних та соціальних наук
Університету Гельмута Шмідта/Університету Бундесвера в Гамбурзі

*Professur für Geschichte des 19. und 20. Jahrhunderts
mit besonderer Berücksichtigung Mittel- und Osteuropas Einrichtung Geschichte
der Fakultät für Geistes- und Sozialwissenschaften
der Helmut-Schmidt-Universität/Universität der Bundeswehr Hamburg*

Контакт:

Адреса: Holstenhofweg 85, 22043 Hamburg

Адреса для листування: Postfach 700822, 22008 Hamburg

Тел.: + 49 (0) 40 654 13 600, + 49 (0) 40 654 12 366

Ел. пошта: britta.neumann@hsu-hh.de

Інтернет-сторінка:

https://web.hsu-hh.de/fak/geiso/fach/his-ost/index.html?set_language=de&cl=de/

Розклад роботи секретаріату: понеділок-п'ятниця 8.00-12.00

На професурі історії XIX – XX століть зі спеціалізацією на Центральній та Східній Європі⁹⁶⁰ Інституту історії факультету гуманітарних та соціальних наук⁹⁶¹ Університету Гельмута Шмідта/Університету Бундесвера в Гамбурзі⁹⁶² (керівник – др. Рудольф А. Марк) історія України входить до сфери наукових зацікавлень др. Р. А. Марка,⁹⁶³ який протягом 2004-2014 рр. видав п'ять статей з історії України: з загальної історії України,⁹⁶⁴ з порівняння Голодомору 1932-1933 р. з голодом в інших регіонах СРСР,⁹⁶⁵ сприйняття української “європейськості” в науковій публіцистиці,⁹⁶⁶ Української національної революції та УНР 1917-1921 рр.,⁹⁶⁷ сталінської депортації кримських татар.⁹⁶⁸

⁹⁶⁰ Professur für Geschichte des 19. und 20. Jahrhunderts mit besonderer Berücksichtigung Mittel- und Osteuropas der Einrichtung Geschichte der Fakultät für Geistes- und Sozialwissenschaften der Helmut-Schmidt-Universität/Universität der Bundeswehr Hamburg. Herzlich Willkommen - добро пожаловать - Serdecznie witamy - Prísrčno dobrodôšli https://web.hsu-hh.de/fak/geiso/fach/his-ost/index.html?set_language=de&cl=de/ (Станом на 19.06.2014.)

⁹⁶¹ Professuren und Einrichtungen. Professuren und Wissenschaftliche Einrichtungen der Fakultät für Geistes- und Sozialwissenschaften, gegliedert gemäß Vorlesungsverzeichnis. <https://web.hsu-hh.de/fak/geiso/fach> (Станом на 19.06.2014.)

⁹⁶² Helmut-Schmidt-Universität/Universität der Bundeswehr Hamburg <http://www.hsu-hh.de/hsu/index.php> (Станом на 19.06.2014.)

⁹⁶³ PD Dr. Rudolf A. Mark. Forschungsschwerpunkte <https://web.hsu-hh.de/fak/geiso/fach/his-ost/team/pd-dr-rudolf-a-mark> (Станом на 19.06.2014.)

⁹⁶⁴ Mark A. R. Grundzüge der Geschichte der Ukraine bis zur Unabhängigkeit // Die Ukraine in Vergangenheit und Gegenwart. Aufsätze zu Geschichte, Sprache und Literatur / Hrsg. von A. Kratochvil, V. Mokienko. – Greifswald, 2004 (=Greifswalder Ukrainistische Hefte, H. 1. Bd. 1). – S. 30-60.

⁹⁶⁵ Mark A. R., Simon G. Die Hungersnot in der Ukraine und anderen Regionen der UdSSR 1932 und 1933 // Vernichtung durch Hunger. Der Holodomor in der Ukraine und der UdSSR. – Berlin, 2004 (=Osteuropa 12/2004). – S. 5-11.

⁹⁶⁶ Mark A. R. Die Wahrnehmung der ukrainischen „europanness“ in der wissenschaftlichen Publizistik // Die Ukraine zwischen Ost und West. Rolf Göbner zum 65. Geburtstag / Hrsg. von U. Jekutsch, A. Kratochvil. – Aachen, 2007 (=Greifswalder Ukrainistische Hefte, 4). – S. 146-164.

⁹⁶⁷ Mark A. R. Revolution und Nationsbildung: Die ukrainische Volksrepublik 1917-1921 // Die Ukraine. Prozesse der Nationsbildung / Hrsg. von A. Kappeler. – Köln-Weimar-Wien, 2011. – S. 295-308.

⁹⁶⁸ Mark A. R. Die Deportation der Krimtataren // Deportationen in Stalins Sowjetunion. Das Schicksal der Russlanddeutschen und anderer Nationalitäten. Wissenschaftlich verantwortlich O. Luchterhandt. – Lüneburg 2013 (=Nordost-Archiv, XXI, 2012). – S. 204-225.

У семестрі початку 2014 р. на кафедрі проходив головний семінар з історії України “Die Ukraine 1914-1921: Krieg, Revolutionen und Staatsgründungsversuche [Україна 1914-1921: війни, революції та спроби державотворення]” (керівник Р. А. Марк),⁹⁶⁹ у семестрах попередніх років – практичні заняття по темі “Leben nach dem anthropologischen Schock: Belarus und die Ukraine nach der Tschernobyl-Katastrophe [Життя після антропологічного шоку: Білорусь та Україна після Чорнобильської катастрофи]” (семестр початку 2011 р., керівник Таня Пентер), головний семінар осіннього семестру 2010 р. “Polen, Juden und Rusniaken: Alltag und Politik im österreichischen Kronland Königreich Galizien und Lodomerien, 1772-1914 [Поляки, євреї та русняки: Повсякденне життя і політика в австрійській коронній землі Королівства Галичини і Лодомерії, 1772-1914]” (керівник Р. А. Марк).⁹⁷⁰

Гамбурзький університет

Інститут культури та історії німців у Північно-Східній Європі
(Північно-східний інститут)
при Гамбурзькому університеті

*Institut für Kultur und Geschichte der Deutschen in Nordosteuropa (IKGN e. V. – Nord-Ost
Institut)
an der Universität Hamburg*

Контакт:

Адреса: Conventstr. 1, 21335 Lüneburg

Тел.: + 49 (0) 413 14 00 59 0

Факс: +49 (0) 413 14 00 59 59

Ел. пошта: sekretariat@ikgn.de

Інтернет-сторінка: <http://www.ikgn.de/cms/>

Інститут культури та історії німців у Північно-Східній Європі, або Північно-східний інститут при Гамбурзькому університеті⁹⁷¹ (розташований у Люнебурзі, директор – др. Йоахім Таубер) був заснований 2002 р. шляхом об'єднання Інституту північно-східно-німецької культурної праці (заснований 1951 р. у Люнебурзі) та Інституту досліджень Німеччини та Східної Європи Гьоттінгенської робочої групи у Гьоттінгені.

⁹⁶⁹ Frühjahrstrimester 2014. Die Ukraine 1914-1921: Krieg, Revolutionen und Staatsgründungsversuche <https://web.hsu-hh.de/fak/geiso/fach/his-ost/lehre> (Станом на 27.05.2014.)

⁹⁷⁰ Archiv. Lehrveranstaltungen der Professur für Geschichte des 19. und 20. Jahrhunderts unter besonderer Berücksichtigung Mittel- und Osteuropas <https://web.hsu-hh.de/fak/geiso/fach/his-ost/lehre/fruehjahrstrimester-2012> (Станом на 27.05.2014.)

⁹⁷¹ Institut für Kultur und Geschichte der Deutschen in Nordosteuropa e.V. (IKGN) an der Universität Hamburg (Nordost-Institut) <http://www.ikgn.de/cms/> (Станом на 27.05.2014.)

Інститут проводить дослідження з культури та історії німецьких колоністів у Північно-Східній Європі, зокрема в Україні, їх стосунків із сусідніми народами. Інститут продовжує традицію вивчення німецької колонізації українських земель. Серед масштабних досліджень співробітників Інституту історії німців в Україні присвячена робота Альфреда Айсфельда “Deutsche in der Ukraine im 20. Jahrhundert [Німці в Україні у ХХ ст.]”, яка висвітлює історію німецьких поселень на Волині, Катеринославщині, Одещині та в Криму.⁹⁷²

Результати вивчення історії німців в Україні та інших країнах регіону Інститут публікує у журналі “Nordost-Archiv. Zeitschrift für Regionalgeschichte [Північно-східний архів. Журнал регіональної історії]” та книжкову серію “Veröffentlichungen des Nordost-Instituts [Видання Північно-Східного інституту]”⁹⁷³.

Серед монографічних видань Інституту історії німецьких поселенців у Південній Україні присвячена колективна монографія “*Gemeinsam getrennt: bäuerliche Lebenswelten des späten Zarenreiches in multiethnischen Regionen am Schwarzen Meer und an der Wolga [Сільно розділені: селянські життєві світи пізньої царської імперії у багатонаціональних регіонах Чорного моря та Волги]*” (Вісбаден, 2010) за редакцією Віктора Гердта та Дітмара Нойтатца.⁹⁷⁴ Історію України ХІХ ст. охоплюють окремі розділи інших монографій, виданих Інститутом культури та історії німців у Північно-Східній Європі:

- підрозділ “Kirche und Politik im späten Zarenreich: Der Fall Wolhynien [Церква та політика пізньої царської імперії: випадок Волині]” монографії Рекса Рексгойзера⁹⁷⁵ “Kulturen und Gedächtnis: Studien und Reflexionen zur Geschichte des östlichen Europas [Культури та пам'ять: Студії та рефлексії над історією Східної Європи]” (Вісбаден, 2008),⁹⁷⁶
- розділ “Die Unterrichtssprache in den Volksschulen und die konkurrierende Nationsbildung in der Dnjepr-Ukraine [Мова навчання у початкових народних училищах та конкуруюче національне будівництво у Наддніпрянській Україні]” авторства Рікарди Вульпіус⁹⁷⁷ у колективній монографії “Nation und Sprache in Nordosteuropa im 19. Jahrhundert [Нація та мова у Північно-Східній Європі ХІХ ст.]” (Вісбаден, 2012) за редакцією Конрада Майера.⁹⁷⁸

⁹⁷² Deutsche in der Ukraine im 20. Jahrhundert

<http://www.ikgn.de/cms/index.php/component/content/article/69-forschung/aktuelle-forschungsprojekte/80-deutsche-in-der-ukraine-im-20-jahrhundert> (Станом на 27.05.2014.)

⁹⁷³ Publikationen <http://www.ikgn.de/cms/index.php/zeitschrift-nordost-archiv> (Станом на 27.05.2014.); Veröffentlichungen des Nordost-Instituts <http://www.ikgn.de/cms/index.php/veroeffentlichungen-des-instituts> (Станом на 12.06.2014.)

⁹⁷⁴ *Gemeinsam getrennt: bäuerliche Lebenswelten des späten Zarenreiches in multiethnischen Regionen am Schwarzen Meer und an der Wolga* / [Hrsg.: Nordost-Institut, Institut für Kultur und Geschichte der Deutschen in Nordosteuropa e.V. an der Universität Hamburg], Bd. 7 / Hrsg. von Victor Herdt und Dietmar Neutatz. – Wiesbaden : Harrassowitz, 2010. – 308 S.

⁹⁷⁵ Rexheuser R. Kulturen und Gedächtnis: Studien und Reflexionen zur Geschichte des östlichen Europas // Rexheuser R. . Kulturen und Gedächtnis: Studien und Reflexionen zur Geschichte des östlichen Europas / [Hrsg.: Nordost-Institut, Institut für Kultur und Geschichte der Deutschen in Nordosteuropa e.V. an der Universität Hamburg], Bd. 12. – Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 2008. – S. 275-294.

⁹⁷⁶ Rexheuser R. Kulturen und Gedächtnis: Studien und Reflexionen zur Geschichte des östlichen Europas / [Hrsg.: Nordost-Institut, Institut für Kultur und Geschichte der Deutschen in Nordosteuropa e.V. an der Universität Hamburg], Bd. 12. – Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 2008. – 392 S.

⁹⁷⁷ Vulpius R. Die Unterrichtssprache in den Volksschulen und die konkurrierende Nationsbildung in der Dnjepr-Ukraine // Nation und Sprache in Nordosteuropa im 19. Jahrhundert / [Hrsg.: Nordost-Institut, Institut für Kultur und Geschichte der Deutschen in Nordosteuropa e.V. an der Universität Hamburg], Bd. 9 / Hrsg. von Konrad Maier. – Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 2012. – S. 258-274.

⁹⁷⁸ Nation und Sprache in Nordosteuropa im 19. Jahrhundert / [Hrsg.: Nordost-Institut, Institut für Kultur und Geschichte der Deutschen in Nordosteuropa e.V. an der Universität Hamburg], Bd. 9 / Hrsg. von Konrad Maier. -

2003 р. Інститут видав спільно з Державним архівом Одеської області опис “Одесская контора иностранных поселенцев: 1805-1806, 1814-1833: аннотированная опись фонда” (Люнебург-Гьоттинген-Одеса, 2003),⁹⁷⁹ який є важливим джерелом для вивчення історії колонізації Одещини німецькими, грецькими та болгарськими поселенцями, соціального, культурного, економічного та демографічного розвитку цих колоній та всього регіону, а також повсякденного життя колоністів.⁹⁸⁰

Технічний університет у Дрездені

Кафедра європейських студій
філософського факультету
Технічного університету у Дрездені

*Lehrstuhl für Europastudien
der Philosophischen Fakultät
der Technischen Universität Dresden*

Контакт:

Адреса: Ludwig Richter Str., 01326 Dresden

Тел.: + 49 (0) 172 588 79 92

Ел. пошта: institut@sigmund-neumann-institut.de

Інтернет-сторінка:

<https://tu-dresden.de/gsw/phil/forschung/forschungseinrichtungen/lehrstuhl-fuer-europastudien>

<http://sigmund-neumann-institut.de/index.php/en/>

Українознавчі зацікавлення **Технічного університету у Дрездені**⁹⁸¹ представлені кількома семінарськими курсами та спорадичними лекціями на **кафедрі європейських студій філософського факультету Технічного університету у Дрездені**.⁹⁸² Кафедра (керівник – проф. Гергард Безіер) готує бакалаврів та магістрів, проводила т. зв. головні семінари, присвячені українській історичній тематиці⁹⁸³. У 2008-2009 навчальному році – семінар “Wo endet Europa? Die Ukraine als Grenzland zur

– Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 2012. – 386 S.

⁹⁷⁹ Одесская контора иностранных поселенцев: 1805-1806, 1814-1833 : аннотированная опись фонда / [Государственный архив Одесской области, Институт истории и культуры немцев Северо-Восточной Европы] / сост.: В. Ю. Алексеева ; науч. ред.: О. В. Коновалова. – Одесса : Астропринт, 2003. - 432 с.

⁹⁸⁰ Одеська Контора іноземних поселенців. 1805-1806, 1814-1833: Анотований перелік справ / Державний архів Одеської області, Інститут культури і історії німців Північно-Східної Європи, Люнебург-Гьоттинген. - Одеса, 2003. - 432 с.

http://www.archives.gov.ua/Publicat/Documents/Odessa_2003.php (Станом на 28.05.2014.)

⁹⁸¹ Technische Universität Dresden <http://tu-dresden.de/> (Станом на 28.05.2014.)

⁹⁸² Lehrstuhl für Europastudien der Philosophischen Fakultät der Technischen Universität Dresden http://tu-dresden.de/die_tu_dresden/fakultaeten/philosophische_fakultaet/fak/europa (Станом на 30.05.2014.)

⁹⁸³ У березні 2013 р., після зимового семестру 2012/2013 рр., кафедра була розформована, але продовжила свою діяльність в Інституті досліджень свободи і демократії Зигмунда Нойманна (Дрезден). Lehrstuhl für Europastudien wird aufgelöst http://tu-dresden.de/die_tu_dresden/fakultaeten/philosophische_fakultaet/fak/europa/news/news_endofchair (Станом на 30.05.2014.); Sigmund-Neumann-Institut für Freiheits- und Demokratieforschung <http://sigmund-neumann-institut.de/index.php> (Станом на 30.05.2014.); Vorstand <http://sigmund-neumann-institut.de/index.php/mitarbeiter> (Станом на 30.05.2014.)

EU [Де закінчується Європа? Україна як прикордонна країна ЄС];⁹⁸⁴ у 2009-2010 рр. – “Transformationsprozesse in Belarus und der Ukraine [Процеси перетворення у Білорусі та в Україні]”;⁹⁸⁵ у 2010-2011 рр. – “Polen und Ukrainer im österreichischen Galizien im 19. Jahrhundert [Поляки та українці в австрійській Галичині XIX ст.]”.⁹⁸⁶

Дослідний проект кафедри “Geschichtspolitik in Europa [Історична політика в Європі]” (керівник – Катажина Стоклоса) розкриває інструменталізацію історичного минулого в сучасній політиці європейських країн, зокрема України, Німеччини, Польщі, Чехії, Росії, Білорусі та Іспанії).⁹⁸⁷

2009 р. у межах Дня України на **кафедрі** були прочитані лекції, присвячені новітній економічній та соціальній історії України: “Die aktuelle Entwicklung in der Ukraine und der Gas-Konflikt zwischen Russland und der Ukraine [Сучасний розвиток України та газовий конфлікт між Росією та Україною]” представниками Міжнародного університету економіки і гуманітарних наук ім. Степана Дем’янчука (Рівне)⁹⁸⁸ та “Inter-ethnic Co-Existence Without Violence: The Case of Carpathian Rus’ [Міжетнічне співіснування без насильства: випадок Карпатської Русі]” завідувачим кафедри українських студій Торонтського університету проф. П. Р. Магочі.⁹⁸⁹

Діяльності Свідків Єгови в Україні були присвячені виступи українських науковців на міжнародній науковій конференції “On religious liberty in a democratic society: Aspects of law, religion and philosophy in constitutional theory and reality [Щодо релігійної свободи в демократичному суспільстві: аспекти права, релігії та філософії в конституційній теорії та реальному житті]”, організованій кафедрою європейських студій та Інститутом досліджень свободи і демократії Зигмунда Нойманна (Дрезден). Конференція висвітлювала проблеми релігійних меншостей в Україні, Росії, Білорусі та балтійських країнах після розпаду СРСР⁹⁹⁰ та була організована в межах дослідного проекту “Religiöse Minderheiten in Europa [Релігійні меншості в Європі]” (керівники – Герхард Безмір та Катажина Стоклоса), який на прикладі всебічного вивчення історії Свідків Єгови в Європі у XX ст. – як у тоталітарних та автократичних державах, так і в демократичних – показує ставлення цих держав до релігійних меншин.⁹⁹¹

⁹⁸⁴ Wo endet Europa? Die Ukraine als Grenzland zur EU http://tu-dresden.de/die_tu_dresden/fakultaeten/philosophische_fakultaet/fak/europa/teaching/seminar_ws_0809_who_endet_europa.html (Станом на 30.05.2014.)

⁹⁸⁵ Transformationsprozesse in Belarus und der Ukraine http://tu-dresden.de/die_tu_dresden/fakultaeten/philosophische_fakultaet/fak/europa/teaching/seminar_ws0910_transformation_belarus_ukraine.html (Станом на 30.05.2014.)

⁹⁸⁶ Polen und Ukrainer im österreichischen Galizien im 19. Jahrhundert http://tu-dresden.de/die_tu_dresden/fakultaeten/philosophische_fakultaet/fak/europa/teaching/seminar_ws1011_austriagalizien.html (Станом на 30.05.2014.)

⁹⁸⁷ Geschichtspolitik in Europa (Katarzyna Stokłosa) http://tu-dresden.de/die_tu_dresden/fakultaeten/philosophische_fakultaet/fak/europa/projects/research_history_politics_in_europe.html (Станом на 30.05.2014.)

⁹⁸⁸ Vortrag: Die aktuelle Entwicklung in der Ukraine und der Gas-Konflikt zwischen Russland und der Ukraine http://tu-dresden.de/die_tu_dresden/fakultaeten/philosophische_fakultaet/fak/europa/publics/lecture_actual_development_ukraine.html (Станом на 30.05.2014.)

⁹⁸⁹ Vortrag: Inter-ethnic Co-Existence Without Violence: The Case of Carpathian Rus’ http://tu-dresden.de/die_tu_dresden/fakultaeten/philosophische_fakultaet/fak/europa/publics/lecture_interethnic_coexistence.html (Станом на 30.05.2014.)

⁹⁹⁰ Program Rivne Mai 2009 http://sigmund-neumann-institut.de/images/stories/pdf/Programm_Rivne_Mai2009.pdf (Станом на 29.05.2014.)

⁹⁹¹ Religiöse Minderheiten in Europa http://tu-dresden.de/die_tu_dresden/fakultaeten/philosophische_fakultaet/fak/europa/projects/research_religious_minorities.html (Станом на 29.05.2014.)

Бамберзький університет Отто Фрідріха

Інститут славістики
факультету гуманітарних наук та культурознавства
Бамберзького університету Отто Фрідріха

*Institut für Slavistik
der Fakultät Geistes- und Kulturwissenschaften
der Otto-Friedrich-Universität Bamberg*

Контакт:

Адреса: Kapuzinerstr. 16, 96047 Bamberg

Тел.: + 49 (0) 863 21 10, + 49 (0) 863-2253

Факс: +49 (0) 89- 9973883-31

Ел. пошта: sekretariat.slavlit@uni-bamberg.de slavling@uni-bamberg.de

ada.raev@uni-bamberg.de

Інтернет-сторінка: <http://www.uni-bamberg.de/slavistik/>

В Інституті славістики⁹⁹² факультету гуманітарних наук та культурознавства⁹⁹³ Бамберзького університету Отто Фрідріха⁹⁹⁴ діють кафедри слов'янського літературознавства та слов'янського мовознавства, професура слов'янської історії мистецтва та культури.⁹⁹⁵

Українську мову тут викладають студентам бакалаврської та магістерської програми (викладач – Олена Шкіря) викладають як другу слов'янську мову. До перших мов, обов'язкових, належать російська, польська, чеська і хорватська, боснійська, сербська.

Фрайбурзький університет Альберта Людвіга

Слов'янський семінар
Фрайбурзького університету

*Slavisches Seminar
der Albert-Ludwigs-Universität Freiburg*

Контакт:

Адреса: Werthmannstr. 14, 79098 Freiburg im Breisgau

Тел.: + 49 (0) 761 203 31 39

Факс: +49 (0) 761 203 83 28

Ел. пошта: slavsem@slavistik.uni-freiburg.de

⁹⁹² Institut für Slavistik der Fakultät Geistes- und Kulturwissenschaften der Otto-Friedrich-Universität Bamberg. Das Fach Slavistik an der Universität Bamberg <http://www.uni-bamberg.de/slavistik/> (Станом на 9.04.2016.)

⁹⁹³ Fakultät Geistes- und Kulturwissenschaften der Otto-Friedrich-Universität Bamberg <https://www.uni-bamberg.de/guk/> (Станом на 9.04.2016.)

⁹⁹⁴ Otto-Friedrich-Universität Bamberg <https://www.uni-bamberg.de/> (Станом на 9.04.2016.)

⁹⁹⁵ Das Fach Slavistik an der Universität Bamberg <http://www.uni-bamberg.de/slavistik/> (Станом на 9.04.2016.)

Слов'янський семінар⁹⁹⁶ Фрайбурзького університету⁹⁹⁷ (керівниця – проф. Юліане Бестерс-Дільгер) хоча і не провадить викладання української мови, але має окремі дослідницькі проекти та навчальні курси, пов'язані з україністикою.

Серед навчальних курсів – це

- просемінар др. Ахіма Рабуса 2012-2013 рр. “Sprache und Kultur an der Schnittstelle von Ost- und Westslavia [Мова та культура на перехресті *Ostslavia* і *Westslavia*]”;
- головний семінар проф. Дітмара Нойтатца 2012-2013 рр. “Hungersnöte und Epidemien in Russland und in der Sowjetunion 1891-1947 [Голод і епідемії в Росії та Радянському Союзі у 1891-1947 рр.]”;⁹⁹⁸
- семінар др. Ліліани Райнковскі 2014 р. “Russisch und Ukrainisch aus sprachvergleichender und kontaktlinguistischer Perspektive [Російська та українська мови з перспективи порівняльного мовознавства та контактної лінгвістики]”;⁹⁹⁹
- семінар др. Юлії Герцберг 2016 р. “Russland und die Ukraine im 20. Jahrhundert [Росія та Україна у ХХ столітті]”.¹⁰⁰⁰

У вересні – жовтні 2010 р. студенти та викладачі Семінару здійснили навчальну екскурсію до Карпат, де під час перебування в Польщі, Словаччині та Україні вони ознайомились із мовою та культурою лемків та русинів.¹⁰⁰¹

У грудні 2010 р. на запрошення Слов'янського семінару перед студентами та викладачами виступив колишній Президент України Віктор Ющенко з доповіддю про стосунки України та ЄЄ та процес євроінтеграції України.¹⁰⁰²

З-поміж дослідницьких проектів, які очолювали чи у яких брали участь співробітники Семінару, слід назвати такі:

- проект 2006-2009 рр. “Die (Re-)Integration der Ukraine nach Europa [(Re-)інтеграція України до Європи]” (керівниця – проф. Ю. Бестерс-Дільгер);
- проект 2006-2008 рр. “Language policy in Ukraine: anthropological, linguistic and further perspectives [Мовна політика в Україні: антропологічні, лінгвістичні та подальші перспективи]” (керівниця – проф. Ю. Бестерс-Дільгер);¹⁰⁰³

⁹⁹⁶ Slavisches Seminar der Albert-Ludwigs-Universität Freiburg. Herzlich Willkommen am Slavischen Seminar <http://www.slavistik.uni-freiburg.de/> (Станом на 9.04.2016.)

⁹⁹⁷ Albert-Ludwigs-Universität Freiburg <http://www.uni-freiburg.de/> (Станом на 9.04.2016.)

⁹⁹⁸ Vorlesungsverzeichnis und Informationen Wintersemester 2012/2013 http://www.slavistik.uni-freiburg.de/copy_of_studium/info-allgemein/semesterinformationen/at_download/file (Станом на 9.04.2016.)

⁹⁹⁹ Blocktermin: " "Russisch und Ukrainisch aus sprachvergleichender und kontaktlinguistischer Perspektive" <http://www.slavistik.uni-freiburg.de/Archiv/studierendenangelegenheiten/blt> (Станом на 9.04.2016.)

¹⁰⁰⁰ Vorlesungsverzeichnis Sommersemester 2016 http://www.slavistik.uni-freiburg.de/vorlesungsverzeichnis-sommersemester-2015/vorlesungsverzeichnis-sommersemester-2016/at_download/file (Станом на 9.04.2016.)

¹⁰⁰¹ „The People from Nowhere“. Bericht über die Karpatenexkursion des Slavischen Seminars (21.09.2010 – 02.10.2010) http://www.slavistik.uni-freiburg.de/files/materialien/skript-karpatenexkursion/at_download/file (Станом на 9.04.2016.)

¹⁰⁰² Nachtrag: Vortrag von Herrn Dr. Viktor Juschtschenko <http://www.slavistik.uni-freiburg.de/Archiv/studierendenangelegenheiten/nachtragju> (Станом на 9.04.2016.)

¹⁰⁰³ The (re-)integration of Ukraine into Europe. Die (Re-)Integration der Ukraine nach Europa. Project of University of Vienna – Department for Slavonic Studies <http://www.univie.ac.at/reintegration/index.php> (Станом на 27.05.2014.); Language policy in Ukraine: anthropological, linguistic and further perspectives. INTAS Project 05-1000006-8300 <http://www.univie.ac.at/language-policy/index.php> (Станом на 27.05.2014.)

- проект 2010 р. “Europäische Sprachen- und Minderheitenpolitik [Європейська мовна політика та політика щодо меншин]” (керівниця – проф. Ю. Бестерс-Дільгер);¹⁰⁰⁴
- міждисциплінарний міжнародний проект 2011-2014 рр. про специфіку регіоналізації України “Region, Nation and Beyond. An Interdisciplinary and Transcultural Reconceptualization of Ukraine [Регіон, нація та поза ними: міждисциплінарна та транскультурна реконцептуалізація України]” (керівник – проф. У. Шмід, з боку Семінару в проекті брала участь проф. Ю. Бестерс-Дільгер);¹⁰⁰⁵
- проект 2014-2017 рр. “Russinisch als eine Staatsgrenzen überschreitende Minderheitensprache: Dynamische Prozesse [Русинська як мова мовної меншини, яка сягає поза кордони держав: динамічні процеси]” (керівниця – проф. Ахім Рабус).¹⁰⁰⁶

Австрія

Віденський університет

Інститут східноєвропейської історії
факультету історичних наук і культурознавства
Віденського університету

*Institut für Osteuropäische Geschichte
der Historisch-Kulturwissenschaftlichen Fakultät
der Universität Wien*

Контакт:

Адреса: Spitalgasse 2, Hof 3, 1090 Wien

Тел.: + 43 (0) 1 42 77 411 01

Ел. пошта: philipp.ther@univie.ac.at

Інтернет-сторінка: <http://www.ufu-muenchen.de/>

Розклад роботи: понеділок-середа 8.30-17.00, четвер 8.30-18.00, п'ятниця 8.30-16.00

Інститут східноєвропейської історії¹⁰⁰⁷ факультету історичних наук і культурознавства Віденського університету (керівник – проф. Філіпп Тер) бере початок

¹⁰⁰⁴ Europäische Sprachen- und Minderheitenpolitik <http://forschdb.verwaltung.uni-freiburg.de/servuni/forschdbuni.recherche?xmldokumentart=Projekt&fdnr=6958&sprache=D&Layout=uni&Ausgabeart=bs&Rahmen=1&Variante=3> (Станом на 9.04.2016.)

¹⁰⁰⁵ Regionalism in Ukraine. Region, Nation and Beyond. An Interdisciplinary and Transcultural Reconceptualization of Ukraine <http://www.gce.unisg.ch/de/ukraine> (Станом на 9.04.2016.)

¹⁰⁰⁶ DFG-Projekt: Russinisch als eine Staatsgrenzen überschreitende Minderheitensprache: Dynamische Prozesse <http://www.slavistik.uni-freiburg.de/forschung/lprojekte/dfg-projekt-russinisch-als-eine-staatsgrenzen-uberschreitende-minderheitensprache-dynamische-prozesse/?searchterm=ukrain> (Станом на 9.04.2016.)

¹⁰⁰⁷ Institut für Osteuropäische Geschichte der Historisch-Kulturwissenschaftlichen Fakultät der Universität Wien <http://iog.univie.ac.at/home/> (Станом на 9.04.2016.)

від створеного 1907 р. Семінару східноєвропейської історії, який 1948 р. змінив назву на Семінар східноєвропейської історії та південно-східних досліджень. Відтоді до 1998 р. Семінар називався Інститутом східно- та південно-східноєвропейських досліджень (або ж Інститутом досліджень Східної та Південно-Східної Європи). Нинішню назву Інститут отримав 1998 р.¹⁰⁰⁸

Україна та її історія лежить у сфері наукових зацікавлень проф. Керстін Зузанне Йобст, заступника керівника Інституту, та гостя-професора Маркіяна Прокоповича. Перша досліджує зараз історію Кримського півострова та розвитку там туризму.¹⁰⁰⁹ Другий – історію польсько-українських відносин у Галичині, міську та культурну історію регіону, насамперед Львова.¹⁰¹⁰

Інститут славістики
факультету філології і культурознавства
Віденського університету

*Institut für Slawistik
der Philologisch-Kulturwissenschaftlichen Fakultät
der Universität Wien*

Контакт:

Адреса: Spitalgasse 2, Hof 3, 1090 Wien

Тел.: + 43 (0) 1 42 77 428 01

Факс: +43 (0) 1 42 77 94 28

Ел. пошта: michael.moser@univie.ac.at

Інтернет-сторінка: <https://slawistik.univie.ac.at/>

Інститут славістики¹⁰¹¹ факультету філології і культурознавства¹⁰¹² Віденського університету¹⁰¹³ бере початок від створеної в університеті 1849 р. кафедри славістики – першої в Австрії. Втім, окремі лекції чеської мови та літератури розпочались у Віденському університеті ще 1775 р. Зараз Інститут славістики Віденського університету є одним із найбільших у світі дослідних та навчальних центрів слов'янських мов, літератур і культур, де насамперед розвивається україністика, богемістика, словакістика, балканологія і болгаристика, які недостатньою представлені на міжнародному рівні та у німецькомовних країнах.¹⁰¹⁴ З 2014 р. керівником Інституту є проф. Міхаель Мозер, який протягом 2013-2018 рр. виконує обов'язки голови Міжнародної асоціації україністів.

¹⁰⁰⁸ Institutsgeschichte <http://iog.univie.ac.at/ueber-uns/institutsgeschichte/> (Станом на 9.04.2016.)

¹⁰⁰⁹ Univ.Prof. Dr. Kerstin S. JOBST, M.A. Projekte, Tagungen & laufende Buchvorhaben

http://iog.univie.ac.at/fileadmin/user_upload/inst_osteurop_geschichte/Projektlisten/Jobst.pdf (Станом на 9.04.2016.)

¹⁰¹⁰ Gastprof. Markian Prokopovych, Privatdoz., PhD. Projekte, Vortragseinladungen, Tagungen und Laufende Buchvorhaben

http://iog.univie.ac.at/fileadmin/user_upload/inst_osteurop_geschichte/Projektlisten/Projekte_Tagungen_Laufende_Buchvorhaben_Markian_Prokopovych.pdf (Станом на 9.04.2016.)

¹⁰¹¹ Institut für Slawistik der Philologisch-Kulturwissenschaftlichen Fakultät der Universität Wien

<https://slawistik.univie.ac.at/institut/> (Станом на 9.04.2016.)

¹⁰¹² Philologisch-Kulturwissenschaftliche Fakultät der Universität Wien. Willkommen an der Philologisch-Kulturwissenschaftlichen Fakultät <http://phil-kult.univie.ac.at> (Станом на 9.04.2016.)

¹⁰¹³ Universität Wien <http://www.univie.ac.at> (Станом на 9.04.2016.)

¹⁰¹⁴ Slawistik einst und jetzt <https://slawistik.univie.ac.at/institut/historisches/> (Станом на 9.04.2016.)

Серед дослідницьких українознавчих проектів, у яких беруть участь співробітники Інституту, такі:

- 2006-2012 рр. “Tausend Jahre ukrainische Sprachgeschichte in Galizien [Тисяча років історії української мови в Галичині]” (керівник проекту – директора Інституту славістики Віденського університету проф. М. Мозер);
- 2006-2018 рр. “Das Österreichische Galizien und sein multikulturelles Erbe [Австрійська Галичина та її мультикультурна спадщина]” (керівник проекту – заступник директора Інституту славістики Віденського університету проф. Алоїз Вольдан);
- 2006-2009 рр. австрійсько-німецький проект “Die (Re-)Integration der Ukraine nach Europa [(Re-)інтеграція України до Європи]” (керівник проекту – проф. Юліане Бестерс-Дільгер, учасник – проф. А. Вольдан);
- 2012-2015 рр. швейцарсько-німецько-австрійський проект “Region, Nation and Beyond. An Interdisciplinary and Transcultural Reconceptualization of Ukraine [Реґіон, нація та поза ними: міждисциплінарна та транскультурна реконцептуалізація України]” (керівник проекту – проф. Ульріх Шмід, університет у Санкт-Ґаллен, Швейцарія, з австрійського боку – проф. А. Вольдан);
- 2013-2016 рр. “Literature and Cityscape. Urban Identity in East-Central Europe [Література і міський пейзаж. Міська ідентичність у Центральній і Східній Європі]” (керівник проекту – проф. А. Вольдан).¹⁰¹⁵

Інститут видає часопис “Wiener Slavistisches Jahrbuch / Vienna Slavic Yearbook [Віденський славістичний щорічник]”, заснований понад шістдесят років тому.¹⁰¹⁶

Докторантський колегіум “Галичина” (“Австрійська Галичина та її багатокультурна спадщина”)

*Doktoratskolleg “Galizien”
 (“Das österreichische Galizien und sein multikulturelles Erbe”)*

Контакт:

Адреса: Campus der Universität Wien, Spitalgasse 2, Hof 1, 1090 Wien

Тел.: + 43 (0) 142 77 428 24

Факс: +43 (0) 142 77 84 28 24

Ел. пошта: olaf.terpitz@univie.ac.at

Інтернет-сторінка: <http://dk-galizien.univie.ac.at/home/>

Докторантський колегіум “Галичина” (“Австрійська Галичина та її багатокультурна спадщина”)¹⁰¹⁷ розпочав свою діяльність 2006 р. Він займається вивченням взаємозв'язку культур, літератур, мов, релігій, економік, етнічних та соціальних груп австрійської коронної землі Галичини та Лодомерії в період від її приєднання до Габсбурзької імперії в 1772 р. до 1918 року. Колегіум досліджує

¹⁰¹⁵ Forschungsprojekte aus Drittmitteln <https://slawistik.univie.ac.at/forschung/forschungsprojekte/> (Станом на 9.04.2016.); Die (Re-)Integration der Ukraine nach Europa <http://www.univie.ac.at/reintegration/> (Станом на 9.04.2016.)

¹⁰¹⁶ Wiener Slavistisches Jahrbuch / Vienna Slavic Yearbook <https://slawistik.univie.ac.at/wiener-slavistisches-jahrbuch/> (Станом на 9.04.2016.)

¹⁰¹⁷ Doktoratskolleg Galizien. Home <http://dk-galizien.univie.ac.at/home/> (Станом на 5.12.2015.)

багатокультурну спадщину Галичини в Польщі, Україні, Австрії, а також в еміграції аж до сьогодення.¹⁰¹⁸

У діяльності Колегіуму “Галичина” беруть участь професори таких підрозділів Віденського університету: Інституту германістики – Аннегрет Пельц, Інституту східноєвропейської історії – Крістоф Августинівіч, Керстін С. Йобст, Філіп Тер, Інституту економічної та соціальної історії – Андреа Комлоши, Інституту славістики – Штефан Сімонек, Алоїс Вольдан, Інституту політичних наук – Дітер Зеґерт.¹⁰¹⁹ Взаємодія дисциплін забезпечується визначеним простором Галичини та його міждисциплінарністю, а також культурологічними підходами (як, наприклад, *mental mapping*, *lieux de mémoire*, гендерні студії, дискурсивний аналіз, мікроісторія, “студії пограниччя”, дослідження міграції та історія мови). Впродовж двох перших семестрів, лекції вступного характеру, мовні заняття, курси, семінари, а також наукові екскурсії, слугують основою для подальших індивідуальних досліджень у наукових інституціях Відня та поза його межами, головню в університетах Львова чи Кракова. За активної участю студентів регулярно проводяться докторантські семінари, включно із двома міжнародними семінарами. Залучення науковців та студентів із України розширює вже існуючу співпрацю поміж країнами, а сам Колегіум виконує роль посередника між старими та новими членами Європейського Союзу та Україною.¹⁰²⁰

У травні 2015 р. Колегіум провів конференцію “Galizien in Bewegung: Wahrnehmungen – Begegnungen – Verflechtungen [Галичина у русі: сприйняття – зустрічі – переплетіння]”, відкрити доповіддю Ларрі Вольфа “Imaging Galicia. Mythology and Mental Mapping [Уявляючи Галичину. Міфологія та ментальне мапування]”, де брали участь представники наукових інституцій Відня, Львова, Варшави, Кракова, Гарварда, Києва, Єля, Майнца, Констанца, Марбурґ та ін.¹⁰²¹ Під час конференції діяли секції, присвячені галицьким містам Львову та Ялівцю як накопичувачам пам’яті та місцям знань, життю юдейських громад, питанням релігії та політики, міжетнічним відносинам, рецепції Галичини в літературі, місцям та шляхам подорожей та переміщень з регіону та до нього, (ре-)конструкції міфу Галичини.¹⁰²²

Швейцарія

Бернський університет

Інститут слов’янських мов і літератур
Бернського та Фрібурзького університетів

Institut für slavische Sprachen und Literaturen

¹⁰¹⁸ Австрійська Галичина та її багатокультурна спадщина <http://dk-galizien.univie.ac.at/ukrajinskoju/> (Станом на 5.12.2015.)

¹⁰¹⁹ Lehrende <http://dk-galizien.univie.ac.at/lehrende/> (Станом на 5.01.2016.)

¹⁰²⁰ Австрійська Галичина та її багатокультурна спадщина...

¹⁰²¹ Konferenz “Galizien in Bewegung” 2015. Informationen <http://dk-galizien.univie.ac.at/konferenz-galizien-in-bewegung-2015/> (Станом на 5.01.2016.)

¹⁰²² Galizien in Bewegung http://dk-galizien.univie.ac.at/fileadmin/user_upload/dk_galizien/Dateien/GALIZIEN_FOLDER_ohne_Beschnittzugabe.pdf (Станом на 5.01.2016.)

Контакт:

Адреса: Länggassstr. 49, 3000 Bern 9

Тел.: + 41 (0) 31 631 80 60

Факс: + 41 (0) 31 631 39 90

Ел. пошта: andrea.stanek@issl.unibe.ch

Інтернет-сторінка: <http://www.gce.unisg.ch>

Інститут слов'янських мов і літератур¹⁰²³ **Бернського**¹⁰²⁴ **та Фрібурзького**¹⁰²⁵ **університетів** (директор – проф. Янніс Какрідіс) має подвійне підпорядкування: у Бернському університеті знаходиться відділення мовознавства, у Фрібурзькому – літературознавства і філософії культури, мовні курси розподілені між університетами. Майбутнім бакалаврами та магістрам викладають російську, польську, чеську, боснійську/хорватську/сербську і болгарську мови.¹⁰²⁶

Серед навчальних курсів, які викладаються в Інституті, з україністикою пов'язаний, наприклад, семінар 2016 р. “Die Ukraine-Krise in ukrainisch-, deutsch- und russischsprachigen Medien. Eine diskurs-und argumentationsanalytische Annäherung [Українська криза та українсько-, німецько- та російськомовні ЗМІ. Аналітичний підхід до дискурсу та аргументації]” (Берн, проф. Я. Какрідіс, проф. Мартін Райзігль).¹⁰²⁷

Інститут слов'янських мов і літератур виступив організатором серії публічних заходів, пов'язаних з Україною, з-поміж котрих такі:

- зустріч з письменником Сергієм Жаданом, який представив свій новий роман “Die Erfindung des Jazz im Donbas [Винахід джазу в Донбасі]” (українська назва оригіналу – “Ворошиловград”). Твір був перекладений німецькою Забіною Штер і Юрієм Дуркотом і вийшов у німецькому видавництві “Suhrkamp” 2012 р., отримавши літературну та перекладацьку премію “Brucke Berlin”, присуджувану за найбільш видатні твори сучасної літератури з Центральної та Східної Європи (травень 2015 р.);¹⁰²⁸
- публічна дискусія на тему “Der Maidan – zwei Jahre danach. Aktuelle Entwicklungen und Hintergründe der Ukraine-Krise [Майдан – два роки потому. Нинішній розвиток та тло кризи в Україні]”, де диспутантами виступили журналіст Райнгард Ляутербах та історик др. Хрістофе фон Вердт (лютий 2016 р.).¹⁰²⁹

Інститут бере участь у бакалаврській програмі “Східноєвропейські студії”, яка географічно охоплює простір охоплює Південно-Східну Європу (Балкани), балтійський

¹⁰²³ Institut für slavische Sprachen und Literaturen http://www.issl.unibe.ch/index_ger.html (Станом на 12.04.2016.)

¹⁰²⁴ Universität Bern http://www.unibe.ch/index_ger.html (Станом на 12.04.2016.)

¹⁰²⁵ Universität Freiburg <http://www.unifr.ch/home/welcomeE.php> (Станом на 12.04.2016.)

¹⁰²⁶ Team http://www.issl.unibe.ch/ueber_uns/team/index_ger.html (Станом на 12.04.2016.)

¹⁰²⁷ Kommentiertes Vorlesungsverzeichnis FS 2016

http://www.issl.unibe.ch/unibe/portal/fak_historisch/dsl/issl/content/e43858/e43859/e373101/KVV_FS16_23012016_ger.pdf (Станом на 12.04.2016.)

¹⁰²⁸ Veranstaltungschronik 2015

http://www.issl.unibe.ch/ueber_uns/aktuell/veranstaltungschronik/2015/index_ger.html (Станом на 12.04.2016.)

¹⁰²⁹ Veranstaltungschronik 2016

http://www.issl.unibe.ch/ueber_uns/aktuell/veranstaltungschronik/2016/index_ger.html (Станом на 12.04.2016.)

регіон, Східну Європу (під якою розуміється Росія, Україна і Білорусь), Кавказ та Центральну Азію.¹⁰³⁰

Ординаріат (кафедра) новітньої загальної та східноєвропейської
історії
відділу новітньої історії
Інституту історії
філософсько-історичного факультету
Бернського університету

*Ordinariat (Lehrstuhl) für Neueste Allgemeine und Osteuropäische Geschichte
der Abteilung für Neueste Geschichte und Zeitgeschichte
des Historischen Instituts
der Philosophisch-historischen Fakultät
der Universität Bern*

Контакт:

Адреса: Länggassstr. 49, 3000 Bern 9

Тел.: + 41 (0) 31 631 80 60

Факс: + 41 (0) 31 631 39 90

Ел. пошта: andrea.stanek@issl.unibe.ch

Інтернет-сторінка: <http://www.gce.unisg.ch>

**Ординаріат (кафедра) новітньої загальної та східноєвропейської історії¹⁰³¹
відділу новітньої історії¹⁰³² Інституту історії¹⁰³³ філософсько-історичного
факультету¹⁰³⁴ Бернського університету (завідувачка – проф. Юлія Ріхерс)**
спеціалізується на історії XIX – XXI століть, одним із провідних напрямків є історія
Східної Європи, до якої відносять історію Росії, СРСР та держав-наступниць СРСР, країн
Центральної і Східної Європи, зокрема Угорщини, історія та культура євреїв, інтеграція
історії Східної Європи до загальноєвропейського та глобального контексту. Другий
напрямок спеціалізації кафедри – просторова та візуальна історія, культури пам'яті,
історична політика тощо.¹⁰³⁵

¹⁰³⁰ Bachelor Osteuropa-Studien

http://www.unibe.ch/fak_historisch/content/studium/studienprogramme/bachelor_osteuropa_studien/index_ger.html (Станом на 12.04.2016.)

¹⁰³¹ Ordinariat (Lehrstuhl) für Neueste Allgemeine und Osteuropäische Geschichte der Abteilung für Neueste Geschichte und Zeitgeschichte des Historischen Instituts der Philosophisch-historischen Fakultät der Universität Bern. Ordinariat Richers

http://www.unibe.ch/fak_historisch/dga/hist/content/ueber_uns/abteilungen/neueste_geschichte_und_zeitgeschichte/ordinariat_richers/index_ger.html (Станом на 12.04.2016.)

¹⁰³² Abteilung für Neueste Geschichte und Zeitgeschichte des Historischen Instituts der Philosophisch-historischen Fakultät der Universität Bern

http://www.hist.unibe.ch/ueber_uns/abteilungen/neueste_geschichte_und_zeitgeschichte/index_ger.html (Станом на 12.04.2016.)

¹⁰³³ Historisches Institut der Philosophisch-historischen Fakultät der Universität Bern

http://www.hist.unibe.ch/index_ger.html (Станом на 12.04.2016.)

¹⁰³⁴ Philosophisch-historische Fakultät der Universität Bern http://www.philhist.unibe.ch/index_ger.html (Станом на 12.04.2016.)

¹⁰³⁵ Ordinariat (Lehrstuhl) für Neueste Allgemeine und Osteuropäische Geschichte der Abteilung für Neueste Geschichte und Zeitgeschichte des Historischen Instituts der Philosophisch-historischen Fakultät der

З історією України пов'язаний дослідницький проект кафедри “Die Karpato-Ukraine und die Karpaten im 19. und 20. Jahrhundert [Карпатська Україна та Карпати у XIX та XX століттях]” (керівниця – проф. Ю. Ріхерс).¹⁰³⁶

2012 р. Хрістоф Гертнер, докторант Інституту історії, захистив там магістерську роботу, пов'язану з військовою історією України, “Die Kriegsführung deutscher Truppen in der Ukraine 1918. Militärische Gewaltausübung während der Besetzung der Ukraine vom 18. Februar bis 11. November 1918 am Beispiel der bayerischen 4. Kavallerie-Brigade [Воєнні дії німецьких військ в Україні у 1918 році. Практика застосування військової сили під час окупації України з 18 лютого по 11 листопада 1918 року на прохання баварської 4-ї кавалерійської бригади]” (науковий керівник – проф. Штіг Фьорстер).¹⁰³⁷

У жовтні 2014 р. проф. Ю. Ріхерс виступила модератором Форуму, організованого Центром глобальних студій Бернського університету на тему “Krisenherd Ukraine – Medien. Geschichte. Geopolitik [Вогнище кризи в Україні – ЗМІ. Історія. Геополітика]”. Вона була модератором дискусії “Die Ukraine und die „Russische Welt“. Geschichtspolitik vor und in der Ukraine-Krise [Україна і „руссій мір“. Історична політика до та під час української кризи]”, проваджені Вільфрідом Їльге.¹⁰³⁸

Університет у Санкт-Галлен

Центр управління і культури в Європі
університету в Санкт-Галлен

*Zentrum für Governance und Kultur in Europa
der Universität St. Gallen*

Контакт:

Адреса: Rosenbergstr. 51, 9000 St. Gallen

Тел.: + 41 (0) 71 22 42 126

Ел. пошта: gce-info@unisg.ch

Інтернет-сторінка: <http://www.gce.unisg.ch>

Центр управління і культури в Європі¹⁰³⁹ університету в Санкт-Галлен¹⁰⁴⁰ через аналіз систем управління і культур вивчає соціальні, економічні, політичні, державні і культурні перетворення в Європі в міждисциплінарній, транснаціональній та порівняльній перспективі.¹⁰⁴¹

Universität Bern. Ordinariat Richers

http://www.unibe.ch/fak_historisch/dga/hist/content/ueber_uns/abteilungen/neueste_geschichte_und_zeitgeschichte/ordinariat_richers/index_ger.html (Станом на 12.04.2016.)

¹⁰³⁶ Там само.

¹⁰³⁷ Christoph Hertner

http://www.wbkolleg.unibe.ch/iash/content/doktoratsprogramme/interdisciplinary_cultural_studies_ics/personendaten_doktorierende/ma_hertner_christoph/index_ger.html (Станом на 12.04.2016.)

¹⁰³⁸ Forum. Krisenherd Ukraine – Medien. Geschichte. Geopolitik

<http://files.newsnetz.ch/img/ZT/db/event/100026367/pdf/0.pdf> (Станом на 12.04.2016.)

¹⁰³⁹ Zentrum für Governance und Kultur in Europa der Universität St. Gallen

<http://www.gce.unisg.ch/de/ueberuns#> (Станом на 9.04.2016.)

¹⁰⁴⁰ Universität St. Gallen <http://www.unisg.ch/> (Станом на 9.04.2016.)

¹⁰⁴¹ Über GCE-HSG. Center für Governance und Kultur in Europa <http://www.gce.unisg.ch/de/ueberuns> (Станом на 9.04.2016.)

Фахівцями з України у Центрі управління і культури в Європі є професор культури та суспільства Росії університету в Санкт-Галлен Ульріх Шмід, член керівництва Центру, та науковий співробітник Вільфрід Ільге – фахівці з новітньої історії, культури і національного будівництва України та ширше – Східної Європи загалом.¹⁰⁴²

Одним із дослідницьких проектів Центру є міжнародний проект 20011-2014 рр. “Region, Nation and Beyond. An Interdisciplinary and Transcultural Reconceptualization of Ukraine [Регіон, нація та поза ними: міждисциплінарна та транскультурна реконцептуалізація України]” (керівник – проф. У. Шмід).¹⁰⁴³ Це спільний проект університету в Санкт-Галлен, Слов'янського семінару університету Альберта Людвіга у Фрайбурзі та Центру міської історії Центрально-Східної Європи у Львові. Проект об'єднує істориків, соціологів, антропологів, економістів, літературних критиків та лінгвістів з України, Росії, Польщі, Швейцарії, Німеччини, Австрії, Канади та США та фінансується Науковими фондами Швейцарії, Австрії та Німеччини. Проект пропонує міждисциплінарний та транскультурний підхід у вивченні українського регіоналізму та його впливу на зміни в Україні. Проект висуває гіпотезу про те, що моделі регіональної ідентифікації в різних соціальних і культурних сферах не утворюють карту з чітко визначеними кордонами, а перекривають один одного і/або утворюють архіпелаг.¹⁰⁴⁴ На сайті Центру була розміщена інтерактивна карта України з історичними та адміністративними поділами – один із результатів проекту.¹⁰⁴⁵ У вересні 2012 р. у Києві відбулась однойменна міжнародна конференція.¹⁰⁴⁶

В організованій Центром у жовтні 2014 р. міжнародній конференції “Corruption in the Post-Soviet Educational Systems: Causes, Consequences and Control [Корупція у пострадянських системах освіти: причини, наслідки та контроль]” взяли участь представники Швейцарії, Німеччини, України, Вірменії і Росії, які висвітлили ситуацію в освіті на пострадянському просторі, зокрема, в Україні.¹⁰⁴⁷

У грудні 2014 р. на Форумі політичної безпеки в Санкт-Галлен Центр провів панельну дискусію на тему “The Conflict in the Ukraine – Actors and Interests [Конфлікт в Україні – суб'єкти та інтереси]”.¹⁰⁴⁸ Цього ж місяця проф. У. Шмід виступив як модератор під час проведення відкритої дискусії у Базельському університеті на тему “Ukraine 2014 – from Revolution to Secession? Civil Society Between Might and Powerlessness [Україна в 2014 році – від революції до розколу? Громадянське суспільство між силою та безсиллям]”.¹⁰⁴⁹

Проф. У. Шмід у лютому 2015 р. виступив із доповіддю “Wem gehören die Krim und der Donbass? Der Krieg der ukrainischen und russischen Geschichtsbilder [Кому належить

¹⁰⁴² Ulrich Schmid http://www.gce.unisg.ch/de/ueberuns/personengalerie?person=9dec1656-4e5e-42fa-95b3-bbbe8f61b5ce&name=Ulrich_Schmid (Станом на 9.04.2016.); Research Associates. WILFRIED JILGE <http://www.gce.unisg.ch/de/ueberuns/personengalerie/research+associates/wilfried+jilge> (Станом на 9.04.2016.)

¹⁰⁴³ Regionalism in Ukraine. Region, Nation and Beyond. An Interdisciplinary and Transcultural Reconceptualization of Ukraine <http://www.gce.unisg.ch/de/ukraine> (Станом на 9.04.2016.)

¹⁰⁴⁴ Там само.

¹⁰⁴⁵ Region, Nation and Beyond: An Interdisciplinary and Transcultural Reconsideration of Ukraine <http://mapsukraine.ch/> (Станом на 9.04.2016.)

¹⁰⁴⁶ Archiv. Hier finden Sie Infos zu den vergangenen Aktivitäten des GCE <http://www.gce.unisg.ch/de/aktuell/archiv> (Станом на 9.04.2016.)

¹⁰⁴⁷ Там само.

¹⁰⁴⁸ Там само.

¹⁰⁴⁹ Там само.

Крим і Донбас? Війна українського та російського образів історії]” у рамках “Montagsforum” – культурного та освітнього об'єднання Східної Швейцарії.¹⁰⁵⁰

У травні 2015 р. проф. У. Шмід виступив з публічною доповіддю на тему “Kampf um die Ukraine [Боротьба за Україну]” з наступним обговоренням українським істориком др. Андрієм Портновим та швейцарським журналістом Даніелем Вехліним, організованими газетою “Neue Zürcher Zeitung”.¹⁰⁵¹

У червні 2015 р. Центр організував у Бухаресті семінар на тему “Religious Connections and Divisions in the Black Sea Region [Релігійні зв'язки та поділи у Чорноморському регіоні]”, на якому виступили як швейцарські дослідники, так і вчені з країн чорноморського регіону. Українознавча тематика була представлена доповідями Катери Будзь (Київ, НаУКМА) про антирадянські імплікації релігійної опозиції у Східній Галичині в 1950-1960-х рр., Магнуса Марсдена (Університет Суссекса) про афганську торгову мережу в Одесі та Олега Яроша про мусульманські транснаціональні мережі у Південній Україні (Київ, Інститут філософії НАНУ).¹⁰⁵²

З 2011 р. чотири рази на рік Центр видає аналітичний міждисциплінарний онлайн журнал “Euxeinos. Governance and Culture in the Black Sea Region [Euxeinos. Управління і культура у Чорноморському регіоні]”, статті якого охоплюють Румунію, Болгарію, Туреччину, Грузію, Росію та Україну.¹⁰⁵³

¹⁰⁵⁰ Programm Frühlingsemester 2. Februar bis 30. März 2015. Begegnungen vergessene Vergangenheit? - ungewisse Zukunft! http://www.montagsforum.ch/files/pdf/Montagsforum-Web_2015-1.pdf (Станом на 9.04.2016.)

¹⁰⁵¹ Kampf um die Ukraine <http://podium.nzz.ch/event/ukraine/> (Станом на 9.04.2016.)

¹⁰⁵² International Workshop. Religious Connections and Divisions in the Black Sea Region. Program http://www.nec.ro/data/pdfs/public-events/workshops/BSL_Worskhop_program_June%202015.pdf (Станом на 9.04.2016.)

¹⁰⁵³ Center for Governance and Culture in Europe <http://www.laender-analysen.de/index.php?topic=euxeinos&url=http://www.gce.unisg.ch/euxeinos> (Станом на 5.05.2014.)

Позауніверситетські наукові центри

Німецька асоціація українців (Берлін)

Deutsche Assoziation der Ukrainisten (Berlin)

Контакт:

Адреса: Postfach 12 11 03, 10605 Berlin

Тел.: + 49 (0) 89 9973883-0

Факс: +49 (0) 89- 9973883-31

Ел. пошта: dau@ukrainistik.de

Інтернет-сторінка: <http://www.ukrainistik.de/>

Німецька асоціація українців¹⁰⁵⁴ (голова – проф. Олександр Вьолль) об'єднує німецьких вчених, які займаються вивченням українознавчої тематики, та має на меті сприяння обміну результатами наукових досліджень та інформацією, задоволення зростаючого попиту на українознавчі дослідження та викладання, підтримку та координацію зусиль учасників асоціації. Очолює Асоціацію професор Олександр Вьолль, керівник кафедри західно- та східнослов'янської філології філософського факультету Грайфсвальдського університету. Осідком Німецької асоціації українців є Берлін, де щороку відбувають зустрічі членів Асоціації. Програма зустрічей включає семінари, дискусії, зустрічі, виступи, присвячені як українознавчим темам, так і поточним проблемам німецької україністики.

Асоціація спільно з Фондом Роберта Боша та Університетом Віадрина 2016 р. започаткувала проект “Ukraine Calling”, призначений для поширення інтердисциплінарних знань про Україну під час семінарів та майстер-класів серед

¹⁰⁵⁴ Deutsche Assoziation der Ukrainisten <http://www.ukrainistik.de/> (Станом на 8.04.2014.)

співробітників німецьких міжнародних організацій, які працюють у царині політики, ЗМІ, управління, бізнесу та громадянського суспільства.¹⁰⁵⁵ Заходи відбуватимуться у Франкфурті-на Одері, Києві та Берліні. В Україні учасники зможуть не лише пройти навчання під час семінарів, але й зустрітися з українськими політиками та чиновниками, бізнесменами, громадськими діячами та журналістами, а також представниками німецьких міжнародних організацій в Україні.¹⁰⁵⁶

Німецьке товариство східноєвропейських досліджень (Берлін)

Deutsche Gesellschaft für Osteuropakunde (DGO) (Berlin)

Контакт:

Адреса: Schaperstr. 30, 10719 Berlin

Тел.: + 49 (0) 30 214 784 12

Факс: +49 (0) 30 214 784 14

Ел. пошта: info@dgo-online.org

Інтернет-сторінка: <http://www.dgo-online.org/>

Розклад роботи: понеділок-четвер 9.00-15.00, п'ятниця 9.00-13.00

Німецьке товариство східноєвропейських досліджень¹⁰⁵⁷ (президент – Рупрехт Поленц) є найбільшою німецькомовною дослідницькою організацією, яка об'єднує представників науки, ЗМІ, економіки, урядових та неурядових організацій, які мають інтереси у Центральній та Східній Європі, на Кавказі, у Центральній Азії. Товариство було засновано 1913 р. з науково-практичною метою як Товариство досліджень Росії у Пруській палаті депутатів у Берліні. Воно мало вивчати політику, економіку, суспільство і культуру Росії для підтримки російсько-німецьких відносин. Нині Німецьке товариство східноєвропейських досліджень діє як форум для наукового міждисциплінарного обговорення політичного, економічного, культурного розвитку та діалогу між Сходом і Заходом.¹⁰⁵⁸ Головним осідком Товариства є Берлін, а його філії знаходяться у 24 містах Німеччини та в Зальцбурзі. Усі відділення Товариства щомісяця організовують та провадять панельні дискусії, конференції, круглі столи, доповіді, симпозиуми, у тому числі присвячені питанням, пов'язаним з Україною.¹⁰⁵⁹ Україна та Польща, поряд із Росією, сьогодні зайняли місце у колі наукових інтересів Товариства.¹⁰⁶⁰

Товариство є також співредактором оприлюднюваних раз чи двічі на місяць німецькою мовою аналітичних дайджестів (бюлетенів) “Länder-Analysen”, які знайомлять з експертною оцінкою сучасного політичного та економічного розвитку

¹⁰⁵⁵ Ausschreibung <http://www.ukrainecalling.eu/ausschreibung> (Станом на 25.02.2016.)

¹⁰⁵⁶ Zielführende Weiterbildung in drei Phasen <http://www.ukrainecalling.eu/programm> (Станом на 25.02.2016.)

¹⁰⁵⁷ Deutsche Gesellschaft für Osteuropakunde e.V. <http://www.dgo-online.org/> (Станом на 5.05.2014.)

¹⁰⁵⁸ Mitgliedschaft <http://www.dgo-online.org/about/mitglied> (Станом на 5.05.2014.); Über die GDO <http://www.dgo-online.org/about/> (Станом на 5.05.2014.)

¹⁰⁵⁹ Детально робота Німецького товариства східноєвропейських досліджень висвітлюється у щорічних триместрових проспектах “Rundbrief”. Rundbrief <http://www.dgo-online.org/rundbrief.2012> (Станом на 5.05.2014.)

¹⁰⁶⁰ Geschichte der DGO <http://www.dgo-online.org/geschichte/> (Станом на 15.04.2016.)

Росії, Польщі, Україні, Білорусі, Кавказу і в Центральній Азії.¹⁰⁶¹ Дайджест, присвячений Україні¹⁰⁶², видається з 2006 р.

2011 р. до каталогу аналітичних дайджестів був включений он-лайн журнал „Euxeinos. Governance and Culture in the Black Sea Region [Euxeinos. Управління і культура у Чорноморському регіоні]”, який видає Центр управління і культури в Європі університету в Санкт-Галлені (Швейцарія).¹⁰⁶³

Також Товариство видає журнали “Osteuropa [Східна Європа]” “Osteuropa-Recht [Східна Європа-Право]”, які висвітлюють відповідні теми, пов’язані з Україною.¹⁰⁶⁴

Німецьке товариство східноєвропейських досліджень надає молодим науковцям щорічні премії Клауса Менерта за найкращі німецькомовні наукові роботи в галузі досліджень Центрально-Східної та Східної Європи. Так, 1998 р. премію Клауса Менерта отримала Клауса Менерта за дисертацію Клауса Менерта “Umwelt- und energiepolitische Handlungsoptionen in der Ukraine und der Republik Belarus (1990-1995). Ihre Bedeutung für nationalstaatliche Legitimation und überregionale Kooperation [Екологічна та енергетична політика в Україні і Республіці Білорусь (1990-1995). Її значення для легітимації національної держави і міжрегіональної співпраці]”.¹⁰⁶⁵ 2013 р. премію отримав Ян Цофка за докторську дисертацію “Akteure (post-)sowjetischer Territorialkonflikte: Die separatistischen Bewegungen im Dnjestr-Tal und auf der Krim im Vergleich (1989–1995) [Суб’єкти (пост-)радянських територіальних конфліктів: порівняння сепаратистських рухів у долині Дністра та Криму (1989–1995)]”.¹⁰⁶⁶

З-поміж конференцій, відкритих лекцій та подіумних дискусій, які організувало та провело Німецьке товариство східноєвропейських досліджень, українській проблематиці присвячені такі:

- у березні 2010 р. подіумна дискусія у Берліні “Nach der Präsidentschaftswahl. Wohin steuert die Ukraine? [Після президентських виборів. Куди прямує Україна?]”;¹⁰⁶⁷
- у квітні 2010 р. конференція “Dynamik oder Stillstand? Die Ukraine nach den Präsidentschaftswahlen [Динаміка або застій? Україна після президентських виборів]” та п’ята зустріч “Київського діалогу” у Берліні “Green New Deal auf Ukrainisch? Die Rolle Deutschlands und der Ukraine für eine moderne europäische Energiepolitik [Новий зелений курс на українське? Роль Німеччини і України у сучасній європейській енергетичній політиці]”;¹⁰⁶⁸
- у червні 2010 р. подіумна дискусія у Берліні “Die ukrainische Innen- und Außenpolitik nach dem Machtwechsel [Українська внутрішня і зовнішня політика після зміни влади]”;

¹⁰⁶¹ Länder-Analysen <http://www.laender-analysen.de/index.php> (Станом на 5.05.2014.)

¹⁰⁶² Ukraine-Analysen <http://www.laender-analysen.de/index.php?topic=ukraine&url=../ukraine/home.html> (Станом на 5.05.2014.)

¹⁰⁶³ Center for Governance and Culture in Europe <http://www.laender-analysen.de/index.php?topic=euxeinos&url=http://www.gce.unisg.ch/euxeinos> (Станом на 5.05.2014.)

¹⁰⁶⁴ Osteuropa <http://www.osteuropa.dgo-online.org/> (Станом на 5.05.2014.); Zeitschrift “Osteuropa-Recht” <http://www.ostrecht.uni-koeln.de/11467.html> (Станом на 5.05.2014.); Osteuropa Recht <http://bwv.verlag-online.eu/digibib/bwv/apply/content/opus/200638/> (Станом на 5.05.2014.)

¹⁰⁶⁵ Klaus Mehnert Preis <http://www.dgo-online.org/about/klaus-mehnert-preis> (Станом на 17.06.2013.)

¹⁰⁶⁶ Klaus-Mehnert-Preis <http://www.dgo-online.org/klaus-mehnert-preis/> (Станом на 15.04.2016.)

¹⁰⁶⁷ Weitere Veranstaltungen <http://www.dgo-online.org/veranstaltungen/weitere/> (Станом на 15.04.2016.)

¹⁰⁶⁸ Dynamik oder Stillstand? Die Ukraine nach den Präsidentschaftswahlen. Konferenz <http://www.dgo-online.org/kalender/berlin/2010/dynamik-oder-stillstand/> (Станом на 15.04.2016.); Kiewer Gespräche. Energiesicherheit – Ukraine – Europa. 5. Kiewer Gespräche <http://www.dgo-online.org/kalender/berlin/2010/energiesicherheit-ukraine-europa/> (Станом на 15.04.2016.)

- у липні 2010 р. подіумна дискусія у Берліні “Schichtwechsel. Die Ukraine, die EU und Russland [Перезмінка. Україна, ЄС і Росія]”;¹⁰⁶⁹
- у жовтні 2010 р. шоста зустріч “Київського діалогу” у Києві “Korruption in Politik, Wirtschaft und Verwaltung – Zivilgesellschaftliche und internationale Gegenstrategien [Корупція в політиці, економіці та управлінні – громадянське суспільство і міжнародні контрстратегії]”;¹⁰⁷⁰
- у березні 2011 р. подіумна дискусія у Берліні “Die Ukraine: ein Jahr nach den Präsidentschaftswahlen [Україна: рік поспіль після президентських виборів]”;
- у червні 2011 р. подіумна дискусія у Берліні ““Zwischenräume” für Nationalitäten und Minderheiten in der Ukraine: sowjetische und postsowjetische Erfahrungen [“Прогалини” національностей та меншин в Україні: радянський і пострадянський досвід]”;
- у жовтні 2011 р. подіумна дискусія у Берліні “Die innen- und außenpolitische Entwicklung der Ukraine [Внутрішньо- та зовнішньополітичний розвиток України]”;¹⁰⁷¹
- у червні 2011 р. сьома зустріч “Київського діалогу” у Києві “Wahlen – Parteien – Politische Bewegungen [Вибори – партії – політичні рухи]”;¹⁰⁷²
- у грудні 2011 р. подіумна дискусія у Берліні “Das Assoziierungsabkommen zwischen der EU und der Ukraine: Pro und Contra [Угода про асоціацію між Україною та ЄС: за і проти]”;¹⁰⁷³
- у листопаді 2011 р. конференція фахової групи Товариства “Релігія” у Фрайзінгу “The Churches in the Ukrainian Crisis [Церкви в українській кризі]”;¹⁰⁷⁴
- у лютому 2012 р. восьма зустріч “Київського діалогу” у Берліні ““Fremd bin ich eingezogen”. Migration als europäische Herausforderung am Beispiel der Ukraine [“Я приїхав чужий”. Міграція як європейський виклик на прикладі України]”;¹⁰⁷⁵
- у квітні 2012 р. подіумна дискусія у Берліні “20 Jahre unabhängige Ukraine. Wo stehen wir in den deutsch-ukrainisch-europäischen Beziehungen? [20 років незалежної України. Де ми знаходимося в німецько-українсько-європейських відносинах?]”;
- у вересні 2012 р. подіумна дискусія у Берліні “Die Situation der unabhängigen Medien und der Opposition in der Ukraine vor den Wahlen. Journalistische Innenansichten [Положення незалежних ЗМІ та опозиції в Україні перед виборами. Журналістські погляди із середини]”;
- у жовтні 2012 р. подіумна дискусія у Берліні “Ukraine in Focus. Pre-Election Perspectives of Candidates and Experts [Україна у фокусі. Передвиборчі перспективи кандидатів і експертів]”;

¹⁰⁶⁹ Weitere Veranstaltungen <http://www.dgo-online.org/veranstaltungen/weitere/> (Станом на 15.04.2016.)

¹⁰⁷⁰ Kiewer Gespräche. Korruption in Politik, Wirtschaft und Verwaltung – Zivilgesellschaftliche und internationale Gegenstrategien <http://www.dgo-online.org/kalender/berlin/2010/korruption-in-politik-wirtschaft-und-verwaltung-zivilgesellschaftliche-und-internationale-gegenstrategien/> (Станом на 15.04.2016.)

¹⁰⁷¹ Weitere Veranstaltungen <http://www.dgo-online.org/veranstaltungen/weitere/> (Станом на 15.04.2016.)

¹⁰⁷² Kiewer Gespräche. Wahlen – Parteien – Politische Bewegungen. 7. Kiewer Gespräche <http://www.dgo-online.org/kalender/berlin/2011/7-kiewer-gespraech/> (Станом на 15.04.2016.)

¹⁰⁷³ Weitere Veranstaltungen <http://www.dgo-online.org/veranstaltungen/weitere/> (Станом на 15.04.2016.)

¹⁰⁷⁴ Fachtagung. The Churches in the Ukrainian Crisis. Tagung der DGO-Fachgruppe Religion <http://www.dgo-online.org/kalender/berlin/2014/the-churches-in-the-ukrainian-crisis/> (Станом на 15.04.2016.)

¹⁰⁷⁵ Kiewer Gespräche. “Fremd bin ich eingezogen”. Migration als europäische Herausforderung am Beispiel der Ukraine. 8. Kiewer Gespräche <http://www.dgo-online.org/kalender/berlin/2012/fremd-bin-ich-eingezogen/> (Станом на 15.04.2016.)

- у грудні 2012 р. подіумна дискусія у Берліні “Die Ukraine nach den Wahlen. Wirtschaftsreformen und Politik der neuen Regierung [Україна після виборів. Економічні реформи та політика нової влади]”;
- у грудні 2012 р. доповідь у Берліні Вінфріда Шнайдера-Детерса “Die Ukraine: Machtvakuum zwischen Russland und der Europäischen Union [Україна: вакуум влади між Росією і Європейським Союзом]”;¹⁰⁷⁶
- у вересні 2014 р. подіумна дискусія у Берліні “Das Assoziierungsabkommen zwischen EU und Ukraine. Wo steht die Ukraine vor dem Gipfel zur Östlichen Partnerschaft in Vilnius? [Угода про асоціацію між Україною та ЄС. Де Україна знаходиться напередодні саміту зі Східного партнерства у Вільнюсі?]”;
- у жовтні 2014 р. подіумна дискусія у Берліні “Europäische Integration der Ukraine. Interne Faktoren und externe Einflussnahme Russlands [Європейська інтеграція України. Внутрішні чинники і зовнішній вплив Росії]”;
- у лютому 2014 р. подіумна дискусія у Берліні “Nach dem Scheitern des Assoziierungsabkommens und eskalierenden Demonstrationen: Wie geht es weiter in der Ukraine? [Після провалу Угоди про асоціацію та ескалації демонстрацій: що далі відбуватиметься в Україні?]”;
- у березні 2014 р. доповідь у Берліні проф. Тімоті Снайдера “Ukraine: Soviet Past, European Future? [Україна: Радянське минуле, європейське майбутнє?]”;
- у квітні 2014 р. подіумна дискусія у Берліні “Die Ukraine. Europäische Reflexionen. Der Maidan als Agora [Україна. Європейські рефлексії. Майдан як агора]” з Катериною Міщенко;
- у квітні 2014 р. доповідь у Берліні Володимира Кулика (НАН України) “Die Ukraine. Europäische Reflexionen: Sprache und Nation [Україна. Європейські рефлексії: мова та нація]”;
- у квітні 2014 р. подіумна дискусія у Берліні “Die Ukraine. Europäische Reflexionen: Geschichte und Erinnerung [Україна. Європейські рефлексії: історія та пам'ять]” з Анною Веронікою Вендланд та Вільфрідом Їльге;
- у травні 2014 р. подіумна дискусія у Берліні “Umbruch. Aufbruch. Durchbruch? Die Ukraine vor den Wahlen [Злам. Прорив. Тріщина? Україна перед виборами]”;
- у травні 2014 р. подіумна дискусія у Берліні “Die Ukraine nach den Wahlen: Ist Stabilität möglich? [Україна після виборів: чи можлива стабільність?]”;¹⁰⁷⁷
- у вересні 2014 р. десята зустріч “Київського діалогу” у Берліні “Die Ukraine in Zeiten der existenziellen Krise. Wege zur politischen und ökonomischen Erneuerung [Україна в період екзистенційної кризи. Шляхи до політичного й економічного оновлення]”;
- у березні 2015 р. щорічна конференція Товариства “Kriegszustände. Sicherheitspolitische (Un-)Ordnung in Europa [Стан війни. (Не-)порядок політики безпеки в Європі]”;¹⁰⁷⁸
- у квітні 2015 р. подіумна дискусія у Берліні “Rechtsstaatsreform in der Ukraine. Stand und Perspektiven [Реформування правової держави в Україні. Стан та перспективи]”;
- у вересні 2015 р. подіумна дискусія у Берліні “Freihandel mit der Ukraine. Fakten, Fallstricke und die Folgen [Вільна торгівля з Україною. Факти, підводні камені та наслідки]”;¹⁰⁷⁹

¹⁰⁷⁶ Weitere Veranstaltungen <http://www.dgo-online.org/veranstaltungen/weitere/> (Станом на 15.04.2016.)

¹⁰⁷⁷ Weitere Veranstaltungen <http://www.dgo-online.org/veranstaltungen/weitere/> (Станом на 15.04.2016.)

¹⁰⁷⁸ Konferenzen <http://www.dgo-online.org/veranstaltungen/konferenzen/> (Станом на 15.04.2016.)

¹⁰⁷⁹ Weitere Veranstaltungen <http://www.dgo-online.org/veranstaltungen/weitere/> (Станом на 15.04.2016.)

- у листопаді 2015 р. конференція фахової групи Товариства “Політологія” “Ukraine's historical and contemporary interlockings. A transnational perspective on transformations [Історичне та сучасне блокування України. Транснаціональна перспектива перетворень]”;¹⁰⁸⁰
- у листопаді 2015 р. у Кьольнському університеті доповідь Анке Гільбреннер (Кьольн-Бонн) на тему “"Kollaboration" und "Widerstand" als konkurrierende Erinnerung: Der Zweite Weltkrieg in der Ukraine ["Колаборація" та "опір" як конкуруючі пам'яті: Друга світова війна в Україні]”;¹⁰⁸¹
- у квітні 2016 р. відкрита лекція Олесі Хромейчук (університет Східної Англії) у Вільному університеті Берліна на тему “Negotiating Protest Spaces on the Maidan. A Gender Perspective [Долаючи протестні простори Майдану. Гендерна перспектива]”;¹⁰⁸²
- у червні 2016 р. відкрита лекція Гвідо Гаусманна (Регенсбурзький університет) у Мюнхені на тему “Die Ukraine zwischen Ost und West – ein Land auf der Suche nach (s)einer Identität? [Україна між Сходом та Заходом – країна у пошуках однієї (її) ідентичності?]”.¹⁰⁸³

Серед мистецько-культурних заходів, які проводить Німецьке товариство східноєвропейських досліджень, з Україною були пов'язані такі:

- літературний вечір, присвячений творчості письменника Адама Зелинського “Die neun Leben des Adam Zielinski. Ein Leseabend zu Ehren des jüdisch-polnisch-ukrainisch-österreichischen Autors Adam Zielinski [Дев'ять життів Адама Зелинського. Літературний вечір, присвячений творчості єврейсько-польсько-українсько-австрійського автора Адама Зелинського]” (листопад 2010 р., Берлін);
- літературні роздуми на тему “Die Tschernobyl-Zäsur [Чорнобильська цензура]” (квітень 2011 р., Берлін);
- подійна дискусія з українськими письменниками Юрком Прохаськом та Андрієм Курковим на тему “Die Ukraine. Europäische Reflexionen: Ukraina – Kultur an der Grenze. Der Grenzraum als Kontaktzone [Україна. Європейські роздуми: Україна – культура на кордоні. Прикордонна область як зона контакту]” (травень 2014 р., Берлін);
- літературні читання та обговорення з Юрієм Андруховичем та Адамом Міхніком на тему “Die Ukraine. Europäische Reflexionen: Habt ein Auge auf die Ukraine! Die Lehren von 1989 [Україна. Європейські роздуми: Слідкуйте за Україною! Уроки 1989 року]” (травень 2014 р., Берлін).¹⁰⁸⁴

¹⁰⁸⁰ Fachtagung. Ukraine's historical and contemporary interlocking. A transnational perspective on transformations

Tagung der DGO-Fachgruppe Politikwissenschaft <http://www.dgo-online.org/kalender/berlin/2015/ukraines-historical-and-contemporary-interlockings/> (Станом на 15.04.2016.)

¹⁰⁸¹ DGO Vortragsreihe "Kriegsspuren - Erinnerung und Vergessen in Osteuropa" <http://osteuropa.phil-fak.uni-koeln.de/1193.html> (Станом на 15.04.2016.)

¹⁰⁸² BBUI Lecture Series: Constructing Eastern Europe. Geographies of Power in the 20th and 21st Centuries. Negotiating Protest Spaces on the Maidan. A Gender Perspective. Lecture by Olesya Khromeychuk <http://www.dgo-online.org/kalender/berlin/2016/negotiating-protest-spaces-on-the-maidan/> (Станом на 15.04.2016.)

¹⁰⁸³ Die Ukraine zwischen Ost und West – ein Land auf der Suche nach (s)einer Identität? Vortrag von Guido Hausmann (Regensburg) <http://www.dgo-online.org/kalender/zweigstellen/2016/die-ukraine-zwischen-ost-und-west/> (Станом на 15.04.2016.)

¹⁰⁸⁴ Kunst und Kultur <http://www.dgo-online.org/veranstaltungen/kunst-und-kultur/> (Станом на 15.04.2016.)

Німецьке товариство (рада) з зовнішньої політики (Берлін)

Deutsche Gesellschaft für Auswärtige Politik (Berlin)

Контакт:

Адреса: Rauchstr. 17-18, 10787 Berlin

Тел.: + 49 (0) 30 25 42 31 0

Факс: +49 (0) 30 25 42 31 16

Ел. пошта: info@dgap.org

Інтернет-сторінка: <https://dgap.org/de/think-tank/start>

Розклад роботи: понеділок-четвер 9.00-15.00, п'ятниця 9.00-13.00

Німецьке товариство (рада) з зовнішньої політики¹⁰⁸⁵ (президент – др. Аренд Откер) було засновано 1955 р. у Берліні як форум з питань зовнішньої політики, який об'єднує у Німеччині осіб, відповідальних за прийняття політичних, наукових та економічних рішень. Експерти Товариства з зовнішньої політики працюють у десяти науково-дослідних програмах на межі політики, економіки, науки та ЗМІ, вивчають питання трансатлантичних відносин, європейської інтеграції, Росії/Євразії, міжнародної політики безпеки, енергетичної політики, світової економіки, Близького Сходу і Китаю¹⁰⁸⁶. Регулярно публікуються результати досліджень та актуальних питань зовнішньої політики експертів Товариства, зокрема, які стосуються України¹⁰⁸⁷.

Україна входить до сфери наукових зацікавлень дослідницької програми "Berthold-Beitz-Zentrum – Kompetenzzentrum für Russland, Ukraine, Belarus und Zentralasien [Центр Бертольда Байтца – Центр компетенції по Росії, Україні та Центральній Азії]"¹⁰⁸⁸ та програми "Zentrum für Mittel- und Osteuropa der Robert Bosch Stiftung [Центр Центральної та Східної Європи Роберта Боша]"¹⁰⁸⁹.

Товариство консультує іноземних осіб, які приймають політичні рішення, організовує конференції, круглі столи тощо.¹⁰⁹⁰ Питання України розглядаються як під час конференцій, семінарів тощо, спеціально їм присвяченим, так і в окремих виступах. Так, Україні були присвячені окремі конференції, зокрема:

- 2012 р. міжнародна конференція "EU and Ukraine – Integration or Stagnation? [ЄС та Україна – Інтеграція чи стагнація?]", присвячена кризі стосунків ЄС та України.¹⁰⁹¹ Того ж року у Центрі Бертольда Байтца у Києві було проведено зустріч на вищому рівні Президента України В. Януковича та Прем'єр-міністра М. Азарова з політиками та економістами країн ЄС, присвячену "справі Тимошенко";¹⁰⁹²

¹⁰⁸⁵ Deutsche Gesellschaft für Auswärtige Politik e.V. Think tank <https://dgap.org/de/think-tank/start> (Станом на 22.05.2014.)

¹⁰⁸⁶ Das Netzwerk für Aussenpolitik <https://dgap.org/de/think-tank/ueber-uns> (Станом на 22.05.2014.)

¹⁰⁸⁷ Publikationen <https://dgap.org/de/think-tank/publikationen/all> (Станом на 22.05.2014.)

¹⁰⁸⁸ Berthold-Beitz-Zentrum – Kompetenzzentrum für Russland, Ukraine, Belarus und Zentralasien <https://dgap.org/de/think-tank/program/bbz> (Станом на 22.05.2014.)

¹⁰⁸⁹ Zentrum für Mittel- und Osteuropa der Robert Bosch Stiftung <https://dgap.org/de/think-tank/program/moe> (Станом на 22.05.2014.)

¹⁰⁹⁰ Veranstaltungen des des Think Tanks <https://dgap.org/de/think-tank/veranstaltungen> (Станом на 22.05.2014.)

¹⁰⁹¹ Integration oder Stagnation? Hochrangige Expertenkonferenz zur Krise in den Beziehungen zwischen der EU und der Ukraine <https://dgap.org/de/node/21067> (Станом на 22.05.2014.)

¹⁰⁹² Ukraine im Fall Timoschenko kompromissbereit <https://dgap.org/de/node/21420> (Станом на 22.05.2014.)

- 2013 р. конференція “Ukrainian Foreign policy and the priorities of its OSCE Chairmanship 2013 [Українська зовнішня політика та пріоритети головування України в ОБСЄ 2013 р.]”, під час якої були обговорені пріоритети та очікування від головування України в ОБСЄ, поточний стан української зовнішньої політики і її роль у Європі;¹⁰⁹³
- лютий 2016 р. сесія дискусійної групи “Росія/Східне партнерство” на тему “Post-Soviet Conflicts and the Ukraine Crisis [Пострадянські конфлікти та українська криза]”.¹⁰⁹⁴

Робочий форум “Україна” (Мюнхен)

Arbeitsforum Ukraine (München)

Контакт:

Адреса: Barellestr. 9a, 80638 München

Ел. пошта: kontakt@forumnetukraine.org

Інтернет-сторінка: <http://www.forumnetukraine.org/>

Робочий форум “Україна”¹⁰⁹⁵ (керівники – Петер Гількес, Якоб Мішке) є адміністративною основою українознавчого Інтернет-порталу “ForumNET.Ukraine” (див. нижче). Форум заснований 1997 р. в Інституті слов'янської філології Мюнхенського університету Людвіга Максиміліана та модерується його співробітниками, а отже, до позауніверситетських центрів належить умовно. Метою “Das Arbeitsforum Ukraine” є підтримка досліджень, викладання, освіти, роботи, пов'язаної з Україною та українознавством, а також українсько-німецьких зв'язків, та інформування про це широку громадськість.¹⁰⁹⁶

У межах “Робочого форуму” співпрацюють як різні науково-дослідні інституції, так і окремі вчені-українознавці.

Німецько-українська комісія істориків

Deutsch-Ukrainische Historikerkommission

Контакт:

Адреса: Historisches Seminar, Abteilung für Geschichte Ost- und Südosteuropas, Geschwister-Scholl-Platz 1, 80539 München

Тел.: + 49 (0) 89 21 80 30 56

Факс: +49 (0) 89 21 80 16 463

Ел. пошта: kateryna.kudin@lrz.uni-muenchen.de

Інтернет-сторінка: <http://www.historikerverband.de/historikerkommission.html>

¹⁰⁹³ Ukrainian Foreign policy and the priorities of its OSCE Chairmanship 2013

<https://dgap.org/de/node/22849> (Станом на 22.05.2014.)

¹⁰⁹⁴ Veranstaltungen. Post-Soviet Conflicts and the Ukraine Crisis <https://dgap.org/de/node/27558> (Станом на 10.04.2016.)

¹⁰⁹⁵ ForumNET.Ukraine <http://www.forumnetukraine.org/> (Станом на 11.04.2016.)

¹⁰⁹⁶ Satzung des Arbeitsforums <http://www.forumnetukraine.org/arbeitsforum/satzung.html> (Станом на 22.04.2014.); Arbeitsforum Ukraine e. V. <http://www.forumnetukraine.org/arbeitsforum.html> (Станом на 22.04.2014.)

Німецько-українська комісія істориків¹⁰⁹⁷ (уповноважений представник керівництва – проф. Мартін Шульце Вессель) створена 27 лютого 2015 р. у Мюнхені. Комісія покликана зміцнювати інституційні зв'язки між науковими установами України та Німеччини і поширювати в Німеччині знання про українську історію та культуру. У червні 2014 р., в умовах російської агресії проти України, на зустрічі українських та німецьких істориків **Асоціація істориків Німеччини** – найбільше європейське об'єднання вчених-гуманітаріїв – зініціювала створення Німецько-української історичної комісії. Представники німецьких істориків-україністів розгорнули дискусію щодо невідповідності російськоцентричних парадигм, які панують у німецькій політиці, історичним та політичним реаліям, а також щодо маргінального місця українських студій в німецькій науці.¹⁰⁹⁸

З німецького боку до складу комісії увійшли проф. Гвідо Гаусманн (Мюнхенський університет), проф. Таня Пентер (Гайдельберзький університет), проф. Мартін Шульце Вессель (Мюнхенський університет), др. Кай Штруве (університет Мартіна Лютера в Галле-Віттенберг), др. Рікарда Вульпіус (Мюнхенський університет), др. Вероніка Вендланд (Інститут Гердера, Марбург). Українських істориків у комісії представляють проф. Поліна Барвінська (Одеський університет), проф. Гелінада Грінченко (Харківський університет), проф. Ярослав Грицак (професор Українського католицького університету, Львів), проф. Владислав Гриневич (Інститут політичних та етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, Київ), проф. Олександр Лисенко (Інститут історії України НАН України, Київ), проф. Юрій Шаповал (Інститут політичних та етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, Київ), к.і.н. Ігор Щупак (Всеукраїнський центр вивчення Голокосту “Ткума”, Дніпропетровськ). Комісія має Міжнародну консультативну раду, до складу якої входять проф. Андреас Каппелер (професор-емеритус Віденського університету), проф. Ян Кубік (Університетський коледж Лондону), проф. Ютта Шеррер (Вища школа соціальних наук, Париж), проф. Франк Сисин (Альбертський університет, Едмонтон), проф. Марк фон Гаген (університет штату Арізона). Координаторка Комісії – Катерина Кудин (Мюнхенський університет)¹⁰⁹⁹

Діяльність Німецько-української комісії істориків фінансують Фонд Роберта Боша та ДААД.¹¹⁰⁰

Першою конференцією, організованою Німецько-українською комісією істориків (спільно з Єнською Колегією Імре Кереса (Imre-Kertesz-Kolleg Jena) та Вищою школою досліджень Східної та Південно-Східної Європи Мюнхенського університету Людвіга Максиміліана та Регенсбурзького університету (Graduiertenschule für Ost- und Südosteuropastudien München/Regensburg)), стала “Revolution und Krieg: Die Ukraine in den großen Transformationen des neuzeitlichen Europa [Революція та війна: Україна великих перетвореннях сучасної Європи]”, яка відбулась у травні 2015 р. у Берліні.¹¹⁰¹

¹⁰⁹⁷ Deutsch-Ukrainische Historikerkommission. Historikerkommission

<http://www.historikerverband.de/historikerkommission.html> (Станом на 8.09.2015.)

¹⁰⁹⁸ Wendland A. W. Hilflos im Dunkeln. „Experten“ in der Ukraine-Krise: eine Polemik // Osteuropa. – 2014. – Н. 9–10. – С. 13–33; Hausmann G., Penter T. Der Gebrauch der Geschichte Ukraine 2014: Ideologie vs. Historiographie // Osteuropa. – 2014. – Н. 9–10. – С. 35–50. Див. також відповідь на статтю А.В.Вендланд: Aust M. Nicht wie im „Leben des Brian“ Replik auf Anna Veronika Wendlands Kritik // Osteuropa. – 2015. – Н. 1–2. – С. 193–202.

¹⁰⁹⁹ Deutsch-Ukrainische Historikerkommission. Historikerkommission

<http://www.historikerverband.de/historikerkommission.html> (Станом на 8.01.2016.)

¹¹⁰⁰ Там само.

¹¹⁰¹ Revolution und Krieg: Die Ukraine in den großen Transformationen des neuzeitlichen Europa

<http://www.historikerverband.de/historikerkommission/revolution-und-krieg.html> (Станом на 14.09.2015.)

Мультидисциплінарна експертна мережа
“Zwischen Geschichtlichkeit und globalem Anpassungsdruck
[Інститути та інституційні зміни за постсоціалізму:
між історією та глобальним примусом до адаптації] (KomPost)”

*Kompetenznetzwerk “Institutionen und institutioneller Wandel im Postsozialismus:
Zwischen Geschichtlichkeit und globalem Anpassungsdruck (KomPost)”*

Контакт:

Адреса: Barellistr. 9a, 80638 München

Тел.: + 49 (0) 89 21 80 95 96

Ел. пошта: M.Brusis@lmu.de

Інтернет-сторінка: <http://www.kompost.uni-muenchen.de/index.html>

Мультидисциплінарна експертна мережа “Zwischen Geschichtlichkeit und globalem Anpassungsdruck [Інститути та інституційні зміни за постсоціалізму: між історією та глобальним примусом до адаптації] (KomPost)”¹¹⁰² (координатори – проф. Мартін Шульце Вессель, проф. Йоахім Цвайнерт) була заснована 2010 р. сімома німецькими університетами та науково-дослідними інститутами для вивчення інституційних змін у країнах колишнього Радянського Союзу (за виключенням прибалтійських держав) у сфері політики, економіки, права та культури.¹¹⁰³ Процеси змін у постсоціалістичних суспільствах розглядаються у контексті структурного тиску глобалізації та інтерпретуються з урахуванням взаємодії з історичною та культурною специфікою розвитку суспільств, легітимністю та конфліктами їх формальних і неформальних політичних інститутів і практик.¹¹⁰⁴ На 2015 р. міждисциплінарне співробітництво забезпечене участю у проектах мережі наступних партнерів: Історичного семінару Мюнхенського університету, Інституту східноєвропейського права та порівняльного правознавства Кьольнського університету, Інституту народного господарства (економіки) університету Гоенгайм (Штуттгарт), Слов'яно-балтійського семінару та Екуменічного інституту Вестфальського університету у Мюнстері, Приватної вищої школи (Приватного університету прикладних наук) у Гьоттінгені, факультету економіки університету в Віттені, Франкфуртської школи фінансів та менеджменту (Франкфурт-на-Майні), Фонду Роберта Боша, Німецького товариства технічного співробітництва та інших партнерів.¹¹⁰⁵

Практична діяльність мережі охопила на лише т. зв. “пострадянський євразійський простір” (такі країни як Україна, Росія, Білорусь, Грузія, Казахстан та Узбекистан), але й інші постсоціалістичні країни на Захід на Схід від СРСР – Польщу та КНР.¹¹⁰⁶ Протягом 2010-2015 рр. діяльність мережі фінансувалась Федеральним

¹¹⁰² Das Kompetenznetz Institutionen und institutioneller Wandel im Postsozialismus (KomPost) <http://www.kompost.uni-muenchen.de/index.html> (Станом на 11.04.2016.)

¹¹⁰³ Ziele <http://www.kompost.uni-muenchen.de/ziele/index.html> (Станом на 14.08.2015.)

¹¹⁰⁴ Forschungsprogramm <http://www.kompost.uni-muenchen.de/forschung/forschungsprogramm/index.html> (Станом на 14.08.2015.); Forschungsprojekte <http://www.kompost.uni-muenchen.de/forschung/forschungsprojekte/index.html> (Станом на 20.08.2015.)

¹¹⁰⁵ Personenliste <http://www.kompost.uni-muenchen.de/organisation/index.html> (Станом на 20.08.2015.)

¹¹⁰⁶ Publikationen <http://www.kompost.uni-muenchen.de/forschung/publikationen/index.html> (Станом на 14.08.2015.); China <http://www.kompost.uni-muenchen.de/forschung/publikationen/china/index.html> (Станом на 14.08.2015.); Polen <http://www.kompost.uni-muenchen.de/forschung/publikationen/polen/index.html> (Станом на 14.08.2015.)

міністерством освіти і наукових досліджень Німеччини як складова пріоритетного напрямку “Зміцнення та розвиток регіональних студій”.¹¹⁰⁷

Публікації експертів мережі “KomPost”, присвячені Україні, стосуються української партійної системи та діяльності політичних партій у порівнянні з ситуацією в Грузії (Макс Бадер), газового ринку (Йонас Гретц та Кірстен Вестфаль), правової системи (Ангеліка Нусбергер та Кароліне фон Галль), політики пам’яті, історії ідей та літератури (Альфред Шпрюде, Олександр Забірко, Ульріх Шмід), „Помаранчевої революції” (Петра Стиков).¹¹⁰⁸

У 2011-2015 рр. експертна мережа “KomPost” спільно з Академією політичної освіти у Тутцінгу, Німецьким товариством східноєвропейських досліджень та іншими партнерами стала співорганізатором серії щорічних зустрічей молодих експертів з проблем Східної Європи.¹¹⁰⁹ Так, зустріч 2011 р. “Rückkehr zum Autoritarismus? Vormoderne, Moderne und Postmoderne im Postsozialistischen Europa [Повернення до авторитаризму?]” питання, пов’язані з Україною, розглядалися у контексті корупції при зарахуванні студентів до університетів (порівняння ситуації в Україні та Росії), діяльність бізнес-кланів та інституційні зміни (також на прикладі України та Росії), становлення України як правової держави, формування громадянського суспільства в Україні та стосунків між українською літературою і політикою.¹¹¹⁰

На зустрічі 2012 р. “Jenseits der Transformation [По той бік перетворень]” були виголошені доповіді про зовнішньоекономічну діяльність середніх українських підприємств, ставлення до сталінізму сучасної української молоді. Дві окремі панелі, де Україна була однією із країн зацікавлення, були присвячені порівнянню змін в освітніх системах Польщі, Росії та України (“Bildungssysteme im Wandel: Polen, Russland und die Ukraine auf dem Weg nach Bologna? [Системи освіти у зміні: Польща, Росія та Україна на шляху до Болонської системи?]”) та конструкціям націй у Польщі, Румунії, Азербайджані та Україні (“Konstruktionen der Nation und “des Anderen”: Fallstudien zu Polen, Rumänien, Aserbaidschan und der Ukraine [Конструкції нації та “інших”: case study Польщі, Румунії, Азербайджану та України]”).¹¹¹¹

На зустрічі 2013 р. “Äpfel, Birnen und Osteuropa: Vergleichsdesigns und -befunde zu einer divergenten Region [Яблука, груші та Східна Європа: порівняльні конструкції та експертні висновки щодо строкатого регіону]” українську тематику охоплювали доповіді про сучасний стан ринку електроенергії в Україні, національну політику та зовнішньополітичну орієнтацію у процесі державотворення (порівняння ситуації в Україні та Молдові), соціо-екологічні конфлікти та біопаливо (порівняння ситуації в Україні та Індонезії), діяльності та функціям парламентів в Азербайджані, Казахстані, Киргизстані та Україні.¹¹¹²

Зустріч 2014 р. “Grenzen in Osteuropa: Neudefinierung, Öffnung, Auflösung? [Кордони у Східній Європі: нове визначення, відкриття чи закриття?]” охоплювала

¹¹⁰⁷ Ziele <http://www.kompost.uni-muenchen.de/ziele/index.html> (Станом на 14.08.2015.)

¹¹⁰⁸ Ukraine <http://www.kompost.uni-muenchen.de/forschung/publikationen/ukraine/index.html#x#x> (Станом на 23.08.2015.)

¹¹⁰⁹ Widerstand und Identität. Protestbewegungen in Osteuropa <http://www.kompost.uni-muenchen.de/nachwuchsprogramme/joe-tagung/joe.html> (Станом на 26.08.2015.)

¹¹¹⁰ 19. Tagung Junger Osteuropa Experten vom 25.-27. November 2011. Rückkehr zum Autoritarismus? Vormoderne, Moderne und Postmoderne im Postsozialistischen Europa http://www.kompost.uni-muenchen.de/nachwuchsprogramme/joe-tagung/programm_2011.pdf (Станом на 27.08.2015.)

¹¹¹¹ 20. Tagung Junger Osteuropa-Experten vom 1.-3. Juni 2012 Jenseits der Transformation http://www.kompost.uni-muenchen.de/nachwuchsprogramme/joe-tagung/bericht_2012.pdf (Станом на 27.08.2015.)

¹¹¹² Äpfel, Birnen und Osteuropa: Vergleichsdesigns und -befunde zu einer divergenten Region. Beiträge für die 21. Tagung Junger Osteuropa-Experten http://www.kompost.uni-muenchen.de/nachwuchsprogramme/joe-tagung/reader_joe_2013.pdf (Станом на 27.08.2015.)

тематику значення кордонів на німецькомовних та польськомовних матеріалах подорожей Галичиною після 1989 р., безпеки сучасного українсько-польського кордону, двомовність та актуальну мовну ситуацію в Україні.¹¹¹³

На зустрічі 2015 р. “Widerstand und Identität Protestbewegungen in Osteuropa [Спротив та ідентичність протестних рухів у Східній Європі]” Україні була присвячена окрема панель “Religiöse Identität in der Ukraine [Релігійна ідентичність в Україні]”, на якій обговорювались питання сучасного становища УПЦ Московського Патріархату в Україні, релігійна риторика козацького повстання 1648-1654 рр., місце релігії та етнічного насильства в Україні під час революції 1917-1921 рр., а також роль мистецтва у формуванні ідентичності на матеріалі Євромайдану.¹¹¹⁴

Реґенсбурзький дослідницький центр Східної та Південно-Східної Європи

Реґенсбурзький дослідницький центр Східної та Південно-Східної Європи

Wissenschaftszentrum Ost- und Südosteuropa Regensburg (WiOS)

Контакт:

Адреса: Landshuter Str. 4, 93047 Regensburg

Інтернет-сторінка: <http://www.wios-regensburg.de/>

Реґенсбурзький дослідницький центр Східної та Південно-Східної Європи¹¹¹⁵ був заснований 2007 р. як спільна платформа співробітництва двох незалежних позауніверситетських дослідницьких центрів досліджень Східної та Південно-Східної Європи. До складу Центру входять дві наукові інституції: **Інститут досліджень Східної та Південно-Східної Європи** (Institut für Ost- und Südosteuropaforschung) та **Мюнхенський інститут східного [східноєвропейського] права** (Institut für Ostrecht München) (див. нижче). До 2007 р. обидва інститути розташовувались у Мюнхені. **Реґенсбурзький університет** є активним спонсором та партнером Центру. Зокрема, з Центром співпрацює Дослідницький центр німецької мови у Центральній, Східній та Південній Європі (Forschungszentrum Deutsch in Mittel-, Ost- und Südosteuropa (FZ DiMOS))¹¹¹⁶ факультету мовознавства, літературознавства та культурознавства Реґенсбурзького університету та Угорський інститут Реґенсбурзького університету (Ungarisches Institut der Universität Regensburg (Hungaricum)).¹¹¹⁷ Дослідницький центр німецької мови у Центральній, Східній та

¹¹¹³ Grenzen in Osteuropa: Neudefinierung, Öffnung, Auflösung? Beiträge der 22. Tagung junger Osteuropa-Experten 18. bis 20. Juli 2014 in Berlin http://www.kompost.uni-muenchen.de/nachwuchsprogramme/joe-tagung/reader_2014.pdf (Станом на 27.08.2015.)

¹¹¹⁴ Widerstand und Identität Protestbewegungen in Osteuropa in der Akademie für Politische Bildung in Tutzing vom 19. bis 21. Juni 2015 http://www.kompost.uni-muenchen.de/nachwuchsprogramme/joe-tagung/programm_2015.pdf (Станом на 27.08.2015.)

¹¹¹⁵ Wissenschaftszentrum Ost- und Südosteuropa Regensburg (WiOS) <http://www.wios-regensburg.de/ueber-wios.html> (Станом на 27.03.2015.)

¹¹¹⁶ Forschungszentrum DiMOS <http://www.uni-regensburg.de/forschung/dimos/> (Станом на 27.09.2015.)

¹¹¹⁷ Ungarisches Institut München. Herzlich Willkommen auf den Internetseiten des Ungarischen Instituts <http://www.ungarisches-institut.de/> (Станом на 27.09.2015.)

Південній Європі у жовтні 2014 р. організував виступ проф. М. Мозера на тему “Sprachen und Völker in der Ukraine: eine Einführung. Sprachhistorische Hintergründe, Klärungen und Erklärungen zur aktuellen Ukraine-Krise [Мови та народи в Україні: вступ. Мовно-історичні передумови, роз'яснення і пояснення нинішньої кризи в Україні]”.¹¹¹⁸

Бібліотека Регенсбурзького дослідницького центру Східної та Південно-Східної Європи складає понад 350 000 одиниць літератури, і однією з найбільших у світі публічних бібліотек, які спеціалізуються на Східній та Південно-Східній Європі. З осені 2008 р. Центр організовує щомісячні серії лекцій, які читають експерти з інститутів-членів Центру та запрошені фахівці.

Інститут досліджень Східної та Південно-Східної Європи

Institut für Ost- und Südosteuropaforschung

Контакт:

Адреса: Landshuter Str. 4, 93047 Regensburg

Тел.: + 49 (0) 941 943 54 10

Факс: +49 (0) 941 943 54 27

Ел. пошта: info@ios-regensburg.de

Інтернет-сторінка: <http://www.ios-regensburg.de/institut.html>

Розклад роботи секретаріату: понеділок-п'ятниця 9.00-13.00

Інститут досліджень Східної та Південно-Східної Європи¹¹¹⁹ (директор – проф. Ульф Бруннбауер) є одним із найбільших у Німеччині дослідницьких позауніверситетських інститутів, які спеціалізуються у галузі Східної та Південної Європи. Він був створений у січні 2012 р. шляхом об'єднання заснованих у Мюнхені Інституту Східної Європи (1952 р.) та Південно-Східного Інституту (1930 р.).¹¹²⁰ Першим директором відновленого 1952 р. Інституту Східної Європи у Мюнхені був Ганс Кох, який відновив видання довоєнного журналу “Jahrbücher für Geschichte Osteuropas [Щорічники історії Східної Європи]”. Сфера досліджень Інституту охоплювала Північну Європу, Росію/СРСР та Польщу. Радянська пропаганда називала Інститут “важливим центром антирадянської пропаганди”. Інститут позиціонував себе правонаступником довоєнних інститутів Східної Європи у Бреслау та Кьонігсберзі.¹¹²¹ У книжковій серії Інституту була “Veröffentlichungen des Osteuropa-Instituts: Reihe Geschichte [Видання Інституту Східної Європи: Серія “Історія”]”, видана друком праця Івана Мірчука “Geschichte der ukrainischen Kultur [Історія української культури]” (Мюнхен, 1957).¹¹²²

Південно-Східний Інститут був заснований 1930 р. в Мюнхені як “Institut zur Erforschung des deutschen Volkstums im Süden und Südosten [Інститут з вивчення німецького народу на Півдні і Південному Сході]”, відновив після війни свою діяльність 1951 р. Видавав журнал “Südosteuropa-Jahrbuch [Щорічник Південно-Східної Європи]” та книжкову серію “Südosteuropäische Arbeiten [Південно-східноєвропейські праці]”. Його діяльність не охоплювала Україну.¹¹²³

¹¹¹⁸ Veranstaltungen DiMOS <http://www.uni-regensburg.de/forschung/dimos/veranstaltungen/index.html> (Станом на 27.09.2015.)

¹¹¹⁹ Institut für Ost- und Südosteuropaforschung <http://www.ios-regensburg.de/> (Станом на 5.05.2014.)

¹¹²⁰ Geschichte des Instituts <http://www.ios-regensburg.de/ueber-uns/geschichte-des-instituts.html> (Станом на 5.05.2014.)

¹¹²¹ Барвінська П. І. Між наукою і політикою... С. 256.

¹¹²² Mirtschuk I. Geschichte der ukrainischen Kultur. - Muenchen, 1957. – 284 S.

¹¹²³ Барвінська П. І. Між наукою і політикою... С. 256.

Під керівництвом професора Ульфа Бруннбауера новостворений Інститут досліджень Східної та Південно-Східної Європи зосередився на вивченні економічного та історичного розвитку країн Східної та Південно-Східної Європи, зокрема країн колишнього СРСР, у порівняльному та міжнародному аспектах. Інститут співробітничав з **Вищою школою досліджень Східної та Південно-Східної Європи**, в якій співробітники Інституту викладають різні дисципліни.¹¹²⁴ Головними напрямками досліджень є вивчення в регіоні Східної та Південно-Східної Європи управління в контексті персоналізації та формалізації,¹¹²⁵ динаміки обмінів (міграції та торгівлі),¹¹²⁶ практик та зв'язків роботи в обміні,¹¹²⁷ заморожених та незаморожених конфліктів.¹¹²⁸

Співробітниця відділу історії Інституту, проф. Катрін Бьокх, провадила **дослідницькі проекти** з історії України: “Die Ukraine im Totalitarismus des 20. Jahrhunderts [Україна за тоталітаризму XX ст.]”;¹¹²⁹ “Religiöse Pluralität als Faktor des Politischen in der Ukraine [Релігійний плюралізм як фактор політики в Україні]” (спільно з Українським католицьким університетом у Львові),¹¹³⁰ спільно з д.і.н. Олексієм Кураєвим (Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України) - “Der Panslawismus als Diskussionsthema der deutschen Wissenschaft und Publizistik 1830-1856: die ukrainische Dimension [Панславизм як тема дискусії в німецькій науці та публіцистиці 1830-1856: український вимір]”.¹¹³¹ У відділі економіки д-р Міхаель Кноглер завершив дослідницький проект “Länderstudie Ukraine [Українське краєзнавство]”.¹¹³²

В Інституті досліджень Східної та Південно-Східної Європи готуються до захисту **докторські дисертації**, присвячені проблемам української економіки: Міріам Фрай – “Trade and Environmental Policies: Empirical Investigations for Ukraine using CGE models [Торговельна та екологічна політика: емпіричні дослідження щодо України з використанням обчислювальних моделей загальної рівноваги]” та Ксенії Гацкової –

¹¹²⁴ Institut <http://www.ios-regensburg.de/institut.html> (Станом на 14.11.2015.)

¹¹²⁵ Erster Forschungsschwerpunkt. Governance zwischen Personalisierung und Formalisierung <http://www.ios-regensburg.de/research/governance-between-personalization-and-formalization.html> (Станом на 14.11.2015.)

¹¹²⁶ Zweiter Forschungsschwerpunkt. Dynamiken des Austausches (Migration und Handel) <http://www.ios-regensburg.de/forschung/dynamiken-des-austausches.html> (Станом на 14.11.2015.)

¹¹²⁷ Dritter Forschungsschwerpunkt. Formen und Beziehungen von Arbeit im Wandel <http://www.ios-regensburg.de/forschung/formen-und-beziehungen-von-arbeit-im-wandel.html> (Станом на 14.11.2015.)

¹¹²⁸ Vierter Forschungsschwerpunkt. Frozen and Unfrozen Conflicts (Nachwuchsgruppe) <http://www.ios-regensburg.de/en/research/frozen-and-unfrozen-conflicts.html> (Станом на 14.11.2015.)

¹¹²⁹ PD Dr. Katrin Boeckh. Die Ukraine im Totalitarismus des 20. Jahrhunderts http://www.gesis.org/sofiwiki/Die_Ukraine_im_Totalitarismus_des_20._Jahrhunderts (Станом на 14.04.2014.)

¹¹³⁰ Aktuell geförderte Projekte. Religiöse Pluralität als Faktor des Politischen in der Ukraine <https://www.daad.de/laenderinformationen/ukraine/kooperationen/de/8470-aktuell-gefoerderte-projekte/?fach=&foerderprogramm=&institution=IOS+Regensburg&partner=> (Станом на 14.04.2014.)

¹¹³¹ Boeckh, Katrin, PD Dr.; Kuraiev, Oleksii, Dr.habil. Der Panslawismus als Diskussionsthema der deutschen Wissenschaft und Publizistik 1830-1856: die ukrainische Dimension (The Pan Slavism as a discussion topic of German science and journalism 1830-1856: the Ukrainian dimension) http://www.gesis.org/sowiport/suche/suchformular.html?&sessionid=7C76572E651195A7DC55561CC6346358&goto=ResultDisplay&lang=de&L=0&formtype=mixed&id=186&rowSearchFieldSelect_1=pn&entryField_1_1=kuraiev%2Boleksii&entryField_1_and=true&startsearch=true&js=yes&ip=88.81.239.179&hash=fa6d8&goto=ResultDisplay&PHPSESSID=576c484a7d6ae0cd4d03b86d2a2d99a7&display_type=hitlist&&ssoar=&showdocid=iz-foris-91108643&formtype=mixed&lang=de&L=0&pagecount=1#iz-foris-91108643 (Станом на 17.07.2013.)

¹¹³² Mitarbeiter/innen. Dr. Michael Knogler <http://www.ios-regensburg.de/personen/mitarbeiterinnen/michael-knogler/projekte.html> (Станом на 14.04.2014.)

“Einkommensgerechtigkeit in der Ukraine [Зрівнювання доходів в Україні]”.¹¹³³ З українських вчених з Інститутом на постійній основі співпрацює к.і.н., проректор з наукової роботи, завідувач кафедри церковної історії Українського католицького університету Олег Турій.¹¹³⁴

Також Інститут досліджень Східної та Південно-Східної Європи видає **фахові журнали, книжкові серії, довідникові видання**,¹¹³⁵ має одну з найбільших у Німеччині фахових **бібліотек** Східної та Південно-Східної Європи, яка нараховує понад 330 000 одиниць зберігання, з яких близько 8 300 складають карти і ще близько 800 – сучасні журнали.¹¹³⁶ У 1953-2011 рр. Інститут та його його попередники видавав наступні **книжкові серії**: “Geschichte [Історія]” (1953-2007 рр.), “Untersuchungen zur Gegenwartskunde Südosteuropas [Дослідження з сучасного положення Південно-Східної Європи]” (1957-2006 рр.), “Wirtschaft und Gesellschaft [Економіка і суспільство]” (1966-2003 рр.), “Schriften zur Geistesgeschichte des östlichen Europa [Праці з інтелектуальної історії Східної Європи]” (1967-2006 рр.), “Forschungen zum Ostseeraum [Дослідження регіону Балтійського моря]” (1995–2006 рр.), “Kurzanalysen und Informationen [Короткий аналіз та інформація]” (2002–2011 рр.), “Policy Issues Online [Політичні проблеми Online]”.¹¹³⁷

Зараз Інститут видає **журнали**: “Economic Systems [Економічні системи]”, “Jahrbücher für Geschichte Osteuropas [Щорічники історії Східної Європи]”, “Südosteuropa [Південно-Східної Європа]” (міждисциплінарний журнал, який публікує аналітичні матеріали та документи з політики, економіки, історії та культури регіону) і “Südost-Forschungen [Дослідження Південно-Східної Європи]”.¹¹³⁸ Також зараз інститут видає дві **книжкові серії**: “Südosteuropäische Arbeiten [Південно-східноєвропейські роботи]” (монографії та збірники з історії та сьогодення регіону) та “DigiOst” (електронні публікації збірників конференцій, конгресів, редагованих колективних праць).¹¹³⁹

З 2008 р. Інститут досліджень Східної та Південно-Східної Європи спільно з Інститутом економічних досліджень та політичних консультацій (Київ) видає “Spotlight Ukraine [Україна в центрі уваги]”,¹¹⁴⁰ який подає дані щомісячного моніторингу української економіки. Один номер “Policy Issues” тієї ж серії присвячений перебігу економічних реформ “блакитного” уряду в Україні у 2010-2014 р.¹¹⁴¹ В інших виданнях різних серій Інститут публікує статті, присвячені українській економіці, історії, культурі тощо; проводить лекції на дану тематику, в тому числі під час щорічних літніх

¹¹³³ Personen. Doktorand/innen <http://www.ios-regensburg.de/personen/doktorandinnen.html> (Станом на 17.07.2013.)

¹¹³⁴ Турій Олег <http://ucu.edu.ua/about/senat/oleh-turij/> (Станом на 14.04.2014.)

¹¹³⁵ IOS-Publikationen. Grundlagenwerke <http://www.ios-regensburg.de/ios-publikationen/grundlagenwerke.html> (Станом на 5.12.2015.)

¹¹³⁶ Bibliothek – Bestand <http://www.ios-regensburg.de/bibliothek/bestand.html> (Станом на 5.05.2014.)

¹¹³⁷ IOS-Publikationen. Archiv. Frühere Reihen <http://www.ios-regensburg.de/ios-publikationen/archiv.html> (Станом на 5.12.2015.)

¹¹³⁸ IOS-Publikationen. Zeitschriften <http://www.ios-regensburg.de/ios-publikationen/zeitschriften.html> (Станом на 5.12.2015.)

¹¹³⁹ IOS-Publikationen. Schriftenreihen <http://www.ios-regensburg.de/ios-publikationen/schriftenreihen.html> (Станом на 5.12.2015.)

¹¹⁴⁰ Forschungsinformation. IOS-Datenbank zu Wirtschafts- und Sozialmodellen. Spotlight Ukraine <http://www.ios-regensburg.de/forschungsinformation/ios-datenbank/spotlight-ukraine.html> (Станом на 5.05.2014.)

¹¹⁴¹ Economic reform in Ukraine. The “blue” reform programme 2010–2014 <http://www.ios-regensburg.de/publikationen/diskussionspapiere/policy-issues/ukraine-reforms/table-of-contents.html> (Станом на 17.07.2013.)

шкіл. Навчальні курси, які пропонує Інститут, охоплюють зокрема курс історії України.¹¹⁴²

З тематикою України пов'язаний **лекційний курс** Ксенії Гацкової “Soziale und politische Transformation in der Ukraine [Соціальні та політичні перетворення в Україні]”.¹¹⁴³

У межах серії заходів “**Зовнішня політика наживо – дипломати у діалозі**” у вересні 2012 р. Інститут досліджень Східної та Південно-Східної Європи у співпраці з МЗС та Інститутом міжнародних стосунків став організатором лекції Ганса Юргена Гаймзбота, посла ФРН в Україні у 2008-2012 рр., “Die Ukraine zwischen Russland und der EU? Energieversorgung als Instrument der Politik [Україна між Росією та ЄС? Енергозабезпечення як інструмент політики]”, присвячену кризі енергозабезпечення в Європі, викликаній політикою російського шантажу України.¹¹⁴⁴

У грудні 2012 р. **доповідь**, присвячену парламентським виборам в Україні та їх впливу на підписання угоди про асоціацію України та ЄС, “Parlamentswahlen in der Ukraine. Demokratietest: Ungenügend [Парламентські вибори в Україні. Тест на демократію: “незадовільно”]” виголосив Вінфрід Шнайдер-Детерс.¹¹⁴⁵

Цього ж року у межах власне інститутських **семінарів** була виголошена

- доповідь Максима Гацкова “Determinanten der sozialen Risikokonstruktion. Katastrophen-Gedächtnis und Einstellungen zur Atomkraft in der Ukraine ein Vierteljahrhundert nach Tschernobyl [Детермінанти соціальної конструкції ризику. Пам'ять про катастрофу та ставлення до атомної енергії в Україні через двадцять п'ять років після Чорнобильської катастрофи]”.¹¹⁴⁶ 2014 р. під час інститутських семінарів прозвучали доповіді: у липні – Ксенії Гацкової “Religiosity and political orientations: evidence from Ukraine and Russia [Релігійність та політична орієнтація: дані України та Росії]”,¹¹⁴⁷
- у листопаді – Світлани Хуткої (Національний університет “Кієво-Могилянська академія”) “The Maidan Protest, Militant Interventions and Radical Shifts in Public Support for EU-orientation vs. Russian Federation in Ukraine [Протест на Майдані, військова інтервенція та радикальні зміни у громадській підтримці в Україні орієнтації на ЄС на противагу Російській Федерації]”¹¹⁴⁸ та

¹¹⁴² Staff. Prof. Dr. Katrin Boekh <http://www.ios-regensburg.de/en/people/staff/katrin-boeckh/teaching.html> (Станом на 5.05.2014.)

¹¹⁴³ Lehrangebote der IOS-Mitarbeiter/innen <http://www.ios-regensburg.de/veranstaltungen/lehre.html> (Станом на 20.09.2015.)

¹¹⁴⁴ Vortrag “Die Ukraine zwischen Russland und der EU? Energieversorgung als Instrument der Politik” http://www.ios-regensburg.de/fileadmin/doc/veranstaltungen/2012/2012_09_28_Vortrag_Heimsoeth.pdf (Станом на 19.09.2015.)

¹¹⁴⁵ Parlamentswahlen in der Ukraine. Demokratietest: Ungenügend http://www.ios-regensburg.de/fileadmin/doc/veranstaltungen/2012/2012_12_05%20Plakat%20Schneider-Deters.pdf (Станом на 20.07.2015.)

¹¹⁴⁶ Veranstaltungsarchiv – Details. 13. November 2012 http://www.ios-regensburg.de/veranstaltungen/veranstaltungsarchiv/details.html?tx_ttnews%5Byear%5D=2012&tx_ttnews%5Bmonth%5D=11&tx_ttnews%5Btt_news%5D=98&cHash=b5e2072ff731e70e237ca29c66bf96fc (Станом на 20.07.2015.)

¹¹⁴⁷ Veranstaltungsarchiv – Details. 1. Juli 2014 http://www.ios-regensburg.de/veranstaltungen/veranstaltungsarchiv/details.html?tx_ttnews%5Byear%5D=2014&tx_ttnews%5Bmonth%5D=07&tx_ttnews%5Btt_news%5D=216&cHash=fc0b89b52677f6b6871cca13c1ef2952 (Станом на 24.09.2015.)

¹¹⁴⁸ Veranstaltungsarchiv – Details. 4. November 2014 http://www.ios-regensburg.de/veranstaltungen/veranstaltungsarchiv/details.html?tx_ttnews%5Byear%5D=2014&tx_ttnews%5Bmonth%5D=11&tx_ttnews%5Btt_news%5D=562&cHash=c4fb5940f3998c019f85457679f3c63f (Станом на 23.09.2015.)

- Міріам Фрай “Assessing the impact of a carbon tax on the Ukrainian economy [Оцінка впливу податку на викиди вуглекислого газу на українську економіку]”.¹¹⁴⁹

Також у листопаді 2014 р. в Інституті відбувся українсько-німецький міждисциплінарний семінар для студентів та молодих науковців “Politische Kultur in der Ukraine: Wertewandel nach dem “Euromaidan”? [Політична культура в Україні: зміна цінностей після “Євромайдану”?]”, присвячений актуальним темам у галузі політичних змін, громадянського суспільства та громадської думки в Україні.¹¹⁵⁰

У жовтні 2013 р. у Львові за підтримкою ДААД Інститут та Український католицький університет у Львові організували **міжнародну конференцію** “Religiöse Pluralität als Faktor des Politischen in der Ukraine [Релігійна різноманітність як політичний фактор в Україні]” за участю німецьких та українських вчених, присвячену важливим питанням стосунків держави та різних конфесій в Україні з точки зору історичної, соціологічної, правової та економічної перспективи. Конференційні панелі, проваджені проф. К. Бюкх, проф. Т. Вюншем, О. Лисенком, О. Турієм та В. Єленським, охоплювали тематику місця релігії у сучасному українському суспільстві, стосунків релігійних спільнот та української держави, історичні аспекти релігійного сьогодення, зокрема часів тоталітаризму, та релігійну культуру пам’яті.¹¹⁵¹

Серед **доповідей**, виголошених під час **щорічних конференцій** Інституту у 2013-2015 рр., повністю чи частково Україні були присвячені:

- “Across the Carpathians: Perceptions of Nature in British Travel Reports to the Carpathians, 1860-1914 [Через Карпати: сприйняття природи у британських туристичних оповідях, 1860-1914]” (2013),¹¹⁵²
- “Remittances, investments and political instability in Ukraine [Грошові перекази, інвестиції та політична нестабільність в Україні]” (2015).¹¹⁵³

Серед доповідей, виголошених на **літніх академіях**, організованих спільно з Академією політичної освіти у Тутцінгу та Європейською асоціацією порівняльних економічних досліджень, – доповіді українських науковців:

- “Gross job flows in Ukraine industry [Потоки робочих місць в індустрії України]” (2010),¹¹⁵⁴ “Sectoral and macroeconomic impacts of the LCP Directive in Ukraine: A

¹¹⁴⁹ Veranstaltungsarchiv – Details. 18. November 2014 http://www.ios-regensburg.de/veranstaltungen/veranstaltungsarchiv/details.html?tx_ttnews%5Byear%5D=2014&tx_ttnews%5Bmonth%5D=11&tx_ttnews%5Btt_news%5D=566&cHash=7531f5f5ebd9105ff23beb1da97ec4c5 (Станом на 23.09.2015.)

¹¹⁵⁰ Ein internationales interdisziplinäres Seminar “Politische Kultur in der Ukraine: Wertewandel nach dem “Euromaidan”?” http://www.ios-regensburg.de/fileadmin/doc/veranstaltungen/2014/Workshops/17-22_11_2014_Politische_Kultur_in_der_Ukraine_flyer.pdf (Станом на 25.09.2015.); Veranstaltungsarchiv – Details. 17. November 2014 http://www.ios-regensburg.de/veranstaltungen/veranstaltungsarchiv/details.html?tx_ttnews%5Byear%5D=2014&tx_ttnews%5Bmonth%5D=11&tx_ttnews%5Btt_news%5D=236&cHash=aba184c6f5e4c74aa24dae3959caa53 (Станом на 19.04.2015.)

¹¹⁵¹ Religiöse Pluralität als Faktor des Politischen in der Ukraine. Internationale Fachtagung http://www.ios-regensburg.de/fileadmin/doc/veranstaltungen/2013/Programm_Religioese_Pluralitaet_als_Faktor_des_Politischen_in_der_Ukraine_Homepage.pdf (Станом на 19.07.2015.)

¹¹⁵² First Annual Conference of the Institute for East and Southeast European Studies (IOS) 2013 Nature and the Environment in East and Southeast Europe: Historical and Economic Perspectives http://www.ios-regensburg.de/fileadmin/doc/veranstaltungen/2013/IOS-Annual_Conference_2013_Program.pdf (Станом на 29.07.2015.)

¹¹⁵³ Third IOS Annual Conference 2015 Migration in and out of East and Southeast Europe: Values, Networks, Well-Being http://www.ios-regensburg.de/fileadmin/doc/veranstaltungen/2015/02_07_2015_IOS_3_Conference_Program.pdf (Станом на 29.09.2015.)

¹¹⁵⁴ Second Joint OEI/APB Summer Academy on Central and Eastern Europe organised by the Osteuropa-Institut Regensburg in cooperation with the Akademie für Politische Bildung Tutzing and the European Association for

CGE analysis [Структурний та макроекономічний впливи Директиви ЄС про великі спалювальні установки в Україні: CGE-аналіз]”,

- “Market-based mechanisms of the greenhouse gas emissions reduction strategy: Global and national approaches [Ринкові механізми стратегії зменшення викидів парникових газів: глобальний та національний підходи]” (2011),¹¹⁵⁵
- “Migration from Ukraine: brawn or brain? New survey evidence [Міграція з України: м’язи чи мізки? Нові дані опитувань]” (2014).¹¹⁵⁶

З жовтня 2008 р. Інститут організовує **серію лекцій “Regensburger Vorträge zum östlichen Europa [Регенсбурзькі лекції про Східну Європу]”**, у межах яких Україні були присвячені наступні:

- “Souveränität und Selbstbestimmung in der Ukraine-Krise: Ist Völkerrecht wichtig? [Суверенітет і самовизначення в українській кризі: чи важливе міжнародне право?]” проф. Роберта Урпманна-Віттцака (червень 2014 р.),¹¹⁵⁷
- “Wie die Krim ‚russisch‘ wurde... Über die Strategien der Aneignung eines kolonialen Erwerbs [Як Крим став ‚російським‘... Про стратегії привласнення колоніального здобутку]” проф. Керстін Зузанне Йобст (червень 2014 р.),¹¹⁵⁸
- “The View from Eastern Ukraine: Challenges and Prospects [Погляд зі Східної України: виклики та перспективи]” Олександра Рябчина (листопад 2014 р.),¹¹⁵⁹
- “Krieg, Krise, Reformen: Die Ukraine im Dauerstress [Війна, криза, реформи: Україна під час тривалого стресу]” Андреас Умланда (червень 2015 р.).¹¹⁶⁰

У квітні 2015 р. із **доповіддю**, присвяченій соціальній та душпастирській діяльності Церков на Сході України, “Brennpunkt Ukraine: Die soziale Situation und die Arbeit der Kirchen in der aktuellen Krise [У центрі уваги – Україна: соціальна ситуація та робота Церков за умов наявної кризи]” в Інституті виступив Станіслав Широкоградюк,

Comparative Economic Studies 2010 http://www.dokumente.ios-regensburg.de/Summer_Academy_2010/Summer_Academy_2010_Programm.pdf (Станом на 26.09.2015.)

Openness and Growth Lessons for Transition and Development http://www.dokumente.ios-regensburg.de/Summer_Academy_2010/Summer_Academy_2010_Programm.pdf (Станом на 26.05.2015.)

¹¹⁵⁵ Third Joint OEI/APB Summer Academy on Central and Eastern Europe organised by the Osteuropa-Institut Regensburg in cooperation with the Akademie für Politische Bildung Tutzing and the European Association for Comparative Economic Studies 2011 Energy and Environment in Eastern Europe http://www.dokumente.ios-regensburg.de/Summer_Academy_2011/Summer_Academy_2011_Programm.pdf (Станом на 29.09.2015.)

¹¹⁵⁶ Sixth Joint IOS/APB/EACES Summer Academy on Central and Eastern Europe organised by the Institute for East and Southeast European Studies (IOS) in cooperation with the Akademie für Politische Bildung Tutzing (APB) and the European Association for Comparative Economic Studies (EACES) 2014 Poverty, Social Exclusion, and Income Inequality Dynamics in Central and Eastern Europe <http://www.ios-regensburg.de/fileadmin/doc/veranstaltungen/SummerAcademy/summer-academy-2014-programm.pdf> (Станом на 26.06.2015.)

¹¹⁵⁷ Veranstaltungen – Details. 18. Juni 2014. Regensburger Vorträge zum östlichen Europa. Souveränität und Selbstbestimmung in der Ukraine-Krise: Ist Völkerrecht wichtig? http://www.ios-regensburg.de/veranstaltungen/details.html?tx_ttnews%5Byear%5D=2014&tx_ttnews%5Bmonth%5D=06&tx_ttnews%5Btt_news%5D=214&cHash=9bfeb0fe2d249952dd8cfd85ce2e5934 (Станом на 26.09.2015.)

¹¹⁵⁸ Regensburger Vorträge zum östlichen Europa. Sommer 2014 http://www.uni-regensburg.de/veranstaltungen/medien/2014/rvoe_sommer_2014.pdf (Станом на 6.03.2016.)

¹¹⁵⁹ Veranstaltungen – Details. 27. November 2014. Regensburger Vorträge zum östlichen Europa. The View from Eastern Ukraine: Challenges and Prospects http://www.ios-regensburg.de/veranstaltungen/details.html?tx_ttnews%5Byear%5D=2014&tx_ttnews%5Bmonth%5D=11&tx_ttnews%5Btt_news%5D=232&cHash=547ba8f06d318f47e9dc75441185eaaf (Станом на 26.09.2015.)

¹¹⁶⁰ Veranstaltungen – Details. 9. Juni 2015. Regensburger Vorträge zum östlichen Europa. Krieg, Krise, Reformen: Die Ukraine im Dauerstress http://www.ios-regensburg.de/veranstaltungen/details.html?tx_ttnews%5Byear%5D=2015&tx_ttnews%5Bmonth%5D=06&tx_ttnews%5Btt_news%5D=636&cHash=915fdc712cef71a3766e80d993ed614f (Станом на 26.09.2015.)

єпископ Римо-католицької Харківсько-Запорізької єпархії, президент “Caritas Spes” в Україні.¹¹⁶¹

У листопаді 2015 р. в Інституті була прочитана **серія лекцій** на тему “Revolution und Krieg in der Ukraine: Historische und aktuelle Aspekte [Революція та війна в Україні, історичні та культурні аспекти]”, присвячена російській анексії Криму 2014 р., Євромайданові 2013-2014 рр. та його наслідкам, а також наступній російсько-українській війні. Перед академічною спільнотою виступили:

- Мартін Ауст (Базельський університет) із доповіддю “Ukraine. Geschichte und Gegenwart von Staat und Nation [Україна. Минуле і сьогодення держави та нації]”,
- Ульф Бруннбауер (Інститут досліджень Східної та Південно-Східної Європи в Регенсбурзі) із доповіддю “Russlands Krieg gegen die Ukraine und die Folgen für Europa [Війна Росії проти України та наслідки для Європи]”,
- Ксенія Гацкова (Інститут досліджень Східної та Південно-Східної Європи в Регенсбурзі) та Максим Гацков (Баварський академічний центр Центральної, Східної та Південно-Східної Європи Регенсбурзького університету) зі спільною доповіддю “Die ukrainische Revolution: politische und ökonomische Hintergründe [Українська революція: політичне та економічне тло]”.¹¹⁶²

Мюнхенський інститут східного [східноєвропейського] права
у Дослідницькому центрі Східної та Південно-Східної Європи
(Регенсбург)

*Institut für Ostrecht München
am Wissenschaftszentrum Ost- und Südosteuropa Regensburg (WiOS)*

Контакт:

Адреса: Landshuter Str. 4, 93047 Regensburg

Тел.: + 49 (0) 941 943 5450

Факс: +49 (0) 941 943 5465

Ел. пошта: info@ostrecht.de

Інтернет-сторінка: <http://www.ostrecht.de/index.php?id=4&L=%2Fproc%2Fself%2Fenviron>

Мюнхенський інститут східного права (керівник – проф. Фрідріх Христіан Шрьодер) був заснований 1957 р. у Мюнхені, де діяв до перенесення до Регенсбурга у 2007 р. Відтоді Інститут під старою назвою функціонує у Регенсбурзі. До його завдань належить системне вивчення правових систем країн Центральної та Східної Європи, країн СНД, Південного Кавказу і Центральної Азії, зокрема, у галузі правознавства та правової практики, порівняльного права та окремих галузях права, адаптації правових систем нових чи майбутніх країн-членів ЄС. Результати роботи Інституту покликані

¹¹⁶¹ Vortrag “Brennpunkt Ukraine: Die soziale Situation und die Arbeit der Kirchen in der aktuellen Krise”

[http://www.ios-](http://www.ios-regensburg.de/fileadmin/doc/veranstaltungen/2015/29_4_2015_RENOVABIS_Vortrag_Brennpunkt_Ukraine.pdf)

[regensburg.de/fileadmin/doc/veranstaltungen/2015/29_4_2015_RENOVABIS_Vortrag_Brennpunkt_Ukraine.pdf](http://www.ios-regensburg.de/fileadmin/doc/veranstaltungen/2015/29_4_2015_RENOVABIS_Vortrag_Brennpunkt_Ukraine.pdf) (Станом на 26.06.2015.)

¹¹⁶² Aktuelles – Details. 9. November 2015. Vorträge “Revolution und Krieg in der Ukraine: Historische und aktuelle Aspekte” [http://www.ios-](http://www.ios-regensburg.de/aktuelles/details.html?tx_ttnews%5Byear%5D=2015&tx_ttnews%5Bmonth%5D=11&tx_ttnews%5Btt_news%5D=656&cHash=1d9da03cabeeb5035f1ab17eaa005493)

[regensburg.de/aktuelles/details.html?tx_ttnews%5Byear%5D=2015&tx_ttnews%5Bmonth%5D=11&tx_ttnews%5Btt_news%5D=656&cHash=1d9da03cabeeb5035f1ab17eaa005493](http://www.ios-regensburg.de/aktuelles/details.html?tx_ttnews%5Byear%5D=2015&tx_ttnews%5Bmonth%5D=11&tx_ttnews%5Btt_news%5D=656&cHash=1d9da03cabeeb5035f1ab17eaa005493) (Станом на 19.09.2015.)

допомагати у прийнятті політичних правових рішень Німеччини у галузі міжнародних відносин із цими країнами.¹¹⁶³

Інститут видає з 1957 р. “Jahrbuch für Ostrecht [Щорічник східного права]”,¹¹⁶⁴ з 1958 р. – книжкову серію “Studien des Instituts für Ostrecht München [Дослідження Мюнхенського інституту східного права]”.¹¹⁶⁵ Щомісячне видання “Chronik der Rechtsprechung [Хроніка розвитку права]”, яке інформує про всі поточні зміни в окремих галузях права та юридичній практиці країн Східної Європи, з 1995 р. видається у місячнику “Wirtschaft und Recht in Osteuropa [Економіка і право у Східній Європі]”.¹¹⁶⁶ Сам місячник вперше побачив світ 1992 р., видається у співпраці з Німецьким фондом міжнародного правового співробітництва (Deutsche Stiftung für Internationale Rechtliche Zusammenarbeit).¹¹⁶⁷

Українське законодавство є одним із пріоритетних напрямків дослідницької діяльності Мюнхенського інституту східного права.¹¹⁶⁸ Керівник напряму – Антє Гіммельрайх, науковий референт з Росії, України, країн СНД.¹¹⁶⁹ З вивченням законодавства в Україні пов’язані такі проекти Інституту, реалізовані за співпраці з Інститутом законодавства Верховної Ради України та фінансового сприяння програми ДААД “Підтримка демократії в Україні”:

- “Rechtliche Rahmenbedingungen für Auslandsinvestitionen: Erfahrungen in Deutschland und in der Ukraine [Нормативно-правова база для іноземних інвестицій: досвід в Україні та Німеччині]” (2009 р.);¹¹⁷⁰
- “Rechtliche Aspekte der Korruptionsbekämpfung in der Ukraine, Deutschland und Polen [Правові аспекти боротьби з корупцією в Україні, Німеччині та Польщі]” (2011 р.);¹¹⁷¹
- “Die Ukraine auf dem Weg zur guten Verwaltung? [Україна на шляху до доброго врядування?]” (2012 р.);¹¹⁷²
- “Strafprozessrecht im Vergleich – neue Tendenzen in der Ukraine, Deutschland und Polen [Карно-процесуальне право в порівнянні – нові тенденції в Україні, Німеччині та Польщі]” (2013 р.);¹¹⁷³
- “Das Verhältnis zwischen alternativen Streitbeilegungsverfahren und der ordentlichen Gerichtsbarkeit: Neue Tendenzen in der Ukraine, Deutschland und Polen

¹¹⁶³ Institut für Ostrecht München. Über uns <http://www.ostrecht.de/index.php?id=2> (Станом на 19.01.2016.); Informationsanbieter. Name: Institut für Ostrecht München http://www.osteuropanetzwerk.de/mediawiki/index.php/Institut_für_Ostrecht_München (Станом на 19.01.2016.)

¹¹⁶⁴ Jahrbuch für Ostrecht <http://www.ostrecht.de/index.php?id=159> (Станом на 19.01.2016.)

¹¹⁶⁵ Studien des Instituts für Ostrecht München Studien des Instituts für Ostrecht München (Станом на 19.01.2016.)

¹¹⁶⁶ Chronik der Rechtsentwicklung <http://www.ostrecht.de/index.php?id=157&L=%2Fproc%2F> (Станом на 19.01.2016.)

¹¹⁶⁷ Wirtschaft und Recht in Osteuropa <http://www.ostrecht.de/index.php?id=156> (Станом на 16.01.2016.)

¹¹⁶⁸ Ukrainische Republik <http://www.ostrecht.de/index.php?id=142> (Станом на 26.05.2014.)

¹¹⁶⁹ Ukrainische Republik <http://www.ostrecht.de/index.php?id=142> (Станом на 19.01.2016.)

¹¹⁷⁰ Liste der Forschungsvorhaben mit Osteuropa-Bezug <http://www.uni-regensburg.de/europaeum/medien/forschungsvorhaben/fcschroeder.pdf> (Станом на 11.03.2016.)

¹¹⁷¹ Rechtliche Aspekte der Korruptionsbekämpfung in der Ukraine, Deutschland und Polen <http://www.ostrecht.de/index.php?id=195> (Станом на 26.05.2014.)

¹¹⁷² Die Ukraine auf dem Weg zur guten Verwaltung? <http://www.ostrecht.de/index.php?id=200> (Станом на 26.05.2014.)

¹¹⁷³ Projekt Strafprozessrecht im Vergleich: Neue Tendenzen in der Ukraine, Deutschland und Polen <http://www.strafprozessrecht-im-vergleich.de/projektneu.htm> (Станом на 26.05.2014.)

[Взаємозв'язок між альтернативним врегулюванням спорів та звичайними судами: нові тенденції в Україні, Німеччині та Польщі]" (2014 р.);¹¹⁷⁴

- „Property Rights“ – Rechtssicherheit im Geschäftsverkehr – Ukraine, Deutschland und Polen [„Права власності“ – принцип правової визначеності в комерційних угодах – Україна, Німеччина і Польща]" (2015 р.);¹¹⁷⁵
- „Medienfreiheit – Ukraine, Deutschland und Polen [Свобода ЗМІ – Україна, Німеччина та Польща]" (2015-2016 рр.).¹¹⁷⁶

Метою проекту “Нормативно-правова база для іноземних інвестицій: досвід в Україні та Німеччині ” є вироблення ідей для вдосконалення українського законодавства в галузі іноземних інвестицій, зокрема правового захисту іноземних інвесторів у державних судах, врегулювання інвестиційних спорів у національних і міжнародних арбітражних судах, а також вивчення актуальних аспектів виконання судових та арбітражних рішень в Україні. 2009 р. у рамках проекту відбулась серія зустрічей українських та німецьких правників під час науково-практичних конференцій у Києві та Регенсбурзі: у червні в Києві на тему “Rechtliche Rahmenbedingungen für Auslandsinvestitionen: Erfahrungen in Deutschland und in der Ukraine [Нормативно-правова база для іноземних інвестицій: досвід в Україні та Німеччині]" та в жовтні у Регенсбурзі на тему “Beilegung von Investitionsstreitigkeiten: deutsche und ukrainische Perspektive [Врегулювання інвестиційних спорів: німецькі та українські перспективи]”.¹¹⁷⁷

Метою проекту “Правові аспекти боротьби з корупцією в Україні, Німеччині та Польщі” є вивчення правових аспектів боротьби з корупцією в Україні в порівнянні з особливостями німецького та польського законодавств, а також відповідності українського антикорупційного законодавства нормам ЄС, обмін інформацією та розширення контактів українських, польських та німецьких правознавців та спеціалістів-практиків. У рамках проекту в червні 2011 р. у Києві відбувся українсько-польсько-німецький симпозіум та подіумна дискусія в приміщенні посольства ФРН у Києві на тему “Der Beitrag der Zivilgesellschaft zur Korruptionsbekämpfung [Внесок громадянського суспільства у боротьбу з корупцією]”.¹¹⁷⁸

Проект “Україна на шляху до доброго врядування?” передбачав аналіз вимог до “доброго врядування” і формування суб’єктивного права на належне врядування та його контроль в Україні і законодавством ЄС. У рамках проекту відбулись зустрічі експертів у травні 2012 р. у Регенсбурзі та у жовтні 2012 р. семінар у Києві на тему “Europäische Wege zur guten Verwaltung [Європейський шлях до доброго врядування]”. Заходи передбачали обговорення порівняльних аспектів німецького, українського і європейського адміністративного та адміністративно-процесуального права.¹¹⁷⁹

У травні 2013 р. у рамках проекту “ Карно-процесуальне право в порівнянні ” Інститут провів німецько-польсько-українську конференцію “Neue Tendenzen im Strafprozessrecht – Ukraine, Polen, Deutschland [Нові тенденції карно-процесуального

¹¹⁷⁴ Das Verhältnis zwischen alternativen Streitbeilegungsverfahren und der ordentlichen Gerichtsbarkeit: Neue Tendenzen in der Ukraine, Deutschland und Polen

<http://www.ostrecht.de/index.php?id=alternativegerichtsbarkeit> (Станом на 11.03.2016.)

¹¹⁷⁵ „Property Rights“ – Rechtssicherheit im Geschäftsverkehr – Ukraine, Deutschland und Polen

<http://www.ostrecht.de/index.php?id=propertyrights0> (Станом на 11.03.2016.)

¹¹⁷⁶ Medienfreiheit – Ukraine, Deutschland und Polen <http://www.ostrecht.de/index.php?id=medienfreiheit> (Станом на 11.03.2016.)

¹¹⁷⁷ Auslandsinvestitionen im deutsch-ukrainischen Verhältnis <http://www.ostrecht.de/index.php?id=164> (Станом на 11.03.2016.)

¹¹⁷⁸ Rechtliche Aspekte der Korruptionsbekämpfung in der Ukraine, Deutschland und Polen

<http://www.ostrecht.de/index.php?id=195> (Станом на 11.03.2016.)

¹¹⁷⁹ Die Ukraine auf dem Weg zur guten Verwaltung? <http://www.ostrecht.de/index.php?id=200> (Станом на 26.05.2014.)

права – Україна, Польща, Німеччина]”, присвячену новітнім змінам та тенденціям у карно-процесуальному праві трьох країн з точки зору порівняльного правознавства.¹¹⁸⁰

Проект “Взаємозв'язок між альтернативним врегулюванням спорів та звичайними судами” вивчає український досвід вирішення спорів у контексті аналогічного досвіду західних держав, тенденції до подолання недоліків українського законодавства в цій галузі. У листопаді 2014 р. у Мюнхені під час конференції “Alternative Streitbeilegungsverfahren als ein Standortfaktor im globalen Wettbewerb: Deutschland, Polen, Ukraine im Fokus [Альтернативне вирішення спорів як фактор локалізації у глобальній конкуренції: у фокусі Німеччина, Польща та Україна]” фахівці з Німеччини, Польщі та України обговорили питання арбітражної практики та посередництва в їхніх країнах.¹¹⁸¹

Гарантіям прав власності та їхньому впливові на інвестиційний клімат в Україні присвячений проект “„Права власності“ – принцип правової визначеності в комерційних угодах”. У межах проекту пройшли конференція та студентський семінар у Києві у червні 2015 р. та однойменна проектіві українсько-німецько-польська наукова міждисциплінарна конференція у Регенсбурзі у вересні 2015 р.¹¹⁸²

Проект Інституту “Свобода ЗМІ – Україна, Німеччина та Польща” присвячений аналізу організаційно-правових форм забезпечення свободи ЗМІ та ефективності їх застосування в трьох країнах. У межах проекту відбулись дві конференції фахівців з Німеччини, Польщі та України: у березні 2016 р. у Регенсбурзі та у травні 2015р. Києві.¹¹⁸³

Інститут історичних досліджень Східної та Центральної Європи Гердера (Інститут Гердера) (Марбург)

Herder-Institut für historische Ostmitteleuropaforschung (Herder-Institut) (Marburg)

Контакт:

Адреса: Gisonenweg 5-7, 35037 Marburg

Тел.: + 49 (0) 64 21 184 0

Факс: +49 (0) 64 21 184 139

Ел. пошта: mail@herder-institut.de

Інтернет-сторінка: <http://www.herder-institut.de/startseite.html>

Інститут історичних досліджень Східної та Центральної Європи Гердера (Інститут Гердера) у Марбургі¹¹⁸⁴ (директорка – др. Анна Вероніка Вендланд), заснований 1950 р., є однією з найстарших повоєнних інституцій Німеччини, яка спеціалізується на вивченні країн регіону.

¹¹⁸⁰ Tagung. Deutsch-Polnisch-Ukrainische Tagung: Neue Tendenzen im Strafprozessrecht – Ukraine, Polen, Deutschland <http://www.ostrecht.de/index.php?id=tagungstrafprozessrecht> (Станом на 19.01.2016.); http://www.ostrecht.de/fileadmin/user_upload/Faltblatt_Tagung_2013_DE.pdf (Станом на 19.01.2016.)

¹¹⁸¹ Tagungsprogramm http://www.ostrecht.de/fileadmin/user_upload/Conference_Program_EndF.pdf (Станом на 19.01.2016.)

¹¹⁸² „Property Rights“ – Rechtssicherheit im Geschäftsverkehr – Ukraine, Deutschland und Polen <http://www.ostrecht.de/index.php?id=propertyrights0> (Станом на 11.03.2016.)

¹¹⁸³ Medienfreiheit – Ukraine, Deutschland und Polen <http://www.ostrecht.de/index.php?id=medienfreiheit> (Станом на 11.03.2016.)

¹¹⁸⁴ Herder-Institut <http://www.herder-institut.de/startseite.html> (Станом на 19.05.2014.)

Хоча головна увага досліджень Інституту зосереджена на історії та культурі Польщі, Естонії, Латвії, Литви, Чехії, Словаччини і Калінінградської області, Інститут також провадить проекти, пов'язані з українознавчою тематикою. Це “Die Entstehung von Ludwik Flecks Wissenschaftstheorie in der Wissenskultur der ‐Lemberger Moderne” [Створення Людвіком Флеком філософії науки в науковій культурі “модерного Львова”] Сильвії Вернер¹¹⁸⁵ та “Atomograpy. Kernkraftwerksstädte zwischen Utopie und Katastrophe in Russland, der Ukraine und Litauen, 1965-2011 [Атомогради. Містасупутники АЕС: між утопією і катастрофою в Росії, Україні і Литві, 1965-2011]” Вероніки Вендлянд.¹¹⁸⁶ Історії юдеїв та антисемітського руху на українських землях у складі Польщі між двома світовими війнами частково присвячені проекти “Klempolen ist in Gefahr: jüdische Einwanderung nach Klempolen [Малопольща в небезпеці: єврейська імміграція до Малопольщі]”¹¹⁸⁷ та “Vorschlag für die Errichtung eines ‐polnisch-jüdischen Staates” zwischen Südostpolen, Dniestr und Schwarzem Meer [Пропозиція створення „польсько-єврейської держави” між Південною Польщею, Дністром і Чорним морем]”.¹¹⁸⁸

Окрім спеціалізованої бібліотеки (на поточний момент нараховує близько 410 000 томів), колекції Інституту Гердера складають: архів зображень (близько 570 000 одиниць); колекція карт (37 000 карт і 6 300 аерофотознімків 1942-1945 рр.); колекція документів ХІІ-ХХІ ст., переважно з родинних архівів Прибалтики, до складу якої входить Балтійський архів фільмів; архів газет (понад 700 найменувань, 12 500 томів/номерів, близько 5 мільйонів вирізок та копій статей)¹¹⁸⁹.

З 1952 р. Інститут видає журнал “Zeitschrift für Ostmitteleuropa-Forschung [Журнал досліджень Центрально-Східної Європи]” (початкова назва “Zeitschrift für Ostforschung [Журнал досліджень Сходу]”), який друкує статті з історії Польщі, Чехії, Словаччини, Білорусі, України, Литви, Латвії, Естонії.¹¹⁹⁰

Німецький інститут міжнародної політики і безпеки Фундації науки і політики (Берлін)

*Deutsches Institut für Internationale Politik und Sicherheit
der Stiftung Wissenschaft und Politik (Berlin)*

¹¹⁸⁵ Die Entstehung von Ludwik Flecks Wissenschaftstheorie in der Wissenskultur der ‐Lemberger Moderne” <http://www.herder-institut.de/forschung-projekte/laufende-projekte/leibniz-graduate-school-history-knowledge-media-in-east-central-europe-leibniz-graduate-school-geschichte-wissen-medien-in-ostmitteleuropa/ehemalige-qualifikationsprojekte/die-entstehung-von-ludwik-flecks-wissenschaftstheorie-in-der-wissenskultur-der-lempberger-moderne.html> (Станом на 19.06.2014.)

¹¹⁸⁶ Atomograpy. Kernkraftwerksstädte zwischen Utopie und Katastrophe in Russland, der Ukraine und Litauen, 1965-2011 <http://www.herder-institut.de/forschung-projekte/einzelprojekte/atomograpy-kernkraftwerksstaedte-zwischen-utopie-und-katastrophe-in-russland-der-ukraine-und-litauen-1965-2011.html> (Станом на 12.05.2014.)

¹¹⁸⁷ Klempolen ist in Gefahr: jüdische Einwanderung nach Klempolen http://www.herder-institut.de/no_cache/bestaende-digitale-angebote/e-publikationen/dokumente-und-materialien/themenmodule/quelle/858/details.html (Станом на 19.06.2014.)

¹¹⁸⁸ Vorschlag für die Errichtung eines ‐polnisch-jüdischen Staates” zwischen Südostpolen, Dniestr und Schwarzem Meer http://www.herder-institut.de/no_cache/bestaende-digitale-angebote/e-publikationen/dokumente-und-materialien/themenmodule/quelle/850/details.html (Станом на 19.06.2014.)

¹¹⁸⁹ Servicebereiche <http://www.herder-institut.de/servicebereiche.html> (Станом на 19.06.2014.)

¹¹⁹⁰ Zeitschrift für Ostmitteleuropa-Forschung. Neue Folge der Zeitschrift für Ostforschung <http://www.herder-institut.de/servicebereiche/verlag/zfo-zeitschrift-fuer-ostmitteleuropa-forschung.html> (Станом на 12.06.2014.)

Контакт:**Адреса:** Ludwigkirchplatz 3-4, 10719 Berlin**Адреса для листування:** Postfach 31 13 19, 10643 Berlin**Тел.:** + 49 (0) 30 880 07 0**Факс:** +49 (0) 30 880 07 100**Ел. пошта:** swp@swp-berlin.org**Інтернет-сторінка:** <http://www.swp-berlin.org/de/startseite.html>

Однією з дослідницьких груп **Німецького інституту міжнародної політики і безпеки Бундестагу та Федерального уряду Фундації науки і політики** Бундестагу та федерального уряду¹¹⁹¹ у Берліні (директор – проф. Фолькер Пертес) є група “Osteuropa und Eurasien [Східна Європа та Євразія]” (попередня назва “**Росія/СНД**”),¹¹⁹² яка під керівництвом Забіни Фішер займається вивченням політичних структур та соціальних процесів, питаннями зовнішньої політики, безпеки, військово-політичного розвитку Росії, України, країн Південного Кавказу та Центральної Азії. Основний акцент робиться на аналізі та класифікації владних структур режимів, питань регіональної стабільності та конфліктів, зовнішньої політики та безпеки країн пострадянського простору, їх інтеграції до європейських та євроатлантичних структур. За український напрямок у групі відповідає др. Сьюзан Стюарт.¹¹⁹³

Результати досліджень поточної політичної та економічної ситуації в Україні група регулярно публікує у своїх виданнях “SWP Comments”, “SWP-Studien”, “SWP-Aktuell”, “SWP Research Paper”, “SWP-Zeitschriftenschau”¹¹⁹⁴.

У межах проекту Фундації “Німецько-український військовий діалог” відбувають семінари для українських офіцерів та генералів за участі німецьких представників усіх родів військ.¹¹⁹⁵ Семінари присвячені питанням зовнішньої політики і безпеки, конфліктам і співробітництву в галузях, що становлять взаємний інтерес, підтримці міжнародних воєнних операцій, утилізації токсичних відходів тощо. Семінари передбачають відвідання відомства федерального канцлера та оперативне командування бундесверу, зустрічі з членами Бундестагу Німеччини, презентації і переговори в у соціальній та культурній сфері, дискусії з редакторами провідних німецьких ЗМІ, поїздки до штаб-квартир ЄС, НАТО.¹¹⁹⁶ Семінари проводяться з 1993 р. та розглядаються Німецьким Міністерством оборони як наріжний камінь двосторонніх військових відносин.¹¹⁹⁷

¹¹⁹¹ Stiftung Wissenschaft und Politik <http://www.swp-berlin.org/de/startseite.html> (Станом на 19.06.2014.)

¹¹⁹² Forschungsgruppen. Osteuropa und Eurasien <http://www.swp-berlin.org/de/forschungsgruppen/osteuropa-und-urasien.html> (Станом на 19.06.2014.)

¹¹⁹³ Dr. rer. soc. Susan Stewart http://www.swp-berlin.org/de/wissenschaftler-detail/profile/susan_stewart.html (Станом на 11.04.2016.)

¹¹⁹⁴ Publications http://www.swp-berlin.org/de/forschungsgruppen/russland-gus/products/swp_publications/all_languages/news/news/researchgroup/77.html (Станом на 22.06.2013.)

¹¹⁹⁵ Deutsch-Ukrainischer Streitkräftedialog <http://www.swp-berlin.org/de/projekte/streitkraeftedialog/deutsch-ukrainischer-streitkraeftedialog.html> (Станом на 12.05.2014.). Аналогічні програми існують лише для РФ - “Німецько-російський військовий діалог” та “Діалог з російськими офіцерами штабу”. Deutsch-Russischer Streitkräftedialog <http://www.swp-berlin.org/de/projekte/streitkraeftedialog/deutsch-russischer-streitkraeftedialog.html> (Станом на 12.05.2014.); Seminarleiter <http://www.swp-berlin.org/de/projekte/streitkraeftedialog/dialog-mit-russstabsoffizieren.html> (Станом на 22.05.2014.)

¹¹⁹⁶ Programm <http://www.swp-berlin.org/de/projekte/streitkraeftedialog/programm.html> (Станом на 22.05.2014.)

¹¹⁹⁷ Streitkräftedialog <http://www.swp-berlin.org/de/projekte/streitkraeftedialog/zielsetzung.html> (Станом на 22.05.2014.)

Інститут прикладної історії –
Суспільство та наука в діалозі (Франкфурті-на-Одері)

Institut für angewandte Geschichte
– *Gesellschaft und Wissenschaft im Dialog (Frankfurt (Oder))*

Контакт:

Адреса: Große Scharrnstr. 59, AM K14, 15230 Frankfurt (Oder)

Адреса для листування: c/o Europa-Universität Viadrina, Postfach 1786 15230 Frankfurt (Oder)

Тел.: + 49 (0) 335 55 34 52 06

Ел. пошта: info@instytut.net

Інтернет-сторінка: <http://www.instytut.net/>

Інститут прикладної історії – Суспільство та наука в діалозі у Франкфурті-на-Одері¹¹⁹⁸ (керівниця – Магдалена Абрагам-Діфенбаф) спеціалізується на вивченні німецько-польського прикордоння, та покликаний бути посередником між наукою і громадянським суспільством, між теорією і практикою, між різними мовами, культурами, поколіннями. У співпраці з **Європейським університетом Віадрина у Франкфурті-на-Одері**¹¹⁹⁹ та **Інститутом всесвітніх та європейських студій факультету соціальних наук та філософії**¹²⁰¹ **Ляйпцизького університету**¹²⁰² Інститут координує програму **“Geschichtswerkstatt Europa** [Історична майстерня Європи]”,¹²⁰³ фінансовану фондом **“Erinnerung, Verantwortung und Zukunft** [Пам’ять, відповідальність та майбутнє]”, який підтримує міжнародні проекти, присвячені культурам пам’яті.¹²⁰⁴ Метою програми є підтримка діалогу молодих європейців щодо відмінного та спільного у різноманітті національної, регіональної та місцевої історичної пам’яті про насильство у ХХ ст.

Тематика проектів програми **“Geschichtswerkstatt Europa”** зосереджена переважно навколо історії насильств ХХ ст. та європейських культур історичної пам’яті. Історії України стосується понад третина проектів-складових трьох великих проектів-напрямків:

- **“Schichten der Erinnerung** [Пласти пам’яті]” (розпочатий 2009 р.),
- **“Pfade der Erinnerung** [Шляхи пам’яті]” (розпочатий 2010 р.),
- **“Krieg, Nachkrieg, Kalter Krieg. Erinnerungen an den Zweiten Weltkrieg im Zeichen des Neuanfangs (1945 bis 1960)** [Війна, повоєнний час, холодна війна. Пам’ять про ІІ світову війну під знаком нових починань]” (розпочатий 2012 р.).

Специфікою програми є реалізація дослідних проектів як науковцями, так і студентами, журналістами, митцями та іншими представниками громадянського суспільства. Методи обумовлені метою змінити перспективу через співпрацю з іншими дійовими

¹¹⁹⁸ Institut für angewandte Geschichte - Gesellschaft und Wissenschaft im Dialog <http://www.instytut.net/> (Станом на 14.04.2014.)

¹¹⁹⁹ Europa-Universität Viadrina <http://www.europa-uni.de/de/index.html> (Станом на 14.04.2014.)

¹²⁰⁰ Global and European Studies Institute of the Faculty of Social Sciences and Philosophy of the University of Leipzig. Welcome <http://gesi.sozphil.uni-leipzig.de/> (Станом на 14.04.2014.)

¹²⁰¹ Fakultät für Sozialwissenschaften und Philosophie der Universität Leipzig http://www.zv.uni-leipzig.de/nc/de/universitaet/fakultaeten-und-einrichtungen/fakultaeten/fakultaetdetail.html?ifab_id=220 (Станом на 14.04.2014.)

¹²⁰² Universität Leipzig <http://www.zv.uni-leipzig.de/> (Станом на 14.04.2014.)

¹²⁰³ Geschichtswerkstatt Europa <http://www.geschichtswerkstatt-europa.org/> (Станом на 14.04.2014.)

¹²⁰⁴ Stiftung “Erinnerung, Verantwortung und Zukunft” <http://www.stiftung-evz.de/start.html> (Станом на 14.04.2014.)

особами, одними з головних методів є методи, стосовані усною історією.¹²⁰⁵ Відповідно, з реалізація проектів програми передбачає збирання, опрацювання та збереження історичних джерел, зібраних методами усної історії.

У межах проекту “Krieg, Nachkrieg, Kalter Krieg. Erinnerungen an den Zweiten Weltkrieg im Zeichen des Neuanfangs (1945 bis 1960)”¹²⁰⁶ з історію України пов’язана третина його складових проектів. Це проекти:

- “Krasne [Красне]”,
- “Deportationen aus den Nachbarregionen um Chernivci (Ukraine) 1947 und dem Edinets Distrikt (Moldova) 1949 [Депортації з району Чернівців (Україна) в 1947 р. та сусіднього району Єдинців (Молдова) 1949 р.]”,
- “Religionen im Wandel [Релігії у добу змін]”,
- “Sowjetische Erinnerung an den «Großen Vaterländische Krieg» aus lokaler Perspektive neu Denken: Stalinismus und das Tauwetter 1945-1965 [Переосмислення радянської пам’яті про Другу світову війну з місцевої перспективи: сталінізм та «відлига» 1945-1965]”,
- “Der abgebrochene Ast des Bojken-Baums: Die Deportation von 1951 und die Konsequenzen für die Bojken-Bevölkerung in den Beskiden [Зламана гілка дерева бойків: депортація 1951 р. та її наслідки для бойківського населення в Бескидах]”,
- “Die Entwicklung von «Freund-» und «Feind-» Bildern in Belarus und der Ukraine der Nachkriegszeit, 1945-1960: Ideologische Narrative und individuelle Erinnerungen [Розвиток образів «друга» та «ворога» в Білорусі та Україні у повоєнний час (1945-1960 pp.): ідеологічний наратив та індивідуальна пам’ять]”¹²⁰⁷,
- “Pidzamche: Krieg, Nachkriegserfahrungen und Wiederentstehung von urbanen Räumen und Identitäten in einer Quartier von Lviv, 1944-1960 [Підзамче: Війна, повоєнний досвід та відродження міських просторів та ідентичності в одній дільниці Львова, 1944-1960]”,
- “Vergleich der Erinnerung von Stalins Nachkriegszeitrepressionen (1944-1953) in der Westukraine am Beispiel der Rivne Region und in Westbelarus am Beispiel des Voranava Gebiets [Порівняння пам’яті про повоєнні сталінські репресії (1944-1953) в Західній Україні (на прикладі Рівненської області) та в Західній Білорусії (на прикладі Вороновського району)]”¹²⁰⁸,
- “Versehrte Krieger. Kriegsinvaliden in der Ukrainischen Sowjetrepublik nach 1945 [Скалічені воїни. Інваліди війни в Радянській Україні після 1945 р.]”.

Так, українсько-німецько-польський проект “Krasne” (англійська назва “Krasne – Junction Station of Displacements”, українська – **“Красне – вузлова станція переселень”**)¹²⁰⁹ присвячений документуванню та вивченню спогадів жінок села

¹²⁰⁵ Methoden und Themen http://www.geschichtswerkstatt-europa.org/methoden_und_themen.html (Станом на 14.04.2014.)

¹²⁰⁶ 2012 Krieg, Nachkrieg, Kalter Krieg. Erinnerungen an den Zweiten Weltkrieg im Zeichen des Neuanfangs (1945 bis 1960) http://www.geschichtswerkstatt-europa.org/Krieg_Nachkrieg_Kalter-Krieg.html (Станом на 14.04.2014.)

¹²⁰⁷ Die Entwicklung von «Freund-» und «Feind-» Bildern in Belarus und der Ukraine der Nachkriegszeit, 1945-1960: Ideologische Narrative und individuelle Erinnerungen http://www.geschichtswerkstatt-europa.org/projekt-details/items/enemy_and_friend_images.html (Станом на 14.04.2014.)

¹²⁰⁸ Vergleich der Erinnerung von Stalins Nachkriegszeitrepressionen (1944-1953) in der Westukraine am Beispiel der Rivne Region und in Westbelarus am Beispiel des Voranava Gebiets http://www.geschichtswerkstatt-europa.org/projekt-details/items/Stalins_Post-War_Repression.html (Станом на 14.04.2014.)

¹²⁰⁹ Krasne <http://www.geschichtswerkstatt-europa.org/projekt-details/items/106.html> (Станом на 14.04.2014.)

Красне та міста Буська (Львівська область) про примусове повоєнне переселення, щоденне життя та досвід насильства, соціальні та національні зміни, які зачепили всіх мешканців – українців, поляків, німців, євреїв. Результатом проекту став годинний фільм **“Красне – вузлова станція переселень”**.¹²¹⁰

Українсько-молдовський проект “Deportationen aus den Nachbarregionen um Chernivci (Ukraine) 1947 und dem Edinets Distrikt (Moldova) 1949”¹²¹¹ вивчає пам’ять про депортованих членів двох етнічних груп, географію депортації та її наслідки.

Проект “Sowjetische Erinnerung an den «Großen Vaterländische Krieg» aus lokaler Perspektive neu Denken: Stalinismus und das Tauwetter 1945-1965”¹²¹² порівнює пам’ять про Другу світову війну в офіційному дискурсі та практиці місцевих спільнот Гродно (Білорусь), Харкова (Україна) та Ростов-на-Дону (Росія), зосереджуючись на змінах та тривалості у практиках пам’яті протягом перехідного періоду від сталінізму до “відлиги”.

Проект “Der abgebrochene Ast des Bojken-Baums: Die Deportation von 1951 und die Konsequenzen für die Bojken-Bevölkerung in den Beskiden”¹²¹³ скерований на реконструкцію за допомогою методів усної історії культури та історії бойків із Бескидів на прикладі селища Скородне. Студенти, задіяні в проекті “Religionen im Wandel”,¹²¹⁴ вивчатимуть використання у повоєнні роки 15 культових споруд у Німеччині, Польщі, Білорусі та Україні, для визначення політики щодо культових споруд.

Шведсько-український проект “Pidzamche: Krieg, Nachkriegserfahrungen und Wiederentstehung von urbanen Räumen und Identitäten in einer Quartier von Lviv, 1944-1960”¹²¹⁵ ілюструє важливі аспекти історії Львова через дослідження історій демобілізованих радянських військових, які оселились у місті, етнічних українців, переселених із Польщі, та нових промислових робітників, учорашніх селян.

Німецько-український проект “Versehrte Krieger. Kriegsinvaliden in der Ukrainischen Sowjetrepublik nach 1945”¹²¹⁶ досліджує життя військових та цивільних інвалідів війни у повоєнній УРСР на прикладі Черкас.

Історії України стосується майже половина майже половина складових проектів “Pfade der Erinnerung”¹²¹⁷:

- “Krimtataren: Erinnerung der Deportation und die junge Generation [Кримські татари: пам’ять про депортацію та молоде покоління]”,

¹²¹⁰ Krasne project has finished - final press release <http://www.geschichtswerkstatt-europa.org/ansicht/items/1088.html?pid=111> (Станом на 14.01.2011.)

¹²¹¹ Deportationen aus den Nachbarregionen um Chernivci (Ukraine) 1947 und dem Edinets Distrikt (Moldova) 1949 http://www.geschichtswerkstatt-europa.org/projekt-details/items/Chernivci_Edinets.html (Станом на 14.04.2014.)

¹²¹² Sowjetische Erinnerung an den «Großen Vaterländische Krieg» aus lokaler Perspektive neu Denken: Stalinismus und das Tauwetter 1945-1965 http://www.geschichtswerkstatt-europa.org/projekt-details/items/Stalinism_and_Thaw.html (Станом на 14.04.2014.)

¹²¹³ Der abgebrochene Ast des Bojken-Baums: Die Deportation von 1951 und die Konsequenzen für die Bojken-Bevölkerung in den Beskiden http://www.geschichtswerkstatt-europa.org/projekt-details/items/Bojken_Population_Beskid.html (Станом на 14.04.2014.)

¹²¹⁴ Religionen im Wandel http://www.geschichtswerkstatt-europa.org/projekt-details/items/Religions_in_Movement.html (Станом на 14.04.2014.)

¹²¹⁵ Pidzamche: Krieg, Nachkriegserfahrungen und Wiederentstehung von urbanen Räumen und Identitäten in einer Quartier von Lviv, 1944-1960 <http://www.geschichtswerkstatt-europa.org/projekt-details/items/pidzamche.html> (Станом на 14.04.2014.)

¹²¹⁶ Versehrte Krieger. Kriegsinvaliden in der Ukrainischen Sowjetrepublik nach 1945 http://www.geschichtswerkstatt-europa.org/projekt-details/items/war_invalids.html (Станом на 14.04.2014.)

¹²¹⁷ 2010 Pfade der Erinnerung <http://www.geschichtswerkstatt-europa.org/abgelaufene-ausschreibungen-details/items/ausschreibung-2010-pfade-der-erinnerung.html> (Станом на 14.04.2014.)

- “Fremde Länder und weite Wege nach Hause. Die Zwangsevakuierung der Jüdischen Bevölkerung Kiews nach Sibirien und in den Ural im Sommer 1941 [Чужі краї і довгий шлях додому. Примусова евакуація єврейського населення Києва до Сибіру і на Урал улітку 1941 р.]”,
- “Śniatyń: (Dis-)kontinuierliche Erinnerung an einen Ort und seine ehemaligen Bewohner in offiziellen Darstellungen und individueller Erfahrung [(Без-)перервна пам'ять про місце та його мешканців в офіційному відображенні та індивідуальному досвіді]”,
- “Die Europastraße E40 als Erinnerungspfad in Europa [Європейський маршрут E40 як шлях пам'яті у Європі]”,
- “Stimmen der Vergangenheit: Rekonstruktion der verschwundenen Gemeinschaft von Nieznajowa [Голоси минулого: реконструкція неіснуючої громади з Незнайової]”,
- “Routen des Verschwindens. Das Gedächtnis der Juden und Roma von Transnistrien [Шляхи зникнення. Пам'ять євреїв і циган із Придністров'я]”,
- “Diskurs interner und externer Erinnerung an die chassidische Kultur der Bukowina [Дискурс внутрішньої та зовнішньої пам'яті про хасидську культуру Буковини]”,
- “Erinnerung und Vergessen. Jugów (Hausdorf) im soziokulturellen Wandel der Nachkriegszeit [Пам'ять та забуття. Югув (Гаусдорф) у соціокультурних змінах повоєнного часу]”,
- “Kollektive Erinnerung an das vorsowjetische Kiew und die Umsiedlung in der ausgewanderten polnischen Gemeinde [Коллективна пам'ять про дорадянський Київ та переселення у спільноті польських емігрантів]”,
- “Von den Bieszczady nach Zaleszczyki - Ein vergessener Fluchtweg in Osteuropa [З Бещад до Заліщиків – забутий шлях утечі в Східній Європі]” та
- “В пошуку Еміля – Szukając Emila - Looking for Emil. Zwangsarbeiter im Landkreis Straubing-Bogen [Примусові робітники у повіті Штраубінг-Боген]”.

Так, українсько-польсько-німецький проєкт “Erinnerung und Vergessen. Jugów (Hausdorf) im soziokulturellen Wandel der Nachkriegszeit [Пам'ять та забуття. Югув (Гаусдорф) у соціокультурних змінах повоєнного часу]”¹²¹⁸ вивчає історію повоєнного виселення з цього сілезького селища німецького населення та заселення його польськими й українськими мешканцями, переважно жінками та дітьми. На підставі методів опитувань жінок трьох поколінь із чотирьох родин Югова учасники проєкту виявляють пласти традиції та соціальну пам'ять жінок у контексті їх повсякденного життя.

Проєкт “Krimtataren: Erinnerung der Deportation und die junge Generation” вивчає спогади кримськотатарської молоді про депортацію та роль цих спогадів у їх житті, вплив на історію вивчення ідентичності молодого покоління кримських татар¹²¹⁹.

У центрі уваги українсько-польського проєкту “Kollektive Erinnerung an das vorsowjetische Kiew und die Umsiedlung in der ausgewanderten polnischen Gemeinde”¹²²⁰ є колективна пам'ять польських емігрантів, які залишили Київ внаслідок невдалого українсько-польського наступу на Київ 1920 р. Науковці аналізують та класифікують спогади англійської полонії з Києва у контексті українського сьогодення.

¹²¹⁸ Erinnerung und Vergessen. Jugów (Hausdorf) im soziokulturellen Wandel der Nachkriegszeit <http://www.geschichtswerkstatt-europa.org/abgelaufenes-projekt-details/items/hausdorf.html> (Станом на 22.04.2014.)

¹²¹⁹ Krimtataren: Erinnerung der Deportation und die junge Generation <http://www.geschichtswerkstatt-europa.org/abgelaufenes-projekt-details/items/krimtataren.html> (Станом на 22.04.2014.)

¹²²⁰ Kollektive Erinnerung an das vorsowjetische Kiew und die Umsiedlung in der ausgewanderten polnischen Gemeinde <http://www.geschichtswerkstatt-europa.org/abgelaufenes-projekt-details/items/vorsowjetisches-kiew.html> (Станом на 22.04.2014.)

Проект “Diskurs interner und externer Erinnerung an die chassidische Kultur der Bukowina” вивчає усвідомлення хасидської минушини у місцях, де колись жили цадики садгорської династії, її вплив на сучасність цих місць, на зміну культурного та економічного життя, на стосунки між хасидськими паломниками та місцевими мешканцями.¹²²¹ Проект “Fremde Länder und weite Wege nach Hause. Die Zwangsevakuierung der Jüdischen Bevölkerung Kiews nach Sibirien und in den Ural im Sommer 1941”¹²²² порівнює спогади про маловідомі обставини цієї евакуації тих, хто повернувся до Києва, та тих, хто пізніше емігрував до Німеччини, Ізраїлю тощо. Проект “Śniatyń: (Dis-)kontinuierliche Erinnerung an einen Ort und seine ehemaligen Bewohner in offiziellen Darstellungen und individueller Erfahrung”¹²²³ показує, як українці, євреї та поляки творили образ довоєнного Снятина і як ці зображення можна поєднати, як змінюється культурна пам'ять Снятина під впливом гостей міста.

Проект “Die Europastraße E40 als Erinnerungspfad in Europa”¹²²⁴ досліджує війни та примусові масові міграції у прикордонному українсько-польському регіоні у період 1900-1945 рр. (що майже повністю співпадає з сучасним Європейським маршрутом E40), складає перелік місць пам'яті та співвідносить їх із контекстом одне одного та національних історіографій.

Українсько-німецько-польський проект “Stimmen der Vergangenheit: Rekonstruktion der verschwundenen Gemeinschaft von Nieznajowa”¹²²⁵ висвітлює історії життя лемків, виселених з Незнайової під час операції “Вісла” 1947 р.; визначає, як змінювалась пам'ять про депортацію, якою вона є у лемківських рідинах зараз. Проект має також на меті створення простору пам'яті, що складається з художньої інсталяції, на місці колишнього села.

Проект “Routen des Verschwindens. Das Gedächtnis der Juden und Roma von Transnistrien”¹²²⁶ порівнює спогади євреїв та циган про депортацію у Придністров'я та вплив цих спогадів на колективну пам'ять та ідентичність обох груп. Також проект аналізує образ Придністров'я, створений радянською пропагандою, та сучасними українськими і молдавськими ЗМІ як спроби протидіяти ідеологічній невизначеності території.

Проект “Von den Bieszczady nach Zaleszczyki – Ein vergessener Fluchtweg in Osteuropa”¹²²⁷, окрім науково-історичної, має мистецьку, журналістську та літературні складові у вивченні шляху масової міграції під час і після Другої світової війни. Вузловими точками історії вимушених переселень виступають: заселене українцями

¹²²¹ Diskurs interner und externer Erinnerung an die chassidische Kultur der Bukowina <http://www.geschichtswerkstatt-europa.org/abgelaufenes-projekt-details/items/hasidic-culture.html> (Станом на 22.04.2014.)

¹²²² Fremde Länder und weite Wege nach Hause. Die Zwangsevakuierung der Jüdischen Bevölkerung Kiews nach Sibirien und in den Ural im Sommer 1941 <http://www.geschichtswerkstatt-europa.org/abgelaufenes-projekt-details/items/kiew-sibirien.html> (Станом на 22.04.2014.)

¹²²³ Śniatyń: (Dis-)kontinuierliche Erinnerung an einen Ort und seine ehemaligen Bewohner in offiziellen Darstellungen und individueller Erfahrung <http://www.geschichtswerkstatt-europa.org/abgelaufenes-projekt-details/items/sniatyn.html> (Станом на 22.04.2014.)

¹²²⁴ Die Europastraße E40 als Erinnerungspfad in Europa <http://www.geschichtswerkstatt-europa.org/abgelaufenes-projekt-details/items/e40.html> (Станом на 22.04.2014.)

¹²²⁵ Stimmen der Vergangenheit: Rekonstruktion der verschwundenen Gemeinschaft von Nieznajowa <http://www.geschichtswerkstatt-europa.org/abgelaufenes-projekt-details/items/nieznajowa.html> (Станом на 22.04.2014.)

¹²²⁶ Routen des Verschwindens. Das Gedächtnis der Juden und Roma von Transnistrien <http://www.geschichtswerkstatt-europa.org/abgelaufenes-projekt-details/items/transnistrien.html> (Станом на 22.04.2014.)

¹²²⁷ Von den Bieszczady nach Zaleszczyki - Ein vergessener Fluchtweg in Osteuropa <http://www.geschichtswerkstatt-europa.org/abgelaufenes-projekt-details/items/bieszczady.html> (Станом на 22.04.2014.)

село Гульське в Бещадах (Польща), мешканці якого були охоплені операцією “Вісла”, та українські міста Заліщики та Станіславів зі змішаним українсько-, польсько-, єврейсько-, німецькомовним населенням.

Проект “В пошуку Еміля – Szukając Emila - Looking for Emil. Zwangsarbeiter im Landkreis Straubing-Bogen”¹²²⁸ простежує різні аспекти примусової праці через висвітлення біографій колишніх примусових сільськогосподарських працівників, які працювали в повіті Штраубінг-Боген під час Другої світової війни.

Історію України охоплює понад чверть проектів “Schichten der Erinnerung”¹²²⁹:

- “Wie ein Schwede bei Poltawa [Як швед під Полтавою]”, “Geteilte Erinnerung? Schichten der Erinnerung in einer kleinen galizischen Stadt [Загальна пам’ять? Шари пам’яті в невеликий галицького міста]”,
- “Stalinistische Repressionen in Odessa [Сталінські репресії в Одесі]”,
- “Atome der Erinnerung: Auf den Spuren jüdischen Lebens nach der Katastrophe von Tschernobyl [Атоми пам’яті: Слідами єврейського життя після Чорнобильської катастрофи]”¹²³⁰,
- “Zukunft der Zeitzeugen [Майбутні свідків]”,
- “Individuelle Erinnerungen und kollektives Gedächtnis an Besatzung und Krieg im Gebiet Woronesch [Особисті спогади та колективна пам’ять про окупацію та війну у Воронезькій області]”,
- “Multikulturelle Erinnerung und Beständigkeit der Spuren. Czernowitz in der Bukowina [Мультикультурна пам’ять та вкоріненість слідів. Чернівці на Буковині]”,
- “Vilnius, Minsk, Kiev. Erinnerungslandschaften des Zweiten Weltkriegs [Вільнюс, Мінськ, Київ. Пам’ять про Другу світову війну]”.

Проект “Wie ein Schwede bei Poltawa” українських та німецьких науковців, студентів з Полтави і Фрайбурга вивчає пам’ять про Полтавську битву в європейському контексті в Україні, зокрема в Полтаві, з’ясовуючи питання про небезпеки та можливості української культури пам’яті після 1991 р. для пошуку національної та європейської ідентичності, котра мусить мати демократичну основу¹²³¹.

Проект “Geteilte Erinnerung? Schichten der Erinnerung in einer kleinen galizischen Stadt”¹²³² досліджує історичну пам’ять різних груп і поколінь мешканців міста Жовкви (Львівська обл.) шістдесяти років по закінченні Другої світової війни.

Проект “Stalinistische Repressionen in Odessa”¹²³³ на основі інтерв’ю з колишніми в’язнями ГУЛАГу в Одесі досліджує вплив сили досвіду ГУЛАГу на пам’ять про сталінізм та “Велику Вітчизняну війну”, різні пласти пам’яті одного покоління, порівнюючи їх моделі пам’яті з інтерпретацією більшості суспільства і те, що різні пласти пам’яті можуть піддаватися протягом одного покоління.

¹²²⁸ В пошуку Еміля – Szukając Emila - Looking for Emil. Zwangsarbeiter im Landkreis Straubing-Bogen <http://www.geschichtswerkstatt-europa.org/abgelaufenes-projekt-details/items/looking-for-emil.html> (Станом на 22.04.2014.)

¹²²⁹ 2009 Schichten der Erinnerung <http://www.geschichtswerkstatt-europa.org/abgelaufene-ausschreibungen-details/items/schichten-der-erinnerung.html> (Станом 22.04.2014 р.)

¹²³⁰ Atome der Erinnerung: Auf den Spuren jüdischen Lebens nach der Katastrophe von Tschernobyl <http://www.geschichtswerkstatt-europa.org/abgelaufenes-projekt-details/items/atoms.html> (Станом на 22.04.2014.)

¹²³¹ Wie ein Schwede bei Poltawa <http://www.geschichtswerkstatt-europa.org/abgelaufenes-projekt-details/items/poltawa.html> (Станом на 22.04.2014.)

¹²³² Geteilte Erinnerung? Schichten der Erinnerung in einer kleinen galizischen Stadt <http://www.geschichtswerkstatt-europa.org/abgelaufenes-projekt-details/items/zhovkva.html> (Станом на 22.04.2014.)

¹²³³ Stalinistische Repressionen in Odessa <http://www.geschichtswerkstatt-europa.org/abgelaufenes-projekt-details/items/odessa.html> (Станом на 22.04.2014.)

Міжнародний проект “Zukunft der Zeitzeugen”¹²³⁴ вивчає спогади колишніх в’язнів концтабору Міттельбау-Дора, підрозділу концтабору Бухенвальд, з акцентом на їх уявленнях про існуючу та майбутню культуру пам’яті в Німеччині та у всьому світі. Опитування свідків охоплює Німеччину, Польщу, Україну,¹²³⁵ Ізраїль, Бельгію, Італію.

Проект “Individuelle Erinnerungen und kollektives Gedächtnis an Besatzung und Krieg im Gebiet Woronesch [Особисті спогади та колективна пам’ять про окупацію та війну у Воронезькій області]”¹²³⁶ реалізований німецькими, російськими та українськими студентами, реконструює реальність німецької окупації Вороніжчини 1940-1943 рр. та різні концепції пам’яті та образи історії різних осіб та груп (росіян, українців, німців, євреїв).

Проект “Multikulturelle Erinnerung und Beständigkeit der Spuren. Czernowitz in der Bukowina”¹²³⁷ скерований на з’ясування феномену пам’яті українців Буковини, з окремою увагою Чернівцям, через реконструкцію пластів пам’яті членів релігійних громад. Литовсько-білоруський проект “Vilnius, Minsk, Kiev. Erinnerungslandschaften des Zweiten Weltkriegs”¹²³⁸ вивчає конструювання, структуру та трансформацію пейзажів східноєвропейських столиць на прикладі Вільнюса, Мінська і Києва від закінчення Другої світової війни до розпаду СРСР.

Серед дослідних проектів уже **Інституту прикладної історії – Суспільство та наука в діалозі у Франкфурті-на-Одері** проект “Eastern Allstars – Große Fußballer zwischen Ostsee und Schwarzem Meer [Східні мегазірки – Великий футбол між Балтійським та Чорним морями]” присвячений історії польського й українського футболу та біографіям дванадцятьох найвидатніших футболістів України та Польщі (координатори – Штефан Фельсберг і Тім Кьолер).¹²³⁹

2012 р. у Берліні у співпраці з цим проектом відбулась конференція “Eine Veranstaltung zur Fußball-EM in Polen und der Ukraine [Проведення чемпіонату Європи з футболу у Польщі та Україні]” за тематикою проекту.¹²⁴⁰

Інститут етнографії німців Східної Європи (Фрайбург)

Institut für Volkskunde der Deutschen des östlichen Europa (IVDE) (Freiburg)

Контакт:

Адреса: Goethestr. 63, 79100 Freiburg

¹²³⁴ Zukunft der Zeitzeugen <http://www.geschichtswerkstatt-europa.org/abgelaufenes-projekt-details/items/zukunft-der-zeitzeugen.html> (Станом на 22.04.2014.); Die Zukunft der Zeitzeugen. Ein Projekt von Jugend für Dora e.V. <http://zukunftderzeitzeugen.blogspot.de/> (Станом 22.04.2014.)

¹²³⁵ Beiträge von Team Ukraine. Von Kastanien umsäumten Straßen empfangen <http://zukunftderzeitzeugen.blogspot.de/author/team-ukraine/> (Станом на 22.04.2014.)

¹²³⁶ Individuelle Erinnerungen und kollektives Gedächtnis an Besatzung und Krieg im Gebiet Woronesch <http://www.geschichtswerkstatt-europa.org/abgelaufenes-projekt-details/items/Voronezh.html> (Станом на 22.04.2014.)

¹²³⁷ Multikulturelle Erinnerung und Beständigkeit der Spuren. Czernowitz in der Bukowina <http://www.geschichtswerkstatt-europa.org/abgelaufenes-projekt-details/items/czernivitsi.html> (Станом на 22.04.2014.)

¹²³⁸ Vilnius, Minsk, Kiev. Erinnerungslandschaften des Zweiten Weltkriegs <http://www.geschichtswerkstatt-europa.org/abgelaufenes-projekt-details/items/cityscapes.html> (Станом на 22.04.2014.)

¹²³⁹ Eastern Allstars – Große Fußballer zwischen Ostsee und Schwarzem Meer <http://www.institut.net/320/> (Станом на 22.04.2014 р.); EASTERN ALLSTARS – das Projekt http://eastern-allstars.eu/?page_id=31/ (Станом на 22.04.2014.)

¹²⁴⁰ Eine Veranstaltung zur Fußball-EM in Polen und der Ukraine <http://www.institut.net/halbzeitkonferenz/> (Станом на 22.04.2014.)

Тел.: + 49 (0) 761 70 443 0

Факс: +49 (0) 761 70 443 16

Ел. пошта: sekretariat-ivdeivde.bwl.de

Інтернет-сторінка: http://www.jkibw.de/?Das_Institut

Розклад роботи: понеділок, вівторок, четвер 9.00-16.00; середа 9.00-18.00; п'ятниця 9.00-12.00

Інститут етнографії німців Східної Європи (колишня назва – Інститут східнонімецької етнографії Йоганна Кюзінґа у Фрайбурзі, або Інститут Йоганна Кюзінґа у Фрайбурзі)¹²⁴¹ був заснований др. Йоганном Кюзінґом – збирачем німецького фольклору у Південно-Східній Європі – у Фрайбурзі 1950 р. під назвою Центру фольклористики вигнанців (Forschungsstelle für die Volkskunde der Heimatvertriebenen).¹²⁴² Інститут спеціалізується на збиранні та аналізі джерел з історії народної та щоденної культури німців у Східній, Центральній та Південно-Східній Європі¹²⁴³, декларує Україну як один із дослідних регіонів.¹²⁴⁴ Керівник Інституту – проф. Вернер Мецгер.

Проф. Міхаель Проссер-Шнелль у 2011-2012 рр. прочитав студентам Фрайбурзького університету лекційний курс “Kulturregion Donau/Karpatenraum“. Vorlesung zur Regionalkultur einer europäischen Großregion [Культурний регіон Дунаю / простір Карпат. Вступ до регіональної культури великого європейського регіону]”, у 2012-2013 рр. – лекційний курс “Vom Schwarzwald bis ans Schwarze Meer: Ausgewählte Aspekte europäischer Ethnologie der Großregion Donau-/ Karpatenraum [Від Чорного лісу до Чорного моря: обрані аспекти європейської етнології дунайсько-карпатського регіону]”.¹²⁴⁵

Інститут розпоряджається розподілом стипендій землі Баден-Вюртемберг для молодих учених, які вивчають регіони розселення німців у Східній та Південно-Східній Європі (питання міграції та інтеграції німців, культуру пам'яті, фольклор тощо).¹²⁴⁶ В Інституті знаходиться архів, зокрема, кіно-, аудіо- і фотодокументів, карт, приватних архівних колекцій.¹²⁴⁷ Бібліотека Інституту нараховує близько 25 000 томів та понад 13000 бібліографічних позицій періодики.¹²⁴⁸

Інститут досліджень Німеччини та Східної Європи Гьоттінґенської дослідницької групи

*Institut für Deutschland- und Osteuropaforschung
des Göttinger Arbeitskreises (Göttingen)*

Контакт:

Адреса: Calsowstr. 54, 37085 Göttingen

¹²⁴¹ Johannes-Künzig-Institut für ostdeutsche Volkskunde http://www.jkibw.de/?Das_Institut (Станом на 5.05.2014.)

¹²⁴² Institutsgeschichte http://www.jkibw.de/?Das_Institut:Institutsgeschichte (Станом на 11.04.2016.)

¹²⁴³ Aufgaben und Ziele des Johannes-Künzig-Instituts für ostdeutsche Volkskunde http://www.jkibw.de/?Das_Institut:Aufgaben_und_Ziele (Станом на 5.05.2014.)

¹²⁴⁴ Forschungsregionen des Johannes-Künzig-Instituts für ostdeutsche Volkskunde http://www.jkibw.de/?Forschung_und_Lehre:Forschungsregionen (Станом на 5.05.2014.)

¹²⁴⁵ Universitäre Lehre http://www.jkibw.de/?Forschung_und_Lehre:universit%E4re_Lehre (Станом на 11.04.2016.)

¹²⁴⁶ Stipendien <http://www.jkibw.de/?Stipendien> (Станом на 11.04.2016.)

¹²⁴⁷ Archive und Sammlungen http://www.jkibw.de/?Archive_und_Sammlungen (Станом на 11.04.2016.)

¹²⁴⁸ Bibliothek <http://www.jkibw.de/?Bibliothek> (Станом на 11.04.2016.)

Тел.: + 49 (0) 55 148 85 88 12

Ел. пошта: info@goettinger-arbeitskreis.de

Інтернет-сторінка: <http://www.goettinger-arbeitskreis.de/index.html>

Інститут досліджень Німеччини та Східної Європи Гьоттінгенської дослідницької групи, розташований у Гьоттінгені,¹²⁴⁹ (керівник – проф. Герберт Краус) спеціалізується на вивченні історії німців у Російській імперії, СРСР, країнах СНД, Балтії, півночі Східної Пруссії, провадить спільні дослідні проекти з окремими вченими, науково-дослідними інституціями та архівами Росії, України, Казахстану і Киргизстану. Результати досліджень Інститут публікує у монографіях, довідникових архівних та документальних виданнях, матеріалах конференцій тощо.

Гьоттінгенська дослідницька група була створена 1946 р. як дослідницький центр науковців зі Східної Пруссії, насамперед Кьонігсберга з метою вивчення минулого німців, вигнаних та примусово переміщених з територій на Схід від Одри та Нейсе. Після розпаду СРСР у центрі наукової діяльності Інституту – історія та культура німців на території колишньої Російської імперії та СРСР, у країнах Балтії.¹²⁵⁰

Бібліотека Інституту нараховує близько сімнадцяти тисяч монографій та сто тридцять найменувань газет та журналів, зіскановані німецькомовні газети XVII-XX ст. зі Східної Європи, архів преси німецьких вигнанців, колекцію карт та фото архів.¹²⁵¹

Гьоттінгенська дослідницька група активно співпрацює з українськими державними архівами по виявленню та публікації анотованих описів фондів, покажчиків справ та окремих документів, пов'язаних з історією німецьких колоністів в Україні. Остання така публікація науковців Інституту була підготована спільно з українськими колегами на підставі матеріалів Державного архіву Миколаївської області. Це збірка вперше опублікованих документів архіву – “Немцы Николаевщины, 1918-1931. Аннотированный реестр дел” (Донецьк, 2013)¹²⁵², яка стала важливим джерелом для вивчення історії, етнографії та краєзнавства Миколаївщини. Тут зібрані документи, які стосуються історії німецьких поселень на Миколаївщині та відображають зміни у дореволюційному устрої їх життя, вплив радянізації на сферу політичного, правового, економічного, культурного і духовного життя німців¹²⁵³. Серед видань Інституту останніх років історії німців в Україні присвячена також збірка документів “Die Mennoniten in der Ukraine und im Gebiet Orenburg. Dokumente aus Archiven in Kiev und Orenburg [Меноніти в Україні та Оренбуржжі. Документи з архівів Києва та Оренбурга]” (Гьоттінген, 2006) під редакцією Герхарда Гільдебрандта.¹²⁵⁴

Іншим виданням, присвяченим історії німецької менонітської громади в Україні та їхній системі шкільної освіти, стало наукове видання під редакцією Володимира Зюсса рукопису Петера Брауна “Der Molotschnaer Mennoniten-Schulrat 1869-1919. Zum

¹²⁴⁹ Institut für Deutschland- und Osteuropaforschung des Göttinger Arbeitskreises <http://www.goettinger-arbeitskreis.de/index.html> (Станом на 28.05.2014.)

¹²⁵⁰ Geschichte. Professor Dr. Dr. h. c. Boris Meissner. (überarbeitet und ergänzt von Professor Dr. Dr. h.c. mult. Gilbert Gornig): Die Entwicklung des Göttinger Arbeitskreises e. V. seit 1946 und sein Beitrag zur Osteuropaforschung <http://www.goettinger-arbeitskreis.de/5.html> (Станом на 11.04.2016.)

¹²⁵¹ Institut für Deutschland- und Osteuropaforschung des Göttinger Arbeitskreises <http://www.goettinger-arbeitskreis.de/index.html> (Станом на 28.05.2014.)

¹²⁵² Немцы Николаевщины, 1918-1931 [Текст] = Die Deutschen der Region Nikolaev, 1918-1931 : аннотированный реестр дел / [Гос. арх. Николаевской обл., Гёттингенский исслед. центр, г. Гёттинген] / Отв. ред.: О. В. Айсфельд ; науч. ред. О. В. Айсфельд ; сост.: М. А. Мельник. – Донецк : Донбасс, 2013. - 821 с.

¹²⁵³ Презентація видання “Немцы Николаевщины, 1918-1931. Аннотированный реестр дел” <http://mk.archives.gov.ua/newsm/468-news-111113.html> (Станом на 28.05.2014.)

¹²⁵⁴ Die Mennoniten in der Ukraine und im Gebiet Orenburg. Dokumente aus Archiven in Kiev und Orenburg / Übers. u. hrsg. von Gerhard Hildebrandt. – Göttingen : Der Göttinger Arbeitskreis, 2006. – 191 S.

Gedenktage seines 50jährigen Bestehens [Молочанська менонітська училищна рада 1869-1919 рр. До 50-річчя заснування]” (Гьоттінген, 2001).¹²⁵⁵ Рукопис являє собою хроніку менонітської училищної ради у німецькій колонії Гальбштадт (інша назва – Молочна) Бердянського повіту Таврійської губернії (сучасне м. Молочанськ Запорізької обл.), віднайдену в Державному архіві Одеської області. Видання водночас є одним з небагатьох детальних досліджень з історії менонітського шкільництва у світі¹²⁵⁶.

Німецькій міграції з території України та інших країн колишнього СРСР наприкінці ХХ ст. присвячена колективна монографія Інституту “Die Russlanddeutschen in den Migrationsprozessen zwischen den GUS-Staaten und Deutschland [Російські німці в міграційних процесах між країнами СНД та Німеччиною]” (Гьоттінген, 2008).¹²⁵⁷

2003 р. побачив світ бібліографічний покажчик, складений українсько-німецьким колективом науковців – Альфредом Айсфельдом (директор Інституту досліджень Німеччини та Східної Європи) та Миколою Шевчуком (доцент кафедри історії та світової політики Інституту соціальних наук Одеського національного університету імені І.І. Мечникова) та іншими – “Причерноморские немцы в жизни и деятельности г. Одессы и региона: 1803-2003. Библиографический указатель” (Одеса, 2003).¹²⁵⁸

У співпраці з державним архівом Одеської області від 1998 р. до 2010 р. були видані сім томів анотованих описів архівних справ Новоросійської контори опікунства іноземних поселенців – “Попечительный Комитет об иностранных поселенцах Южного края России 1799-1876 гг. Аннотированная опись дел” (Одеса, 1998-2010).¹²⁵⁹ Анотовані архівні справи висвітлюють політику Російської імперії щодо зовнішньої (насамперед, німецької) та внутрішньої колонізації Півдня України, організацію та розвиток колоній, повсякденне життя колоністів, їх стосунки з місцевим населенням.

У 2000-2005 рр. в результаті співпраці з Державним архівом при Раді Міністрів АРК був виданий двотомний покажчик справ архіву “Немецкое население Таврической губернии. Аннотированный тематический перечень дел” (Одеса, 2000-2005),¹²⁶⁰ який

¹²⁵⁵ Braun P.J. Der Molotschnaer Mennoniten-Schulrat 1869–1919. Zum Gedenktage seines 50-jährigen Bestehens / Bearb. von Wladimir Süß. – Göttingen : Der Göttinger Arbeitskreis, 2001. – 150 S.

¹²⁵⁶ Зюсс В. Петер Браун и его рукопись по истории молочанского меннонитского училищного совета // Российские немцы – Die Russlanddeutschen. Научно-информационный бюллетень. – М., 2006. - № 4(48). – Октябрь-декабрь. – С. 14-15.

¹²⁵⁷ Die Russlanddeutschen in den Migrationsprozessen zwischen den GUS-Staaten und Deutschland / Hg. von O. Luchterhand, A. Eisfeld. - Göttingen: Der Göttinger Arbeitskreis, 2008. – 216 S.

¹²⁵⁸ Причерноморские немцы в жизни и деятельности г. Одессы и региона: 1803-2003: библиографический указатель / Сост. В. Самодуров, А. Айфельд, Н. Шевчук. – Одесса : Астропринт, 2003. – 309 с.

¹²⁵⁹ Попечительный Комитет об иностранных поселенцах Южного края России, 1799-1876 / Отв. ред.: О. В. Коновалова. – Т. 1: Аннотированная опись дел 1799-1818 гг. – Одесса: ТЭС, 1998. – 364 с.; Т. 2: Аннотированная опись дел 1818-1826 гг. . – Одесса: ТЭС, 1998. – 242 с.; Т. 3: Аннотированная опись дел 1827-1833 гг. – Одесса: ТЭС, 2000. – 304 с.; Т. 4: Аннотированная опись дел 1834-1876 гг. – Одесса: Астропринт, 2001. – 312 с.; Т. 5: Аннотированная опись дел 1836-1839 гг. – Одесса: Астропринт, 2002. – 360 с.; Т. 6: Аннотированная опись дел 1840-1841 гг. – Одесса: Астропринт, 2005. – 360 с.; Т. 7: Аннотированная опись дел 1842-1844 гг. – [Б. м.]: Астропринт, 2010. – 416 с.

¹²⁶⁰ Немецкое население Таврической губернии. Т. 1: Аннотированный тематический перечень дел. Канцелярия Таврического губернатора 1803-1917гг. Таврическое губернское правление 1803-1917 гг. / Сост.: Л. П. Кравцова (отв. сост.), Е. В. Каркач, науч. ред. О. В. Айсфельд; Государственный архив при Совете министров Автономной Республики Крым, Институт германских и восточно-европейских исследований, Геттинген (Германия). – Одесса : Астропринт, 2000. – 576 с.; Т. 2: Аннотированный тематический перечень дел. Таврическое губернское правление 1803-1917 гг. Таврическое отделение Крестьянского поземельного банка 1884-1920 гг. / Сост.: Л. П. Кравцова (отв. сост.), Е. В. Каркач, науч. ред. О. В. Айсфельд; Государственный архив при Совете министров Автономной Республики Крым, Институт германских и восточно-европейских исследований, Геттинген (Германия). – Одесса: Астропринт, 2005. – 774 с.

дає інформацію про джерельну базу для вивчення історії німецьких поселенців, зокрема, про адміністративні, правові, економічні, фінансові, культурні та релігійні аспекти життя німецького населення. Для генеалогічних досліджень становлять цінність зафіксовані імена і прізвища колоністів.

Інститут Дунайського регіону та Центральної Європи (Відень)

Institut für den Donauraum und Mitteleuropa (IDM) (Wien)

Контакт:

Адреса: Nahngasse 6/1/24, 1090 Wien

Тел.: + 43 (0) 1 319 72 58

Факс: +49 (0) 1 319 72 58 4

Ел. пошта: idm@idm.at

Інтернет-сторінка: <http://www.idm.at/>

Розклад роботи секретаріату: понеділок-четвер 8.00-16.30, п'ятниця 8.00-13.30

Інститут Дунайського регіону та Центральної Європи (Відень)¹²⁶¹ був заснований 1953 р. як Науково-дослідний інститут з питань Дунайського регіону. До кола його наукових інтересів входить Україна як одна з країн Дунайського регіону. Зокрема, Україні присвячені окремі семінари, організовані Інститутом, українські науковці беруть участь у різних наукових заходах інституту: конференціях, семінарах, літніх школах, дискусіях тощо.

¹²⁶¹ Institut für den Donauraum und Mitteleuropa (IDM) <http://www.idm.at/> (Станом на 12.04.2016.)

Інтернет-портали та окремі українознавчі проекти

В Німеччині є кілька Інтернет-порталів, які охоплюють проблематику Центрально-Східної та Східної Європи чи славістики та містять переліки Інтернет-ресурсів з українознавчої проблематики.

Інтернет-портали

“ForumNET.Ukraine.
Netzwerk für Information, Koordination und Ukrainestudien”

<http://www.forumnetukraine.org/>

Інтернет-портал **“ForumNET.Ukraine. Netzwerk für Information, Koordination und Ukrainestudien** [ФорумNET.Україна. Мережа для інформації, координації та українознавства]” повністю присвячений українознавчим студіям. Він містить інформацію про українознавчі дослідження у Німеччині та українсько-німецьке співробітництво в академічному та суспільному житті.

Портал постав 2003 р., його керівником є Петер Гількес, науковий співробітник Інституту слов'янської філології Мюнхенського університету Людвіга Максиміліана. Окрім Інституту слов'янської філології, партнерами по співробітництву “ForumNET.Ukraine” є, зокрема, Німецьке товариство східноєвропейських досліджень, Фонд Роберта Боша, Баварська державна канцелярія, Союз українських студентів у Німеччині, Німецька асоціація українців.

Інтернет-портал “ForumNET.Ukraine” публікує інформацію про наукові заходи в німецькій україністиці, зокрема, анонси, конференцій, круглих столів, семінарів, екскурсій, літніх шкіл, стипендій, можливості проходження навчальної практики та отримання роботи в галузі українознавства; про дослідні установи та навчальні заклади, бібліотеки, наукові об'єднання, українознавчі інституції в Україні, Німеччині та Австрії; а також про офіційні українські державні установи, громадські організації; німецькі та українські фонди різного спрямування; туризм; культуру; політику; економіку; ЗМІ.

Також на порталі розміщені тексти українознавчих статей, анотації монографій, дослідних проектів в галузі політики, літератури, культури, мовознавства, економіки, історії. Спільно з Інститутом слов'янської філології Мюнхенського університету Людвіга Максиміліана “ForumNET.Ukraine” є організатором українознавчих

міжнародних науково-практичних Інтернет-конференцій “Діалог мов – діалог культур. Україна і світ”.

“ViFaOst” (“Virtuelle Fachbibliothek Osteuropa”)

<https://www.vifaost.de>

Інтернет-портал “**ViFaOst**” (“**Virtuelle Fachbibliothek Osteuropa** [Віртуальна фахова бібліотека історії Східної Європи]”), доступний он-лайн з 2003 р., є спільним проектом кількох інституцій, зокрема Баварської державної бібліотеки, відділення історії Східної та Південно-Східної Європи Мюнхенського університету Людвіга Максиміліана, Інституту досліджень Східної і Південно-Східної Європи у Регенсбурзі та Нижньосаксонської державної та університетської бібліотеки у Гьоттінгені.¹²⁶² “ViFaOst” пропонує наукові матеріали по східноєвропейських дослідженнях, зокрема українознавчих, у сфері історії, мови, літератури, політики, культури, а також різні види доступу до друкованих та електронних публікацій в усьому світі: джерел, монографій, анотованих джерел і матеріалів.

“Virtuelle Fachbibliothek Slavistik (Slavistik-Portal)”

<http://www.slavistik-portal.de>

Аналогічне спрямування до “ViFaOst” має Інтернет-портал “**Virtuelle Fachbibliothek Slavistik (Slavistik-Portal)** [Віртуальна фахова бібліотека славістики (Славістичний портал)]”, доступний он-лайн з 2007 р.

Інтернет-портали “ViFaOst” і “Slavistik-Portal” фактично доповнюють один одного, але, на відміну від “ViFaOst”, який спеціалізується переважно на історії, “Slavistik-Portal” робить акцент на мовознавстві та літературознавстві слов’янських країн. Пошукова система порталу дозволяє вести паралельний пошук бібліографії у різних каталогах та базах даних; надає доступ до електронних бібліотек славістичної та українознавчої літератури та періодики; розміщає на порталі інформацію про конференції, презентації та публікації у галузі славістики.¹²⁶³

“ZACAT – GESIS Online Study Catalogue”

<http://zacat.gesis.org/webview/>

¹²⁶² Projektbeschreibung <http://www.vifaost.de/projektbeschreibung/de/> (Станом на 22.04.2014.)

¹²⁶³ Virtuelle Fachbibliothek Slavistik (Slavistik-Portal) <http://www.slavistik-portal.de/dokumentation.html> (Станом на 3.06.2014.)

ГЕЗІС-Інститут соціальних наук Ляйбніца¹²⁶⁴ в Маннгайм провадить Інтернет-портали “ZACAT” і “SOWIPORT”, які містять дані соціологічних досліджень, що, зокрема, стосуються України. Архів даних соціальних наук Інституту пропонує на порталі “ZACAT – GESIS Online Study Catalogue [ZACAT – навчальний он-лайн каталог ГЕЗІС-Інституту соціальних наук Ляйбніца]”¹²⁶⁵ дані соціологічних опитувань, порівняльні соціологічні дослідження, які зокрема, стосуються Східної Європи та України, дані моніторингу українського суспільства.¹²⁶⁶

“Sozialwissenschaftliches Fachportal – SOWIPORT”

<http://sowiport.gesis.org>

Портал “Sozialwissenschaftliches Fachportal – SOWIPORT [Фаховий портал суспільних наук – SOWIPORT]”¹²⁶⁷ містить близько восьми мільйонів посилань на публікації, дослідницькі проекти, інституції, наукові конференції, семінари тощо в галузі соціології 18 баз даних Інтернет-ресурсів німецьких та іноземних провайдерів. “SOWIPORT” дає можливість проводити пошук інформації водночас у кількох чи всіх базах даних. Він, як і “ZACAT”, надає інформацію також про соціологічні дослідження, які стосуються України.

“Osteuropa-Netzwerk”

<http://www.osteuropa-netzwerk.de/mediawiki/index.php/Hauptseite>

Інтернет-портал “Osteuropa-Netzwerk [Мережа Східної Європи]” була створена 1999 р. з ініціативи Інституту соціальних наук Ляйбніца, до якого пізніше приєдналися Центр досліджень Сходу і Заходу Кассельського університету та Німецьке товариство східноєвропейських досліджень.

Портал представляє собою базу даних про Східну Європу, переважно у сфері політики, економіки, культури та географії.¹²⁶⁸ Посилання на ресурси про Україну знаходяться у категорії “Східна Європа” (разом із ресурсами про Білорусь, Молдову і Росію).¹²⁶⁹ Це посилання на німецькі путівники по Україні, німецькі організації соціальної допомоги та юридичні компанії, чия діяльність поширюється також і на Україну. Також це посилання на Інтернет-портали: “ForumNET.Ukraine”, “nov-ost.info. Wirtschaftsnachrichten aus Mittel- und Osteuropa” та “Ukraine-Nachrichten”; дайджест Німецького товариства східноєвропейських досліджень “Länder-Analysen”; інституції:

¹²⁶⁴ GESIS: Leibniz Institute for the Social Sciences <http://www.gesis.org/> (Станом на 22.04.2014.)

¹²⁶⁵ ZACAT – GESIS Online Study Catalogue <http://zacat.gesis.org/webview/> (Станом на 22.04.2014.)

¹²⁶⁶ Studies from Eastern Europe (SEE)

<http://zacat.gesis.org/webview/index.jsp?catalog=http%3A%2F%2Fzacat.gesis.org%3A80%2Fobj%2FfCatalog%2FCatalog29&submode=catalog&mode=documentation&top=yes/> (Станом на 22.04.2014.)

¹²⁶⁷ Sozialwissenschaftliches Fachportal SOWIPORT <http://sowiport.gesis.org/Sowiport> (Станом на 11.01.2016.)

¹²⁶⁸ Osteuropa-Netzwerk <http://www.osteuropa-netzwerk.de/mediawiki/index.php/Hauptseite> (Станом на 27.05.2014.)

¹²⁶⁹ Kategorie: Osteuropa. Unterkategorien <http://www.osteuropa-netzwerk.de/mediawiki/index.php/Kategorie:Osteuropa> (Станом на 5.05.2014.). Цікаво, що ще рік тому дана категорія мала назву “Європейські країни СНД”, а не “Східна Європа”. <http://www.osteuropa-netzwerk.de/oenetzwerk/Browse?region&selcat=UA&order=partner.name&selres=2285#2285/> (Станом на 27.06.2013.)

Центр досліджень Сходу і Заходу Кассельського університету Гьоте-Інститут, Дослідний центр Східної Європи Бременського університету, Мюнхенський інститут східного права, мережу “Швейцарія – Закарпаття/Україна”, Інститут кавказьких, татарських та туркестанських студій; бази даних результатів англомовних і німецькомовних соціологічних опитувань та студій ГЕЗІС-Інституту соціальних наук Ляйбніца.

Окремі українознавчі проекти

Є ще одна група наукових центрів у Німеччині, які безпосередньо не спеціалізуються на українознавчих дослідженнях, але час від часу провадять дослідні проекти, присвячені українознавчій тематиці, у їх стінах готуються та захищаються докторські та габілітаційні роботи, проводяться семінари чи колоквиуми з українознавчої тематики.

Так, на кафедрі історії і культури Східної Європи Інституту історичних наук та в Інституті культури та історії німців у Східній Європі філософського факультету Дюссельдорфського університету Генріха Гейне¹²⁷⁰ готується до захисту дисертація Торстена Помяна „Bäuerlicher Alltag im Zeichen von Nationalitätenpolitik, Kollektivierung und Terror. Die Deutschen in der Sowjetukraine 1924-1939 [Селянське щоденне життя за умов національної політики, колективізації та терору. Німці в Радянські Україні 1924-1939]”.¹²⁷¹

На кафедрі Нової та східноєвропейської історії історичного семінару філософського факультету Фрайбурзького університету Альберта Людвіга¹²⁷² докторант Дмитро Толкач провадить дисертаційне дослідження „Die ukrainische Aufstandsbewegung von der Februarrevolution 1917 bis Mitte der 1920er Jahre. Neue Perspektiven auf die Revolution in der Ukraine [Український повстанський рух від часу Лютневої революції 1917 до середини 1920 р. Новий погляд на революцію в Україні]”.¹²⁷³

У Центральному інституті Центрально- та східноєвропейських студій Католицького університету в Айхштетт-Інгольштадт¹²⁷⁴ Андреас Умлянд у 2008-2009 рр. провадив дослідний проект “Eliten- und Hochschulbildung in der heutigen Ukraine: Berichte und Analysen von DAAD-Alumni [Елітна та вища освіта в сучасній Україні: Звіти та аналіз стипендіатів ДААД]”.¹²⁷⁵

Історії України в контексті змін на пострадянському просторі присвячені доповіді на міжнародних конференціях, організованих Інститутом. Так, наприклад, на конференції 2008 р. “Der Abschied vom Imperium im 20. und 21. Jahrhundert und osteuropäische Erinnerungen [Прощання з імперією у XX і XXI столітті та

¹²⁷⁰ V: Geschichte und Kulturen Osteuropas des Instituts für Geschichtswissenschaften der Philosophischen Fakultät der Heinrich Heine Universität Düsseldorf <http://www.phil-fak.uni-duesseldorf.de/geschichte/lehrstuehle/v-geschichte-und-kulturen-osteuropas/> (Станом на 25.05.2014.)

¹²⁷¹ Thorsten Pomian, M.A. <http://www.phil-fak.uni-duesseldorf.de/geschichte/lehrstuehle/v-geschichte-und-kulturen-osteuropas/ehemalige/thorsten-pomian-m-a/> (Станом на 27.05.2014.)

¹²⁷² Lehrstuhl für Neuere und Osteuropäische Geschichte des Historisches Seminars der Philosophischen Fakultät der Albert-Ludwigs Universität Freiburg <http://portal.uni-freiburg.de/osteuropa> (Станом на 27.05.2014.)

¹²⁷³ Doktoranden <http://portal.uni-freiburg.de/osteuropa/Personal/Doktoranden> (Станом на 27.05.2014.)

¹²⁷⁴ Zentralinstitut für Mittel- und Osteuropastudien an der Katholischen Universität Eichstätt-Ingolstadt (ZIMOS) <http://www.ku.de/forschungseinr/zimos/> (Станом на 27.05.2014.)

¹²⁷⁵ Eliten- und Hochschulbildung in der heutigen Ukraine: Berichte und Analysen von DAAD-Alumni. projektbeschreibung <http://fordoc.ku-eichstaett.de/705/> (Станом на 27.05.2014.)

східноєвропейські спогади]” новітній історії України була присвячена подіумна дискусія “Die Rückkehr des Imperiums? Die Politik Russlands im postsowjetischen Raum am Beispiel Georgiens und der Ukraine und ihre Auswirkung auf den zivilgesellschaftlichen Ost-West-Dialog [Повернення імперії? Політика Росії на пострадянському просторі на прикладі Грузії й України та її вплив на діалог громадянського суспільства Сходу і Заходу]”.¹²⁷⁶

На конференції 2010 р. “Zwischen Demokratie und Paternalismus – Transformationsprozesse im postsowjetischen Raum [Між демократією і патерналізмом – процеси трансформації на пострадянському просторі]” України стосувалась доповідь “Mehr Demokratie wagen? Die Folgen der “bunten Revolutionen” in Georgien, der Ukraine und Kirgistan [Наважитись на розширення демократії? Наслідки “кольорових революцій” у Грузії, Україні та Киргизстані]” (доповідачі – Зураб Аліашвілі, Ольга Чуприна, Марина Цой), а також інші, базовані на прикладах з сучасної історії України¹²⁷⁷.

Становище християнських Церков у пострадянській Україні стало предметом обговорення на науковому колоквиумі “Nach Freiheit streben in der Diktatur. Auseinandersetzung der Kirchen mit den kommunistischen Regimen in Russland, Polen und der Ukraine [Прагнення свободи за диктатури. Конфлікт Церков з комуністичними режимами в Росії, Польщі та Україні]”, організованому Інститутом спільно з Українським католицьким університетом (Львів) 2010 р.¹²⁷⁸

Новітню історію України охоплює також тематика публікацій в міждисциплінарному журналі Інституту “Forum für osteuropäische Ideen- und Zeitgeschichte [Форум новітньої східноєвропейської історії та історії ідей]”, який присвячений комуністичному минулому країн Східної Європи.¹²⁷⁹

Історія України ХХ ст. та української еміграції в Чехословаччині названі серед головних тем дослідницьких інтересів¹²⁸⁰ **кафедри Новітньої історії Центральної та Східної Європи факультету історичних та соціальних наук Католицького університету в Айхштетт-Інгольштадт.**¹²⁸¹ Революційні події кінця 2013-початку 2014 рр. в Україні викликали зростання наукового зацікавлення новітньою історією України, про що свідчить поява у травні 2014 р. практичних занять для студентів кафедри на тему “Die Ukraine 2014. Ver(w)irrungen und Erklärungen [Україна 2014. Плутатина/сум'яття (аберації) та пояснення]”.¹²⁸²

2011 р. для студентів університету, які спеціалізуються в галузі міжнародної/міжкультурної соціальної роботи, у межах вивчення теми “Soziale Arbeit an den Grenzen Europas [Соціальна робота на кордонах Європи]” була організована

¹²⁷⁶ Der Abschied vom Imperium im 20. und 21. Jahrhundert und osteuropäische Erinnerungen <http://www.ku.de/forschungseinr/zimos/tagung/der-abschied-vom-imperium-im-20-und-21-jahrhundert-2008/> (Станом на 27.05.2014.)

¹²⁷⁷ Zwischen Demokratie und Paternalismus – Transformationsprozesse im postsowjetischen Raum <http://www.ku.de/forschung/forschungseinr/zimos/tagung/transformations-prozesse-im-postsowjetischen-raum-2010/> (Станом на 27.05.2014.)

¹²⁷⁸ Nach Freiheit streben in der Diktatur <http://www.ku.de/forschungseinr/zimos/tagung/nach-freiheit-streben-in-der-diktatur-2010/> (Станом на 27.05.2014.)

¹²⁷⁹ Forum für osteuropäische Ideen- und Zeitgeschichte <http://www.ku.de/forschungseinr/zimos/publikationen/forum/> (Станом на 27.05.2014.); Forum onPaper <http://www1.ku-eichstaett.de/ZIMOS/forum/onpaper.htm> (Станом на 27.05.2014.)

¹²⁸⁰ Forschung. Forschungsschwerpunkte Matthias Stadelmann <http://www.ku.de/ggf/geschichte/mittelostgesch/forschung/> (Станом на 27.05.2014.)

¹²⁸¹ Lehrstuhl für Mittel- und Osteuropäische Zeitgeschichte der Geschichts- und Gesellschaftswissenschaftlichen Fakultät der Katholischen Universität Eichstätt-Ingolstadt <http://www.ku.de/ggf/geschichte/mittelostgesch/> (Станом на 27.05.2014.)

¹²⁸² Die Ukraine 2014. Ver(w)irrungen und Erklärungen <http://www.ku.de/ggf/geschichte/mittelostgesch/nachrichten/news-einzelansicht1/article/uebung-zum-aktuellen-thema/> (Станом на 27.05.2014.)

екскурсія до Львова для ознайомлення з соціальною роботою держави та УГКЦ в Україні.¹²⁸³

У міждисциплінарному **Центрі досліджень сучасної історії в Потсдамі**¹²⁸⁴ історії України присвячені окремі проекти – складові великих колективних дослідних проектів. Це, наприклад, проект Андреа Генест “Konkurrierende Erinnerung im Vergleich. Der Umgang mit Kommunismus und Nationalsozialismus in Berlin, Warschau und L’viv [Конкуруюча пам’ять в порівнянні. Як давали собі раду з комунізмом і націонал-соціалізмом у Берліні, Варшаві та Львові]” (у межах колективного проекту “Geschichte und Gedächtnis [Історія та пам’ять]”, керівник Томас Шааршмідт).¹²⁸⁵ Складовою уже згадуваного міжнародного дослідного проекту “Politik und Gesellschaft nach Tschernobyl. Belarus, Ukraine, Russland, Litauen und Deutschland in vergleichender und beziehungsgeschichtlicher Perspektive (1986-2006)” (керівник Мелані Арндт)¹²⁸⁶ є дисертаційний проект Анастасії Леухіної “Ukrainian Ecological NGOs after Chernobyl [Українські громадські організації після Чорнобиля]”.¹²⁸⁷

Інформація та аналіз поточної ситуації в українській науці, як і в науці інших країн Центрально-Східної Європи, українсько-німецького науково співробітництва збирається та оновлюється в базі даних **Наукового центру Сходу і Заходу при Кассельському університеті**.¹²⁸⁸ У галузі політичних наук в університеті до захисту готується дисертація Крістіни Плянк “Die Entstehung des Agrartreibstoffsektors in der Ukraine. Eine Analyse aus staatstheoretischer Perspektive [Зародження агропаливного сектора в Україні. Аналіз з перспективи теорії держави]”,¹²⁸⁹ у галузі юриспруденції – дисертації Катерини Ярмолюк “Types of international labour law: Implementation of occupational health and safety standards into national legislation (case of Ukraine) [Види міжнародного трудового права: впровадження стандартів професійного здоров’я та безпеки до національного законодавства (на прикладі України)]”¹²⁹⁰, за спеціальністю німецька мова як друга іноземна – магістерська робота Тетяни Брагінець за спеціальністю німецька мова як друга іноземна “Lehrwerke für den

¹²⁸³ Einzelansicht. Presseinformationen <http://www.ku.de/presse/pi/einzelansicht/article/soziale-arbeit-anden-grenzen-europas-exkursion-von-studierenden-in-die-ukraine/> (Станом на 27.05.2014.)

¹²⁸⁴ Zentrum für Zeithistorische Forschung (Potsdam) <http://www.zzf-pdm.de/site/355/default.aspx> (Станом на 5.05.2014.)

¹²⁸⁵ Geschichte und Gedächtnis. Leitung: Thomas Schaarschmidt <http://www.zzf-pdm.de/site/536/default.aspx> (Станом на 5.05.2014.)

¹²⁸⁶ Politik und Gesellschaft nach Tschernobyl. Belarus, Ukraine, Russland, Litauen und Deutschland in vergleichender und beziehungsgeschichtlicher Perspektive (1986-2006). Projektverbund des ZZf und der Justus-Liebig Universität Gießen in Kooperation mit der Europäischen Humanistischen Universität Vilnius/Minsk (EHU) und der Ukrainischen Nationaluniversität Kiewo-Mohyla Akademie (NaUKMA) <http://www.zzf-pdm.de/site/661/default.aspx> (Станом на 5.05.2014.)

¹²⁸⁷ Anastasija Leuchina: Ukrainian Ecological NGOs after Chernobyl. Dissertation, Ukrainische Nationaluniversität Kiewo-Mohyla Akademie (UKMA), Kiew <http://www.zzf-pdm.de/site/664/default.aspx> (Станом на 23.07.2013.)

¹²⁸⁸ Ost-West-Wissenschaftszentrum (OWWZ) an der Universität Kassel <http://www.uni-kassel.de/einrichtungen/ost-west-wissenschaftszentrum/owwz.html> (Станом на 29.05.2014.)

¹²⁸⁹ Promovierende des FB 05 <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:9V3UFNt4XGQJ:www.uni-kassel.de/fb05/studium05/promotion/kigg/promovierendefb05.html+Ukraine+site:uni-kassel.de&cd=175&hl=de&ct=clnk&gl=de> (Станом на 29.05.2014.)

¹²⁹⁰ ICDD. Kateryna Yarmolyuk <http://www.uni-kassel.de/einrichtungen/icdd/aboutus/people/phd-candidates/kateryna-yarmolyuk/phd-abstract.html> (Станом на 4.02.2014.)

Fachsprachenunterricht Wirtschaftsdeutsch in der Ukraine [Підручники для викладання фахової мови німецької економіки в Україні].¹²⁹¹

Українознавчу тематику частково охоплюють лекційні та семінарські програми **відділення історії східноєвропейської історії історичного семінару філософського факультету університету Христіана Альбрехта в Кілі**.¹²⁹² Наприклад, у літньому семестрі 2013 р. це “Aufbauvorlesung zur mittelalterlichen Geschichte Russlands: Kiever Reich und Mongolenzeit [Лекція з середньовічної історії Росії: Київська держава і Монгольська доба]”¹²⁹³ та “Aufbauseminar zur Geschichte der Neuzeit/Regionalgeschichtliche Übung: Das polnische kulturelle Erbe Litauens, Weißrusslands und der Ukraine im Vergleich zum deutschen kulturellen Erbe Lettlands und Estlands [Семінар з історії Нового часу/Заняття з регіональної історії: Польська культурна спадщина Литви, Білорусі та України у порівнянні з німецькою культурною спадщиною Латвії та Естонії]”.¹²⁹⁴ У зимовому семестрі 2013/2014 р. це семінари та практичні заняття “Zäsuren in der Geschichte der Ukraine [Поворотні моменти в історії України]” та “Städtetypen der Ukraine [Типи міст України]” для студентів-учасників екскурсій до Львова, Києва та Ялти влітку 2014 р.¹²⁹⁵

Центр східноєвропейських студій¹²⁹⁶ університету Христіана Альбрехта в Кілі, який об'єднує фахівців університету різних спеціальностей, – переважно істориків та мовознавців – не має серед пріоритетних напрямків досліджень українознавчі студії. Тим не менше, одним із прикладів присутності української тематики може слугувати розділ колективної монографії “Nur Bären und Wölfe? Natur und Umwelt im östlichen Europa [Лише ведмеді та вовки? Природа й оточуюче середовище у Східній Європі]” (Льомар-Кьольн, 2011) під назвою “Atomkatastrophe Tschernobyl: Sicherheitszustand des Sarkophags und radiologische Situation am Standort des Kraftwerks [Чорнобильська атомна катастрофа: стан безпеки саркофагу та радіаційна ситуація у місцезнаходженні саркофагу]” (автор – Гунтер Претцш).¹²⁹⁷

¹²⁹¹ Abgeschlossene Magisterarbeiten. Masterarbeiten 2007 <http://daf.uni-kassel.de/tanjas-ordner/abgeschlossene-magisterarbeiten/masterarbeiten-2007> (Станом на 15.05.2013.)

¹²⁹² Osteuropäische Geschichte des Historischen Seminars der Philosophischen Fakultät der Christian-Alberts-Universität zu Kiel <http://www.oeg.uni-kiel.de/> (Станом на 5.05.2014.)

¹²⁹³ Aufbauvorlesung zur mittelalterlichen Geschichte Russlands: Kiever Reich und Mongolenzeit http://univis.uni-kiel.de/form?_s=2&dsc=anew/lecture_view&lvs=philos/histor/osteur_1/titelf&anonymous=1&dir=philos/histor/osteur_1&ref=lecture&sem=2013s&_e=859 (Станом на 15.05.2013.)

¹²⁹⁴ Aufbauseminar zur Geschichte der Neuzeit/Regionalgeschichtliche Übung: Das polnische kulturelle Erbe Litauens, Weißrusslands und der Ukraine im Vergleich zum deutschen kulturellen Erbe Lettlands und Estlands http://univis.uni-kiel.de/form?_s=2&dsc=anew/lecture_view&lvs=philos/histor/osteur_1/aufbau_9&anonymous=1&dir=philos/histor/osteur_1&ref=lecture&sem=2013s&_e=859 (Станом на 15.05.2013.)

¹²⁹⁵ Aufbauseminar/Übung: Zäsuren in der Geschichte der Ukraine (Exkursionsvorbereitung) http://univis.uni-kiel.de/form?_s=2&dsc=anew/lecture_view&lvs=philos/histor/osteur_1/aufbau&anonymous=1&dir=philos/histor/osteur_1&ref=lecture&sem=2013w&_e=22; http://univis.uni-kiel.de/form?_s=2&dsc=anew/lecture_view&lvs=philos/zentru_5/multim/_aufba_41&anonymous=1&dir=philos/zentru_5/multim&lang=en&ref=lecture&sem=2013w&_e=221 (Станом на 30.05.2014.); Aufbauseminar zur Geschichte der Neuzeit / Regionalgeschichtliche Übung: Städtetypen der Ukraine (nur für Exkursionsteilnehmende) http://univis.uni-kiel.de/form?_s=2&dsc=anew/lecture_view&lvs=philos/zentru_5/multim/_aufba_15&anonymous=1&dir=philos/zentru_5/multim&lang=en&ref=lecture&sem=2014s&_e=22 (Станом на 30.05.2014.)

¹²⁹⁶ Zentrum für Osteuropa-Studien (ZOS) der Christian-Albrechts-Universität zu Kiel <http://www.zos.uni-kiel.de/> (Станом на 30.05.2014.)

¹²⁹⁷ Pretzsch G. Atomkatastrophe Tschernobyl: Sicherheitszustand des Sarkophags und radiologische Situation am Standort des Kraftwerks // Nur Bären und Wölfe? Natur und Umwelt im östlichen Europa / Hrsg. von Michael Düring / Schriften des Zentrums für Osteuropa-Studien (ZOS) der Universität Kiel. – Band 3. – Lohmar-Köln : Eul, 2011. – S. 16-38.

Інститут східноєвропейського права університету Христіана Альбрехта в Кілі¹²⁹⁸ у співпраці з Інститутом славістики того ж університету у межах проекту “Recht im Ostseeraum [Право в Балтійському регіоні]” підготував Інтернет портал “LEOBalt (Leges Europae Orientalis et Maris Baltici [Закони Східної Європи та Балтійського моря])” та німецько-російсько-український словник у друкованій та інтернет-версіях.¹²⁹⁹ Портал “LEOBalt” представляє собою пробну версію бази державних юридичних документів міжнародного приватного та цивільного права країн регіону, зокрема України, з перекладом англійською, німецькою та російською.¹³⁰⁰ Так, “LEOBalt” містить тексти Господарського процесуального кодексу України 1991 р. (з останніми змінами 2005 р.), Кодекс торговельного мореплавства України 1994 р. (зі змінами 2005 р.), Цивільний процесуальний кодекс України 2004 р. (зі змінами 2005 р.), закон України “Про міжнародне приватне право” 2005 р., закон України “Про визнання та виконання в Україні рішень іноземних судів” 2002 р., Сімейний кодекс України 2002 р., Закон України “Про міжнародний комерційний арбітраж” 1994 р.¹³⁰¹ З огляду на необхідність організаційної підтримки та постійного оновлення бази даних Інститут запрошує в проєкті до участі всіх зацікавлених національних кореспондентів.

4 липня 2014 р. Інститут організує присвячену Україні міжнародну конференцію “The Future of Cooperation between the EU and Ukraine [Майбутнє співпраці між Україною та ЄС]”, яка аналізуватиме перспективам співпраці між Україною та ЄС з урахуванням російсько-українських стосунків за участю дипломатів, вчених-економістів та правників, представників бізнесу з боку країн ЄС, України та Росії¹³⁰².

З 1998 р. Інститут видає журнал “Kieler Ostrechts-Notizen [Кільські записки східного права]”, який географічно охоплює регіон від Центральної і Південно-Східної Європи до Центральної Азії, а також спорадично країни інших регіонів з перехідною економікою.¹³⁰³ Українському законодавству присвячений окремий номер 2008 р. “Beiträge zum Recht der Ukraine [Статті про право в Україні]” та розрізнені статті в інших номерах журналу.¹³⁰⁴

Спортивна історія в Україні¹³⁰⁵ належить до кола інтересів членів дослідної **Мережі спортивної історії Східної Європи**¹³⁰⁶ **Рейнського університету Фрідріха Вільгельма в Бонні**.¹³⁰⁷

¹²⁹⁸ Institut für Osteuropäisches Recht der Rechtswissenschaftlichen Fakultät der Christian-Albrechts-Universität zu Kiel http://www.uni-kiel.de/eastlaw/cgi-bin/cms/front_content.php?idcat=2 (Станом на 29.05.2014.). Die neue Adresse des Instituts: http://www.eastlaw.uni-kiel.de/de?set_language=de (Станом на 29.05.2014.)

¹²⁹⁹ Innovationspool - Projekt “Recht im Ostseeraum” http://www.uni-kiel.de/eastlaw/cgi-bin/cms/front_content.php?idcat=99 (Станом на 29.05.2014.)

¹³⁰⁰ Juristische Datenbank LEO-Balt <http://www.uni-kiel.de/leobalt/> (Станом на 29.05.2014.)

¹³⁰¹ Juristische Datenbank LEO-Balt. Home Datenbank <http://www.uni-kiel.de/leobalt/> (Станом на 29.05.2014.)

¹³⁰² Tagung über Zukunft der Zusammenarbeit zwischen der EU und der Ukraine (The Future of Cooperation between the EU and Ukraine) am 4.7.2014 <http://www.eastlaw.uni-kiel.de/de/tagung-eu-ukraine-in-vorbereitung> (Станом на 29.05.2014.)

¹³⁰³ Kieler Ostrechts-Notizen <http://www.eastlaw.uni-kiel.de/de/kieler-ostrechts-notizen> (Станом на 29.05.2014.)

¹³⁰⁴ Ausgaben der Kieler Ostrechts-Notizen. KONtakt 1/2008 (Nr.14), August 2008 Schwerpunkt: Beiträge zum Recht der Ukraine <http://www.eastlaw.uni-kiel.de/de/kieler-ostrechts-notizen/ausgaben-der-kieler-ostrechts-notizen> (Станом на 29.05.2014.)

¹³⁰⁵ Carol Marmor <http://www.igw.uni-bonn.de/-1/osteuropaeische-geschichte/forschung/netzwerk-sportgeschichte-osteuropas/mitglieder/carol-marmor/?searchterm=Ukraine> (Станом на 5.05.2014.)

¹³⁰⁶ Über das Netzwerk <http://www.igw.uni-bonn.de/-1/osteuropaeische-geschichte/forschung/netzwerk-sportgeschichte-osteuropas/ueber-uns> (Станом на 5.05.2014.)

¹³⁰⁷ Rheinische Friedrich-Wilhelms-Universität Bonn <http://www3.uni-bonn.de/die-universitaet> (Станом на 5.05.2014.)

Темою історичного колоквиуму відділення **Східно- та південно-східної європейської історії**¹³⁰⁸ **Історичного семінару**¹³⁰⁹ **факультету історії, мистецтвознавства та сходознавства**¹³¹⁰ **Ляйцизького університету**¹³¹¹ 2013 р. була "Die Karpatho-Ukraine zwischen NS- Politik und Sowjetunion [Карпатська Україна між політикою націонал-соціалізму та Радянським Союзом]".¹³¹² Серед п'яти дисертаційних робіт, які пишуть аспіранти відділення Східно- та південно-східної європейської історії, одна присвячена історії України – "Stalinistische Ordnung im sowjetisch-ukrainischen Dorf 1929-1935. Eine Regionalstudie zum Holodomor im Oblast Kijew [Сталінський порядок у радянському українському селі 1929-1935 рр. Регіональне дослідження Голодомору в Київській області]".¹³¹³

Дотично українознавчої тематики стосувались семінари **юридичного відділення**¹³¹⁴ **юридично-економічного факультету**¹³¹⁵ **університету Мартіна Лютера міст Галле і Віттенберг**¹³¹⁶: "Rechtsstaat in der Ukraine [Правова держава в Україні]"¹³¹⁷ та "Rechtstransfer zwischen Barcelona und Kiew im Mittelalter: Sachsenspiegel und Magdeburger Recht als europäische Rechtsquellen [Перенесення права між Барселоною та Києвом у Середньовіччі: "Саксонське зерцало" та Магдебурзьке право як джерела європейського права]".¹³¹⁸

На відділенні **східноєвропейської історії**¹³¹⁹ **історичного семінару**¹³²⁰ **відділення історії та культурології**¹³²¹ **університету Йоганна Гутенберга в Майнці**¹³²² проводились практичні заняття з тем: "Die «ukrainische Frage» im Russländischen Reich der Neuzeit, 17. bis 20. Jahrhundert [«Українське питання» в

¹³⁰⁸ Abteilung Ost- und Südosteuropäische Geschichte des Historischen Seminars der Fakultät Geschichte, Kunst- und Orientwissenschaften der Universität Leipzig <http://www.gko.uni-leipzig.de/historisches-seminar/seminar/ost-und-suedosteuropaeische-geschichte.html> (Станом на 2.06.2014.)

¹³⁰⁹ Historisches Seminar der Fakultät Geschichte, Kunst- und Orientwissenschaften der Universität Leipzig <http://www.gko.uni-leipzig.de/historisches-seminar/seminar.html> (Станом на 2.06.2014.)

¹³¹⁰ Fakultät Geschichte, Kunst- und Orientwissenschaften der Universität Leipzig <http://www.gko.uni-leipzig.de/start2.html> (Станом на 2.06.2014.)

¹³¹¹ Universität Leipzig <http://www.zv.uni-leipzig.de/> (Станом на 2.06.2014.)

¹³¹² Kolloquiumsprogramm SS 2013 <http://www.gko.uni-leipzig.de/historisches-seminar/seminar/ost-und-suedosteuropaeische-geschichte/kolloquium.html> (Станом на 5.05.2014.)

¹³¹³ Dissertationen. Laufende Dissertationen der Ost- und Südosteuropäischen Geschichte. Jagiello-Schönfelder, Jan "Stalinistische Ordnung im sowjetisch-ukrainischen Dorf 1929-1935." Eine Regionalstudie zum Holodomor im Oblast Kijew <http://www.gko.uni-leipzig.de/historisches-seminar/seminar/ost-und-suedosteuropaeische-geschichte/dissertationen.html> (Станом на 2.06.2014.)

¹³¹⁴ Juristischer Bereich der Juristischen und Wirtschaftswissenschaftlichen Fakultät der Martin-Luther-Universität Halle-Wittenberg <http://www.jura.uni-halle.de/> (Станом на 5.05.2014.)

¹³¹⁵ Juristische und Wirtschaftswissenschaftliche Fakultät der Martin-Luther-Universität Halle-Wittenberg <http://www.jurawiki.uni-halle.de/> (Станом на 5.05.2014.)

¹³¹⁶ Martin-Luther-Universität Halle-Wittenberg <http://www.uni-halle.de/?lang=de> (Станом на 5.05.2014.)

¹³¹⁷ Літній семестр 2011 р. Seminar: Rechtsstaat in der Ukraine – Details http://studip.uni-halle.de/details.php?sem_id=cccf19f12631361f861c909640219193&send_from_search=1&send_from_search_page=/show_bereich.php?keep_result_set=1 (Станом на 5.05.2014.)

¹³¹⁸ Зимовий семестр 2013/14 рр. Rechtstransfer zwischen Barcelona und Kiew im Mittelalter: Sachsenspiegel und Magdeburger Recht als europäische Rechtsquellen <http://www.jura.uni-halle.de/aktuell/news2676094/> (Станом на 5.05.2014.)

¹³¹⁹ Arbeitsbereich Osteuropäische Geschichte des Historischen Seminars des Fachbereichs 07 Geschichts- und Kulturwissenschaften der Johannes Gutenberg-Universität Mainz <http://www.osteuropa.geschichte.uni-mainz.de/52.php> (Станом на 5.05.2014.)

¹³²⁰ Historisches Seminar des Fachbereichs 07 Geschichts- und Kulturwissenschaften der Johannes Gutenberg-Universität Mainz <http://www.geschichte.uni-mainz.de/> (Станом на 5.05.2014.)

¹³²¹ Fachbereich 07 Geschichts- und Kulturwissenschaften der Johannes Gutenberg-Universität Mainz <http://www.geku.uni-mainz.de/index.php> (Станом на 5.05.2014.)

¹³²² Johannes Gutenberg-Universität Mainz <http://www.uni-mainz.de/> (Станом на 5.05.2014.)

Російській імперії Нового часу, XVII-XX ст.]”¹³²³ “Ukrainische Nationalbewegung 1848-1918 [Український національний рух у 1848-1918 pp.]”, “Die Ukrainen 1918 bis 1948 [Українці від 1918 до 1948 р.]”, “Die Ukraine im 17. Jahrhundert [Україна у XVII ст.]”¹³²⁴ Також серед захищених магістерських робіт в **Інституті політичних наук**¹³²⁵ **відділення соціальних наук, ЗМІ та спорту**¹³²⁶ Майнцького університету була “Typologien parlamentarischer und präsidienteller demokratischer Systeme. Ein Vergleich kategorialer und gradueller Konzepte am Beispiel Polens und der Ukraine [Типологія парламентських та президентських демократичних систем. Порівняння категоріальних та ступеневих концепцій на прикладі Польщі та України]” Елени Севастіан.¹³²⁷

Інститут європейської політики у Берліні¹³²⁸ та Інститут публічних відносин у Варшаві протягом травня 2015 – квітня 2016 рр. проводили дослідницький проект “Ukrainians in Poland and Germany – Civic and Political Engagement, Expectations, and Courses of Action [Українці в Польщі та Німеччині: громадянська та політична діяльність, очікування та перебіг подій]”, який на підставі інтерв'ю з представниками української діаспори в Польщі та Німеччині аналізує форми їхньої участі у громадянському та політичному житті, їхні погляди на поточні події в Україні та її майбутнє, зокрема членство в ЄС, готовність підтримати демократичний рух в Україні.¹³²⁹

Історії України стосуються дослідні проекти **Інституту історичних досліджень історії Східної Європи філософського факультету**¹³³⁰ **університету Гумбольдтів у Берліні**¹³³¹: “Die Geburt der Ukraine [Народження України]”¹³³² та “Von Gesetz zu Gesetzlichkeit: Die Rechtskultur der Juden in der Ukraine, 1905-1932 [Від закону до законності: правова культура юдеїв в Україні, 1905-1932 pp.]”¹³³³ 2011 р. тут була захищена габілітаційна робота проф. Фелікса Шнелля “Gewalträume und Gruppenmilitanz. Konjunktoren und Prozesse kollektiver Partikulargewalt in der Ukraine, 1905-1933 [Простори насильства та збройні загони. Кон'юнктура та процеси колективної місцевої влади в Україні, 1905-1933 pp.]”¹³³⁴ Габілітаційна робота Ларса Карла “Imperiale Visionen: Nationen und Geschichtspolitik im Zarenreich und in der Sowjetunion, 1880-1953 [Імперське бачення: Нації та історична політика у царській

¹³²³ Зимовий семестр 2003/04 – зимовий семестр 2012/13 рр. Dr. Alexander Kaplunovski <http://www.osteuropa.geschichte.uni-mainz.de/411.php> (Станом на 5.05.2014.)

¹³²⁴ Літній семестр 2010 р. Aleksej Golowerda, M.A. http://www.osteuropa.geschichte.uni-mainz.de/569.php#L_Lehrveranstaltungen (Станом на 5.05.2014.)

¹³²⁵ Institut für Politikwissenschaft des Fachbereichs 02 – Sozialwissenschaften, Medien und Sport – der Johannes Gutenberg-Universität Mainz <http://politik.uni-mainz.de/> (Станом на 5.05.2014.)

¹³²⁶ Fachbereich 02 – Sozialwissenschaften, Medien und Sport – der Johannes Gutenberg-Universität Mainz <http://www.sozialwissenschaften.uni-mainz.de/> (Станом на 5.05.2014.)

¹³²⁷ Magisterarbeiten <http://vergleich.politik.uni-mainz.de/studium-und-lehre/magisterarbeiten/> (Станом на 5.05.2014.)

¹³²⁸ Institut für Europäische Politik <http://iep-berlin.de/> (Станом на 25.02.2016.)

¹³²⁹ Ukrainians in Poland and Germany – Civic and Political Engagement, Expectations, and Courses of Action <http://iep-berlin.de/en/research/enlargement-neighbourhood-and-central-asia/ukrainians-in-poland-and-germany-civic-and-political-engagement-expectations-and-courses-of-action/> (Станом на 25.02.2016.)

¹³³⁰ Herzlich Willkommen am Institut für Geschichtswissenschaften <http://www.geschichte.hu-berlin.de/> (Станом на 5.05.2014.)

¹³³¹ Humboldt-Universität zu Berlin <http://www.hu-berlin.de/> (Станом на 5.05.2014.)

¹³³² PD Dr. Felix Schnell <http://www.geschichte.hu-berlin.de/bereiche-und-lehrstuehle/geosteuropas/personen/pd.-dr.-felix-schnell> (Станом на 5.05.2014.)

¹³³³ Von Gesetz zu Gesetzlichkeit: Die Rechtskultur der Juden in der Ukraine, 1905-1932 <http://www2.hu-berlin.de/forschung/fdb/deutsch/PJ/PJ4760.html> (Станом на 5.05.2014.)

¹³³⁴ PD Dr. Felix Schnell <http://www.geschichte.hu-berlin.de/bereiche-und-lehrstuehle/geosteuropas/personen/pd.-dr.-felix-schnell> (Станом на 5.05.2014.)

імперії та Радянському Союзу, 1880-1953 рр.]”, зокрема, охоплює події відзначення ювілею Т. Шевченка в Російській імперії¹³³⁵.

В **Ростоцькому університеті**¹³³⁶ політична проблематика України знаходиться у центрі наукових та викладацьких інтересів **Інституту політичних та адміністративних наук**¹³³⁷ **факультету економічних та соціальних наук**¹³³⁸. Так, 2011 р. **кафедра політичної теорії та історії ідей**¹³³⁹ **Інституту** проводила конференцію на тему “Rekonstruktion des Nationalmythos? Frankreich, Deutschland und die Ukraine im Vergleich [Реконструкція національного міфу? Франція, Німеччина та Україна у порівнянні]”,¹³⁴⁰ 2009 р. у межах Української осінньої академії – “Німеччина - Україна: політика та управління в демократичній державі”,¹³⁴¹ організовану спільно з Одеським регіональним інститутом державного управління Національної академії державного управління при Президентові України.¹³⁴² 2012 р. на кафедрі виступив з доповіддю “The Harvard Holodomor Atlas Project and its role in the contemporary Ukrainian memory politics [Гарвардський проект видання атласу Голодомору та його роль у сучасній українській політиці пам’яті]” Геннадій Побережний (Український науковий інститут Гарвардського університету)¹³⁴³.

Головними семінарами **Інституту політичних та адміністративних наук** були: “Die Beziehungen zwischen der Europäischen Union und Russland, Weißrussland, der Ukraine und Georgien [Стосунки між Європейським Союзом та Росією, Білоруссю, Україною та Грузією]” та “Russland, Weißrussland, Ukraine und Georgien. Transformation und Stagnation [Росія, Білорусь, Україна та Грузія. Перетворення та стагнація]”.¹³⁴⁴ У трьох семестрах 2009-2011 рр. в Інституті проводився міжнародний міждисциплінарний семінар “Demokratie und Rechtsstaatlichkeit – Theorie und Praxis in Deutschland und in der Ukraine [Демократія та правова держава – Теорія та практика в Німеччині та Україні]”, у 2013 р. – блоковий семінар “Politik und öffentliche Verwaltung im modernen Staat [Політика та

¹³³⁵ Dr. Lars Karl <http://www.geschichte.hu-berlin.de/bereiche-und-lehrstuehle/geosteuropas/personen/dr.-lars-karl> (Станом на 5.05.2014.)

¹³³⁶ Universität Rostock <http://www.uni-rostock.de/> (Станом на 5.05.2014.)

¹³³⁷ Institut für Politik- und Verwaltungswissenschaften der Wirtschafts- und Sozialwissenschaftliche Fakultät der Universität Rostock <http://www.wiwi.uni-rostock.de/ipv/> (Станом на 5.05.2014.)

¹³³⁸ Wirtschafts- und Sozialwissenschaftliche Fakultät der Universität Rostock <http://www.wiwi.uni-rostock.de/> (Станом на 5.05.2014.)

¹³³⁹ Lehrstuhl für Politische Theorie und Ideengeschichte des Instituts für Politik- und Verwaltungswissenschaften der Wirtschafts- und Sozialwissenschaftliche Fakultät der Universität Rostock <http://www.wiwi.uni-rostock.de/ipv/theorie/?L=> (Станом на 5.05.2014.)

¹³⁴⁰ Tagung: Rekonstruktion des Nationalmythos? Frankreich Deutschland und die Ukraine im Vergleich http://www.wiwi.uni-rostock.de/fileadmin/Institute/IPV/Lehrstuehle/Politische_Theorie/_final_LS_pol_Theorie_Flyer_DIN_lang-1.pdf (Станом на 3.07.2014.)

¹³⁴¹ Deutsch - Ukrainische Herbstakademie 2009 <http://www.europa.uni-rostock.de/kooperationen/bisherige-kooperationsprojekte/deutsch-ukrainische-herbstakademie-2009/> (Станом на 5.05.2014.); Одеський регіональний інститут державного управління. Німеччина <http://www.oridu.odessa.ua/?rozd=13/NM/> (Станом на 5.05.2014.)

¹³⁴² Одеський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України <http://www.oridu.odessa.ua/?rozd=1/> (Станом на 5.05.2014.)

¹³⁴³ IPV: Gastvortrag “The Harvard Holodomor Atlas Project and its role in the contemporary Ukrainian memory politics” http://www.wiwi.uni-rostock.de/ipv/aktuelles/detailansicht-news-ipv/?tx_ttnews%5Bcat%5D=14&tx_ttnews%5BpS%5D=1341093600&tx_ttnews%5BpL%5D=2678399&tx_ttnews%5Barc%5D=1&tx_ttnews%5Btt_news%5D=1158&tx_ttnews%5BbackPid%5D=1452 (Станом на 5.05.2014.)

¹³⁴⁴ Літній семестр 2011 р., зимовий семестр 2011/12 р. Veranstaltungen der letzten neun Semester <http://www.europa.uni-rostock.de/lehre/pd-mdg-dr-f-meyer-zu-natrup/bisherige-veranstaltungen/> (Станом на 5.05.2014.)

державне управління у сучасній державі]”,¹³⁴⁵ організовані спільно з Одеським регіональним інститутом державного управління.¹³⁴⁶ 2006 р. в Інституті була захищена докторська дисертація Інгмара Бредіса “Institutionenwandel ohne Elitenwechsel? Zur Rolle der Verchovna Rada in der politischen Transition der Ukraine [Інституційні зміни без зміни еліт? Щодо ролі Верховної Ради у політичних змінах України]”.¹³⁴⁷ Українських земель стосувалась дисертація Івонни Олеріх “Kultorte und Heiligtümer auf dem Gebiet des Bosporanischen Reiches: Vom Beginn der Kolonisation bis zum Ende des 2. Jh. v. Chr. [Місця відправлення релігійних обрядів та святилища в регіоні Босфорського царства: від початку колонізації до 2 ст. до н.е.]”¹³⁴⁸, виконана в **Інституті археології Генріха Шлімана**¹³⁴⁹ **філософського факультету**¹³⁵⁰ Ростоцького університету. В Інституті загальної та соціальної педагогіки готується докторська дисертація Вікторії Лещенко “Selbstbildungskompetenz im Beruf am Beispiel Postgradualenbildung in der Ukraine im ausgewählten Betriebe des ukrainischen Bankwesens [Компетенція самоосвіти у професії на прикладі післядипломної освіти в Україні в окремих підприємствах банківського сектору]”.¹³⁵¹

На вивченні історії кримських татар спеціалізується **Інститут кавказьких, татарських та туркестанських студій у Марбурзі**.¹³⁵² Одним із видавничих проєктів Інституту є “Kontinuität und Wandel auf der Krim im 20./21. Jahrhundert [Спадкоємність та зміни у Криму у XX – XXI ст.]”, розроблений на підставі результатів Берлінського симпозиуму 2005 р. “Change and continuity at Crimea in 20./21. century. New researches in philology, culture and history of the Crimean Tatars [Зміни та спадкоємність у Криму у XX – XXI ст. Нові дослідження у галузі філології, культури та історії кримських татар]”, організованого Інститутом тюркології Вільного університету в Берліні.¹³⁵³ До російської окупації Криму у березні 2014 р. Інститут співпрацював із факультетом кримськотатарської і східної філології¹³⁵⁴ Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського у Сімферополі¹³⁵⁵ та організовував наукові подорожі студентів і науковців до Криму.¹³⁵⁶

Німецький інститут Польщі у Дармштадті¹³⁵⁷ покликаний поширювати в Німеччині знання про Польщу як важливого німецького партнера у європейській

¹³⁴⁵ Літній семестр 2013 р. Blockseminar: Politik und öffentliche Verwaltung im modernen Staat <http://www.europa.uni-rostock.de/ru/lehre/pd-mdg-dr-f-meyer-zu-natrup/aktuelle-veranstaltungen-2013/bs-politik-und-oeffentliche-verwaltung-im-modernen-staat/> (Станом на 5.05.2014.)

¹³⁴⁶ Зимовий семестр 2009/10, літній семестр 2010, зимовий семестр 2010/11 pp. Veranstaltungen der letzten neun Semester <http://www.europa.uni-rostock.de/lehre/pd-mdg-dr-f-meyer-zu-natrup/bisherige-veranstaltungen/> (Станом на 5.05.2014.)

¹³⁴⁷ Habilitationen/Dissertationen <http://www.wiwi.uni-rostock.de/ipv/intpol/habilitationendissertationen/> (Станом на 5.05.2014.)

¹³⁴⁸ Volltext der Dissertation von Ivonne Ohlerich http://rosdok.uni-rostock.de/file/rosdok_derivate_00000004558/Dissertation_Ohlerich_2011.pdf (Станом на 3.07.2013.)

¹³⁴⁹ Heinrich Schliemann-Instituts für Altertumswissenschaften Heinrich Schliemann-Instituts für Altertumswissenschaften der Philosophischen Fakultät der Universität Rostock <http://www.altertum.uni-rostock.de/> (Станом на 5.05.2014.)

¹³⁵⁰ Philosophische Fakultät der Universität Rostock <https://www.phf.uni-rostock.de/> (Станом на 5.05.2014.)

¹³⁵¹ Promotionsprojekte <http://www.iasp.uni-rostock.de/forschung/promotionsprojekte/> (Станом на 5.05.2014.)

¹³⁵² ICATAT. Institute for Caucasic-, Tatarica- and Turkestan Studies. About us <http://icatat.wordpress.com/about/> (Станом на 5.05.2014.)

¹³⁵³ Projects <http://icatat.wordpress.com/projects/> (Станом на 5.05.2014.)

¹³⁵⁴ Факультет кримськотатарської і східної філології Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського <http://crimtatphil.crimea.edu/ua/index.html> (Станом на 5.05.2014.)

¹³⁵⁵ Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського <http://www.crimea.edu/ua/index.html> (Станом на 5.05.2014.)

¹³⁵⁶ Service/Research <http://icatat.wordpress.com/members/> (Станом на 5.05.2014.)

¹³⁵⁷ Deutsches Polen-Institut <http://www.deutsches-polen-institut.de> (Станом на 28.01.2016.)

політиці. Інститут поєднує кілька функцій: заняття прикладною наукою і дослідженнями, проведення політичних форумів, реалізація освітніх та видавничих проектів, відкритих заходів, які стосуються культури, історії, політики, суспільства Польщі. Також Інститут задіяний у шкільні освітні проекти та проведення Днів Польщі у школах, провадить наукові дослідницькі проекти, організовує наукові конференції та міждисциплінарні літні академії, культурно-освітні авторські зустрічі з науковцями, політиками та діячами культури, семінари з парламентарями та німецько-польські круглі столи і дискусії, проводить виставки, кінопокази, лекції, концерти, дискусії у Дармштадті та інших містах, надає стипендії молодим вченим.¹³⁵⁸ Інститут регулярно організовує конференції для молодих науковців, зазвичай, за участі регіональних та закордонних наукових інституцій.

З 2009 р. відбуваються конференції “Tagung Deutsche Polenforschung [Німецькі дослідження Польщі]”, які збирають фахівців німецькомовних країн з різних дисциплін. У березні 2014 р. в Гіссені відбулась Третя конференція “Tagung Deutsche Polenforschung” на тему “Wissen, Verstehen, Übersetzen: Nachbarn im Dialog [Знати, розуміти, перекладати: сусіди в діалозі]”, яка зібрала близько 270 вчених-фахівців у галузі політики, історії, мови і літератури, культури, мистецтва, географії тощо, була значною мірою присвячена Україні. Конференцію відкрив виступ Юрія Андруховича¹³⁵⁹ та подіумна дискусія, присвячена “кримській кризі”, “Ukraine quo vadis? Die Krim-Krise und die deutsch-polnische Kooperation [Україно, *quo vadis?* Кримська криза та німецько-польська співпраця]”. У дискусії взяли участь політологиня проф. Андреа Гавріх (Гіссен), історики др. Анна Вероніка Вендланд (Марбург), проф. Томас Бон (Гіссен) та др. Назарій Гуцул (Аахен), німецька журналістка Габріеле Лессер (Варшава).¹³⁶⁰ Серед доповідей, які прозвучали під час конференції, України стосувалась лише одна, присвячена національним дискурсам литовців, поляків, українців та білорусів у XIX-XX ст.¹³⁶¹

У 2014-2015 рр. Інститут провів у Дармштадті дві Німецько-польсько-українські літні академії, де брали участь молоді науковці трьох країн. Під час зустрічей учасники обговорюють різні аспекти минулого та сьогодення Німеччини, Польщі та України, представляють свої поточні дослідницькі проекти та мають можливість працювати у бібліотеці та архіві Німецького інституту Польщі. Так, під час Літньої академії 2014 р. учасники виголосили та обговорили доповіді, присвячені, зокрема: воєнному досвіду ХХ століття та колективній пам'яті про нього в Німеччині, Польщі, Україні та Росії; діяльності Нестора Махна в еміграції у Польщі в 1920-х рр.; виборчому праву та суспільним трансформаціям у Галичині на початку ХХ ст.; історичній та політичній ролі регіональних особливостей Німеччини, Польщі та України; Україні та Польщі у контексті європейської політики сусідства та східного партнерства; українсько-німецьким стосункам на межі ХХ і ХХІ ст.; конструюванню образу Європи в українських ЗМІ; постатям Вацлава Гавела, Віктора Ющенка та Леха Валенси; циганам у Польщі та Україні. Україну представляли історики Вікторія Солошенко (Київ) та Катерина Гайдаржий (Миколаїв).¹³⁶² Під час Літньої академії 2015 р. були представлені доповіді на українську тематику, присвячені антирадянському руху опору 1941-1953 рр.; ідеям

¹³⁵⁸ Aufgaben des Deutschen Polen-Instituts <http://www.deutsches-polen-institut.de/institut/aufgaben/> (Станом на 24.02.2016.)

¹³⁵⁹ Dritte Tagung Deutsche Polenforschung <http://www.polenforschung.de> (Станом на 24.02.2016.)

¹³⁶⁰ Podiumsdiskussion. Ukraine quo vadis? Die Krim-Krise und die deutsch-polnische Kooperation <http://www.polenforschung.de/index.php?n=pu&l=> (Станом на 24.02.2016.)

¹³⁶¹ Dritte Tagung Deutsche Polenforschung. Programm http://www.polenforschung.de/c/Programm_Final.pdf (Станом на 24.02.2016.)

¹³⁶² Deutsch-Polnische-Ukrainische Sommerakademie [2014]

<http://www.hsozkult.de/conferencereport/id/tagungsberichte-5758> (Станом на 24.02.2016.)

німецької історичної школи в українській економічній думці XIX ст.; німецько-польсько-українським освітнім зв'язкам; використанням комерційних ергонімів на Донеччині; зміні регіональних ідентичностей в Україні від часу здобуття незалежності; образу України в російськомовних ЗМІ Німеччини тощо. З українського боку участь в Академії брали Ксенія Лопух (Київ), Олена Сидренко (Маріуполь), Олена Карпова (Одеса), Аргам Гаспарян (Київ).¹³⁶³

Політичний форум¹³⁶⁴ Федеральної канцелярії та парламенту Швейцарії, а також Швейцарська бібліотека Східної Європи (Берн) у жовтні – грудні 2011 р. виступили організаторами серії відкритих наукових лекцій на тему “Die Ukraine. Ein Land auf der Suche nach seiner Identität? [Україна. Країна у пошуках ідентичності?]”, під час якої прозвучали доповіді німецьких та швейцарських науковців (др. Х. фон Вердта, проф. А. Лібіха, В. Їльге, др. А. Умлянда та ін.), котрі пролили світло на загальну історію України, історію XIX і XX століть, українську мову і націю, історичну політику та культури пам'яті у сучасній Україні, президентській владі, орієнтації на Європу та Євразію різних зовнішньо- та внутрішньополітичних течій в Україні сьогодні. Конференцію завершила подіумна дискусію про українсько-польські відносини та організацію Євро-2012 в Україні та Польщі.¹³⁶⁵

Інститут екуменічних студій Фрібурзького університету (Швейцарія)¹³⁶⁶ у листопаді 2014 р. провів міжнародну конференцію на тему “Two Cities in One Church. Orthodoxy in formatting socio-political contexts in Ukraine and Russia from the Eastern European, Western European and Georgian perspective [Два міста в одній Церкві. Православ'я у формативанні соціально-політичних контекстів в Україні і Росії з перспективи Східної Європи, Західної Європи та Грузії]”.¹³⁶⁷

Зацікавлення українознавством в німецькій науці з'являється наприкінці XVIII ст. та співпадає із початком наукових досліджень української історії, етнографії, мови і літератури в самій Україні XVIII ст. Протягом XX ст. саму у цих галузях зосереджувався головний акцент українських студій у німецькому академічному співтоваристві, який був суттєво зумовлений дією політичних чинників. До останнього десятиліття XX ст. переважна більшість вчених-україністів у Німеччині були українськими емігрантами.

Із розпадом СРСР поновлюється інтерес до України німецьких вчених, чий українознавчі дослідження на межі XX і XXI ст. відокремились від досліджень Росії і Польщі як самодостатній напрямом, поповнювались кількісно та якісно, з переважаючим інтересом до політичної, соціальної і культурної історії України XX ст.

¹³⁶³ Deutsch-Polnische-Ukrainische Sommerakademie 2015

<http://www.hsozkult.de/conferencereport/id/tagungsberichte-6335> (Станом на 24.02.2016.)

¹³⁶⁴ Kafigturm – Polit-Forum des Bundes <http://www.kaefigturm.ch/d/Seiten/default.aspx> (Станом на 24.02.2016.)

¹³⁶⁵ Herbst /Automne 2011. Die Ukraine. Ein Land auf der Suche nach seiner Identität?

http://www.unibe.ch/unibe/portal/content/e809/e962/e963/e6331/e6344/e6346/e40731/e138038/e138056/VortragsreiheHS2011_ger.pdf (Станом на 24.02.2016.)

¹³⁶⁶ Institut für Ökumenische Studien der Theologischen Fakultät der Universität Fribourg <http://www.unifr.ch/iso/de> (Станом на 24.02.2016.)

¹³⁶⁷ Two Cities in One Church. Orthodoxy in formatting socio-political contexts in Ukraine and Russia from the Eastern European, Western European and Georgian perspective http://www.issl.unibe.ch/ueber_uns/aktuell/veranstaltungschronik/e254517/e258225/12.-14.11.2014_Osteuropatag_2014_Flyer_ger.pdf (Станом на 24.02.2016.)

Початок ХХІ ст. позначений переосмислення ментальної карти Європи та нівелюванням політичних чинників. З відходом із життя останніх представників українських вчених-емігрантів у Німеччині, зосереджених навколо УВУ, та пробудженням зацікавлення українознавством німецьких вчених саме останні представляють сьогодні німецьке українознавство. Зараз завершується процес утвердження нової генерації німецьких дослідників-україністів, чий світогляд не був детермінований протистоянням холодної війни. Також для німецької україністики характерна присутність у науковому полі викладачів, дослідників, студентів, аспірантів (докторантів) з України, які тісно співпрацюють з німецькими науковцями, що є одним зі стимулюючих чинників розвитку українських студій у Німеччині.

Українознавство в Німеччині вийшло поза межі української мови і літератури, культури, історії, фольклору, етнографії. Тепер воно охоплює також географічні науки, економічні, політичні, соціологічні, філософські, географічні, юридичні, педагогічні, сільськогосподарські, культурологію, мистецтвознавство, соціальні комунікації, релігієзнавство, зокрема, історію релігій, екологію. Тим не менш у багатьох проектах ситуація в Україні розглядається або у порівняльній перспективі із ситуацією в інших країнах колишнього СРСР, або країн Центрально-Східної Європи, або країн ЄС.

Революційні події в Україні кінця 2013 – початку 2014 рр. та наступна російська воєнна агресія поставили Україну на довший час у центр європейської та світової політики, відновивши інтерес до неї політиків та експертів Німеччини, Австрії і Швейцарії. Аналогічне зростання та падіння інтересу до України спостерігалось ще раніше, на межі 1980-х – 1990-х років, у час розпаду СРСР та постановня на його місці незалежних держав, та під час Помаранчевої революції 2004-2005 рр. В ролі експертів з України перед МЗС Німеччини, Бундестагом, ЗМІ, різними партіями, фондами та організаціями часто виступають представники академічного світу – фахівці зі східноєвропейської та української історії, політології, культури, економіки, права тощо. Відповідно, політичний та суспільний фактори в Німеччині мають вплив напрямки на зміст дослідницької та дидактичної сфери німецької науки та освіти та інтенсивність українсько-німецьких наукових та освітніх зв'язків.

Переважає більшість інститутцій, пов'язаних із українським студіями, спеціалізується в галузі історії, в основному ХХ ст. та історії культури, частково історії національних меншин в Україні – німців та євреїв. Зокрема, на тематиці досліджень з історії України спеціалізуються Гуманітарний центр досліджень історії та культури Центрально-Східної Європи при Лейпцизькому університеті та Інститут історичних досліджень Східної та Центральної Європи Гердера в Марбурзі. Також тематика охоплює проблеми мовної ситуації в Україні, формування ідентичностей, міжетнічні стосунки. Міжетнічні стосунки, регіоналістика, історія етнічних меншин в Україні лежить у сфері зацікавлень таких наукових інституцій: Буковинський інститут при Аугсбурзькому університеті; Північно-східний інститут (Інститут культури та історії німців у Північно-Східній Європі) при Гамбурзькому університеті; Інститут кавказьких, татарських та туркестанських студій у Марбурзі; Колегія "Carolinum"; Інститут східнонімецької етнографії Йоганна Кюзінга у Фрайбурзі. З огляду на специфіку джерел дана робота зосередилась переважно на дослідних проектах, конференціях, кваліфікаційних роботах, тематика яких була відображена на Інтернет-порталах німецьких академічних інституцій.

Якщо до II світової війни та під час неї основним центром україністики в Німеччині був Берлін, то після війни ним став Мюнхен. Саме сюди було перенесено 1945 р. з Праги УВУ. Він і сьогодні є одним із провідних центрів академічного українознавства в Німеччині. Мюнхенський університет Людвіга Максиміліана має однакову кількість підрозділів, які тією чи іншою мірою спеціалізуються на

українських студіях (12 підрозділів, не рахуючи проваджених спільно з Регенсбурзьким університетом Елітної програми “Східноєвропейські студії” та Вищої школи досліджень Східної та Південно-Східної Європи), з університетом Віадрина (Франкфурт-на-Одера). то Мюнхен і досі залишається центром німецької україністики. На другому місці за кількістю підрозділів, які спеціалізують на українознавстві, знаходяться Регенсбурзький університет (9 підрозділів), на третьому – Гіссенський (8 підрозділів), на четвертому – Вестфальський університет Вільгельма в Мюнстері (7 підрозділів), на п'ятому – Кьольнський (5 підрозділів). Далі – решта університетів, в тому числі австрійських та швейцарських, з 1-3 підрозділами.

В Німеччині є 7 Інтернет-порталів, які охоплюють проблематику Центрально-Східної та Східної Європи чи славістики та містять переліки Інтернет-ресурсів з українознавчої проблематики, зокрема бази даних історичних та літературних джерел, українських законів, тематичні та бібліографічні переліки, інформацію про дослідні проекти, пов'язані з Україною.

Оскільки в німецькомовному академічному середовищі спроби зрозуміти Україну та її місце розташування на європейській карті тривають донині, то динаміка подальшого розвитку україністики в Німеччині буде функцією розвитку української держави, українознавства та української науки в Україні. Зокрема, буде похідною від розвитку довгострокових наукових, і не лише, програм, проектів, досліджень. Без перебільшення можна сказати, що українознавство мовою членів Європейського співтовариства є надважливим чинником утвердження присутності знань про Україну та української науки як такої у світовій науці, що на межі XX і XXI ст. українознавчі дослідження були поповнені кількісно та якісно, з переважаючим інтересом до політичної, соціальної і культурної історії України XX ст.

Додатки

Додаток 1

Університетські українознавчі центри (Німеччина)

Назви інституції та їх підрозділів українською і німецькою		Місто
Український вільний університет (<i>Ukrainische Freie Universität</i>)		Мюнхен
1	Факультет державних та економічних наук (<i>Fakultät für Staats- und Wirtschaftswissenschaften</i>)	
2	Факультет україністики (<i>Fakultät der Ukrainistik</i>)	
3	Філософський факультет (<i>Philosophischen Fakultät</i>)	
Грайфсвальдський університет (<i>Ernst-Moritz-Arndt-Universität Greifswald</i>)		Грайфсвальд
4	Кафедра східно- та західно-слов'янської філології Інституту славістики філософського факультету (<i>Lehrstuhl für Ost- und Westslawische Philologie (Schwerpunkte Polonistik und Ukrainistik) des Instituts für Slawistik der Philosophischen Fakultät</i>)	
Університет в Пассау (<i>Universität Passau</i>)		Пассау
5	Кафедра нової і новітньої історії та культури Східної Європи філософського факультету (<i>Lehrstuhl für Neuere und Neueste Geschichte Osteuropas und seiner Kulturen der Philosophischen Fakultät</i>)	
6	Центр компетенцій українознавства при університеті в Пассау (<i>Kompetenzzentrum Ukrainestudien Lehrstuhl für Neuere und Neueste Geschichte Osteuropas und seiner Kulturen der Philosophischen Fakultät</i>)	
7	Кафедра слов'янських літератур та культур філософського факультету (<i>Lehrstuhl für Slavische Literaturen und Kulturen der Philosophischen Fakultät</i>)	
8	Ініціатива "Східноєвропейська перспектива" університету в Пассау (<i>Perspektive Osteuropa der Universität Passau</i>)	
Мюнхенський університет Людвіга Максиміліана (<i>Ludwig-Maximilians-Universität</i>)		Мюнхен
9	Центр східноєвропейських студій факультету історії та мистецтв (<i>Zentrum für Osteuropastudien der Fakultät für Geschichts- und Kunstwissenschaften</i>)	
10	Відділення історії Східної Європи та Південно-Східної Європи Історичного семінару факультету історичних наук та мистецтвознавства (<i>Abteilung Geschichte Osteuropas und Südosteuropas des Historischen Seminars der Fakultät für Geschichts- und Kunstwissenschaften</i>)	
11	Інститут театрознавства відділення культурознавства факультету історичних наук та мистецтвознавства (<i>Institut für Theaterwissenschaft der Department Kunstwissenschaften der Fakultät für Geschichts- und Kunstwissenschaften</i>)	
12	Міжнародна докторантська колегія "Religiöse Kulturen im Europa des 19. und 20. Jahrhunderts [Релігійна культура у Європі XIX і XX ст.]" Мюнхенського університету Людвіга	

	Максиміліана (<i>Internationales Graduiertenkolleg "Religiöse Kulturen im Europa des 19. und 20. Jahrhunderts" der Ludwig-Maximilians-Universität</i>)	
13	Кафедра (молодша професура) економіки економічного факультету (<i>Juniorprofessur für Volkswirtschaftslehre der Volkswirtschaftlichen Fakultät</i>)	
14	Інститут політичних наук Ганса і Зофі Шолль факультету соціальних наук (<i>Geschwister-Scholl-Institut für Politikwissenschaft der Sozialwissenschaftlichen Fakultät</i>)	
15	Інститут фінансового обліку та контролю факультету бізнесу (Мюнхенська школа менеджменту) Мюнхенського університету Людвіга Максиміліана (<i>Institut für Unternehmensrechnung und Controlling der Fakultät für Betriebswirtschaft (Munich School of Management) der Ludwig-Maximilians-Universität</i>)	
16	Інститут слов'янської філології відділення грецької та латинської, романської, італійської та слов'янської філології, мов та комунікації факультету мовознавства та літературознавства (<i>Institut für Slavische Philologie des Departments II – Griechische und Lateinische, Romanische, Italienische und Slavische Philologie, Sprachen und Kommunikation der Fakultät für Sprach- und Literaturwissenschaften</i>)	
17	Кафедра християнської соціальної етики факультету католицького богослов'я (<i>Lehrstuhl für Christliche Sozialethik der Katholisch-Theologischen Fakultät</i>)	
18	Інститут німецької культури та історії Південно-Східної Європи при Мюнхенському університеті (<i>Institut für deutsche Kultur und Geschichte Südosteuropas an der Ludwig-Maximilians-Universität</i>)	
19	Науково-дослідна мережа Східної і Південно-Східної Європи Мюнхенського університету Людвіга-Максиміліана (<i>Forschungsverbund Ost- und Südeuropa (FOROST) der Ludwig-Maximilians-Universität München</i>)	
20	Колегія "Carolinum" (Collegium Carolinum) при Мюнхенському університеті (<i>Collegium Carolinum an der Ludwig-Maximilians-Universität</i>)	
Гіссенський університет Юстуса Лібіґа (<i>Justus-Liebig Universität Gießen</i>)		Гіссен
21	Відділ східноєвропейської історії Історичного інституту спеціальності історичні науки та культурознавство (<i>Bereich Osteuropäische Geschichte des Historischen Instituts des Fachbereichs 04: Geschichts- und Kulturwissenschaften</i>)	
22	Інститут політичних наук Гіссенського університету Юстуса Лібіґа (<i>Institut für Politikwissenschaft der Justus-Liebig Universität Gießen</i>)	
23	Гіссенський центр Східної Європи Гіссенського університету Юстуса Лібіґа (<i>Gießenes Zentrum Östliches Europa der Justus-Liebig Universität Gießen</i>)	
24	Інститут славістики спеціальності мова, література, культура Гіссенського університету Юстуса Лібіґа (<i>Institut für Slavistik des Fachbereichs 05: Sprache, Literatur, Kultur der Justus-Liebig Universität Gießen</i>)	
25	Докторантський центр при Гіссенському університеті (<i>Graduiertenzentrum an der Justus-Liebig Universität Gießen</i>)	
26	Інститут аграрної політики та ринкових досліджень спеціальності аграрні науки, екотрофологія та екологічний менеджмент (<i>Institut für Agrarpolitik und Marktforschung des Fachbereichs Agrarwissenschaften, Ökotrophologie und Umweltmanagement</i>)	
27	Інститут географії спеціальності математика та інформатика, фізика, географія (<i>Institut für Geographie des Fachbereichs Mathematik und Informatik, Physik, Geographie</i>)	
28	Центр міжнародних досліджень розвитку та довкілля Гіссенського університету Юстуса Лібіґа (<i>Zentrum für internationale Entwicklungs- und Umweltforschung (ZEU) der Justus-Liebig Universität Gießen</i>)	
Європейський університет Віадрина у Франкфурті-на-Одері (<i>Europa-Universität Viadrina Frankfurt (Oder)</i>)		Франкфурт-на-Одері

29	Професура європейських студій факультету культурології (<i>Professur für "Europa-Studien" der Kulturwissenschaftliche Fakultät</i>)	
30	Професура новітньої історії Європи факультету культурології (<i>Professur für Europäische Zeitgeschichte der Kulturwissenschaftlichen Fakultät</i>)	
31	Професура літературознавства Східної Європи факультету культурології (<i>Professur Literaturwissenschaft/Osteuropa der Kulturwissenschaftlichen Fakultät</i>)	
32	Молодша професура порівняльної культурної та соціальної антропології пізньомодерних суспільств факультету культурології (<i>Juniorprofessur für Vergleichende Kultur- und Sozialanthropologie spätmoderner Gesellschaften der Kulturwissenschaftlichen Fakultät</i>)	
33	Молодша професура слововживання та прикладної лінгвістики факультету культурології (<i>Juniorprofessur für Sprachgebrauch und Angewandte Sprachwissenschaft der Kulturwissenschaftlichen Fakultät</i>)	
34	Професура культури та історії Центральної та Східної Європи факультету культурології (<i>Professur für Kultur und Geschichte Mittel- und Osteuropas der Kulturwissenschaftlichen Fakultät</i>)	
35	Кафедра слововживання та терапевтичної комунікації факультету культурології (<i>Sprachgebrauch und Therapeutische Kommunikation der Kulturwissenschaftlichen Fakultät</i>)	
36	Кафедра ділового адміністрування, зокрема, оподаткування та аудиту бізнесу факультету економічних наук (<i>Lehrstuhl für ABWL, insb. Betriebswirtschaftliche Steuerlehre und Wirtschaftsprüfung der Wirtschaftswissenschaftlichen Fakultät</i>)	
37	Кафедра фінансів та теорії ринку капіталу факультету економічних наук (<i>Lehrstuhl für Finanzwirtschaft und Kapitalmarkttheorie der Wirtschaftswissenschaftlichen Fakultät</i>)	
38	Юридичний факультет (<i>Juristische Fakultät</i>)	
Вестфальський університет Вільгельма у Мюнстері (<i>Westfälische Wilhelms-Universität Münster</i>)		Мюнстер
39	Екуменічний інститут факультету католицького богослов'я (<i>Ökumenisches Institut der Katholisch-Theologischen Fakultät</i>)	
40	Центр провідного досвіду "Religion und Politik" при Вестфальському університеті Вільгельма у Мюнстері (<i>"Religion und Politik" – Exzellenzcluster an der Westfälischen Wilhelms-Universität Münster</i>)	
41	Слов'яно-балтійський семінар спеціальності філологія (<i>Slavisch-Baltisches Seminar der Fachbereichs 09 Philologie</i>)	
42	Відділення східноєвропейської історії Історичного семінару навчального підрозділу "Історія" спеціальності історія/філософія (<i>Abteilung für Osteuropäische Geschichte des Historischen Seminars der Lehrinheit Geschichte der Fachbereich 08 Geschichte/Philosophie</i>)	
43	Інститут інтердисциплінарних балтійських студій Вестфальського університету Вільгельма у Мюнстері (<i>Institut für Interdisziplinäre Baltische Studien der Westfälischen Wilhelms-Universität Münster</i>)	
44	Колегія Європа (Європейська колегія) Вестфальського університету Вільгельма у Мюнстері (<i>Europa-Kolleg der Westfälischen Wilhelms-Universität Münster</i>)	
45	Центр лісу / Міжнародний інститут лісу та деревини при Вестфальському університеті Вільгельма у Мюнстері (<i>Wald-Zentrum / Internationales Institut für Wald und Holz an der Westfälischen Wilhelms-Universität Münster</i>)	
Регенсбурзький університет (<i>Universität Regensburg</i>)		Регенсбург
46	Кафедра порівняльної політології (Центрально-Східна Європа) Інституту політичних наук факультету філософії, мистецтвознавства, історичних та суспільних наук (<i>Lehrstuhl für Vergleichende Politikwissenschaft (Mittel- und Osteuropa) des Instituts für Politikwissenschaft der Fakultät für Philosophie, Kunst-, Geschichts- und Gesellschaftswissenschaften</i>)	

47	Центр мови і комунікації Регенсбурзького університету <i>(Zentrum für Sprache und Kommunikation (ZSK) der Universität Regensburg)</i>	
48	Центр Сходу і Заходу “Европеум” Регенсбурзького університету <i>(Ost-West-Zentrum “Europaem” der Universität Regensburg)</i>	
49	Інститут славістики Регенсбурзького університету <i>(Institut für Slavistik der Universität Regensburg)</i>	
50	Баварський академічний центр Центральної, Східної та Південно-Східної Європи (BAUHOST) Регенсбурзького університету <i>(Bayerisches Hochschulzentrum für Mittel-, Ost- und Südosteuropa der Universität Regensburg)</i>	
51	Інститут історії факультету філософських наук, мистецтвознавства, історичних наук та суспільствознавства <i>(Institut für Geschichte der Fakultät für Philosophie, Kunst-, Geschichts- und Gesellschaftswissenschaften)</i>	
52	Кафедра порівняльної культурології Інституту інформації, ЗМІ, мови та культури факультету мовознавства, літературознавства і культурології <i>(Lehrstuhl für Vergleichende Kulturwissenschaft des Instituts für Information und Medien, Sprache und Kultur der Fakultät für Sprach-, Literatur- und Kulturwissenschaften)</i>	
Мюнхенський університет Людвіга Максиміліана <i>(Ludwig-Maximilians-Universität)</i> , Регенсбурзький університет <i>(Universität Regensburg)</i>		Мюнхен, Регенсбург
53	Елітна програма „Східноєвропейські студії” Мюнхенського університету Людвіга Максиміліана та Регенсбурзького університету <i>(Elitestudiengang. Osteuropastudien der Ludwig-Maximilians-Universität und der Universität Regensburg)</i>	
54	Вища школа досліджень Східної та Південно-Східної Європи Мюнхенського університету Людвіга Максиміліана та Регенсбурзького університету <i>(Graduiertenschule für Ost- und Südosteuropastudien der Ludwig-Maximilians-Universität und der Universität Regensburg)</i>	
Ляйпцизький університет <i>(Universität Leipzig)</i>		Лейпциг
55	Гуманітарний центр досліджень історії та культури Центрально-Східної Європи при Ляйпцизькому університеті <i>(Geisteswissenschaftliches Zentrum Geschichte und Kultur Ostmitteleuropas an der Universität Leipzig)</i>	
56	Інститут славістики філологічного факультету <i>(Institut für Slavistik der Philologischen Fakultät)</i>	
Кьольнський університет <i>(Universität zu Köln)</i>		Кьольн
57	Інститут східноєвропейського права та порівняльного правознавства юридичного факультету <i>(Institut für osteuropäisches Recht und Rechtsvergleichung der Rechtswissenschaftlichen Fakultät der Universität zu Köln)</i>	
58	Кьольнсько-боннський центр Центральної та Східної Європи філософського факультету <i>(Cologne-Bonn Centre for Central and Eastern Europe (CCCEE) der Philosophischen Fakultät)</i>	
59	Інститут доісторичних часів та ранньої історії філософського факультету <i>(Institut für Ur- und Frühgeschichte der Philosophischen Fakultät)</i>	
60	Центр дослідження Туреччини та Європейського Союзу при Кьольнському університеті (колишня кафедра європейської політики Жана Моне напрямку політологія факультету економічних та соціальних наук) <i>(Centre for Turkey and European Union Studies (CETEUS) an der Universität zu Köln / Jean Monnet Lehrstuhl für Europäische Politik des Fakultätsbereiches Politikwissenschaft der Wirtschafts- und Sozialwissenschaftlichen Fakultät)</i>	
61	Інститут географії Кьольнського університету <i>(Geographisches Institut der Universität zu Köln)</i>	

Маннгаймський університет (<i>Universität Mannheim</i>)		Маннгайм
62	Маннгаймський центр європейських соціальних досліджень Маннгаймського університету (<i>Mannheimer Zentrum für Europäische Sozialforschung der Universität Mannheim</i>)	
63	Центр вивчення структур конфліктів та співпраці у Східній Європі Маннгаймського університету (<i>Konflikt- und Kooperationsstrukturen in Osteuropa der Universität Mannheim</i>)	
Вільний університет Берліна (<i>Freie Universität Berlin</i>)		Берлін
64	Інститут Східної Європи Вільного університету Берліна (<i>Osteuropa-Institut der Freien Universität Berlin</i>)	
65	Центр регіональних досліджень при Вільному університеті Берліна (<i>Zentrum für Regionalstudien an der Freien Universität Berlin</i>)	
Університет Фрідріха Александра міст Ерлангена та Нюрнберга (<i>Friedrich-Alexander-Universität Erlangen-Nürnberg</i>)		Ерланген, Нюрнберг
66	Кафедра нової та новітньої історії зі спеціалізацією на історії Східної Європи відділення історії філософського факультету та спеціальності богослов'я (<i>Lehrstuhl für Neuere und Neueste Geschichte mit dem Schwerpunkt der Geschichte Osteuropas der Philosophischen Fakultät und Fachbereichs Theologie</i>)	
67	Інститут політичних наук університету Фрідріха Александра міст Ерлангена та Нюрнберга (<i>Institut für Politikwissenschaft der Friedrich-Alexander-Universität Erlangen-Nürnberg</i>)	
Тюбінгенський університет Ебергарда Карла (<i>Eberhard Karls Universität Tübingen</i>)		Тюбінген
68	Слов'янський семінар спеціальності неофілологія філософського факультету (<i>Slavische Seminar des Fachbereichs Neuphilologie der Philosophischen Fakultät</i>)	
69	Інститут класичної археології філософського факультету (<i>Institut für klassische Archäologie der Philosophischen Fakultät</i>)	
Вюрцбурзький університет Юліуса Максиміліана (<i>Julius-Maximilians-Universität Würzburg</i>)		Вюрцбург
70	Інститут східних Церков при Вюрцбурзькому університеті Юліуса Максиміліана (<i>Ostkirchliches Institut an der Julius-Maximilians-Universität Würzburg</i>)	
71	Відділення славістики Інституту нової філології філософського факультету-I (<i>Neuphilologisches Institut – Slavistik der Philosophischen Fakultät I</i>)	
Аугсбурзький університет (<i>Universität Augsburg</i>)		Аугсбург
72	Буковинський інститут при Аугсбурзькому університеті (<i>Bukowina-Institut an der Universität Augsburg</i>)	
Бременський університет (<i>Universität Bremen</i>)		Бремен

73	Дослідницький центр Східної Європи при Бременському університеті (<i>Forschungsstelle Osteuropa an der Universität Bremen</i>)	
Університет Гельмута Шмідта/Університет Бундесвера в Гамбурзі (<i>Helmut-Schmidt-Universität/Universität der Bundeswehr Hamburg</i>)		Гамбург
74	Кафедра історії XIX – XX століть зі спеціалізацією на Центральній та Східній Європі Інституту історії факультету гуманітарних та соціальних наук (<i>Professur für Geschichte des 19. und 20. Jahrhunderts mit besonderer Berücksichtigung Mittel- und Osteuropas Einrichtung Geschichte der Fakultät für Geistes- und Sozialwissenschaften</i>)	
Гамбурзький університет (<i>Universität Hamburg</i>)		Гамбург
75	Інститут культури та історії німців у Північно-Східній Європі (Північно-східний інститут) при Гамбурзькому університеті (<i>Institut für Kultur und Geschichte der Deutschen in Nordosteuropa (Nord-Ost Institut) an der Universität Hamburg</i>)	Люнебург
Технічний університет у Дрездені (<i>Technische Universität Dresden</i>)		Дрезден
76	Кафедра європейських студій філософського факультету (<i>Lehrstuhl für Europastudien der Philosophischen Fakultät</i>)	
Бамберзький університет Отто Фрідріха (<i>Universität Bamberg</i>)		Бамберг
77	Інститут славістики факультету гуманітарних наук та культурознавства Бамберзького університету Отто Фрідріха (<i>Institut für Slavistik der Fakultät Geistes- und Kulturwissenschaften der Otto-Friedrich-Universität Bamberg</i>)	
Фрайбурзький університет Альберта Людвіга (<i>Albert-Ludwigs-Universität Freiburg</i>)		Фрайбург
78	Слов'янський семінар Фрайбурзького університету (<i>Slavisches Seminar der Albert-Ludwigs-Universität Freiburg</i>)	

Університетські українознавчі центри (Австрія)

Віденський університет (<i>Universität Wien</i>)		Відень
1	Інститут східноєвропейської історії факультету історичних наук і культурознавства (<i>Institut für Osteuropäische Geschichte der Historisch-Kulturwissenschaftlichen Fakultät</i>)	
2	Інститут славістики факультету філології і культурознавства (<i>Institut für Slawistik der Philologisch-Kulturwissenschaftlichen Fakultät</i>)	

3	Докторантський колегіум “Галичина” (“Австрійська Галичина та її багатокультурна спадщина”) (<i>Doktoratskolleg “Galizien” (“Das österreichische Galizien und sein multikulturelles Erbe”)</i>)
---	---

Університетські українознавчі центри (Швейцарія)

Бернський університет (<i>Universität Bern</i>)		Берн
1	Інститут слов'янських мов і літератур Бернського та Фрібурзького університетів (<i>Institut für slavische Sprachen und Literaturen der Universität Bern und Universität Fribourg</i>)	
2	Ординаріат (кафедра) новітньої загальної та східноєвропейської історії відділу новітньої історії Інституту історії філософсько-історичного факультету (<i>Ordinariat (Lehrstuhl) für Neueste Allgemeine und Osteuropäische Geschichte der Abteilung für Neueste Geschichte und Zeitgeschichte des Historischen Instituts der Philosophisch-historischen Fakultät</i>)	
Університет у Санкт-Галлен (<i>Universität St. Gallen</i>)		Санкт-Галлен
3	Центр управління і культури в Європі університету в Санкт-Галлен (<i>Zentrum für Governance und Kultur in Europa der Universität St. Gallen</i>)	

Додаток 2

Позауніверситетські українознавчі центри

1	Німецька асоціація українців (<i>Deutsche Assoziation der Ukrainisten</i>)	Берлін
---	---	--------

2	Німецьке товариство східноєвропейських досліджень (<i>Deutsche Gesellschaft für Osteuropakunde (DGO)</i>)	Берлін
3	Німецьке товариство (рада) з зовнішньої політики (<i>Deutsche Gesellschaft für Auswärtige Politik</i>)	Берлін
4	Робочий форум “Україна” (<i>Arbeitsforum Ukraine</i>)	Мюнхен
5	Німецько-українська комісія істориків (<i>Deutsch-Ukrainische Historikerkommission</i>)	-
6	Мультидисциплінарна експертна мережа “Zwischen Geschichtlichkeit und globalem Anpassungsdruck [Інститути та інституційні зміни за постсоціалізму: між історією та глобальним примусом до адаптації] (KomPost)” (<i>Kompetenznetzwerk “Institutionen und institutioneller Wandel im Postsozialismus: Zwischen Geschichtlichkeit und globalem Anpassungsdruck (KomPost)”</i>)	Мюнхен
7	Регенсбурзький дослідницький центр Східної та Південно-Східної Європи (<i>Wissenschaftszentrum Ost- und Südosteuropa Regensburg (WiOS)</i>)	Регенсбург
8	Інститут досліджень Східної та Південно-Східної Європи (<i>Institut für Ost- und Südosteuropaforschung</i>)	Регенсбург
9	Мюнхенський інститут східного [східноєвропейського] права при Дослідницькому центрі Східної та Південно-Східної Європи (Регенсбург) (<i>Institut für Ostrecht München am Wissenschaftszentrum Ost- und Südosteuropa Regensburg (WiOS)</i>)	Регенсбург
10	Інститут історичних досліджень Східної та Центральної Європи Гердера (Інститут Гердера) (<i>Herder-Institut für historische Ostmitteleuropaforschung (Herder-Institut)</i>)	Марбург
11	Німецький інститут міжнародної політики і безпеки Фондації науки і політики (<i>Deutsches Institut für Internationale Politik und Sicherheit der Stiftung Wissenschaft und Politik</i>)	Берлін
12	Інститут прикладної історії – Суспільство та наука в діалозі (<i>Institut für angewandte Geschichte – Gesellschaft und Wissenschaft im Dialog</i>)	Франкфурт-на-Одері
13	Інститут етнографії німців Східної Європи (<i>Institut für Volkskunde der Deutschen des östlichen Europa (IVDE)</i>)	Фрайбург

14	Інститут досліджень Німеччини та Східної Європи Гьоттінгенської дослідницької групи (<i>Institut für Deutschland- und Osteuropaforschung des Göttinger Arbeitskreises</i>)	Гьоттінген
15	Інститут Дунайського регіону та Центральної Європи (<i>Institut für den Donaauraum und Mitteleuropa (IDM)</i>)	Відень

Додаток 3

Інтернет-портали, які охоплюють українознавчу проблематику

	Назва Інтернет-порталу	Засновники Інтернет-порталу	Інтернет-адреса порталу	Центр
--	-----------------------------------	--	------------------------------------	--------------

1	ForumNET.Ukraine. Netzwerk für Information, Koordination und Ukrainestudien <i>(ФорумNET.Україна. Мережа для інформації, координації та українознавства)</i>	Інститут слов'янської філології Мюнхенського університету Людвіга Максиміліана	http://www.forumnet.ukraine.org	Мюнхен
2	ViFaOst – Virtuelle Fachbibliothek Osteuropa <i>(Віртуальна фахова бібліотека історії Східної Європи)</i>	Баварська державна бібліотека, відділення історії Східної та Південно-Східної Європи Мюнхенського університету Людвіга Максиміліана, Інститут досліджень Східної і Південно-Східної Європи у Регенсбурзі та Нижньосаксонської державної та університетської бібліотеки у Гьоттінгені	http://www.vifaost.de	Мюнхен
3	Kodeks – Das Online-Informationssystem für Studium und Unterricht zur Kulturgeschichte der slavischen Länder und Sprachen <i>(Кодекс – Інформаційна система он-лайн для вивчення та викладання історії культури слов'янських країн та мов)</i>	Інститут славістики Бамберзького університету	http://kodeks.uni-bamberg.de/	Бамберг
4	Virtuelle Fachbibliothek Slavistik (Slavistik-Portal) <i>(Віртуальна фахова бібліотека славістики (Славістичний портал))</i>	Відділ Східної Європи Державної бібліотеки у Берліні	http://www.slavistik-portal.de	Берлін
5	ZACAT – GESIS Online Study Catalogue <i>(ZACAT – навчальний он-лайн каталог ГЕЗІС-Інституту соціальних наук Лейбніца)</i>	ГЕЗІС-Інститут соціальних наук Лейбніца	http://zacat.gesis.org/webview	Маннгейм
6	Sozialwissenschaftliches Fachportal – SOWIPORT		http://www.leibniz-transfer.de/einrichtungen/wirtschaftliche-	Маннгейм

	(Фаховий портал суспільних наук – SOWIPOINT)	ГЕЗІС-Інститут соціальних наук Лейбніца	entwicklung-demokratische-teilhabe-u-soziale-integration/gesis-ao-leibniz-institut-fuer-sozialwissenschaften/sowiport/	
7	Osteuropa-Netzwerk (Мережа Східної Європи)	ГЕЗІС-Інститут соціальних наук Лейбніца, Центр досліджень Сходу і Заходу Кассельського університету, Німецьке товариство східноєвропейських досліджень	http://www.osteuropa-netzwerk.de	Маннгайм

Додаток 4

Вчені-україністи

Др. Альфред Айсфельд
(*Alfred Eisfeld*)

Науковий співробітник Гьоттінгенського відділення Інституту культури та історії німців у Північно-Східній Європі при Гамбурзькому університеті (м. Люнебург), фахівець з історії та культури німців у Російській імперії, СРСР та країнах пострадянського простору, російської та радянської національної політики, німецько-російських, німецько-радянських та німецько-українських відносин.

Голова Наукової комісії у справах німців в Росії та СНД (з 1996 р.), член Робочої групи з вивчення історії та культури кавказьких німців (з 1995 р.), член керівництва Фонду Східнонімецької ради з питань культури (1988-1999 рр.), заступник керівника Культурної ради німців із Росії (1988-1993 рр.), член Наукової консультаційної ради Федерального фонду ФРН “Втеча, вигнання, примирення” (з 2010 р.), член Міжнародної асоціації дослідників історії і культури російських німців, заступник голови цієї асоціації (1994-2006 рр.), член Федеральної ради Земляцтва німців із Росії (2009-2013 рр.). Володар головної культурної премії російських німців землі Баден-Вюртемберг 2002 р. Отримав почесний докторат Державного технічного університету в Саратові (РФ) 2013 р.

Народився Альфред Айсфельд 1951 р. в Уфі (СРСР). Вивчав історію Східної та Південно-Східної Європи, політологію в Боннському університеті (закінчив 1975 р.) та Мюнхенському (закінчив 1977 р.). 1983 р. у Мюнхенському університеті захистив докторську дисертацію “Deutsche Kolonien an der Wolga 1917–1919 und das Deutsche Reich [Німецькі колонії на Волзі у 1917-1919 рр. та Німецька держава]” (опублікована 1985 р. у Вісбадені). З 1984 по 1987 рр. працював науковим співробітником Інституту Східної Європи (Osteuropa-Institut) у Мюнхені, у 1988-1988 рр. – науковим співробітником Гьоттінгенської робочої групи (Göttinger Arbeitskreis). З 1989 р. виконував обов’язки директора Гьоттінгенської робочої групи, в якій 1990 р. очолив Інститут досліджень Німеччини та Східної Європи. Протягом 2002-2010 рр. очолював Гьоттінгенське відділення Інституту культури та історії німців в Північно-Східній Європі в Люнебурзі, з 2010 р. Альфред Айсфельд є науковим співробітником цього відділення. Того ж 2010 р. був стипендіатом Японського товариства сприяння науці.

Альфред Айсфельд з 1998 р. є членом редакційної колегії збірника наукових праць Дніпропетровського університету “Питання німецької історії [Вопросы германской истории]” та редакції енциклопедії “Немцы России” (Москва).

Праці Альфреда Айсфельда з історії України

Монографії та редакovanі збірники праць та документів:

1. Der Beitrag der Deutschbalten und der städtischen Rußlanddeutschen zur Modernisierung und Europäisierung des Russischen Reiches im 18. und in der ersten Hälfte des 19. Jahrhunderts / Hg. von A. Eisfeld, B. Meissner. – Köln: Wissenschaft und Politik 1996 [= Der Göttinger Arbeitskreis: Veröffentlichung. N 452].
2. Немецкое население Таврической губернии. Т. 1: Аннотированный тематический перечень дел. Канцелярия Таврического губернатора 1803–1917 гг. Таврическое губернское правление 1803–1917 гг. / сост.: Л. П. Кравцова, Е. В. Каркач, А. Айфельд. – Одесса: Астропринт, 2000. – 576 с.
4. Немцы Херсонщины. Аннотированный перечень дел Государственного архива Херсонской области (1919–1930) / сост. А. В. Карпова, А. Айфельд. – Одесса: Астропринт, 2002. – 167 с.
5. Самуил Христианович Контениус об иностранной колонизации Южной России: Сборник документов. 1801–1829 гг. / ред. О. В. Айсфельд, А. Айсфельд. – Одесса: Астропринт, 2003. – 376 с.
6. Причерноморские немцы в жизни и деятельности г. Одессы и региона: 1803-2003: библиографический указатель / сост. В. Самодуров, А. Айфельд, Н. Шевчук. – Одесса: Астропринт, 2003. – 309 с.
7. Немцы Одессы и Одесского региона. Сборник докладов, сделанных на международной научной конференции в Геттингене (Германия) / сост. А. Айсфельд, Э. Г. Плесская. – Одесса: Астропринт, 2003. – 440 с.
8. Немецкое население Таврической губернии. Т. 2: Аннотированный тематический перечень дел. Таврическое губернское правление 1803–1917 гг. Таврическое отделение Крестьянского поземельного банка 1884–1920 гг. / сост. Л. П. Кравцова, Е. В. Каркач, А. Айфельд. – Одесса: Астропринт, 2005. – 774 с.
9. Von der Autonomiegründung zur Verbannung und Entrechtung. Die Jahre 1918 und 1941 bis 1948 in der Geschichte der Deutschen in Russland / Hg. von H. Kampen, A. Eisfeld. – Stuttgart: Landsmannschaft der Deutschen aus Russland 2008. – 287 S. [= Sonderband der Reihe Heimatbücher der Landsmannschaft der Deutschen aus Russland].
10. Etappen eines langen Weges. Beitrag zur Geschichte und Gegenwart der Deutschen aus Russland. Bonn: BdV, 2010. – 82 S.
11. Besetzt, interniert, deportiert. Der Erste Weltkrieg und die deutsche, jüdische, polnische und ukrainische Zivilbevölkerung im östlichen Europa / Hg. von A. Eisfeld, D. Brandes, G. Hausmann, D. Neutatz. – Essen: Klartext, 2013. – 384 S.
12. Loyalität, Legitimität, Legalität. Zerfalls-, Separations- und Souveränisierungsprozesse in Ostmittel- und Osteuropa 1914 – 1921 / Hg. von A. Eisfeld, K. Maier. – Wiesbaden: Harrassowitz, 2014. – 257 S. [= Veröffentlichungen des Nordost-Instituts, Bd. 17].
13. Библиография работ по истории немцев, изданных в Украине за годы независимости (1991-2012) / сост. Т.Л. Петрова, научн. ред. А. Айсфельд. – Днепропетровск: Акцент ПП, 2015. – 272 с.

14. Deutsche im Schwarzmeergebiet, auf der Krim und im Kaukasus vom 19. Jahrhundert bis 1941 / Hg. von A. Eisfeld. – Hamburg: Dr. Kovač, 2016. – 678 S. [= Studien zur Geschichtsforschung der Neuzeit, Bd. 88].

15. Дело “Национального союза немцев на Украине” 1935-1937 гг.: Документы и материалы / сост., вступ. статья, коммент. А. Рублёв; научн. ред. А. Айсфельд. – Київ: Кліо ТОВ., 2016. – 608 с.

Статті:

1. Айсфельд А. Немецкие колонисты Юга Украины в 1917–1918 гг. // Вопросы германской истории. Материалы украинско-германской научной конференции, Днепропетровск, 26–29 сентября 1995 г. – Днепропетровск, 1996. – С. 125–133 [= Der Göttinger Arbeitskreis: Veröffentlichung, N 458].
2. Айсфельд А. Политическая жизнь меннонитов России в 1917-1919 годах // Вопросы германской истории. Сборник научных статей. – Днепропетровск, 2000. – С. 223-248.
3. Айсфельд А. О сотрудничестве Института германских и восточноевропейских исследований с Государственным архивом Одесской области // Праці Державного архіву Одеської області. – Одеса, 2001. – С. 371-373.
4. Айсфельд А. Немецкая периодическая печать в Одессе 1917-1921 гг. // Историческая память: историко-кареведческий ежегодник. – Одесса: Астропринт, 2003. – Вып. 5. – С. 88-96.
5. Айсфельд А. Немцы на Юге Украины (1871-2003) Причерноморские немцы в жизни и деятельности г. Одессы и региона: 1803-2003: библиографический указатель / сост. В. Самодуров, А. Айфельд, Н. Шевчук. – Одесса: Астропринт, 2003. – С. 55-86.
6. Eisfeld A. 200 Jahre Ansiedlung der Deutschen im Schwarzmeergebiet. – Stuttgart [o. V.], 2003. – 24 S.
7. Айсфельд А. Предисловие [Узаконения о ликвидации немецкого землевладения и землепользования в Российской империи и их применение в Таврической губернии в 1915-1920 гг.] // Немецкое население Таврической губернии. Т. 2: Аннотированный тематический перечень дел. Таврическое губернское правление 1803–1917 гг. Таврическое отделение Крестьянского поземельного банка 1884–1920 гг. / сост. Л. П. Кравцова, Е. В. Каркач, А. Айфельд. – Одесса: Астропринт, 2005. – С. V-XXV.
8. Eisfeld A. Deutsche in der Region Odessa 1917-1920: Loyalität, Autonomie, Emigration // “Kollaboration” in Nordosteuropa. Erscheinungsformen und Deutungen im 20. Jahrhundert / Hg. von J. Tauber. – Wiesbaden: Harrassowitz, 2006. – S. 364-378 [= Veröffentlichungen des Nordost-Instituts, Bd. 1].
9. Eisfeld A. Deutsche Autonomiebewegung in der Ukraine und in Westsibirien 1917-1918 // Deutsche in Russland und in der Sowjetunion 1914-1941 / Hg. von A. Eisfeld, V. Herdt, B. Meissner. – Berlin: Lit, 2007. – S. 127-144 [= Geschichte: Forschung und Wissenschaft].

10. Айсфельд А. Немецкое население в политической и общественной жизни Российской империи в период 1905-1917 гг. // Вопросы германской истории. Немцы Украины и России в конфликтах и компромиссах XIX-XX веков. Материалы международной научной конференции, Днепропетровск, 24-27 сентября 2007 г. – Днепропетровск, 2007. – С. 28-42.
11. Eisfeld A. Selbstschutz im Gouvernement Cherson // Von der Autonomiegründung zur Verbannung und Entrechtung. Die Jahre 1918 und 1941 bis 1948 in der Geschichte der Deutschen in Russland / Hg. von H. Kampen, A. Eisfeld. – Stuttgart: Landsmannschaft der Deutschen aus Russland 2008. – S. 95-105.
12. Eisfeld A. Deutsche Autonomiebewegung in der Ukraine und in Westsibirien 1917-1918 // Von der Autonomiegründung zur Verbannung und Entrechtung. Die Jahre 1918 und 1941 bis 1948 in der Geschichte der Deutschen in Russland / Hg. von H. Kampen, A. Eisfeld. – Stuttgart: Landsmannschaft der Deutschen aus Russland 2008. – S. 8-27.
13. Айсфельд А. Политическая и социальная жизнь причерноморских немцев в переходный период (1917-1920) // Вопросы германской истории. Сборник научных трудов. – Днепропетровск, 2009. – С. 135-147.
14. Айсфельд А. До питання становища німецького населення в Україні в 1941-1949 рр. // Гілея: науковий вісник. – Київ, 2010. – Вип. 37. – С. 122-133. Передрук у: Реабілітовані історією. Миколаївська область / відп. ред. С. С. Макарчук. – Київ, Миколаїв: Світогляд, 2010. – Кн. 5. – С. 55-67.
15. Айсфельд А., Мартиненко В. Етнічні німці України під час світової війни і в повоєнні роки // Україна в Другій світовій війні: погляд з XXI століття. Історичні нариси у 2-х книгах / гол. редкол. В. А. Смолій. – Київ: Наукова думка, 2011. – Кн. 1. – С. 595-643.
16. Айсфельд А., Мартыненко В. Фильтрация и оперативный учет этнических немцев Украины органами НКВД-НКГБ-МВД-КГБ во время Второй мировой войны и в послевоенные годы // З архівів ВУЧК-ГПУ-НКВД-КГБ. – 2010. – N 2 (35). – С. 79-164.
17. Айсфельд А. Привилегированные жертвы: этнические немцы Украины во время и после Второй мировой войны // Науковий вісник Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського: Збірник наукових праць. – Вип. 3.30: Історичні науки. – Миколаїв, 2011. – С. 361-378.
18. Eisfeld A. Deutsche in der Ukraine in den ersten Kriegsmonaten: Juni – Dezember 1941 // Keiner ist vergessen. Gedenkbuch zum 70. Jahrestag der Deportation der Deutschen in der Sowjetunion / Hg. von der Landsmannschaft der Deutschen aus Russland. – Stuttgart: Kohlhammer, 2011. – S. 50-55.
19. Eisfeld A. Von der Aufhebung des Überwachungssystems für die Deutschen in der Sowjetunion 1941-1974 // Keiner ist vergessen. Gedenkbuch zum 70. Jahrestag der Deportation der Deutschen in der Sowjetunion / Hg. von der Landsmannschaft der Deutschen aus Russland e. V. – Stuttgart: Kohlhammer, 2011. – S. 56-58.
20. Eisfeld A. Deportationen der Kriegsjahre und deren Folgen für die Russlanddeutschen // Немецкие диалекты в России: прошлое, настоящее и будущее отечественной

- островной диалектологии. Материалы научно-практической конференции. Красноярск, 2-7 ноября 2011 г. – Красноярск: КГПУ им. В.П. Астафьева, 2011. - С. 65-77.
21. Eisfeld A. Die Stalinschen Säuberungen der Jahre 1937-1938 und die Deutschen in der UdSSR // Dunkle Jahre. Zum Gedenken an die Opfer des „Großen Terrors“ und der Zwangsarbeitslager in der Sowjetunion / Hg. von der Landsmannschaft der Deutschen aus Russland e. V. – Stuttgart: Kohlhammer, 2012. – S. 23-25.
 22. Eisfeld A., Martynenko V. Filtration und operative Erfassung der ethnischen Deutschen in der Ukraine durch die Organe des Innern und der Staatssicherheit während des Zweiten Weltkrieges und in der Nachkriegszeit // Nordost-Archiv. Zeitschrift für Regionalgeschichte. Neue Folge. – 2012. – Bd. XXI. – Lüneburg, 2013. – S. 104-181.
 23. Айсфельд А. Немцы Украины в первые месяцы войны: июнь-декабрь 1941 г. // Вопросы германской истории. Сборник научных трудов. – Днепропетровск, 2013. – С. 161-172.
 24. Айсфельд А. Немцы Украины в первые месяцы войны: июнь-декабрь 1941 г. // Немцы Украины на пути возрождения. Материалы международной научно-практической конференции “Немецкое национально-культурное движение в Украине: история и перспективы”, [Киев, 24-26 сентября 2010 г.] / ред. А. А. Дынгес. – Киев: Совет немцев Украины, 2013. – С. 150-163.
 25. Eisfeld A. Zwischen Tradition und Wandel. Mennoniten in den Jahren 1917-1918 // i Deutsche im Schwarzmeergebiet, auf der Krim und im Kaukasus vom 19. Jahrhundert bis 1941 / Hg. von: A. Eisfeld. – Hamburg: Dr. Kovač, 2016. – S. 407-420 [= Studien zur Geschichtsforschung der Neuzeit, Bd. 88].

Джерела

<http://www.ikgn.de/cms/index.php/wissenschaftliche-mitarbeiterinnen/dr-alfred-eisfeld>
<http://www.goettinger-arbeitskreis.de/>
http://www.linkfang.de/wiki/Alfred_Eisfeld
http://de.wikipedia.org/wiki/Alfred_Eisfeld
(Станом на 15.01.2016.)

Висловлюю подяку др. А. Айсфельду за надану додаткову інформацію про перелік його публікацій з історії України.

**Др. Лілія Бережна
(Liliya Berezhnaya)**

Наукова співробітниця Центру провідного досвіду “Religion und Politik in den Kulturen der Vormoderne und der Moderne [Релігія і політика в культурах домодерної та модерної епохи]” Мюнстерського університету, фахівчиня з культурної та релігійної історії Східної Європи, порівняльних студій регіонів європейського прикордоння, імперського та національного дискурсів, місць пам’яті у Центральній та Східній Європі, символічної географії та конструктів “іншого”.

Членкиня Німецької асоціації українців та Асоціації славістичних, східноєвропейських та євразійських студій.

Лілія Бережна народилась 1971 р. Закінчила середню школу в Запоріжжі 1988 р. Протягом 1989-1994 рр. навчалась на історичному факультеті Московського державного університету ім. М. в. Ломоносова (спеціалізація – історія Польщі), де 1997 р. закінчила аспірантуру. 1996 р. отримала диплом магістра порівняльної історії Центральноєвропейського університету (ЦЄУ) в Будапешті. У 1998-1999 рр. працювала асистенткою проекту місцевого управління та реформування інфраструктури в Інституті відкритого суспільства у Будапешті. Протягом 1999-2002 рр. перебувала на стажуванні та провадила наукові дослідження в архівах та бібліотеках Великобританії, Польщі, США та Канади. У 2001-2003 рр. працювала координаторкою програм та редакторкою веб-сайту в Інституті відкритого суспільства (Фонд Сороса) у Москві. 2003 р. на історичному факультеті ЦЄУ в Будапешті захистила з відзнакою PhD дисертацію в галузі порівняльної історії “*Sub Specie Mortis: Perception of Death and the Afterlife in the Catholic and Orthodox Cultures of the Polish-Lithuanian Commonwealth in the 16th-17th Century [Sub Specie Mortis: сприйняття смерті та загробного життя в католицькій та православній культурах Речі Посполитої в XVI – XVII століттях]*”. У 2003-2005 рр. працювала науковою співробітницею та координаторкою програм у Центрі історичних студій ЦЄУ в Будапешті 2005 р. була стипендіаткою Українського наукового інституту Гарвардського університету, протягом 2005-2006 рр. – постдокторською стипендіаткою фондів Фрітца Тіссена (Кьольн) та Герди Генкель (Дюссельдорф) на Семінарі історії Східної та Південно-Східної Європи Мюнхенського університету. У 2008-2009 рр. викладала в Пассавському університеті на кафедрі нової та новітньої історії Східної Європи та її культур. З 2009 р. викладає у Мюнстерському університеті, де водночас виконує обов’язки наукової співробітниці Центру провідного досвіду “Religion und Politik in den Kulturen der Vormoderne und der Moderne [Релігія і політика в культурах домодерної та модерної епохи]”. У 2009-2010 рр. – стипендіатка Інституту досліджень східного християнства в університеті Радбоуда в Неймеген (Голландія).

Лілія Бережна брала та бере участь у таких дослідницьких проектах та робочих групах, як “Empires Unlimited [Необмежені імперії]” (2003-2005), “Zivilreligion, Religion

und Nation im 19. und 20. Jahrhundert [Громадянська релігія, релігія та нація у XIX та XX століттях]" (2009-2012), "Bildung, Entwicklung und Rezeption von Feindbildern [Освіта, розвиток та рецепція образів ворога]" (2009-2012), "Konflikte im Spannungsfeld von Religion und Politik [Конфлікти у полі напруги релігії та політики]" (2009-2012), "Die ukrainische Bastion – Vormauer Europas und *antemurale christianitatis*. Nationalisierung eines Mythos [Український бастіон – передмур'я Європи та *antemurale christianitatis*. Націоналізація міфу]" (2009-2012), "Säkularisierung und Sakralisierung der Medien [Секуляризація та сакралізація медіа]" (з 2009).

Праці Лілії Бережної з історії України

Монографії та редактовані збірники праць:

1. Iconic Turns: Nation and Religion in Eastern European Cinema since 1989 / ed. by L. Berezhnaya, C. Schmitt. – Leiden: Brill, 2013. – 270 p.
2. Berezhnaya L., Himka J.-P. The World to Come. Ukrainian Images of the Last Judgment. – Cambridge, Mass: HURI for Harvard University Press, 2015. – 410 p.
3. Berezhnaya L. Death and the Afterlife in Early Modern Ukrainian Culture. – Wiesbaden: Harrasowitz, 2016. [im Druck]

Статті:

26. Бережная Л. Украинско-белорусская поэзия и драматургия XVII века о смерти и загробном мире // Исследования по истории Украины и Белоруссии = *Ukrainica et belorossica* / отв. ред. М. В. Дмитриев. – 1995. – Вып. 1. – С. 28-50.
27. Berezhnaya L. Le thème de la mort dans le sermon et la littérature polémique Orthodoxe Ukraïno-Biélorusse de la fin du XVIe au XVIIe siècle // *Śmierć w dawnej Europie. Zbiór studiów = La mort dans l'Europe au Moyen Âge et Temps modernes. Recueil des études* / red. M. Derwich. – Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 1997. – S. 169-181.
28. Berezhnaya L. Perception of death in the Polish Orthodox and Catholic Religious Literature in the 17th century: an attempted comparison // *Proceedings of the Commission Internationale d'Histoire Ecclesiastique Comparée. Lublin, 1996. Part 3. Churches and confessions in East Central Europe in early modern times = Eglises et confessions en Europe du Centre-Est* / ed. by H. Łaskiewicz, M. Hubert. – Lublin: Instytut Europy Środkowo-Wschodniej, 1999. – P. 89-94.
29. Berezhnaya L. A Négy Evangéliu, egyházi szláv fordítása // Jankovich Miklós (1772-1846) gyűjteményei. Kiállítás a Magyar Nemzeti Galériában, 2002. November 28 – 2003. február 16 / ed. by A. Jávör. – Budapest: Magyar Nemzeti Galéria, 2002. – O. 249-251.
30. Berezhnaya L. Az Apostilok cselekedetei és a Levelek egyházi szláv fordítása // Jankovich Miklós (1772-1846) gyűjteményei. Kiállítás a Magyar Nemzeti Galériában, 2002. November 28 – 2003. február 16 / ed. by A. Jávör. – Budapest: Magyar Nemzeti Galéria, 2002. – O. 251-253.

31. Berezhnaya L. Sin, Fear, and Death in the Catholic and Orthodox Sermons in the XVIth-XVIIth Century Polish-Lithuanian Commonwealth (An Attempt at Comparison) // *Être Catholique – être Orthodox – être Protestant. Confessions et identités culturelles en Europe* / ed. by M. Derwich, M. Dmitriev. – Wrocław: LARHCOR, 2003. – P. 253-284.
32. Бережная Л. “Одесную” и “ошую”. Русские и русинские иконы Страшного Суда // *Человек между Царством и Империей. Материалы международной конференции “Человек между Царством и Империей: культурно-исторические реалии, идейные столкновения, рождение перспектив”*, Москва. 14-15 ноября 2002 г. / отв. ред. М. С. Киселева. – Москва: Институт человека РАН, 2003. – С. 454-485.
33. Berezhnaya L. *Sub specie mortis: Ruthenian and Russian last judgement icons compared.* *European Review of History.* – 2004. – Vol. 11. – N 1. – P. 5-32.
34. Бережна Л. “Третє місце удержаніє истязательное”. Ідея митарств в творах Й. Галятовського та українських православних синодиках // *Україна XVII століття. Суспільство, філософія, культура. Збірник пам'яті Валерії Нічик* / ред. Л. Довга, Н. Яковенко. – Київ: Критика, 2005. – С. 267-280.
35. Berezhnaya L. His foundation is in the holy mountains. Some remarks on the New Jerusalem symbolism in the age of Mazepa // *Series Byzantina.* – 2006. – Т. 4. – S. 71-82.
36. Berezhnaya L. Two Polish Jesuits in a Multiconfessional Surrounding: Reception, Adaptation and Local Practices // *Jesuitische Frömmigkeitskulturen. Konfessionelle Interaktion in Ostmitteleuropa 1570-1700* / Hg. von A. Ohlidal, S. Samerski. – Stuttgart: Franz Steiner, 2006. – S. 59-278.
37. Бережная Л. Введение. Русинские земли в 13-18 веках // *Западные окраины Российской Империи* / ред. А. Миллер. – Москва: Новое литературное обозрение, 2006. – С. 15-32.
38. Berezhnaya L. Topography of Salvation. “Kyiv – the New Jerusalem” in the Ruthenian Literary Polemics (end of the 16th-beginning of the 17th century) // *Litauen und Ruthenien. Studien zu einer transkulturellen Kommunikationsregion (15.-18. Jahrhundert) = Lithuania and Ruthenia. Studies of a Transcultural Communication Zone (15th-18th Centuries)* / Hg. von D. Frick, S. Rohdewald, S. Wiederkehr. – Wiesbaden: Harrassowitz, 2007. – S. 246-271.
39. Бережная Л. “Украинский треугольник” Степана Томашивського (1875-1930), или об особенностях “воображаемой географии” начала 20 века // *Ab Imperio.* – 2007. – N 4. – С. 173-198.
40. Berezhnaya L. Ruthenian Lands and the Early Modern Multiple Borderlands in Europe: Ethno-confessional Aspect // *Religion and the Conceptual Boundary in Central and Eastern Europe* / ed. by T. Bremer. – London: Palgrave, 2008. – P. 40-65.
41. Бережна Л. Шукаючи “третій шлях”. Есхатологія і спасіння в творах Іпатія Потія та Мелетія Смотрицького // *Київська Академія* 2008. – Вип. 6. – С. 19-36.
42. Berezhnaya L. Does Ukraine Have a Church History? // *Kritika: Explorations in Russian and Eurasian History.* – 2009. – Vol. 10. – N 4. – P. 897-916.

43. Berežnaja L. Kiewer Kirchenstreit. Nationale "Erinnerungsorte" im Fokus der Konfessionen // Osteuropa. – 2009. – Bd. 59. – N 6. – S. 171-188.
44. Бережная Л. "Казацкий бастион 17 века" - взгляд изнутри и снаружи // Religion und Integration im Moskauer Russland. Konzepte und Praktiken, Potentiale und Grenzen. 14.-17. Jahrhundert / Hg. von L. Steindorff. – Wiesbaden: Harassowitz, 2010. – S. 265-296.
45. Berezhnaya L. Interkonfessionelle Konflikte um die Lavra von Potschajiv // G2W Zeitschrift. – 2010. – N 6. – S. 18-20.
46. Бережна Л. Як намалювати ворога? "Свої" і "чужі" в ранньомодерній українській іконографії *Theatrum humanae vitae*, Студії на пошану Наталі Яковенко / ред. Н. Білоус, Л. Довга, В. Михайловський, Н. Старченко, М. Яременко. – Київ: Laurus, 2012. – С. 472-488.
47. Berezhnaya L. *Imago hostis: Friends and Foes in Ruthenian and Russian Printmaking (Mid-Seventeenth–Beginning of the Eighteenth Centuries)* // Harvard Ukrainian Studies. – 2009. – Vol. 31. – N 1-4: Poltava 1709. The Battle and The Myth / ed. by S. Plokyh. – Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 2012. – P. 309-354.
48. Berezhnaya L. Apokalyptische Gestalt oder "Feind Russlands"? Napoleon in russischen Karikaturen zu Anfang des 19. Jahrhunderts // Comparativ. Zeitschrift für Globalgeschichte und vergleichende Gesellschaftsforschung. – 2012. – H. 4: 1812 in Russland – Erzählung, Erfahrung und Ereignis / Hg. von M. Winkler. – S. 71-96.
49. Berezhnaya L. Kiew – das "Neue Jerusalem" // Religiöse Erinnerungsorte in Ostmitteleuropa. Konstitution und Konkurrenz im nationen- und epochenübergreifenden Zugriff / Hg. von J. Bahlcke, S. Rohdewald, T. Wunsch. – Berlin: De Gruyter, 2013. – S. 37-51.
50. Berezhnaya L. Kloster Počajiv // Religiöse Erinnerungsorte in Ostmitteleuropa. Konstitution und Konkurrenz im nationen- und epochenübergreifenden Zugriff / Hg. von J. Bahlcke, S. Rohdewald, T. Wunsch. – Berlin: De Gruyter, 2013. – S. 74-80.
51. Berezhnaya L. Die Christianisierung der Kiewer Rus // CREDO - Christianisierung Europas im Mittelalter – Katalog / Hg. von C. Stiegemann, M. Kroker, W. Walter. – Petersberg: Imhof, 2013. – Bd. 2. – S. 484-486.
52. Berezhnaya L. Longing for the Empire: State and Orthodox Church in Russian Religious Films. // Iconic Turns: Nation and Religion in Eastern European Cinema since 1989 / ed. by L. Berezhnaya, C. Schmitt. – Leiden: Brill, 2013. – P. 99-120.
53. Berezhnaya L., Schmitt C. Introduction // Iconic Turns: Nation and Religion in Eastern European Cinema since 1989 / ed. by L. Berezhnaya, C. Schmitt. – Leiden: Brill, 2013. – P. 1-32.
54. Berezhnaya L. Fremde, Feinde, Freunde. Ukrainische Ikonographie zwischen Ost und West im Zeitalter der türkischen Gefahr // Das Bild des Feindes: Konstruktion von Antagonismen und Kulturtransfer im Zeitalter der Türkenkriege. Ostmitteleuropa, Italien und Osmanisches Reich / Hg. von E. Leuschner, T. Wunsch. – Berlin: Gebr. Mann, 2013. – S. 129-150.
55. Berezhnaya L. Die Stalinzeit im russischen Postperestroika-Film. Zwischen nationaler Sinnstiftung, Sowjetnostalgie und melodramatischen Kassenschlagern // Sowjetische

- Verbrechen und russische Erinnerung. Orte – Akteure – Deutungen / Hg. von J. Ganzenmüller, R. Utz. – München: Oldenbourg, 2014. – S. 197-216.
56. Berezhnaya L. "Heilige Gottesmutter von Počajiv, sie wird uns retten!" Die Gottesmutter von Počajiv als Erinnerungsort in der postsowjetische Ukraine // Maria in der Krise. Kultpraxis zwischen Konfession und Politik in Ostmitteleuropa / Hg. von A. Gašior, S. Samerski. – Köln, Weimar, Wien: Böhlau, 2014. – S. 347-358.
57. Berezhnaya L. 2015. Diplomatische Gaben des Moskauer Reichs und Polen-Litauens in der zweiten Hälfte des 17. Jahrhunderts: Symbolische Kommunikation zwischen Zaren, Königen und Hetmanen // Jahrbücher für Geschichte Osteuropas: Die Sprache der Gaben. Regeln der symbolischen Kommunikation in Europa 1000–1700. – 2015. – Bd. 63. – N 1. – S. 69-98.
58. Бережна Л. Дари Мазепи. Культура подарунків українських гетьманів у системі дипломатичної комунікації другої половини XVII століття // Київська Академія. – 2015. – Вип. 12. – С. 222-240.

Джерела:

<http://www.uni-muenster.de/Religion-und-Politik/personen/projekt/berezhnaya.shtml>

<http://www.huri.harvard.edu/main/people/past-fellows/fellows-2001-2012/81-huri-fellows-2004-2005.html>

<http://history.ceu.edu/Ph.D.DissertationsDefendedintheCEUHistoryDepartment>
(Станом на 26.01.2016.)

Проф. др. Катрін Бьокх
(Katrin Bockh)

Професорка відділення історії Східної та Південно-Східної Європи Мюнхенського університету, наукова співробітниця відділу історії Інституту Східно- та Південно-східноєвропейських досліджень у Регенсбурзі, фахівчиня з проблем етно-національних конфліктів, церковно-державних відносин за доби соціалізму, історії інституцій доби пізнього сталінізму, цінностей періоду трансформацій в Україні та балканському регіоні (країнах Югославії).

Членкиня Німецького товариства східноєвропейських досліджень (Deutsche Gesellschaft für Osteuropakunde), Товариства Південно-Східної Європи (Südosteuropa-Gesellschaft), Об'єднання східноєвропейських істориків (Verband der Osteuropahistorikerinnen und -historiker), Німецького об'єднання професорів та викладачів університетів (Deutscher Hochschulverband), Папської комісії істориків (Päpstliche Historikerkommission).

Катрін Бьокх народилась 1967 р. Вивчала історію Східної та Південно-Східної Європи, слов'янські мови та балканістику у Регенсбурзькому та Мюнхенському університетах. 1991 р. здобула ступінь магістра, 1995 р. – доктора історії Східної та Південно-Східної Європи (Мюнхенський університет), 2004 р. захистила габілітаційну роботу. З 1993 р. працювала науковою співробітницею Інституту Східної Європи у Мюнхені. З 1997 по 2008 р. була редакторкою журналу “Jahrbücher für Geschichte Osteuropas [Річники історії Східної Європи]”. З 2008 р. працює науковою співробітницею відділу історії Інституту Східно- та Південно-східноєвропейських досліджень у Регенсбурзі.

З 1996 р. у Мюнхенському університеті та з 2009 р. – Пассавському Катрін Бьокх читає лекції та проводить семінарські заняття з історії Балкан, Південно-Східної та Центрально-Східної Європи, України, СРСР та сталінізму.

Катрін Бьокх керувала науково-дослідними проектами: “Institutionelles Vertrauen und Korruption in den Gebieten der einstigen Habsburgermonarchie [Інституційна довіра та корупція у регіонах колишньої Габсбурзької монархії]”, “Kirchen im totalitären Umfeld [Церкви в тоталітарному середовищі]”, “Netze über Raum und Zeit. Perspektiven einer modernen Religions- und Kirchengeschichte Südosteuropas [Мережі понад простором і часом. Перспективи сучасної релігійної та церковної історії Південно-Східної Європи]”, “Rom, Moskau und die Russlanddeutschen: Konfessionelle und diplomatische Verflechtungen ungleicher Akteure zur Zeit der Sowjetunion [Рим, Москва та російські німці: дипломатичні зв'язки нерівних гравців за часів Радянського Союзу]”, “Staatsbürgerschaft und Teilhabe: Bürgerliche, politische und soziale Rechte in Osteuropa [Громадянство та участь: громадянські, політичні та соціальні права у Східній Європі]”, “The Balkan Wars 1912/13. Experience, Perception, Remembrance [Балканські війни 1912-1913 рр. Досвід, рецепція, пам'ять]”, “Religiöse Pluralität als

Faktor des Politischen in der Ukraine [Релігійний плюралізм як фактор політики в Україні]”, “Bayern und die Bolschewiken [Баварія та більшовики]”.

Одружена, має двоє дітей.

Праці Катрін Бьокх з історії України

Монографії:

1. Boeckh K. Stalinismus in der Ukraine: Die Rekonstruktion des sowjetischen Systems nach dem Zweiten Weltkrieg. – Wiesbaden: Harrassowitz, 2007. – 605 S. [= Veröffentlichungen des Osteuropa-Institutes München, Reihe: Geschichte, Bd. 71].
2. Boeckh K., Völkl E. Ukraine. Von der Roten zur Orangen Revolution / K.Boeckh, E.Völkl. – Regensburg: Pustet, 2007. – 296 S.

Статті:

1. Boeckh K. Rumänisierung und Repression. Zur Kirchenpolitik im Raum Odessa/Transnistrien 1941-1944 // Jahrbücher für Geschichte Osteuropas. – 1997. – H.1. – S. 64-84.
2. Boeckh K. Die deutsche Propaganda im “Reichskommissariat Ukraine” // Studien zu deutsch-ukrainischen Beziehungen. – 1996. – N 2. – S. 5-19.
3. Boeckh K. Aus dem kirchlichen Leben der postsowjetischen Ukraine // Kirche im Osten. – 1999/2000. – Bd. 42/43. – S. 144-155.
4. Boeckh K. Die Ukrainische Sozialistische Sowjetrepublik 1945-1991 // Ukraine. Geographie – Ethnische Struktur – Geschichte – Sprache und Literatur – Kultur – Politik – Bildung – Wirtschaft – Recht / Hg. von P. Jordan, A. Kappeler, W. Lukan, J. Vogl. – Wien: Peter Lang, 2000. – S. 363-388 [= Österreichische Osthefte. Sonderband 15. Wien 2000 =].
5. Boeckh K. Die Religionsfront. Ukrainische Kirchen unter deutscher Militärverwaltung 1941/42 // Slavica Tarnopolensia. – 2001. – N 8. – S. 60-85.
6. Boeckh K. Fallstudie: Lemberg in Galizien. Jüdisches Gemeindeleben in der Ukraine zwischen 1945-1953 // Glaube in der 2. Welt. – 2002. – H. 30. – N 4. – S. 20-25; передрук у: Die Ukraine im Aufbruch. Historiographische und kirchenpolitische Aspekte der postsozialistischen Transformation / Hg. von K. Boeckh, A. Ivanov, C. Seidl. – München: Forschungsverbund Ost- und Südosteuropa, 2002. – S. 57-69 [= forost Arbeitspapier Nr. 9 (November 2002)].
7. Boeckh K. Kosaken // Studienhandbuch Östliches Europa / Hg. von T. M. Bohn, D. Neutatz. – Köln, Weimar, Wien: Böhlau, 2002. – Bd. 2: Geschichte des russischen Reiches und der Sowjetunion. – S. 397-400; 2. Aufl. überarb. und aktualisierte: Studienhandbuch Östliches Europa / Hg. von T. M. Bohn, D. Neutatz. – Köln, Weimar, Wien: Böhlau, 2009.
8. Boeckh K. Ukraine // Studienhandbuch Östliches Europa / Hg. von T. M. Bohn, D. Neutatz. – Köln, Weimar, Wien: Böhlau, 2002. – Bd. 2: Geschichte des russischen

- Reiches und der Sowjetunion. – S. 322-328; 2. Aufl. überarb. und aktualisierte: Studienhandbuch Östliches Europa / Hg. von T. M. Bohn, D. Neutatz. – Köln, Weimar, Wien: Böhlau, 2009.
9. Boeckh K. Staat und Kirchen während der Transformation in der Ukraine // Religion und Nation. Die Situation der Kirchen in der Ukraine / Hg. von T. Bremer. – Wiesbaden: Harrassowitz, 2003. – S. 67-89; передрук у: Die Ukraine im Aufbruch. Historiographische und kirchenpolitische Aspekte der postsozialistischen Transformation / Hg. von K. Boeckh, A. Ivanov, C. Seidl. – München: Forschungsverbund Ost- und Südosteuropa, 2002. – S. 33-56 [= forost Arbeitspapier Nr. 9 (November 2002)].
 10. Boeckh K. “Völlig normal, entsprechend den Prinzipien der Gewissensfreiheit, garantiert durch die Stalin-Verfassung”. Die Verfolgung der Kirchen in Galizien unter Stalin im Vergleich (1944-1953) // Historische Zeitschrift. – Februar 2004. – Bd. 278. – H. 1. – S. 55-100.
 11. Boeckh K. Jüdisches Leben in der Ukraine nach dem Zweiten Weltkrieg. Zur Verfolgung einer Religionsgemeinschaft im Spätstalinismus (1945-1953) // Vierteljahreshefte für Zeitgeschichte. – 2005. – H. 3. – S. 421-448.
 12. Boeckh K. “Liberalisierung” und Repression. Zur Praxis der Religionspolitik in der Ukraine während NS-Besatzung und stalinistischer Herrschaft 1941-1953 // Religion under Siege. – Vol. 2: Protestant, Orthodox and Muslim Communities in Occupied Europe (1939-1950) / Ed. by L. Gevers, J. Bank. – Leuven, Paris, Dudley: Peeters, 2007. – S. 119-174.
 13. Boeckh K. Kosaken in Rußland seit dem 17. Jahrhundert // Enzyklopädie Migration in Europa. Vom 17. Jahrhundert bis zur Gegenwart / Hg. von K. J. Bade, P. C. Emmer, L. Lucassen, J. Oltmer. – 2. Aufl.: Paderborn: [u.a.], 2008. – S. 741-744.
 14. Boeckh K. Kirchen in der Ukraine. Wertegemeinschaften mit Geschichte // Religionsfreiheit, Gastfreundschaft, Toleranz. Der Beitrag der Religionen zum europäischen Einigungsprozess / Hg. von C. Böttigheimer, F. Bruckmann. – Regensburg: Pustet, 2009. – S. 175-196.
 15. Boeckh K. Nationaler Dissens und Zivilgesellschaft am Ende des kommunistischen Regimes in der Ukraine // Україна та розвиток громадянського суспільства після 2004 року: матеріали українсько-німецької наукової конференції = Die Ukraine und die Entwicklung ihrer Zivilgesellschaft nach 2004. Beiträge zu einer ukrainisch-deutschen Tagung / Hg. von S. Lukanjuk, C. Söller, T. Wunsch. – Тернопіль: Астон, 2010. – S. 36-44.
 16. Boeckh K. Zwangsmigration und Zivilisation im Stalinismus. Die Westukraine nach 1944/45 // Bohemia. – 2010. – Bd. 50. – H. 1. – S. 121-137.
 17. Boeckh K. Das Konzept des “Sowjetvolks” und die ukrainische Nation // Die Ukraine: Prozesse der Nationsbildung / Hg. von A. Kappeler. – Köln, Weimar, Wien: Böhlau, 2011. – S. 349-360.
 18. Boeckh K. Die orthodoxe Kirche in Serbien als historische Institution // Glaube in der 2. Welt. – 2011. – Bd. 39. – N 7-8. – S. 18-21.

19. Boeckh K. Cossacks in Russia since the 17th Century // The Encyclopedia of Migration and Minorities in Europe. From the 17th Century to the Present / ed. by Klaus J. Bade, P. C. Emmer, L. Lucassen, J. Oltmer. – New York: Cambridge University Press, 2011. – P. 296-299.
20. Бюкх К. “Цілком нормально, згідно з засадами свободи совісті, гарантованої сталінською Конституцією”: гоніння на релігію в Галичині у сталінській період (1944–1953) // Ковчег. Науковий збірник із церковної історії. – Львів, 2012. – Ч. 6. – С. 305–429.
21. Бюкх К. Відновлення сталінської системи в повоєнній УРСР // Український історичний журнал. – 2012. - № 4. – С. 127-139.
22. Boeckh K. Orthodoxie und demokratische Transformation in der Ukraine // Religiöse Akteure in Demokratisierungsprozessen. Konstruktiv, destruktiv und obstruktiv / Hg. von J. Leininger. – Wiesbaden: Springer Fachmedien Wiesbaden, 2013. – S. 105-148.
23. Boeckh K. Strategien der Religionsverfolgung in der Sowjetunion im Licht vatikanischer Berichterstattung. Das Beispiel der Katholiken (1917-1939) // Römische Quartalschrift für Christliche Altertumskunde und Kirchengeschichte. – 2013. – N 1-2. – S. 86-108.
24. Boeckh K. Staatsbürgerschaft und Repatriierung. Die Rückführung ukrainischer Zwangsarbeiter und -arbeiterinnen nach dem Zweiten Weltkrieg in der Sowjetunion) // Staatsbürgerschaft und Teilhabe / Hg. von K. Boeckh, A. Himmelreich, E. Pezo, N. Stegmann. - [Berlin]; München: De Gruyter Oldenburg, 2014. – S. 249–268.
25. Boeckh K. Die Ukraine 2000plus: Revolutionen ohne Ende? // OstWest. Europäische Perspektiven. – 2014. – N 4. – S. 242-252.

Джерела:

<http://www.ios-regensburg.de/personen/mitarbeiterinnen/katrin-boeckh.html>
http://www.gose.geschichte.uni-muenchen.de/personen/professoren/boeckh_katrin/index.html
<http://www.ios-regensburg.de/en/people/staff/katrin-boeckh/publications.html>
https://www.genialokal.de/Produkt/Ekkehard-Voelkl-Katrin-Boeckh/Ukraine_lid_6374807.html <http://www.ios-regensburg.de/en/people/staff/katrin-boeckh/teaching.html>
<http://www.ios-regensburg.de/en/people/staff/katrin-boeckh/memberships.html>
 (Станом на 21.12.2015.)

**Др. Анна Вероніка Вендланд
 (Anna Veronika Wendland)**

Директорка Інституту історичних досліджень Східної та Центральної Європи Гердера (Інститут Гердера) у Марбурзі, фахівчиня з історії України, Польщі, прибалтійських країн, Росії та СРСР XVIII-XXI ст., культури пам'яті, націоналізму та національної освіти, історії культурного трансферу, техніки та навколишнього середовища, візуальної історії, концепцій простору та картографії. Учениця Андреаса Каппелера.

Членкиня Німецько-української комісії істориків та консультативної ради Центру міської історії Центрально-Східно Європи (Львів), Дослідницької ради Йоганна Готтфріда Гердера (Марбург). Володарка премії "Fritz Theodor Epstein-Preis", яку отримала 2000 р. від Об'єднання східноєвропейських істориків за захищену дисертацію.

Народилась Анна Вероніка Вендланд 1966 р. Протягом 1985-1993 рр. вивчала історію Східної Європи, політологію та славістику у Кьольнському університеті, у 1986-1991 та 1994-1997 рр. була стипендіаткою Німецької академічної стипендійної фундації (Академічної фундації німецького народу). Протягом 1989-1990 рр. перебувала на стажуванні у Київському національному університеті ім. Т. Шевченка. 1998 р. захистила докторську дисертацію "Die Russophilen in Galizien. Ukrainische Konservative zwischen Österreich und Russland, 1848-1915 [Русофіли в Галичині. Українські консерватори між Австрією та Росією, 1848-1915 рр.]" (опублікована 2001 р. у Відні). У 1997-2003 рр. була науковою співробітницею Гуманітарного дослідницького центру історії та культури Центрально-Східної Європи Ляйпцізького університету, брала участь у дослідницькому проекті "Kulturelle Pluralität, nationale Identität und Modernisierung in ostmitteleuropäischen Metropolen 1900-1930 [Культурний плюралізм, національна ідентичність та модернізація у центрально-східноєвропейських митрополіях у 1900-1930 рр.]". Протягом 2003-2006 рр. працювала як незалежний історик. У 2006-2008 рр. Анна Вероніка Вендланд була науковою співробітницею Відділення історії Східної та Південно-Східної історії Історичного семінару Мюнхенського університету. З 2009 р. працювала науковою співробітницею Інституту Гердера у Марбурзі, де виконувала обов'язки координатора досліджень та керівника проектів. 2011 р. – стипендіатка Колегії Імре Кертеса при Єнському університеті, 2013 р. – Фундації Фрітца Тиснена. 2014 р. очолила Інститут Гердера.

А. В. Вендланд керувала дослідницькими проектами: "Urbanität im Zeitalter der Extreme. Lemberg und Wilna 1890-1970 [Урбанність у часи крайнощів, 1890-1970 рр.]" (2011-2012), габілітаційний проект "Atomograde. Kernkraftwerksstädte zwischen Utopie und Katastrophe in Russland, der Ukraine und Litauen, 1965-2011 [Атомогради. Міста АЕС між утопією та катастрофою в Росії, Україні та Литві, 1965-2011 рр.]" (2009-2014), а також "Digitaler Atlas Politischer Raumbilder zu Ostmitteleuropa / Geoimaginaries [Цифровий атлас політичних образів простору в Центрально-Східній Європі /

Геообрази]” та “Polesien als Interventionslandschaft. Raum, Herrschaft, Technologie und Ökologie an der europäischen Peripherie 1915-2015 [Полісся як ландшафт втручання. Простір, влада, технологія та екологія на європейській периферії, 1915-2015 pp.]”.

Відповідальна співредакторка журналу “Zeitschrift für Ostmitteleuropa-Forschung [Журнал досліджень Центрально-Східної Європи]”.

Одружена, має трьох дітей.

Праці Анни Вероніки Вендланд з історії України

Монографії та редаговані збірники праць:

1. Wendland A. V. Die Russophilen in Galizien. Ukrainische Konservative zwischen Österreich und Russland, 1848 – 1915. – Wien: VÖAW, 2001. – 624 S. [= Studien zur Geschichte der österreichisch-ungarischen Monarchie, Bd. 27].
2. Stadt und Öffentlichkeit in Ostmitteleuropa. Beiträge zur Entstehung moderner Urbanität zwischen Berlin, Charkiv, Tallinn und Triest, Stuttgart / Hg. von A. V. Wendland, A. R. Hofmann. – Stuttgart: Steiner, 2002. – 308 S.
3. Wendland A. V. Wie wir die Karten lesen: Osteuropäische Fragen an Europäische Geschichte und Europäische Einigung. Zwei Essays. – München: Forost, 2007. – 38 S. [= Forost Arbeitspapier, N 41, Oktober 2007].

Статті:

1. Wendland A. V. Die ukrainischen Länder 1945 bis 1993 Geschichte der Ukraine / Hg. von F. Golczewski. – Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1993. – S. 269-312.
2. Вендланд А. В. Російська ліберальна публіцистика та українське питання в другій половині XIX століття // Другий міжнародний конгрес україністів, Львів 22-28 серпня 1993 р. Доповіді і повідомлення. – Ч. 1: Історія. – Львів, 1994. – С. 186-194.
3. Wendland A. V. Der Metropolit. Ein Versuch über Andrej Šeptyc'kyj // Ї. Незалежний культурологічний часопис. – 1998. – N. 11. – С. 106-115.
4. Вендланд А. В. Русофільство: ще один український проект? Зауваги про невтілене прагнення // Ї. Незалежний культурологічний часопис. – 2000. – N. 18. – С. 113-122.
5. Wendland A. V. Galizien: Westen des Ostens, Osten des Westens. Annäherung an eine ukrainische Grenzlandschaft // Österreichische Osthefte. – 2000. – Bd. 42. – H. 3/4. – S. 389-421.
6. Wendland A. V. Die Rückkehr der Russophilen in die ukrainische Geschichte: Neue Aspekte der ukrainischen Nationsbildung in Galizien, 1848-1914 // Jahrbücher für Geschichte Osteuropas. – 2001. – Bd. 49. – S. 178-199.

7. Wendland A. V. *Semper fidelis: Lwów jako miasto narodowy Polaków i Ukraińców, 1867-1939* // *Lwów: Miasto-społeczeństwo-kultura* / red. K. Karolczak, H. W. Żaliński. – Kraków: Wydawnictwo Naukowe Akademii Pedagogicznej, 2002. – T. 4. – S. 263-273.
8. Wendland A. V. Nachbarn als Verräter: Nationalisierungsprozesse, Erinnerungspolitik und städtische Öffentlichkeiten in Lemberg (1914-1939) // *Stadt und Öffentlichkeit in Ostmitteleuropa, 1900-1939: Beiträge zur Entstehung moderner Urbanität zwischen Berlin, Charkiv, Tallinn und Triest* / Hg. von A. R. Hofmann, A. V. Wendland. – Stuttgart: Steiner, 2002. – S. 149-169.
9. Wendland A. V. Post-Austrian Lemberg: War Commemoration, Inter-Ethnic Relations, and Urban Identity 1918-1939 // *Austrian History Yearbook*. – 2003. – Bd. 34. – P. 82-103.
10. Wendland A. V. Neighbors as Betrayers. Nationalization, Remembrance Policy, and the Urban Public Sphere in Lviv // *Galicia. A Multicultural Land* / ed. by C. Hann, P. R. Magocsi. – Toronto, London: University of Toronto Press, 2005. – P.139-159.
11. Wendland A. V. Urbane Identität und nationale Integration in zwei Grenzland-Metropolen: Lemberg und Wilna, 1900-1930er Jahre. Vorstellung eines Forschungsprojektes // *Wanderungen und Kulturaustausch im östlichen Mitteleuropa. Forschungen zum ausgehenden Mittelalter und zur jüngeren Neuzeit* / Hg. von H.-W. Rautenberg. – München: Oldenbourg, 2006. – S. 145-162.
12. Wendland A. V. "Europa" zivilisiert den "Osten": Stadthygienische Interventionen, Wohnen und Konsum in Wilna und Lemberg, 1900-1930 // *Wohnen in der Großstadt 1900-1939. Wohnsituation und Modernisierung im europäischen Vergleich* / Hg. von A. Janatková, H. Kozińska-Witt. – Stuttgart: Steiner, 2006. – S. 271-295.
13. Wendland A. V. The Russian Empire and its Western Borderlands: National Historiographies and their "Others" in Russia, the Baltics, and Ukraine // *The Contested Nation: Ethnicity, Class, Religion, and Gender in National Histories* / ed. by S. Berger, C. Lorenz. – Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2008. – P. 405-441 [= *Writing the Nation. National Historiographies and the Making of Nation States in Nineteenth and Twentieth Century Europe*, vol.3].
14. Wendland A. V. Stadtgeschichtskulturen: Lemberg und Wilna als multiple Erinnerungsorte // *Verflochtene Erinnerungen. Polen und seine Nachbarn im 19. und 20. Jahrhundert* / Hg. von M. Aust, K. Ruchniewicz, S. Troebst. – Köln, Weimar, Wien: Böhlau, 2009. – S. 31-60.
15. Wendland A. V. Jenseits der Imperien: Mychajlo Drahomanov und die Anfänge einer Verflechtungsgeschichte der Ukraine // *Imperienvergleich. Festschrift für Andreas Kappeler* / Hg. von G. Hausmann, A. Rustemeyer. – Wiesbaden, 2009. – S. 221-246.
16. Wendland A. V. Eindeutige Bilder, komplexe Identitäten. Imperiale, nationale, regionale Identitätskonzepte und ihre Visualisierung auf der galizischen Allgemeinen Landesausstellung in Lemberg 1894 // *Zeitschrift für Ostmitteleuropaforschung*. – 2009. – Bd. 58. – H. 1-2. – S. 111-161.

17. Wendland A. V. Grenzgänge und Grenzgänger in der Geschichte der Ukraine // Zeitschrift für Geschichtswissenschaft. – 2011. – Bd. 59. – H. 5. – S. 421-434.
18. Wendland A. V. Ukraine transnational. Transnationalität, Kulturtransfer, Verflechtungsgeschichte als Perspektivierungen des Nationsbildungsprozesses // Die Ukraine. Prozesse der Nationsbildung / Hg. von A. Kappeler. – Wien, Köln, Weimar: Böhlau, 2011. – S. 51-66.
19. Вендланд А. В. Україна транснаціональна: транснаціональна, трансфер культури, перехресна історія // Україна. Процеси націотворення / упор. А. Каппелер; пер. з нім. – К.: К.І.С., 2011. – С. 61-80.
20. Вендланд А. В. Повернення до Чорнобиля. Від національної трагедії до предмета інновативних дисциплін в історіографії не тільки України // Україна модерна. – 2011. – N 18. – С. 151-184.
21. Wendland A. V. Grenzgänge und Grenzgänger in der Geschichte der Ukraine // Zeitschrift für Geschichtswissenschaft. – 2011. – Bd. 59. – N 5. – S. 421-434.
22. Wendland A. V. Chapter 31: The Ukrainian-Ruthenian Success-Failure Continuum in Austrian Galicia // Handbook of Language and Ethnic Identity / ed. by J. Fishman, O. Garcia. – Oxford: Oxford University Press, 2011. – Vol. 2: The Success-Failure Continuum in Language and Ethnic Identity Efforts. – P. 399-419.
23. Wendland A. V. Atomograpy. Nuclear cities between Utopia and Disaster in Russia, Ukraine, and Lithuania // Virtual Conference on Second World Urbanity, July 30, 2012, <http://secondworldurbanity.umwblogs.org/> (PW: utopia).
24. Wendland A. V. Ikonografien des Raumbilds Ukraine. Eine europäische Transfergeschichte // Kampf der Karten. Propaganda- und Geschichtskarten als politische Instrumente und Identitätstexte / Hg. von P. Haslinger, V. Oswald. – Marburg: Herder-Institut, 2012. – S. 85-120 [= Tagungen zur Ostmitteleuropa-Forschung, Bd. 30].
25. Wendland A. V. Galizien postcolonial? Imperiales Differenzmanagement, mikrokoloniale Beziehungen und Strategien kultureller Essentialisierung // Kulturgrenzen in postimperialen Räumen. Bosnien und die Westukraine als transkulturelle Regionen / Hg. von A. Kratochvil, R. Makarska, K. Schwitin, A. Werberger. – Bielefeld: Transcript, 2013. – S. 19-32.
26. Wendland A. V. Galizien als Referenzraum kultureller Interferenz // Wellenschläge. Kulturelle Interferenzen im östlichen Mitteleuropa des Langen 20. Jahrhunderts / Hg. von U. Rassloff. – Stuttgart: Steiner, 2013. – S. 43-92 [= Forschungen zur Geschichte und Kultur des Östlichen Mitteleuropa, Bd. 41].
27. Wendland A. V. Macht, Medien und öffentlicher Raum in galizischen National- und Gesellschaftshäusern. Der Lemberger ruthenisch-ukrainische Narodnyj dim in seinem Kontext // Heimstätten der Nation. Ostmitteleuropäische Vereins- und Gesellschaftshäuser im transnationalen Vergleich / Hg. von R. Jaworski, H. Hein-

Kircher. – Marburg: Herder-Institut, 2013. – S. 51-69 [= Tagungen zur Ostmitteleuropa-Forschung, Bd. 32].

28. Вендланд А. В. Левый неоимпериализм и состояние “российских” исследований: participant observation немецкого дискурса об украинском кризисе // *Ab Imperio*. – 2014. – N 3. – С. 183-194.
29. Wendland A. V. Inventing the Atomograd. Nuclear Urbanism as a Way of Life in Eastern Europe, 1970-2011 // *The Impact of Disaster: Social and Cultural Approaches to Fukushima and Chernobyl* / ed. by T. Bohn, T. Feldhoff, L. Gebhardt, A. Graf. – Berlin: EB-Verlag Dr. Brandt, 2015. – P. 261-288 [= Reihe zur japanischen Literatur und Kultur, Bd. 9].
30. Wendland A. V. Tschernobyl: (k)eine Visuelle Geschichte. Nukleare Bilderwelten in der Sowjetunion und ihren Nachfolgestaaten 1970-2011 // *Politik und Gesellschaft nach Tschernobyl. (Ost)Europäische Perspektiven* / Hg. von M. Arndt. – Berlin: Christoph Links, 2016 (in Druck).

Джерела:

[https://www.herder-institut.de/institut-](https://www.herder-institut.de/institut-personal/personal/personen/person/wendland.html)

[personal/personal/personen/person/wendland.html](https://www.herder-institut.de/institut-personal/personal/personen/person/wendland.html)

[http://historians.in.ua/index.php/en/intervyu/194-anna-veronika-vendlianddobri-](http://historians.in.ua/index.php/en/intervyu/194-anna-veronika-vendlianddobri-%20%20istoryky-ie-kreatyvnymy-eklekykamy)

[%20%20istoryky-ie-kreatyvnymy-eklekykamy](http://historians.in.ua/index.php/en/intervyu/194-anna-veronika-vendlianddobri-%20%20istoryky-ie-kreatyvnymy-eklekykamy)

(Станом на 21.01.2016.)

Др. Рікарда Вульпіус
(Ricarda Vulpius)

Наукова співробітниця Історичного семінару Мюнхенського університету, фахівчиня з питань націєтворення в Україні та Росії, нації та релігії у Східній Європі, історії Російської імперії, порівняльних досліджень імперій.

Членкиня Німецько-української комісії істориків, володарка премії “Ernst-Reuter-Preis” (2005), наданої Вільним університетом Берліна за докторську дисертацію як визначне і новаторське дослідження.

Рікарда Вульпіус народилась 1970 р. у Бонні. У 1989-1996 рр. вивчала історію Східної Європи, філософію, політологію та славистику у Фрайбурзькому університеті, університеті Гумбольта та Вільному університеті Берліна, тоді ж як молода журналістка була стипендіаткою Фонду Конрада Аденауера. У 1992-1992 рр. завдяки підтримці Фонду Конрада Аденауера стажувалась в Іркутському університеті (РФ). У 1996-1997 рр. пройшла подипломне навчання в Колегії Європи у Варшаві (Європейський центр в Натоліні). Протягом 1998-1999 рр. була стипендіаткою ДААД. У 1997-2002 рр. працювала науковим співробітником Інституту Східної Європи Вільного університету Берліна, де 2004 р. захистила докторську дисертацію “Nationalisierung der Religion. Russifizierungspolitik und ukrainische Nationsbildung, 1860-1920 [Націоналізація релігії. Політика русифікації та українське національне будівництво, 1860-1920 рр.]” (опублікована 2005 р. у Вісбадені). З 2007 р. Рікарда Вульпіус є науковою співробітницею Історичного семінару Мюнхенського університету. 2013 р. для написання габілітаційної роботи “Russland als Imperium im 18. Jahrhundert. Koloniale Denkweisen und Praktiken (1700-1822) [Росія як імперія у XVIII столітті. Колоніальні відносини та практики (1700-1822)]” отримала Баварську стипендію підтримки гендерної рівності.

У 1996-2003 рр. працювала редакторкою 53-60 томів монографічної серії “Forschungen zur osteuropäischen Geschichte [Дослідження східноєвропейської історії]” академічного видавництва “Harrassowitz” (Вісбаден).

Одружена, має трьох дітей.

Праці Рікарди Вульпіус з історії України

Монографії та редактовані збірники праць:

1. Russische und Ukrainische Geschichte vom 16.-18 Jahrhundert / Hg. von R. O. Crummey, H. Sundhaussen, R. Vulpius. – Wiesbaden: Harrassowitz, 2002. – 336 S. [= Forschungen zur osteuropäischen Geschichte, Bd. 58].
2. Vulpius R. Nationalisierung der Religion. Russifizierungspolitik und ukrainische Nationsbildung (1860-1920). – Wiesbaden: Harrassowitz, 2005. – 475 S. [= Forschungen zur osteuropäischen Geschichte, Bd. 64].

Статті:

1. Vulpius R. Nationsbildung der Ukraine im Spiegel der Kämpfe um die Nationalisierung von Religion (1861-1921) // Berliner Osteuropa Info. – 2001. – H. 16. – S. 52-54.
2. Vulpius R. Die Unterrichtssprache in den Volksschulen und die konkurrierende Nationsbildung in der Dnjepr-Ukraine // Nation und Sprache in Nordosteuropa im 19. Jahrhundert / Hg. von K. Maier. – Wiesbaden: Harrassowitz, 2012. – S. 258-271 [= Veröffentlichungen des Nordost-Instituts, Bd. 9].
3. Вульпіус Р. Релігія та національний рух у Східній Україні. Роль православного духовенства у “націотворенні” (кінець XIX – початок XX століття) // Ковчег. Науковий збірник із церковної історії. – Львів, 2001. – Ч. 3. – С. 321-333.
4. Vulpius R. Ukrainische Katholische Kirche // Lexikon für Theologie und Kirche / Hg. von W. Kasper, K. Baumgartner, H. Bürkle, K. Ganzer, K. Kertelge, W. Korff, P. Walter. – Aufl. 3., völlig neubearb.– Freiburg i. Br.: Herder, 2001. – Bd. 10. – S. 349-351.
5. Vulpius R. Provinzialsynode von Zamość // Lexikon für Theologie und Kirche / Hg. von W. Kasper, K. Baumgartner, H. Bürkle, K. Ganzer, K. Kertelge, W. Korff, P. Walter. – Aufl. 3., völlig neubearb.– Freiburg i. Br.: Herder, 2001. – Bd. 10. – S. 1382.
6. Vulpius R. Ukrainische Nation und zwei Konfessionen. Der Klerus und die ukrainische Frage 1861-1921 // Jahrbücher für Geschichte Osteuropas. – 2001. – Bd. 49. – H. 2. – S. 240-256.
7. Vulpius R. “Inseln der Autonomie beseitigen”. Kirchenverfolgung und Holodomor // Osteuropa (Vernichtung durch Hunger. Der Holodomor in der Ukraine und der UdSSR). – 2004. – Bd. 54. – H. 12. – S. 72-89.
8. Vulpius R. Kleinrussen // Enzyklopädie des Europäischen Ostens. – Klagenfurt: Wieser, 2005. Online-Veröffentlichung 2005: <http://eoo.uni-klu.ac.at/index.php?title=Kleinrussen> (станом на 30.01.2016.)
9. Вульпіус Р. Языковая политика в Российской империи и украинский перевод Библии (1860-1906) // Ab Imperio. – 2005. – N 2. – С. 191-224.
10. Вульпіус Р. Украинский язык и школьное обучение в позднеимперский период // Ab Imperio. – 2005. – N 2. – С. 321-330.
11. Vulpius R. Der Kirchenkampf in der Ukraine als Beispiel für Sakralisierung der Nation und Nationalisierung der Religion (1917-1921) // Nationalisierung der Religion und

- Sakralisierung der Nation im östlichen Europa im 19. und 20. Jahrhundert / Hg. von M. Schulze Wessel. – Stuttgart: Steiner, 2006. – S. 101-118 [= Forschungen zur Geschichte und Kultur des östlichen Mitteleuropas, Bd. 27].
12. Вульпиус Р. Слова и люди в империи: к дискуссии о “проекте большой русской нации”, украинно- и русофилах, наречиях и народностях... // *Ab Imperio*. – 2006. – N 1. – С. 353-358.
 13. Vulpius R. Enemy and Victim. The Uniate Church from the Viewpoint of the Orthodox in Russian ruled Ukraine (1830-1920) // *Rosja i Europa Wschodnia: “imperiolgia” stosowana* / red. A. Nowak. – Kraków: Arcana, 2006. – S. 413-438.
 14. Vulpius R. Feind und Opfer zugleich. Die unierte Kirche aus Sicht der Orthodoxen in der Ukraine (1830-1920) // *Konfessionelle Identität und Nationsbildung. Die griechisch-katholischen Kirchen in Ostmittel- und Südosteuropa im 19. und 20. Jahrhundert* / Hg. von H.-C. Maner, N. Spannenberger. – Stuttgart: Steiner, 2007. – S. 19-40 [= Forschungen zur Geschichte und Kultur des Östlichen Mitteleuropa, Bd. 25].
 15. Vulpius R. “Konfessions-Nationalität” – ein Begriff für die Orthodoxen der vorrevolutionären Dnjepr-Ukraine? // *Schnittstellen. Gesellschaft, Nation, Konflikt und Erinnerung in Südosteuropa. Festschrift für Holm Sundhaussen zum 65. Geburtstag* / Hg. von U. Brunnenbauer, A. Helmedach, S. Troebst. – München: Oldenbourg, 2007. – S. 261-269 [= Südosteuropäische Arbeiten, Bd. 133].
 16. Vulpius R. Religion und Nation: Unierte Kirche, Orthodoxie und die “Schutzmacht Russland” // *Die Ukraine. Prozesse der Nationsbildung* / Hg. von A. Kappeler. – Wien, Köln, Weimar: Böhlau, 2011. – S. 81- 96.
 17. Вульпіус Р. Релігія та нація: унійна церква, православ'я та “держава-протектор Росія” // *Україна. Процеси націотворення* / упор. А. Каппелер; пер. з нім. – К.: К.І.С., 2011. – С. 97-110.

Джерела:

<http://www.gose.geschichte.uni-muenchen.de/personen/projektmitarbeiter/vulpius/index.html>
http://www.gose.geschichte.uni-muenchen.de/personen/lehrbeauftragte/vulpius/cv_vulpius.pdf
http://www.lisa.gerda-henkel-stiftung.de/beitraege?what=tag&search_tag=Prof.+Dr.+Thomas+Hinz
http://www.gose.geschichte.uni-muenchen.de/personen/projektmitarbeiter/vulpius/publ_vulpius/index.html
<http://www.fu-berlin.de/sites/alumni/erg/foerderung/ernst-reuter-preis/preistraeger.html>

(Станом на 12.01.2016.)

Проф. др. Гвідо Гаусманн
(Guido Hausmann)

Професор історії Східної та Південно-Східної Європи Регенсбурзького університету, фахівець з історії Центрально-Східної Європи, Росії, України та Польщі XVIII – XX ст., зокрема історії науки та освіти, пам'яті, міської історії, історії імперій та народів, природи та навколишнього середовища. Учень проф. Андреаса Каппелера.

Член Німецько-української комісії істориків та консультативної ради Центру міської історії Центрально-Східно Європи (Львів).

Народився Гвідо Гаусманн 1960 р. Вивчав німецьку мову та літературу, історію університетів у Мюнстері та Кьольні. 1988 р. закінчив Кьольнський університет. 1995 р. захистив докторську дисертацію в Кьольнському університеті “*Universität und städtische Gesellschaft in Odessa, 1865-1917* [Університет та міська громада Одеси у 1865-1917 рр.]” (опублікована 1998 р. у Штуттгарті), над якою, зокрема, протягом 1989-1990 рр. працював в архівах та бібліотеках Одеси. У 2002-2003 рр. – стипендіат Українського наукового інституту Гарвардського університету, 2011 р. – Колегії Імре Кертеса при Єнському університеті. 2002 р. викладав як запрошений професор університету в Галле-Віттенберг. 2004 р. Гвідо Гаусманн захистив габілітацію у Білефельдському університеті “*Mütterchen Wolga. Ein Fluss als Erinnerungsort vom 16. bis zum frühen 20. Jahrhundert* [Матінка-Волга. Річка як місце пам'яті з XVI до початку XX ст.]” (видана 2009 р. у Франкфурті). У 2005-2008 рр. викладав історію Східної Європи та Росії в коледжі Св. Трійці у Дубліні (Ірландія). Протягом 2008-2010 рр. – нову історію та історію Східної Європи у Фрайбурзькому університеті Альберта Людвіга, де у 2010-2011 рр. працював науковим співробітником. З 2011 р. до 2016 р. був професором історії Східної та Південно-Східної Європи Мюнхенського університету. 2012 р. викладав як запрошений професор в Інституті історії Східної Європи Віденського університету. З 2016 р. Гвідо Гаусманн є професором історії Східної та Південно-Східної Європи Регенсбурзького університету.

З-поміж дослідницьких проектів, у яких брав участь Гвідо Гаусманн, – “*Wolga als Erinnerungsort* [Волга як місце пам'яті]” (2000-2002), “*Wie ein Schwede bei Poltava. Studierende untersuchen am Beispiel der Erinnerungsschichten der Schlacht von Poltawa (1709) die nationale und europäische Identitätssuche der Ukraine nach* [Як швед під Полтавою. Студенти вивчають історію пам'яті на прикладі Полтавської битви (1709)]” (2009-2010), “*Region, Nation and Beyond. An Interdisciplinary and Transcultural Reconceptualization of Ukraine* [Регіон, нація та поза ними. Міждисциплінарна та транскультурна реконцептуалізація України]” (2012-2014) з темою дослідження “*Politischer Totenkult in der Ukraine im Vergleich* [Політичний культ мертвих в Україні у порівнянні]”. Поточний книжковий проект – “*Politische Geographie in Osteuropa. Ein Beitrag zur Wissenschaftsgeschichte des 20. Jahrhunderts* [Політична географія у Східній Європі. Внесок до вивчення історії науки XX ст.]”.

Праці Гвідо Гаусманна з історії України

Монографії та редактовані збірники праць:

4. Ukraine: Gegenwart und Geschichte eines neuen Staates / Hg. von G. Hausmann, A. Kappeler. – Baden-Baden: Nomos, 1993. – 402 S.
5. Hausmann G. Universität und städtische Gesellschaft in Odessa, 1865-1917: soziale und nationale Selbstorganisation an der Peripherie des Zarenreiches. – Stuttgart: Steiner, 1998. – 699 S. [= Quellen und Studien zur Geschichte des östlichen Europa, Bd. 49].
6. Schwerpunkt: Das jüdische Odessa // Zwischen Triest, Saloniki and Odessa – über balkanische und angrenzende Judenheiten / Hg. von Dan Diner, G. Hausmann. – Stuttgart, München: Deutsche Verlagsanstalt, 2003. – S. 151-384 [= Jahrbuch des Simon-Dubnow-Instituts, 2003, Bd. 2].
7. Історія та історіографія в Європі / ред. С. Стельмах, Г. Хаусманн. – К., 2003. – Вип. 1-2. – 258 с.
8. Історія та історіографія в Європі / ред. С. Стельмах, Г. Хаусманн. – К., 2004. – Вип.3: Історична наука як засіб політичної легітимації в Німеччині та в Україні у ХХ столітті. – 218 с.
9. Історія та історіографія в Європі / ред. С. Стельмах, Г. Хаусманн. – К., 2006. – Вип.4: Німецько-французькі та українсько-польські взаємини у ХХ столітті.
10. “Wie ein Schwede bei Poltawa...”. Die Erinnerung an die Schlacht von Poltawa 1709 und ihre Bedeutung für die Identitätssuche der Ukraine in Europa. Ein deutsch-ukrainisches Studienprojekt / Hg. von G. Hausmann, R. Kliewer. – Felsberg: Edition Eins, 2010. – 153 S.
11. Besetzt, interniert, deportiert. Der Erste Weltkrieg und die deutsche, jüdische, polnische und ukrainische Zivilbevölkerung im östlichen Europa / Hg. von A. Eisfeld, D. Brandes, G. Hausmann, D. Neutatz. – Essen: Klartext, 2013. – 384 S.

Статті:

1. Hausmann G. Odessa. Eine Stadt vor ihrem zweihundertsten Geburtstag // Osteuropa. – 1991. – Bd. 41. – H. 4. – S. 381-392.
2. Hausmann G. Der Numerus clausus für jüdische Studenten im Zarenreich // Jahrbücher für Geschichte Osteuropas. – 1993. – Bd. 41. – H.4. – S. 509-531.
3. Hausmann G. Akademische Berufsgruppen in Odessa, 1850-1917 // Professionen im modernen Osteuropa. Professions in Modern Eastern Europe / Hg. von C. McClelland, S. Merl, H. Siegrist. – Berlin: Duncker & Humblo, 1995. – S. 427-463.
4. Hausmann G. Politics and Culture. Political Hegemony in the University: The Professoriate and the University Council in Odessa, 1865-1917 // Схід – Захід. Історико-культурологічний збірник. – Харків, 1998. – Вип. 1. – С. 127-134.
5. Hausmann G. Deutsche Kaufleute und Unternehmer im Wirtschaftsleben Odessas am Ende des 19. und zu Beginn des 20. Jahrhunderts // “...das einzige Land in Europa, das eine große Zukunft vor sich hat.” Deutsche Unternehmen und Unternehmer im Russischen Reich im

19. und frühen 20. Jahrhundert / Hg. von D. Dahlmann, C. Scheide. – Essen: Klartext, 1998. – S. 523-540 [= Veröffentlichungen des Instituts für Kultur und Geschichte der Deutschen im östlichen Europa, Bd. 8]. Передрук у: Eisenbahnen und Motoren – Zucker und Schokolade. Deutsche im russischen Wirtschaftsleben vom 18. bis zum frühen 20. Jahrhundert / Hg. von D. Dahlmann, K. Heller, J. A. Petrow. – Berlin: Duncker & Humblot, 2005. – S. 271-286.
6. Hausmann G. Die wohlhabenden Odessaer Kaufleute und Unternehmer. Zur Herausbildung bürgerlicher Identitäten im ausgehenden Zarenreich // Jahrbücher für Geschichte Osteuropas. – 2000. – Bd. 48. – H. 1. – S. 41-65.
 7. Hausmann G. Lokale Öffentlichkeit und städtische Herrschaft im Zarenreich: Die ukrainische Stadt Charkiv // Stadt und Öffentlichkeit in Ostmitteleuropa, 1900-1939: Beiträge zur Entstehung moderner Urbanität zwischen Berlin, Charkiv, Tallinn und Triest / Hg. von A. R. Hofmann, A. V. Wendland. – Stuttgart: Steiner, 2002. – S. 213-234 [= Forschungen zur Geschichte und Kultur des östlichen Mitteleuropa, Bd. 14].
 8. Hausmann G. Paradise Anticipated – The Jews of Odessa in the 19th and 20th Centuries // Zwischen Triest, Saloniki and Odessa – über balkanische und angrenzende Judenheiten / Hg. von Dan Diner, G. Hausmann München 2003. – S. 151-384. [= Jahrbuch des Simon-Dubnow-Instituts. Simon Dubnow Institute Yearbook II].
 9. Захаров В., Сартор В., Хаусманн Г. МАС (Mahs, Maas) // Немцы России: энциклопедия / пред. редкол. В. Карев. – Москва: ЭРН, 2004. – Т. 2. – С. 400-402.
 10. Беспалов И., Хаусманн Г. ТОМСОН (Thomson) Александр Иванович // Немцы России: энциклопедия / пред. редкол. В. Карев. – Москва: ЭРН, 2004. – Т. 2. – С. 555.
 11. Hausmann G. Babij Jar; Bar; Bila Zerkwa; Bilhorod-Dnistrowskij; Charkiw; Chmel' nyc'kyj S. Bohdan; M. Doroschenko; Feodossija; Hruschewsky Mychajlo; Jalta; Juschtschenko Wyktor; Karpato-Ukraine; Kerch; Kiew; Kleinrussland; Krawtschuk Leonid M.; Krim; Kutschma Leonid D.; Lemberg; Lodomerien; Luc'k; Machno Nestor; Mazepa Ivan St.; Odessa; Petljura Symon W.; Podolien; Poltawa; Riwne; Rotreußen; Sewastopol; Tscherniwzy; Ukraine (Staat und Gesellschaft, Geschichte); Uschorod; Wolhynien // Brockhaus Enzyklopädie in 30 Bänden. - München: Wissen Media, 2005. – 21. Aufl.
 12. Hausmann G. Kiewer Stadtgeschichte // Ukraina ante portas. Ist die Ukraine europäisch genug für die EU? Beiträge zum X. Greifswalder Ukrainicum im Alfred Krupp Wissenschaftskolleg Greifswald / Hg. von A. Kratochvil. – Aachen: Shaker, 2006. – S. 63-82 [= Greifswalder Ukrainische Hefte, H. 3].
 13. Хаусманн Г. Гражданское общество как социальное движение: пример студенческого движения в Новороссийском университете г. Одессы, 1905-1914 // Гражданская идентичность и сфера гражданской деятельности в Российской империи. Вторая половина XIX – начало XX века. – М.: РОССПЭН, 2007. – С. 239-262.
 14. Hausmann G. Poltava 2009: Deimperializing an Imperial Site of Memory // Harvard Ukrainian Studies. – 2009-2010. – Vol. 31. – P. 657-677. Окреме видання: Poltava 1709: The Battle and the Myth / ed. by S. Plochy. – Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 2012. – S. 657-677.
 15. Hausmann G. Valtazar Bogišić u Odesi // Spomenica Valtazara Bogišića o stogodišnjici njegove smrti 24 apr. 2008 godine. – Beograd: Službeni glasnik, 2011. – Kn. 2: Soziologie, Recht, Geschichte. – S. 643-651.

16. Hausmann G. Das Territorium der Ukraine. Stepan Rudnyč'kyjs Beitrag zur Geschichte räumlich-territorialen Denkens über die Ukraine // Die Ukraine. Prozesse der Nationsbildung / Hg. von A. Kappeler. – Wien, Köln, Weimar: Böhlau, 2011. – S. 145-157.
17. Гаусманн Г. Територія України: Внесок Степана Рудницького в історію просторово-територіального мислення в Україні // Україна. Процеси націотворення / упор. А. Кappelер; пер. з нім. – К.: К.І.С., 2011. – С. 154-166.
18. Hausmann G. The Memory of a “Burnt Village” in Ukraine: Peremoha’s Culture of Remembrance on World War II // World War II and the (Re)-Creation of Historical Memory in Contemporary Ukraine / ed. by M. Stakhiv. – Kyiv, 2012 <http://www.novadoba.org.ua/ww2-memories> (станом на 14.01.2016.).
19. Hausmann G. Magdeburger Recht // Enzyklopädie jüdischer Geschichte und Kultur / Hg. von D. Diener. – Stuttgart, Weimar: J. B. Metzler, 2013. – B. 4.
20. Hausmann G., Penter T. Der Gebrauch der Geschichte. Ukraine 2014: Ideologie vs. Historiographie // Osteuropa. – 2014. – Bd. 64. – H. 9-10. – S. 35-50.
21. Hausmann G. Maps of the Borderlands: Russia and Ukraine // The Shadow of Colonialism on Europe’s Modern Past / ed. by R. Healy, E. Dal Lago. – Houndsmill: Basingstoke 2014. – P. 194-210 [= Cambridge Imperial and Post-Colonial Studies Series].
22. Hausmann G. Die Kultur der Niederlage. Der Erste Weltkrieg und die Ukraine // Osteuropa. – 2014. – Bd. 64. – H. 2-4. – S.127-140.
23. Гаусманн Г. Культура поразки . Перша світова війна в українській пам’яті // Критика. – 2014. – Рік XVIII. – № 1-2. – С. 195-196.
24. Hausmann G. Maps of the Borderlands: Russia and Ukraine // The Shadow of Colonialism on Europe’s Modern Past / ed. by R. Healy, E. Dal Lago. – Basingstoke: Palgrave, 2014. – P. 194-210 [= Cambridge Imperial and Post-Colonial Studies Series].
25. Hausmann G. Babyn Jar: Sowjetische und postsowjetische Kontroversen um einen Gedenkort in Kiew von 1945 bis heute // Vom angemessenen Umgang mit Gedenkorten. Aufgaben einer zeitgemäßen Erinnerungspolitik / Hg. von S. Schaede, R. Brouwer. – Rehburg-Loecum: Evangelische Akademie Loecum, 2016. – S. 21-31.

Джерела:

http://www.gose.geschichte.uni-muenchen.de/personen/professoren/hausmann_guido/index.html
<http://www.imre-kertesz-kolleg.uni-jena.de/index.php?id=325>
<http://www.geschichtswerkstatt-europa.org/teilnehmer-details/member/163.html>
<http://www.geschichtswerkstatt-europa.org/participant-details/member/163.html>
<http://historians.in.ua/index.php/en/intervyu/815-ya-viddaiu-perevahu-tomu-aby-dyvytysia-v-maibutnieinterviu-z-gvido-hausmannom>
http://iog.univie.ac.at/ueber-uns/personal/gastprofessoren/?tx_univiepersonal_pi1%5Busername%5D=Ret13&tx_univiepersonal_pi1%5Binum%5D=411&tx_univiepersonal_pi1%5Bpointer%5D=&tx_univiepersonal_pi1%5Balpha%5D=&tx_univiepersonal_pi1%5Bwords%5D=&tx_univiepersonal_pi1%5Bsinum%5D=&tx_univiepersonal_pi1%5Bskat%5D=&pkey=47991
 (Станом на 14.01.2016.)

Висловлюю подяку проф. Гаусманну за надану додаткову інформацію про перелік його публікацій з історії України.

Проф. др. Франк Гольчевскі
(Frank Golczewski)

Професор-емерит історії Східної Європи Гамбурзького університету, фахівець з історії Польщі, України та Росії, українсько-німецько-польсько-єврейських відносин, історії антисемітизму у Східній Європі.

Франк Гольчевські є членом наукових комісій Інституту Симона Дубнова у Ляйпцігу та дослідницького відділу “Erziehung nach/über Auschwitz [Виховання на Освенцимі/через Освенцим]” у Гамбурзі, а також членом Кураторії науково-дослідних інститутів: Інституту культури та історії німців у Північно-Східній Європі при Гамбурзькому університеті (розташований у Люнебурзі) та Інституту історії німецьких євреїв у Гамбурзі.

2008 р. був відзначений Ротарі-клубом “Geestacht Hohes Elbufer” медаллю Пола Гарріса за видатні заслуги перед клубом.

Народився Франк Гольчевські 1948 р. у Катовіце (Польща). У десятирічному віці разом із батьками емігрував до ФРН, де 1967 р. закінчив гімназію Гельмгольца у Гільдені. У 1969-1973 рр. вивчав історію, славістику, англістику, філософію та педагогіку у Кьольнському університеті, де 1973 р. під керівництвом Гюнтера Штьокля захистив докторську дисертацію “Das Deutschlandbild der Polen 1918–1939 [Німеччина у Польща, 1918-1939 рр.]” (видана 1974 р. у Дюссельдорфі). Працював науковим співробітником Східної колегії Федерального агентства у справах громадянської освіти в Кьольні, науковим асистентом Семінару історії та громадянської освіти Вищої педагогічної школи Райндланда (м. Нойсс). Протягом 1975-1981 рр. викладав у гімназії Гельмгольца (м. Гільден). 1979 р. у Кьольнському університеті захистив габілітацію “Polnisch-jüdische Beziehungen 1881–1922 [Польсько-єврейські відносини, 1881–1922 рр.]” (побачила світ у Вісбадені 1981 р.). Протягом 1982-1983 рр. був професором Оснабрюкського університету (м. Фехта), протягом 1983-1994 рр. – професором Новітньої історії в Гамбурзькому університеті Гельмута Шмідта (університет Бундесверу). З 1994 по 2014 рр. виконував обов’язки професора історії Східної Європи у Гамбурзькому університеті.

Праці Франка Гольчевські з історії України

Монографії та редаговані збірники праць:

1. Geschichte der Ukraine / Hg. von F. Golczewski. – Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1993. – 335 S.
2. Golczewski F. Deutsche und Ukrainer, 1918–1939. – Paderborn: Schöningh, 2010. – 1085 S.

Статті:

1. Golczewski F. Rural Anti-Semitism in Galicia before World War I // The Jews in Poland / ed. by C. Abramsky, M. Jachimczyk, A. Polonsky. – Oxford: Basil Blackwell, 1986. – P. 235-236.
2. Golczewski F. Zur deutschen Ukraine-Politik 1918-1926 // Kleine Völker in der Geschichte Osteuropas: Festschrift für Günther Stökl zum 75. Geburtstag / Hg. von M. Alexander, F. Kampfer, A. Kappeler. – Stuttgart: Franz Steiner, 1991. – S. 119-129.
3. Golczewski F. Das ukrainische Reichsbank-Guthaben von 1918 // Jahrbücher für Geschichte Osteuropas. – 1991. – Bd. 39. – S. 364-399.
4. Golczewski F. Politische Konzepte des ukrainischen nichtsozialistischen Exils (Petljura – Lypynskij – Donzow) // Ukraine: Gegenwart und Geschichte eines neuen Staates / Hg. von G. Hausmann, A. Kappeler. – Baden-Baden: Nomos, 1993. – S. 100-117.
5. Golczewski F. Polen, Ukrainer und Juden in Lemberg 1918 // Slavica Gandensia. – 1993. – Vol. 20. – S. 177-191.
6. Golczewski F. Die ukrainische und die russische Emigration in Deutschland // Russische Emigration in Deutschland 1918 bis 1941. Leben im europäischen Bürgerkrieg / Hg. von K. Schlögel. – Berlin: Akademie, 1995. – S. 77-84.
7. Golczewski F. Ukrainische Reaktionen auf die deutsche Besetzung 1939/41 // Anpassung – Kollaboration – Widerstand. Kollektive Reaktionen auf die Okkupation / Hg. von W. Benz, J. H. ten Cate, G. Otto. – Berlin: Metropol, 1996, S. 199-211 [= Nationalsozialistische Besatzungspolitik in Europa 1939-1945, Bd. 1].
8. Golczewski F. Die Revision eines Klischees. Die Rettung von verfolgten Juden im Zweiten Weltkrieg durch Ukrainer // Solidarität und Hilfe für Juden während der NS-Zeit. Regionalstudien 2 // Hg. von W. Benz, J. Wetzel. – Berlin: Metropol, 1996. – Bd. 2: Ukraine, Frankreich, Böhmen und Mähren, Österreich, Lettland, Litauen, Estland. – S. 9-82.
9. Golczewski F. Deutschlands Ukraine-Politik 1918-1926 // Nationalities Papers. – 1996. – Vol. 24. – P. 287-301; 1997. – Vol. 25. – P. 285-299.
10. Golczewski F. Organe der deutschen Besatzungsmacht: Die ukrainischen Schutzmannschaften // Die Bürokratie der Okkupation. Strukturen der Herrschaft und Verwaltung im besetzten Europa / Hg. von W. Benz, J. H. ten Cate, G. Otto. – Berlin: Metropol, 1998. – S. 173-198 [= Nationalsozialistische Besatzungspolitik in Europa 1939-1945, Bd. 4].
11. Golczewski F. The Nazi “New European Order” and the Reactions of Ukrainians // Self-Determination from Versailles to Dayton. Its Historical Legacies / ed. by H. Huttenbach,

- F. Privitera. – Ravenna: Longo Angelo, 1999. – P. 81-91 [= Europe and the Balkans international network, Vol. 11].
12. Golczewski F. Die Ukraine und die Oktoberrevolution // 1917-1918 als Epochengrenze? / Hg. von H. Sundhaussen, H.-J. Torke. – Wiesbaden: Harrassowitz, 2000. – S. 135-153 [= Osteuropa-Institut an der Freien Universität Berlin, Bd. 8].
 13. Golczewski F. Euer Unrecht als das eigene ansehend. Orthodoxie und Protestantismus im Kontext der Brester Union // Geschichte als Verpflichtung. Hamburg, Reformation und Historiographie. Festschrift für Rainer Postel zum 60. Geburtstag (Beiträge zur deutschen und europäischen Geschichte) / Hg. von M. Hundt. – Hamburg: Krämer, 2001. – S. 45-60 [= Beiträge zur deutschen und europäischen Geschichte, Bd. 28].
 14. Golczewski F. Die deutsche “Gefangenearbeit” mit Ukrainern im Ersten Weltkrieg // Lebendige Sozialgeschichte. Gedenkschrift für Peter Borowsky / Hg. von R. Hering, R. Nicolaysen. – Wiesbaden: Westdeutscher Verlag, 2003. – S. 551-572.
 15. Golczewski F. Die Kollaboration in der Ukraine // Kooperation und Verbrechen. Formen der “Kollaboration” im östlichen Europa 1939-1945 / Hg. von C. Dieckmann. – Göttingen: Wallstein, 2003. – S. 151-182 [= Beiträge zur Geschichte des Nationalsozialismus, Bd. 19].
 16. Golczewski F. Local Government in German Occupied Ukraine // Local Government in Occupied Europe (1939-1945) / ed. by B. DeWever, H. van Goethem, N. Wouters. – Gent: Academia Press, 2006. – P. 241-257.
 17. Golczewski F. Poland’s and Ukraine’s Incompatible Pasts // Jahrbücher für Geschichte Osteuropas. – 2006. – Bd. 54. – S. 37-50.
 18. Golczewski F. Ukraine // Enzyklopädie Migration in Europa. Vom 17. Jahrhundert bis zur Gegenwart / Hg. von K. J. Bade, P. C. Emmer, L. Lucassen, J. Oltmer. – Paderborn, München: Fink, 2007. – S. 333-356.
 19. Golczewski F. Shades of Grey. Reflections on Jewish-Ukrainian and German-Ukrainian Relations in Galicia // The Shoah in Ukraine. History, Testimony, Memorialization / ed. by R. Brandon, W. Lower. – Bloomington: Indiana University Press, 2008. – P. 114-155.
 20. Гольчевські Ф. Суперечлива традиція: ОУН/УПА та націотворення // Україна. Процеси націотворення / упор. А. Каппелер; пер. з нім. – К.: К.І.С., 2011. – С. 307-320.
 21. Golczewski F. Ukraine // The Encyclopedia of Migration and Minorities in Europe. From the 17th Century to the Present / ed. by Klaus J. Bade, P. C. Emmer, L. Lucassen, J. Oltmer. – New York: Cambridge University Press, 2011. – P. 193-209.
 22. Golczewski F. Galizien – von der Multikultur zur Monokultur // Jüdisches Leben, jüdische Kultur und Literatur in Galizien und der Bukowina. DAAD – Themenband. – Bonn: Köllen Druck und Verlag, 2012. – S. 34-49.

23. Golczewski F. Ghettos in der Ukraine im Zweiten Weltkrieg // Lebenswelt Ghetto. Alltag und soziales Umfeld während der nationalsozialistischen Verfolgung / Hg. I. Hansen, K. Steffen, J. Tauber. – Wiesbaden: Harrassowitz, 2013. – S. 181–209.
24. Golczewski F. Reichskommissariat Ukraine und Ostukraine. Ghettoarbeit während des Massenmords // Arbeit in den nationalsozialistischen Ghettos / Hg. von J. Hensel, S. Lehnstaedt. – Osnabrück: Fibre, 2013. – S. 273-296.

Джерела:

<https://www.geschichte.uni-hamburg.de/arbeitsbereiche/europaeische-geschichte/personen/golczewski.html>

https://www.geschichte.uni-hamburg.de/ressourcen/bericht_hist_sem_04_06.pdf

<http://www.blankenese.de/id-2014-324.html>

https://de.wikipedia.org/wiki/Frank_Golczewski#cite_note-Forschungsbericht-1

(Станом на 15.01.2016.)

Вільфрід Їльге
(*Wilfried Jilge*)

Науковий співробітник Ляйпцизького університету та Центру управління і культури в Європі університету в Санкт-Галлен (Швейцарія), фахівець з історії Східної Європи, історії України XIX – XX століть, проблем сучасної української політики, культур пам'яті в Україні та історичної політики, національного та державного будівництва, колективних ідентичностей в Україні та Центральній Європі, німецько-українських та німецько-чеських відносин, поточного російсько-українського конфлікту та українсько-російських відносин, геополітичних концепцій пострадянської Росії.

Радник-експерт з питань України німецького Бундестагу, Європарламенту та німецьких фондів, з 2005 р. член правління та засновник німецько-української громадської ініціативи “Київські діалоги”. У 2006-2009 рр. член журі спільної програми “Партнерство заради громадських ініціатив” фондів Роберта Боша (Німеччина), Стефана Баторія (Польща) та Польсько-української фундації співпраці (ПАУСІ). 2014 р. був членом німецької експертної групи, координованої Німецьким товариством східноєвропейських досліджень (Deutsche Gesellschaft für Osteuropakunde) та фінансованої МЗС ФРН, яка розробляла рекомендації для проведення зовнішньої політики Німеччини щодо України та Східної Європи загалом.

Народився Вільфрід Їльге 1970 р. в Майнці. У 1990-1991 рр. вивчав історію Східної Європи, славистику та економіку в Майнцькому університеті Йоганна Гутенберга, під час навчання проходив стажування за фахом “славистика” в Симферопольському університеті. Протягом 2001-2010 рр. працював науковим співробітником Гуманітарного центру досліджень історії та культури Центрально-Східної Європи Ляйпцизького університету, з 2012 р. був науковим працівником Інституту славистики цього ж університету. Протягом 2013-2014 рр. мешкав та проводив дослідницьку працю у Києві та Москві. У 2014-2015 рр. у Базельському університеті (Швейцарія) проводив семінарські заняття на тему національного будівництва та історичної політики в сучасній Україні.

Вільфрід Їльге брав участь у дослідницьких проектах проф. Штефана Трьобста, у межах яких провадив власні проекти: “Nationale Symbolik und Staatsneugründung in der Ukraine, Kroatien und der Slowakei 1918, 1939/41-1944 [Національна символіка та заснування нових держав в Україні, Хорватії та Словаччині у 1918, 1939-1944 рр.]” та “Cyrillo-Methodiana als trivalenter Erinnerungsort an der westlichen Peripherie der *Slavia Orthodoxa* (Ukraine, Slowakei, Bulgarien) [Кирило-Мефодіяна як потрійне місце пам'яті на західній периферії *Slavia Orthodoxa* (Україна, Словаччина, Болгарія)]” (у межах проектів “Visuelle und Historische Kulturen [Візуальні та історичні культури]” та “Transnationalität in den Erinnerungskulturen Ostmitteleuropas [Транснаціональність у культурах пам'яті Центрально-Східної Європи]” (2001-2010), “Heroischer Nationalismus: Der Sudetendeutsche Kameradschaftsbund und die Konstruktion sudetendeutscher Identität in

der Ersten Tschechoslowakischen Republik [Героїчний націоналізм: Братство (Kameradschaftsbund) судетських німців та конструкція судетської німецької ідентичності у першій Чехословацькій республіці]” (2012-2014).

Праці Вільфріда Їльге з історії України

Монографії та редактовані збірники праць:

1. Dialog mit Defiziten. Die deutsch-ukrainischen Kulturbeziehungen. Bestandsaufnahme und Empfehlungen / Hg. von W. Jilge. – Stuttgart: Ifa, 2001. – 120 S.
2. Geschichtskultur der Ukraine im Spiegel der ukrainischen Exlibris-Kunst des 20. Jahrhunderts. Katalog zur Ausstellung / Hg. von W. Jilge, unter Mitarb. von P. Nesterenko, O. Lahutenko, D. Horbačov. – Leipzig: Leipziger Universitätsverlag, 2003. – 139 S.
3. Themenheft von Osteuropa: Staatssymbolik und Geschichtskultur / Hg. von S. Troebst, W. Jilge. – 2003. – Bd. 53. – H. 7. – 905-1014 S.
4. Themenheft von Jahrbücher für Geschichte Osteuropas: Gespaltene Geschichtskulturen? Zweiter Weltkrieg und kollektive Erinnerungskulturen in der Ukraine. / Hg. von W. Jilge, S. Troebst. – Stuttgart: Franz Steiner, 2006. – Bd. 54. – H. 1. – 161 S.
5. Vademecum – Contemporary History Ukraine. A guide to archives, research institutions, libraries, associations and museums / ed. by G. Kasianov, W. Jilge. – Berlin-Kyiv: Bundesstiftung Aufarbeitung, 2008. – 140 p.

Статті:

1. Jilge W. Staatssymbolik und nationale Identität in der postkommunistischen Ukraine // Ethnos-Nation. – 1998. – Bd. 6. – S. 85-113.
2. Jilge W. Nationale Geschichtsbilder in ukrainischen Geschichtslehrbüchern. Am Beispiel der Darstellung der Kiever Rus' // Osteuropa. – 2000. – Bd. 50. – H. 11. – S. 1233-1253.
3. Jilge W. Staatssymbolik und Nationsbildung in der Ukraine (1991-2001) // Ost-West. Europäische Perspektiven. – 2001. – H. 2. – S. 131-140.
4. Jilge W., Franz N. Rußland, Ukraine, Weißrußland, Baltikum (Lettland, Estland) // Handbuch zur Geschichte der Juden in Europa / Hg. von E.-V. Kotowski, J. H. Schoeps, H. Wallenborn. – Darmstadt: Primus, 2001. – Bd. 1: Länder und Regionen. – S. 167-227.
5. Jilge W. Historical Memory and National Identity-Building in Ukraine since 1991 // European History: Challenge for a Common Future / ed. by A. Pók, J. Rüsen, J. Scherrer. – Hamburg: Körber-Stiftung, 2002. – P. 109-132 [= Eustory Series: Sharping European History, N 3].
6. Jilge W. Kosaken // Lexikon der russischen Kultur / Hg. von N. Franz. – Darmstadt: Primus, 2002. – S. 231-235.

7. Jilge W. Krim // Lexikon der russischen Kultur / Hg. von N. Franz. – Darmstadt: Primus, 2002. – S. 244-248.
8. Jilge W. Kulturpolitik als Geschichtspolitik Der “Platz der Unabhängigkeit” in Kiev // Osteuropa. – 2003. – Bd. 53. – H. 1. – S. 33-57.
9. Jilge W. Exklusion oder Inklusion? Geschichtspolitik und Staatssymbolik in der Ukraine // Themenheft von Osteuropa: Staatssymbolik und Geschichtskultur / Hg. von S. Troebst, W. Jilge. – 2003. – Bd. 53. – H. 7. – S. 984-994.
10. Jilge W. Holodomor und Nation Der Hunger im ukrainischen Geschichtsbild // Themenheft von Osteuropa: Vernichtung durch Hunger. Der Holodomor in der Ukraine und der UdSSR / Hg. von R. Mark, G. Simon. – 2004. – Bd. 54. – H. 12. – S. 147-164.
11. Jilge W. Staat und Nation: Ukraine. Der Weltkrieg 1914-1918: Ereignis und Erinnerung / Hg. von R. Rother. – Berlin: Deutsches Historisches Museum, 2004. – S. 251-253.
12. Jilge W. Die Geschichtskultur der Ukraine im Lichte der Geldscheinmotive von 1918 und 1991 // Neue Staaten – neue Bilder? Visuelle Kultur im Dienst staatlicher Selbstdarstellung in Zentral- und Osteuropa seit 1918 / Hg. von A. Bartetzky, M. Dmitrieva, S. Troebst. – Köln, Weimar, Wien: Böhlau, 2005. – S. 273-289 [= Visuelle Geschichtskultur, Bd. 1].
13. Jilge W. Mitarbeiter als Fachberater und Kommentare zum Ukraine // Die National Geographik Bibliothek. Die besten historischen Reportagen zu den Themen des Jahres 2004. – Hamburg: Wissen Media, 2005. – Bd. VIII. – S. 282-333.
14. Jilge W. The Politics of History and the Second World War in Post-Communist Ukraine (1986/1991-2004/2005) // Jahrbücher für Geschichte Osteuropas: Gespaltene Geschichtskulturen? Zweiter Weltkrieg und kollektive Erinnerungskulturen in der Ukraine. / Hg. von W. Jilge, S. Troebst. – Stuttgart: Franz Steiner, 2006. – Bd. 54. – H. 1. – S. 50-81.
15. Їльге В. Змагання жертв // Критика. – 2006. – N 5. – С. 14-17.
16. Jilge W. Nationale Geschichtspolitik während der Zeit der Perestrojka in der Ukraine // GegenErinnerung. Geschichte als politisches Argument im Transformationsprozeß Ost-, Ostmittel- und Südosteuropas / Hg. von H. Altrichter. – München: Oldenbourg, 2006. – S. 99-128 [= Schriften des Historischen Kollegs. Kolloquien, Bd. 61].
17. Jilge W. Die Zollregelung an der ukrainisch-moldauischen Grenze: Ein wichtiger Schritt zur Bekämpfung von Schmuggel, Betrug und grenzüberschreitender Kriminalität // Ukraine-Analysen. – 2006. – N 7. – S. 6-7.
18. Jilge W. Geschichtspolitik in der Ukraine // Aus Politik und Zeitgeschichte. – 2007. – N 8-9. – S. 24-30.
19. Jilge W. Perspektiven der EU-Ukraine-Beziehungen // Ukraine nach der Wahl: neue Machtkonstellationen und europäische Perspektiven / Hg. von I. Hahn. – Berlin: Bundestagsfraktion Bündnis 90/Die Grünen, 2007. – S. 23-29.
20. Jilge W. Gespalten in Ost und West? Sprachenfrage und Geschichtspolitik in der Ukraine im Konext der Wahlkämpfe 2004 und 2006 // Ukraine-Analysen. – 2007. – N 19. – S. 18-22.

21. Jilge W. Competing victimhoods – post-Soviet Ukrainian narratives on World War II // Shared History – Divided Memory. Jews and Others in Soviet-Occupied Poland, 1939–1941 / ed. by E. Barkan, E. A. Cole, K. Struve. – Leipzig: Leipziger Universitätsverlag, 2008. – P. 103–131 [= Leipziger Beiträge zur jüdischen Geschichte und Kultur, Bd. 5].
22. Jilge W. Die “Große Hungersnot” in Geschichte und Erinnerungskultur der Ukraine. Eine Einführung // Erinnerungsorte an den Holodomor 1932/33 in der Ukraine / Hg. von A. Kaminsky. – Leipzig: Leipziger Universitätsverlag, 2008. – S. 11-24.
23. Jilge W. Nationalukrainischer Befreiungskampf. Die Umwertung des Zweiten Weltkrieges in der Ukraine // Themenheft von Osteuropa: Geschichtspolitik und Gegenerinnerung. Krieg, Gewalt und Trauma im Osten Europas / Hg. von M. Sapper, V. Weichsel. – 2008. – Bd. 58. – H. 6. – S. 167–186.
24. Jilge W. “Nationalukrainischer Befreiungskampf”. Die Umwertung des Zweiten Weltkrieges in der Ukraine // Die Ukraine zwischen Ost und West. Außenpolitische und kulturelle Orientierungen / Hg. von H. Pleines. – Bremen: Forschungsstelle Osteuropa an der Universität Bremen, 2008. – S. 76-81 [= Arbeitspapiere und Materialien der Forschungsstelle Osteuropa, Bremen, N 99].
25. Jilge W. Von der Perestrojka zur orangefarbenen Revolution: Geschichtspolitik und nationalstaatliche Symbolik in der Ukraine (1990/1991-2004) // Last der Geschichte? Kollektive Identität und Geschichte in Ostmitteleuropa. Belarus’, Polen, Litauen, Ukraine / Hg. von Z. Krasnodębski, S. Garsztecki, R. Ritter. – Hamburg: Dr. Kovač, 2008. – P. 427-468 [= Studien zur Zeitgeschichte, 65].
26. Jilge W. Competition Among Victims? The Image of the Other in post-Soviet Ukrainian Narratives on World War II // Образ Іншого в сусідніх історіях: міфи, стереотипи, наукові інтерпретації: матеріали міжнародної наукової конференції, Київ, 15-16 груд. 2005 р. / упор. і наук. ред. Г. В. Касьянов. – Київ: НАН України, Інститут історії України, 2008. – С. 47-67.
27. Jilge W. Fragmente der Einheit. Ostslawisches Gemeinschaftsdenken in der Ukraine // Themenheft von Osteuropa: Gemeinsam einsam. Die Slawische Idee nach dem Panslawismus / Hg. von A. Gasiior, S. Troebst, M. Sapper, V. Weichsel. – 2009. – Bd. 59. – H. 12. – S. 281–292.
28. Jilge W. Zur außenpolitischen Orientierung des neuen ukrainischen Präsidenten und der Partei der Regionen // Ukraine-Analysen. – 2010. – N 70. – S. 2-8.
29. Jilge W. Cultural Policy as the Politics of History. Independence Square in Kiev // The Post-Socialist City. Continuity and Change in Urban Space and Imagery / ed. by A. Kliems, M. Dmitrieva. – Berlin: Jobis, 2010. – P. 140-155.
30. Jilge W. Challenges and Perspectives Concerning Election Reform of the Local Level in Ukraine. – Strasburg: Directorate-General For External Policies of the Union, 2011. – 20 S.
31. Jilge W. “Panostslawische” Tendenzen in der Geschichtspolitik der Ukraine // Themenheft von Religion&Gesellschaft in Ost und West: Ukraine. – 2012. – N 2. – S. 10-13.

32. Jilge W. Geschichtspolitik auf dem Majdan Politische Emanzipation und nationale Selbstvergewisserung // Themenheft von Osteuropa: Zerreißprobe. Ukraine: Konflikt, Krise, Krieg. – 2014. – H. 5-6. – S. 239–258.
33. Jilge W. Es geht nicht um die Krim, sondern um die Ukraine - Anmerkungen zur Politik Russlands gegenüber der Ukraine // Arbeitspapiere zur Internationalen Politik und Außenpolitik. – 2014. – N 1. – S. 1-15.
34. Jilge W. Die Ukraine aus Sicht der “Russkij Mir” // Russland-Analysen. – 2014. – N 278. – S. 2-5.
35. Jilge W. Was treibt Russland? Zum Hintergrund der Ukraine-Krise // Euromaidan. Was in der Ukraine auf dem Spiel steht / Hg. von J. Andruchowytsh. – Berlin: Suhrkamp, 2014. – S. 183–194.
36. Jilge W. Herkulesaufgabe Die Reform des Rechtsstaats in der Ukraine // Osteuropa. – 2015. – H. 1-2. – S. 181–192.
37. Jilge W. Geschichtspolitik statt Völkerrecht. Anmerkungen zur historischen Legitimation der Krim-Annexion in Russland // Russland-Analysen. – 2015. – N 291. – S. 2-6.
38. Jilge W. Zwischen “Mutter Heimat” und hl. Maria: Das Unabhängigkeitsdenkmal in Kiew // Religion & Gesellschaft in Ost und West. – 2015. – N 2. – S. 26-28.
39. Jilge W. Between “Mother Homeland” and Saint Mary: The Independence Monument on the Maidan in Kiev // Euxeinos. – 2015. – N 17. – P. 49-54.
40. Jilge W. Wer war Stepan Bandera? Zum historischen und politischen Hintergrund einer Symbolfigur // Gefährdete Nachbarschaften – Ukraine, Russland und Europa / Hg. von K. Raabe. – Göttingen: Wallstein 2015. – S. 103-122 [= Valerio. Das Magazin der Deutschen Akademie für Sprache und Dichtung, Bd. 17/2015].

Джерела:

http://www.zv.uni-leipzig.de/service/presse/nachrichten.html?ifab_modus=detail&ifab_id=4876
www.frodo.at/%2FReinhard-Jilge.html&psig=AFQjCNGkou-aObnl9RZeXo9CGuKbSh9anw&ust=1454544467543546
http://research.uni-leipzig.de/gwzo/index.php?option=com_content&view=article&id=232&catid=87&Itemid=343
<http://www.gce.unisg.ch/~media/internet/content/dateien/instituteundcenters/gce/jilge%20publikationsliste.pdf>
 (Станом на 22.01.2016.)

Проф. др. Керстін Зузанне Йобст
(Kerstin Susanne Jobst)

Професорка історії спільнот та культур пам'яті у Східній Європі в Інституті історії Східної Європи Віденського університету, заступниця директора названого Інституту, фахівчиня з історії Центрально-Східної та Східної Європи, чорноморського та кавказького регіонів, Габсбурзької монархії, колоніальних студій, порівняльних досліджень імперій, історії релігій та агіографії, культури пам'яті та історичної політики, історії туризму в Східній Європі, історії катастроф. Учениця проф. Франка Гольчевскі.

Членкиня Австрійсько-російської комісії істориків, Військово-історичної консультативної ради Комісії з питань науки при Міністерстві національної оборони та спорту Австрії, Комісії з питань Східної Європи, Туреччини та Чорноморського регіону Австрійської академії наук,

Народилась Керстін Йобст 1963 р. у Гамбурзі. У 1982-1988 рр. вивчала історію, психологію, літературознавство, фіно-угристику в Гамбурзькому та Віденському університетах. Протягом 1989-1991 рр. вивчала славистику в університетах Майнца, Відня і Кракова. 1991 р. завершила докторантські студії. У 1989-1992 рр. була стипендіаткою Ганзейського університетського фонду (Фонд Гамбурзького університету) та Фонду Гамбурзького Ротарі-клубу, у 1991-1993 рр. – стипендіаткою НАН України, Польської Академії Наук, ДААД. 1994 р. у Гамбурзькому університеті захистила докторську дисертацію “Zwischen Internationalismus und Nationalismus: Die polnische und die ukrainische Sozialdemokratie in Galizien von 1890 bis 1914. Ein Beitrag zur Nationalitätenfrage im Habsburgerreich [Між інтернаціоналізмом та націоналізмом: полтська та українська соціал-демократія в Галичині у 1890-1914 рр.]” (вийшла друком 1996 р. у Гамбурзі). Протягом 1992-1995 рр. працювала науковою співробітницею університету Бундесвера в Гамбурзі, у 1995-2002 рр. – науковою асистенткою у Гамбурзькому університеті. У 2003-2004 рр. була стипендіаткою фонду Герди Генкель (Дюссельдорф). 2005 р. захистила у Гамбурзькому університеті габілітаційну працю “Die Perle des Imperiums. Der russische Krim-Diskurs im Zarenreich [Перлина імперії. Російський дискурс Криму в Російській імперії]” (видана 2007 р. в Констанці). Протягом 2006-2012 рр. виконувала обов'язки постійного запрошеного професора Зальцбурзького університету. Водночас у 2009-2011 рр. була доцентом історії та спільнот Східної Європи університету Бундесвера в Гамбурзі. 2010 р. отримала дослідницьку стипендію Гуманітарного центру досліджень історії та культури Центрально-Східної Європи при Ляйпцизькому університеті. З 2012 р. Керстін Йобст є професоркою історії спільнот та культур пам'яті у Східній Європі в Інституті історії Східної Європи Віденського університету.

Керстін Йобст є співредакторкою часопису “Österreichische Zeitschrift für Geschichtswissenschaft [Австрійський журнал історичних студій]”.

З-поміж дослідницьких проєктів, якими керувала та у яких брала участь Керстін Йобст, –“Transkonfessionelle und transnationale Heiligenverehrung in ostkirchlichen, lateinischen und nationalen Kontexten [Трансконфесійне та транснаціональне вшанування святих у східноцерковному, латинському та національному контекстах]” (2010) та “Von der kaiserlichen Sommerfrische bis Kazantip. Die Entwicklung des Tourismus auf der Krim von der Neuzeit bis in die Gegenwart [Від царської літньої дачі до Казантипу. Розвиток туризму у Криму від нового часу до наших днів]”.

Праці Керстін Йобст з історії України

Монографії:

1. Jobst K. S. Zwischen Internationalismus und Nationalismus: Die polnische und die ukrainische Sozialdemokratie in Galizien von 1890 bis 1914. Ein Beitrag zur Nationalitätenfrage im Habsburgerreich. – Hamburg: Dölling und Galitz, 1996. – 304 S. [= Hamburger Veröffentlichungen zur Geschichte Mittel- und Osteuropas, Bd. 2].
2. Jobst K. S. Der Mythos des Miteinander. Galizien in Literatur und Geschichte. – Hamburg: Deutsche Gesellschaft für Osteuropakunde, Zweigstelle Hamburg, 1998. – 40 S. [= Die Ostreihe, Bd. 8].
3. Jobst K. S. Die Perle des Imperiums. Der russische Krim-Diskurs im Zarenreich. – Konstanz: UVK, 2007. – 486 S. [= Historische Kulturwissenschaft, Bd. 11].
4. Jobst K. S. Geschichte der Ukraine. – Stuttgart: Reclam, 2010. – 256 S.; Aufl. 2., aktualisierte. – Stuttgart: Reclam, 2015. – 276 S.

Статті:

1. Jobst K. S. Die ukrainische Nationalbewegung bis 1917 // Geschichte der Ukraine / Hg. von F. Golczewski. – Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1993. – S. 158-171, 321-325.
2. Jobst K. S. Die antisemitischen Bauernunruhen im westlichen Galizien 1898. Stojalowski und die polnischen Sozialdemokraten // Zwischen Abgrenzung und Assimilation. Deutsche, Polen und Juden. Schauplätze ihres Zusammenlebens von der Zeit der Aufklärung bis zum Beginn des Zweiten Weltkrieges / Hg. von R. Maier, G. Stöber. – Hannover: Hahn, 1996. – S. 139-150 [= Studien zur internationalen Schulbuchforschung. Schriftenreihe des Georg-Eckert-Instituts, Bd.88].
3. Jobst K. S. Marxismus und Nationalismus: Julijan Bačyns'kyj und die Rezeption seiner „Ukraina Irredenta“ (1895/96) als Konzept der ukrainischen Unabhängigkeit? // Jahrbücher für die Geschichte Osteuropas. – 1997. – Bd. 45. – S. 31-47.
4. Jobst K. S. Aktuelle Forschungsvorhaben zu Geschichte, Politik und Literatur der Ukraine und Weißrußlands // Deutsche Studien. – 1998. – Bd. 35. – H. 139/140. – S. 355-360.

5. Jobst K. S. Ein politischer Mord in der Habsburger Monarchie: Das Potocki-Attentat von 1908 als Kulminationspunkt der galizischen Krise // Österreichische Osthefte. – 1999. – Bd. 41. – S. 57-79.
6. Jobst K. S. W odpowiedzi pana Buszka. Polska i ukraińska socjaldemokracja w Galiciji // Studia Historyczne. – 2000. – Z. 43. – S. 163-166.
7. Jobst K. S. Ein Ordnungsversuch im südlichen Rußland: Das Beispiel der Halbinsel Krim 1917/18 // Region und Umbruch 1918. Zur Geschichte "kleiner" Ordnungsversuche / Hg. von H. Heppner, E. Staudinger. – Frankfurt, Berlin, Bern, Bruxelles, New York, Oxford, Wien: Peter Lang, 2001. – S. 203-230.
8. Jobst K. S. Im Spiel mit großen Mächten? Nationale Konflikte nach dem Zerfall des Zarenreichs bis zum Beginn des Russischen Bürgerkriegs 1918/19 auf der Halbinsel Krim // Nationalitätenkonflikte im 20. Jahrhundert. Ursachen von inter-ethnischer Gewalt im Vergleich / Hg. von P. Ther, H. Sundhausen. – Wiesbaden: Harrassowitz, 2001. – S. 83-107 [= Forschungen zur Osteuropäischen Geschichte, Bd. 59].
9. Jobst K. S. Die Taurische Reise von 1787 als Beginn der Mythisierung der Krim. Bemerkungen zum europäischen Krim-Diskurs des 18. und 19. Jahrhunderts // Archiv für Kulturgeschichte. – 2001. – Bd. 83. – S. 121-144.
10. Jobst K. S. „Übrigens lassen sich hier nur selten Weiber sehen“. Die Darstellung der Geschlechterverhältnisse in Reiseberichten über die Krim (18.-20. Jahrhundert) // Kollektivität und Individualität. Der Mensch im östlichen Europa. Festschrift für Prof. Dr. Angermann zum 65. Geburtstag / Hg. von K. Brüggemann, T. M. Bohn, K. Maier. – Hamburg: Kovač, 2001. – S. 212-223.
11. Jobst K. S. Der Umgang mit dem Erbe der Sowjetunion in der Ukraine – integrative und desintegrative Maßnahmen der Regierung Kučma // Interkulturelles Geschichtslernen. Geschichtsunterricht unter den Bedingungen von Einwanderung und Globalisierung. Konzeptionelle Überlegungen und praktische Ansätze / Hg. von B. von Borries, A. Körber. – Münster, New York, München, Berlin: Waxmann, 2001. – S. 251-256.
12. Jobst K. S. Geschichte, Politik und Literatur der Ukraine und Weißrußlands. Neue Forschungen // Deutsche Studien. – 2002. – Bd. 38. – H. 147/148. – S. 197-204.
13. Jobst K. S. "Ein Ukrainer polnischer Kultur": Mykola Hankevyč (1869-1931) und die Sozialdemokratie Galiziens vor dem Ersten Weltkrieg. Zur Problematik des "nationalen Außenseiters" // Identitätenwandel und nationale Mobilisierung in Regionen ethnischer Diversität. Ein regionaler Vergleich zwischen Westpreußen und Galizien am Ende des 19. Jahrhunderts und Anfang des 20. Jahrhunderts / Hg. von M. G. Müller, R. Schattkowsky. – Marburg: Herder-Institut, 2004. – S. 89-111.
14. Jobst K. S. Graf Andrzej Potocki // Politische Morde von der Antike bis zur Gegenwart / Hg. von M. Sommer. – Darmstadt: Wissenschaftliche Verlagsbuchhandlung, 2005. – S. 174-182.
15. Jobst K. S. The Crimea as a Russian Mythical Landscape (18th - 20th Century). A Framework of Research // Mythical Landscapes then and now. The Mystification of

- Landscapes in Search for National Identity / ed. by J. Peltz, R. Büttner. – Yerevan: Antares, 2006. – P. 78-91.
16. Jobst K. S. “Asien auf der Krim”. Die Kategorien “Orient” und “Okzident” im europäischen Krim-Diskurs vor dem Ersten Weltkrieg // Grenzregionen. Ein europäischer Vergleich vom 18. bis zum 20. Jahrhundert / Hg. von C. Duhamelle, A. Kossert, B. Struck. – Frankfurt, New York: Campus, 2007. – S. 225-246.
 17. Їобст К. Крым как российское *lieu de mémoire*. Истоки в XIX веке // Историческая память и общество в Российской империи и Советском Союзе (конец XIX – начало XX века). Международный коллоквиум: научные доклады, Санкт-Петербург, 25-28 июня 2007 г. – СПб.: Европейский Дом, 2007. – С. 88-93.
 18. Jobst K. S. Galizische Arbeitswanderer in Russisch-Polen und der Ukraine // Enzyklopädie Migration – Integration – Minderheiten seit dem 17. Jahrhundert / Hg. von K. J. Bade, C. van Eijl, M. Schrover, M. Schubert. – Paderborn: Schöningh, München: Wilhelm Fink, 2007. – S. 1061-1065.
 19. Їобст К. С. Крым під російським колоніальним правлінням – колонія чи російське *lieu de mémoire*? // Молода нація: альманах. – 2008. - N 4 (45). – С. 36-54.
 20. Jobst K. S. “Balaklava” und “Die Krim als Sehnsuchtsort” // Die Krim. Ein Bericht / Hg. von N. Katzer, E. Meier. – Hamburg, 2009. – S. 17-23.
 21. Jobst K. S. Über den russischen Südländer. Zur Funktion der Krim als russischer Süden und des *južanin* (Südländers) im russischen Krim-Diskurs um 1900 // Bilder der “eigenen” Geschichte im Spiegel des kolonialen “Anderen”. Transnationale Perspektiven um 1900 / Hg. von C. Bruns. – Leipzig: Leipziger Universitätsverlag, 2009. – S. 34-49 [= Sonderheft der Zeitschrift *Comparativ. Zeitschrift für Globalgeschichte und Vergleichende Gesellschaftsforschung*, H. 5, 19. Jg.].
 22. Jobst K. S. Die Wahrnehmung von Assimilations- und Akkulturationsprozessen im russischen Krim-Diskurs vor dem Ersten Weltkrieg // Gemeinsam getrennt. Bäuerliche Lebenswelten des späten Zarenreiches in multiethnischen Regionen am Schwarzen Meer und an der Wolga / Hg. von V. Herdt, D. Neutatz. – Wiesbaden: Harrassowitz, 2010. – S. 181-194.
 23. Jobst K. S. Das Krimchanat in der frühen Neuzeit. Eine historische Einführung // Im Auftrag des Königs. Ein Gesandtenbericht aus dem Land der Krimtataren. Die “Tartariae descriptio” des Martinus Bronovius / Hg. von S. Albrecht, M. Herdick. – Mainz: Römisch-Germanisches Zentralmuseum, 2011. – S. 17-24 [= Monographien des Römisch-Germanischen Zentralmuseums, Bd. 89].
 24. Jobst K. S. Ukrainian Labor Migrants from Galicia in the Czarist Empire in the 19th and Early 20th Centuries // The Encyclopedia of Migration and Minorities in Europe. From the 17th Century to the Present / ed. by Klaus J. Bade, P. C. Emmer, L. Lucassen, J. Oltmer. – New York: Cambridge University Press, 2011. – P. 725-727.
 25. Їобст К. С. Українська травматична пам’ять: Голодомор і Чорнобиль // Критика. – 2011. – Ч. 11-12 (2011). – С. 169-170.

26. Jobst K. S. Vision und Regime. Die ersten Jahrzehnte russischer Krim-Herrschaft // The Crimean Khanate between East and West (15th-18th Century) / Hg. von D. Klein. – Wiesbaden: Harrassowitz, 2012. – S. 211-227 [= Forschungen zur osteuropäischen Geschichte, Bd. 78].
27. Jobst K. S. Chersones // Religiöse Erinnerungsorte in Ostmitteleuropa: Konstitution und Konkurrenz im nationen- und epochenübergreifenden Zugriff / Hg. von J. Bahlke, S. Rhodewald, T. Wünsch. – Berlin: Akademie, 2013. – S. 3-12.
28. Jobst K. S., Rhodewald S. Jozafat Kuncevyč, Eintrag für das Handbuchprojekt // Religiöse Erinnerungsorte in Ostmitteleuropa: Konstitution und Konkurrenz im nationen- und epochenübergreifenden Zugriff / Hg. von J. Bahlke, S. Rhodewald, T. Wünsch. – Berlin: Akademie, 2013. – S. 726-739.
29. Їобст К. С. Де є російський Схід? Де є російський Схід? Орієнт-дискурс та імперське правління в царській державі // Нео-анти-колоніалізм vs нео-імперіалізм: релевантність постколоніального дискурсу на пострадянському просторі / ред. Г. Грінченко, Т. Дзядевич. — Харків: НТМТ, 2013. – С. 62-77 [= Схід-Захід: історико-культурологічний збірник, вип. 16–17].
30. Jobst K. S. Where the Orient Ends? Orientalism and its Function for Imperial Rule in the Russian Empire // Deploying Orientalism in Culture and History. From Germany to Central and Eastern Europe / ed. by J. Hodkinson, J. Walker, S. Mazumdar, J. Feichtinger. – Rochester, N.Y.: Camden House, Boydell & Brewer, 2013. – P. 190-208 [= Studies in German Literature, Linguistics, and Culture].
31. Jobst K. S. Mythos Krim. Nur religiös? Über Mara Kozelsky: Christianizing Crimea. Shaping Sacred Space in the Russian Empire and Beyond // Jahrbücher für Geschichte Osteuropas. – 2013. – Bd. 61. – S. 433-438.
32. Jobst K. S. Die Rolle der Reaktorkatastrophe von Tschernobyl für den Zerfall der Sowjetunion. Die Ukraine und Belarus' // Der Zerfall der Sowjetunion. Ursachen-Begleiterscheinungen-Hintergründe / Hg. von M. Malek, A. Schor-Tschudnowskaja. – Baden-Baden: Nomos, 2013. – S. 251-268.
33. Jobst K. S. Trans-national or Trans-Denominational? The Veneration of Jozafat Kuntsevych in 19th and 20th Century // Religion, Nation and Secularization in Ukraine / ed. by M. Schulze Wessel, F. Sysyn. – Edmonton: CIUS Press, 2014. – P. 1-18 [= Special issue of the Journal of Ukrainian Studies, 2012, Vol. 37, N 1-2].
34. Jobst K. S. Wo liegt das russische Morgenland? Anmerkungen zum Orient-Diskurs im Zarenreich // Orientalismen in Ostmitteleuropa. Diskurse, Akteure und Disziplinen vom 19. Jahrhundert bis zum Zweiten Weltkrieg / Hg. von R. Born, S. Lemmen. – Bielefeld: Transcript, 2014. – S. 65-86 [= Postcolonial Studies, Bd.19].
35. Jobst K. S. Gefährliche Fremde und Titularnation? Partizipation der Krimtataren im Zarenreich und in der frühen Sowjetunion // Staatsbürgerschaft und Teilhabe. Bürgerliche, politische und soziale Rechte in Osteuropa / Hg. von Katrin Boeckh, K. Busa, A. Himmelreich, E. Pezo, N. Stegmann. – München: De Gruyter Oldenbourg, 2014. – S. 179-198.

36. Jobst K. S. Arrangement und Konfrontation. Die sog. Nationale Frage in Galizien // Mythos Galizien / Hg. von J. Pruchla, W. Kos, Ž. Komar, M. Rydiger, W. M. Schwarz. – Wien: Metro, 2015. – S. 147-152.
37. Jobst K. S. Compromise and Confrontation. The So-called “National Question” in Galicia // The Myth of Galicia / ed. by J. Pruchla, W. Kos, Ž. Komar, M. Rydiger, W. M. Schwarz. – Kraków: International Cultural Centre; Vienna: Wien Museum, 2014. – P. 166-169.
38. Jobst K. S. Kompromis i konfrontacja: tzw. “Narodowe Pytanie” w Galicji // Mit Galicji / red. Ł. Galusek, M. Daszewska. – Kraków: Międzynarodowe Centrum Kultury Kraków, 2014. – S. 148-154.
39. Jobst K. S. Die symbolische Bedeutung der Halbinsel Krim für Russland // Russland-Analysen. – 2015. – N 291. – S. 6-8.
<http://www.laender-analysen.de/russland/pdf/RusslandAnalysen291.pdf>
(Станом на 26.01.2016.)
40. Jobst K. S. Krim // Lexikon zur Überseegeschichte / Hg. von H. J. Hiery. – Wiesbaden: Franz Steiner, 2015.
41. Jobst K. S. Krimkrieg // Lexikon zur Überseegeschichte / Hg. von H. J. Hiery. – Wiesbaden: Franz Steiner, 2015.
42. Jobst K. S. Nördliche Schwarzmeerregion // Europäische Geschichte Online (EGO) / Hg. vom Leibniz-Institut für Europäische Geschichte (IEG). – Mainz, 2015-10-20.
URL: <http://ieg-ego.eu/de/threads/crossroads/grenzregionen/kerstin-susanne-jobst-noerdliche-schwarzmeerregion> (Станом на 26.01.2016.)
43. Jobst K. S. Northern Black Sea Region [im Druck].
44. Jobst K. S. Russländisch-imperiale Image-Produktionen im ausgehenden 18. Jahrhundert: Die Reise Katharinas II. in den “russischen Süden” // Das östliche Europa: (Fremd-?)Bilder im Diskurs des 18. Jahrhunderts / Hg. von C. Augustynowicz, A. Pufelska [im Druck].
45. Jobst K. S. Ostgalizien – ruthenisches Tirol oder ukrainisches Piemont? Aspekte der Entwicklung eines galizischen Sonderbewußtseins // Die Ukraine auf dem Weg zur Nation. Beiträge eines Symposiums / Hg. von P. Hilkes. – München [im Druck].
46. Jobst K. S. Crimée // Dictionnaire historique de la civilisation européenne / aux éd. D. Roche. – Paris: Fayard [im Druck].

Джерела:

http://iog.univie.ac.at/ueber-uns/personal/professoren/?no_cache=1&tx_univiepersonal_pi1%5Busername%5D=jobstk8&tx_univiepersonal_pi1%5Binum%5D=411&tx_univiepersonal_pi1%5Bpointer%5D=&tx_univiepersonal_pi1%5Balpha%5D=&tx_univiepersonal_pi1%5Bwords%5D=&tx_univiepersonal_pi1%5Bsinum%5D=&tx_univiepersonal_pi1%5Bskat%5D=&pkey=37168
http://iog.univie.ac.at/fileadmin/user_upload/inst_osteurop_geschichte/Lebensläufe/Lebenslauf_Jobst.pdf

http://iog.univie.ac.at/fileadmin/user_upload/inst_osteurop_geschichte/Publikationslisten/Publikationsliste_Jobst.pdf

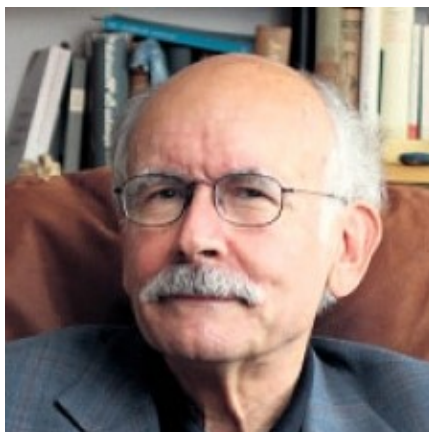
http://iog.univie.ac.at/fileadmin/user_upload/inst_osteurop_geschichte/Projektlisten/Jobst.pdf

[http://research.uni-](http://research.uni-leipzig.de/gwzo/index.php?option=com_content&view=article&id=725&catid=84&Itemid=511)

[leipzig.de/gwzo/index.php?option=com_content&view=article&id=725&catid=84&Itemid=511](http://research.uni-leipzig.de/gwzo/index.php?option=com_content&view=article&id=725&catid=84&Itemid=511)

(Станом на 16.01.2016.)

Проф. др. Андреас Каппелер
(*Andreas Kappeler*)

Професор-емерит історії Східної Європи Віденського університету, фахівець з історії Російської імперії Нового часу, зокрема, національних і соціальних питань, історії мусульманських народів. Вважає себе послідовником “школи Анналів”. Один із перших західних вчених, хто акцентував увагу на багатоетнічності Радянського Союзу та Російської імперії. У 1980-х рр. цей інтерес привів Каппелера до розробки тем з історії України. Роботи вченого сприяли відходу німецької історіографії від старої російськоцентричної імперської парадигми та відродженню зацікавлення українською історією в німецькомовних країнах. У фокусі досліджень вченого історії України знаходяться питання націєтворення, міжетнічних та українсько-російських відносин, історії Галичини часів Габсбурзької монархії.

Іноземний член Національної академії наук України (1996), дійсний член Австрійської академії наук (2001), володар премії “Kardinal-Innitzer-Preis” (2006), іноземний член Чуваської академії наук (1996) та почесний доктор Чуваського державного університету (Чебоксари, 2007). Член консультативної ради Центру міської історії Центрально-Східно Європи (Львів).

Народився Андреас Каппелер 1943 р. у м. Вінтертур (Швейцарія). У 1962–1969 рр. вивчав історію, славістику, публіцистику та історію Східної Європи в університетах Цюриха та Відня. 1969 р. захистив докторську дисертацію “Ivan Groznyj im Spiegel der ausländischen Druckschriften seiner Zeit. Ein Beitrag zur Geschichte des westlichen Rußlandbildes [Іван Грозний у дзеркалі тогочасних іноземних видань свого часу. Внесок до історії західних уявлень про Росію]” (опублікована у Берні 1972 р.) в Цюрихському університеті. Наступного року Андреас Каппелер стипендіатом по обміну відвідав Ленінград та Москву, проїздом побувавши і в Україні. У 1970–1976 рр. працював науковим асистентом в Історичному семінарі Цюрихського університету. Протягом 1976–1978 рр. працював у Парижі, Гельсінкі та Москві як стипендіат кантону Цюрих над завершенням габілітаційної роботи “Rußlands erste Nationalitäten. Das Zarenreich und die Völker der Mittleren Wolga vom 16 bis 19. Jahrhundert [Перші національності Росії. Царська імперія та народи Середньої Волги з XVI по XIX ст.]” (опублікована у Кьольні 1982 р.), присвяченої етнічним групам регіону Волги: татарам, чувашам, башкирам, марі та ін. Після захисту габілітації протягом 1979–1982 рр. виконував обов’язки старшого асистента в Цюрихському університеті. У 1982–1998 рр. працював професором історії Східної Європи в Кьольнському університеті, 1991-1992 – у Гайдельберзькому, 1998–2011 рр. – у Віденському, де виконував обов’язки директора Інституту досліджень Східної та Південно-Східної Європи. Після виходу на пенсію 2011 р. Андреас Каппелер працював звичайним професором в Інституті історії Східної Європи віденського університету.

Андреас Каппелер був відповідальним редактором журналу "Jahrbücher für Osteuropäische Geschichte [Річники східноєвропейської історії]", членом редколегій багатьох міжнародних фахових журналів, як-от "Saeculum. Jahrbuch für Universalgeschichte [Saeculum. Річник загальної історії]", "Ab Imperio. Theory and History of Nationalism and Empire in the Post-Soviet Space [Ab Imperio. Теорія та історія націоналізму та імперії у пострадянському просторі]", "Kritika. Explorations in Russian and Eurasian History [Kritika. Дослідження російської та євразійської історії]".

Андреас Каппелер брав участь у численних міжнародних дослідницьких проектах, зокрема "European Science Foundation Comparative Studies on Governments and Non-Dominant Ethnic Groups in Europe 1850-1940 [Європейська наукова фундація порівняльних досліджень державної влади та недомінуючих етнічних груп у Європі в 1850-1940 pp.]" (1984-1989), "Die Nationalitätenfrage im späzaristischen Rußland (Auswertung der Volkszählung von 1897) [Національне питання в Росії пізнього царського періоду (оцінка перепису 1897 року)]" (1985-1989), "Peoples, Nations, Identities: The Russian-Ukrainian Encounter [Народи, нації, ідентичності: російсько-український досвід]" (1994-1997), консультантом Німецького науково-дослідницького товариства (Deutschen Forschungsgemeinschaft) (1996-2000), досліджень з історії австрійсько-російського прикордоння у XIX ст. (2004-2008), координатором докторської програми "Das österreichische Galizien und sein multikulturelles Erbe [Австрійська Галичина та її багатокультурна спадщина]" (2006-2009).

Праці Андреаса Каппелера з історії України

Монографії та редактовані збірники праць:

1. Geschichte Altrußlands in der Begriffswelt ihrer Quellen. Festschrift zum 70. Geburtstag von Günther Stökl / Hg. von U. Halbach, H. Hecker, A. Kappeler. – Stuttgart: Franz Steiner, 1986. – XII, 235 S. [= Quellen und Studien zur Geschichte des östlichen Europa, Bd. 26].
2. Kleine Völker in der Geschichte Osteuropas: Festschrift für Günther Stökl zum 75. Geburtstag / Hg. von M. Alexander, F. Kampfer, A. Kappeler. – Stuttgart: Franz Steiner, 1991. – 158 S.
3. Kappeler A. Rußland als Vielvölkerreich. Entstehung, Geschichte, Zerfall. – München: Beck, 1992. – 396 S.; 2., durchges. Aufl. – München: Beck, 1993. – 395 S.; 2. Aufl., um ein Nachw. erg. – München: Beck, 2008. – 416 S.
4. Ukraine: Gegenwart und Geschichte eines neuen Staates / Hg. von G. Hausmann, A. Kappeler. – Baden-Baden: Nomos, 1993. – 402 S.
5. Kappeler A. La Russie, empire multiethnique. – Paris: Institut d'Etudes Slaves, 1997. – 415 p. [= Cultures et sociétés de l'Est, vol. 20].
6. Kappeler A. Kleine Geschichte der Ukraine. – München: Beck, 1994. – Aufl. 1. – 295 S.; München: Beck, 2000. – Aufl. 2. aktualisierte. – 338 S.; München: Beck, 2009. – Aufl. 3., überarb. und aktualisierte. – 338 S.; München: Beck, 2014. – Aufl. 4., überarb. und aktualisierte Aufl. – 427 S.
7. Kappeler A. Petite histoire de l'Ukraine. – Paris: Institut d'Etudes Slaves, 1997. – 223 p. [= Cultures et sociétés de l'Est, vol. 26].

8. Каппелер А. Россия – многонациональная империя: возникновение, история, распад. – Москва: Прогресс, 1996. – 379 с.
9. Ukraine. Geographie – Ethnische Struktur – Geschichte – Sprache und Literatur – Politik – Wirtschaft – Recht / Hg. von P. Jordan, A. Kappeler, W. Lukan, J. Vogl. – Wien, Berlin, Bern, Bruxelles, New York, Oxford, Wien: Peter Lang, 2000. – 836 S. [= Österreichische Osthefte, Sonderbd. 15, Wien 2000].
10. Каппелер А. Россия – многонациональная империя: Возникновение. История. Распад. – Москва: Прогресс-Традиция, 2000. – 342 с.
11. Die ukrainische Nationalbewegung vor 1914 / Hg. von A. Kappeler. – Stuttgart: Franz Steiner, 2001. – 164 S. [= Jahrbücher für Geschichte Osteuropas, Bd. 49 (2001), H. 2].
12. Kappeler A. The Russian Empire: A Multi-ethnic History. – Harlow: Longman, 2001. – 480 p.
13. Der schwierige Weg zur Nation. Beiträge zur neueren Geschichte der Ukraine / Hg. von A. Kappeler. – Wien, Köln, Weimar: Böhlau, 2003. – 214 S. [= Wiener Archiv für Geschichte des Slawentums und Osteuropas, Bd. 20].
14. Kappeler A. “Great Russians” and “Little Russians”: Russian-Ukrainian Relations and Perceptions in Historical Perspective. – Seattle, WA: Henry M. Jackson School of International Studies, University of Washington, 2003. – 72 p. [= The Donald W. Treadgold Papers in Russian, East European, and Central Asian Studies, N 39].
15. Culture, Nation, and Identity: The Ukrainian-Russian Encounter (1600-1945) / ed. by A. Kappeler, Z. E. Kohut, F. E. Sysyn, M. von Hagen. – Edmonton, Toronto: Canadian Institute of Ukrainian Studies Press, 2003. – 381 p.
16. Каппелер А. Росія як поліетнічна імперія: Виникнення. Історія. Розпад / пер. з нім. Х. Назаркевич. – Львів: Український католицький університет, 2005. – 358 с.
17. Die galizische Grenze 1772-1867: Kommunikation oder Isolation? / Hg. von C. Augustynowicz, A. Kappeler. – Wien: Lit, 2006. – 248 S. [= Europa Orientalis, Bd. 4].
18. Kappeler A. La Russia. Storia di un impero multi-etnico. – Roma: Edizioni Lavoro, 2006. – 506 p. [= Studi di storia].
19. Каппелер А. Мала історія України. – К.: К.І.С., 2007. – 264 с.
20. Die Ukraine. Prozesse der Nationsbildung / Hg. von A. Kappeler. – Wien, Köln, Weimar: Böhlau, 2011. – XIV, 453 S.
21. Україна. Процеси націотворення / упор. А. Каппелер; пер. з нім. – К.: К.І.С., 2011. – 416 с.
22. Kappeler A. Russland und die Ukraine. Verflochtene Biographien und Geschichten. – Wien, Köln, Weimar: Böhlau, 2012. – 395 S.
23. Kappeler A. Die Kosaken. Geschichte und Legenden. – München: Beck, 2013. – 127 S.
24. Каппелер А. Казачество. История и легенды. – Ростов-на-Дону: Издательство Южного федерального университета, 2014. – 104 с.

Статті:

1. Kappeler A. I. Ziber - Mykola Ziber – Nicolaus Sieber. Ein Schweizer als Wegbereiter des Marxismus in Rußland // "Primi sobran'e pestrych glav". Slavistische und slavenkundliche Beiträge für Peter Brang zum 65. Geburtstag / Hg. von C. Goehrke, R. Kemball, D. Weiss, M. Bankowski-Züllig. – Frankfurt, Berlin, Bern, Bruxelles, New York, Oxford, Wien: Peter Lang. 1989. – S. 671-684 [= Slavica Helvetica, Bd. 33].
2. Kappeler A. Ein "kleines Volk" von 25 Millionen: Die Ukrainer um 1900 // Kleine Völker in der Geschichte Osteuropas: Festschrift für Günther Stökl zum 75. Geburtstag / Hg. von M. Alexander, F. Kampfner, A. Kappeler. – Stuttgart: Franz Steiner, 1991. – S. 33-42; передрук у: Der schwierige Weg zur Nation. Beiträge zur neueren Geschichte der Ukraine / Hg. von A. Kappeler. – Wien, Köln, Weimar: Böhlau, 2003. – S. 21-35.
3. Kappeler A. The Ukrainians of the Russian Empire 1860-1914 // The Formation of the National Elites: Comparative Studies on Governments and Non-Dominant. Ethnic Groups in Europe, 1850-1940 / ed. by A. Kappeler, F. Adanir, A. O'Day. – New York: New York University Press, 1992. – Vol. 6. – P. 105-132.
4. Каппелер А. Структура українського національного руху в Російській імперії // Сучасність. – 1992. – № 7. – С. 48-56.
5. Каппелер А. Національний рух українців у Росії та Галичині: спроба порівняння // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. Міжвідомчий збірник наукових праць. – К.: Наукова думка, 1992. – Вип. 1. – С. 104-119.
6. Kappeler A. A "Small People" of Twenty-five Million: The Ukrainians circa 1900 // Journal of Ukrainian Studies. – 1993. – Vol. 18. – P. 85-92.
7. Kappeler A. Aspekte der ukrainischen Nationalbewegung im 19. und frühen 20. Jahrhundert // Ukraine: Gegenwart und Geschichte eines neuen Staates / Hg. von G. Hausmann, A. Kappeler. – Baden-Baden: Nomos, 1993. – S. 70-81.
8. Kappeler A. Ukrainians and Germans in Southern Ukraine, 1870s to 1914 // German-Ukrainian Relations in Historical Perspective / ed. by H.-J. Torke and J.-P. Himka. – Edmonton-Toronto: Canadian Institute of Ukrainian Studies, 1994. – P. 45-68.
9. Каппелер А. Українсько-російські стосунки у ХІХ ст.: гіпотези і відкриті питання // Другий міжнародний конгрес україністів, Львів, 22-28 серпня 1993 р. Доповіді і повідомлення. Історія. – Львів, 1994. – Ч. 1. – С. 209-214.
10. Каппелер А. Українсько-російські стосунки у ХІХ столітті: гіпотези та відкриті питання // Доповіді на II Міжнародному конгресі україністів. – Т. 4.1. – Львів, 1994. – С. 208-214.
11. Kappeler A. Die galizische Grenze in den Reiseberichten von William Coxe (1778), Carl Feyerabend (1795-98) und Johann Georg Kohl (1838) // Die galizische Grenze 1772-1867: Kommunikation oder Isolation? / Hg. von C. Augustynowicz, A. Kappeler. – Berlin: LIT, 2006. – S. 213-232.
12. Kappeler A. Ukrainian History from a German Perspective // Slavic Review. – 1995. – Vol. 54. – P. 691-701.

13. Каппелер А. Формування української нації у Російській імперії ХІХ ст. на тлі націотворчих процесів в Європі // Формування української нації: історія та інтерпретації. Матеріали круглого столу істориків України (Львів-Брюховичі, 27 серпня 1993 р.). – Львів, 1995. – С. 78-83.
14. Каппелер А. Україна в німецькомовній історіографії // Сучасність. – 1996. – № 12. – С. 78-85.
15. Kappeler A. Chochly und Kleinrussen: Die ukrainische ländliche und städtische Diaspora in Rußland vor 1917 // Jahrbücher für Geschichte Osteuropas. – 1997. – Bd. 45. – S. 48-63.
16. Каппелер А. Мазепинцы, малороссы, хохлы: украинцы в этнической иерархии Российской империи // Россия – Украина: история взаимоотношений / отв. ред.: А. И. Миллер, В. Ф. Репринцев, Б. Н. Флоря. - М.: Школа “Языки русской культуры”, 1997. – С. 125-144.
17. Каппелер А. Мазепинці, малороси, хохли: українці в етнічній ієрархії Російської імперії // Київська старовина. – 2001. – № 5. – С. 8-20.
18. Kappeler A. Die ukrainische Nationalbewegung im Russischen Reich und in Galizien: Ein Vergleich // Entwicklung der Nationalbewegungen in Europa 1850-1914 / Hg. von H. Timmermann. – Berlin: Duncker & Humblot, 1998. – S. 175-196.
19. Kappeler A. Die ukrainische und litauische Nationalbewegung - ein Vergleich // Proshponema. Miscellanea historica et philologica Iaroslao Isaievuçu sexagenario dedicata = Прощфўнма: історичні та філологічні розвідки, присвячені 60-річчю академіка Ярослава Ісаєвича / упор. Б. Якимович. - Львів : [б.в.], 1998. – С. 281-290 [= Україна: Культурна спадщина, національна свідомість, державність. Вип. 6.]; передрук у: Der schwierige Weg zur Nation. Beiträge zur neueren Geschichte der Ukraine / Hg. von A. Kappeler. – Wien, Köln, Weimar: Böhlau, 2003. – S. 88-98.
20. Kappeler A. Die Ukraine zwischen West und Ost. Überlegungen eines Historikers // Sprache und Literatur der Ukraine zwischen Ost und West / Hg. von J. Besters-Dilger, M. Moser, S. Simonek. – Frankfurt, Berlin, Bern, Bruxelles, New York, Oxford, Wien: Peter Lang, 2000. – S. 9-15; передрук у: Der schwierige Weg zur Nation. Beiträge zur neueren Geschichte der Ukraine / Hg. von A. Kappeler. – Wien, Köln, Weimar: Böhlau, 2003. – S. 15-20.
21. Каппелер А. Україна між Сходом і Заходом // Схід-Захід. Історико-культурологічний збірник. – Харків, 1999. – Вип. 2. – С. 5-12.
22. Kappeler A. Die Ukraine in der deutschsprachigen Historiographie // Ukraine. Geographie – Ethnische Struktur – Geschichte – Sprache und Literatur – Politik – Wirtschaft – Recht / Hg. von P. Jordan, A. Kappeler, W. Lukan, J. Vogl. – Frankfurt, Berlin, Bern, Bruxelles, New York, Oxford, Wien: Peter Lang, 2000. – S. 161-178; передрук у: Der schwierige Weg zur Nation. Beiträge zur neueren Geschichte der Ukraine / Hg. von Kappeler. – Wien, Köln, Weimar: Böhlau, 2003. – S. 54-69.

23. Kappeler A. Ukraine in German-Language Historiography // Journal of Ukrainian Studies. – 2004. – Vol. 29. – P. 245-264.
24. Kappeler A. Die Kosaken-Aera als zentraler Baustein der Konstruktion einer national-ukrainischen Geschichte: Das Beispiel der Zeitschrift *Kievskaja Starina* 1882-1891 // Forschungen zur osteuropäischen Geschichte. – 2001. – Bd. 58. – S. 251-262; передрук y: Der schwierige Weg zur Nation. Beiträge zur neueren Geschichte der Ukraine / Hg. von A. Kappeler. – Wien, Köln, Weimar: Böhlau, 2003. – S. 123-135.
25. Kappeler A. Abhandlungen – Themenschwerpunkt: Die ukrainische Nationalbewegung vor 1914 – Vorbemerkung // Die ukrainische Nationalbewegung vor 1914 / Hg. von A. Kappeler. – Stuttgart: Franz Steiner, 2001. – S. 161-162.
26. Kappeler A. Nationale Kommunikation unter erschwerten Bedingungen: Die Zeitschrift *Kievskaja Starina* (1882-1891/1906) als Organ der ukrainischen Nationalbewegung im Zarenreich // Wege der Kommunikation in der Geschichte Osteuropas / Hg. von N. Boškowska, P. Collmer, S. Gilly, R. Mumenthaler. – Köln, Weimar, Wien: Böhlau, 2002. – S. 81-100.
27. Kappeler A. Historische Voraussetzungen für die ukrainische Staats- und Nationsbildung // Ukraine - 10 Jahre unabhängig: eine Zwischenbilanz. Beiträge der gleichnamigen Konferenz von 11.-12.10.2001 in Wien. – Wien: Institut für den Donauraum und Mitteleuropa, 2002. – S. 16-18 [= Info für den Donauraum und Mitteleuropa Sonderheft 7, 2002].
28. Kappeler A. Mazepisten, Kleinrussen, Chochols: Die Ukrainer in der ethnischen Hierarchie des Russländischen Reiches // Der schwierige Weg zur Nation. Beiträge zur neueren Geschichte der Ukraine / Hg. von A. Kappeler. – Wien, Köln, Weimar: Böhlau, 2003. – S. 36-53.
29. Kappeler A. Mazepintsy, Malorossy, Khokhly: Ukrainians in the Ethnic Hierarchy of the Russian Empire Culture, Nation, and Identity: The Ukrainian-Russian Encounter (1600-1945) / ed. by A. Kappeler, Z. E. Kohut, F. E. Sysyn, M. von Hagen. – Edmonton, Toronto: Canadian Institute of Ukrainian Studies Press, 2003. – P. 162-181.
30. Kappeler A. Die Formierung einer ukrainischen nationalen Elite im Russischen Reich 1860-1914 // Der schwierige Weg zur Nation. Beiträge zur neueren Geschichte der Ukraine / Hg. von A. Kappeler. – Wien, Köln, Weimar: Böhlau, 2003. – S. 99-122.
31. Kappeler A. Ukrainer und Deutsche in der südlichen Ukraine 1870 bis 1914 // Der schwierige Weg zur Nation. Beiträge zur neueren Geschichte der Ukraine / Hg. von A. Kappeler. – Wien, Köln, Weimar: Böhlau, 2003. – S. 151-180.
32. Kappeler A. Vom Grenzland zur Eigenstaatlichkeit: Historische Voraussetzungen von Staat und Nation // Die Ukraine in Europa. Aktuelle Lage, Hintergründe und Perspektiven / Hg. von J. Besters-Dilger, I. Oswald. – Wien, Köln, Weimar: Böhlau, 2003. – S. 15-31.
33. Каппелер А. Казаки в записках иностранцев до 1648 г. // Украина и соседние государства в XVII веке. Материалы международной конференции: [27–29 мая 2004 г.]. – Санкт-Петербург: Скиф, 2004. – С. 36-58.

34. Каппелер А. Дисертанти з України на семінарі зі східноєвропейської історії у Віденському університеті (1907-1945 рр.) // Австрія і Україна в контексті європейської інтеграції співробітництва. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції / ред. М. Мозер, В. Андрущенко. – Відень, Київ: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2005. – С. 122-135.
35. Kappeler A. Die galizische Grenze in den Reiseberichten von William Coxe (1778), Carl Feyerabend (1795-98) und Johann Georg Kohl (1838) Die galizische Grenze 1772-1867: Kommunikation oder Isolation? / Hg. von C. Augustynowicz, A. Kappeler. – Berlin: LIT, 2006. – S. 213-232.
36. Kappeler A. Hans Koch (1894-1959) // Osteuropäische Geschichte in Wien. 100 Jahre Forschung und Lehre an der Universität / Hg. von A. Suppan, M. Wakounig, G. Kastner. – Innsbruck, Wien, Bozen: Studienverlag, 2007. – S. 227-254.
37. Kappeler A. Wiener Dissertationen galizischer Jüdinnen und Juden zur ukrainischen Geschichte (1915-1931) // Confraternitas. Ювілейний збірник на пошану Ярослава Ісаєвича / ред. М. Крикун, О. Середа. – Львів: [б.в.], 2007. – С. 720-726 [= Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. Збірник наукових праць. Вип. 15].
38. Kappeler A. From an Ethnonational to a Multiethnic to a Transnational Ukrainian History // A Laboratory of Transnational History. Ukraine and Recent Ukrainian Historiography / ed. by G. Kasianov, P. Ther. – Budapest, New York: CEU Press: 2009. – P. 51-80.
39. Kappeler A. The Politics of History in Contemporary Ukraine: Russia, Poland, Austria, and Europe // Ukraine on its Way to Europe. Interim Results of the Orange Revolution / ed. by J. Besters-Dilger. – Frankfurt, Berlin, Bern, Bruxelles, New York, Oxford, Wien: Peter Lang, 2009. – P. 217-232.
40. Каппелер А. Політика оцінки історії в сучасній Україні: Росія, Польща, Австрія та Європа // Україна на шляху до Європи. Проміжні результати Помаранчевої революції / пер. с англ. / ред. Ю. Бестерс-Дільг'єр. – К.: Видавничий дім "Києво-Могилянська академія", 2009. – С. 274-291.
41. Kappeler A. Die Ukraine auf dem Weg nach Europa. Die Ära Juschtschenko / Hg. von J. Besters-Dilger, A. Woldan. – Frankfurt, Berlin, Bern, Bruxelles, New York, Oxford, Wien: Peter Lang, 2011. – S. 211-229.
42. Kappeler A. Das historische Erbe der Ukraine. Schichten und Elemente: Ein Essay // Osteuropa. – 2010. – Bd. 60. – H. 2-4. – S. 9-31.
43. Kappeler A. Das österreichische Galizien in heutigen ukrainischen Schulbüchern // Nation, Nationalitäten und Nationalismus im östlichen Europa. Festschrift für Arnold Suppan zum 65. Geburtstag / Hg. von M. Wakounig, W. Mueller, M. Portmann. – Berlin, Munster, Wien, Zurich, London: Lit, 2010. – S. 147-162.

44. Kappeler A. Imperiale russische und nationale ukrainische Geschichtsschreibung // Jahrbücher für Geschichte Osteuropas. – 2010. – Bd. 58. – S. 562-568.
45. Kappeler A. Jaroslav Isajevyč (1936-2010) // Jahrbücher für Geschichte Osteuropas. – 2010. – Bd. 58. – S. 631-632.
46. Каппелер А. Самоучка, жінка, кацапка: Олександра Єфименко та Київська історична школа // Україна модерна. – 2010. – № 6 (17). – С. 45-76.
47. Kappeler A. Ukrainische und russische Nation: Ein asymmetrisches Verhältnis // Die Ukraine. Prozesse der Nationsbildung / Hg. von A. Kappeler. – Wien, Köln, Weimar: Böhlau, 2011. – S. 191-201.
48. Kappeler A. Hans Koch: The Turbulent Life of an Austrian Ukrainophile // Journal of Ukrainian Studies. - 2008-2009. – Vol. 33-34. – P. 255-261 [= Tentorium Honorum. Essays Presented to Frank E. Sysyn on his Sixtieth Birthday].
49. Каппелер А. “Поверх кордону”: концепція прикордоння як об’єкт дослідження. Форум // Україна модерна. – 2011. – № 7 (18). – С. 48-53.
50. Каппелер А. Громадянська чи етнічна нація. Зауваги з теорії та історіографії // Україна. Процеси націотворення / упор. А. Каппелер; пер. з нім. – К.: К.І.С., 2011. – С. 13-30.
51. Kappeler A. Ukrainische und russische Nation. Ein asymmetrisches Verhältnis // Die Ukraine. Prozesse der Nationsbildung / Hg. von A. Kappeler. – Wien, Köln, Weimar: Böhlau, 2011. – S. 191-202.
52. Kappeler A. Das Gespenst des ukrainischen Nationalismus // Europäische Rundschau. Europäische Rundschau: Vierteljahreszeitschrift für Politik, Wirtschaft und Zeitgeschichte. – 2013. – Bd. 41. – H. 3. – S. 9-15.
53. Kappeler A. Ukraine and Russia: Legacies of the imperial past and competing memories // Journal of Eurasian Studies. – 2014. – Vol. 5. - Issue 2. – P. 107-115.
54. Kappeler A. Vom Kosakenlager zum Euromaidan. Ukrainische Widerstandstraditionen // Testfall Ukraine. Europa und seine Werte / Hg. von K. Raabe, M. Sapper. – Berlin: Suhrkamp, 2015. – S. 33-45.

Джерела:

http://www.oeaw.ac.at/fileadmin/mitglieder/publikationen/Schriftenverzeichnis_Kappeler.pdf

<http://www.historians.in.ua/index.php/en/institutsiji-istorichnoji-nauki-v-ukrajini/855-hryhorii-starykov-andreasu-kappeleru-70>

<http://www.historians.in.ua/index.php/en/intervyu/70-andreas-kappeler-vvazhaiu-sebe-piznim-poslidovnykom-shkoly-annaliv>

<https://www.cdusu.de/veranstaltungen/referenten/prof-em-dr-andreas-kappeler>

https://de.wikipedia.org/wiki/Andreas_Kappeler

(Станом на 12.01.2016.)

Др. Бьорріс Куцмані
(Börries Kuzmany)

Науковий співробітник Інституту досліджень нової та новітньої історії Австрійської Академії наук у Відні, фахівець з історії Центральної і Східної Європи XVIII – середини XX ст., історії Галичини, України, Польщі, СРСР, Габсбурзької монархії, історії націоналізму і кордонів, міської історії, єврейської історії. Учень проф. Андреаса Каппелера.

Володар премій за захищену докторську дисертацію: “Otto-Borst-Preis” 2009 р. від Об’єднання історичних міст за визначну дисертацію в галузі міської історії, “Michael-Mitterauer-Förderungspreis” 2009 р. від Інституту економічної та соціальної історії Віденського університету за найкращу дисертацію в галузі економічної історії, “Fritz Theodor Epstein-Preis” 2010 р. від Об’єднання східноєвропейських істориків. 2012 р. отримав приз Австрійської Академії наук “Richard G. Plaschka-Preis” за видатні досягнення в галузі історії Східної Європи. 2016 р. завдяки отриманій у 2013 р. премії Асоціації німецьких видавців та книготорговців “Geisteswissenschaften International-Preis” буде видано англійський переклад докторської монографії.

Народився Бьорріс Куцмані 1977 р. Протягом 1997-2003 рр. вивчав історію та славістику (російську мову та літературу) у Віденському університеті. У 1995-1997 рр. вивчав архітектуру у Віденському технічному університеті, у 1997-1999 рр. працював в Історичному архіві Австрійської телерадіокомпанії у Відні. 1999-2000 рр. як стипендіат програми “Erasmus” навчався в університеті Париж IV – Сорбонна. У 2000-2001 рр. був дослідником-практикантом у Європейському центрі з питань меншин у Фленсбурзі (Німеччина) та Європейському бюро у справах мало вживаних мов в Брюсселі. Протягом 2001-2002 рр. вивчав російську мову за індивідуальною програмою в Інституті російської літератури (Пушкінській Дім) РАН та Російському державному гуманітарному університеті в Москві. У 2001-2002 рр. пройшов альтернативну військову службу в Науково-просвітницькому центрі “Голокост” у Москві. 2003 р. працював практикантом в Австрійському державному архіві у Відні. У 2003-2005 рр. вивчав польську та українську мови у Віденському університеті. Протягом 2004-2008 рр. був докторантом Віденського університету за фахом “історія” та університету Париж IV – Сорбонна за фахом “германістика”. 2009 р. захистив із відзнакою докторську дисертацію “Die Stadt Brody im langen 19. Jahrhundert - eine Misserfolgsgeschichte? [Місто Броди в довгому XIX столітті – історія занепаду?]” (опублікована 2011 р. у Відні). Протягом 2010-2013 рр. був задіяний у постдокторських дослідженнях Докторантського колегіуму “Галичина” Віденського університету. З 2011 р. викладає у Віденському університеті курси з історії історіографії, історії Галичини. У 2013-2015 рр. коштом стипендії Ервіна Шрьодінгера Фонду підтримки наукових досліджень (Австрія) Бьорріс Куцмані перебував на стажуванні в Центральноєвропейському університеті

(Будапешт). 2009 р. отримав наукову стипендію міста Відень для написання статті до "Austrian History Yearbook [Австрійського історичного щорічника]", 2015 р. – для журналу "Ethnopolitics [Етнополітика]", 2016 р. – для реалізації дослідницького проекту "National-personale Autonomie. Geschichte und Transfer einer Idee von Habsburgermonarchie bis in die Zwischenkriegszeit [Національно-персональна автономія. Історія і трансфер ідеї від часів Габсбурзької монархії до міжвоєнного періоду]". З 2015 р. Бьорріс Куцмані за підтримки стипендії APART Австрійської академії наук працює над написанням габілітаційної роботи.

Бьорріс Куцмані брав участь у дослідницьких проектах: "Russische Quellen zur Sowjetbesatzung in Österreich 1945-1955 [Російські джерела про радянську окупацію в Австрії у 1945-1955 рр.]" (2003-2004), "Multikulturelle Grenzstädte in der Westukraine 1772-1914 [Багатокультурні прикордонні міста в Західній Україні в 1772-1914 рр.]" (2004-2006), "Imperiale Peripherien: Religion, Krieg und die Szlachta [Периферії імперії: релігія, війна та шляхта]" (2007-2009), "Das österreichische Galizien und sein multikulturelles Erbe [Австрійська Галичина та її багатокультурна спадщина]" (2010-2013), "National-personale Autonomie. Geschichte und Transfer einer Idee von Habsburgermonarchie bis in die Zwischenkriegszeit [Національно-персональна автономія. Історія і трансфер ідеї від часів Габсбурзької монархії до міжвоєнного періоду]" (з 2015 р.).

Праці Бьорріса Куцмані з історії України

Монографії:

1. Kuzmany B. Brody. Eine galizische Grenzstadt im langen 19. Jahrhundert. – Wien, Köln, Weimar: Böhlau, 2011. – 406 S.
2. Adelsgruber P., Cohen L., Kuzmany B. Getrennt und doch verbunden. Grenzstädte zwischen Österreich und Russland. 1772-1918. – Wien, Köln, Weimar: Böhlau, 2011. – 316 S.

Статті:

1. Куцмані Б. Духовная, культурная и политическая жизнь евреев Галиции при австрийской власти (1772-1918) // Материалы Девятой ежегодной международной междисциплинарной конференции по иудаике. – Москва: [б.и.], 2002. – Т. 1. – С. 177-191.
2. Kuzmany B. Die Grenze an der Grenze. Die Entstehung des Freihandelsprivilegs der Stadt Brody // Die galizische Grenze 1772-1867: Kommunikation oder Isolation? / Hg. von C. Augustynowicz, A. Kappeler. – Wien: LIT, 2006. – S. 115-126.
3. Adelsgruber P., Cohen L., Kuzmany B. Kleinstädte entlang der galizisch-wolhynisch/podolischen Grenze. Ein Vergleich // Jahrbücher für Geschichte Osteuropas. – 2007. – Bd. 2. – S. 232-263.
4. Kuzmany B. Assimilation ou non-assimilation dans un espace multiculturel. Le cas des Arméniens en Galicie // L'Histoire des minorités est-elle une histoire marginale? / Hg. von S. Laithier, V. Vilmain. – Paris: PUBS, 2008. – P. 73-84.

5. Kuzmany B. Les lycées galiciens – un *lebenswelt* multiethnique. Le cas de Brody // Revue Cultures d'Europe centrale. – Paris, 2009. – N 8: Villes multiculturelles en Europe centrale: lieux communs de la multiculturalité urbaine en Europe centrale. – P. 65-83.
6. Kuzmany B. The Town of Brody in the Course of the Long 19th Century – A History of Failure? // Eastern European Identities in the 19th and 20th Century / Hg. von A. Suppan, R. Lein. – Vienna: LIT, 2009. – P. 135-148.
7. Kuzmany B. Juden in Brody. Das soziale, wirtschaftliche und geistige Umfeld der Vorfahren Kelsens // Hans Kelsen. Leben – Werk – Wirksamkeit. Ergebnisse einer Internationalen Tagung, veranstaltet von der Kommission für Rechtsgeschichte Österreichs und dem Hans Kelsen-Institut (19.–21. April 2009) / Hg. von R. Walter, W. Ogris, T. Olechowski. – Wien: Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, 2009. – S. 9-20 [= Schriftenreihe des Hans Kelsen-Instituts, Bd. 32].
8. Kuzmany B. Das jüdische Brody. Ein europäischer Transferraum // Jewish Spaces. Die Kategorie *Raum* im Kontext kultureller Identitäten / Hg. von P. Ernst, G. Lamprecht. – Innsbruck: Studien, 2010. – S. 103-123.
9. Куцмани Б. Прикордонне місто Бродія як збірний пункт для польських повстанців та єврейських біженців і центр контрабандної торгівлі // Брідщина – край на межі Галичини і Волині. – Броди: Просвіта, 2010. – Вип. 3: Матеріали четвертої краєзнавчої конференції, присвяченої Дню пам'яток історії та культури. – С. 13-18.
10. Kuzmany B. La ville de Brody au cours du long XIXe siècle: L'histoire d'une contreperformance? // perspectivia.net, discussions 5(2010). Raumkonzepte–Raumwahrnehmungen–Raumnutzungen http://www.perspectivia.net/publikationen/discussions/5-2010/kuzmany_ville (Станом на 28.01.2016.)
11. Adelsgruber P., Cohen L., Kuzmany B., Lorenz T. Razem i osobno: Małe miasta na pograniczu galicyjsko-wołyńsko-podolskim // Kwartalnik Historyczny. – 2010. – R. 117. – N 3. – S. 51-69.
12. Kuzmany B. Center and Periphery at the Austrian-Russian Border: The Galician Border Town of Brody in the Long Nineteenth Century // Austrian History Yearbook. – 2011. – Vol. 42. – P. 67-88.
13. Куцмани Б. “Поверх кордону”: концепція прикордоння як об'єкт дослідження // Україна модерна. – 2011. – N 18. – С. 71-77.
14. Куцмани Б. Кордон на кордоні. Становлення привілею вільного торгового міста Бродія // Наукові записки. До 80-річчя з дня народження Григорія Бухала. – Рівне, 2012. – Вип. 10. – С. 125-131.
15. Kuzmany B. Der Galizische Ausgleich als Beispiel moderner Nationalitätenpolitik? // Galizien. Peripherie der Moderne – Moderne der Peripherie / Hg. von E. Haid, S. Weismann, B. Wöller. – Marburg: Herder-Institut, 2013. – S. 119-137.
16. Kuzmany B. Brody always on my mind. Mental mapping of a Jewish city // East European Jewish Affairs. – 2013. – Vol. 43/2. – P. 162-188.

17. Kuzmany B. Die galizische Grenze im Spannungsfeld von Geschichte und Belletristik // Reisen über Grenzen in Zentraleuropa / Hg. von A. Balogh, C. Leitgeb. – Wien: Praesens, 2014. – S. 109-128.
18. Kuzmany B. Modul Galizien für die Online-Quellensammlung des Herder-Instituts Marburg “Dokumente und Materialien zur ostmitteleuropäischen Geschichte”. Kronland Galizien und Lodomerien. 2015. https://www.herder-institut.de/no_cache/bestaende-digitale-angebote/e-publikationen/dokumente-und-materialien/themenmodule/modul/17/seite/57.html (Станом на 28.01.2016.)
19. Kuzmany B. The Rise and Limits of Participation. The Political Representation of Galicia’s Urban Jewry from the Josephine Era to the 1914 Electoral Reform // East Central Europe. – 2015. – Vol. 42/3. – P. 77-109.
20. Kuzmany B. Habsburg Austria: experiments in non-territorial autonomy // Ethnopolitics. – 2016. – Vol. 15/1. – P. 43-65.
21. Kuzmany B. Galizische Kultur // Die Habsburgermonarchie 1848-1918 / Hg. von A. Gottsmann. – Wien: ÖAW, 2016. – Bd. 10: Kultur und Gesellschaft [in Begutachtung]

Джерела:

<http://homepage.univie.ac.at/boerries.kuzmany/>
<http://homepage.univie.ac.at/boerries.kuzmany/cv/>
<http://homepage.univie.ac.at/boerries.kuzmany/awards-and-scholarships/>
<http://ias.ceu.edu/sites/ias.ceu.edu/files/2013-kuzmany-cv-aktualisiert1.pdf>
http://www.circe.paris-sorbonne.fr/IMG/pdf/cv_b_kuzmany.pdf
http://iog.univie.ac.at/fileadmin/user_upload/inst_osteurop_geschichte/Lebensläufe/Lebenslauf_Kuzmany.pdf
www.osteuropa-historiker.de/8.html+&cd=9&hl=uk&ct=clnk&gl=ua&client=opera
http://www.forum-stadt.eu/.Lde/start/Otto_Borst_Preis/Preistraeger.html
 (Станом на 28.01.2016.)

Проф. др. Таня Пентер
(Tanja Pentter)

Професорка історії Східної Європи Гейдельберзького університету, фахівчиня з історії України, Росії та СРСР XIX-XX ст., соціальних та національних рухів у Російській імперії, зокрема під час революції 1917 р, порівняльної історії нацистської та сталінської диктатур, окупації, колабораціонізму, примусової праці і Голокосту, правової культури та історичної політики у Східній Європі.

Членкиня Німецько-української та Німецько-російської комісії істориків, володарка премії “René-Kuczynski-Preis” (2011), наданої за габілітаційну працю як визначну роботу в галузі соціальної та економічної історії. Збірник “Опыт нацистской оккупации в Донбассе: свидетельствуют очевидцы”, виданий спільно з Д. Титаренком (Донецьк, 2013 р.), переміг у конкурсі “Книга Донбасу-2013”.

Народилась Таня Пентер 1967 р. в м. Ізерльон. У 1987-1995 рр. вивчала у Кьольнському університеті історію Східної Європи, Середніх віків та Нового часу, германістику, славістику. Протягом 1990-1996 рр. – стипендіатка ДААД, перебувала на стажуванні в Одесі, Києві, Москві, Волгограді. У 1996-1999 рр. працювала науковою співробітницею Семінару історії Східної Європи Кьольнського університету, де 1999 р. захистила докторську дисертацію “Odessa 1917. Revolution an der Peripherie des Russischen Reichs [Одеса 1917 р. Революція на периферії Російської імперії]” (опублікована 2000 р. в Кьольні). З 2001 по 2003 рр. Таня Пентер була науковою співробітницею Інституту соціальних рухів Рурського університету в Бохумі. У 2004-2005 рр. була стипендіаткою Центру перспективних досліджень Голокосту Меморіального музею Голокосту у Вашингтоні (США), у 2004-2006 рр. отримала стипендію Лізи Майтнер від землі Північний Рейн-Вестфалія для написання габілітаційної праці. Протягом 2005-2006 рр. та 2008 р. викладала на кафедрі історії Східної Європи Рурського університету в Бохумі, де 2008 р. захистила габілітацію “Stalinismus und Krieg unter Tage. Leben und Arbeiten im Donbass unter stalinistischer und nationalsozialistischer Herrschaft, 1929-1953 [Сталінізм та підпільна війна. Жити та працювати на Донбасі в часи сталінського та націонал-соціалістичного панування, 1929-1953 рр.]” (опублікована 2010 р. в Гессені). У 2008-2009 рр. Таня Пентер була професоркою історії Східної Європи в університеті Гумбольта (Берлін), у 2010-2013 рр. у Гамбурзькому університеті Гельмута Шмідта (університеті Бундесверу) – професоркою історії XIX і XX ст., зокрема, історії Центральної та Східної Європи. З 2013 р. виконує обов'язки професорки історії Східної Європи Гейдельберзького університету.

Таня Пентер керувала з-поміж інших наступними дослідницькими проектами: “Zwangsarbeit im Kohlenbergbau [Примусова праця на вугільних шахтах]” (2001-2003), “Collaboration on Trial: Soviet Postwar Trials of Collaborators [Колабораціонізм перед

судом: повоєнні радянські суди над колаборантами]" (2004-2005), а також проектами, пов'язаними з тематикою компенсацій колишнім примусовим робітникам нацистської Німеччини (2007-2010).

Має дочку.

Праці Тані Пентер з історії України

Монографії та редактовані збірники праць:

1. Penter T. Odessa 1917. Revolution an der Peripherie. – Köln, Weimar, Wien: Böhlau, 2000. – 469 S. [= Beiträge zur Geschichte Osteuropas, Bd. 32].
2. Penter T., Noack C. Hochschulen in der Ukraine. Geschichte, Struktur, Perspektiven. – Bonn: Hochschulrektorenkonferenz, 2001. – V, 153 S. [= Beiträge zur Hochschulpolitik, H. 2].
3. Sowjetische Bergleute und Industriearbeiter – Neue Forschungen / Hg. von T. Penter. – Essen: Klartext, 2008. – Bd. 37. – 182 S. [= Mitteilungen des Instituts für soziale Bewegungen, Bd. 37].
4. Penter T. Kohle für Stalin und Hitler. Arbeiten und Leben im Donbass 1929 bis 1953. – Essen: Klartext, 2010. – 467 S. [= Forst Arbeitspapier, N 41, Oktober 2007].
5. Опыт нацистской оккупации в Донбассе: свидетельствуют очевидцы / авт.-сост. Д. Н. Титаренко, Т. Пентер. – Донецк: Світ книги, 2013. – 465 с.

Статті:

1. Penter T. Literaturmuseen in der ehemaligen Sowjetunion - gestern und heute. Am Beispiel des literaturgeschichtlichen Museums in Odessa // Osteuropa. – 1994. – Bd. 9. – S. 886-895.
2. Пентер Т. "Революционная ментальность" в Одессе // Одеський університет. – 1996. – Март. – С. 5-16.
3. Пентер Т. Особенности революции 1917 г. в Одессе // Возрождение украинской государственности: проблемы истории и культуры: Материалы международной научной конференции, 13 -16 мая 1996 г., г. Одесса. – Одесса, 1996. – С. 60-71.
4. Penter T. Der Sowjet der Arbeitslosen in Odessa. Soziale Polarisierung in der Revolution von 1917 // Jahrbücher für Geschichte Osteuropas. – 1998. – Bd. 3. – S. 351-375.
5. Penter T. Das Hochschulwesen in der Ukraine. Zu Reformen, gesetzlichen Grundlagen, Problemen und Perspektiven nach der staatlichen Unabhängigkeit // Osteuropa. – 2000. – Bd. 11. – S. 1212-1232.
6. Penter T. Oktober in Odessa. Die Bedeutung des "lokalen Faktors" in der Revolution von 1917 // Forum für osteuropäische Ideen- und Zeitgeschichte. – 2000. – Bd. 4. – S. 145-173.

7. Penter T. Öffentlichkeit und Rechtsprechung unter der frühen Sowjetmacht. Der Prozess gegen den "Južnyj Rabočij" in Odessa // Jahrbüchern für Geschichte Osteuropas. – 2002. – Bd. 50. – S. 558-576.
8. Penter T. Kognitive Topographien 1917: Odessas Juden zwischen kollektiver Selbstfindung und nationalem Erwachen // Jahrbuch des Simon-Dubnow-Instituts II. – 2003. – S. 267-292.
9. Penter T. Die lokale Gesellschaft im Donbass unter deutscher Okkupation 1941-1943 // Kooperation und Verbrechen. Formen der "Kollaboration" im östlichen Europa 1939-1945 / Hg. von B. Quinkert, C. Dieckmann, T. Tönsmeier. – Göttingen: Wallstein, 2003. – S. 183-223 [= Beiträge zur Geschichte des Nationalsozialismus, Bd. 19].
10. Penter T. Arbeiten für den Feind in der Heimat. Der Arbeitseinsatz in der besetzten Ukraine, 1941-1944 // Jahrbuch für Wirtschaftsgeschichte. – 2004. – H. 1. – S. 65-94.
11. Пентер Т. Німецькі горняки на Донбасі, 1941-1943 гг. // Нові сторінки історії Донбасу. Збірник статей / ред. З. Г. Лихолобова. – Донецьк, 2005. – Кн. 11. – С. 3-18.
12. Пентер Т. Робота на ворога чи примусова праця у вугільній промисловості Донбасу під час окупації 1941-1943 рр. // Український історичний журнал. – 2005. – № 1. – С. 34-41.
13. Penter T. Zwischen Hunger, Terror und einer "glücklichen Zukunft". Der Arbeitseinsatz im Steinkohlenbergbau des Donezbeckens unter deutscher Besatzung 1941 bis 1943 // Zwangsarbeit im Bergwerk. Der Arbeitseinsatz im Kohlenbergbau des Deutschen Reiches und der besetzten Gebiet im Ersten und Zweiten Weltkrieg / Hg. von K. Tenfelde, H.-C. Seidel. – Essen: Klartext, 2005. – Bd. 1: Forschungen. – S. 433-466.
14. Penter T. Zwangsarbeit – Arbeit für den Feind. Der Donbass unter deutscher Okkupation, 1941-1943 // Geschichte und Gesellschaft. – 2005. – Bd. 31. – S. 68-100.
15. Penter T. Zwangsarbeit im Donbass unter stalinistischer und nationalsozialistischer Herrschaft, 1929 bis 1953 // Zwangsarbeit im Europa des 20. Jahrhunderts. Bewältigung und vergleichende Aspekte / Hg. von K. Tenfelde, C. Seidel. – Essen: Klartext, 2007. – S. 227-252.
16. Penter T. Der "neue sozialistische Donbass" und der Aufstieg des Bergmanns zur kulturellen Leitfigur // Sowjetische Bergleute und Industriearbeiter – neue Forschungen", in: Mitteilungsblätter des Instituts für soziale Bewegungen. – 2007. – H. 38. – S. 79-95.
17. Penter T. The ghetto of Stalino // Encyclopedia of Camps and Ghettos 1933-1945 / ed. by M. Dean. – Bloomington: Indiana University Press in association with the United States Holocaust Memorial Museum, 2012. – Vol. 2: Ghettos in German-Occupied Eastern Europe. – P. 1775-1777.
18. Пентер Т. Ахвяры двух дыктатур: Прымусовая праця ў Данбасе пад Гітлерам і Сталіным // Разняволеная памяць. Прымусовая праця беларускіх грамадзян на акупаванай тэрыторыі Беларусі (1941–1944 гг.): зборнік навуковых навуковых артыкулаў / рэд. А. М. Літвін. – Мінск: Медысонт, 2010. – С.161-198.

19. Penter T. Local Collaborators on Trial. Soviet war crimes trials under Stalin (1943-1953) // Cahiers du Monde russe. – 2008. – Vol. 49. – N 2. – P. 341-364.
20. Пентер Т. Суды над коллаборационистами: практика судебного преследования советских военных преступников при Сталине (1943-1953) // Победители и побежденные. От войны к миру: СССР, Франция, Великобритания, Германия, США (1941–1950) / ред. Б. Физелер, Н. Муан. Б. Физелер, Н. Муан. – Москва: РОССПЭН, 2010. – С. 148-166.
21. Penter T. Occupation, work and loyalties: Working relationships in the Donbass under Stalinist and NS occupation rule // The Experience of Occupation, 1931-1949. Proceedings / ed. by Hu Dekun, transl. by Hu Yanchu. – Wuhan: Wuhan University Press, 2010 [in chinesischer Sprache].
22. Penter T. “Das Urteil des Volkes”. Der Kriegsverbrecherprozesse von Krasnodar 1943 // Osteuropa. – 2010. – Bd. 60. – H. 12. – S. 117-131.
23. Penter T. Die Ukrainer und der “Große Vaterländische Krieg”: Die Komplexität der Kriegsbiographien // Die Ukraine. Prozesse der Nationsbildung / Hg. von A. Kappeler. – Wien, Köln, Weimar: Böhlau, 2011. – S. 335-348.
24. Penter T. Kohle für Hitler. Der Donbass unter Deutscher Besatzung // Einsicht 06, Bulletin des Fritz Bauer Instituts: Vernichtungskrieg – 70. Jahrestag des deutschen Überfalls auf die Sowjetunion. – Frankfurt: Fritz Bauer Institut, 2011. – Herbst. – S. 40-48.
25. Penter T., Titarenko D. Local memory on war, German occupation and postwar years: an oral history project in the Donbass // Cahiers du Monde Russe. – 2011. – Vol. 52. – N 2–3. – P. 475–497.
26. Пентер Т. Під слідством за співпрацю: судові переслідування колаборантів у СРСР після Другої світової війни та злочинів у Бабиному Яру // Бабин Яр: масове убивство і пам'ять про нього: Матеріали міжнародної наукової конференції 24–25 жовтня 2011 р., м. Київ. – К.: Український центр вивчення історії Голокосту, Громадський комітет для вшанування пам'яті Бабиного Яру, 2012. – С. 189-197.
27. Penter T. Zwischen Misstrauen, Marginalität und Missverständnissen. Zwangsarbeiterentschädigung in Russland, Litauen und Lettland // Die Entschädigung von NS-Zwangsarbeit am Anfang des 21. Jahrhunderts / Hg. von C. Goschler. – Göttingen: Wallstein, 2012. – Bd. 4: Helden, Opfer, Ostarbeiter. Das Auszahlungsprogramm in der ehemaligen Sowjetunion. – S. 194-280.
28. Penter T. Die belarussische Stiftung “Verständigung und Aussöhnung” – Zwangsarbeiterentschädigung im Schatten der Lukašenka-Herrschaft // Die Entschädigung von NS-Zwangsarbeit am Anfang des 21. Jahrhunderts / Hg. von C. Goschler. – Göttingen: Wallstein, 2012. – Bd. 4: Helden, Opfer, Ostarbeiter. Das Auszahlungsprogramm in der ehemaligen Sowjetunion. – S. 104-193.
29. Penter T. Opfer zweier Diktaturen: Zwangsarbeiter im Donbass unter Hitler und Stalin // Zwangsarbeit in Hitler’s Europa. Besatzung, Arbeit, Folgen / Hg. von D. Pohl, T. Sebta. – Berlin: Metropol, 2013. – S. 231-258.
30. Penter T. Coming To Terms with a Violent Past // Kritika: Explorations in Russian and Eurasian History. – Summer 2013. – Vol. 14. – N 3. – P. 683–690.

31. Penter T., Cadiot J. Law and Justice in wartime and Postwar Stalinism // Jahrbücher für Geschichte Osteuropas. – 2013. – Bd. 61. – H. 2. – S. 161-171.
32. Hausmann G., Penter T. Der Gebrauch der Geschichte. Ukraine 2014: Ideologie vs. Historiographie // Osteuropa. – 2014. – Bd. 64. – H. 9-10. – S. 35-50.
33. Penter T. The Unemployed Movement in Odessa in 1917: Social and National Revolutions Between Petrograd and Kiev // Russian Home Front in War and Revolution, 1914-22 / ed. by S. Badcock, L. Novikova, A. Retish. – Bloomington, IN: Slavica, 2015. – Book 1: Russia's Revolution in Regional Perspective. – P. 267-297.

Джерела:

[http://www.uni-](http://www.uni-heidelberg.de/fakultaeten/philosophie/zegk/sog/mitglieder/prof_tanja_penter_publicationen.html)

[heidelberg.de/fakultaeten/philosophie/zegk/sog/mitglieder/prof_tanja_penter_publicationen.html](http://www.uni-heidelberg.de/fakultaeten/philosophie/zegk/sog/mitglieder/prof_tanja_penter_publicationen.html)

[http://www.uni-](http://www.uni-heidelberg.de/fakultaeten/philosophie/zegk/sog/mitglieder/prof_tanja_penter_vita_veroeff.html)

[heidelberg.de/fakultaeten/philosophie/zegk/sog/mitglieder/prof_tanja_penter_vita_veroeff.html](http://www.uni-heidelberg.de/fakultaeten/philosophie/zegk/sog/mitglieder/prof_tanja_penter_vita_veroeff.html)

<http://www.ruhr-uni-bochum.de/lehrstuhl-ng2/mitarbeiter/penter.html>

<http://www.uni-heidelberg.de/studium/journal/2014/06/index.html>

<http://www.historians.in.ua/index.php/en/intervyu/1454-tanja-penter-u-konflikti-na-donbasi-idetsia-velykoiu-miroiu-pro-polityku-symvoliv>

<http://www.rossijsko-germanskaja-komissija-istorikov.ru/aktualno/>

(Станом на 28.01.2016.)

**Проф. др. Кай Штруве
(Kai Struve)**

Професор історії Східної Європи університету Мартіна Лютера в Галле-Віттенберг та Райнського університету Фрідріха Вільгельма в Бонні, науковий співробітник Центру польських студій Олександра Брюкнера (Галле (Заале)-Єна), фахівець з історії Центрально-Східної Європи, України і Польщі XIX – XX ст., II світової війни та Голокосту, християнсько-юдейських відносин, сільських громад, націоналізму, європейських конфліктів пам'яті та історіографії, німецько-польського прикордоння.

Член Німецько-української комісії істориків.

У 1989-1995 рр. вивчав історію, політологію та філософію у Вільному університеті Берліна. З 1995 по 1998 р. був докторантом, стипендіатом Німецької академічної стипендійної фундації (Академічна фундація німецького народу). Протягом 1998-2002 рр. працював науковим співробітником Інституту Гердера в Марбурзі. 2002 р. захистив докторську дисертацію у Вільному університеті Берліна (вийшла друком у Гьоттінгені 2005 р. під назвою “Bauern und Nation in Galizien. Über Zugehörigkeit und soziale Emanzipation im 19. Jahrhundert [Селяни та нація в Галичині. Щодо приналежності та соціальної емансипації у XIX ст.]”). У 2002-2008 рр. Кай Штруве працював науковим співробітником Інституту єврейської історії Симона Дубнова при Ляйпцизькому університеті. 2006 р. – стипендіат Центру перспективних досліджень Голокосту Меморіального музею Голокосту у Вашингтоні (США). Протягом 2008-2011 рр. був науковим співробітником Інституту історії університету Мартіна Лютера в Галле-Віттенберг, де 2014 р. захистив габілітаційну працю (опублікована 2015 р. у Мюнхені під назвою “Deutsche Herrschaft, ukrainischer Nationalismus, antijüdische Gewalt. Der Sommer 1941 in der Westukraine [Німецьке панування, український націоналізм, анти єврейське насильство. Літо 1941 р. у Західній Україні]”) та отримав професуру історії Східної Європи. 2015 р. Кай Штруве отримав стипендію Німецького історичного інституту в Варшаві для досліджень у Польщі та розпочав викладання історії Східної Європи у Райнському університеті Фрідріха Вільгельма в Бонні.

З-поміж інших дослідницьких проєктів Кай Штруве керував наступними: “Der Beginn des deutsch-sowjetischen Krieges und Gewalt gegen Juden während des Sommers 1941 im östlichen Polen [Початок радянсько-німецької війни та насильство проти євреїв влітку 1941 р. у Східній Польщі]” (2008-2011), “Modernisierung ohne Nationalisierung: Gesellschaftlicher Wandel und Regionsbildung in Oberschlesien bis zum Vorabend des Zweiten Weltkriegs [Модернізація без націоналізації: соціальні зміни та регіональна освіта у Верхній Сілезії до II світової війни]” та “Nationalisierungsprozesse in Oberschlesien [Націоналізація у Верхній Сілезії]” у межах проєкту “Phantomgrenzen in Ostmitteleuropa [Примарні кордони у Східній Європі]”(з 2011 р.).

Праці Кая Штруве з історії України

Монографії та редаговані збірники праць:

1. Struve K. Bauern und Nation in Galizien. Über Zugehörigkeit und soziale Emanzipation im 19. Jahrhundert. – Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2005. – 485 S. [= Schriften des Simon-Dubnow-Instituts, Bd. 4].
2. Shared History – Divided Memory. Jews and Others in Soviet- Occupied Poland, 1939 – 1941 / ed. by E. Barkan, E. A. Cole, K. Struve. – Leipzig: Leipziger Universitätsverlag, 2007. – 390 p. [= Leipziger Beiträge zur jüdischen Geschichte und Kultur, Bd. 5].
3. Struve K. Deutsche Herrschaft, ukrainischer Nationalismus, antijüdische Gewalt. Der Sommer 1941 in der Westukraine. – München: De Gruyter Oldenbourg, 2015. – 739 S.

Статті:

1. Struve K. Bauern und Nation in Galizien // Inter finitimos . – 1997. – N 11. – S. 10-16.
2. Struve K. “Chłopi z chłopami” albo “Ziemia polska dla Polaków”. Das Verhältnis des *ruch ludowy* zu Weißrussen und Ukrainern bis 1939 // Oblicza Wschodu w kulturze polskiej / red. G. Kotlarski, M. Figura. – Poznań: Wydawnictwo Poznańskie, 1999. – S. 99-122.
3. Struve K. Bauern und Nation in Ostmitteleuropa: soziale Emanzipation und nationale Identität der galizischen Bauern im 19. Jahrhundert // Nationalismen in Europa. West- und Osteuropa im Vergleich / Hg. von U. von Hirschhausen, J. Leonhard. – Göttingen: Wallstein, 2001. – S. 347-371.
4. Struve K. History and Memory. Jews, Poles, and Ukrainians in Eastern Poland During World War II // Bulletin des Simon-Dubnow-Instituts für jüdische Geschichte und Kultur. – 2002. – Bd. 2. – S. 55-58.
5. Struve K. Gentry, Jews, and Peasants: Jews as the “Others” in the Formation of the Modern Polish Nation in Rural Galicia During the Second Half of the 19th Century // Creating the Other. Ethnic Conflict and Nationalism in Habsburg Central Europe / ed. by N. M. Wingfield. – New York: Berghahn, 2003. – P. 103-126 [= Austrian History, Culture and Society, Vol. 5].
6. Struve K. Ritual und Gewalt – die Pogrome des Sommers 1941 // Synchrone Welten. Zeitenräume jüdischer Geschichte / Hg. von D. Diner. – Göttingen: Vandenhoeck u. Ruprecht, 2005. – S. 225–250.
7. Struve K. Peasants and National Celebrations in Austrian Galicia // Galicia. A Multicultural Region / ed. by C. Hann, P. R. Magocsi. – Toronto: Toronto University Press, 2005. – P. 103–138.
8. Struve K. Politische Mobilisierung und nationale Identifikation. Die Wahlbeteiligung der Landbevölkerung in Galizien 1861–1911 // Zeitschrift für Ostmitteleuropaforschung. – 2005. – Bd. 54. – H. 3. – S. 377–398.

9. Struve K. Peasant Emancipation and National Integration. Agrarian Circles, Village Reading Rooms, and Cooperatives in Galicia // Cooperatives in Ethnic Conflicts. Eastern Europe in the 19th and Early 20th Century / ed. by Torsten Lorenz. – Berlin: Berliner Wissenschaftsverlag, 2006. – P. 229-249.
10. Struve K. Gedächtnisräume und Geschichtserzählung. Neuerscheinungen zur Ukraine während des Zweiten Weltkriegs // Osteuropa. – 2007. – Bd. 57. – H. 1. – S. 139-150.
11. Struve K. Eastern Experience and Western Memory. 1939-41 as a Paradigm of European Memory Conflicts, // Shared History – Divided Memory. Jews and Others in Soviet- Occupied Poland, 1939 – 1941 / ed. by E. Barkan, E. A. Cole, K. Struve. – Leipzig: Leipziger Universitätsverlag, 2007. – P. 43-66.
12. Struve K. Geschichte und Gedächtnis – Ostpolen unter sowjetischer Besatzung 1939-41. Ein Literaturbericht // Jahrbuch des Simon-Dubnow-Instituts. – 2008. – Bd. 7. – S. 495-530.
13. Struve K. Citizenship and National Identity. The Peasants of Galicia During the Nineteenth Century // Societal Change and Ideological Formation Among the Rural Population of the Baltic Area 1880-1939 / ed. by P. Wawrzeniuk. – Huddinge: Södertörn högskola, 2008. – P. 75-93.
14. Struve K. Bäuerlicher Eigensinn und nationale Mobilisierung: Erfolg und Misserfolg galizischer Vereine von den 1860er Jahren bis 1914 // “Schutzvereine” in Ostmitteleuropa. Vereinswesen, Sprachenkonflikte und Dynamiken nationaler Mobilisierung 1860-1939 / Hg. von P. Haslinger. – Marburg: Herder-Institut 2009. – S. 170-191.
15. Struve K. Bauern und ukrainische Nation in der Habsburgermonarchie und im Zarenreich, // Die Ukraine. Prozesse der Nationsbildung / Hg. von A. Kappeler. – Wien, Köln, Weimar: Böhlau, 2011. – S. 159-173
16. Штруве К. Селяни та українська нація в Австро-Угорській монархії та Російській імперії // Україна. Процеси націотворення / упор. А. Каппелер; пер. з нім. – К.: К.І.С., 2011. – С. 167-181.
17. Struve K. Rites of Violence? The Pogroms of Summer 1941 // Polin. Studies in Polish Jewry. – 2011. – Vol. 24. – P. 257-274.
18. Struve K. Tremors in the Shatter-Zone of Empires: Eastern Galicia in Summer 1941 // Borderlands. Ethnicity, Identity and Violence in the Shatter-Zone of Empires / ed. by O. Bartov, E. Weitz. – Bloomington: Indiana University Press, 2013. – P. 463-484.
19. Struve K. Galizische Verflechtungen – die “Judenfrage” in der Lemberger Zeitschrift Przegląd Społeczny 1886-87 // Die “Judenfrage” im europäischen Vergleich / Hg. von M. Hettling, G. Hausmann, M. G. Müller. – Berlin: Metropol, 2013. – S. 95-126.
20. Штруве К. Команда особого назначення “Львов”, українська милиція и “дни Петлюры” 25 и 26 июля 1941 г. // Проблеми історії Голокосту. – 2013. – Вип. 6. – С. 102-124.

21. Struve K. Polish Peasants in Eastern Galicia in the Interwar Period – Indifferent to the Nation or “Pillars of Polishness”? // Acta Poloniae Historica. – 2014. – T. 109. – S. 37-59.
22. Struve K. “Faschismusverharmloser” und “Russland-Versteher” – die Ukraine-Krise in der deutschen Diskussion // The Ukrainian Crisis in the European Media and the Public Sphere / ed. by W. Borodziej, J. von Puttkamer, D. Warneck. [= “Cultures of History” Forum, Version: 1.0, 14.05.2014 <http://www.imre-kertesz-kolleg.uni-jena.de/index.php?id=577&l=0>].
23. Struve K. in englischer Übersetzung: “Fascism Belittlers” and “Russia Sympathizers” – the German Debate on the Ukrainian Crisis // The Ukrainian Crisis in the European Media and the Public Sphere / ed. by W. Borodziej, J. von Puttkamer, D. Warneck. [= “Cultures of History” Forum, Version: 1.0, 14.05.2014 <http://www.imre-kertesz-kolleg.uni-jena.de/index.php?id=577&l=1>].
24. Struve K. “Faschisten” als Feindbild. Putins Krieg gegen die Ukraine und die deutsche Öffentlichkeit // Ost-West. Europäische Perspektiven. – 2014. – Bd. 15. – N 4. – S. 279-286.

Джерела:

<http://www.geschichte.uni-halle.de/mitarbeiter/struve/>

<http://www.aleksander-brueckner-zentrum.org/personen/kai-struve/>

<http://www.geschichte.uni-halle.de/mitarbeiter/struve/publikationen/>

<https://www.igw.uni-bonn.de/-1/osteuropaeische-geschichte/mitarbeiter/ehemalige-mitarbeiter/prof.-dr.-kai-struve>

(Станом на 14.01.2016.)